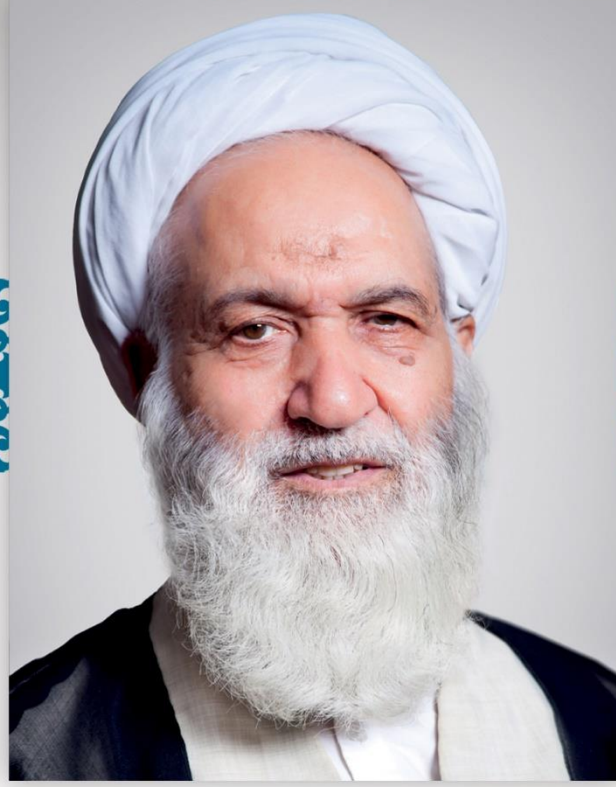

Açıklayıcı Şeriat hükümleri

**Ayetullahul-Uzma Hacı Yadullah
Duzduzanî Tebrizî-i'nin
fetvalarına göre**

**ŞERİAT KURALLARI
MÜMİNLERİN YOLU
TAM İLMİHÂL**

Ayetullah el-Uzma Hacı Mirza Yedullah Tebrizî-i Duzduzanî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ayetullah el-Uzma Hacı Mirza Yedullah Tebrizî-i Duzduzanî Kimdir?

Ehl-i Beyt Ekolünün modern dönem mercî taklitleri arasında yer alan Ayetullah el-Uzma Hacı Mirza Yedullah Tebrizî-i Duzduzanî 1935 senesinde İran'ın kadim kültür ve ilim merkezlerinden olan Tebriz'de dünyaya gelmiştir.

Babası Tebriz'in oldukça mütedeyyin ve saygın esnafları arasında kabul edilmektedir. Ayetullah Duzduzanî'nin dedeleri onun doğumundan önce Tebriz'e 70 km. uzaklıkta bulunan Duzduzan Köyü'nden Tebriz'e göç etmişlerdir.

1943 yılında Fars ve Arap edebiyatını öğrenmek için küçük yaşta medrese eğitime başlayan ve derslerini Tebriz'in tanınmış simalarından olan Merhum Hacı Mir Mahmud Bey ve Merhum Hacı Mirza Ferecullah'ın yanında almıştır.

Kendisinin dini eğitime olan istekleri onu 1946 senesinde kadim Tebriz'in simgelerinden birisi olan Sahibu'l Emr Meydanı'nda bulunan Hasan Paşa Medresesine yöneltmiştir. Ayetullah Duzduzanî kısa bir süre içerisinde ilme olan aşkı sayesinde kendi döneminin örnek talebelerinden birisi olmuştur.

1950 senesinde ise dönemin önemli âlimlerinden yararlanmak için, Tebriz Ulu Camîi yakınlarında bulunan Talibiyye İlim Medresesinde eğitimlerine devam etmeye karar verirler. Burada edebiyat, mantık, usul ve Şehid-i Sanî'nin Şerhi'l Lûm'eteyn'i ile diğer birçok temel dersleri alıp, o genç yaşına rağmen Tebriz Halaoğlu Medresesi'nde yeni talebelere ders vermeye başlar.

Ayetullah Duzduzanî 1953 senesinde yani henüz 18 yaşına yeni girmişken eğitimini tamamlamak adına Kum İlim Havzalarına gider. Burada Ayetullah Mirza Muhammed Mûcahid-i Tebrizî, Şeyh Ahmed Payanî, Seyyid Hüseyin Gazî-i Tabatabaî, Şeyh Râzî Neceffî Tebrizî'nin bilgilerinden çokça yararlanmıştır.

1958 yılında değerli babalarının vefatından sonra Beytu'l-Harem ve Mescidü'n-Nebi başta olmak üzere diğer kutsal mekânları ziyaret etmiş ve geri döndüklerinde ise kalan derslerini başarılı bir şekilde bitirmiştir. Öte yandan bu yurtdışı yolculuğunu da elinden geldiğince uzatarak Necef İlim Havzası'nda belli bir dönem eğitim görmüştür.

Uzmanlık seviyesi fıkıh derslerini Hz. Masume'nin türbesinde Merhum Ayetullah Hacı Seyyid Hüseyin Tabatabaî Burucerdî'den ve onun vefatından sonra ise Selmasî Mescidi'nde usûl derslerini İslam İnkılabı önderi Merhum İmam Humeynî'den almıştır. Ayrıca fıkıh ve usûl derslerinin tüm detaylarını da 25 yıl boyunca Merhum Ayetullah Şeriatmedarî'nin yanında görmüştür.

Fıkıh ve usûl derslerinin yanı sıra mantık derslerini el-Mizan tefsirinin yazarı Merhum Allame Tabatabaî'nin derslerine katılarak bitirmiştir.

Ayetullah Duzduzanî Kum, Tahran, Kerec ve Tebriz şehirlerinde; eğitim ve İslam hukukunun tebliği dışında önemli toplumsal hizmetlerde de bulunmuş ve bunların başında ise; Tahran'da Cevadû'l Eimmeh Camii'nin yapımını üstlenmiş ve kısa bir sürede bu ibadethaneyi dindarların hizmetine sunmuştur. Ayrıca Tebriz'de bulunan 400 yıllık tarihi bir cami olan Altmış Üç Sütun Camii'nin restorasyonu ile bizzat ilgilenmiş ve bu kadim camiye tekrar canlandırmıştır. Öte yandan Tebriz'deki Talibiyeye Medresesi'nin kütüphanesini onartarak şehrin en önemli ilim merkezlerinden biri konumuna getirtmiştir.

Ayetullah Duzduzanî'nin en önemli faaliyetlerinden birisi de dini sapkınlıklar içerisinde bulunan gruplarla fikri mücadeleye girişmesidir.

Son yıllarda Sûfîlik, Bahâîlik ve Vehhâbîlik gibi bazı fikirsel sapkın grup ve fırkalarla giriştiği mücadele ise takdire şayandır. 1996 senesinde Merhum Hüccetü'l İslam ve'l-Müslimin Hacı Şeyh Davud el-Hamî ve Hacı Şeyh Muhammed Merdanî ile *İslamî Değerleri Koruma Enstitüsü'nü* kurup bu yolda çok fazla cep kitapçığı bastırıp, ücretsiz olarak halka dağıtmışlardır. Ayrıca bu enstitü hali hazırda halkın ve bilhassa talebelerin araştırma yapabilmeleri için büyük bir olanak sağlamaktadır.

Ayetullah Tebrizî-i Duzduzanî 1994 yılında bazı din büyüklerinin isteği üzerine kendi fetvalarını ihtiva eden '*Ahkâmın Özeti*' adlı kitabını kaleme almıştır. 1998 yılında ise kendi Tevzihu'l Mesail kitabını halka sunar. Tahran, Kerec ve İran Azerbaycanı dışında Azerbaycan ve Pakistan gibi ülkelerde de hatırı sayılır bir takipçi kitlesine sahiptir.

Ayetullah Duzduzanî özellikle toplumsal konuları ilgilendiren birbirinden değerli birçok eser kaleme almıştır. *Müminlerin İrşadı, Cinsiyet Değişikliğine Evet ya da Hayır, Tam İlmihal* bunlardan bazılarıdır.

Takdim

Sonsuz hamd ve övgü alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. Çünkü O, cihanı sonsuz gücüyle yaratmıştır. İnsanların en mükemmel hale gelmesi ve saadete ermesi için peygamberler gönderdi, kanunlar koydu.

Allah'ın salât ve selâmı tertemiz olan peygamberlerin, özellikle onların en sonuncusu olan Fahr-i Kâinat Efendimiz Hz. Muhammed b. Abdullah'a ve onun masun vasilerine olsun. Yine Allah'ın salât selâmı, varlık aleminin gayesi Hz. Mehdi Bagiiyetulah el-Âzam Hücet ibnu'l Hasan el-Askerî'nin üzerine olsun.

Yüce Allah, tarih boyunca kullarını onun yolundan saptıran ve hak yolda gitmelerine engel olanlara lanet etsin ve onlara ebedi olarak azap etsin.

Geçmişteki büyük fakihlerin yöntemi şöyleydi: Fıkıh hükümlerinden önce, usûlu din yani inançlarla ilgili kısaca beyanda bulunurlar ve onların öğrenilmesi hususunda ısrar ederlerdi. Biz de onların bu güzel yöntemini takip edip, inançlarla ilgili önemli meselelere kısaca değineceğiz:

İslam İnançları ve Şia Mezhebi

Mukaddes İslam dini üç temel üzere kurulmuştur:

1. **Tevhid** (Allah'ın tek oluşu)
2. **Nübüvvet** (peygamberlerin Allah Teala tarafından gönderilmiş olması)
3. **Mead** (yeniden diriliş ve kıyamet gününün hak oluşu)

Bütün Müslümanlar arasında geçerli olan bu üç temel inanca usûlu din denir.

Buna ek olarak Şia iki inancı daha temel olarak ele alır:

1. **Adalet** (Allah, kulların işledikleri günaha ortak değildir)
2. **İmamet** (İmamlar Allah tarafından seçilmişlerdir)

Buna göre din ve mezhep inancı beş temel üzerine inşa edilmiştir. Şimdi bunların her birisine kısaca değinmek istiyoruz:

Birinci Temel İnanç: Tevhid

Tevhid, Yüce Allah'ın tek olduğunu bilmek ve buna inanmaktır. Âlemdeki bütün varlıkları yoktan var eden O'dur. Ortağı, eşi ve benzeri yoktur. Tevhid, Allah'ın bir olduğuna kesin inançtır.

Bu inanç, semavi dinlerin tamamının temelini ve merkezini oluşturur. Eğer bazı dinlerde bunun aksi görülürse; bunun sebebi kesinlikle yoldan çıkmış kimselerin yaptıkları usulsüz değişikliklerdir.

Tevhid inancı iki temel üzere oturtulmuştur:

Birincisi: Kâinatı yaratan ve idare eden Allah'tır.

İkincisi: Allah birdir, ortağı, eşi ve benzeri yoktur.

Birinci temel: Allah'ı tanımanın en iyi yolu ve bu kâinatın bir yaratıcısının oluşu inancıdır. Bu hem yaratılanları izlemekle hem de Allah'ın kudretinin neticesine bakmakla olur. Akli başında bir insan bunları idrak ettiği zaman; güçlü ve hikmet sahibi bir yaratıcının varlığından haberdar olur. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

“Göklerin ve yerin yaradılışında, gece ve gündüzün ardarda gelmesinde akıl sahipleri için nişaneler vardır.”¹

Akli başında bir insan, bu koskoca cihanın kendiliğinden oluştuğuna asla inanmaz. Yeryüzü ve geniş okyanuslar, sayısız yıldızlar ve güneş, birbirinden ilginç hayvanlar, bütün bu ağaçlar ve çeşitli otlar ve netice itibariyle bu kadar azametli olan evrenin bir yaratıcısının olmaması asla mümkün değildir. Her şeyi var eden bir yaratıcı, bilgili, özgür bir yaratan vardır ve ona Allah denir.

İkinci Temel: Allah Birdir ve Ortağı Yoktur. Bu konuda iki delili yeterli buluyoruz:

Birincisi:

Varlık âleminin kendi arasındaki düzen, yaratıcının tek olduğuna en açık delildir. Eğer iki yaratıcı olsaydı, evrendeki bütün bu düzen hiç şüphesiz bozulur giderdi. Bu konu hakkında Allah Teala Kur'an'da şöyle buyurmaktadır:

¹ Ali İmran/190

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَهِ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

“Eğer göklerde ve yerde Allah’tan başka ilah olsaydı cihanın düzeni bozulurdu. Ve arşın sahibi olan Allah onların sıfatlandırdıkları şeylerden münezzehtir.”²

Bu oldukça önemli konunun detaylı açıklamaları inanç ve itikatlarla ilgili kitaplarda yapılmıştır ve bu konuyla ilgilenenler o kitaplara müracaat edebilirler.

İkincisi:

Bu delil ise oldukça pratik ve aynı zamanda sağlam bir delildir. Hazreti Ali (as) Oğlu imam Hasan (as) a vasiyetinde buyuruyor:

“Ey oğlum bil ki, eğer rabbinin bir ortağı olsaydı o da peygamberlerini gönderirdi ve onun mülkünün de eserlerini ve saltanatını görürdün. Onun işlerini ve sıfatlarını tanırdın. Fakat O, Allah kendisinin de söylediği gibi tektir.”³

Allah’ın sıfatları (özellikleri)

Allah’ın sıfatları iki kısımdır:

1. Zatında olması gereken sıfatlar
2. Zatında Olmaması gereken sıfatlar

Birinci kısım; Zatında olması gereken sıfatlar (özellikler)

Olması gereken sıfatlarda yine iki kısımdır:

1. Zati sıfatlar; yani kendi varlığına ve zatına ait özelliklerdir.

Bu özellikler, Allah’ın kendisidir ve onun zatından ayrılması imkansızdır. Bu sıfatların temeli beş sıfattan oluşur: Güç, İlim, Hayat, Ezelilik ve Ebedilik.

A) Güç ve Kudret: Allah güçlüdür ve istediği her şeyi yapabilir. Hiçbir işi yapmaktan aciz değildir ve hiçbir işi yapmağa da mecbur bırakılamaz.

B) İlim: Allah alimdir, yani alemdeki bütün varlıklar onun ilmi dahilindedir ve hiçbir şey ona saklı değildir. Hatta kullarının düşünce ve niyetlerinden haberdardır. Her durumda her şeyi kavramış ve kapsamıştır. (Göklerde ve yerde zerre ağırlığınca bir şey ona gizli kalmaz. (sebe-3)

C) Hayat: Allah canlıdır ve ölüm ve yokluk onun pak zatından uzaktır. Çünkü cansız bir varlık diğer varlıkların var olma sebebi olamaz. Başkalarına hayat vermesi için önce kendisinin yaşıyor olması gerekir.

² Enbiya/22

³ Nehcû’l Belâga, Mektup 31

D) Ezeli ve Ebedidir: Yani Allah hep vardı, geçmişinde hiçlik ve yokluk bulunmaz. Her zamanda olacaktır, fani ve yok olmak onun için söz konusu değildir. Bu iki özellik onun varlığının gerekliliğindendir. Bundan dolayı o ilktir ve sondur.

Allah işitendir; yani duyulan şeylerden haberdardır.

Allah görendir; yani görülecek şeylerden haberdardır.

Bu iki sıfat bağımsız değildirler ve ilim sıfatından kaynaklanırlar.

2. Fiili sıfatlar: Zatında olması gereken diğer sıfattır. Allah bu sıfatlarla sıfatlandırılır. Fakat bu sıfatlar Allah'ın bizzat kendisi değildir. Sadece Allah'ın yaptığı işlerdir.

Örneğin:

1. Murid; yani işlerini özgür iradesiyle ve isteyerek yapar. O ateş gibi değildir; ateşin yakıcı olmak konusunda iradesi yoktur.
2. Mütakellim; yani gerçek olan şeyleri başkalarına gösterebilir ve maksadını onlara anlatabilir.
3. Razık; yani Allah kendi gücüyle bütün canlıların rızkını verendir.
4. Halik (yaratıcı) yani Allah gökleri, yeri, onlarda olanı ve ikisinin arasında olanı yaratandır. Daha birçok fiili sıfat vardır ve tamamını zikretmek konumuz dışındadır. Bu sıfatların tamamı Allah'ta vardır çünkü bunlar Kemal sıfatlarıdır ve Allah bütün kemal sıfatlara sahiptir.

İkinci kısım olmaması gereken sıfatlar (özellikler)

Allah'ın makamına uygun olmayan sıfatlardır. Allah'ın zatını bu sıfatlardan uzak ve beri bilmeliyiz. Bu sıfatlar şunlardır;

1. Karışım ve terkip değildir; zira her karışımın kendini oluşturan kısımlara ihtiyacı vardır ve bir varlık başka bir şeye muhtaçsa, o varlık bütün varlıkların var olma sebebi olamaz.
2. Cisim veya şekil değildir; zira her cismin ve şeklin bir yere ihtiyacı vardır. Ve o yer olmadan var olmasının imkânı yoktur.
3. Gözle görülecek bir şey değildir, zira sadece cisimlerin görülme özeliyi vardır. Allah cisim olmadığı için hem dünya da hem de ahiret te onu görmek mümkün değildir.
4. Üzerinde olaylar gerçekleşmez; yani cismin özellikleri (gençlik, yaşlılık, hastalık, sağlık, güçlülük ve zayıflık) onun zatında bulunmaz.
5. Ortağı ve yardımcısı yoktur; zira ortaklık muhtaçlığın veya acizliğin göstergesidir. Bunların hiçbirisi Allah'ın zatında bulunmaz.
6. Muhtaç değildir; mülk alemini ve melekût alemini idare etmek için ve mahlûklarını koruyup kollamak için kimseye ihtiyacı yoktur.

İkinci temel inanç: Nübüvvet (Peygamberler Allah tarafından gönderilmiştir.)

Allah'ın ilmi ve hikmeti üzere, kullarının hidayeti için onların kendi arasından peygamberler gönderir. Bu vesileyle kanunlarını ve hükümlerini bildirir. Bu kanunlar insanların kurtuluşu ve kemale erme sebebidir.

Peygamberler seçilmiş insanlardır. Yaratıcıyla vahiy yoluyla irtibata geçerler ve hakikatleri alıp insanlara ulaştırırlar.

Peygamberlerin peygamberlik iddiasının doğruluğu için; günahsız ve hatasız olmaları gerekir aynı zamanda bir mucizeyle birlikte gelmelidirler.

Hadislerden anlaşıldığı üzere Yüce Allah, insanları hidayet etmek için yüz yirmi dört bin peygamber göndermiştir. Birincisi Hazreti Adem ve sonuncusu Hazreti Muhammed'dir. Bunlardan beşi azametlidir yani onlara kitap verilmiştir. Kur'an'da buna işaret edilmiştir; (Ulu'l azm peygamberlerin sabrettiği gibi sende sabret)

Onlar; Hazreti Nuh, Hazreti İbrahim, Hazreti Musa, Hazreti İsa, Hazreti Muhammed'dir.

Hazreti Muhammed (saa) peygamberler silsilesinin sonuncusudur. Ondan sonra bir daha peygamber gelmeyecektir. Kur'an-ı Kerim O hazreti, peygamberlerin sonuncusu olarak tanıtmış ve onun son peygamber oluşunu dini gerekliliklerinden saymıştır. Hazretin risaletinin delilleri çoktur ve burada sadece bir delil sunmakla yetineceğiz. O delil, Kuran'dır. Allah resulü hiç ders okumadığı halde okumayı ve yazmayı kimseden öğrenmediği halde, öyle bir kitap getirdi ki başka hiç kimsenin benzeri bir kitap getiremeye gücü yetmedi.

Defalarca kuran da insanları, Kur'an gibi bir kitap getirmeye davet etse de, hiç kimsenin böyle bir kitap getirmeye ve onunla savaşmaya gücü yetmedi.

"(Yoksa şöyle mi diyorlar; Kuran'ı kendi yazıp yalan yere Allah'tandır diyor! Deki; Eğer doğru söylüyorsanız onun gibi bir sure getirin ve Allah'tan başka da yardım alabileceğiniz herkesi yardıma çağırın.)"⁴

Tarih ve hadis kitaplarında yazılı, peygamber efendimize ait çok mucizeler kaydedilmiştir.

Fakat Kuran'ı kerim daima kalıcı bir mucize olduğu için, içerisinde tahrif, değişim olmadığı için ve hiçbir ilave ve azaltma olmadığı için bu mucizeyi yeterli buluyoruz.

Üçüncü temel inanç: Mead cismi (Yeniden diriliş ve Kıyamet günü haktır.)

Peygamberlerin tamamı, insanların hayatının ölümle son bulmayacağı konusunda hemfikirdir. Bu âlemden sonra başka bir âlem daha vardır. İnsanlar orada yaptıklarının mükâfâtın görecektir veya cezasını çekecektir.

Mead ve ölümden sonraki hayat inancı, bütün ilahi dinlerde, inanmak zorunda olunması gereken temellerdendir.

Mead'da şunlara inanmak gerekir:

1. Ölümden sonra iyilerin ruhu Berzahta bulunan cennette nimetler içerisindeyken, kötülerin ruhu berzahta kıyamet gününe kadar, azap içerisinde kalacaktır.
2. Mead (yeniden diriliş) cisimle olacaktır. Kuran'ın bazı ayetlerinde çok açık bir şekilde yeniden dirilişin, cimi ve maddi olacağı bildirilmiştir. ***"Acaba insan çürümüş kemikleri toplayamayacağımızı mı zannediyor. Evet, hatta parmak uçlarını bile yeniden yapmaya gücümüz yeter."***⁵
3. Cennet ve nimetleri, Cehennem ve azapları, Mizan, Terazî, Sırat, Araf ve amel defterine göre hesabın yapılacağı haktır.

⁴ Yunus/38

⁵ Kıyamet/4

Adalet (Allah, kulların işledikleri günaha ortak değildir)

Oniki İmam Şia inancına göre, zaruri olan inançlardan dördüncüsü Allah'ın adaletidir. Yani Allah hiç kimseye zulmetmez ve akliselimin, kötü ve çirkin olarak gördüğü şeyleri yapmaz.

Şia bu inancı, kendi mezhep inancının zaruretlerinden bilmektedir ve özel olarak bu konuyu ele alıp işlemektedir.

Adalet konusunda; Şia ve Mutezile ile Eşaire arasında görüş ayrılığı vardır.

Eşaire'ye göre insan aklının hiçbir konuda iyi ve kötüyü anlamaya gücü yetmez. Bu konuda sadece ilahi kanunlara uymak gerekir. Şeriatın iyi dediği şeyi iyi kötü dediği şeyi ise kötü olarak bilmemiz gerekir. Bu inanç karşısında, Şia ve Ehli Sünnetin büyük çoğunluğu (mutezile) Aklın bu konuda en büyük hâkim olduğuna inanırlar. Akıl birçok konuda iyiyi ve kötüyü anlayacak kapasitededir. Buna göre Akıl iyilik edeni cezalandırmanın zulüm olduğunu bilir ve zulmün kötü olduğunu anlar. Allah'ın ise, kötü iş, hikmetine aykırı iş yapması mümkün değildir.

Allah'ın adil olduğuna ve zulüm etmediğine bir diğer delil ise zulmün temeline bakmaktır. Zulmün temeli ya cahillik veya ihtiyaçtan kaynaklanır. Zulüm eden şahıs, zulüm ettiğinin farkında olsun veya olmasın, yaptığı işte adil olursa hedefine varamayacağı için zulmeder. Cahillik, acizlik ve muhtaçlık yaratılmışların sıfatındandır. Bu tür sıfatların Allah'ın zatında olması mümkün değildir. Kuran'ı kerim de okuyoruz: **“(Allah insanlara zulüm etmiyor fakat insanların kendileri kendilerine zulüm ediyor).”⁶**

Allah seçilmiş peygamberleri aracılığıyla, insanlara zulmetmeyi yasaklamıştır, insanlara yasak ettiği şeyi kendisinin yapması nasıl mümkün olabilir?

Beşinci temel inanç: İmamet

Beşinci inanılması gerekli olan inanç imamettir. Hekim olan Allah, peygamberleri göndermeyi kendine farz kılmıştır. İnsanları zulümden ve cahillikten kurtarıp, onları doğru yola hidayet etsinler diye onları göndermiştir. Aynı hikmeti gereği peygamberden sonra bazı şahısları, kanunların ve şeriatın korunması ve uygulanması için onların yerine vasi olarak seçmiştir.

Şia inancında imamet dinin sütun ve temellerinden biridir. Allah ve resulü onu görmezlikten gelmez.

İmametnin bazı şartları vardır:

1. İmamet ilahi bir makamdır ve Allah dilediğine verir.
2. Peygamberi Allah'ın seçtiği gibi imamı da Allah seçer ve bunu kendisinden önceki peygamber veya imamlara bildirir. İnsanların seçimiyle veya akıllı insanların kararıyla

⁶ Yunus/49

asla imam seçilemez ve imamet makamına eremez.

3. İmam, masum olmalı yani küçük veya büyük günahlardan hiçbirine bulaşmamalıdır.
4. İmamın, peygamberlik dışında peygamberin bütün özelliklerine ve faziletlerine sahip olması gerekir. Peygambere indirilenin tamamını bilmek, onu korumak, hükümleri korumak ve uygulamak onun görevleridir. Her yönüyle insanları doğru yola hidayet etmek ve insanların dini ve dünyevi hatalarını düzeltmek de onların görevlerindendir.

Birçok hadislerde (hem Şia hem Sünni kaynaklarda gelmiştir) Hazreti Resulü Ekrem kendisinden sonraki imamları tanıtmış ve hepsinin Kureyş kabilesinden olduğunu yine hepsinin Ehli Beyt'ten olduğunu bildirmiştir. Hazreti Mehdi onların, geleceğini vaat ettikleri sonuncu imamdır.

On iki imam inancına göre Allah, peygambere açıkça kendinden sonra Ali'yi kendi yerine bıraktığını insanlara bildirmesini emretmiştir.

“(Ey Resul! Rabbinin sana bildirdiğini (Ali'nin (as) vasi oluşu) insanlara bildir eğer bunu yapmazsan risalet vazifeni yerine getirmemiş olursun ve Allah seni insanlardan koruyacaktır.”⁷

Hazreti Resulü Ekrem, Allah bu emri bildirdikten hemen sonra veda haccından geri dönerken Gadir-i Hum denilen yerde Hazreti Ali'nin imametini ve vilayetini insanlara bildirmiştir.

Şia ve Sünni ulemasının naklettiklerine göre imamların sayısı onkidir. Sırasıyla şöyledir:

1. Ali bin Ebu Talib (as)

2. İsim: Ali, lakap: Emir el-Müminin, künye: Ebu'l Hasan, baba adı: Ebu Talib, anne: Fatime Bint Esed, kutlu doğumu: 13 Recep 30 Amu'l Fil mübarek Ramazan ayı, 40 hicri kameri.

2. İmam Hasan Mücteba (as)

İsim: Hasan, lakap: Mücteba, künye: Ebu Muhammed evvel, babası: Emire'l Müminin Ali, annesi: Hazreti Fatime Zehra, doğumu: 15 Ramazan hicretin 3 ü, şehadeti: meşhur görüşe göre 28 Sefer 50 hicri kameri.

3. İmam Hüseyin (as)

İsim: Hüseyin, lakap: Seyyid-i Şüheda, künye: Ebu Abdullah, baba adı: Emire'l Müminin Ali, annesi: hazreti Fatime Zehra, viladet: 3 şaban 4 hicri, mazlumca şehit oluşu: 10 Muharrem 61 hicri kameri.

4. Ali bin Hüseyin (as)

İsim: Ali, Lakap: Zeynel Abidin, künye: Ebu Muhammet, baba adı: Ebu Abdullah el-Huseyin, Anne adı: Şehri Banu, viladet: 5 Şaban 38 hicri, vefat: 25 Muharremu'l Haram 95 hicri kameri.

5. Muhammed bin Ali (as)

⁷ Maide-67

İsim: Muhammet, lakap: Bakır, künye: Ebu Cafer, baba adı: Ali bin Hüseyin, Anne adı: Fatime imam Hasan'ın kızı, doğum: 1 Recep 57 hicri kameri, vefat: 8 zilhecce 114 hicri kameri

6. Cafer bin Muhammed (as)

İsim: Cafer, lakap: Sadık, künye: Ebu Abdullah, baba adı: Muhammet Bakır, Anne adı: Ummu Ferve, doğum tarihi: 17 Rebiul Evvel 83 hicri kameri, vefatı:

7. Musa bin Cafer (as)

İsim: Musa, lakap: Kazım, künye: birinci Ebul Hasan, baba adı: Cafer Sadık, Anne adı: Hamide, doğum tarihi: 7 sefer 128 hicri kameri, şehadet: 25 Recep 183 hicri kameri.

8. Ali bin Musa er-Rıza (as)

İsim: Ali, lakap: Rıza, künye: ikinci Ebul Hasan, baba adı: Musa bin Cafer, Anne adı: Necme (Ummul Benin) doğum tarihi: 11 Zikade 148 hicri kameri, şehadet: meşhur görüşe göre: Sefer ayının son günü 103 hicri kameri.

9. Muhammet bin Ali (as)

İsim: Muhammet, lakap: Cevad, künye: ikinci Ebu Cafer, baba adı: Ali bin Musa Er Rıza, anne adı: Hızran veya Sekine, doğum tarihi: 10 Recep 195 hicri kameri, şehadet: Zilkade ayının sonu 220 hicri kameri.

10. Ali bin Muhammed (as)

İsim: Ali, lakap: Hadi, künye: üçüncü Ebul Hasan, baba adı: Muhammet bin Ali Cevad, Anne adı: Semane ve meşhur olarak Seyde, doğum tarihi: 15 Zilhacce 212 hicri kameri, şehadet: 3 Recep 254 hicri kameri.

11. Hasan bin Ali el-Askerî (as)

İsim: Hasan, lakap: Askeri, künye: Ebu Muhammet, baba adı: Ali bin Muhammet, anne adı: Hedise, doğum tarihi: 8 Rebiussani 232 hicri kameri, vefat: 8 Rebiulevvel 260 hicri kameri.

12. İmam el-Muntezer (as)

İsim: Muhammet, lakap: Mehdi ve Kaim, künye: Ebul Kasım, baba adı: Hasan, Anne adı: Nergis, doğum tarihi: 15 Şaban 255 hicri kameri.

Babasının vefatında beş yaşındaydı. Yüce Allah ona ilim ve hikmeti verdi. Daha küçükken onu âlemlere bir işaret ve bir ayet yaptı ve imamet makamına ulaştırdı. Hem babası hayattayken hem de babasından sonra bir müddet gözlerden uzaktı. Bu süre zarfında bazı özel kimseler onu ziyaret ederlerdi. Dört şahısla özel olarak görüşür, insanların sorularına onların vasıtasıyla cevap verirdi. Dördüncü naibi (Ali bin Muhammet Semri) öldükten sonra, imam (as) tamamen gözlerden uzakta kalmayı tercih etti. Şu anda gözlerden uzak bir şekilde, kimliğini bildirmeden yaşamaktadır. Allah'ın emriyle yeryüzünü adaletle doldurmak için zuhur edene kadar gizliliği devam edecektir. Öyle ki hem yüce Allah bunu vadetmiş (Kasas/5) hem de Resulü Ekrem daha o doğmadan önce doğumunu müjdelemiştir.

TAKLİT HÜKÜMLERİ

Hüküm 1- İnançlar konusunda Müslümanın delillerle hareket etmesi gerekir. Usuluddin'de taklit yapılamaz. Fakat Furuûddin'de yani amel babında ve ahkâmda, yapmak farzdır. Elbette iki gurup insanın taklit etmesine gerek yoktur. Birincisi eğer kendisi müçtehit ise yani, Şer'i hükümleri ve ilâhî yasaları, muteber kaynak ve delillerden çıkarabiliyorsa buna amel etmelidir. İkinci olarak, dilerse ihtiyat edebilir. Yani şer'i görevini yerine getirdiğinden emin olabilecek şekilde hareket etmelidir. Örneğin, müçtehitlerden bazılarının haram bildiği, bazılarının da haram bilmediği bir ameli yapmamak ve yine bazılarının farz ve bazılarının ise müstehap bildiği bir ameli yapmak zorunda olması gibi. İhtiyata amel etmek zor olduğu için ve fıkhi hükümler hakkındaki bilgilerin çok fazla olduğu için insanlar taklidi tercih eder.

Hüküm 2- Taklit etmek yani, müçtehidin fetvasını öğrenmek ve ona amel etmektir. Fetvalarına amel edilmesi gereken müçtehidin şu şartları taşıması gerekir: Erkek, Buluş çağına ermiş, Akıllı, Adil, Helâlzâde, On İki İmam Şia'sı ve yaşıyor olması gerekir. Adil, kendine vacip olan şeyleri yerine getiren ve kendine haram olan şeyleri terk eden kimsedir. Genel olarak iyi biri olmalıdır. Yani eğer komşularından, bulunduğu bölgedekilerden ve onunla muaşereti olan insanlardan onu soracak olursan onun iyi biri olduğunu söylerler. Müçtehitlerin hükümlerinin farklı olduğu konularda, şahsın âlem (en bilgili) müçtehide taklit etmesi gerekir.

Hüküm 3- Müçtehit ve en âlim olanı ve yine taklitin diğer şartlarını üç yolla tanımak mümkündür:

Birinci yol: İnsanın ilim ehli olması ve âlem olan müçtehid kendisinin teşhis edebilmesi. Müçtehid tanımak için müçtehit olmak gerekmez.

İkinci yol: İtminan ve güvenin hâsıl olması. Bu güven, ister halk arasında yaygın şöhretten, ister kişisel denemeden, ister başka bir yoldan kaynaklansın fark etmez. Örneğin; bir gurup ilim ehli ki bunlar âlem müçtehid belirleyecek özeliye sahiptirler, bu şahısların söylemesiyle insanda veya bir kısım insanlarda güven oluşursa. Bu yeterlidir.

Üçüncü yol: İki adil bilirkişinin tanıklık etmesi. Fakat iki adil ve bilirkişinin bunun aksine tanıklık etmemesi gerekir. Hatta bir adil bilirkişinin tanıklık etmesi yeterlidir. Fakat bir adil ve bilirkişinin bunun aksine tanıklık etmemesi gerekir. İnsanın acaba söylenenin aksine biri tanıklık etti mi diye araştırması gerekmez.

Hüküm 4- Eğer en bilgili müçtehidı tanımak zor olursa ihtiyat gereği, en bilgili olduğuna ihtimal verdiğini müçtehide taklit etmelidir. Yine birinin âlem olduğuna ihtimal verir ve başka bir müçtehidin ondan daha bilgili olmadığına emin olursa hüküm aynıdır. Eğer en bilgili olan müçtehitleri ayırt etmek zor ve sıkıntılı olursa, birkaç müçtehidin diğer birkaç müçtehitten daha bilgili olduğunu bilirse ve kendi aralarında eşitlese, onlardan herhangi birine taklit edebilir. Günümüzde olduğu gibi en bilgili müçtehitte taklit etmek gerekmez, gerçi ihtiyat gereği en bilgili olduğuna ihtimal verilene öncelik verilmelidir.

Hüküm 5- Müçtehidin fetvası şu yollarla elde edilebilir:

1. Müçtehidin kendisinden duymak.
2. İki adil kişiden duymak.
3. Güvenilir bir kişiden duymak.
4. Müçtehidin hatasız ilmihâl kitabında görmek.

Hüküm 6- Müçtehidin fetvasının değiştiğinden emin olmadığı sürece, insanın risalede yazılana amel etmesi gerekir. Eğer fetvanın değişliği ihtimali varsa bunu araştırmaya gerek yoktur.

Hüküm 7- Eğer bir konuda müçtehit fetva vermişse taklit eden şahsın buna amel etmesi gerekir. Başka bir müçtehidin fetvasına amel edemez. Ama eğer fetva vermemişse ve şöyle derse; ihtiyat şu ki buna göre amel edilsin. Örneğin şöyle derse: ihtiyat o ki namazın birinci ve ikinci rekâta Fatiha'dan sonra, bir surenin tamamını okumalıdır. Taklit eden şahsın bu ihtiyatta (buna vacip ihtiyat denir)amel etmesi gerekir. Veya taklidi caiz olan başka bir müçtehidin fetvasına amel edebilir. Buna göre eğer Fatiha suresini yeterli görürse, sonraki sureyi okumayabilir. Eğer müçtehit, mehelli teemmul veya mehelli işkal derse de hüküm aynıdır.

Hüküm 8- Eğer en alim müçtehit bir meselede fetva verdikten sonra veya ondan önce ihtiyat ederse, örneğin: necis bir kabı çok suda bir defa yıkarsa temiz olur. Her ne kadar ihtiyata göre üç defa yıkanmalıdır. Burada taklit eden ihtiyata amel etmeyi terkedebilir. Buna müstehap ihtiyat denir.

Hüküm 9- Taklit merciinin vefatı durumunda mukallitler taklidi devam ettirebilirler yani onun ilmihaline göre amel edebilirler. Hatta eğer ölen en âlimse taklidi devam ettirmesi vaciptir. Mesele aklında kalsın veya kalmasın veya amel etmiş olsun veya olmasın. Fakat ölmeden önce taklit şartlarından birinin kaybolmaması gerekir. Bir müçtehit ölmeden önce unutkanlık veya baygınlık geçirirse taklit batıl olmuştur ve onda baki kalmak sahih değildir.

Hüküm 10- Eğer bir meselede müçtehide taklit ederse, o öldükten sonra aynı meselede yaşayan başka müçtehidin fetvasına amel edebilir. Ama tekrar bu meselede ölen müçtehidin fetvasına amel edemez.

Hüküm 11- insanın ihtiyaç duyduğu meseleleri öğrenmesi vaciptir.

Hüküm 12- hükmünü bilmediği bir konuda insanın ihtiyata amel etmesi gerekir. Veya bütün şartları uygun olan müçtehidin fetvasına amel etmelidir. Eğer ameli ertelemek ve ihtiyat etmek mümkün değilse veya zorsa, hangi müçtehidin daha âlim olduğunu da biliyorsa, en âlim olanın fetvasına ulaşmak mümkün değilse, en âlim olmayan ikinci âlimin fetvasına amel edebilir.

Hüküm 13- eğer müçtehidin fetvasını birine söylerse ve sonra o müçtehit fetvasını değiştirirse, fetvanın değiştiğini ona bildirmesine gerek yoktur. Ama eğer yanlış söylerse mümkünse bu hatasını bildirmesi gerekir.

Hüküm 14- Eğer mükellef bir müddet herhangi bir müçtehide taklit etmeden amel ederse, daha sonra taklit ederse, müçtehit o şahsın geçmiş amellerine sahih derse amel sahihtir ve eğer demezse batıldır.

TEMİZLİK (TAHARET) HÜKÜMLERİ

Mutlak ve Muzaf Su:

Hüküm 15- Mutlak su: Mutlak su; kayıtsız şartsız tek başına su kelimesiyle tanımlanabilen yağmur suyu, kuyu suyu vb. sular için kullanılan bir terimdir. Elbette biraz karışın onu değiştirmemişse buda mutlak sudur. Örneğin nehir suyuna biraz toprak karışmış olsa dahi ona kayıtsız şartsız su diye biliyorsa mutlak sudur. Ama eğer okadır çok toprak karışmış ki çamurlu su deniyorsa, bu durumda mutlak su değil demektir.

Muzaf su: Muzaf (saf olmayan) su; kayıt düşülmeden veya ek almadan tek başına su kelimesiyle tanımlanamayan sular için kullanılan bir terimdir. Karpuz suyu, gülsuyu vb.

Mutlak su: mutlak su beş kısımdır: birinci: çok su, ikinci: az su, üçüncü: akarsu, dördüncü: yağmur suyu, beşinci: kuyu suyu.

1- Çok su:

Hüküm 16- Çok su: üç yüz seksen dört (384) kilo ağırlığa ve uzunluğu ve eni normal bir elle, üçer karış miktarı olan suya çok su denir.

Hüküm 17-Necis şeylerin içine atılması veya daldırılması neticesinde çok suyun renginde veya kokusunda yahut tadında bir değişiklik meydana getirirse necis yok eğer değişiklik meydana getirmezse temizdir.

Hüküm 18- Çok suyun kokusu, necis olmayan bir şeyin kokusuyla değişirse, necis olmaz.

Hüküm 19- Eğer çok sudan fazla olan bir suya necis olan bir şey temas ederse örneğin kan gibi, suyun bir kısmının renk, koku ve tadını değiştirirse geriye kalan kısım çok sudan az ise, suyun tamamı necistir. Eğer çok su miktarı veya daha fazla olursa, sadece renk, koku ve tadı değişen kısım necis geri kalan kısım temizdir.

Hüküm 20- Çeşme suyu eğer çok suya bağlı olursa, necis olan suyu pak eder. Ama damla, damla az suyun üzerine dökülürse pak etmez. Yine damlamadan önce az suya ulaştırabilinirse pak olur.

Hüküm 21- Necis bir şey çok suya bağlı bir musluk altında yıkanır, ondan dökülen sular eğer çok suya bağlıysa ve rengi, kokusu ve tadı değişmemişse içerisinde de necasetin kendisi yoksa pak ve temizdir.

Hüküm 22- Çok suyun bir kısmı donmuş ve kalan kısmının miktarı da çok sudan azsa, eğer ona necaset temas ederse, necis olur. Donan kısmın donu açılrsa dahi yine necistir.

Hüküm 23- Çok su miktarında olan bir suyun, acaba azaldı mı diye şüphe edilirse çok su hükmündedir. Yani necaseti temizler, necis bireyle temas ederse necis olmaz. Az su hakkında daha sonra çok su oldu mu diye şüphe ederse az su hükmündedir.

Hüküm 24- Suyun çok olduğu iki yolla belli olur:

Evvel: İnsanın kendisi emin olursa.

İkinci: İki adil şahıs haber verirse veya bir şahsın söylemesiyle insan emin olursa fakat suyun o şahsın elinde olması gerekir. Örneğin: hamamcı busu çoktur derse, vacip ihtiyat gereği o suyun çok olduğu kesinleşmez.

2- Az su:

Hüküm 25- Az su: Çok su, Akarsu, Yağmur suyu ve Kuyu suyu olmayan suya az su denir.

Hüküm 26- Eğer az su necis bir şeyin üzerine dökülürse veya necis bir şey ona ulaşırsa o su necis olur. Ama tazyikle necasetin üzerine dökülürse aşağıdan yukarı doğru olsa dahi necasete değen kısım necis, değmeyen kısım temizdir.

Hüküm 27- necis bireyi temizlemek için dökülen az su, necisten ayrıldıktan sonra necistir. İhtiyat gereği necis temizlendikten sonra da necasetten pak etmek için dökülen sudan da uzak durmak gerekir.

İdrar ve dışkı bölgesinin yıkandığı su beş şartla temiz olur:

Birinci: rengi, kokusu ve tadı necasete değmekle değişmiş olmamalı.

İkinci: dışardan başka necisin temas etmemesi gerekir.

Üçüncü: idrar ve dışkıyla birlikte başka bir necis örneğin kan gibi gelmemesi gerekir.

Dördüncü: dışkı parçalarının suda olmaması gerekir.

Beşinci: necasetin normalden fazla çıkış yerine bulaşmaması gerekir.

3- Akarsu:

Hüküm 28- Akarsu bir kaynağı olan sudur. Yeryüzünden aksa da, yeraltından aksa da aynıdır.

Hüküm 29- Akarsu, çok sudan az olsa dahi, necisle temas ederse rengi kokusu ve tadı değişmezse temizdir.

Hüküm 30- Eğer akarsuya necis bir şey temas ederse rengi kokusu ve tadı değişsen kısım necistir. Geriye kalan Akarsuya bağlı olan kısım çok sudan az olsa dahi temizdir. Nehir suyunun diğer tarafı çok su miktarı kadarsa veya rengi, kokusu ve tadı değişmeyen su vasıtasıyla suyun baş kısmına bağlıysa temizdir. Aksi halde necistir.

Hüküm 31- akmayan bir su eğer üzerinden bir miktar su alındığında yerden kaynayarak tekrar eski miktarına geliyorsa çok su hükmündedir. Yani eğer necisle temas ederse, necaset sebebiyle rengi kokusu ve tadı değişmezse temizdir.

Hüküm 32- akarsuyun kenarında birikmiş su eğer akarsuya bağlıysa, akarsu hükmündedir.

Hüküm 33- kışın sadece kaynayan yazın kaynamayan su sadece kışın akarsu hükmündedir.

Hüküm 34- hamamlardaki havuzun suyu çok sudan az olsa bile hazinedeki suya borularla bağlıysa akarsu hükmündedir.

Hüküm 35- evlerde banyolardaki musluklardan akan sular çok suya bağlıysa, akarsu hükmündedir.

Hüküm 36- akarsu eğer yerden kaynamıyorsa çok sudan az olursa ve necis bireyle temas ederse, necis olur. Fakat yukarıdan aşağı doğru akıyorsa necis aşağı doğru inerse suyun yukarı kısmı necis olmaz.

4- Yağmur suyu:

Hüküm 37- eğer necis bir şey, necasetin kendisi üzerinde yoksa üzerine bir defa yağmur yağarsa yağmurun deyişi yerler temizdir. Halı ve elbise gibi şeyleri sıkmaya gerek yoktur. Birkaç damlanın yağması yeterli değildir. Yağmur yağdı denecek kadar yağması gerekir. Vacip ihtiyat gereği yerde akması gerekir.

Hüküm 38- eğer necasetin üzerine yağmur yağar ve necaseti başka bir yere sızdırırsa necasetin kendisi onunla birlikte değilse, rengi, tadı ve kokusu da necasetten dolayı değişmemişse, pak ve temizdir.

Hüküm 39- eğer evin çatısında necaset olursa, yağmur yağdığı anda necise ulaşan su aşağı doğru akmaya başlayınca temizdir. Yağmur dindikten sonra sızan su necis olan şeye ulaşırsa necis olur.

Hüküm 40- necis zemine yağmur yağdığı zaman Zemin temiz olur. Eğer yağmur suyu yağarken akarak herhangi bir çatının altındaki necise ulaşırsa temizler.

Hüküm 41- necis toprak, yağmurla çamura dönüşürse ve suyun onun tamamına ulaştığına emin olursa temizdir. Ama tam emin olmak zordur.

Hüküm 42- yağmur yağdığı sürece bir yerde toplanan yağmur suyu, çok sudan az olsa bile necis bir şey onda yıkanır ve rengi, kokusu ve tadı necisinkine dönüşmemişse, necis olan şey temiz olur.

Hüküm 43- temiz bir halı necis bir yere serilirse ve yağmur yağarsa halı necis olmaz ve yerde temiz olur.

5- Kuyu suyu:

Hüküm 44- yerden çıkan kuyu suyu çok sudan az olsa dahi necisle temas ettiği zaman; renk, koku ve tadı necasetinkine dönüşmediği sürece temizdir. Fakat necisle temas ettikten sonra, açıklamalı kitaplarda yazdığı gibi üzerinden su alınması müstehaptır.

Hüküm 45- eğer necis bir şey kuyuya dökülürse ve rengi, kokusu ve tadı değişirse, suyun rengi, kokusu ve tadı eski haline döndüğü zaman temiz olur. Kuyudan çıkan suyla karışması daha iyidir.

Hüküm 46- eğer yağmur suyu bir yerde toplanır ve çok sudan az olursa, yağmur dindikten sonra necisle buluşursa necis olur.

Suyun hükümleri:

Hüküm 47- Muzaf su, necis olan bir şeyi temizlemez temizleyicilerden değildir. Abdest ve gusülde batıldır.

Hüküm 48- Muzaf su çok su (kür su) miktarında olsa bile, muzaf su necasetle temas ettiğinde necis olur. Eğer yukarıdan necasetin üzerine dökülürse, veya aşağıdan yukarı doğru tazyikle necasetin üzerine dökülürse, necise ulaşan kısımlar necis, yukarıda kalan

kısım temiz olur. Örneğin meyve suyunu necasetin üzerine dökerse, necasete değen kısım necis e yukarıda kalan kısım temiz olur.

Hüküm 49- Necis olan muzaf su eğer çok su veya akarsuya bağlanırsa ve ona artık muzaf su denmeyecek hale gelirse artık mutlak su denecek hale gelmişse, pak ve temizdir.

Hüküm 50- mutlak suyun (saf su), muzaf suya dönüşüp dönüşmediğinden şüphe ederse, saf su hükmündedir. Yani necis olan bireyi temizler. Bu suyla abdest ve gusül alabilir. Muzaf su ise mutlak suya dönüşüp dönüşmediği hakkında şüphe ederse muzaf su hükmündedir. Yani necisi temizlemez. Abdest ve gusülde alınmaz.

Hüküm 51- Önceki hali bilinmeyen, mutlak su mu yoksa muzaf su mu bilinmeyen su necaseti temizlemez. Bu su ile alınan abdest ve gusül batıldır. Ama eğer çok su miktarı veya daha fazla olursa ve bir necasetle temas ederse necis olduğuna hükmedilmez. Necaseti de temizlemez.

Hüküm 52- Kan ve idrar gibi necis bir şey suya karışır ve o suyun rengini, kokusunu ve tadını değiştirirse, çok su da olsa akarsuda olsa necistir. Suyun rengi, kokusu ve tadı, suyun dışında olan bir necasetin rengini, kokusunu ve tadını değiştirirse O su necis olmaz.

Hüküm 53- Kan ve idrar gibi necis bir şey suya dökülürse ve rengi kokusu ve tadı değişirse eğer akarsu veya çok suya bağlanırsa veya üzerine yağmur yağarsa veya rüzgâr, yağmur suyunu onun üzerine dökerse veya yağmur suyu oluktan akarak üzerine dökülürse ve necasete dönüşmesi değişirse temiz ve pak olur.

Hüküm 54- necis bir şey çok su veya akarsuda yıkanır, ondan akan sular pakdır.

Hüküm 55- temiz bir suyun necis olup olmadığından şüphe edilirse temizdir. Necis olan bir şey temiz olup olmadığından şüphe edilirse necistir.

Hüküm 56- köpek, domuz ve kâfirin yediğinden artakalan şey necistir ve yenmesi haramdır. Etinin yenmesi haram olan hayvanların yediğinden arta kalan temizdir yenmesi ise mekruhtur.

Hüküm 57- İnsan, idrarını veya büyük abdestini yaparken (ve başka zamanlarda) avret yerini ister erkek olsun ister kadın, ister mahremi olsun ister namahremi, teşhis etme yetisine sahip olduğu halde henüz buluş çağına ermemiş çocuk da dâhil, eşi dışında herkesten gizlemelidir. Ancak eşlerin avret yerlerini birbirlerinden gizlemelerine gerek yoktur.

Hüküm 58- avret mahallini özel bir şeyle kapatmaya gerek yoktur, elle bile kapatılsa yeterlidir.

Hüküm 59- İdrar veya büyük abdest yapılırken insan yüzünü veya arkasını kibleye dönmemelidir.

Hüküm 60- İdrar ve büyük abdest yaparken ön veya arka tarafı kibleye doğru olan bir kimsenin, yalnızca avret mahallini kible tarafından çevirmesi yeterli olmaz. Fakat bedeninin ön veya arka tarafı kibleye olmayan kimsenin vacip ihtiyat gereği, avret mahalli de kibleye doğru olmamalıdır.

Hüküm 61- Hükmü daha sonra açıklanacak olan, istibra sırasında, idrar ve gaitanın çıkış yerlerini temizlerken, bedeninin ön veya arka tarafının kibleye doğru olmaması ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 62- Nâmahrem birinin kendisini bu hâlde görmemesi için önü veya arkası kibleye gelecek şekilde oturmaya mecbur kalırsa, oturmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 63- Vacip ihtiyat gereği, idrar ve büyük abdest yaparken çocukların önleri veya arkaları kibleye doğru getirilmemelidir. Çocuğun kendisi kibleye doğru oturursa, engel olmak vacip değildir.

Hüküm 64- Dört yerde idrar ve büyük abdest yapılması haramdır:

1. Sahipleri izin vermedikçe çıkmaz sokaklarda.
2. İzni olmayan birinin mülkünde.
3. Belirli bir grup için vakfedilmiş yerlerde (örneğin bazı medreseler gibi).
4. Kendilerine bir saygısızlık sayıldığı takdirde müminlerin kabri üzerine. Hatta saygısızlık sayılmasa bile hüküm aynıdır. Ayrıca dinin ve mezhebin mukaddesatına saygısızlık sayılacak her yerde.

Hüküm 65- Gaitanın çıkış yeri, üç durumda yalnızca su ile temizlenir:

1. Gaitayla birlikte kan gibi başka bir necasetin gelmesi
2. Başka bir necasetin büyük abdest mahalline değmesi.
3. Çıkış yerinin etrafının normalden daha fazla bulaşmış olması.

Bu üç durum dışında çıkış yeri hem suyla yıkanabilir hem de ilerde anlatılacağı üzere bez, taş ve benzeri şeylerle temizlenebilir; ancak su ile temizlenmesi daha iyidir.

Hüküm 66- İdrar mahalli, Sudan başka bir şeyle temizlenmez. Çok suyla veya akarsuyla bir kere yıkanması yeterlidir. Az suyla vacip ihtiyat gereği iki kere yıkanması gerekir üç kere yıkanması ise daha iyidir.

Hüküm 67- Büyük abdest mahallinde, suyla yıkandığında asla pislik kalmamalı; ama renginin ve kokusunun kalmasında sakınca yoktur. İlk defasında pislikten bir zerre bile kalmayacak şekilde yıkanırsa, ikinci kez yıkamak gerekmez.

Hüküm 68- Büyük abdest mahalli kuru ve temiz olan taş, toprak, bez ve benzeri şeylerle temizlenebilir. Temizlenen yeri ıslatmaması şartıyla biraz rutubetli olmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 69- Büyük abdest mahallini bir taş veya bir bez parçasıyla tamamen temizlemek yeterlidir. Ancak üç parçayla üç kere temizlemek daha iyidir. Üç defayla temizlenmezse, tamamen temizlenecek kadar izafi etmek gerekir. Görülmeyecek kadar küçük zerrelerin bir sakıncası yoktur.

Hüküm 70- Büyük abdest yerini ihtiramı vacip olan şeylerle, örneğin üzerine Allah ve peygamberlerin adı yazılı olan bir kâğıtla temizlemek haramdır. Kemikle temizlemenin de sakıncalıdır.

Hüküm 71- Avret mahallini temizleyip temizlemediğinden şüphe eden kimse, idrar ve büyük abdestten sonra hemen kendisini temizlemeği kendine âdet edinmiş olsa bile, vacip ihtiyat gereği kendisini temizlemelidir.

Hüküm 72- Namazdan sonra, namaz öncesi avret mahallini temizleyip temizlemediğinde şüphe ederse, kıldığı namaz sahihtir. Ancak sonraki namazlar için kendisini temizlemesi gerekir.

İstibra:

Hüküm 73- İstibra, erkeklerin mahreçte idrar kalmadığına emin olmak için, idrardan sonra yaptıkları müstehap bir ameldir. Değişik şekilleri vardır, onlardan en iyisi şöyledir: İdrar kesildikten sonra, eğer büyük abdest mahalli necis olmuşsa önce onu temizlemeli, sonra üç defa sol elin orta parmağıyla büyük abdest mahallinden alete kadar çekmeli ve daha sonra başparmağı aletin üzerine ve şahadet parmağını da aletin altına koyup üç defa aletin dibinden sünnet yerine kadar çekmeli ve sonra aletin ucunu üç defa sıkmalıdır.

Hüküm 74- İnsanın bazen şehveti tahrik olduğunda ondan çıkan ve ismine "mezy" denilen ve yine bazen meniden sonra çıkan ve "vezy" denen. Bazen idrardan sonra çıkan ve "vedy" denilen ıslaklığa idrar değmemişse paktır. Eğer insan idrardan sonra istibra yapar ve sonra ondan bir su çıkar, idrar veya bu sayılanlardan biri olduğunda şüphe ederse pak sayılır.

Hüküm 75- İstibrâ (özel idrar temizleme usulü) yapıp yapılmadığında şüphe edilir ve insandan bir rutubet gelir ancak pak veya necis olduğu bilinmezse necistir ve eğer abdest alınmışsa batıldır. Ama temizlik usulünün tam olarak yapıp yapılmadığında şüpheyne düşölür ve insandan bir rutubet gelir ancak pak olup olmadığı anlaşılmazsa, paktır; abdest de batıl olmaz.

Hüküm 76- İdrar temizleme usulünü uygulamayan bir kimse, idrarın üzerinden bir müddet geçtiği için, idrar yolunda idrar kalmadığından emin olur, sonra bir rutubet görür ve bunun pak olup olmadığında şüphe ederse, o rutubet paktır ve abdesti de bozmaz.

Hüküm 77- İdrardan sonra istibra yapsın veya yapmasın abdest alınır ve abdestten sonra meni ya da idrar olduğu bilinen bir rutubet görülürse, farz ihtiyat gereği hem gusledilmeli ve hem de abdest alınmalıdır. Ama rutubet görülmeden önce abdest alınmamışsa, yalnızca abdest alınması yeterlidir.

Hüküm 78- Kadın için idrar yaptıktan sonra istibra yoktur. Bir ıslaklık görür de pak olup olmadığında şüphe ederse paktır; onun abdest ve guslünü de bozmaz.

İdrar ve Büyük Abdestle İlgili Müstehap ve Mekruhlar

Hüküm 79- İdrar ve büyük abdesti yaparken, kimsenin görmeyeceği bir yere oturmak, meşhur ulamaya göre helâya sol ayakla girmek ve helâdan sağ ayakla çıkmak müstehaptır. Ayrıca idrar ve büyük abdest yaparken, başı örtmek ve bedenın ağırlığını sol ayak üzerine vermek de müstehaptır.

Hüküm 80- İdrar ve büyük abdesti yaparken, güneş ve aya karşı oturmak mekruhtur. Ancak avret mahallini bir şeyle örterse mekruh olmaz. Ve yine rüzgâra karşı, yol üzerine, caddeye, sokağa, evin kapısının önüne, meyve veren ağaçların altına idrar ve büyük abdest yapmak ve o hâlde bir şey yemek, fazla durmak ve sağ el ile temizlik yapmak mekruhtur. Ayrıca o hâlde konuşmak da mekruhtur; ama mecbur kalır veya Allah'ı zikrederse sakıncası yoktur.

Hüküm 81- Ayakta idrar yapmak, bütün sulara özellikle durgun suya, böceklerin yuvalarına ve sert yerlere idrar yapmak mekruhtur.

Hüküm 82- İdrar ve büyük abdest yapmayı geciktirmek mekruhtur. Eğer genel bir zararı olacaksa geciktirilmesi haramdır.

Hüküm 83- Namazdan, uykudan ve cinsel ilişkiden önce ve yine meni çıkışından sonra idrar yapmak müstehaptır.

NECASETLER

1.2. İdrar ve Dışkı

Hüküm 84- Necasetler on iki tanedir:

İdrar, Dışkı, Meni, Lâşe, Kan, Köpek, Domuz, Kâfir, Şarap, Bira içen şahıs, Pislik yiyen devenin teri, haram yolla cenabet olan şahsın teri.

Hüküm 85- İnsanın ve eti yenmeyen ve damarı kesildiğinde kanı akan / sıçrayan her hayvanın gaita ve idrarı necistir. Ama müstehap ihtiyat gereği sıçrayan kanı olmayan ve eti yenmeyen hayvanların, mesela eti yenmeyen balıkların gaita ve idrarından uzak durmak gerekir. Ayrıca eti olmayan sinek ve sivrisineğin dışkısı temizdir.

Hüküm 86- Yenmesi haram olan kuşların pislikleri temizdir.

Hüküm 87- Pislik yiyen hayvanların idrar ve gaitası necistir. Yine açıklaması yiyecek ve içecekler kısmında geleceği gibi domuz sütü içen keçi yavrusunun ve ihtiyaten insanın cinsel temasta bulunduğu hayvanın gaita ve idrarı necistir.

3. Meni

Hüküm 88- Akıcı ve sıçrayan kanı olan hayvanların menisi necistir.

4. Lâşe

Hüküm 89- İster kendisi ölmüş olsun, ister şer'i usullere göre kesilmemiş olsun, akıcı kanı olan hayvanın ölüsü necistir. Balık akıcı kanı olmadığından dolayı su içinde ölse bile pakdır.

Hüküm 90- Kurt gibi hayvanların ölüsünün, yün, kıl, kürk, kemik ve diş gibi ruhu olmayan kısımları pakdır.

Hüküm 91- İnsan ve akıcı kanı olan hayvandan diri iken et veya ruhu olan bölümleri koparılsa necistir.

Hüküm 92- Kendiliğinden düşecek duruma gelen dudak ve vücudun diğer yerlerine ait deri parçaları kolaylıkla kopar ve ruhu da olmazsa pakdır. Fakat ihtiyat gereği kopma zamanı gelmeden koparılan deriden uzak durmak gerekir.

Hüküm 93- Ölen tavuğun karnından çıkan yumurta, kabuğu sertleşmiş olursa pakdır ama dışının yıkanması gerekir.

Hüküm 94- Ot yemeye başlamadan önce ölen kuzu ve oğlağın karnından çıkan peynir mayası temizdir. Fakat zahiri yıkanmalıdır.

Hüküm 95- İnsanın yabancı ülkelerden getirilen sıvı ilaç, esans, yağ, ayakkabı boyası ve sabun, eğer şeri hükümlere göre kesilmesi gereken hayvanların yağından olup olmadığına dair kesin bilgisi olmazsa, pakdır.

Hüküm 96- Müslüman pazarında satılan hayvanın eti, derisi ve içyağı pakdır. Bunlardan birisi Müslümanın elinde olursa hüküm aynıdır. Fakat kâfirden alan bir Müslüman'dan alınırsa ve İslami kurallara göre kesilip kesilmediğini de araştırmamışsa yenilmesi haramdır.

5.-Kan

Hüküm 97- İnsanın ve akıcı kanı olan yani damarı kesildiğinde kanı sıçrayan her hayvanın kanı necistir. Öyleyse balık ve sivrisinek gibi akıcı kan taşımayan hayvanların kanı pakdır.

Hüküm 98- Şer'i usullere göre kesilen eti yenen hayvandan normal miktarda kan aktıktan sonra, damarlarda ve ette kalan kan pakdır. Ama nefes alma veya başı yukarıda olduğundan hayvanın bedenine geri dönen kan necistir.

Hüküm 99- Tavuk yumurtasında bulunan kandan kaçınmak ihtiyaten vaciptir. Ama kan yumurtanın sarısında ve zarı da patlamamış olursa beyazlığı pakdır.

Hüküm 100- Süt sağılırken bazen görülen kan necistir ve sütü de necis eder.

Hüküm 101- Dişlerin arasından çıkan kan ağzın suyuyla karışma sonucu kaybolursa pakdır fakat tükürüğü yutmaktan sakınılmalıdır.

Hüküm 102- Ezilmeden dolayı tırnak veya deri altında toplanan kan, kan denmeyecek bir duruma gelirse paktır. Kan denebilecek durumda ise ve kan dışarı çıkıyorsa necistir. Tırnak veya deri delindiği takdirde zahmeti olmazsa gusül ve abdest için dışarı çıkarılmalı, ama çok zahmeti olursa, ihtiyaten necaset çoğalmayacak şekilde yıkanır üzerine bir parça konur ve parçanın üzerine el sürülür ve teyemmüm de etmelidir

Hüküm 103- Deri altında toplanan, ölü kan veya etin ezilme sonucu o hâle gelmiş olduğu bilinmezse paktır.

Hüküm 104-Yemek kaynarken içine bir zerre kadar kan düşerse yemek ve kabı necis olur ve Kaynama, sıcaklık ve ateş paklayıcı değildir.

Hüküm 105-Yara iyileşirken, etrafında meydana gelen irinin kanla karıştığı bilinmezse paktır.

6-7. Köpek ve Domuz

Hüküm 106- Karada yaşayan Köpek ve domuz, onların kılı, kemiği, pençesi, tırnağı ve rutubetleri necistir. Denizde yaşayan domuz ve köpek temizdir.

8. Kâfir

Hüküm 107-Kâfir yani Allah'a ve onun bir olduğuna inanmayan ve yine son peygamberin hazreti Muhammedin risaletini kabul etmeyen necistir. Ğulat, Yani İmamlardan (Allah'ın selamı onlara olsun) birisinin Allah olduğuna inanan veya Allah'ın onlarda hülul ettiğini söyleyen kimse; Hariciler ve Nasibiler, yani imamlara açıkça düşmanlık eden kimseler necistirler. Kitap ehli yani; Yahudiler, Hristiyanlar ve Mecusiler ihtiyat gereği necistirler. Aynı şekilde Allah'ın peygamberlerini, namaz ve oruç gibi dinin zaruri [tartışma götürmez apaçık] hükümlerini inkâr eden kimse, eğer bu inkârı peygamberi inkâra neden olursa necistir. Hatta eğer risaleti inkâr sayılmasa dahi müstehap ihtiyat gereği uzak durmalıdır.

Hüküm 108- Kâfirin bütün bedeni hatta tırnağı, kılı ve bütün rutubeti necistir.

Hüküm 109-Babası, annesi, dedesi ve büyük annesi kâfir olan, bulûğ çağına ermemiş çocuk da necistir. . Babası, annesi, dedesi ve büyük annesinden biri Müslüman olursa çocuk paktır. Ama mümeyyiz olur ve Müslüman olmadığını izhar ederse necis olur.

Ama mümeyyiz olur ve Müslüman olduğunu izhar ederse temiz olur.

Babası, annesi, dedesi ve büyük annesin kâfir olsalar dahi temizdir

Hüküm 110- Müslüman olup olmadığı bilinmeyen bir kimse önceden kafir idiyse necistir. Önceden Müslüman idiyse paktır ve Müslümanların bütün hükümleri onun için geçerlidir. Öncesi belli olmazsa, paktır. Fakat Müslümanların diğer hükümlerine haiz değildir. Meselâ, Müslüman bir hanımla evlenemez ve Müslüman mezarlığına da gömülmemelidir. Eğer Müslüman topraklarında yaşıyorsa ve Öncesi belli olmazsa Müslümanların bütün hükümleri onun için geçerlidir.

Hüküm 111- On iki Ehlibeyt İmamlarından birine düşmanlıkla küfreden necistir. Düşmanlıkla olmasa dahi küfreden ihtiyat gereği uzak durmak gerekir.

9. Şarap

Hüküm 112- Şarap necistir. Şarap dışında insanı sarhoş eden ve kendiliğinden akışkan olan şeyler necistir. Fakat kendiliğinden akışkan olmayan mesela haşhaş, eroin gibi, sulandırılrsa dahi temizdir.

Hüküm 113- Sanat ve tıbbi alkolün tüm çeşitleri; kapı, masa, sandalyeyi boyamada kullanılan ve içilmesi mümkün olmayan alkoller içilince zehirleyen alkoller paktır.

Hüküm 114- Üzüm suyu kendiliğinden kaynarsa, içilmesi haramdır. Vacip ihtiyat gereği necistir. Üçte ikisinin kaynamayla azalması onu temizlemez. Aynı şekilde üzüm kaynarsa vacip ihtiyata göre yenilmesi haramdır, fakat necis değildir. Temiz olması için üçte ikisinin kaynatarak azalması gerekir.

Hüküm 115- Hurma, çekirdekli ve çekirdeksiz kuru üzüm ve onların suyu kaynarsa paktır ve içilmesi de helâldir. Her ne kadar müstehap ihtiyat gereği uzak durulmalıdır.

10. Bira

Hüküm 116- Arpadan çıkarılan ve hafif bir sarhoşluk veren arpasuyunun içilmesi haramdır. Ve aynı şarap gibi necistir. Fakat kesinlikle hiçbir sarhoşluğa yol açmayan arpa suyu (mâû's-şair de denmektedir) pak ve helaldir.

11-12. Pislik Yiyen Hayvanın Teri ve Haramla Cenabet Olan Şahıs

Hüküm 117- İnsan pisliği yemeği alışkanlık eden devenin teri necistir. Bu şekilde olan diğer hayvanların terlerinden kaçınmakta ihtiyaten vaciptir.

Hüküm 118- Haram yolla cünüp olanın teri paktır fakat onunla namaz kılınmaz. İster ilişki halindeyken terlesin ister ilişkiden sonra terlesin erkek terlemiş olsun veya kadın zina yoluyla olsun veya livata (erkek erkeye) yoluyla veya hayvanla veya mastürbasyon yoluyla bu terle namaz kılınmaz.

Hüküm 119- Kadınla ilişkinin haram olduğu zamanlarda mesela kadın hayızlıyken veya ramazan ayında eşiyle ilişkiye girerse, vacip ihtiyat gereği o terle namaz kılmamalıdır.

Hüküm 120- Haram yolla cünüp olan kimse gusül yerine teyemmüm ederse, teyemmümden sonra terlerse, teyemmümden sonraki hüküm, teyemmümden öncekiyle aynıdır.

Hüküm 121- haram yolla cünüp olan kimse daha sonra helal yolla ilişkide bulunursa, kendi teriyle namaz kılmaktan sakınmalıdır. Yine helal yolla ilişkide bulunur, daha sonra haram yolla cünüp olursa, vacip ihtiyat gereği kendi teriyle namaz kılmaktan kaçınmalıdır.

NECASETİ TESPİT ETME YOLU

Hüküm 122- Bir şeyin necis olduğu üç yolla anlaşılır: 1) İnsanın kendisinin yâkin etmesiyle. Eğer bir şeyin necis olduğuna dair zannı olursa (=büyük ihtimal verirse) kaçınması gerekmez. Buna göre lâubalî, necislik ve temizliği gözetmeyen insanların yemek yediği kahvehane ve lokantalarda verilen yemeğin necis olduğuna dair kesin bilgi olmazsa, orada yemek yemenin sakıncası yoktur.

2) Bir kimsenin elinde bulunan şeyin necis olduğunu söylemesiyle. Meselâ, insanın hanımı ya da hizmetçisinin, elinde bulunan kap veya başka bir şeyin necis olduğunu söylemesi gibi.

3) İki âdil erkeğin bildirmesiyle. Bir âdil kişi bile bir şeyin necis olduğunu söylerse ve onun sözüyle güven hâsıl olursa, ondan kaçınılmalıdır.

Hüküm 123- Bilgisizliği yüzünden bir şeyin meselâ, haran yolla cünüp olan şahsın terinin pak veya necis olduğunu bilmezse, konunun hükmünü sorup öğrenmesi gerekir. Ama hükmü bildiği hâlde bir şeyin pak veya necis olduğunda şüpheye düşerse, meselâ kanın necis olduğunu bilir de bir şeyin kan olup olmadığına ya da insan kanı veya sivrisinek kanı olduğundan şüpheye düşerse, o şey paktır.

Hüküm 124- Önceden necis olan bir şeyin sonradan temizlenip temizlenmediğinden şüpheye düşülürse, necis olduğuna hükmedilir ve önceden pak olan bir şeyin sonradan necis olup olmadığından şüpheye düşülürse pak olduğuna hükmedilir. Hatta necis veya pak olduğunu araştırıp öğrenme imkânı olsa bile, araştırması gerekmez.

Hüküm 125- Kullandığı iki kaptan veya giydiği iki elbiseden birinin necis olduğunu bilir, ancak hangisi olduğunu bilmezse, her ikisinden de sakınması gerekir. Ama, eğer iki elbiseden birinin necis olduğunu bilir, ancak bunun kendi elbisesi mi, yoksa başkasının malı olup hiç kullanmayacağı elbise mi olduğunu bilmezse, kendi elbisesinden kaçınmasına gerek yoktur.

PAK ŞEYLER NASIL NECİS OLUR?

Hüküm 126- Pak şey necis bir şeye değer ve onlardan biri veya her ikisi rutubeti birbirine geçecek şekilde ıslak olursa, pak olan şey necis olur. Rutubet birbirine geçecek kadar çok değilse necislik birbirine geçmez.

Hüküm 127- Pak olan şey necis bir şeye değer ve insan her ikisinin veya birisinin ıslak olup olmadığından şüphe ederse, pak olan şey necis olmaz.

Hüküm 128- Hangisinin necis, hangisinin pak olduğu bilinmeyen iki şeyden birine yaş bir şey değerse, ihtiyat gereği necistir.

Hüküm 129- Yer, kumaş ve benzeri şeyler ıslak olduğunda, sadece necasetin değdiği alan necis olur; diğer tarafları necis olmaz. Salatalık, kavun ve benzeri şeyler de böyledir.

Hüküm 130- Şıra ve yağ ve emsalleri, üzerinden biraz alınınca yeri hemen dolacak şekilde akıcı olursa, onun bir yeri necis olursa hepsi necis olur. Ama yeri boş kalacak şekilde katı olursa, sonradan dolsa bile, sadece necis şeyin değdiği yer necis olur. Şu halde eğer fare dışkısı düşerse dışkının düştüğü yer necis geri kalan kısmı paktır.

Hüküm 131- Sinek veya benzeri bir hayvan, ıslak olan necis bir şeyin üzerine konduktan sonra, ıslak olan pak bir şeyin üzerine konar ve insan, hayvanın necaseti kendisiyle birlikte taşıdığını bilirse, pak şey necis olur; eğer bilmezse paktır.

Hüküm 132- Bedenin terleyen kısmı necis olur ve ter de oradan başka yerlere akarsa, terin ulaştığı her yer necis olur. Ter, olduğu yerden başka bir yere akmazsa, bedenin diğer kısımları paktır.

Hüküm 133- İçinde kan olan katı balgam ve sümüğün sadece kan olan kısımları necis, diğer kısımları paktır. Öyleyse balgam ve sümük ağız ve burnun dış kısmına değerse, sadece balgam ve sümüğün necis kısmının değdiği kesin olarak bilinen yerler necis olur ve şüphe edilen yerler ise paktır.

Hüküm 134- Altı delik olan bir ibrik, necis bir zemin üzerine konulur ve altında ibrikteki suyla bir sayılabilecek şekilde su birikirse, ibriğin suyu necis olur. Ama ibriğin suyu basınçla akarsa necis olmaz.

Hüküm 135- Bedene batıp necasete ulaşan bir şey, dışarı çıkarıldığında necasete bulaştığına emin olursa ihtiyat gereği necis değilse paktır. Buna göre, büyük abdest mahalline sokulan tenkiye aleti ve suyu necaset bulaşmışsa necistir veya bedene batan iğne, bıçak ve benzeri şeyler dışarı çıkarıldığında necaset bulaşmışsa necis değildir. Aynı şekilde tükürük ve sümük de içeride kana değer ve dışarı çıkarıldığında kanlı olmazsa, ihtiyat gereği uzak durmak gerekir.

Necaset Hükümleri

Hüküm 136- Kurân'ın yazı ve sayfasını necis etmek saygısızlık olması durumunda, şüphesiz haramdır ve anında yıkanması gerekir. Hatta saygısızlık olmasa bile ihtiyaten vacip olarak onu necis etmek haram ve necis olmuşsa, yıkanması farzdır.

Hüküm 137- Kurân'ın cildi necis olduğunda, Kur'ân'a saygısızlık sayıldığı takdirde yıkanması gerekir.

Hüküm 138- Kur'ân'ı, murdar ve kan gibi necasetlerin üzerine koymak, necaset kuru bile olsa Kur'ân'a saygısızlık olursa haramdır. Ve onu kaldırmak vaciptir.

Hüküm 139- Kur'ân'ın bir harfini bile necis mürekkeple yazmak onu necis etmek hükmüyle aynıdır.

Hüküm 140- Kâfire Kur'ân vermek, Kuran'a saygısızlık sayılırsa haramdır ve geri almak vaciptir.

Hüküm 141- Kur'ân sayfası veya üzerinde Allah'ın, Resulullah'ın (s.a.a) veya Ehlibeyt İmamlarının (a.s) adı yazılı bir kâğıt gibi, saygı gösterilmesi gereken bir şey, tuvalete düşerse, onu dışarı çıkarıp yıkamak, masrafı bile gerektirse, farzdır. Eğer çıkarmak mümkün olmazsa, o

sayfanın çürüdüğüne yâkin edilene dek o tuvalet kullanılmamalıdır. Yine Türbet (Hz. Hüseyin'in -a.s- türbesine ait toprak) tuvalete düşer ve onu çıkarmak mümkün olmazsa, dağılıp tamamen yok olmasından emin olana dek o tuvalet kullanılmamalıdır.

Hüküm 142- Necis olan şeyi yiyip içmek haramdır. Onu başkalarına yedirmekte haramdır. Necisin kendini çocuğa yedirmek ihtiyat gereği haramdır. Temiz bir şey necis olursa onu başkasına yedirmek caiz değildir sadece çocuklar hariç. Başkası necis veya muteneccis olan bir şeyi yese onu engellemek gerekli değildir. Eğer çocuk necisin kendini yerse ona engel olmak ihtiyat gereğidir.

Hüküm 143- Yıkanıp temizlenmesi mümkün olan necis bir şeyi satmanın ve emanet vermenin, necis olduğunu söylerse yiyilecek şeylerden olsa dahi sakıncası yoktur.

Hüküm 144- Eğer bir kimse, birinin necis olan bir şeyi yediğini veya necis elbiseyle namaz kıldığını görürse, ona söylemesi gerekmez.

Hüküm 145- Evinin veya yaygısının bir yeri necis olan kimse, o eve giren kimselerin beden veya elbise veya başka bir şeylerinin rutubetli olarak necis yere değdiğini görürse durumu onlara söylemelidir.

Hüküm 146- Ev sahibi, yemek yerken yemeğin necis olduğunu anlarsa, misafirlere söylemesi gerekir. Misafirlere biri anlarsa, diğerlerine söylemesi gerekmez; ama birbirleriyle olan ilişkilerinin çok sıkı olduğundan söylemediği takdirde kendisinin de necis olacağını ve zorunlu hükme müptela olacağını biliyorsa, onlara söylemesi gerekir.

Hüküm 147- emanet alınan şey necis olursa sahibi onu temizliğin şart olduğu yerlerde kullanıyorsa, örneğin yeme ve içmede kullanılan kap gibi, necis olduğunu söylemek vaciptir. Fakat elbise gibi şeyleri söylemek gerekmez. Her ne kadar onunla namaz kılıyor olsa bile. Çünkü namazda elbisenin temiz oluşu geçek şartlardan değildir.

Hüküm 148- Eğer çocuk, bir şeyin necis olduğunu veya necis bir şeyin yıkandığını söylerse, sözü kabul edilmemelidir. Fakat buluş çağına ulaşmış mümeyyiz (pak ve necisi ayırt edebilen) bir çocuk, necis ve pak olmayı iyice bilen bir çocuk, necis bir şeyi yıkadığını söylerse, o şey onun kullanımındaysa veya sözüne güvenilirse, sözü kabul edilir. Aynı şekilde bir şeyin necis olduğunu söylerse yine hüküm aynıdır.

MÜTEHHİRAT (TEMİZLEYİCİLER)

Hüküm 149- On İki şey necaseti temizler ve onlara mutahhirat (temizleyiciler) denir: 1) Su. 2) Yer. 3) Güneş. 4) Özniteliğini Kaybetme (istihâle). 5) İnkılap. (Değişim) 6) İntikal 7) İslâm. 8) Tebeyyet. 9) Necisin özünün giderilmesi. 10) Necaset yiyen hayvanı istibrası. 11) Müslüman'ın kayıp olması. 12) Baş kesilen hayvandan bir miktar kan akması. Bunlarla ilgili hükümler ayrıntılarıyla ilerideki konularda açıklanacaktır.

1- Su

Hüküm 150- Su, dört şartla necis bir şeyi temizler:

1) Mutlak olmalı. O hâlde gülsuyu ve salkım söğütten çıkarılan esans gibi muzaf su, necis bir şeyi paklamaz.

2) Pak olmalı.

3) Necis bir şeyi yıkarken mevcut su, muzaf suya dönüşmemeli ve bir daha yıkamanın gerekli olmadığı son yıkamada su, necasetin koku, renk veya tadını almış olmamalıdır. Ama ondan önceki yıkamalarda değişmesinin bir zararı yoktur. Mesela iki defa yıkanması gereken bir şeyi, kür veya az su ile yıkadığında, birinci yıkamada su değişmişse bile, ikinci yıkamada su değişmezse o şey temiz olur.

4) Necis bir şeyi yıkadıktan sonra, onda necasetin küçük parçacıkları kalmamalı. Necis olan bir şeyin az su ile yani kür su miktarından az suyla paklanmasının diğer bir takım şartları da vardır ki bunlara sonraki konularda değinilecektir.

Hüküm 151- Necis bir kabın az su ile üç defa yıkanması gerekir. Kür su ve akarsuda bir kere yıkamak yeterlidir. Ancak bir kabı köpek yalamışsa ya da o kaptan su veya başka bir sıvı şey içmişse, önce temiz toprakla ovmalı ihtiyat gereği toprak temiz olmalı ve ardından su dökerek toprağı temizlemeli ve bir defa kür su veya akarsu veya iki defa az su ile yıkanmalıdır. Aynı şekilde köpeğin yaladığı veya Köpeğin salyasının aktığı kabı da yıkamadan önce vacip ihtiyat gereği toprakla ovulmalıdır.

Hüküm 152- Köpeğin ağzını sürdüğü kabın ağzının dar olması nedeniyle toprakla ovulamazsa, içerisine toprak atılmalı ve her tarafa ulaşacak şekilde şiddetle hareket ettirilmeli ve sonra söylendiği şekilde yıkanmalıdır.

Hüküm 153- Domuzun yaladığı veya içinde sıvı bir şey içtiği yahut içinde çöl faresi ölen bir kap az su ile yedi defa yıkanmalıdır kür veya akarsuda bir defa yıkanmalıdır. Toprakla yıkanması gerekli değildir. Müstehap ihtiyat gereği toprakla da yıkanmalıdır.

Hüküm 154- Şarap vasıtasıyla necis olan bir kap, az suyla üç kere yıkanmalıdır. Yedi kere yıkanması ise ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 155- Necis çamurdan yapılmış veya içine necis su işlemiş olan bir testi, akarsu veya kür su içine bırakılırsa, suyun ulaştığı her yer temizlenir. İçinin de temiz olmasını isterlerse, tamamına işleyecek şekilde kür veya akarsuda kalması gerekir. Fakat suyun onun içine nüfuz etmesi zordur.

Hüküm 156- Necis bir kabın az suyla paklanması iki şekilde olur: 1) Üç defa doldurulup boşaltılır. 2) Üç defa içerisine bir miktar su dökülür ve her defasında necis yerlerine ulaşacak şekilde su çalkalanır ve boşaltılır.

Hüküm 157- Kazan ve küp gibi büyük kaplar necis olduğunda, üç kez suyla doldurulup boşaltılırsa pak olur. Yine her tarafını kapsayacak şekilde yukarıdan aşağıya doğru üzerine su dökülürse veya aşağıdan yukarı doğru su dökülürse her defasında dibinde toplanan su dışarı boşaltılırsa pak olur. Ancak vacip ihtiyat gereği ikinci ve üçüncü defada suları dışarı çıkarmak için kullanılan kap yıkanmalıdır.

Hüküm 158- Eğer necis olan bakır ve benzeri şeyler eritilir ve yıkanırsa, dış kısmı pak olur.

Hüküm 159- İdrar vasıtasıyla necis olan bir tandırın üzerine, her tarafını kapsayacak şekilde iki kez yukarıdan su dökülürse temizlenir. İdrar dışında başka bir şeyle necis olduğunda, necaset giderildikten sonra, üzerine söylendiği şekilde bir kez su dökülürse yeterli olur. Tandırın içine bir çukur kazarak, suların orada toplanmasını sağlamak ve suyu boşaltmak ve daha sonra çukuru temiz toprakla doldurmak daha iyidir.

Hüküm 160- Necis bir şeyi necaseti giderildikten sonra, tamamına su ulaşacak şekilde bir kez, kür su veya akarsuya sokulursa pak olur. Yaygı elbise ve benzeri şeyleri sıkmak, ayaklamak veya sıvazlamak gerekmez.

Hüküm 161- İdrar vasıtasıyla necis olmuş bir şey az su ile yıkanmak istenirse, bir defa üzerine su dökülüp su ondan ayrıldıktan sonra, artık o şeyde idrar kalmazsa, bir defa daha su dökülürse temiz olur. Fakat halı, elbise ve benzeri şeyleri her defasında su döküldükten sonra sıkılarak "güsale" dışarı çıkarılmalıdır. (Güsale, genelde yıkama anında ve yıkadıktan sonra yıkanan şeyden kendiliğinden veya sıkmak suretiyle akan sudur.)

Hüküm 162- Yemek yemeye başlamamış süt emen erkek çocuğun –kafir bayanın ve domuzun sütünü emmemişse- idrarı vasıtasıyla necislenmiş bir şeyin üzerine bütün necis yerlere ulaşacak şekilde bir kez su dökülürse temizlenir; ama bir kez daha su dökülmesi müstehap ihtiyata uygundur. Elbise, yaygı ve benzeri şeyleri de sıkmak gerekmez.

Hüküm 163- İdrar dışında başka bir şey vasıtasıyla necis olan bir şeyin necaseti giderildikten sonra üzerine bir kez su dökülür ve su süzülürse temizlenir. Yine eğer birinci defada üzerine

su dökülürken necaseti giderse ve üzerine su akmaya devam ederse, temiz olur. Ancak her hâlükârda elbise ve benzeri şeylerin güsalesi dışarı çıkarılması amacıyla sıkılmaları gerekir.

Hüküm 164- İple örülmüş necis hasır, kür su veya akarsuya sokulursa, necaset kaybolduktan sonra pak olur. Ama az suyla yıkamak isterlerse vacip ihtiyat gereği mümkün olduğu şekilde, hatta çiğnemek yoluyla da olsa güsalesini çıkarmak gerekir.

Hüküm 165- Dışı necis olan buğday, pirinç, sabun ve benzeri şeyler kür su veya akarsuya sokulmakla temizlenirler. Ancak içleri necis olursa temiz olması zordur fakat eğer kür su ve akarsu onun içlerine ulaştığına emin olursa o zaman pak olurlar.

Hüküm 166- Necis şeyin sabunun içine geçip geçmediğinde şüphe edilirse içi paktır.

Hüküm 167- Pirinç, et ve benzeri şeylerin dış kısımları necis olduğunda onları temiz bir kaba koyup üç kez üzerinden su döküp boşaltmakla pak olur. Ancak sıkılması gereken elbise veya başka bir şey bir kaba konulup yıkamak istenilirse, üzerine su döküldüğü her defa sıkılmalı ve kabı eğerek, içinde toplanan su dökülmelidir.

Hüküm 168- Çivit ve benzeri bir renkle boyanmış necis bir elbise kür su veya akarsuya sokulur ve su elbisenin rengiyle muzaf suya dönüşmeden önce her tarafını kapsarsa pak olur. Sıkarken ondan renkli veya muzaf su aksa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 169- Kür su veya akarsuda yıkandıktan sonra elbise üzerinde örneğin suyun balçığı görülürse, ancak bunun, suyun geçmesine engel olduğu ihtimal verilmezse elbise paktır.

Hüküm 170- Suda yıkandıktan sonra elbise ve benzeri şey üzerinde çamur veya sabun kalırsa, bunların suyun necis şeye ulaşmasını engellediğini ihtimal vermezlerse elbise paktır. Ama necis su eğer çamurun veya sabunun içine işlerse dış yüzleri pak içleri ise necistir.

Hüküm 171- Necis bir şeyden necasetin kendisi giderilmedikçe pak olmaz; ama necasetin kokusu veya renginin kalmasının sakıncası yoktur. Öyleyse elbisede bulunan kan giderildikten sonra yıkanır, ancak kanın rengi kaybolmazsa paktır. Renk, koku ve tattan dolayı necaset parçacıklarının kaldığından emin olursa veya şüphe ederse, o şey necistir.

Hüküm 172- Vücutta bulunan necaset az olmayan suda giderilirse, beden pak olur. Çıkıp tekrar suya girmeye gerek yoktur.

Hüküm 173- Dişlerin arasına giren necis yemek, ağza necis

Yemeğin her tarafına ulaşacak şekilde su alıp çalkalamakla temiz olur. Defalarca yapmak gerekiyorsa, suyun necis yiyeceğin tamamına ulaşması için bu yapılmalıdır.

Hüküm 174- [Necis olan] saç ve sakal, az suyla yıkandığında, ihtiyat gereği kalan sularında akması için sıkılmalıdır.

Hüküm 175- Elbise veya beden her hangi bir yeri az su ile yıkanır, yıkanan yerin bitişik çevresi (ki necis yeri yıkarken genellikle orası da necis olur); necis mahallini temizlenmesiyle temiz olur. Yeniden etrafı yıkamaya gerek yoktur. Necis yer ve onun etrafı birlikte temiz olurlar. Yine, necis bir şeyin yanına pak bir şey konur ve her ikisinin üzerine su dökülürse hüküm aynıdır. Buna göre, necis bir parmağı yıkamak için parmaklarının tümünün üzerine su dökülür, necis ve pak su onların tamamına ulaşırsa, necis olan parmak pak olduğunda öteki parmaklar da pak olur.

Hüküm 176- Necis olan et ve kuyruk da diğer şeyler gibi suda yıkanır [ve suyla temizlenir]. Beden elbise veya kap biraz yağlı olur da suyun geçmesine engel olmazsa, yine aynıdır.

Hüküm 177- Kap veya beden, necis olduktan sonra suyun bunlara ulaşmasını engelleyecek ölçüde yağlı olursa, yıkanıldığında ilk önce suyun bunlara ulaşmasını sağlamak amacıyla yağları giderilmelidir.

Hüküm 178- Çok (kür) suya bağlı olan musluk suyu, kür su hükmündedir.

Hüküm 179- Bir şeyi yıkadıktan ve temizlendiğine dair kesin bilgi edindikten sonra, necasetin giderilip giderilmediğine dair şüpheye düşülürse, necasetin giderildiğine emin olmak için yeniden yıkamak gerekir.

Hüküm 180- Üzerinden su akmayan yer eğer necis olursa az suyla temizlenmez. Fakat ince veya kalın kumla kaplı olan yer, üzerine su döküldüğünde su akarsa ve ya kumun altına batarsa, az suyla pak olur, fakat kumların altı yine necistir.

Hüküm 181- Taş ve tuğla döşeli yer ve suyu içine emmeyen sert yer necis olduğunda, az su ile temizlenir; ancak su akıncaya kadar dökülmelidir. Dökülen su bir delikten dışarı akarsa bütün yer temizlenir; dışarı akmazsa, bir çukur kazılır toplanan su dışarı atıldıktan sonra temiz toprakla kapatılır. Daha kolay ise; toplanan suyun (bir bez parçası veya kapla) dışarı atılması gerekir.

Hüküm 182- Tuz taşı ve benzeri şeylerin dış kısmı necis olursa, az miktardaki bir suyla da -su deyişi anda muzafa dönüşmemesi şartıyla- temizlenir.

Hüküm 183- Eğer erimiş necis bir şekerden kesme şeker yapıp kür su veya akarsuya daldırılırsa temizlenmez.

2- Yer

Hüküm 184- Yer, ayağın ve necis ayakkabının altını üç şartla temizler:

1) Yer temiz olmalıdır.

2) Kuru olmalıdır.

3) Ayağın veya ayakkabının altında kan ve idrar gibi necaset veya örneğin çamur gibi necislenmiş bir şey olursa, yol yürümek veya ayağı yere sürtmekle giderilmelidir. Yine yer; toprak, taş, tuğla ve benzeri şeyle döşeli olmalıdır. Halı, hasır ve çimen üzerinde yürümekle necis ayak veya ayakkabının altı temizlenmez

Hüküm 185- Necis olan ayak ve ayakkabı altının ağaçla döşenmiş bir yer veya asfalt üzerinde yol yürümekle temizlenmesi şüphelidir.

Hüküm 186- Ayak ve ayakkabı altı her ne kadar on beş arşın (her arşın yaklaşık yarım metredir.) az yürümekle veya yere sürtmekle necaset giderilirse de, on beş arşın veya daha fazla yürümek daha iyidir.

Hüküm 187- Necis olan ayak ve ayakkabı altının ıslak olması gerekmez, kuru olsa da yol yürümekle temizlenir.

Hüküm 188- Yol yürümekle temiz olan necis ayak veya ayakkabı altının, normalde çamura bulaşan diğer kısımları da(184) meselede açıklandığı üzere temizlenir.

Hüküm 189- Elleri ve dizleri üzerinde yol yürüten birisinin el ve dizleri necis olursa, el ve dizlerinin yol yürümekle temizlenmesi şüphelidir. Yine bastonun alt kısmı, yapma ayakların alt kısmı, hayvanların nalı, otomobil ve fayton tekerleği ve benzerinin de yol gitmekle temizlenmesi şüphelidir.

Hüküm 190- Yol gittikten sonra ayağın altında veya ayakkabının altında [normalde] kalan koku, renk ve görünmeyen küçük necaset zerreciklerinin sakıncası yoktur. Elbette onların da kalmayacağı kadar yol yürümek ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 191- Ayakkabının içi ve ayağın yol giderken yere değmeyen kısımları yol gitmekle temizlenmez. Çorap altının da yol gitmekle temizlenmesi şüphelidir.

3- Güneş

Hüküm 192- Güneş, yeri, binayı ve duvarı, kapı, pencereyi ve aynı şekilde duvara çakılmış çivi gibi şeyler beş şartla temizler:

1) Necis olan şey, öylesine ıslak olmalıdır ki, başka bir şey ona değecek olursa, ıslaklığı ona geçmeli ve onu ıslatmalıdır. Eğer kuru olursa, güneş ışıyla kuruması için ilk önce herhangi bir şeyle ıslatılması gerekir.

2) O şeyde necasetin özü olursa, güneş ışığının ulaşmasından önce giderilmelidir.

3) Güneş ışığının [direkt olarak] ulaşmasını engelleyecek bir şey olmamalı. Eğer güneş ışığı perde, bulut veya benzeri bir şeyin arkasından vurarak necis olan şeyi kurutursa, o şey temizlenmez. Ama bulut, güneş ışığının ulaşmasına engel olmayacak kadar ince olursa sakıncası yoktur.

4) Necis şeyi, yalnızca güneş ışığının kurutması gerekir. Buna göre, necis olan şey, rüzgâr ve güneş ışığının etkisiyle kurursa temizlenmez. Ancak "güneş necis olan şeyin kuruttu" denilecek kadar etkili olursa sakıncası yoktur.

5) Güneş ışığı, necaseti içine emmiş olan yapının iç ve dış kısmını bir defada kurutmalıdır. Öyleyse güneş ışığı necis yer ve binanın ilk seferinde dış kısmını ve ikinci defasında da iç kısmını kurutursa, yalnızca onun dış ve görünen kısmı temizlenmiş olur ve iç kısmı necis kalır.

Hüküm 193- Güneş ışığı, necis hasırı vacip ihtiyat gereği temizlemez. Eğer bir tarafını kurutursa diğer tarafın temiz oluşu sıkıntılıdır. Fakat ağacın, bitkinin, güneşle temiz olmasında sakınca yoktur.

Hüküm 194- Güneş ışığı, necis yere ulaştıktan sonra, güneş ışığının ulaştığı anda yerin ıslak olup olmadığı veya yerin sadece güneş ışığı vasıtasıyla kuruyup kurumadığı hususunda şüpheye düşülürse, o yer necistir. Yine güneş ışığının ulaşmasından önce necasetin giderilip giderilmediği veya güneş ışığının ulaşmasına engel olan bir şeyin olup olmadığı konusunda tereddüt edilirse hüküm aynıdır.

Hüküm 195- Güneş ışığı, necis duvara sadece bir taraftan ulaşırsa duvarın öbür tarafı temizlenmez.

4- İstihale (Öz niteliğini kaybetme)

Hüküm 196- Necis olan bir şeyin cinsi, temiz bir şey sayılacak şekilde değişirse temiz olur ve buna "istihale=başkalaşım" denir. Örneğin necis bir ağacın yanıp kül olması veya köpeğin tuzlaya gömülüp tuza dönüşmesi gibi. Ama necis buğdayın öğütülüp un yapılması veya ekmek pişirilmesi örneklerinde olduğu gibi necis şeyin cinsi değişmezse temizlenmez.

Hüküm 197- Necis topraktan yapılmış olan saksı ve benzeri şeyler necistir. Necis odundan elde edilen kömür, necistir.

Hüküm 198- İstihale olup olmadığı belli olmayan necis bir şey necistir.

İnkılap(dönüşüm)

Hüküm 199- Şarap, kendi kendine veya içine sirke ve tuz katmak suretiyle sirkeye dönüşürse temizlenmiş olur.

Hüküm 200- Necis üzümünden yapılan şarap, sirkeye dönüşmekle temizlenmez. Veya şaraba bir necaset isabet ederse, yine sirkeye dönüşmekle temizlenmez.

Hüküm 201- Necis olan üzüm, kuru üzüm ve hurmadan yapılan sirke necistir.

Hüküm 202- Üzüm veya hurmayı küçük kırıntı ve çör çöpüyle birlikte sirke yaparlarsa sakıncası yoktur. Yine ihtiyat gereği hurma, kuru üzüm ve üzüm sirke olmadan önce salatalık, patlıcan ve benzeri şeyleri içine katmamak gerekir.

Hüküm 203- Üzüm suyu ateşte kaynarsa sarhoş edecek derecede değilse temizdir. Ama onu içmek haramdır. Ama eğer kaynarak üçte ikisi gider, üçte biri kalırsa, helal olur. Kendi kendine kaynarsa ihtiyat gereği necistir ve sadece sirke olursa temiz ve helal olur.

Hüküm 204- Kaynamadan üçte ikisi azalan üzüm suyunun geriye kalan kısmı kaynarsa temizdir. İçmekte helaldir. Ona üzüm suyu denilmesi şartıyla, kaynarsa haramdır.

Hüküm 205- Kaynayıp kaynamadığı belli olmayan bir üzüm suyu helaldir. Ama eğer kaynarsa, insan onun üçte ikilik kısmının kaynarak azaldığına yakın etmedikçe helal olmaz.

Hüküm 206- Bir koruk salkımında bir miktar üzüm tanesi bulunur ve ondan alınan suya da üzüm suyu denmiyorsa kaynadığı takdirde içilmesi helaldir.

Hüküm 207- Ateşte kaynayan bir şeyin üzerine bir üzüm tanesi düşer ve onda kaybolmazsa, sadece o taneyi yememek vaciptir.

Hüküm 208- Birkaç ayrı kazanda sıra kaynatırken kaynamış kazanın karıştırıldığı kepe ile henüz kaynamayan kazanın karıştırılmamalıdır. Eğer hepsi kaynamışsa, üçte ikisi kaynamış olan kazanda kullanılan kepeyi, üçte ikisi kaynamamış olan kazanda kullanmamak gerekir.

Hüküm 209- Koruk veya üzüm olduğu belli olmayan bir şey kaynatılırsa, haram [necis] olmaz.

6- İntikal

Hüküm 210- İnsan kanı veya akıcı kana sahip olan (kesildiğinde kanı sıçrayarak çıkan) hayvanın kanı, akıcı kanı olmayan bir hayvanın vücuduna nakledilir ve artık o hayvanın kanı sayılırsa temiz olur. Bu işlemin adına "İntikal" denir. Buna göre sülüğün insandan emdiği kana "sülüğün kanıdır" denmeyip "insanın kanıdır" dendiğinden necistir.

Hüküm 211- İnsan bedenine konan sivrisineği öldürür ve emdiği kan çıkarsa kanın sivrisinekten mi yoksa kendinden mi olduğunu bilmezse temizdir. Yine kanın sivrisineğin olduğunu bilirse hüküm aynıdır. Kanın emilmesi ile sineğin öldürülmesi arasındaki süre çok az olsa, o kan insanın kanıdır denirse veya sineğin mi insanın mı belli değil denirse o kan necistir.

7- İslâm

Hüküm 212- Eğer kâfir, şahadeteyni "Eşhedu enla ilâhe illellah ve eşhedu enne Muhammeden resulullah"ı getirip, yani; Allah'ın birliğini ve Hz. Muhammed'in (s.a.a) onun peygamberi olduğunu kabul ederse Müslüman olur. Müslüman olduktan sonra bedeni, tükürüğü, salyası ve teri temizdir. Ama Müslüman olduğunda, bedeninde necaset bulunursa giderilmesi ve yerinin yıkanması gerekir. Ancak Müslüman olmadan önce necaset giderilmiş olursa, Müslüman olduktan sonra o yeri yıkaması ihtiyaten vaciptir.

Hüküm 213- Kâfir olduğu dönemde ıslak olarak bedenine değen elbisesi, Müslüman olduğu zaman üzerinde değilse necistir. Kâfir olduğu dönemde ıslak olarak bedeninde ise vacip ihtiyata göre ondan kaçınılmalıdır

Hüküm 214- İnsan, kelime-i şahadet getiren bir kâfirin, kalben Müslüman olup olmadığını bilmezse temizdir. Kalben Müslüman olmadığını dahi bilse, ondan söylediği kelime-i şahadete aykırı bir hareket görmezse de hüküm aynıdır.

8- Tabiiyet

Hüküm 215- Tabiiyet; necis olan bir şeyin, temiz olan başka bir şey vesilesiyle, temiz olmasıdır.

Hüküm 216- Eğer şarap sirkeye dönüşürse, onu içeren kabın da şarabın kaynarken ulaştığı yere kadar olan bölümü temiz olur. Normalde üzerine konulan bez parçası veya başka şey de onun rutubetiyle necis olmuşsa, temiz olur. Ama kaynarken taşıp kabın dış yüzeyine bulaşmışsa, sirke olduktan sonra, kabın dışında kalan kısımdan, şarap sirke olduktan sonra da ihtiyaten kaçınmak vaciptir.

Hüküm 217- İki yerde kâfirin çocuğu tabiiyet yoluyla pak olur:

1) Bir kâfir Müslüman olursa, çocuğu da temiz olmada ona tabidir. Yine kâfir çocuğunun annesi, büyük babası ve büyük annesi Müslüman olursa, çocuk da temiz olur.

2) Kâfir bir çocuk bir Müslüman'ın yanında esir olursa, onun yanında baba veya cetlerinden biri yoksa temiz olur. Zikredilen her iki durumda da, çocuğun tabiiyet yoluyla temiz olması, çocuk mümeyyiz ise kâfir olduğunu izhar etmemesine bağlıdır.

Hüküm 218- Üzerinde ölü yıkanan tahta veya taş, ölünün avret yeri üzerine örtülen bez ve ölüyü yıkayanın eli, ölünün guslü sona erdikten sonra temiz olur.

Hüküm 219- Eliyle bir şeyi yıkayan kimse, o şeyi ve elini birlikte yıkarsa, o şeyin temizlenmesiyle eli de temiz olur.

Hüküm 220- Elbise ve benzeri şeyler az su ile yıkandıklarında, üzerine dökülen suyun giderilmesi amacıyla normal şekilde sıklıktan sonra, geride kalan ıslaklıkları temizdir.

Hüküm 221- Az su ile yıkanan necis kabın üzerine dökülen suyun süzülmesinden sonra, kabın üzerinde kalan su damlacıkları temizdir.

9- Necasetin Özünün Giderilmesi

Hüküm 223- Bir hayvanın bedeni, kan gibi necaset veya necis su gibi necasetlenmiş bir şeye bulaşırsa, onlar giderildikten sonra hayvanın bedeni temiz olur. Aynı şekilde insan bedeninin iç kısımları (meselâ, ağız ve burnun içi) aynıdır. Yani dıştan değen bir necaset dolayısıyla necis olur ve onun bertaraf olmasıyla da temiz olur. Dişlerin arasından gelen kan ağızdaki suda kaybolursa ağıza su almaya gerek yoktur. Fakat eğer ağızda takma diş necis olursa, suyla yıkamak gerekir.

Hüküm 224- Göz kapakları ve dudakların kapandığı zaman Birbirinin üzerine gelen miktarı, bedenin iç kısmından mı yoksa dış kısmından mı olduğu bilinmezse ve necis olursa, suyla yıkanmalıdır.

Hüküm 225- Kuru elbise, halı ve benzeri şeylere necis toz konarsa, silkerek o toz çıkarılırsa temizlenir ve yıkanmaları da gerekmez.

10- Necaset Yiyen Hayvanı Temizleme Usûlü

Hüküm 226- İnsan pisliği yemeyi alışkanlık edinmiş bir hayvanın idrarı ve dışkısı necistir. Temiz olması için istibra [özel temizleme usûlü] uygulanmalıdır. Yani "pislik yiyendir" denilmemesi için gerekli süre içinde pislik yemesi önlenmeli ve ona temiz yiyecekler verilmelidir. Vacip ihtiyat gereği pislik yiyen deve kırk gün, sığır otuz gün, koyun on gün, ördek yedi veya beş gün, tavuk üç gün pislik yemekten alıkonulmalı ve onlara yine de necis yiyen hayvan deniyorsa, bir müddet daha temiz şeyler yedirilmeli ve artık necaset yiyen hayvandır demeyene kadar temiz yiyecekler yedirilmelidir.

11- Müslüman'ın Kayıp Olması

Hüküm 227- Bir Müslüman'ın bedeni, elbisesi ya da ihtiyarında olan kap, halı ve benzeri şeyler necis olduğunda o Müslüman kayıp olursa, altı şartla temiz olur:

- 1) Müslümanın, elbiseyi veya bedeni necis eden şeyi, necis bilmesi gerekir. Örneğin haram yolla cenabet olan kimsenin terini necis bilmezse kaybolduktan sonra onun elbisesini temiz bilemeyiz.
- 2) Bedeninin veya elbisesinin necis olduğunu bilmelidir.
- 3) O şeyin temiz olması şart olan yerde kullandığını bilmesi gerekir. Örneğin o elbiseyle namaz kıldığını bilmesi gerekir.
- 4) O şeyle yaptığı işi de temizliğin şart olduğunu bilmesi gerekir. Örneğin namaz kılanın elbisesinin pak olması gerektiğini bilmelidir. – Eğer necis elbiseyle namazın batıl olduğunu bilmiyorsa- necis elbiseyle namaz kılsa, o elbiseyi temiz Kabul edemeyiz.
- 5) Necis olan şeyi Müslümanın suyla yıkadığına ihtimal vermelidir yıkamadığına eminse, onu temiz olarak Kabul edemez. Yine temiz mi yoksa necis mi oluşu bir Müslüman içi fark etmezse o şeyi temiz bilmek zordur.

Hüküm 228- Necis olan bir şeyin temizlendiği kesin olarak bilinir veya iki adil kimse temizlendiğini söylerse, o şey temizdir. Güvenilir biri, kendi ihtiyarında olan necis bir şeyin temizlendiğini söyler veya Müslüman, necis şeyi yıkarsa, onu kurallarına uygun olarak temizleyip temizlemediği belli olmasa bile yine temizdir.

Hüküm 229- İnsanın elbisesini yıkamak için vekil olan ve elbise de elinde bulunan kimse, elbiseyi yıkadığını söylerse, elbise temizdir.

Hüküm 230- Necis olan bir şeyi yıkadığında, temizlendiğine dair yakîn edemeyen bir ruh hâline sahip olan vesvas kimse, normal insanların yıkadığı şekilde yıkarsa yeterlidir.

12- Normal Kanın Akması

Hüküm 231- Şer'i usullere göre başı kesilen hayvanın normal miktarda kanı aktıktan sonra, onun içinde kalan kan temizdir. **(98)**. meselede hüküm, açıklanmıştır. Bu hüküm eti helal hayvanlara mahsustur. Eti haram olan hayvanlarda geçerli değildir. Müstehap ihtiyat gereği eti helal olan hayvanların haram olan yerlerine hüküm geçerli değildir.

KAPLARLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 232- Köpek, domuz veya murdar derisinden yapılan kapta, rutubet içindekini necis ederse bir şey yemek, içmek haramdır ve o kabın abdest, gusül ve temiz bir şeyle yapılması gereken işlerde kullanılmaması gerekir. Müstehap ihtiyat gereği kap olarak da köpek, domuz ve murdarın derisi kullanılmamalıdır. Kap olmasa dahi.

Hüküm 233- Altın ve gümüş kaptan yemek, içmek; haramdır. Ama odaların süslenmesinde kullanılması ve yine insanın onları bulundurması haram değildir. Elbette müstehap ihtiyata göre bunun da terk edilmesidir. Aynı şekilde altın ve gümüşten kap yapmak, onları ziynet için veya saklamak için alıp satmak haramdır.

Hüküm 234- Altın veya gümüşten kap alıp satmak ve satanın bunun karşılığında para alması haramdır. Ancak odaya süs olarak veya saklamak için alıp satmak caizdir.

Hüküm 235- Altın veya gümüşten yapılmış çay tabağı, çay bardağı kaldırıldığında kap deniyorsa, bardakla veya bardaksız kullanılması haramdır. Eğer kap denmiyorsa kullanmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 236- Altın veya gümüş suyuna batırılmış kabı kullanmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 237- Altın veya gümüşle karıştırılan başka bir metali kap yaparlarsa, kaptaki maden miktarı, ona altın veya gümüş kap denilmeyecek kadar fazla olursa, onu kullanmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 238- İnsan, altın veya gümüş bir kapta olan yemeği, başka bir kaba dökerse ve bu işlemi altın ve gümüşte yemenin haram olduğu için yaparsa, sakıncası yoktur. Bu işlemi altın ve gümüşte yemenin haram olduğu için yapmazsa haramdır fakat her iki durumda da ikinci kaptan yemenin sakıncası yoktur.

Hüküm 239- Nargilenin ağızlığı, kılıç ve bıçak kını ve Kur'an kabı altın veya gümüşten olursa, kullanılmasının sakıncası yoktur; Altın ve gümüşten yapılan esans kabı, sürme kabı ve tütün kabını kullanmamak ihtiyaten vaciptir.

Hüküm 240- Çaresizlik hâlinde altın veya gümüş kap kullanmanın sakıncası yoktur. Fakat abdest ve gusül için çaresizken bile kullanılmaz gerekirse teyemmüm alınır.

Hüküm 241- Altın veya gümüşten mi ya da başka bir şeyden mi olduğu belli olmayan bir kabı kullanmanın sakıncası yoktur.

ABDEST

Hüküm 242- Abdestte yüzü ve elleri yıkamak, başın ön kısmını ve ayakların üzerini mesh etmek farzdır.

Hüküm 243- Yüzü, uzunlamasına, alnın yukarısından yani saçların bittiği yerden çenenin sonuna kadar yıkamak gerekir. Enine ise orta parmakla başparmağın arası kadar yıkanması gereklidir. Eğer bu miktardan az bir kısım bile yıkanmazsa, abdest batıl olur. Bu miktarın tamamen yıkadığından kesin olarak emin olmak için belirlenen miktardan biraz fazla bir alan yıkanmalıdır.

Hüküm 244- Yüzü veya eli, normal insanlardan daha küçük veya daha büyük olan kimse, normal halkın nereye kadar yıkadığına dikkat etmeli ve o miktarı yıkamalıdır. Yine alnında saç biten veya başının ön tarafında saçı olmayan kimse normal miktarda alnını yıkar.

Hüküm 245- Kaşlarında, göz kenarlarında ve dudaklarında suyun geçmesini engelleyecek kir veya başka bir şey olduğuna ihtimal veren kimse, ancak bu ihtimali halka göre yerinde bir ihtimal olursa, abdestten önce var olması muhtemel olan engeli gidermek amacıyla araştırmalıdır. Varsa gidermelidir.

Hüküm 246- [Sakal seyrek olunca yani] yüzün derisi sakalın arasından görünürse, suyu deriye ulaştırmak gerekir. [Sakal sık ise yani deri] görünmüyorsa altına su ulaştırmak gerekmez; bu durumda sakalı yıkamak yeterlidir.

Hüküm 247- Sakalın arasından derinin görünüp görünmediğinde şüphe eden kimse, farz ihtiyat gereği hem sakalı yıkamalı ve hem de suyu deriye ulaştırmalıdır.

Hüküm 248- Burunun içini ve kapatıldığında göz ve dudağın görünmeyen miktarını yıkamak farz değildir. Ancak yıkanması gereken yerlerin tamamen yıkandığından emin olmak amacıyla bunlardan bir miktarını yıkamak farzdır. Bu miktarın yıkanmasının gerekli olduğunu bilmeyen kimse, şimdiye kadar almış olduğu abdestlerde bu miktarı yıkayıp yıkamadığını bilemezse, geçmişte kıldığı namazlar sahihtir.

Hüküm 249- Yüzü ve elleri yukarıdan aşağıya doğru yıkamak gerekir; eğer aşağıdan yukarıya doğru yıkanır, alınan abdest batıldır.

Hüküm 250- Eğer elini ıslatıp yüzüne ve kollarına sürerse, elindeki ıslaklık bu sürülmeyle azalar üzerinde biraz su akmasını sağlayacak kadar olursa, yeterlidir.

Hüküm 251-Yüzü yıkadıktan sonra sağ eli, daha sonra sol eli dirseklerden parmakların ucuna kadar yıkamak gerekir.

Hüküm 252- Dirseklerin kesin olarak yıkandığından emin olmak amacıyla, dirseklerin biraz üstünü de yıkamak gerekir.

Hüküm 253- Yüzünü yıkamadan önce ellerini bileklerine kadar yıkayan kimse, abdest alırken dirsekten parmak uçlarına kadar yıkamalıdır; eğer yalnızca bileklerine kadar yıkarsa abdesti batıl olur.

Hüküm 254- Abdestte yüzü ve elleri bir kez yıkamak farz, iki kez yıkamak müstehap, üç kez ve daha fazlası haramdır. Birinci defamı, ikinci defamı yoksa üçüncü defamı olduğunu abdest kastiyle yüzün ve kolların tamamını yıkamaya bağlıdır. Dolayısıyla abdest kastiyle, iki defa tam olarak yıkarsa, üçüncüsü haramdır. Buna göre birkaç defa yıkayıp sonuncusunda abdest niyetiyle yıkamayı kasteder ve uzvun tamamına elini sürerse, bir defa sayılır. Daha sonra birinci defa niyeti olsa dahi artık ikinciye geçmiş sayılır.

Hüküm 255- Her iki kol yıkadıktan sonra elde kalan abdest suyunun ıslaklığı ile başın üstü mesh edilmelidir; farz ihtiyat gereği sağ el ile ve yukardan aşağıya doğru mesh etmek gerekir.

Hüküm 256- Başın dört kısmından alın hizasına düşen kısmı, mesh yeridir. Bu kısmın her bir tarafı, ne ölçüde mesh edilirse edilsin yeterlidir. Ancak ihtiyat gereği bu meshin genişliğinin kapalı üç parmak eninde olması ve müstehap ihtiyat gereği uzunluğunun bir parmak boyu olması gerekir.

Hüküm 257- Başın üzerine yapılan meshin deri üzerinden olması gerekmez; başın ön kısmındaki saçların üzerinden de olsa sahihtir; ama başının ön tarafındaki saçları, tarandığında yüzünün üzerine dökülecek veya başının diğer taraflarına ulaşacak kadar uzun olan kimse saçlarının dibine veya saçlarını aralayarak başın derisine mesh etmelidir. Eğer yüzüne sarkan saçlarını veya başının diğer taraflarına dağılmış olan saçlarını başının üstünde topak yapsa ve onların üzerine mesh ederse yahut da başının diğer yerlerine ait olup ön tarafına gelmiş saçların üzerine mesh ederse abdest batıl olur.

Hüküm 258- Baş mesh edildikten sonra elde kalan abdest suyunun ıslaklığı ile ayakların üzerini mesh etmelidir parmakların birinin ucundan ayak üzerindeki çıkıntıya kadar mesh edilmelidir. Vacip ihtiyat gereği ayak üzerindeki çıkıntıya kadar mesh edilmelidir. Sağ el ile sağ ayağı ve sol el ile de sol ayağı mesh etmelidir.

Hüküm 259- Ayağa yapılan meshin genişliği ne kadar olursa olsun yeterlidir; ama daha iyisi, üç yapışık parmak eninde olması ondanda iyisi ise elin iç kısmının bütünüyle ayağın üzerini mesh yapmaktır.

Hüküm 260- vacip ihtiyat gereği ayağı mesh ederken eli parmakların üzerine koymalı daha sonra elini ayağın üzerine mesh etmelidir. Yoksa eli ayağın üzerine koyup biraz çekmek doğru değildir.

Hüküm 261- Baş ve ayağa mesh ederken elleri onlar üzerine çekmek gerekir. Ellerini sabit tutar baş ve ayağını hareket ettirir ve onları ellerine çekerse, abdest batıldır. Ancak elleri çekerken baş veya ayağın birazcık hareket etmesinin sakıncası yoktur.

Hüküm 262- Mesh edilecek yerin kuru olması gerekir. El ıslaklığının onda etki etmeyeceği ve belirginleşmeyeceği kadar ıslak olursa mesh batıldır. Ancak ıslaklık elin rutubetinden dolaydır denecek kadar olursa yeterlidir.

Hüküm 263- Mesh etmek için elin içinde ıslaklık kalmamışsa, dışarıdaki su ile el ıslatılarak methedilmez; bu durumda abdest uzuvlarının herhangi birinden alınan rutubetle elini ıslatarak methetmelidir.

Hüküm 264- Eğer elinin içindeki ıslaklık yalnızca başını mesh edecek kadar ise, o ıslaklıkla başını mesh etmesi gerekir. Ayaklarını mesh etmek için de başka azaların ıslaklığından rutubet almalıdır.

Hüküm 265- Çorap ve ayakkabı üzerinden mesh etmek batıldır; ama şiddetli soğuk, hırsız ve yırtıcı havyan tehlikesi ve benzeri şeyler nedeniyle ayakkabı ve çorabını çıkaramazsa çorap ve ayakkabısının üzerinden mesh etmeli, eğer ayakkabının üzeri necis olursa temiz bir şey üzerine koyup mesh etmelidir ve vacip ihtiyat gereği teyemmüm de almalıdır.

Hüküm 266- Ayağın üzeri necis olur ve mesh için yıkanamazsa, teyemmüm edilmelidir.

İRTİMASÎ ABDEST

Hüküm 267- İrtimasî abdest insanın, yüzünü ve ellerini abdest niyetiyle suya daldırmasına denir irtimasi olarak yıkanan elin ıslaklığıyla mesh etmek sakıncalıdır. Buna göre sol kol irtimasi yıkanmamalıdır.

Hüküm 268- İrtimasî abdestte de yüz ve ellerin yukarıdan aşağı yıkanması gerekir. O hâlde yüz ve elleri suya daldırırken abdeste niyet ederse, yüzü alın tarafından ve elleri dirsek tarafından suya daldırılmalıdır.

Hüküm 269- Abdestte, azaların bazısını irtimasî ve bazısını da gayri irtimasî olarak yıkamanın sakıncası yoktur.

Abdestin Duaları

Hüküm 270- Abdest alan kimsenin, gözü suya iliştiğinde şu duayı okuması müstehaptır: (بِسْمِ اللّٰهِ اَنْ نَّجْسَ يَجْعَلُهُ لَمْ وَ ظُهُورًا الْمَاءَ جَعَلَ الْهَذِي لِلّٰهِ هِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ هِ بِا وَ اللّٰهِ هِ "Bismillahi ve billahi ve'l-l-hemdu lillahillezî ce'ele'l mâe t̤ehû-ren ve lem yec'elhu necisa." 2 Abdestten önce ellerini yıkarken şu duayı okusun: (اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ بِرَبِّكَ اَنْ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا وَ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا وَ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا وَ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا) "Allahumme 'elnî min'et-tevvabîn vec'elnî min'el-muteṭṭeh-hirîn." 3 Ağzına su alırken şu duayı: (اَللّٰهُمَّ لِكُلِّ شَيْءٍ رِّيحٌ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا وَ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا) "Allahumme lekkinî huccetî yevme elkake ve eṭlik lisanî bizikrik" 4 Burnuna su alırken şu duayı: (اَللّٰهُمَّ لِكُلِّ شَيْءٍ رِّيحٌ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا وَ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا) "Allahumme la tuherrim 'eleyye rîh'el-cenneti vec'elnî mim-men yeşummu rîheha ve revheha ve ṭîbeha." 5 Yüzünü yıkarken şu duayı: (اَللّٰهُمَّ بَيِّضْ لِيْ وَجْهِيْ وَ تَجْعَلَ لِيْ مِنْ يَّوْمِيْ وَ لَيْلِيْ وَ لِحَالِيْ خَيْرًا) "Allahumme beyyiz vechî yevme tesveddu

fîhi'l-vucûh, vela tusevvid vechî yevme tebyezzu fîhi'l-vucûh." 6 Sağ elini yıkarken de şu duayı: (اَيَسِيرَ حِسَابًا حَاسِبِي وَ يَسَارِي الْجَنَانِ فِي الْخُلْدِ بِمِثْنِي كِتَابِي اَعْطِنِي مَ هَ اَللهُ) "Ellahumme e't'inî kitabî biyemînî ve'l-hulde fi'l-cinani biye-sarî ve hasibnî hisaben yesîra." 7 Sol elini yıkarken şu duayı:

2 2 [Allah'ın adıyla ve Allah'ın yardımıyla. Hamd, suyu temizleyici kılan ve onu necis kılmayan Allah'a mahsustur.]

3 [Allah'ım! Beni (her günah işledikçe) tövbe edenlerden kıl ve yine beni tertemiz (günahlardan kaçınan) kullarından kıl.]

4 [Allah'ım! Likana erişeceğim gün bana hüccetimi ve delilimi telkin et ve dilimi senin zikrin hususunda serbest kıl.]

5 [Allah'ım! Cennet kokusunu bana haram kılma. Beni cennetin kokusunu, esintisini ve ıtırını alan kimselerden kıl.]

6 [Allah'ım! Bazı yüzlerin siyah olacağı bir günde yüzümü ak et. Bazı yüzlerin ak olacağı günde yüzümü siyah etme.]

7 [Allah'ım! Amel defterimi sağ elime ve cennetlerde ebedi kalma belgesini de sol elime ver ve beni kolay hesaba çek.]

اَعُوْذُ وَ عُنِّيْ اِلَى لَوْلَةٍ مَّعْ تَجْعَلُهَا لَا وَ ظَهْرِيْ وَرَاءَ مِنْ لَا وَ بِشِمَالِيْ كِتَابِيْ تُعْطِنِيْ لَا مَ هَ اَللهُ)
("Ellahumme la tu't'inî kitabî bişimalî vela min verâi zehrî vela tec'elha meğlûleten ila 'unukî ve eûzu bike min mukeţte'-at'in-nîran." 8 Başını mesh ederken şu duayı: (عَفْوِكَ وَ بَرَكَاتِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ عَشِيْنِيْ مَ هَ اَللهُ) "Ellahumme gëşşinî birehmetike ve berekâtike ve 'efvik." [footnote]9 [footnote] Ve ayağını mesh ederken de şu duayı: عَلَى ثُبَّتْنِيْ مَ هَ اَللهُ
يَاْذَا عَنِّيْ يُرْضِيْكَ مَا فِيْ يِّ سَعٍ وَاجْعَلْ الْاَقْدَامُ فِيْهِ تَرْلُ يَوْمَ الصَّرَاطِ
"Ellahumme sebbitnî 'ele's-siraţi yevme tezillu fîhi'l-ekdam, vec'e'el s'e'yî fîma yurzîke 'ennî ya zelcelali ve'l-ikram." 10

8 [Allah'ım! Kitabımı (amel defterimi) soldan ve arka tarafımdan verme. Amel defterimi boynuma asılı da kılma. Ateş parçalarından sana sığınırım.]

9 [Allah'ım! Rahmetin, bereketlerin ve affınla beni örtüver.]

10 [Allah'ım! Birtakım ayakların kaydığı günde, beni sırat üzerinde sabit kıl. Çabamı seni benden razı kılacak şeyde kıl, ey celâl ve ikram sahibi!]

Abdestin Şartları

Abdestin sahih olmasının on üç şartı vardır:

Birinci: Abdestin suyu, pak olmalıdır.

İkinci: Su, mutlak olmalıdır.

Hüküm 271- Necis su ve muzaf su ile alınan abdest insan, suyun necis veya muzaf olduğunu bilmeseyse yahut unutsa bile batıldır. Eğer o abdestle namaz da kılmışsa, o namazı sahih abdestle yenilemesi gerekir.

Hüküm 272- Eğer, abdest alması için çamurlu muzaf sudan başka bir su olmaz ve namazın vakti de dar olursa teyemmüm etmeli; eğer vakit genişse, vacip ihtiyat gereği suyun durulmasını beklemeli ve daha sonra abdest almalıdır.

Üçüncü: Abdest suyu mubah (=gasp edilmemiş) olmalıdır.

Hüküm 273- Gasp edilmiş veya sahibinin razı olup olmadığı belli olmayan su ile abdest almak haram ve batıldır. Bulunduğu yerin ve ayaklarını bıraktığı yerinde mubah olması gerekmez. Abdestin suyu yüz ve ellerden gasp olan bir yere dökülürse, abdest batıldır fakat suyun dökülmesine engel olabilirse ama engellemezse sahihtir.

Hüküm 274- İnsanın, herkes için mi yoksa sadece o medresenin talebeleri için mi vakfedildiğini bilmediği bir merdresenin havuzundan abdest almasının eğer genelde halk o havuzdan abdest alıyorsa, sakıncası yoktur.

Hüküm 275- Bir kimse, namaz kılmak istemediği bir caminin havuzunun bütün halk için mi yoksa sadece orada namaz kılanlar için mi vakfedildiğini bilmezse, o havuzdan abdest alamaz. Ancak genelde orada namaz kılmak istemeyen kimseler de o havuzdan abdest alıyorsa, o havuzdan abdest alabilir.

Hüküm 276- Hanların, otellerin ve benzeri yerlerin havuzlarından mezkûr yerlerde kalmayan insanların abdest almaları, ancak genelde buralarda oturmeyen kimselerin de abdest alması durumunda, sahih olur.

Hüküm 277- Büyük nehirlerden abdest almanın, sahibinin razı olup olmadığı bilinmezse, sakıncası yoktur. Sahibinin abdest almayı yasakladığı bilirse sahibi küçük veya deli olsa dahi vacip ihtiyat gereği onunla abdest almamalıdır.

Hüküm 278- Bir suyun gasp edilmiş olduğu unutulurak onunla abdest alması sakıncalıdır. Ama kendisi suyu gasp eder ve gasp edildiğini unutarak abdest alırsa abdesti batıldır.

Dördüncü: Abdest suyunun kabı gasp edilmemiş olmalıdır.

Beşinci: Abdest suyunun kabı altın ve gümüş olmamalıdır.

Hüküm 279- Abdest suyu onun malı olur ama gasp edilmiş kapta, altın veya gümüş kapta olursa, teyemmüm etmelidir. Ve onlarla abdest alamaz. Eğer başka bir suyu varsa ve gasp edilmiş kapta, altın veya gümüş kapta irtimesi abdest alırsa veya onlardan yüzüne ve kollarına suyu dökerse abdesti batıldır. Eğer avuçla veya başka bir şeyle suyu alır yüzüne ve ellerine dökerse, abdest sahihtir.

Hüküm 280- Bir tuğlası veya bir taşı gasp olan bir havuzdan abdest almak, gasp edilen sudan tasarruf sayıldığı takdirde de, vacip ihtiyat gereği abdest alınmamalıdır. Âmâ tasarruf sayılmazsa örfün nazarında o tuğla ve taşta tasarruf etmek sayılmazsa ki genelde böyledir abdest almanın sakıncası yoktur. Eğer havuzun suyundan alıp azaların üzerine dökerse sakıncası yoktur.

Hüküm 281- Ehlibeyt imamlarından veya imam zadelere birine ait olan avluda (ki önceden mezarlık imiş) havuz yaparlar veya ırmak akıtılırsa, eğer o avlunun mezarlık için vakfedildiği bilinmezse, o havuz ve ırmakta abdest almanın sakıncası yoktur.

Altıncı: Abdest uzuvları, yıkandığında ve mesh edilirken temiz olmalıdır.

Hüküm 282- Abdest tamamlanmadan önce yıkanılan veya mesh edilen bir yer necis olursa, abdest sahihtir.

Hüküm 283- Bedenin abdest organlarından başka bir yeri necis olursa, abdest sahihtir. Ama idrar veya dışkı mahalli yıkanmamışsa, ilk önce onun temizlenmesi ve daha sonra abdest alınması ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 284- Abdest uzuvlarından biri necis olursa ve abdestten sonra, abdestten önce orayı yıkayıp yıkamadığı hususunda şüphe ederse, abdesti aldığı sırada oranın temiz mi yoksa necis mi olduğuna dikkat etmiyor ise vacip ihtiyat gereği batıldır. Ama eğer dikkatli idiyse veya dikkatli olduğunda şüphe ederse abesti sahihtir. Her durumda necis olan yere su dökmelidir.

Hüküm 285- Yüzde ve ellerde kanaması durmayan ve sudan da zarar görmeyen kesiklik veya bir yara olursa, tertip üzere o uzvun sağlam yerlerini yıkadıktan sonra kesik veya yara olan yeri kür veya akarsuya daldırıp kanı kesilinceye kadar sıkmalı ve onun üzerinden su akması için suyun altında yukarıdan aşağıya doğru parmağıyla yarayı veya kesikliği sıvazlamalıdır. Böylece alınan abdest sahihtir.

Yedinci: Abdest ve namaz için yeterli vakit olmalıdır.

Hüküm 286- Vakit öylesine dar olur ki, abdest alındığı takdirde namazın hepsi veya bir miktarı vakit dışında kalacak olursa, teyemmüm edilmeli; ama teyemmüm ve abdest için aynı ölçüde vakit gerekiyorsa abdest alınmalıdır.

Hüküm 287- Namaz vaktinin darlığı yüzünden teyemmüm etmesi gereken kimse kurbet kastıyla veya Kur'an okumak gibi müstehap bir amel için abdest alırsa, abdesti sahihtir. Eğer bilerek ve isteyerek sadece namaz için abdest alırsa abdesti batıldır.

Sekizinci: Abdest, kurbet kastıyla yani Âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek için alınmalıdır. Serinlemek için veya başka bir amaçla abdest alınırsa batıldır.

Hüküm 288- Abdestin niyetini diliyle söylemesi veya kalbinden geçirmesi gerekmez. Abdestin bütün işlerini Allah'ın emrini yerine getirmek için yaparsa kifayet eder.

Dokuzuncu: Abdest, söylenen tertip üzerine alınmalıdır. Şöyle ki; önce yüz, sonra sağ kol, sonra sol kol yıkanmalı ve ondan sonra baş, sonra da ayaklar mesh edilmelidir. Eğer bu tertiple yapılmazsa abdest batıldır.

Onuncu: Abdest amelleri aralıksız ve peş peşe yapılmalıdır.

Hüküm 289- Abdest işleri arasında, bir yer yıkanmak veya mesh edilmek istenildiğinde ondan önce yıkanan veya mesh edilen yerlerin ıslaklığı kuruyacak kadar ara verilirse, abdest batıl olur. Fakat yalnızca yıkanmak veya mesh edilmek istenen organdan önceki yerin ıslaklığı kurursa, meselâ, sol kol yıkanırken sağ kolun ıslaklığı kurur da yüzün ıslaklığı kalırsa, abdest sahihtir.

Hüküm 290- Abdest gerekleri aralıksız yapıldığı hâlde, havanın sıcaklığı veya beden ısısının fazla olması ve benzeri sebeplerden dolayı önceki yerlerin ıslaklığı kurursa, abdest sahihtir.

Hüküm 291- Abdest arasında yürümenin sakıncası yoktur. Şu halde yüz ve kollar yıkandıktan sonra birkaç adım atılır ve sonra baş ve ayak mesh edilirse, abdest sahihtir.

On birinci: Yüz ile kolların yıkamasını ve baş ile ayakların meshini insanın kendisi yapmalıdır. Başka biri insana abdest aldırırsa veya suyu yüzüne ve kollarına ulaştırmasında, baş ve ayaklarını mesh etmesinde yardımcı olursa, abdest batıldır.

Hüküm 292- Kendisi abdest alamayan kimse, yıkama ve mesh etme işi de başkasından yardım almalıdır. Yardımcı ücret ister ve buna da gücü olursa ve durumunda da zarar vermezse ödemesi gerekir. Ama niyeti kendi de yardımcıda yapmalı ve kendi eliyle mesh etmelidir. Kendisinin mesh etmesi mümkün değilse, yardımcısı onun elinden tutarak methedilmesi gereken yerlere çekmelidir. Eğer bu da mümkün değilse yardımcısı onun elindeki ıslaklıktan alarak başını ve ayaklarını mesh etmelidir.

Hüküm 293- Abdestin amellerinden hangisini tek başına yapabiliyorsa onu kendisi yapmalı ve yardım almamalıdır.

On ikinci: Su kullanmanın abdest alan için bir sakıncası olmamalıdır.

Hüküm 294- Abdest aldığı suyu abdeste harcadığı takdirde, susuz kalacağından korkan kimse, teyemmüm etmelidir. Abdest aldığı ilacı zor bulunan bir hastalığa yakalanacaksa abdest almamalıdır ve teyemmüm etmelidir. Bu hadde gelmese dahi halkın genelinin dayanmadığı bir sebep onu zorlarsa abdest yerine teyemmüm edebilir. Zorluğa katlanarak abdest alırsa abdesti sahihtir. Çok zararlı olduğunu bilmezde abdestten sonra anlarsa abdestinde sıkıntı var demektir.

Hüküm 295- Abdestin sahih olacağı miktarda az bir suyla yüzünü ve ellerini yıkadığında zararı olmaz da ondan fazlasının zararı olursa, o miktar suyla abdest almalıdır.

On üçüncü: Abdest organlarında suyun bedene ulaşmasını önleyecek bir engel bulunmamalıdır.

Hüküm 296- Abdest organlarına bir şeyin yapıştığı bilinir ama onun, suyun ulaşmasına engel olup olmadığına şüpheye düşülürse, o şey giderilmeli veya suyun, onun altına geçmesi sağlanmalıdır.

Hüküm 297- Eğer tırnağın altı kirli olursa, alınan abdestin sakıncası yoktur. Ama tırnak kesilirse, abdest için kirlerin temizlenmesi gerekir. Yine eğer tırnak normalden uzun olursa, normalden fazlanın altındaki kirlerin temizlenmesi gerekir.

Hüküm 298- Yüzde, ellerde, başın ön kısmında ve ayakların üzerinde yanık veya başka bir sebepten dolayı şişkinlik oluşursa, onun üzerinin yıkanması veya üzerinin mesh edilmesi yeterlidir. Şişkinlik delinse bile, suyu derinin altına ulaştırmak gerekmez. Hatta derinin bir kısmı kopsa bile, suyu kopmayan kısmın altına ulaştırmak gerekmez. Ancak soyulmuş deri, bazen bedene yapışıyor bazen ayrılıyorsa, koparılmalı veya altına su ulaştırılmalıdır.

Hüküm 299- İnsan, abdest organlarına bir şeyin yapışıp yapışmadığından şüphe ederse, verdiği ihtimal halkın nazarında yerinde bir ihtimal sayılırsa meselâ, çamurla uğraştıktan sonra çamurun eline yapışıp yapışmadığından şüpheye düşerse organlarını incelemeli ve yahut giderildiğine veya suyun onun altına ulaştığına dair kanaat hâsıl oluncaya kadar eliyle sürtmelidir.

Hüküm 300- Yıkanması ve mesh edilmesi gereken bir yer, her ne kadar kirli olursa olsun, kir suyun organa ulaşmasına engel olmazsa sakıncası yoktur; yine badana ve benzeri işlerden sonra el üzerinde kalan ve suyun deriye geçmesine engel olmayan beyazlıklar da sakıncasızdır. Ama bunların bulunmasıyla, suyun organa ulaşıp ulaşmadığı hususunda şüpheye düşülürse, onların temizlenmesi gerekir.

Hüküm 301- Abdestten önce, abdest organlarının bazısında suyun ulaşmasını önleyecek bir engelin olduğunu bilir ve abdestten sonra da, abdest anında suyu oraya ulaştırıp ulaştırmadığı hakkında şüphe ederse, abdest alırken bu konunun farkında olduğuna ihtimal ediyorduyorsa abdesti sahihtir.

Hüküm 302- Abdest organlarının bazısında, suyun bazen kendiliğinden altına geçtiği bazen geçmediği bir engel bulunur ve insan, abdestten sonra onun altına suyun ulaşıp ulaşmadığı hakkında şüpheye düşerse, abdest alırken suyun onun altına geçmesinin farkında olmadığını bilirse, müstehap ihtiyata göre, abdestini yenilemesi gerekir.

Hüküm 303- Abdestten sonra, abdest organlarında suyun geçmesini önleyecek bir engel olduğunu görür ve abdest zamanı mı, yoksa abdest sonrası mı bulunduğunu bilmezse, abdesti sahihtir. Ama abdest zamanı o engelin farkında olmadığını bilirse, vacip ihtiyat gereği yeniden abdest almalıdır.

Hüküm 304- Abdestten sonra, abdest organlarında suyun geçmesini önleyecek bir engelin olup olmadığı hakkında şüpheye düşülürse, abdest alırken bu konunun farkında olduğuna ihtimal ediyorduyorsa abdest sahihtir.

Abdest Hükümleri

Hüküm 305- Abdestle ilgili işlerde ve abdestin şartlarında suyun temiz ve gasp edilmemiş olması gibi çok şüpheye düşen birisi, kendi şüphesine itibar etmemelidir.

Hüküm 306- İnsan abdestin bozulup bozulmadığından şüpheye düşerse, bozulmadığını kabul eder. Ama idrardan sonra istibra (idrarı temizleme usûlünü) uygulamadan abdest almış ve abdestten sonra idrar olup olmadığını bilmediği bir ıslaklık çıkarsa, abdesti batıldır.

Hüküm 307- Abdest alıp almadığı hususunda şüpheye düşen kimse, abdest almalıdır.

Hüküm 308- Abdest aldığı ve kendisinden de idrar gibi abdesti bozan bir şeyin sadır olduğunu bilen kimse, hangisinin önce gerçekleştiğini bilmiyorsa, namazdan önce ise yeniden abdest almalı; namaz esnasında ise, namazı bırakmalı ve abdest almalı; namazdan sonra ise kıldığı namaz doğrudur. Sonraki namazlar için de yeniden abdest almalıdır.

Hüküm 309- Abdesti aldıktan sonra veya abdest aldığı esnada, abdest uzuvlarının bazılarını yıkamadığını veya mesh etmediğini anlarsa; bu durumda o yerden önceki yerlerin rutubeti fazla zaman geçmesi yüzünden kurumuşsa, yeniden abdest almalıdır; ama henüz kurumamış

olursa, unuttuğu yeri ve ondan sonra gelen yerleri yıkamalı veya mesh etmelidir. Abdest aldığı sırada bir yerin yıkanmasında veya mesh edilmesinde şek ederse, bu hükme göre amel etmelidir.

Hüküm 310- Namazdan sonra, abdest alıp almadığı hususunda şüpheye düşerse, namaz esnasında konuyu farkında olduğuna inanıyorsa namazı sahihtir; ama sonraki namazlar için abdest alması gerekir.

Hüküm 311- Namazdayken abdest alıp almadığı hususunda şüpheye düşerse, namazı batıldır ve abdest alıp namazı baştan kılmalıdır.

Hüküm 312- Namazdan sonra, abdestinin namazdan önce mi, yoksa sonra mı bozulduğu konusunda şüpheye düşerse, kıldığı namaz sahihtir.

Hüküm 313- Hastalık nedeniyle kendisinden damla damla idrar akan veya dışkısının çıkmasını önleyemeyen kimse, namaz vaktinin evvelinden sonuna kadar olan süre içerisinde abdest alıp namaz kılmak kadar fırsat bulabileceğini kesin olarak biliyorsa, namazı fırsat bulduğu vakitte kılmalıdır. Bulduğu fırsat yalnızca namazın farzlarına yetecek kadarsa, yalnızca namazın farzlarını yerine getirmeli, ezan, ikamet ve kunut gibi müstehap olan şeyleri terk etmelidir.

Hüküm 314- Sadece abdest ve namazın bir bölümüne yetecek kadar fırsatı oluyorsa ve namaz esnasında bir veya birkaç defa ondan idrar veya gaita çıkıyorsa, her defasında abdest almak zor değilse, ihtiyat gereği yanına kapta su bırakmalı ve her idrar veya dışkı geldiğinde hemen abdest almalıdır ve namazın geri kalanını kılmalıdır. İhtiyaten farz olarak bulduğu bu zaman süresinde abdest alarak namazını kılmalıdır. Her ne kadar zahiren ilk aldığı abdestle namazını tamamlamalıdır.

Hüküm 315- Abdest ve namazın bir bölümü için dahi fırsat bulamayacak şekilde, idrar veya dışkısı peş peşe çıkan kimsenin eğer namazın bir kısmını dahi abdestle kılabiliyorsa, her namaz için bir abdest almalıdır.

Hüküm 316- Kendisinden idrar ve dışkının peş peşe çıktığı kimsenin, namazın hiçbir bölümünü abdestle kılamıyorsa vacip ihtiyat gereği her namaz için bir abdest alması gerekir.

Hüküm 317- Hastalıktan dolayı kendisinden yel çıkmasını önleyemeyen kimse, idrar veya dışkısını önleyemeyen kimsenin hükmüyle amel etmelidir.

Hüküm 318- unutulmuş secde ve teşehhüt, namazın diğer bölümleriyle aynıdır. İhtiyat namazı normal namaz hükmündedir ve her biri kendi hükümleriyle alakalı (314 ve 315) meselelere amel edilmelidir.

Hüküm 319- İdrarı damla damla akan kimse içerisinde pamuk olan bir bez kullanarak idrarın başka yerlere değmesine engel olmalıdır. Vacip ihtiyat gereği her namazdan önce idrarın çıktığı mahalli yıkamalıdır. Pamuğu da yıkamak gerekmez. Yine dışkısına engel olamayan kimse namaz müddetince dışkının başka yerlere değmesine engel olmalıdır vacip ihtiyat gereği eğer zor olmazsa her namaz için dışkı mahalli yıkanmalıdır.

Hüküm 320- İdrar ve dışkısını tutamayan kimsenin, mümkünse namaz süresince buna engel olmalı, masraflı olsa bile hatta eğer iyileşmesi kolaysa vacip ihtiyat gereği kendini iyileştirmelidir

Hüküm 321- İdrar ve dışkısını tutamayan kimse, iyileştikten sonra hastayken o zamana uygun kıldığı namazları kaza etmesi gerekmez. Ama namaz vakti iyileşirse, o an için kıldığı namazları kaza etmelidir.

Abdesti Gerektiren Şeyler

Hüküm 322- Altı şey için abdest almak farzdır:

Birinci: Cenaze namazı dışındaki bütün farz namazlar için abdest şarttır.

İkinci: Unutulmuş secde ve teşehhüt için abdest alınmalıdır. Ancak bu, onlarla namaz arasında idrar yapmak gibi abdesti bozan bir hâlin gerçekleşmesi durumunda, gereklidir. Ama sehiv secdesi için abdest alması müstehap ihtiyat gereğidir.

Üçüncü: Haccın ve umrenin bir bölümü olan Kâbe'nin farz tavafı için.

Dördüncü: Abdest almayı nezreder, ahdeder veya yemin ederse.

Beşinci: bedeninin bir bölümünü Kur'an'a dokundurmaya nezretmişse

Altıncı: Necis olmuş Kur'an'ı yıkamak, tuvalet vb. yerden çıkarmak için. Ancak bu, elini veya bedeninin herhangi bir yerini, Kur'an'ın yazısına sürmek zorunda kaldığı takdirde. Ama abdest almak kadar gecikmek, Kur'an'a saygısızlık sayılacaksa, abdest almadan Kur'an'ı tuvalet ve benzeri yerden çıkarmalı veya necis olmuşsa, yıkamalıdır.

Hüküm 323- Kur'an'a dokunmak yani bedeninden bir yeri Kur'an'ın yazısına sürmek, abdestsiz kimse için haramdır. Vacip ihtiyat gereği saç telini de Kur'an'a dokundurmak gerekir ama Kur'an'ın Türkçeye veya başka bir dile yapılmış tercümesine dokunmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 324- Çocukların ve delilerin Kur'an yazısına dokunmalarına engel olmak, farz değildir; ama onların dokunması Kur'an'a hürmetsizlik olursa, önlemek gerekir.

Hüküm 325- Abdesti olmayan kimsenin, hangi dille yazılmış olursa olsun Allah-u Teâla'nın ismine, onun özel sıfatlarına dokunması, vacip ihtiyata göre haramdır. En iyisi, Hz. Peygamber Efendimizin, Ehlibeyt İmamlarının ve Hz. Zehra'nın (Allah'ın selâmı onlara olsun) mübarek isimlerine de dokunmamasıdır.

Hüküm 326- Namazın vakti girmeden önce -Allah'a yakınlaşmak için- abdest veya gusül alırsa, abdesti ve guslü doğrudur. Namaz vakti girmemiş olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 327- Vaktin girdiğine emin olarak farz abdest niyeti eder ve abdestten sonra vaktin girmediğini anlarsa, abdesti sahihtir.

Hüküm 328- Abdesti olan birinin her namazdan önce yeniden abdest alması müstehaptır. Cenaze namazı, kabir ehlini ziyaret, camiye ve Ehlibeyt İmamlarının (Allah'ın selâmı onlara olsun) haremlerine gitmek, Kur'an taşımak, Onu okumak, yazmak, kenarlarına dokunmak ve yatmadan önce, abdest almak müstehaptır. Abdestle yapılması gereken işleri bu abdestle yerine getirebilir ve onunla namaz kılabilir.

Abdesti Bozan Şeyler

Hüküm 329- Yedi şey, abdesti bozar:

Birinci: İdrar. **İkinci:** Gaita. **Üçüncü:** Mide ve bağırsaktan gelip arka taraftan çıkan yel.

Dördüncü: Gözün görmeyeceği ve kulağın işitmeyeceği kadar uykuya dalmak. Ancak, göz görmez ama kulak işitirse, abdest bozulmaz. **Beşinci:** Delilik, sarhoşluk ve baygınlık gibi aklın fonksiyonunu yitirdiği şeyler. **Altıncı:** Kadınların istihaze hâlleri ki, ileride açıklanacaktır.

Yedinci: Guslü gerektiren tüm hâller, Cenabet ve hayız gibi. Meyyite dokunmak ihtiyat gereği abdesti batıl eder.

Cebire Abdestinin Hükümleri

Kırık ve yaralara sarılan şeylere, yara ve benzeri şeyler üzerine konulan ilaçlara, "cebire" denir.

Hüküm 330- Abdest organlarından birinde yara, çıban veya kırılma olursa, üzeri açık olur ve su da ona zarar vermezse, normal şekilde abdest alınmalıdır.

Hüküm 331- Yara, çıban veya kırıklık yüzde veya kollarda olur, üstü açık ve temiz olursa ama üzerine su değdirmek zararlı olursa, Islak eli üzerine sürmek zarar vermezse, vacip ihtiyat gereği onun üzerine ıslak elini mesh etmelidir. Daha sonra temiz parça onun üzerine bırakmalıdır. Üzerine ıslak elini mesh etmelidir. Eğer bu kadarın zararı varsa veya yara necisse ve üzerine su dökemiyorsa yaranın etrafını abdestte açıklandığı gibi yukarıdan aşağıya

yıkamalıdır. Vacip ihtiyat gereği temiz parça yara üzerine bırakıp ıslak eli üzerine çekmelidir. Eğer bez parçası koymak mümkün değilse yaranın etrafı yıkanmalı vacip ihtiyat gereği teyemmüm etmelidir.

Hüküm 332- Yara, çıban veya kırıklık başın ön kısmında veya ayakların üzerinde olur ve üzeri açık olmasına rağmen onu mesh edemezse, yara tamamen mesh edilecek yeri kaplamışsa veya sağlam yerleri dahi mesh etmesi mümkün değilse, temiz bir parça veya onun gibi bir şey yaranın üzerine bırakmalı ve üzerini elindeki abdest ıslaklığıyla mesh etmelidir. Müstehap ihtiyata göre teyemmümde etmelidir. Eğer parça yaranın üzerine mümkün olmazsa teyemmüm etmelidir. Müstehap ihtiyat gereği yapabildiği kısımlarda abdestte almalıdır.

Hüküm 333- Yara, çıban veya kırığın üzeri bağlı ise, eğer zahmetsiz üzerinin açılması mümkün olursa, suyun da zararı yoksa üzerini açmalı ve abdest almalıdır. Yaranın yüzde veya ellerde olması veyahut başın ön tarafı veya ayakların üzerinde olması arasında fark yoktur.

Hüküm 334- Yara, çıban ve kırık, yüzde veya kollarda olur ve üzeri de açılabilir; ancak üzerine su dökmenin zararı olursa; ıslak elle mesh etmenin zararı yoksa vacip ihtiyat gereği ıslak elle mesh etmeli ve vacip ihtiyat gereği temiz bir parça üzerine bırakıp onun üzerinden mesh etmelidir.

Hüküm 335- Yaranın üzeri açılmıyor ama yara ve üzerine konulan şey temiz ve yaraya su ulaştırmak mümkün olur; zarar, zahmet ve meşakkati de olmazsa suyu yara üzerine yukarıdan aşağıya doğru dökmek gerekir. Eğer yara veya üzerine konulan şey necis ise bu durumda onu yıkamak ve yaranın üzerine suyu ulaştırmak zahmetsiz ve meşakkatsiz mümkün olursa, onu yıkamalıdır ve abdest alırken suyu yaraya ulaştırmalıdır. Suyun yaraya zararı olursa veya yaranın üzerine suyu ulaştırmak mümkün değilse veya yara necisse ve su değdiremiyorsa yaranın etrafı yıkanmalı, eğer cebire temizse üzeri mesh edilmeli eğer cebire necisse veya üzerine mesh edilemiyorsa, mesela ele yapışan bir ilaç varsa temiz bir parça bez cebire diyecek şekilde üzerine konur ve üzeri mesh edilir. Bu da mümkün olmazsa vacip ihtiyat gereği hem abdest almalı hem de teyemmüm etmelidir.

Hüküm 336- Cebire abdest uzuvlarından yüzün tamamını veya ellerden birinin tamamını veya iki elinde birer miktarını kaplarsa, cebire abdesti almalıdır. Ama ihtiyat gereği teyemmümde etmelidir.

Hüküm 337- Cebire, abdest azalarının tamamını kaplarsa veya abdest azalarının çoğunu kapsarsa zahiren teyemmüm yeterlidir.

Hüküm 338- Elinin içinde ve parmaklarında cebire olan kimse, abdest zamanı, ıslak eli onun üzerinden çekmişse, aynı ıslaklıkla başı ve ayağı da mesh edebilir. Eğer elinde ıslaklık yoksa elinin arkasındaki veya bileklerindeki ıslaklığı kullanmalıdır.

Hüküm 339- Cebire, ayak üzerinin hepsini kaplamış, ama parmakların olduğu taraftan ve ayağın üst tarafından bir miktar açık kalmışsa, açık olan yerlerde ayak üzerine ve cebire olan yerlerde cebire üzerine mesh etmelidir.

Hüküm 340- Yüzde veya ellerde bir kaç tane cebire olursa, onların arasını yıkamalıdır. Eğer cebireler başta veya ayaklar üzerinde olursa onların arasını mesh etmelidir; cebire olan yerlerde de cebire hükümlerine göre amel etmelidir.

Hüküm 341- Cebire, yaranın etrafında normalden fazla yer kaplamışsa ve onu kaldırmak da mümkün olmazsa, cebire hükümlerine amel etmelidir. Vacip ihtiyat gereği teyemmüm de etmelidir. Ama cebireyi kaldırmak zahmetsiz olursa kaldırmalıdır. Yara yüz ve ellerde olursa etrafını yıkamalı, baş veya ayak üzerinde olursa etrafını mesh etmeli, yaralı bölümlerde ise cebire hükümlerine göre amel etmelidir.

Hüküm 342- Abdest yerinde yara, cerahat ve kırıklık bulunmaz, başka bir sebep yüzünden su, yüz ve kolların tamamı için zararlı olursa, teyemmüm etmelidir. Müstehap ihtiyat gereği cebire abdesti de almalıdır.

Hüküm 343- Abdest organlarından birinden kan akar ve onu yıkayamıyorsa ve Suyun zararı olursa cebire hükümlerine göre amel etmelidir.

Hüküm 344- Abdest veya gusül organlarına bir şey yapışır ve kaldırılması mümkün olmazsa veya dayanılamayacak kadar meşakkatli olursa, cebire hükümlerine göre amel etmelidir. Vacip ihtiyat gereği teyemmüm de almalıdır.

Hüküm 345- cebire guslü aynen cebire abdesti gibidir. Onu tertibi olarak yapmalıdır.

Hüküm 346- Vazifesi teyemmüm olan birisinin, teyemmüm organlarının bazısında yara, çıban veya kırıklık olursa, cebire abdestinin hükümlerine göre cebire teyemmümü yapmalıdır.

Hüküm 347-Cebire abdesti veya cebire guslüyle namaz kılması gereken kimse, ömrünün vaktin sonuna kadar devam edeceğini bilmesi hâlinde, vaktin evvelinde namaz kılabilir; ama vaktin sonuna kadar ömrünün sürmeyeceğine ümidi olursa, farz ihtiyat gereği beklemelidir. Eğer ömrü devam ederse, vaktin sonunda namazı cebire abdesti veya cebire guslü ile kılar.

Hüküm 348- İnsan, gözünde olan bir hastalık sebebiyle alt ve üst kirpiğini birbirine yapıştırırsa, teyemmüm etmelidir. İhtiyat gereği abdest de almalıdır.

Hüküm 349- Vazifesinin teyemmüm mü yoksa cebire abdesti mi olduğunu bilmeyen kimse, bilmeme sebebi meselenin aslını bilmeyişinden kaynaklanıyorsa, taklit ettiği müçtehide müracaat etmelidir veya her ikisine de amel etmelidir. Yine bilmeme sebebi konunun özelliklerinden kaynaklanıyorsa yine her ikisine de amel etmelidir.

Hüküm 350- İnsanın, cebire abdestiyle kıldığı namazlar ömrü vaktin sonuna kadar devam ederse sahihtir. Eğer ömrü giderilirse ihtiyat gereği normal abdestle yeniden namaz kılınmalıdır ve sonraki namazlar için de abdest gereklidir.

FARZ GUSÜLLER

Farz gusüller sekiz tanedir:

1. Cenabet guslü.
2. Hayız guslü.
3. Nifas guslü.
4. İstihaze guslü.
5. Ölüye dokunma guslü.
6. Ölü guslü.
7. Nezir, yemin vb. şeyler nedeniyle farz olan gusül.
8. Ayrıca tam güneş tutulması veya ay tutulmasında, bilerek namazını geciktirerek kazaya bırakırsa; vacip ihtiyata göre, kaza namazını kılmak için gusül almalıdır.

Cenabet Hükümleri

Hüküm 351- İnsan, iki yolla cünüp olur:

1. Cinsel ilişkide bulunmak.
2. İnsandan meni çıkması. İster uyku hâlinde olsun, ister uyanık; az olsun veya çok olsun; olsun veya şehvetsiz; ihtiyarî olsun veya gayriihtiyarî, fark etmez.

Hüküm 352- İnsandan bir ıslaklık gelir ve meni mi, idrar mı veya bunlardan başka bir şey mi olduğunu bilmezse; eğer şehvetle ve atılarak dışarı çıkar ve akmasından sonra bedende gevşeklik meydana gelirse o ıslaklık meni hükmündedir. Çıkan yaşlıkta, bu üç özellikten hiçbirisi veya bunlardan birisi olmazsa, meni hükmünü taşımaz. Ama bayanlarda şehvetle su gelirse meni hükmündedir diğer iki özelliğin görülmesi şart değildir. Hastalarda bu rutubetin atılarak çıkmasına ve akmasından sonra bedenin gevşemesi gerekmez, meni olduğuna ihtimal verirse meni hükmündedir.

Hüküm 353- insandan bir akıntı olur ve meni mi yoksa idrar mı bilemezse önceki hükümde açıklanan üç özellikten birini taşır ancak diğer özellikleri taşıyıp taşımadığını bilmezse, önceden abdest almış idiyse vacip ihtiyat gereği hem abdest hem de gusül alması gerekir. Abdesti yok idiyse abdest almalıdır, gusül almasına gerek yoktur.

Hüküm 354- Meni çıktıktan sonra idrar yapılması müstehaptır. İdrar yapılmaz da gusülden sonra meni mi, yoksa başka bir akıntı mı olduğu bilinmeyen bir rutubet çıkarsa, meni hükmünü taşır.

Hüküm 355- Cinsel ilişki hâlinde, sünnet yeri kadar bir kısım veya daha fazlası dâhil olursa, önden olsun veya arkadan, bulûğ çağına ermiş olsunlar veya ermemiş olsunlar meni gelmese bile, her ikisi de cünüp olur.

Hüküm 356- Cinsel ilişkide sünnet yerine kadar bir kısmın dâhil olup olmadığında şüpheye düşülürse, gusül farz olmaz.

Hüküm 357- Eğer insan "Allah'a sığınırız" bir hayvanla cinsel ilişkide bulunur ve ondan meni gelirse, yalnızca gusül kâfidir. Meni gelmezse, ilişki öncesi abdesti varmışsa yine yalnızca gusül kâfidir; ancak abdesti yokmuşsa ihtiyat gereği gusül etmeli ve abdest de almalı. Erkeklerle olan cinsi temas da aynı hükmü taşır.

Hüküm 358- Meni, kendi yerinden hareket eder, ancak dışarı çıkmazsa veya meninin dışarı çıkıp çıkmadığından şüpheye düşülürse, gusül gerekmez.

Hüküm 359- Gusül edemeyen, ama teyemmüm edebilecek durumda olan bir kimse, namaz vakti girdikten sonrada eşiyle ilişkide bulunabilir. Ama namaz vakti girdikten sonra, eğer abdesti varsa ilişkiden önce namaz kılmalıdır.

Hüküm 360- Kendi elbisesinde meni görür, kendisinden olduğunu ve onun için gusletmediğini bilirse, gusletmelidir ve meninin gelmesinden sonra kıldığını kesin olarak bildiği namazları kaza etmelidir; ama meninin dışarı çıkmadan önce kıldığını ihtimal verdiği namazları kaza etmesi gerekmez.

Cünüplük Kimseye Haram Olan Şeyler

Hüküm 361- Beş şey cünüp olan kimseye haramdır:

1. Bedeninden bir yeri Kur'an yazısına veya herhangi bir dilde Allah'ın ismine sürmesi haramdır. Müstehap ihtiyat gereği Peygamberler ve Ehlibeyt İmamlarının ve Hz. Zehra'nın (Allah'ın selâmı onlara olsun) isimlerine de abdest te söylendiği gibi.
2. Mescid-i Haram'a ve Mescid-i Nebi'ye girmek, bir kapıdan girip diğer bir kapıdan çıkılsa bile.
3. Diğer camilerde, aynı şekilde farz ihtiyat gereği İmamların (a.s) türbelerinde durması haramdır. Ama bir kapıdan girer diğer kapıdan çıkarsa mahsuru yoktur.
4. Bir şeyi bırakmak amacıyla mescide girmek, mescide girmek şart olmalıdır ve eğer girmeden halledebiliyorsa farz ihtiyat gereği girmemelidir.
5. Farz secdesi olan sureleri okumak. Bunlar dört suredir: a) Secde Suresi (32. sure) b) Fussilet Suresi (41. sure) c) Necm Suresi (53. sure) d) Alak Suresi (96. sure).

Cünüplü Kimseye Mekruh Olan Şeyler

Hüküm 362- Dokuz şey cünüp olan kimse için mekruhtur:

1. Yemek. Ancak ellerini yıkar, abdest alırsa mekruh değildir.
2. İçmek. Ancak ellerini yıkar, abdest alırsa mekruh değildir.
3. Farz secdesi olmayan surelerin yedi ayetinden fazlasını okumak.
4. Bedenin herhangi bir yerini Kur'an'ın cildine, kenarına ve yazıları arasına dokundurmak.
5. Üzerinde Kur'an bulundurmamak.

6. Uyumak. Ancak, abdest aldıktan veya su olmadığından gusül yerine teyemmüm ettikten sonra uyumak, mekruh değildir.
7. Kına ve benzeri şeyler sürmek.
8. Bedene yağ sürmek.
9. İhtilam olduktan, yani uykuda kendisinden meni çıktıktan sonra, cinsel ilişkide bulunmak.

Cenabet Guslü

Hüküm 363- Cenabet guslü kendiliğinden farz değildir. Farz namazlar ve benzeri şeyler için farz olur. Ancak cenaze namazı, şükür secdesi sehiv secdesi ve Kur'an'ın farz olan secdelerini yapmak için cenabet guslünün alınması gerekmez.

Hüküm 364- Guslederken örneğin "farz gusül alıyorum" diye gusül yaptığını belirlemesine gerek yoktur. Yalnızca kurbet yani Âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek kastıyla gusletmek kâfidir.

Hüküm 365- Namaz vaktinin girdiğini bildiğinden farz gusül yaptığına niyet eder ve sonra, namaz vaktinden önce guslettiği anlaşılırsa, guslü sahihtir.

Hüküm 366- Gusül vacip olsun veya müstehap, iki şekilde yapılabilir:

1) Tertibî. 2) İrtimasî.

Tertibî Gusül

Hüküm 367- Tertibî gusülde gusül niyetiyle önce baş ve boyun, sonra beden yıkanmalıdır. İhtiyat gereği Önce sağ tarafın, sonra sol tarafın yıkanması gerekir. Meseleyi bilerek veya bilmeden veya unutarak bu sıralamaya amel etmezse guslü batıldır.

Hüküm 368- göbeğin ve avret mahallinin yarısı sağ tarafla ve diğer yarısını da beden sol tarafıyla yıkanmalıdır. Göbeğin ve avret yerlerinin tamamının her iki tarafla da yıkanması daha iyidir.

Hüküm 369- Her üç tarafı yani, baş ve boyun ile bedeninin sağ ve solunun tamamen yıkadığına emin olmazsa, emin olmak için her kısmı yıkarken diğer kısımdan da bir miktar yıkamalıdır. Müstehap ihtiyat gereği boyunun sağ tarafının tamamını beden sol tarafıyla ve boyunun sol tarafının tamamını beden sol tarafıyla yıkamalıdır.

Hüküm 370- Gusülden sonra, belirli bir yerin yıkanmadığı anlaşılırsa ve neresi olduğunu bilmez ise, yeniden gusül almalıdır.

Hüküm 371- Gusülden sonra, belirli bir yerin yıkanmadığı anlaşılırsa; eğer sol tarafta ise, sadece o yerin yıkanması yeterlidir. Sağ tarafta olursa, ihtiyat gereği, orası yıkandıktan sonra sol taraf da yıkamalıdır. Başta ve boyunda ise, orası yıkandıktan sonra bedeninin sağ tarafını sonra sol tarafını yıkamalıdır.

Hüküm 372- Gusül bitmeden önce sol tarafının bir miktarını yıkadığı hususunda şüpheye düşerse, o miktarı yıkaması yeterlidir. Sağ tarafının bir miktarını yıkadığı hususunda şüpheye düşerse, ihtiyat gereği o miktarı yıkaması sol tarafı da yıkamalıdır. Ancak baş ve boyunun bir miktarının yıkanmasında şüphe ederse farz ihtiyata göre o miktarı yıkadıktan sonra yeniden bedeninin sağ tarafını sonra sol tarafını yıkamalıdır.

İrtimasî Gusül

Hüküm 373- İrtimasî gusülde, su bedeninin tamamını bir anda kaplamalıdır; eğer irtimasî gusül niyetiyle suya dalarsa eğer ayağı yere basıyorsa, ayağını yerden kaldırmalıdır.

Hüküm 374- İrtimasî gusülde, vacip ihtiyat gereği, niyet ederken bedeninin bir kısmının suyun dışında tutması gerekir

Hüküm 375- İrtimasî gusülden sonra, bedeninin bir miktarına su ulaşmadığını anlarsa, ister yerini bilsin, ister bilmesin, yeniden gusletmelidir.

Hüküm 376- Tertibî gusül edecek vakti yoksa ve irtimasî gusül etmek için vakti olursa, irtimasî gusül etmelidir.

Hüküm 377- vacip oruç tutan kimse veya Hac veya umre için ihrama girmişse, irtimasî gusül etmemelidir. Ancak, unutkanlık yüzünden irtimasî gusül ederse, guslü sahihtir.

Gusletmenin Hükümleri

Hüküm 378- İrtimasî gusülde, gusülden önce bedeninin tamamının pak olmasına gerek yoktur. Eğer gusül niyetiyle suya dalmakla veya aynı niyetle bedene su dökmekle beden pak olursa gusül gerçekleşmiş olur.

Hüküm 379- Haram yolla cünüp olan kimse sıcak su ile guslederken terlese de guslü sahihtir. Müstehap ihtiyat gereği soğuk suyla gusletmelidir.

Hüküm 380- Guslederken, bedende bir iğne ucu kadar bile yer yıkanmamış olarak kalsa, gusül batıldır. Ama kulak ve burun içi gibi, bedeninin görünmeyen yerlerini yıkamak farz değildir.

Hüküm 381- Bedenin görünen veya görünmeyen kısımlarından olduğu hakkında şüpheye düşülen yerin vacip ihtiyat gereği yıkanması farzdır.

Hüküm 382- İçi görünecek kadar geniş olan küpe ve benzeri şeylerin deliğini vücudun dışı sayılıyorsa yıkamak gerekir. Ama içleri görünmezse, yıkamak gerekmez.

Hüküm 383- Suyun bedene ulaşmasına engel olan şeyin giderilmesi gerekir; giderildiğinden emin olmadan gusledilirse, alınan gusül batıldır.

Hüküm 384- Guslederken, suyun bedene ulaşmasına engel olan herhangi bir şeyin bedeninde olup olmadığı hususunda şüpheye düşerse, (299) meselede olduğu gibi emin oluncaya kadar, araştırması gerekir.

Hüküm 385- Guslederken, bedeninin bir parçası sayılan kısa kıllar yıkanmalıdır; vacip ihtiyat gereği uzun kılları ve onların kökünü de yıkamalıdır.

Hüküm 386- Abdestin sahih olması için açıklanan, örneğin suyun temiz ve gasp edilmemiş olması gibi şartların hepsi, guslün sahih olması için de şarttır. Ama gusülde bedeni yukardan aşağıya doğru yıkamak şart değildir. Yine tertibî gusülde baş ve boyunu yıkadıktan sonra hemen bedeninin yıkanması da gerekmez. Hatta başı ve boynu yıkadıktan sonra bir miktar bekleyip sonra bedeni yıkamasının sakıncası yoktur. Bir defada tamamen başı boynu ve bedeni yıkaması gerekmez. Şu halde başı yıkadıktan bir müddet sonra boynu yıkayabilir. Ama idrar ve gaitasını tutamayan kimse gusledip namaz kılma miktarınca kendisinden idrar ve gaita dışarı çıkmıyorsa hemen gusletmeli sonra da namazını bir an önce kılmalıdır. İstihaze kadınında gelecekte açıklanacağı üzere aynıdır.

Hüküm 387- Hamam parasını hamam sahibinin razı olduğunu bilmeden ücreti veresiye bırakmak isteyen kimse, sonradan hamamcıyı razı etse bile yapmış olduğu gusül batıldır.

Hüküm 388- Hamamcı alacağının veresiye olmasını kabullenir ancak, gusleden kimsenin maksadı, borcu vermemek veya haram maldan vermek ise, aldığı guslü batıldır.

Hüküm 389- Humusu verilmemiş parayı hamamcıya vermek isterse, her ne kadar haram iş yapmış olsa da zahiren guslü sahihtir. Fakat humusa müstahak olan kimselere borçlanır.

Hüküm 390- Eğer dışkı mahallini hazineadaki suyla yıkarsa ve gusülden önce, dışkı mahallini hazine de yıkadığı için hamamcının gusül almasına razı olup olmadığını bilmeden gusül alırsa batıldır. Fakat gusülden önce hamamcıyı razı etmesi gerekir.

Hüküm 391- Gusül yapıp yapmadığı hakkında şüpheye düşen kimse, gusletmelidir. Ama gusülden sonra guslünün doğru olup olmadığı hakkında şüpheye düşen kimse gusül anında dikkatli olduğuna ihtimal verirse yeniden gusletmesi gerekmez.

Hüküm 392- Guslederken hades-i asgar meydana gelir örneğin idrar yaparsa, Farz ihtiyata göre guslü tamamlamalı ve tekrar gusül etmelidir ve abdestte almalıdır. Veya guslü bırakıp başka bir gusül yapmalı ve abdestte almalıdır.

Hüküm 393- Vaktin az olmasından dolayı vazifesi teyemmüm olan mükellef, gusledip namaz kılacak kadar vaktin olduğunu sanıp guslederse, gusülden sonra bir rekât namaz kılacak kadar vakit kalmışsa veya daha çok zaman varsa guslü sahihtir. Bu durum dışında da guslün doğruluğu uzak görüş değildir.

Hüküm 394- Cünüplü kimse, namazdan sonra gusledip etmediği hususunda şüpheye düşerse, namaz esnasında farkında olduğuna ihtimal ederse kıldığı namazları sahihtir; ancak sonraki namazlar için gusletmelidir. Eğer namazdan sonra ondan küçük hades meydana gelmişse, abdest de alması gerekir.

Hüküm 395- Üzerine birkaç gusül farz olan kimse, hepsinin niyetiyle bir gusül yapabilir. Dilerse ayrı ayrıda gusledebilir.

Hüküm 396- Cünüp bir kimsenin bedeninin herhangi bir yerine Kur'an ayeti veya Yüce Allah'ın ismi yazılı ise, vacip ihtiyat gereği onları yok etmeli. Mümkün olmazsa abdest ve guslü irtimasi olarak yerine getirmesi gerekir. Abdest ve guslü irtimasi olarak yerine getirmek isterse, suyu bedenine eli yazıya değmeyecek şekilde ulaştırmalıdır.

Hüküm 397- Cenabet guslü alan kimsenin namaz için abdest almaması gerekir. Başka vacip gusüllerle ve müstehap gusüllerle ki şartları 651. meselede açıklanacak, abdestsiz namaz kılabilir. Fakat abdest alması daha iyidir.

KADINLARA ÖZEL GUSÜLLER

A) İSTİHAZE

Kadından gelen kanlardan biri "istihaze" kanıdır ve bu kanı gördüğünde kadına "müstehaze" denir.

Hüküm 398- İstihaze kanı, hayız, nifas, dışında kadında görülen bekârlık kanı ve yaradan dolayı da değildir. Genellikle az renkli ve yakıcı ve sıcak değildir. Sızarak ve yakmadan çıkar ve katı da olmaz.

Hüküm 399- İstihaze kanı üç kısımdır: Az, normal ve çok. Az istihaze, kadının kendisiyle bulundurduğu pamuğa değen fakat pamuğun içine işlemeyen kandır. Normal (Orta) istihazede kan bir köşesinden bile olsa pamuğa işler, ama pamuktan, kadınların genellikle kanı önlemek için koydukları mendile akmaz. Çok istihazede ise, kan, pamuktan geçip beze de işler.

İSTİHAZE HÜKÜMLERİ

Hüküm 400- Az istihazede kadın, her namaz için bir abdest al-malıdır. Eğer fercin dış kısmına da kan değmiş ise, yıkaması gerekir. Pamuğu vacip ihtiyat gereği değiştirmelidir.

Hüküm 401- Normal istihazede, ihtiyaten farz olarak kadın, günlük namazları için sabah bir gusül etmeli ve her namaz için abdest almalıdır. Hatta ihtiyat gereği sabah namaz içinde abdest almalıdır. Eğer fercin dış kısmına da kan değmiş ise, yıkaması gerekir. Vacip ihtiyat gereği pamuğu yıkamalı veya değiştirmeli. Bilerek veya unutarak sabah namazı için gusül etmezse, öğlen ve ikindi namazı için gusül etmelidir. Öğlen ve ikindi namazları için gusül etmezse, ister kan henüz gelsin veya kesilmiş olsun, akşam ve yatsı namazından önce gusletmelidir.

Hüküm 402- Çok istihazede normal istihaze hükümlerine ek olarak kadın ihtiyat gereği her namaz için pamuk ve bezi değiştirmeli veya yıkamalıdır. Sabah namazı için bir gusül, öğlen ve ikindi namazları için bir gusül, akşam ve yatsı namazları için de bir gusül etmelidir. Ayrıca öğlen ve ikindi namazları için ara vermemeli, eğer ikindi namazı için ara verirse ikindi namazı

için yeniden gusül etmelidir. Eğer akşam ve yatsı namazlarında ara verirse yatsı namazı için yeniden gusül etmelidir.

Hüküm 403- İstihaze kanı namaz vaktinden önce gelse, kadın o kandan dolayı abdest ve gusül almamış veya gusül etmemiş olsa bile, namaz vakti istihaze olmasa bile abdest veya gusül almalıdır.

Hüküm 404- Hem abdest, vacip ihtiyata göre hem de gusül alması gereken orta istihaze gören kadın, isterse önce gusül, sonra abdest alır, isterse de önce abdest sonra gusül alır. Ama çok istihazede abdest almak isterse, gusülden önce abdest almalıdır.

Hüküm 405- Az istihaze gören kadın, sabah namazından sonra orta istihaze kanı görmeye başlarsa, öğlen ve ikindi namazları için gusletmesi gerekir. Öğlen ve ikindi namazından sonra orta istihaze kanı görmeye başlarsa, akşam ve yatsı namazları için gusletmelidir.

Hüküm 406- Kadının görmüş olduğu az veya orta istihaze kanı, sabah namazından sonra çok istihaze kanına dönüşür ve bu hali devam ederse, öğle ve ikindi namazı için bir gusül, akşam ve yatsı namazları için yine bir gusül etmesi gerekir.

Hüküm 407- Çok veya orta istihaze olan kadın namaz vakti girmeden önce guslederse guslü batıldır. Fakat sabah ezanına yakın gece namazı için gusül ederse ve gece namazı kılsa sabah ezanında ihtiyat gereği yeniden gusletmelidir.

Hüküm 408- istihaze gören kadın ister farz olsun ister müstehap, her namaz için abdest almalıdır. Yine kıldığı günlük namazı ihtiyat olarak tekrar kılmak isterse, istihazede gereken bütün işleri yapmalıdır. Ama namazın hemen ardından ihtiyat namazı, unutilan secde, unutilan teşehhüt ve sehiv secdesini hemen yerine getirirse, istihazede gereken işleri yapması gerekmez.

Hüküm 409- İstihaze gören kadın, kanı kesildikten sonra yalnızca, ilk namaz için istihaze işlerini yerine getirmelidir. Sonraki namazlar için gerekli değildir.

Hüküm 410- Görmüş olduğu kanın istihaze kanının hangi türünden olduğunu bilmeyen kadın, namaz kılmak istediği zaman, fercine bir miktar pamuk bırakıp biraz beklemeli ve daha sonra çıkarmalıdır. Üç kısım istihaze kanının hangisi olduğunu belirledikten sonra, o kısım için öngörülen işleri yapmalıdır. Eğer namaz kılacağı vakte kadar istihaze kanının değişmeyeceğini bilirse, namaz vakti girmeden önce de kendisini kontrol edebilir.

Hüküm 411- İstihaze kanı gören bir kadın, kendisini kontrol etmeden namaza başlarsa, ancak kurbet kastı [bu ameliyle Allah'a yakınlaşmayı amaç edinmiş] olur ve üzerine düşen vazifesini yapmış ise meselâ, istihaze kanı az olur ve az istihaze gören kadının görevlerini yaparsa namazı sahihtir. Kurbet kastı olmaz veya vazifesine uygun hareket etmemişse meselâ, normal istihaze kanı gördüğü hâlde, az istihaze gören kadının yapması gereken şeyleri yapmışsa namazı batıldır.

Hüküm 412- İstihaze gören kadın, kendisini kontrol etme imkânı bulamazsa, üzerine kesinlik kazanan şeyi yapmalıdır. Örneğin, az istihaze kanı mı, orta istihaze kanı mı gördüğünü bilmeyen kadın, az istihaze gören kadının görevlerini yapmalıdır. Yine orta istihaze kanı mı, yoksa çok istihaze kanı mı gördüğünü bilmeyen birisi, orta istihaze gören kadının yapması gerekenleri yapmalıdır. Ama önceden kesinlik kazanan istihaze kanının üç türünden hangisini gördüğünü biliyorsa, o türün vazifesine göre amel etmelidir.

Hüküm 413- İstihaze kanı başlangıcından içeride olur da dışarı gelmezse, abdest ve gusül batıl olmaz; ama eğer dışarı gelirse her ne kadar az olsa bile, istihaze hükümlerine amel etmeye başlamalıdır.

Hüküm 414- İstihaze gören kadın, namazdan sonra kendisini kontrol eder ve kan görmezse, tekrar kanın geleceğini bilse de, almış olduğu abdestle namaz kılabilir.

Hüküm 415- İstihaze gören kadın, abdest veya gusle başladığı zamandan bu yana kendisinden kan gelmediğini ve namazdan sonraya kadar da vajinada kan bulunmadığını bilirse, namaz kılmayı temiz kalacağını bildiği zamana kadar geciktirebilir.

Hüküm 416- İstihaze gören kadın, namaz vakti bitmeden önce tamamen temizleneceğini veya namaz kılabilceği bir süre kala kanın tamamen duracağını bilirse, Farz ihtiyat gereği beklemeli ve temiz olduğu vakitte namazı kılmalıdır.

Hüküm 417- Abdest ve gusülden sonra zahirde kan kesilir ve müstehaze kadın da namazı geciktirdiği takdirde, abdest, gusül ve namazı yerine getirmek için gerekli bir süre kala tamamen temizleneceğini bilirse, farz ihtiyata göre, namazı geciktirmeli ve tamamen temizlenince yeniden abdest ve gusül alıp namazı kılmalıdır.

Hüküm 418- Çok istihaze ve orta istihazede gören kadın, kandan tamamen kesildikten sonra, gusül etmelidir. Önceki namaz için gusletmeye başladığı andan itibaren, artık kan gelmediğini bilirse, ikinci kez gusletmesi gerekmez.

Hüküm 419- Az istihaze gören kadın, abdest aldıktan hemen sonra, çok ve orta istihaze gören kadın gusül ve abdestten hemen sonra ve çok istihaze gören kadın gusülden hemen sonra namaza başlamalıdır. Ama namazdan önce ezan ve ikame okumalarının sakıncası yoktur. Namazda da kunut gibi müstehap amelleri yapabilirler.

Hüküm 420- Vazifesi, gusül veya abdest ile namaz arasında fasıla bırakmamak olan kadın vazifesi gereğince amel etmezse, yeniden abdest alıp veya guslederek hemen namaza başlaması gerekir.

Hüküm 421- İstihaze gören kadının gusül ve abdestten sonra pamuk veya başka bir şeyle bunu önlemelidir. Eğer tembellik ederse ve kan dışarı çıkarsa, kıldığı namazı temizlendikten sonra yeniden kılmalıdır ve guslü yeniden almasına gerek yoktur.

Hüküm 422- Guslederken kan kesilmezse, alınan gusül sahihtir; ama gusül esnasında orta istihaze çok istihazeye dönüşürse, guslü yeniden almalıdır.

Hüküm 423- Müstehap ihtiyat gereği istihaze gören kadın, oruç tuttuğu gün boyunca, mümkün olduğu kadar kanın dışarı çıkmasını önlemelidir.

Hüküm 424- Meşhur görüşe göre, istihaze olan kadının orucu, ancak günlük gusüllerinin yapılmasına bağlıdır. Akşam veya yatsı namazının guslü o günün orucunun doğruluğunu belirlemez. Ertesi günü orucunun sıhhatini belirler ki sabah namazından önce alması gereken gusüldür.

Hüküm 425- İkinci namazından sonra istihaze görmeye başlayan kadın, güneş batıncaya kadar gusletmezse, orucu sahihtir.

Hüküm 426- Az istihaze gören kadın, namazdan önce normal veya çok istihaze görmeye başlarsa, normal veya çok istihaze gören kadın için açıklanan amelleri yerine getirmelidir. Normal istihaze gören kadın, çok istihaze görmeye başlarsa, çok istihaze gören kadının yapması gereken işleri yapmalıdır. Hatta normal istihaze gördüğünden dolayı gusletmiş olsa bile, faydası yoktur; yeniden çok istihaze kanı gördüğü için gusletmelidir.

Hüküm 427- Namaz esnasında normal istihaze gören kadın, çok istihaze görmeye başlarsa, namazı bozmalı ve çok istihaze için gusül ve abdest alıp diğer gereken şeyleri yapmalı ve aynı namazı yeniden kılmalıdır. Eğer gusül için yeterli vakit olmazsa hem gusül hem de abdest için iki teyemmüm etmelidir. Ancak teyemmüm için de vakit yoksa namazı bozmayıp tamamlaması gerekir ve vacip ihtiyat gereği vaktin dışında kaza da etmelidir. Az istihaze gören kadın, namaz esnasında normal veya çok istihaze görmeye başlarsa, hüküm aynıdır.

Hüküm 428- Namaz esnasında kan kesilir ve müstehaze kadın o anda içeride kanın kesilip kesilmediğini bilmezse farz ihtiyata göre abdest almalı veya guslederek namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 429- Çok istihaze gören kadın normal istihaze görmeye başlarsa, kılacağı ilk namaz için çok istihaze kanın hükümlerini ve sonraki namazlar için normal istihaze hükümlerini uygulamalıdır. Örneğin, bu durum öğlen namazından önce gerçekleşirse, sadece öğlen namazı için gusletmeli; ikindi, akşam ve yatsı namazları için yalnızca abdest almalıdır. Ama öğlen namazı için gusletmez ve yalnızca ikindi namazı için yeterli vakit olursa, ikindi namazı için gusletmelidir. Eğer ikindi namazı için de gusletmezse, akşam namazı için gusletmelidir. Akşam namazı için gusletmezse ve sadece yatsı namazı miktarınca vakit olursa, yatsı namazı için gusletmelidir.

Hüküm 430- Her namazdan önce gördüğü çok istihaze kanı kesilir ve tekrar gelmeye başlarsa, her namaz için gusletmesi gerekir.

Hüküm 431- Çok istihaze gören kadının durumu değişir ve az istihaze kanı görmeye başlarsa, kılacağı ilk namaz için çok istihaze ve sonraki namazlar için az istihaze hükümlerini uygulamalıdır. Aynı şekilde normal istihaze gören kadın, artık az istihaze kanı görmeye başlarsa, kılacağı ilk namaz için normal istihazenin ve sonraki namazlar için de az istihazenin hükümlerini uygulamalıdır.

Hüküm 432- İstihaze gören kadın, üzerine farz olan işlerden herhangi birini terk ederse, hatta pamuk değiştirmek olsa bile, vacip ihtiyat gereği namazı batıl olur.

Hüküm 433- istihaze gören kadın, namaz için abdest veya gusül alırsa ihtiyat gereği isteyerek bedeninin herhangi bir yerini Kur'an'ın yazısına dokunduramaz. Mecbur kalırsa caiz olur. Farz ihtiyat gereği, namaz için alması gereken gusül veya abdesti, Kur'an'a dokunmak içinde yapmalıdır.

Hüküm 434- İstihaze olan kadın, üzerine farz olan gusülleri yapmışsa; mescide girmek, mescitte durmak, farz secdesi olan ayeti okumak ve kocasıyla ilişkide bulunmak -gerçi namaz için yaptığı, pamuk ve bezi değiştirme işlemini yapmamış olsa bile- ona helal olur.

Hüküm 435- çok istihaze gören kadın, namaz vaktinden önce vacip secdesi olan ayeti okumak veya mescide gitmek isterse, müstehap ihtiyata göre gusül almalıdır. Aynı şekilde kocası onunla ilişkide bulunmak isterse, gusül alması ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 436- Âyat namazı, istihaze gören kadına da farzdır. Âyat namazı için de günlük namazlar için açıklanan şeyleri yapması gerekir.

Hüküm 437- Günlük namaz vaktinde üzerine âyat namazı farz olan müstehaze kadın, her ikisini peş peşe kılmak istese de, her ikisini bir gusül ve abdestle kılamaz.

Hüküm 438- İstihaze gören kadın, kaza namazı kılamaz. Fakat akli bir delili olursa ki eğer kılmazsa bir daha kılamaya bilir o zaman eda olarak kıldığı namazlar için kendisine vacip olan bütün şeyleri her kaza namazı için de yapmalıdır.

Hüküm 439- Kadın, kendisinden gelen kanın, yara kanı olmadığını bilirse ve istihaze mi, hayız mı, yoksa nifas (lohusalık) kanı mı olduğunu bilmezse ve şer'i açıdan hayız ve nifas kanı özelliğini taşımazsa istihaze hükmüne amel etmelidir. Hatta eğer istihaze kanı mı yoksa diğer kanlar mı olduğunda şüphe ederse, onların özelliklerini taşımıyorsa, istihaze işlerini yapmalıdır.

B) HAYIZ

Hayız, genellikle her ay birkaç gün kadınların rahminden gelen kana denir. Hayız kanı gördüğünde kadına "hayızlı kadın" denir.

Hüküm 440- Hayız kanı genellikle, katı ve sıcak, rengi ise kırmızı veya siyaha çalan kırmızı, ayrıca basınçlı ve biraz yakıcı olur.

Hüküm 441- Meşhur görüşe göre, Kureyş sonundan olmayan kadınlar, elli yaşından sonra yaise olurlar. ihtiyat gereyi seyit Kadınlar ve seyit olmayan kadınlar elli yaşından altmış yaşına kadar hayız elametleri görürse veya adet günü kan görürse, istazeye amel etmeli ve hayız amellerini bırakmalıdır.

Hüküm 442- Dokuz yaşını doldurmadan önce kız çocuğunun gördüğü kan ve yaiseden sonraki kan hayız kanı değildir.

Hüküm 443- Hamile ve çocuğuna süt veren kadın, hayız kanı görebilir.

Hüküm 444- Dokuz yaşını tamamlayıp tamamlamadığını bilmeyen kız çocuğu, hayız kanın özelliklerini taşımayan bir kan görürse, hayız kanı sayılmaz. Hayız kanın özelliklerini taşısa da onun hayız olduğuna hükmetmek zordur. Ancak onun hayız kanı olduğuna kanaat getirirse, hayız kanı sayılır ve bu husustan dokuz yaşını tamamladığı da ortaya çıkmış olur.

Hüküm 445- Altmış yaşına ulaşmış ulaşmadığı hakkında şüpheye düşen kadın, hayız olup olmadığını çıkaramadığı bir kan görürse, altmış yaşına ulaşmadığına karar vermelidir.

Hüküm 446- Hayızın süresi üç günden az ve on günden saatten fazla olmaz. Üç günden biraz eksik olarak görülen kan, hayız kanı sayılmaz.

Hüküm 447- Hayız kanı, ilk üç günde kesintisiz olarak görülmelidir. Öyleyse, iki gün kan görür, arada bir gün temiz olur ve sonraki gün yine kan görürse, bu hayız sayılmaz.

Hüküm 448- Hayızın başlangıcında kanın dışarı çıkması gerekir. Ama üç günün tamamında kanın dışarı çıkması gerekli değildir. Vajinanın içinde kan olursa yeterlidir. Eğer üç gün esnasında bütün veya bazı kadınlar arasında normal olduğu gibi, azıcık temiz olursa da hayızdır.

Hüküm 449- Birinci ve dördüncü gecede kan görmesi gerekmez; ama ikinci ve üçüncü gecede kan kesilmemelidir. Öyleyse birinci günün sabah ezanından üçüncü günün gün batışına kadar kesilmeden kan gelirse veya birinci günün ortalarında başlar ve dördüncü gün aynı vakitte kesilirse, hayızdır.

Hüküm 450- Üç gün aralıksız kan görür ve daha sonra kesilirse, eğer tekrar kan görür ve kan gördüğü günlerle arada pak olduğu günlerin sayısı hepsi bir arada on günü aşmazsa, arada pak olduğu günler de âdet sayılır.

Hüküm 451- Üç günden fazla ve on günden az bir sürede görülen kanın çıban kanı mı veya yara kanı mı yoksa hayız kanı mı olduğu bilinmezse; hayız kanı saymamalıdır.

Hüküm 452- Kadın, yara veya hayız kanı olduğunu bilmediği bir kan görürse önceki durumu hayız olmadığı takdirde ibadetlerini yerine getirmelidir.

Hüküm 453- Kanın hayız kanı mı, yoksa istihaze kanı mı olduğundan şüpheye düşülürse, eğer hayızın şartlarını taşıyorsa, hayız olduğuna karar verilmelidir.

Hüküm 454- Bir kanın hayız kanı mı, yoksa bekâret kanı mı olduğu bilinmezse, kadın kendisini kontrol etmelidir. Şöyle ki, fercine bir miktar pamuk sokup bekler. Biraz sonra çıkarır. Pamuğun etrafı kanlanırsa, bekâret kanıdır; pamuğun hepsi kanlanırsa, hayız kanıdır.

Hüküm 455- Üç günden az bir süre kan görür ve temizlenir, sonra üç gün kan görürse, görülen ikinci kan hayızdır. İlk gördüğü kan, âdet günlerinde olsa bile, hayız değildir.

Hayız Hükümleri

Hüküm 456- Âdet gören kadına aşağıda açıklanan birkaç şey haramdır:

1. Namaz gibi abdest, gusül veya teyemmümle yapılması gereken ibadetler. Fakat cenaze namazı gibi, abdest, gusül ve teyemmümü gerektirmeyen ibadetleri yerine getirmesinde sakınca yoktur.
2. Cünüp olan kimse için haram olan şeylerin hepsi. Bunlar, cenabet bölümünde

açıklanmıştır.

3. Sünnet yerine kadar dâhil olup, meni gelmese dahi cinsel ilişkide bulunmak hem erkeğe hem kadına haramdır. Hatta farz ihtiyata göre sünnet yerinden azını da dahil etmemelidir. hayızlı kadına arkasından da yaklaşılmalıdır.

Hüküm 457- Kadının âdet görmesinin kesinlik kazanmadığı ama şer'î açıdan kendisini âdetli sayması gereken günlerde de cinsel ilişkide bulunmak, haramdır. O hâlde on günden fazla kan gören ve hükmü sonra açıklanacağı üzere kendi akrabalarının âdet günlerini kendine âdet edinmesi gereken kadınla kocası, cinsel ilişki kuramaz.

Hüküm 458- Eğer kadının hayız günlerini üçe bölecek olursa erkek karısıyla adet günlerinin birinci kısmında cinsel ilişkide bulunursa, müstehap ihtiyat gereği onsekiz nohut altın fakire vermelidir. İkinci kısımda ilişkiye girerse dokuz nohut ve eğer üçüncü kısımda ilişkiye girerse dört buçuk nohut vermelidir. Örneğin altı gün hayız olmuşsa eğer kocası birinci veya ikinci günün gündüz veya gecesinde ilişkiye girerse, onsekiz nohut altın vermelidir, üçüncü veya dördüncü günün gündüz veya gecesinde dokuz nohut, beşinci veya altıncı günün gündüz veya gecesinde dört buçuk nohut vermelidir.

Hüküm 459- Cima hariç, hayızlı kadını öpmek veya oynamak gibi diğer zevk alma şekillerinin sakıncası yoktur.

Hüküm 460- Müstehap ihtiyat gereği onsekiz nohut altın kefaresini sikke yani para olarak vermelidir. Fakat mümkün olmazsa değerini vermelidir.

Hüküm 461- Altının ilişki sırasındaki değeriyle fakire ödenen değer farklıysa, fakire ödendiği zamanki değeri baza alınmalıdır.

Hüküm 462- Eğer şahıs adetin birinci, ikinci ve üçüncü kısımların her üçünde de ilişkiye girerse her üç keffareyi de toplam otuz bir buçuk eder, vermelidir.

Hüküm 463- Kadınla birkaçdefa ilişkiye girerse her defası için ayrı keffare vermelidir.

Hüküm 464- İlişki esnasında erkek kadının adet olduğunu anlarsa hemen ondan ayrılmalıdır. eğer ayrılmazsa müstehap ihtiyat gereği keffare vermelidir.

Hüküm 465- Kadını kendi eşi zannedip âdetli iken onunla ilişkiye girerse müstehap ihtiyat gereği kefare vermelidir.

Hüküm 466- Bilmeden veya unutarak hayızlıyken ilişkiye girerse kefaresi yoktur.

Hüküm 467- Kadının hayızlı olduğunu zannedip ilişkiye girerse daha sonra hayızlı olmadığı anlaşılırsa kefaresi yoktur.

Hüküm 468- Hayızlı iken yapılan boşama geçersizdir.

Hüküm 469- Adet gördüğünü veya adetten kesildiğini söyleyen kadının, sözünü kabul etmek gerekir.

Hüküm 470- Kadın namaz esnasında adet görürse namazı batıldır. **Hüküm 471-** Kadın namaz arasında hayız olup olmadığında şüphe ederse, namazı sahihtir. Ama namazdan sonra, namaz esnasında hayız olduğunu anlarsa, kılmış olduğu namaz batıldır.

Hüküm 472- Kadın adetten kesildikten sonra abdest, gusül veya teyemmümle yerine getirmesi gereken namaz ve diğer ibadetler için gusül almalıdır. Bu gusül hükmü de cenabet guslü gibidir. Abdest almaya gerek kalmaz. Gusülden önce abdest alması daha iyidir.

Hüküm 473- Kadının görmüş olduğu hayız kanı tamamen kesildikten sonra, gusletmemiş olsa bile, talâk verilirse sahihtir; kocası onunla cinsel ilişki kurabilir. Bununla birlikte gusletmeden önce onunla cinsel ilişkiden sakınmak ihtiyaten müstehaptır. Ama camide durmak, Kurân yazısına dokunmak gibi âdet görürken haram olan şeyler, gusletmedikçe helâl olmaz.

Hüküm 474- Abdest ve gusül için yeterli su olmaz ve mevcut su ancak gusle veya abdeste yetecek miktarda olursa, gusletmeli ve abdest yerine teyemmüm etmelidir. Su sadece

abdeste yetecek kadar olur ve gusle yetmezse, abdest alıp gusül yerine teyemmüm etmelidir. Eğer hiç birisi için su olmazsa, guslün yerinede Abdestin yerine de teyemmüm etmelidir.

Hüküm 475- Âdet gören bir kadının bu hâle ait günlerde terk ettiği günlük farz namazların kazası yoktur; fakat farz oruçları sonradan kaza etmelidir.

Hüküm 476- Namazı geciktirdiği takdirde hayız göreceğini bilen bir kadın, vakit girer girmez, hemen namazını kılmalıdır.

Hüküm 477- Kadın namazı geciktirir ve vaktin evvelinden, gusül ve abdest alması gibi namazın mukaddimesini tamamlayarak bir namaz kılabilir vakit geçer, sonra adet olursa, o namazın kazası ona farzdır. Ama hızlı okuma, yavaş okuma ve diğer şeylerde kendi halini göz önüne almalı; örneğin, seferi olmayan bir kadın eğer öğlen vaktinin evvelinde namaz kılmazsa, onun kazası ancak öğlenin evvelinden, su ile taharet sağlayıp 4 rekât namaz kılabilir kadar bir süre geçtikten sonra hayız olursa farz olur. Seferi olan kadın içinse taharet sağlayarak iki rekât namaz kılabilir kadar bir zamanın geçmesi yeterlidir. Hatta eğer namazın mukaddemesi yapılmışsa örneğin; abdesti varsa ve adet olursa bir namaz kadar vakti varsa kaza etmelidir.

Hüküm 478- Kadın, namazın son vakitlerinde tamamen âdetten temizlenir ve gusül edip vakit geçmeden bir rekât veya daha fazla namaz kılabilir kadar vakti varsa o namazı kılmalıdır. Kılmazsa onu kaza etmelidir.

Hüküm 479- Âdet gören kadının gusül almak için yeterli vakti olmaz; ancak teyemmümle namazı vaktinde kılabilirse, farz ihtiyate göre o namazı teyemmüm ederek kılmalıdır. Kılmazsa da kaza etmesi vaciptir. Ama vaktin darlığından başka ayrı bir nedenden dolayı vazifesi de teyemmüm etmek olursa, mesela suyun ona zararı olursa, teyemmüm edip o namazı kılmalı, Kılmazsa kaza etmelidir.

Hüküm 480- Âdet gören kadın, temizlendikten sonra namaz için yeterli vakit olup olmadığı hakkında şüpheye düşerse, namazı kılmalıdır.

Hüküm 481- Namaz için gerekli hazırlıkları yapıp, bir rekât namaz kılacak kadar vakit olmadığını sanıp namaz kılmaz ve daha sonra yeterli vakit olduğunu anlarsa, o namazın kazasını kılmalıdır.

Hüküm 482- Hayızlı kadının âdet gördüğü hâlde namaz vakitlerinde, kanı temizlemesi, pamuk ve bezi değiştirmesi ve abdest alması, eğer abdest alamıyorsa teyemmüm etmesi ve önceden namaz kıldığı yerde kibleye doğru oturup zikir, dua ve salavatla meşgul olması müstehaptır.

Hüküm 483- Âdet gören kadının, üzerinde Kurân taşıması ve onu okuması, herhangi bir yerini Kurân'ın kenarına ve yazı aralarına değdirmesi ve yine kına ve benzeri şeyler yakması mekruhtur.

HAYIZ GÖREN KADINLARIN KISIMLARI

Hüküm 484- Hayız gören kadınlar, altı kısımdır:

1. Belli zaman ve sayıda âdet gören: İki ay peş peşe aynı zamanda âdet gören ve âdet gördüğü günlerin miktarı da aynı olan kadınlardır. Örneğin, iki ay peş peşe ayın ilk gününden yedinci gününe kadar kan gören kadın.
2. Belli zamanda âdet gören: İki ay peş peşe aynı zamanda âdet gören, ama iki ayda gördüğü âdet günlerinin sayısı değişik olan kadınlardır. Örneğin, iki ay peş peşe ayın ilk gününden itibaren kan görür; ama birinci ay yedinci günde, ikinci ay ise sekizinci günde kan kesilir.
3. Belli sayıda âdet gören: İki ay peş peşe âdet gördüğü günlerin sayısı eşit olan, ama iki aydaki kan görme zamanları değişik olan kadınlardır. Örneğin, ilk ayda ayın beşinden onuna kadar, ikinci ayda ise ayın on ikisinden on yedisine kadar kan görür.
4. Kendisine âdet edinememiş kadın: Bir kaç ay âdet görmüş, ama kendisine belli bir

âdet edinemeyen veya âdeti değişmiş ve yeni bir âdet yerleşmemiş olan kadındır. Ki buna "muztaribe" denir.

5. İlk kez âdet gören kadın: Ki buna "mübtedia" denir.
6. Âdetini unutan kadın: Ki buna "nâsiye" denir. Bunların her birine ait özel hükümleri vardır ki ilerdeki konularda açıklanacaktır.

Belli Zaman Ve Sayıda Âdet Gören Kadın

Hüküm 485- Belli zaman ve sayıda âdet gören kadınlar, üç grupturlar:

1. İki ay peş peşe aynı zamanda âdet kanı gören ve aynı zamanda kanı tamamen kesilen kadın. Meselâ, iki ay peş peşe ayın ilk gününden âdet görmeye başlar ve yedinci gün kanı kesilir. bu kadının âdeti ayın birinden yedisine kadardır.
2. Kadın kandan temizlenmez fakat peş peşe iki ay belirli günlerde örneğin ayın ilk gününden sekkizine kadarki kan hayız kanı özelliği taşıyorsa yani katı ve sıcak, rengi ise kırmızı veya siyaha çalan kırmızı, ayrıca basınçlı ve biraz yakıcı olursa ve geri kalan kan istihaze özelliği taşıyorsa onun adeti ayın evvelinden sekizine kadardır.
3. İki ay peş peşe aynı zamanda âdet kanı gören kadın 3 gün veya daha fazla kan gördükten sonra bir gün veya daha fazla kesilir ve yeniden kan görür ama kan gördüğü günlerin tamamı arada kesildiği günlerle birlikte on günden fazla olmaz ve her iki ayda da kan gördüğü günlerle arada kesildiği günler üst üste aynı ölçüde olursa, böyle bir kadının adeti arada temiz olduğu günlerle kan gördüğü günlerin toplamı miktarıncadır. Dolayısıyla kan görmediği ve arada kesildiği günlerin sayısı her iki ayda da aynı ölçüde olması gerekmez. Örneğin, birinci ayda ilk günden başlayıp 3 gün kan görür 3 gün temiz olur ve yeniden 3 gün kan görürse ve ikinci ayda ilk günden başlayıp 3 gün kan görür 3 günden az veya çok temiz olursa ve tekrar kan görürse toplam dokuz günden fazla olmazsa tamamı hayızdır. Bu kadının adeti dokuz gündür.

Hüküm 486- Vakit yönünden ve sayı yönünden adet sahibi olan bir kadın, adet vaktinde veya adetini ileri atmış denecek şekilde birkaç gün adet vaktinden önce kan görürse, o kan hayız özelliklerini taşımasa bile, hayızlı kadınlar için söylenen hükümlere göre amel etmelidir. Sonradan hayızlı olmadığını anlarsa, örneğin, 3 günden önce temizlenirse, yerine getirmediği ibadetleri kaza etmelidir.

Hüküm 487- Belli zaman ve sayıda âdet gören kadın, âdetinden birkaç gün önce, âdet günlerinin hepsini ve âdetinden birkaç gün sonra kan görür ve hepsi üst üste on günden fazla olmazsa, hepsi hayız sayılır. Ancak on günden fazla olursa, yalnızca âdet günlerinde gördüğü kan hayız sayılır; âdetinden önce ve sonra gördüğü kan, istihaze kanıdır. Âdetinden önce ve sonra yerine getirmediği ibadetleri kaza etmesi gerekir. Eğer âdet günlerinde ve bir kaç gün öncesinde kan görür ve üst üste on günden fazla olmazsa, hepsi hayız sayılır. Ancak on günü geçerse –hayız özelliklerini taşımaz ve önceki günlerde hayız kanı özelliklerini taşımış olsa bile- sadece âdet günleri hayız sayılır ve önce gördüğü kan, istihaze kanıdır. Bu günlerde ibadet etmemişse, kaza etmelidir. Eğer âdet günlerinde ve birkaç gün sonrasında kan görür ve tümü on günü geçmezse hepsi hayız sayılır. Ancak on günden fazla olursa, yalnızca âdet günleri hayız ve geri kalanı, istihaze kanı sayılır.

Hüküm 488- Belli zaman ve sayıda âdet gören kadın, bir kaç gün âdet günlerinden ve birkaç gün de âdet günlerinden önce kan görür ve tümü on günden fazla olmazsa, hepsi hayız sayılır. Ancak tümü on günden fazla olursa, âdet günlerinde kan gördüğü günler ve önceki günlerden âdet günlerinin sayısını tamamlayacak miktarı hayız, geriye kalan ilk günlerde gördüğü kan ise, istihaze kanı sayılır. Bir kaç gün âdet günlerinden ve bir kaç gün de âdet günlerinden sonra kan görür ve tümü on günden fazla olmazsa, hepsi hayız sayılır. Ancak

fazla olursa, âdet günlerinde kan gördüğü günler ve sonraki günlerden, âdet günlerinin sayısını tamamlayacak miktarı, hayız ve geri kalanı istihaze kanı sayılır.

Hüküm 489- Belli hayız âdeti olan bir kadın, üç gün veya daha fazla kan görür, daha sonra temizlenir ve yeniden kan görmeye başlar; ancak iki kan arası on güne ulaşmaz; ama kan gördüğü günlerin tümü ile arada temizlendiği günler hepsi birlikte on günden fazla olursa; meselâ, beş gün kan görür, beş gün temizlenir ve yeniden beş gün kan görür, bu bir kaç şekilde olabilir:

- 1) İlk defada gördüğü kanın hepsi hayız âdeti günlerinde gerçekleşir ve temizlendikten sonra ikinci kez gördüğü kan ise, âdet günlerinin dışında olursa, ilk kez görülen kan, hayız kanı ve ikinci kez görülen kan ise, istihaze kanı sayılmalıdır. eğer ilk defa gördüğü kanın bir miktarını, adetden bir veya iki gün önce görürse, hayız elametleri taşısa dahi adetden önce olsun veya sonra farketmez hüküm aynıdır.
- 2) İlk kez görülen kan, âdet günlerinde olmaz; ancak ikinci kez görülen kanın hepsi veya bir miktarı âdet günlerinde gerçekleşirse, bu durumda ikinci kez görülen kanın hepsini hayız ve ilk görülen kanı, istihaze kanı saymak gerekir.
- 3) İlk ve sonraki görülen kanın bir miktarı âdet günlerinde olur ve birinci kanın âdet günlerine rastlayan kısmı üç günden az olmazsa ve bununla arada temiz olduğu günler ve yine ikinci kez görülen kanın âdet günlerine rastlayan kısmı, hepsi bir arada on günden fazla olmazsa, bu durumda bunların hepsi hayız sayılır. Adetten önceki birinci kanın bir kısmı ile adetden sonraki ikinci kanın bir kısmı ise istihazedir. Örneğin kadının âdeti ayın üçünden onuna kadar olur, ama bir ay ayın evvelinden altısına kadar kan görür ve sonra iki gün temizlenir ve daha sonra yeniden on beşine kadar kan görürse ayın üçünden onuna kadar gördüğü kanlar hayızdır. Bir ve ikinci gün ve yine on birinden on beşine kadar ise istihazedir.
- 4) İlk ve ikinci görülen kanın bir miktarı âdet günlerinde olur; ancak ilk âdet günlerinde görülen kanın miktarı üç günden az olursa bu durumda adet gördüğü günlerin miktarını baştan tamamlanana kadar üç gün olana kadarını hayız Kabul etmesi uzak görüş değildir. Adet günlerinde gördüğü ikinci kan bir miktarı hayız Kabul etmeli (şöyleki bu miktarın toplamı hayızın başından belirlediği miktarla temizliğiyle birlikte toplam on günü aşmaması gerekir) tamamı hayız sayılır eğer böyle olmazsa ilk kanı hayız ikinci kanı istihaze Kabul etmelidir.

Hüküm 490- Belli zaman ve sayıda âdet gören kadın, âdet günlerinin dışında ancak âdet günleri sayısınca kan görürse, ister bu âdet günlerinden önce olsun, ister sonra olsun, onu hayız saymalıdır.

Hüküm 491- Belli zamanlarda ve sayıda adet gören kadın kendi âdeti zamanında onun günlerini sayısı adet günlerinden az veya çok olur; pak olduktan sonra da yeniden adet günleri sayısınca kan görürse o iki kanın toplamı aradaki temiz günleriyle birlikte on günden fazla olmaz ise, o iki kanın toplamı bir hayız sayılır. İki kan arasında temiz olduğu günler on gün veya daha fazla olursa, adet günlerinde gördüğü hayız diyer kanlar istihazedir. eğer birinci kan adetden çol olursa ve hayız elametleri çok olursa kanların tamamı hayızdır.

Hüküm 492- Belli zaman ve sayıda âdet gören kadın, on günden fazla kan görürse, âdet günlerine rastlayan kan, hayız kanın özelliklerini taşımasa bile hayızdır; âdet günlerinden sonra gördüğü kan, hayız özelliklerini taşısa bile, istihaze kanıdır. Meselâ, devamlı ayın birinden yedisine kadar âdet gören bir kadın, ayın evvelinden on ikisine kadar kan görürse, ilk yedi gün hayız ve sonraki beş gün istihaze kanı sayılır.

Belli Zamanda Âdet Gören Kadın

Hüküm 493- Belli zamanda âdet gören ve adetlerinin başlangıcı belli olan kadınlar, üç kısımdır:

1. İki ay peş peşe belirli zamanda hayız kanı gören ve sonra temizlenen ama her iki ayda âdet gördüğü günlerin sayısı aynı olmayan kadın. Meselâ iki ay peş peşe ayın birinden itibaren kan görür; ama birinci ay yedinci günde ve ikinci ay ise sekizinci günde kan kesilir. Böyle bir kadın ayın birinci gününü âdetinin ilk günü kabul etmelidir.
2. kandan temizlenmemiş kadın ama iki ay peşpeşe belirli vakitlerde hayız kanı özelliği taşırırsa yani katı, siyah ve sıcak, basınçla ve yakıcı ise ve diğer kanları istihaze özelliği taşırırsa hayız özelliği taşıyan günler iki ayda da aynı miktarda değilse örneğin birinci ayda ayın başından yedisine kadar, ikinci ayda ayın evvelinden sekizine kadar olan kan hayız özelliği taşırırsa ve geri kalan istaze özelliği taşırırsa ayın birinci gününü âdetinin birinci günü saymalıdır.
3. İki ay peş peşe belli vakitte üç gün veya daha fazla hayız kanı gören, sonra temizlenen ve ikinci defa kan gören ve kan gördüğü günlerle arada temizlendiği günlerin tümü on günden fazla olmayan ama ikinci ay birinci aydan az veya çok âdet gören kadın. Meselâ, birinci ay sekiz gün, ikinci ay dokuz gün kan görür. Fakat her ikisini de ayın evvelinde görürse, böyle bir kadın da ayın birinci gününü âdetinin birinci günü saymalıdır.

Hüküm 494- Belli zamanda âdet gören kadın, âdet vaktinde, âdetinden iki üç gün önce veya iki üç gün sonra kan görürse öyleki adetini geciktirdi veya erken adet oldu denirse hayızlı kadınlar için söylenen hükümler gereğince amel etmesi gerekir. Hayız elametleri o kanda olmasa dahi hüküm aynıdır.sonradan hayız olmadığını anlarsa, mesela üç günden önce temizlenirse yapmadığı ibadetleri kaza etmesi gerekir.

Hüküm 495- Belli zamanlarda adet gören kadın, kendi adet döneminde on günden fazla kan görürse; ve hayızı elametlerinden tanıyamıyorsa akrabalarının adet sayısını hayız günü olarak kabul etmelidir. Bu yakınlarının anne veya baba tarafından olmasını, diri veya ölü olmasının farkı yoktur. Onların adet günlerini kabul etmesi için onların hayız günlerinin miktarı aynı olmalıdır.eğer onların hayız günlerinin adeti aynı olmazsa örneğin bazılarının adeti beş gün bazılarının adeti yedi gün olursa onların adetini kendi hayız günü kabul edemez. Fakat bu şahısların hepsi aynı fakat sadece birkaçtanesi farklı olursa bu durumda çoğunluğun adet sayısını hayız kabul etmelidir.

Hüküm 496- Belli zamanlarda adet gören kadın, adet sayısını hayız kabul etmeli, adetinin ilk günü vakti dışında gördüğü kanı hayız sayamaz. Dolayısıyla eğer, adet zamanının ilk gününü, adetinin ilk günü kabul etmelidir. örneğin, her ayın ilk gününde kan görüyor, bazen ayın yedisinde bazen de sekizinde temizleniyorduysa, eğer bir ay on iki gün kan görür ve hayız özellikleriyle, onun akrabalarının adeti yedi gün olursa, adetinin ilk yedi gününü hayız geri kalanını istihaze kabul etmelidir

Hüküm 497- hayız olduğunu alemetleriyle anlayamayan kadın akrabalarıda yoksa yedi günü hayız kabul etmeli ihtiyat gereği hayızın başlangıcını kanı gördüğü ilk an olarak belirlemelidir.

Belli Sayıda Âdet Gören Kadın

Hüküm 498- Belli sayıda âdet gören kadınlar, üç gruba ayrılır:

1. İki ay arka arkaya hayız günlerinin sayısı bir ölçüde ama kan görme zamanı değişik olur ki, bu durumda, kan gördüğü günler ne kadar olursa onun âdeti sayılır. Meselâ, birinci ay, ayın birinden beşine kadar ve ikinci ay, on birinden on beşine kadar kan görürse, âdeti beş gün olur.
2. Kandan temizlenmemiş kadın peşpeşe iki ay gördüğü kanların birkısmı hayız birkısmı

istihaze alemetleri taşırsa hayız alemetleri olan günler her iki ayda eşit olursa fakat zamanları farklı olursa bu durumda hayız alameti olan günleri adet olarak kabul etmelidir. Mesela eğer bir ay ayın evvelinden beşine, ikinci ay onbirinden onbeşine kan hayız alameti taşırsa geri kalan istihaze alameti taşırsa adet günlerinin sayısı beş gündür.

3. İki ay arka arkaya üç gün veya daha fazla kan görür ve bir gün veya daha fazla temizlenir ve yeniden kan görürse, birinci ay ve ikinci ayda kan gördüğü vakit, farklı olur; ancak her iki ayda da kan gördüğü ve arada temizlendiği günlerin tümü on günden fazla olmazsa ve gördüğü kan sayısı aynı ölçüde olursa; bu durumda, kan gördüğü ve arada temiz olduğu günlerin tümü onun hayız âdeti sayılır. Arada temiz olduğu günlerin eşit olmasına gerek yoktur. Meselâ ilk ay, ayın birinden üçüne kadar kan görür ve ikinci ay on birinden on üçüne kadar kan görürse, iki gün veya az veya çok temizlenir ve yeniden kan görürse; toplam sekiz gün geçmezse, adeti sekiz gündür.

Hüküm 499- Belli sayıda âdet gören kadın, âdet günlerinin sayısından fazla kan görürse ve kan gördüğü günlerin sayısı . On günü aşarsa, bu durumda gördüğü kanların hepsi aynı niteliğe sahip olursa, adet günlerinin satılarını kan gördüğünden itibaren veya ortadaki günlerden veya sonunu hayız kabul etmekte özgürdür. Ancak gördüğü kanların hepsi aynı nitelikte olmazsa, birkaç günü hayız kanının ve geri kalanı ise istihaze kanının özelliklerini taşırsa, bu durumda hayız kanı özelliklerini taşıyan günler, âdet günleriyle eşit olursa, o günleri hayız ve geri kalanı istihaze kanı olarak saymalıdır. Eğer hayız özelliklerini taşıyan günler, âdet günlerinden fazla olursa, yalnızca âdet günleri kadarı hayız ve geri kalanı istihaze kanıdır. Eğer hayız kanı özelliklerini taşıyan günler, âdet günlerinden az olursa, o günleri ve diğer günlerden hesaplandığında âdet günlerinin sayısını tamamlayacak kadarı, hayız ve geri kalanını istihaze olarak kabul etmelidir.

Kendisine Âdet Edinememiş Kadın (Muztaribe)

Hüküm 500- Birkaç ay arka arkaya kan görmüş; ama ne vakit yönünden ne de sayı yönünden bir adet edinmemiş kadındır. Böyle bir kadın, on günden fazla kan görür ve gördüğü kanların hepsi aynı niteliğe sahip olursa, akrabalarının adet sayısı yedi gün ise oda hayız günlerini yedi gün kabul etmeli geri kalanı istaze kabul edilmelidir. Ve eğer daha az ise mesela beş gün olursa onu hayız kabul etmelidir. Akıbası yolsa veya adetleri aynı olmazsa ve gördükleri kan aynı olursa, ister üç veya altı veya yedi günü hayız ve geri kalanı istaze kabul edebilir.

Hüküm 501- Kendisine âdet edinmemiş kadın, on günden fazla kan görür ki, bunun bir kaç günü hayız kanının özelliklerini ve diğer birkaç günü istihaze kanının özelliklerini taşırsa, istaze özelliği taşıyan kan üç gündün az veya on günden çok olursa önceki meselede geçen hükme amel etmelidir. Hayız alameti olan kan üç günden az ve on günden çok olmazsa tamamı hayız sayılır. On günden az hayız alameti kan görür ve on günü aştıktan sonra tekrar hayız alameti olan kan görürse örneğin beş gün siyah, dokuz gün sarı ve tekrar siyah kan görürse önceki meseledeki hükme amel edilmelidir.

İlk Kez Âdet Gören Kadın

Hüküm 502- İlk kez kan gören kadın, on günden fazla kan görür ve gördüğü kanların hepsi aynı nitelikte olursa, akrabalarının âdet miktarını hayız ve geri kalanı istihaze kanı olarak kabul etmelidir.

Hüküm 503- İlk kez âdet gören kadın, on günden fazla kan görür; ancak birkaç günü hayız kanının ve diğer birkaç günü de istihaze kanının özelliklerini taşırsa, hayız özelliklerine sahip olan kan üç günden az ve on günden fazla olmadığı takdirde, hepsi hayız sayılır. Ama hayız özelliklerine sahip olan kanın üzerinden on gün geçmeden yeniden hayız özelliklerini taşıyan

kan görürse, meselâ, beş gün siyah ve dokuz gün sarı ve yeniden beş gün siyah kan görürse, hayız özelliklerini taşıyan ilk kanın görülmesinden itibaren hayız saymalı diğer iki kanı da istihaze kanı saymalıdır.

Hüküm 504- İlk kez âdet gören kadın, on günden fazla kan görürse, bu kanın bir kaç günü hayız kanının, diğer birkaç günü de istihaze kanının özelliklerine sahip olursa ve hayız özelliklerini taşıyan kan üç günden az veya on günden fazla olursa, akrabalarının adetini hayız ve diyerlerini istaze kabul etmelidir akrabası yoksa veya adetleri aynı olmazsa ve gördüğü kan aynı olursa 500. meselede açıklanan hükme göre amel etmelidir. Yani her ay yedi günü hayız ve geri kalanı istaze olarak kabul etmelidir.genel olarak bu meselelerde muhtedinin hükmü muhtaribeyle aynıdır.

Âdetini Unutan Kadın

Hüküm 505- Adetinin zamanını veya miktarını ya da her ikisini de unutan kadına “nasiye” denir. Böyle bir kadın on günden fazla bir kan görürse hayız alameti olan günlerdeki hayız kabul etmelidir. hepsi hayızdır. Alametlerinden hayızı ayırt , her ay ilk yedi günkü kanı hayız geri kalanı ise istaze olarak karar vermelidir.

Hayızla İlgili Diğer Hükümler

Hüküm 506- İlk kez âdet gören (mübtedia), kendine âdet edinmeyen (muhtariba), âdetini unutan (nasiye) ve belli sayıda âdet gören kadınlar, hayız özelliklerini taşıyan bir kan görürlerse, ibadetlerini terk etmeleri gerekir. Sonradan hayız olmadıkları anlaşılırsa, yerine getirmedikleri ibadetleri kaza etmelidirler. Hayız alametlerini taşımıyorsa istaze amellerine uyulmalıdır.

Hüküm 507- Belli âdeti olan kadın, ister belli zamanda âdet görüyor olsun, ister belli sayıda veya hem belli zamanda ve hem de belli sayıda âdet görüyor olsun, eğer iki ay peş peşe âdetinin tersine kan görür ve bu iki ayda gördüğü kanın zamanı veya günlerinin sayısı ya da hem zamanı hem de günlerinin sayısı birbiriyle aynı olursa, kadının âdeti bu iki ayda gördüğü şekle dönüşmüş olur. Meselâ, ayın birinden yedisine kadar kan gören ve sonra temizlenen kadın, iki ay peş peşe, ayın onundan on yedisine kadar kan görür ve temizlenirse, artık bundan böyle âdeti ayın onundan on yedisine kadar olur.

Hüküm 508- "Bir ay"dan kastedilen, kan görmenin başlangıcından otuz gün geçen süredir. Yoksa ayın birinci gününden sonuna kadar ki zaman süreci değildir.

Hüküm 509- Normal olarak ayda bir defa kan gören kadın, bir ayda iki defa kan görür ve arada temizlendiği günler on günden az olmadığı takdirde, hayız kanı özelliklerine sahip olursa, her ikisini hayız kanı saymalıdır.

Hüküm 510- Kanın değişik özelliklerinden hayız kanını belirlemesi gereken kadın, üç gün veya daha fazla hayız özellikleri taşıyan kan görürse, daha sonra on günden fazla istihaze özelliklerini taşıyan kan görürse, daha sonra üç gün yeniden hayız özelliklerini taşıyan bir kan görürse; hayız özellikleri taşıyan ilk üç günü ve son üç günü hayız saymalıdır.

Hüküm 511- Kadın, on günden önce temizlenir ve fercinde kan olmadığını bilirse, on gün tamamlanmadan önce yeniden kan geleceğini zannetse bile ibadetleri için gusletmeli; ama on gün tamamlanmadan önce yeniden kan göreceğini kesin olarak bilirse, daha önce de denildiği gibi, gusletmelidir.

Hüküm 512- Kadın on gün olmadan temizlenir; ancak fercinde kan olduğuna ihtimal verirse; Fercine bir miktar pamuk sokup bir miktar bekledikten sonra çıkarmalıdır. Eğer pamuk temiz ise gusledip ibadetlerini yerine getirmelidir; eğer temiz değilse, sarı renkte olan suya bulaşmış olsa da, belli âdeti yoksa veya âdeti on gün ise veya adet günlerinde ise beklemelidir; on günden önce temizlenirse gusleder. Eğer on günün başında temizlenir veya kanı on günü geçerse, onuncu günün başlangıcında gusleder. Eğer âdeti on günden az olursa,

on gün tamamlanmadan veya onuncu günün başında temizleneceğini bilirse gusletmemelidir. Adetin on günden fazla olacağına ihtimal verirse, ibadeti bir gün terketmelidir eğer kan kesilirse, ikinci günde terketmelidir. Bu şekilde on günün başlangıcına kadar devam eder, eğer on gün tamamlanmadan veya on gün iken temizlenirse tamamı hayızdır. On günü aşarsa adetini hayızdan kabul edip geri kalanı istaze olarak belirlemelidir.

Hüküm 513- Bir kaç günü hayız sanıp ibadet etmez ve sonradan hayız olmadığını anlarsa, o günlerde yerine getirmediği namaz ve oruçları kaza etmelidir. Eğer birkaç günü hayız görmüyor zannıyla ibadet eder ve sonra hayız olduğunu anlarsa, oruç tutmuş olduğu günleri kaza etmelidir.

Nifas (Lohusalık)

Hüküm 514- Çocuğun ilk kısmı ana karnından çıkmaya başladığı andan itibaren kadından on gün veya on günden az zamanda gelen kan, nifas kanıdır. Nifas ve lohusa olan kadına "nefsâ" denir.

Hüküm 515- Çocuğun hiçbir parçası dışarı çıkmadan önce kadından gelen kan, nifas değildir.

Hüküm 516- Çocuğun vücut yapısının tamamlanmış olması gerekmez; eğer doğum yaptı denebiliyorsa on gün içinde gördüğü kan nifas kanıdır.

Hüküm 517- Nifas kanının âsgari süresi, bir an gelmesidir. Azamî süresi ise, on gündür; yani on günden fazlası nifas sayılmaz.

Hüküm 518- Kadın, bir şeyin düşüp düşmediği veya düşen şeyin, çocuk olup olmadığına şüphe ederse araştırma yapmasına gerek yoktur. Gelen kan da şer'i olarak nifas kanı değildir.

Hüküm 519- Adet kanı gören kadının yapması haram olan şeyler, nifas kanı gören lohusa kadına da haramdır. Hayızlı kadına vacip, müstehap ve mekruh olan şeyler nifas olan kadında vacip, müstehap ve mekruhtur. Camide durmak, Kurân yazısına ve Allah'ın ismine dokunmak ihtiyaktan farz olarak haramdır.

Hüküm 520- Nifas durumunda olan bir kadını boşamak batıl ve onunla cinsel ilişkide bulunmak haramdır. Kocasının onunla ilişkiye girerse müstehap ihtiyat gereği hayızda söylendiği gibi kefare vermelidir.

Hüküm 521- nifastan temizlenmiş olan bayan gusül etmelidir ve ibadetlerini yerine getirmelidir. Sonra bir veya daha fazla kan görürse, kan gördüğü günlerle temiz olduğu günlerin sayısı on günü geçmezse veya on gün olursa ,bütün gördüğü kanları nifas kanı saymalıdır. Aradaki temiz olduğu günlerde oruç tutarsa kaza etmesi gerekir.oruç tutmuşsa kaza etmelidir

Hüküm 522- nifastan temizlenmiş olan bayan, içinde kan olduğuna ihtimal vermişse, biraz pamuk bırakıp beklemelidir. Eğer temizse ibadetlerini yerine getirmek için gusül etmelidir.

Hüküm 523- nifas kanı on günü geçerse, öyleki hayız olduğunda adet günlerinin sayısı kadar nifas sayılır ve geri kalanı istihazedir. Eğre adeti yoksa on güne kadar nifas geri kalan istazedir.eğer adeti yoksa on güne kadar nifas geri kalan istazedir. Müstehap ihtiyat gereyi adeti olan kadın adetinden sonraki gün, adeti olmayan bayan ise doğumunun onuncu günden sonra onyedinci güne kadar istazenin amellerini yerine getirmeli ve nifas olan bayana haram olan şeyleri terketmelidir.

Hüküm 524- Hayız adeti on günü geçmeyen bir kadın, adet günlerinden fazla nifas kanı görürse, adet günleri miktarınca nifas kabul etmelidir. Daha sonra vacip ihtiyat gereği ilk gün ibadeti terketmeli eğer kan kesilmezse, ikinci günde ibadeti terketmeli ve on güne kadar böyer devam etmelidir. Eğer on günü geçerse istazedir.ve adetten sonraki günler onuncu güne kadar olan kısmı istaze kabul etmeli, o güne kadar yerine getirmediği ibadetleri yerine getirmelidir.

Hüküm 525- Belli sayıda adet gören kadın, doğumdan sonra bir ay boyunca kan görürse, adet günleri miktarınca nifas kanıdır. Nifastan sonra on gün gördüğü kan ise; belli vakitlerde hayız görse ve kan da aylık adet dönemine rastlamış olsa bile istihazedir. Örneğin her ayın yirmisinden yirmi yedisine kadar adet görüyorsa, ayın onunda da doğum yapmışsa, bir ay boyunca da devamlı kan görmüşse, bu durumda; ayın on yedisine kadar nifas, ondan sonra on gün -ayın yirmisinden yirmi yedisine kadar adet dönemi de olsa- istihazedir. On gün geçtikten sonra belirli vakitlerde adet oluyorsa, gördüğü kan da adet günlerindense, hayızdır. Hayız alametleri olsun veya olmasın. Eğer adet günlerinde olmazsa ve hayız alemetleri varsa aynı şekildedir. Nifastan on gün geçtikten sonra kan görürse hayız adet günlerinde de değilse, hayız alametleride taşıyorsa istazedir.

Hüküm 526- Belirli sayıda hayız kanı görmeyen kadın, doğumdan sonra bir ay veya daha fazla kan görürse, bunun ilk on günü nifas kanı, ikinci on günü istihazedir. Ondandır sonra gördüğü kan hem hayız hem de istihaze olabilir. Eğer hayız kanını belirtileri varsa hayız yoksa istazedir.

ÖLÜYE DOKUNMA GUSLÜ

Hüküm 527- Ölü insanın soğumuş ve yıkanılmamış bedenine dokunan yani kendi bedeninin bir kısmını ona dokunduran kimsenin üzerine, bu dokunma ister uykuda olsun ister uyanıkken, ister ihtiyarî olsun, ister gayriihtiyarî, gusl-ü mess-i meyyit (ölüye dokunduğundan dolayı gusül) farz olur. Hatta tırnak veya kemiği ölünün tırnak veya kemiğine dokunursa gusletmelidir. Ancak ölü hayvana dokunmadan dolayı insanın üzerine gusül farz olmaz.

Hüküm 528- Tümü soğumamış bir ölünün bedeninin soğumuş kısmına bile dokunulsa, gusül farz olmaz.

Hüküm 529- Saçını ölünün bedenine veyahut bedenini ölünün saçına dokunduran kimse vacip ihtiyat gereği gusül etmelidir.

Hüküm 530- Çocuk ölü olarak dünyaya gelirse, hatta dört aylık düşük olan bebek olsa dahi, ona dokunan kimseye, ölüye dokunma guslü vacip olur. dört aylık ölü olarak düşük olan bebek bedeni soğursa ve annesi ona dokunursa meyite dokunma guslü almalıdır.

Hüküm 531- annesi ölür ve bedeni soğuduktan sonra çocuk dünyaya gelirse, doğarken annesinin bedenimne dokunursa, ihtiyat gereği, buluşa erdiğinde ölüye dokunma guslü almalıdır. İyi ve kötüyü ayırt edecek kadar büyümüşse ve ölüye dokunma guslü almışsa, buluşa erince tekrar gusül alamaya gerek yoktur.

Hüküm 532- Üç guslü tam olarak verilmiş olan meyyite dokunan kimseye, gusül farz olmaz. Ama üçüncü gusül tamamlanmadan, ölünün herhangi bir yerine dokunan kimseye, hatta dokunduğu bölgenin üçüncü guslü verilmiş olsa dahi, gusül farz olur.

Hüküm 533- Deli veya bulûğ çağına ermemiş çocuk, ölüye dokunursa, deli akıllandıktan ve çocuk bulûğ çağına erdikten sonra gusletmesi gerekir. Mümeyyiz (iyi ve kötüyü ayırt edecek kadar büyümüş)

olursa guslü sahihtir.

Hüküm 534- Guslü verilmemiş ölünün bedeninden bir parça kopar ve gusül vermeden önce ona dokunulursa, gusül edilmelidir. kopmuş parça kemikli de olsa kemiksizde olsa ihtiyat gereği gusletmelidir. Aynı şekilde hayatta olan bir insanın kemikli bir parçası olursa gusül edilmelidir.

Hüküm 535- Gusül verilmemiş kemiğe dokunmak, ister ölüden kopmuş olsun, ister canlı insandan, ihtiyat gereği gusletmelidir. Ölü insandan ayrılan diş dokunmak da gusülden önceyse aynı hükmü taşır. Yaşayan birinden ayrılan diş eti yoksa veya çokaz ise gusül vacip değildir.

Hüküm 536- Ölüye dokunma guslü, cenabet guslü gibi alınmalıdır. Namaz kılmak isterse, müstehap ihtiyat gereği abdest almalıdır.

Hüküm 537- Birkaç ölüye dokunan veya bir ölüye birkaç kez dokunan kimsenin, bir gusül alması yeterlidir.

Hüküm 538- Ölüye dokunduktan sonra gusletmeyen bir kimsenin camide durmasının, cinsel ilişkide bulunmasının ve içinde farz secde bulunan sureleri okumasının sakıncası yoktur; ancak namaz ve benzeri şeyler için vacip ihtitâtı gereği gusletmelidir.

MUHTAZAR HÜKÜMLERİ

Hüküm 539- Muhtazar, yani ölmek üzere olan bir Müslüman, erkek olsun veya kadın, büyük olsun veya küçük, ayaklarının altı kıbleye doğru olacak şekilde arkası üstüne yatırmak ihtiyaten farzdır. eğer bu yöne doğru yatırmak tam olarak mümkün olmazsa, mümkün olduğu kadarıyla yerine getirilmelidir. Hiçbir şekilde mümkün olmazsa, kıbleye doğru oturtmalı, olmazsa sağ tarafı üzere oda olmazsa sol tarafı üzere yüzü kıbleye gelecek şekilde yatırılmalıdır.

Hüküm 540- vacip ihtiyat gereği öldükten sonra cenaze kalkana kadar ölüyü kıbleye doğru yatırmalıdır. Önceki meselede söylendiği gibi. Yine müstehap ihtiyatı gereği ölü gusledilirken ve guslü tamam olmadan ölüyü kıbleye doğru yatırmaları gerekir. Guslü tamamlandıktan sonra ise ölüyü, cenaze namazı kılınırken bırakılan şekilde bırakmaları daha iyidir.

Hüküm 541- Ölmek üzere olan kimsenin yüzünü kıbleye çevirmek, her Müslüman'a ihtiyaten farzdır. Muhtazarın velisinden izin almak vacip ihtiyatı gereğidir.

Hüküm 542- Kelime-i şahadet [Tevhit ve Resulullah'a şahadet kelimelerini], on iki Ehlibeyt İmamlarını (onlara selâm olsun) ve diğer hak inançları ikrar etmeyi, ölmek üzere olan kimseye anlayacağı şekilde telkin etmek, müstehaptır ve yine bu söylenen şeyleri ölünceye dek tekrarlamak müstehaptır.

Hüküm 543- Şu duayı anlayacağı şekilde ölmek üzere olan kimseye telkin etmek, müstehaptır: **يَعْفُو وَ الْبَيْسِرَ يَقْبَلُ مَنْ يَا طَاعَتِكَ مِنَ الْبَيْسِرِ مَتَّى وَأَقْبَلُ مَعَاصِيكَ مِنَ الْكَثِيرِ لِيْ اَعْفُزُ مَ هَ اَللهُ فَانْهَكَ اَرْحَمْنِيْ مَ هَ اَللهُ الْعَفُوْرُ الْعَفُوْرُ اَنْتَ اِنْهَكَ الْكَثِيْرَ عَنِّيْ وَاَعْفُ الْبَيْسِرَ مَتَّى اِقْبَلُ الْكَثِيْرَ عَنِّيْ**

م رجي

Okunuşu: "Ellahummeğfir liye'l-kesîre min me'âsîke vekbel minni'l-yesîre min ta'etike ya men yekbel'ul-yesîre ve ye'fû 'eni'l-kesîr, ikbel minni'l-yesîre ve'fu 'enni'l-kesîr. İnneke 'entel 'efuvv'ul-ğefûr. Ellahummerhemnî, feinneke rehîm." 11

11 [Anlamı: Allah'ım! Sana karşı işlediğim çok günahları bağışla ve benim az itaatimi kabul eyle. Ey azı kabul edip çoğu (çok günahı) bağışlayan! Benden azı kabul eyle ve çok günahımı affet; şüphesiz sen affeden ve bağışlayansın. Allah'ım! Bana acı; hiç şüphesiz sen esirgeyensin.]

Hüküm 544- Zor can veren bir kimseyi, rahatsız olmadığı takdirde, namaz kıldığı yere götürmek müstehaptır.

Hüküm 545- Ölmek üzere olan kimsenin rahat olması için başı ucunda Yâsîn, Sâffât ve Ahzâb Surelerini, Ayet'el-Kürsî'yi, A'râf Suresi'nin 54. ayetini, Bakara Suresi'nin son üç ayetini ve Kurân'dan mümkün olduğu miktarda okumak müstehaptır.

Hüküm 546- Ölmek üzere olan kimseyi yalnız bırakmak, karnı üstüne ağır bir şey koymak, yanında cünüp ve hayız hâllerinde olanların bulunması ve ayrıca fazla konuşmak, ağlamak ve kadınları yalnız onun yanında bırakmak, mekruhtur.

ÖLÜM SONRASI İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 547- Öldükten sonra açık kalmaması için ölünün ağzını kapatmak, gözlerini yummak ve çenesini [bir bez ile iyice çekip tepesine] bağlamak, ellerini ve ayaklarını uzatmak, üzerine bir örtü çekmek, gece ölmüşse öldüğü yerde ışık yakmak, cenazenin teşyîi için müminlere haber vermek ve gömülmesinde acele etmek müstehaptır. Ama öldüğü kesin olarak bilinmezse, kesinleşinceye dek beklenilmelidir. Yine ölü, hamile ve karnındaki çocuk da canlı

olursa, sol tarafı yarılıp çocuk çıkarılincaya ve yarılan yere dikiş atılincaya kadar gömme işleri ertelenmelidir.

CENAZENİN KEFEN, NAMAZ VE DEFNİYLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 548- On iki İmam Şiası olmasa da bir Müslüman öldüğünde onu yıkamak, hunutlamak, kefenlemek ve üzerine namaz kılıp bir kabre gömmek, her mükellefe farzdır. bazıları yaparsa, bu görev diğerlerinin üzerinden kalkmış olur. Hiç kimse bu görevi yapmazsa, bütün herkes günah işlemiş olur.

Hüküm 549- Ölünün işleriyle ilgilenen biri olursa, diğerlerinin teşebbüs etmeleri farz olmaz. Ancak o, yarıda bırakırsa, diğerlerinin mezkur işleri tamamlaması gerekir.

Hüküm 550- İnsan, başka birisinin cenaze işleriyle ilgilendiğinden emin olursa, cenaze işleriyle ilgilenmesi gerekmez. Ancak bu konuda şüphesi veya zannı olursa, ilgilenmesi gerekir.

Hüküm 551- Cenazenin yıkanma, kefenlenme, namaz veya defin işlerinin batıl olarak yapıldığını bilen kimse, mezkûr işleri yeniden yapmalıdır. Ama batıl olduğuna dair zannı olur veya doğru yapıp yapılmadığı hususunda şüpheyne düşerse, mezkûr işleri yapması gerekmez.

Hüküm 552- gusûl kefen namaz ve defin için ölünün velisinden izin almalıdır.

Hüküm 553- kadının velisi kocasıdır. Bunun dışında ölünün velisi miras bölümünde geleceği gibi sırasıyla varisleridir. Meyyitin erkek varisleri her tabakada diğerlerinden önce gelir. Meyyitin babasının meyyitin oğluna, Birden fazla veli olursa ihtiyat gereyi tamamından izin almak gerekir.

Hüküm 554- Birisi; "Ben ölünün velisi veya vasisiyim" ya da; "Ölünün velisi tarafından, yıkama, kefenleme ve gömme işleri hakkında izinliyim" der ve sözlerine de güvenilirse veya ölü onun elindeyse ya da iki adil şahit onun sözlerinin doğruluğuna şahadet verirlerse, sözlerini kabul etmek gerekir.

Hüküm 555- Ölü kendisinin yıkanma, kefenlenme, kabre konulma ve namazıyla ilgili olarak velisi dışında bir başkasını [yetkili olarak] belirlerse bu işi yapma yetkisi ona aittir. Elbette öldükten sonra gerekli işlemleri yapması için ölünün vasiyet ettiği kişi, bunu kabul etmeyebilir. Fakat kabul ettikten sonra vasiyeti yerine getirmelidir.

CENAZEYİ YIKAMA HÜKÜMLERİ

Hüküm 556- Cenazeye üç gusûl vermek farzdır:

1. Sidr ile karışık suyla.
2. Kâfur ile karışık suyla.
3. Saf su ile.

Hüküm 557- Sidr ve kâfur, suyun muzaf suya dönüşeceğine sebep olacak ölçüde fazla ve yine "sidr ve kâfur ile karıştırılmamış sudur" denecek ölçüde az olmamalıdır.

Hüküm 558- Gereken miktarda sidr ve kâfur bulunmazsa, vacip ihtiyat gereği bulunan miktarın suya katılması gerekir.

Hüküm 559- İhramlı iken ölen kimseyi kafurlu suyla gusûl vermemek gerekir. Onun yerine halis suyla gusûl verilmelidir. Ama temettü hacı ihramında olursa, tavaf, tavaf namazı ve sa'yi yerine getirmişse veyahut kıran haccında tıraş olmuşsa kafurlu suyla gusûl verilmelidir.

Hüküm 560- Sidr ve kâfur veya bunlardan herhangi biri bulunmazsa ya da bulunur ama örneğin gasp olmasından dolayı kullanılması caiz olmazsa, mümkün olmayan herbiri için halis su ile gusûl edilmelidir.

Hüküm 561- Ölüyü yıkayan kimsenin Akıllı, Müslüman ve on iki İmam'a (a.s) inanan şia olması ve ayrıca gusûl hükümlerini bilmesi gerekir. On iki imam şiası olmayan bir Müslüman'a, aynı mezhepten biri kendi mezhebine göre gusûl verirse, teklif on iki imam şiası müminlerden kalkar.

Hüküm 562- Ölüyü yıkayan kimse bu işi kurbet kastıyla yapmalıdır

yani ölüyü yıkama işini, Âlemlerin Rabbi'nin emrini yerine getirmek için yapmalıdır. İkinci ve üçüncü gusül için niyet tazelemesine gerek yoktur.

Hüküm 563- Zinadan doğmuş olsa da Müslüman çocuğu yıkamak, farzdır. Kâfiri ve evladını yıkamak, kefenlemek ve gömmek caiz değildir. Çocukluktan deli olup bu durumu üzere bulûğa eren bir kimsenin, babası veya annesi Müslüman olduğu takdirde, gusledilmesi gerekir. Fakat bunlardan hiçbiri müslüman değilse, guslü caiz değildir.

Hüküm 564- Düşük çocuk dört aylık veya dört aylıktan daha fazla olursa, gusledilmelidir. Bu durum dışında bir bez parçasına sarılması ve gusülsüz defnedilmesi vaciptir.

Hüküm 565- Erkek mahrem olmayan kadına, kadın da mahrem olmayan erkeğe gusül veremez. Karı koca birbirlerine gusül verebilirler. Fakat Karı koca birbirlerine gusül vermemesi müstehaptır.

Hüküm 566- Mümeyyiz olmayan üç yaşından küçük bir kız çocuğuna, erkek ölü guslü verebildiği gibi, mümeyyiz olmayan üç yaşından küçük erkek çocuğuna da kadın guslü verebilir.

Hüküm 567- ölen erkeğe, gusül verecek erkek bulunmaması halinde mahremi olan bir kadın ona gusül vermelidir. Bu mahremlik bağı ister anne ve kız kardeş ve hala ve teyze veya süt kardeş olabilir. Elbisenin altından veya üzerine bir parça bırakılarak yıkanmalıdır. Ölen kadına, gusül verecek kadın bulunmaması halinde de mahremi olan erkek ona gusül vermelidir. Bu mahremlik bağı erkek akrabaları olsun isterse süt emme yoluyla olsun aynıdır.

Hüküm 568- Ölü ve onu yıkayan, her ikisi de erkek veya kadın olursa, cenazenin avret dışındaki yerlerinin açık olması daha iyidir.

Hüküm 569- Ölünün avret yerine bakmak karı koca dışındakiler için haramdır. Onu yıkayan baktığı takdirde, günah işlemiş olur; ancak verilen gusül, batıl olmaz.

Hüküm 570- Ölünün herhangi bir yeri necis olursa, mezkûr yerin guslüne başlamadan önce yıkanmalıdır. Ölünün yıkama işine başlanmadan önce bütün bedeninin temizlenmesi müstehap ihtiyat gereyidir.

Hüküm 571- Ölüyü yıkama şekli, cenabet guslü gibidir. Farz ihtiyat gereği, tertibî olarak yıkama mümkün olduğu takdirde, irtimasî olarak yıkamamalıdır. Tertibî gusül dışında beden her üç kısmından dilediğini suya daldırır, dilediğini ise üzerine su döker.

Hüküm 572- Âdetli veya cünüp iken ölen bir kimseye, hayız ve cenabet guslü vermek gerekmez; cenaze guslü yeterlidir.

Hüküm 573- Ölüyü yıkamak için ücret almak, ihtiyat gereği haramdır. Ancak yıkama öncesi gerekli hazırlıklar için ücret almak, haram değildir.

Hüküm 574- Ölü guslünde, Cebire-i Gusül meşhur görüşe göre, yoktur. Fakat imkan dahilinde terkedilmemelidir. Su bulunmaz veya suyu kullanmanın sakıncası olursa, her yıkama yerine ölüye bir teyemmüm ettirilir. Vacip ihtiyat gereği Üç teyemmüm yerine bir teyemmüm daha ettirilmesi gerekir. Üç teyemmümden birinde ma fi zimme niyeti ederse, yani vazifemi yerine getirmek için yapıyorum diye niyet ederse dördüncü teyemmüme gerek yoktur.

Hüküm 575- Ölüye teyemmüm ettiren kimse, kendi ellerini toprağa vurmali sonra ölünün yüzüne ve ellerinin arkasına sürmelidir. Eğer mümkün olursa ölünün elini toprağa vurarak yüzüne ve ellerinin üstüne çekmek de ihtiyat gereği farzdır.

CENAZENİN KEFENLENME HÜKÜMLERİ

Hüküm 576- Müslüman'ın cenazesini "izar;peşnemal, Kamis; gömlek ve lifafe;baştan başa" olmak üzere üç parça bezle kefenlemek gerekir.

Hüküm 577- İzar, beden göbekten dize kadar olan kısmını örtmelidir. Göğüsten ayak üzerine kadar uzun olması daha iyidir. Kamis, omuzdan baldırın yarısına kadar olan kısmı

tamamen örtmelidir. Ayak üzerine kadar örtmesi daha iyidir. Lifafe, Baş ve ayak tarafları düğümlenebilecek kadar uzun olması ve eninin ise, bir ucunun diğerinin üzerine gelecek kadar olması gerekir.

Hüküm 578- İzâr, bedenın göbekten dize kadar olan kısmı ve kamis, omuzdan baldırın yarısına kadar olan kısmını örter kefenin vacip olan kısmıdır önceki meselede söylenen geri kalan kısımları ise müstehaptır.

Hüküm 579- eğer varis baliğ ise ve kefenin farz olan kısımlarının dışında kalan kısımları – önceki meselede açıklandı- onların payından alınmasını isterse, sakıncası yoktur. Elbette baliğ olmayan varisin malından, farz kısımdan fazlasının alınmaması ihtiyaten müstehaptır

Hüküm 580- Bir kimse, önceki iki hükümde açıklanan kefenin sünnet miktarını geriye bıraktığı malın üçte birinden alınmasını yahut malının üçte birinin, -ister masraf yerlerini asla belirtmesin, ister sadece bir bölümünü belirlesin- kendi masrafları için harcanmasını vasiyet etmişse, normal miktarın üzerinde de olsa kefenin müstehap miktarı onun malının üçte birinden alınabilir.

Hüküm 581- Kefenin malının üçte birinden alınmasını vasiyet etmemişse ve malın aslından almak isterlerse alabilirler. Müstehap ihtiyat gereği kefenin sadece vacip kısmını en ucuz şekilde almalıdır. Fakat baliğ varislerin izniyle onların malından alınabilir.

Hüküm 582- Kadının kefeni mal sahibi olsa dahi, kocasına aittir. Yine talâk bölümünde açıklanacağı üzere kadına ric'î talâk verilir ve iddeti tamamlanmadan önce ölürse, kefeni kocasına aittir. Eğer kocası bulûğ çağına ermemiş veya deli olursa, kocasının velisi kadının kefenini onun malından vermelidir.

Hüküm 583- Yakınları, ölünün hayatta iken nafakasını vermekle yükümlü olsalar da, öldükten sonra kefenini temin etmek onların üzerine farz değildir.

Hüküm 584- Vacip ihtiyat gereği, üç kefen parçası ölünün bedenini gösterecek şekilde ince olmamalıdır.

Hüküm 585- Başka bir şey bulunmasa bile,ölmüş, murdar hayvanın derisiyle ve gasp edilmiş bir şeyle ölüyü kefenlemek caiz değildir. Eğer kefen gasp edilmiş olur ve sahibi de razı olmazsa, kabre konulmuş olsa bile ölünün üzerinden çıkarılması gerekir.

Hüküm 586- Cenazeyi necis bir şeyle ve saf ipekten yapılmış bezle kefenlemek, caiz değildir; aynı şekilde altın işlemeyle dikilen elbiseyle de kefenlenmemelidir. ama çaresizlik hâlinde olursa sakıncası yoktur. Ve eti haram olan hayvan bunlardan daha önceliklidir.

Hüküm 587- Normal hâlde yani zaruret olmaksızın eti yenmeyen murdar bir hayvanın yün ve kılıyla ölüyü kefenlemek caiz değildir. Vacip ihtiyat gereği şeri hüküme göre kesilmiş eti yenilen hayvanın derisiyle de kefenlenmemelidir. Eti yenen hayvanın tüy ve yününden kefenlemenin sakıncası yoktur. Müstehap ihtiyat gereği bu ikisiyle de kefenlenmemek gerekir.

Hüküm 588- Kefen, ölüye ait olan veya ona ait olmayan necaset vasıtasıyla necis olduğunda, eğer kefen zayi olmayacaksa, kabre konulmuş olsa bile, necis olan miktarı yıkanmalı veya kesilip çıkarılmalıdır. Eğer necis olan miktarın yıkanması veya kesilmesi mümkün olmazsa, değiştirilmesi mümkün olduğu takdirde kefen değiştirilmelidir.

Hüküm 589- Hac veya umre için ihram giymiş bir kimse ölürse, diğerleri gibi kefenlenmesi gerekir; başını ve yüzünü örtmenin sakıncası yoktur.

Hüküm 590- İnsanın, sağlığında kendi kefenini, sidr ve kâfurunu hazırlaması, müstehaptır.

HANUT HÜKÜMLERİ

Hüküm 591- Ölüyü yıkadıktan sonra belirli yerlerine hanut konulması farzdır; yani secde yerleri olan alnına, ellerinin içine, dizlere, ayak başparmaklarının ucuna, kâfur konulması vaciptir. Burnunun ucuna da kâfur sürmek müstehaptır. Kâfur taze, ezilmiş ve temiz olmalıdır. Eski olduğu için kokusu gitmiş olursa yeterli değildir.

Hüküm 592- vacip ihtiyat gereği kâfurun önce secde yerlerine konulması gerekir. Ancak diğer yerlerde sıralama gerekmez.

Hüküm 593- Ölüye, kefenlemeden önce hanut konulması daha iyidir. Ancak kefenlerken veya ondan sonra yapılmasının herhangi bir sakıncası yoktur.

Hüküm 594- Hac ve umre için ihrama giren biri ölürse, onu hanutlamak caiz değildir. Fakat ihramlı sey sefa ve merve arası veya mufrede umresinde tıraştan sonra alursa cayizdir.

Hüküm 595- Kocası ölüp iddeti bitmemiş olan bir kadının, her ne kadar güzel koku kullanması haram ise de, öldüğü takdirde ona hanut konulması farzdır.

Hüküm 596- Vacip ihtiyat gereği ölüye amber, misk, ud ve diğer ıtırılar vurmak veya hanut için kafuru bunlarla karıştırmamak gerekir.

Hüküm 597- Kâfuru, Şehitlerin Efendisi Hz. İmam Hüseyin'in (Allah'ın selâmı ona olsun) türbetiyle karıştırmak, müstehaptır. Ama bu tür kâfurun saygısızlık sayılacak yerlere değiştirilmemesi gerekir ve yine türbetin, karıştırıldığı takdirde "bu kâfur değildir" denecek kadar fazla olmaması gerekir.

Hüküm 598- Kâfur bulunmaz veya sadece gusle yetecek kadar olursa hanutlamak gerekmez. Eğer yedi uzva yetecek kadar olmazsa, müstehap ihtiyat gereği önce alına daha sonra da diğer uzuvlara ulaştığı kadar konulmalıdır.

Hüküm 599- İki tane yaş ve taze ağaç dalını cenazeyle beraber kabre koymak müstehaptır.

CENAZE NAMAZI HÜKÜMLERİ

Hüküm 600- Müslüman bir ölünün veya altı yaşını tamamlamış Müslüman çocuğun namazını kılmak, farzdır.

Hüküm 601- Altı yaşını doldurmamış çocuğun namazının kılınması müstehap oluşu belli değildir. Ama ona namaz kılınırsa sahihtir. Fakat ölü dünyaya gelen çocuğun namazını kılmak müstehap değildir.

Hüküm 602- Cenaze namazı; yıkama, hanut koyma ve kefenleme işi bittikten sonra kılınmalıdır. Bu işlerden önce veya bunların arasında kılınan cenaze namazı, ister unutkanlık, ister şer'î hükmü bilmemek yüzünden olsun, yeterli değildir.

Hüküm 603- Cenaze namazı kılmak isteyen kimsenin abdest, gusül veya teyemmüm almış olması ve yine beden ve elbisesinin temiz olması gerekmez; elbisesi gasp edilmiş bile olsa, sakıncası yoktur. Ancak müstehap ihtiyat gereği diğer namazlarda gerekli olan her şeye bu namazda da uyulmalıdır.

Hüküm 604- Cenaze namazı kılan kimse, kibleye yönelmelidir. Yine cenaze sırt üstü, baş tarafı namaz kılanın sağına ve ayakları ise soluna gelecek şekilde karşısına konulması vaciptir.

Hüküm 605- Namaz kılanın yerinin ihtiyat gereği gasp edilmiş olmaması gerekir. Yine namaz kılanın yeri, cenazenin bulunduğu yerden çok aşağı ve çok yukarı olmamalıdır. Ancak biraz alçak veya yüksek olmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 606- Namaz kılan, cenazeden uzak olmamalı; ama cena-ze namazını cemaatle kılan kimsenin cenazeden uzak olmasının saflar birbirine bağlı olduğu takdirde, sakıncası yoktur.

Hüküm 607- Namaz kılan, cenazenin karşısında durmalı; ama eğer namaz cemaatle kılınırsa cenazenin karşısında olmayanların namazının sakıncası yoktur.

Hüküm 608- Cenazeyle namaz kılan arasında perde, duvar veya benzeri bir şey bulunmamalıdır. Ama cenazenin tabut ve benzeri bir şeyde olmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 609- Namaz kılınırken cenazenin avret yerinin örtülü olması gerekir. Eğer onu kefenlemek mümkün değilse, avret yeri tahta, tuğla veya benzeri bir şeyle de olsa, örtülmelidir.

Hüküm 610- Cenaze namazı ayakta ve kurbet (Allah'ın emrine itaat etmek) kastıyla kılınmalıdır. Niyet edilirken ölü belirtilmeli, meselâ, "şu ölünün namazını kılıyorum kurbeten ilallah" diye niyet edilmelidir.

Hüküm 611- Cenaze namazını ayakta kılabilen bir kimse bulunmazsa, oturarak kılınabilir.

Hüküm 612- Ölü, cenaze namazını belirli bir şahsın kılmasını vasiyet etmişse, izin almak müstehaptır ve ölünün velisinin izin vermesi farzdır.

Hüküm 613- ölü için birkaç defa cenaze namazı kılmak mekruhtur. Ama ölen ilim ve takva ehlinde olursa, mekruh olmaz.

Hüküm 614- Bilerek veya unutulmuş veya bir özür sebebiyle namazı kılınmayarak gömülen ya da gömüldükten sonra, kılınan namazın batıl olduğu anlaşılan cenazeye namaz kılmak – ceset çürümediği sürece- cenaze namazındaki şartlara uyarak, kabrinin üzerinde o namazı kılmak vaciptir.

Cenaze Namazı

Hüküm 615- Cenaze namazı beş tekbir alınarak kılınır. Namaz kılan kimse, beş tekbiri açıklanacak şekilde alırsa yeterlidir. Niyet ettikten ve birinci tekbiri aldıktan sonra şöyle der: (**اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلهَ اِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ**) "Eşhedu enla ilâhe illellahu ve enne Muhammeden Resûlullah" 12 İkinci tekbirden sonra ise: (**اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ**) "Allahumme selli 'ela Muhammedin ve âl-i Muhammed." 13 Üçüncü tekbirden sonra da:) (**اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ**) "Allahummeğfir li'l-mû'minîne ve'l-mû'minât." 14 Dördüncü tekbiri aldıktan sonra, ölen erkek ise: (**اَلْمَيِّتُ لِهَذَا**) "Allahummeğfir lihaze'l-meyyit." 15 Ve eğer ölen kimse kadın ise: (**اَلْمَيِّتَةُ لِهَذِهِ**) "Ella-hummeğfir lihazihil-meyyit." 16der ve sonra beşinci tekbiri alır. Ancak cenaze namazını şu şekilde kılmak, daha iyidir. Şöyle ki: Birinci tekbirden sonra şöyle der: **اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلهَ اِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ** بِالْحَقِّ لَهُ اَرْسَ رَسُوْلُهُ وَ عِبْدُهُ مُحَمَّدٌ هُوَ نَهْ سَاعَةً هُوَ اَل يَدِي بَيْنَ نَذِيرًا وَ بَشِيرًا

Okunuşu: "Eşhedu enla ilâhe illellahu vehdehu la şerîke leh, ve eşhedu enne Muhammeden 'abduhu ve Resûluhu, erse-lehu bi'l-hekki beşîren ve nezîren beyne yedeyi's-sâ'e." 17 İkinci tekbirden sonra ise: **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ** مُحَمَّدٌ هُوَ نَهْ سَاعَةً هُوَ اَل يَدِي بَيْنَ نَذِيرًا وَ بَشِيرًا

صَلِّ وَ دَمَجِي دَحْمِي اِنْهَكَ اِبْرَاهِيْمَ اَلِي وَ اِبْرَاهِيْمَ عَلَى حَمْتِ هُوَ تَر وَ بَارَكْتَ وَ صَلَّيْتَ مَا كَافَّلَ صَالِحِيْنَ هُوَ اَل يَدِي بَيْنَ نَذِيرًا وَ بَشِيرًا

Okunuşu: "Allahumme selli 'ela Muhammedin ve âl-i Muhammed, ve barik 'ela Muhammedin ve âl-i Muhammed,

12 [Allah'tan başka, bir ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in (s.a.a) O'nun elçisi olduğuna şahadet ederim.]

13 [Allah'ım! Muhammed ve Ehlibeyti'ne rahmet et.]

14 [Allah'ım! Mümin erkek ve mümin kadınları bağışla.]

15 [Allah'ım! Şu ölü erkeği bağışla.]

16 [Allah'ım! Şu ölü kadını bağışla.]

17

[Anlamı: Şahadet ederim ki Allah'tan başka, bir ilâh yoktur; tektir, ortağı yoktur. Şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir. Onu hak üzere kıyamet öncesine kadar müjdeleyici ve korkutucu olarak göndermiştir.]

ver-hem Muhammeden ve âl-e Muhammed, keefzeli ma selleyte ve barekte ve terehhemte 'ela İbrahîme ve âl-i İbrahîm. İnneke hemîdun mecîd. Ve selli 'ela cemî'il enbiyâi ve'l-murselîne ve's-şuhedâi ve's-siddîkîne ve cemî'i 'ibadillah'is-salihîn." 18 Üçüncü tekbirden sonra ise: **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ** مُحَمَّدٌ هُوَ نَهْ سَاعَةً هُوَ اَل يَدِي بَيْنَ نَذِيرًا وَ بَشِيرًا

ر قَدِي شَيْءٌ كُلٌّ عَلَىٰ إِنْهَكَ دَعَوَاتُ هَ ال مُجِيبُ إِنْهَكَ بِالْخَيْرَاتِ بَيْنَهُمْ

Okunuşu: "Ellahummeğfir li'l-mû'minîne ve'l-mû'minat, ve'l-muslimîne ve'l-muslimat, el-ehyâi minhum ve'l-emvat. Tabi" beynena ve beynehum bi'l-heyrat. İnneke mucîb'ud-de'evât. İnneke 'ela kulli şey'in kedîr." 19 Dördüncü tekbirden sonra, ölen erkek ise şöyle der: م هَ اللَّهُ

نَعْلَمُ لَا إِنِّهَا م هَ اللَّهُ بِه نَزُولٍ مَّ خَيْرٌ أَنْتَ وَ بِكَ نَزَلَ أَمَّتِكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ عَبْدِكَ هَذَا ن هَ ا
سَيِّئًا مَّ كَانَ إِنْ وَ إِحْسَانِهِ فِي فَرْدٍ مُحْسِنًا كَانَ إِنْ م هَ اللَّهُ مِنْهَا بِهَ أَعْلَمُ أَنْتَ وَ خَيْرًا إِلَّا مِنْهُ
الْغَابِرِينَ فِي أَهْلِهِ عَلَى وَاخْلُفْ عَلَيَّيْنِ أَعْلَى فِي عِنْدَكَ اجْعَلْهُ م هَ اللَّهُ لَهُ وَاعْفِرْ عَنْهُ فَتَجَاوَزُ
رَاجِمِينَ هَ ال أَرْحَمَ يَا بِرَحْمَتِكَ وَارْحَمْهُ

Okunuşu: "Ellahumme inne haza 'ebduke vebnu 'ebdike vebnu emetike, nezele bike ve ente heyru menzûlin bih. Ellahumme inna la ne"lemu minhu illa heyren ve ente e"lemu bihi minna. Ellahumme in kane muhsinen fezid fî ihsanihi ve in kane musîen fetecavez 'enhu veğfir leh. Ellahumme"elhu 'indeke fî e"la 'illiyîne, vehluf 'ela ehlihi fi'l-ğabirîne, verhemhu birehmetike ya erhem'er-rahimîn." 20 Ölü, kadın ise şöyle der: م هَ اللَّهُ

لَا نَعْلَمُ إِنِّهَا م هَ اللَّهُ بِه مَنَزُولٌ خَيْرٌ أَنْتَ وَ بِكَ نَزَلَتْ أَمَّتِكَ وَابْنَةُ عَبْدِكَ
مُسَيِّئَةً كَانَتْ إِنْ وَ إِحْسَانِهَا فِي فَرْدٍ مُحْسِنَةٍ كَانَتْ إِنْ م هَ اللَّهُ مِنْهَا بِهَا أَعْلَمُ أَنْتَ وَ خَيْرًا إِلَّا مِنْهَا
الْغَابِرِينَ فِي أَهْلِهَا عَلَى وَاخْلُفْ عَلَيَّيْنِ أَعْلَى فِي عِنْدَكَ اجْعَلْهَا م هَ اللَّهُ لَهَا، وَاعْفِرْ عَنْهَا فَتَجَاوَزُ

18 [Anlamı: Allah'ım! İbrahim ve soyuna ettiğin rahmetin ve onları mazhar kıldığın rahmet ve bereketinin en üstünü gibi, Muhammed ve Ehlibeyti'ne rahmet et; Muhammed ve Ehlibeyti'ne bereket ver; Muhammed ve Ehlibeyti'ne merhamet eyle. Şüphesiz sen beğenilen ve yücesin. [Allah'ım!] Peygamberlerin, resullerin, şehitlerin, sıddıkların ve salih kullarının hepsine rahmet et.]

19 [Anlamı: Allah'ım! Bütün mümin erkek ve mümin kadınları, Müslüman erkek ve Müslüman kadınları, onlardan hayatta olanları ve ölenleri bağışla. Hayırlarla bizimle onların arasındaki ilişkiyi koru. Şüphesiz sen duaları kabul eden ve her şeye güç yetirensin.]

20 [Anlamı: Allah'ım! Bu senin kulundur. Senin erkek ve kadın kulunun evladıdır. O sana misafir oldu ve sen huzuruna varılanların en hayırlısıdır. Allah'ım! Biz bunun hakkında iyilikten başka hiç bir şey bilmiyoruz. Ancak sen onu bizden daha iyi bilirsin. Allah'ım! Eğer o, iyilikte bulunan kimselerden ise, iyiliğini artır; eğer kötülükte bulunan kimselerden ise, ondan geç ve onu bağışla. Allah'ım! Ona kendi katında en yüce derecelerde yer ver. Geride bırakılanlar arasında ailesi hakkında onun yerine geç. Kendi rahmetinle ona rahmet et, ey merhametlilerin en merhametlisi.]

رَاجِمِينَ هَ ال أَرْحَمَ يَا بِرَحْمَتِكَ وَارْحَمْهَا

Okunuşu: "Ellahumme inne hazihi emetuke vebnetu 'ebdi-ke vebnetu emetike, nezelet bike ve ente heyru menzûlin bih. Ellahumme inna la ne"lemu minha illa heyren ve ente e"lemu biha minna. Ellahumme in kanet muhsineten fezid fî ihsaniha ve in kanet musîeten fetecavez 'enha veğfir leha. Ellahumme"el-ha 'indeke fî e"la 'illiyîne vehluf 'ela ehliha fi'l-ğabirîne, verhem-ha birehmetike ya erhem'er-rahimîn." 21 Dördüncü tekbiri müteakip beşinci tekbir alınır [beşinci tekbirle namaz son bulur].

Hüküm 616- Tekbirler ve dualar namaz hâlinde çıkmayacak şekilde peş peşe olmalıdır.

Hüküm 617- Cenaze namazını cemaatle kılan kimse, imama da uysa, tekbirleri alıp duaları da kendisi okumalıdır.

21 [Anlamı: Allah'ım! Bu senin kadın kulundur. Senin erkek ve kadın kulunun kızıdır. O sana misafir oldu ve sen huzuruna varılanların en hayırlısıdır...]

Cenaze Namazının Müstehapları

Hüküm 618- Cenaze namazında birkaç şey müstehaptır: 1) Cenaze namazı kılan kimsenin abdest veya gusül veyahut teyemmüm almış olması. Abdest ve gusül almak mümkün olmadığı veya abdest veya gusül alındığında cenaze namazına yetiilmeyeceğinden

korkulduğu takdirde, teyemmüm edilmesi müstehap ihtiyata uygundur. 2) Cemaat imamının veya yalnız olarak ona namaz kılan kimsenin, ölü erkek ise, boyunun ortası karşısında ve eğer kadın ise, göğsü hizasında durması. 3) Yalın ayak namaz kılınması. 4) Her tekbirde ellerin kaldırılması. 5) Ölü ile arasındaki mesafenin, rüzgâr elbisesini hareket ettirdiği takdirde cenazeye geçecek miktarda az olması. 6) Cenaze namazının cemaatle kılınması. 7) Tekbir ve duaları, cemaat imamının yüksek sesle ve ona uyanların ise sessiz okumaları. 8) Cemaat namazında imama uyacak olanın bir tek kişi bile olsa, imamın arkasında durması. 9) Namaz kılanın, ölüye ve müminlere çok dua etmesi. 10) Namazdan önce üç defa "es-salât" demesi. 11) Cenaze namazının, halkın cenaze namazı için genellikle gittiği yerde kılınması. 12) Âdet gören kadının, cenaze namazını cemaatle kılmak istediği takdirde cemaatten ayrı tek başına bir safta yer alması.

Hüküm 619- Cenaze namazının camilerde kılınması, mekruhtur; ama Mescid-i Haram'da mekruh değildir.

CENAZEYİ DEFNETME HÜKÜMLERİ

Hüküm 620- Cenazeyi, toprağa kokusu dışarı çıkmayacak ve yırtıcı hayvanların cesedi çıkaramayacakları şekilde gömmek farzdır. Yırtıcı hayvanın cesedi çıkarması korkusu olursa mezarın etrafını tuğla ve benzeri şeylerle sağlamlaştırmak gerekir.

Hüküm 621- Cenazeyi toprağa gömmek mümkün olmazsa, göm-mek yerine bir binaya veya tabuta konulabilir.

Hüküm 622- Cenaze kabirde, ön tarafı kibleye gelecek şekilde sağ tarafı üzerine yatırılmalıdır.

Hüküm 623- Gemide ölen bir kimse, gemide kalmasının bir sakıncası olmaz ve bekletilmesi ile de bozulmazsa, karaya çıkarılınca kadar bekletilmeli ve toprağa gömülmelidir. Aksi takdirde, gemide yıkanır, hanut bırakılır; kefenlenir ve namazı kılındıktan sonra, bir fıçıya bırakılıp ağzı kapatılarak denize bırakılmalıdır. eğer mümkün değilse, ayağına ağır bir şey bağlanarak denize bırakılmalıdır. Oda mümkün değilse, hayvanlara çabuk yem olmayacağı bir yerde denize bırakılmalıdır.

Hüküm 624- Düşmanın, kabri açıp cesedi çıkarmasından ve kulağını, burnunu veya başka organlarını keseceğinden korkulduğunda, mümkün olduğu takdirde önceki hükümde açıklandığı üzere, denize bırakılmalıdır.

Hüküm 625- Cenazenin denize bırakılması veya gerekiyorsa mezarının sağlam yapılması gibi masraflar, ölünün geriye bıraktığı malın aslından alınabilir.

Hüküm 626- Kâfir bir kadın ölür ve karnında ölü bir çocuk bulunursa, çocuğun bedenine ruh girmemiş olursa, çocuğun babası Müslüman olduğu takdirde, çocuğun kibleye yönelik olması için kadın sol tarafı üzerine ve arkası kibleye gelecek şekilde yatırılmalıdır.

Hüküm 627- Müslümanın, kâfir mezarlığına ve kâfirin de Müslüman mezarlığına gömülmesi, caiz değildir.

Hüküm 628- Müslümanın çöp ve pislik dökülen yerler gibi kendisine saygısızlık sayılacak yerlere gömülmesi, caiz değildir.

Hüküm 629- Cenaze, gasp edilmiş bir yere ve Cami gibi cenaze gömülmesi dışında başka amaçlar için vakfedilmiş yere gömülmesi caiz değildir.

Hüküm 630- Ölüyü başka bir ölünün kabrine gömmek, caiz değildir. Ama kabir eski olur, birinci ceset tamamen yok olursa sakıncası yoktur.

Hüküm 631- Ölüden ayrılan şeyler kıl, tırnak ve diş bile olsa, onunla birlikte gömülmelidir. Hayattayken insandan ayrılan tırnak ve dişin gömülmesi ise müstehaptır.

Hüküm 632- Kuyuda ölen birisinin çıkarılması mümkün olmazsa, kuyu kapatılıp ona mezar yapılmalıdır.

Hüküm 634- Anne ölür ancak karnındaki çocuk sağ olursa, çocuğun az bir müddet sağ kalacağına ümit olsa bile, önceki meselede söylenen sıraya göre çocuğun, çocuğun yaşayabileceği her faydalı yöntemle, anne karnından çıkararak yerini dikmelidirler.

Hüküm 635- Kabrın, normal bir adam boyu kadar derin kazılması ve Cenazenin, en yakın mezarlığa gömülmesi; ancak uzakta bulunan mezarlık iyi insanların gömülmüş olması veya halkın kabir ehline Fatıha okumak amacıyla oraya daha fazla gitmeleri gibi olumlu yönü olursa gömülmesi müstehaptır. Ve yine cenazenin kabre bir kaç arşın kala yere koyulması, üç defada yavaş yavaş kabre yaklaştırılması, her defasında yere bırakılıp kaldırılması ve dördüncü defada kabre konulması müstehaptır. Ölü erkek ise, üçüncü defada baş tarafı mezarın aşağı tarafına gelecek şekilde yere koyulması ve dördüncü defada baş tarafından mezara koyulması; eğer ölü, kadın ise üçüncü defada mezarın kible tarafına koyulması ve yanlamasına mezara indirilmesi ve kabre indirilirken kabrin üzerine bir perde çekilmesi. Cenazenin, tabuttan yavaşça alınıp mezara koyulması. Yine müstehap olarak definde önce ve defin sırasında emredilen duaların okunması. Cenaze mezara konulduktan sonra kefenin bağlarının çözülmesi. Ölünün yüzünün toprağa bırakılması Ölünün başının altına topraktan bir yastık yapılması. Arkası üzerine dönmemesi için ölünün arkasına pişmemiş toprak veya kesek koyulması. Mezarı toprakla doldurulmadan önce sağ elle cenazenin sağ omzuna vurulması ve sol elle de sol omzundan sıkıca tutulması ve ağzın ölünün kulağına yaklaştırılarak şiddetle hareket ettirilmesi ve üç defa şöyle denilmesi: (فُلَانُ بْنُ فُلَانَ يَا إِفْهَمْ اِسْمَعْ) "İsme", ifhem ya fulanebe fulan." 22Fulan yerine ölünün ve babasının ismi söylenilmelidir. Şöyle ki, eğer ölünün ismi Muhammed ve babasının ismi de Ali ise, üç defa şöyle denilmelidir: (يَ عَلِ بْنِ مَدِّ هَمْ مُخَّ يَا إِفْهَمْ اِسْمَعْ) "İsme", ifhem ya Muhammed'ebne Ali." Daha sonra da şöyle denilmelidir: نَهْ أَوْ لَهُ شَرِيكَ لَا وَحْدَهُ اللَّـهُ إله إِلَهَ لَا أَنْ شَهَادَةٍ مِنْ عَلَيْهِ فَارْقَنَّا الْهَذَى الْعُهْدِ عَلَى أَنْتَ هَلْ أَمِيرٌ عَلَيَّانْ هَ أَوِ الْمُزْسِلِينَ خَاتَمٌ وَ النَّهْبِيِّ سَيْدٌ وَ رَسُولُهُ وَ عَبْدُهُ إِلَهٍ وَ عَلَيْهِ اللَّـهُ هَ صَلَهِ مَدَّ هَمْ مُخَّ وَ الْحُسَيْنِ الْحَسَنِ هَ أَوِ الْعَالَمِينَ عَلَى طَاعَتِهِ اللَّـهُ هَ أَفْتَرَضَ مَاوَ الْأَوْصِيَّيْنَ سَيِّدِ وَ الْمُؤْمِنِينَ وَ مُوسَى بْنَ عَالِ وَ جَعْفَرَ بْنَ مُوسَى وَ مِدَّ هَمْ مُخَّ بْنَ جَعْفَرٍ وَ لِعَالِ بْنِ مَدِّ هَمْ مُخَّ وَ الْحُسَيْنِ بْنَ هَ عَلِ عَلَيْهِمُ اللَّـهُ هَ صَلَوَاتُ هَ الْمُهْدَجَةِ هَ الْحَقِّ وَالْقَائِمِ عَلِ بْنِ الْحَسَنِ مِدَّ هَمْ مُخَّ بْنَ هَ عَلِ وَ لِعَالِ بْنِ مَدِّ هَمْ مُخَّ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ يَا رَأَبْرَاهُ هُدًى مُمْ هَ أَيُّ مَثَكْ هَ أَيُّ وَ أَجْمَعِينَ الْخَلْقِ عَلَى اللَّـهِ هَ حُجَّ وَ الْمُؤْمِنِينَ مُمْ هَ أَيُّ

Okunuşu: "Hel ente 'elel 'ehdillezî farektena 'eleyhi min şehadeti en la ilâhe illallahu vehdehu la şerike lehu ve enne Muhemmeden sellallahu 'eleyhi ve alihi 'ebduhu ve resûluhu ve seyyid'un-nebiyyîne ve hatem'ul-murselin. Ve enne 'Eliyyen Emîr'- ul-Mû'mininne ve seyyid'ul-vesiyyîne ve imamun ifterezellahu ta'etehu 'elel-'âlemîn. Ve enne'I-Hesene ve'I-Huseyne ve 'Eliy-yebnel Huseyni ve Muhammedebne 'Eliyyin ve Ce''ferebne Mu-hemmedin ve Musebne Ce''ferin ve 'Eliyyebne Musa ve Mu-hemmedebne 'Eliyyin ve 'Eliyyebne Muhammedin ve'I-Hesenebne 'Eliyyin ve'I-Kâim'el-Hucet'el-Mehdiyye selevatullahi 'eleyhim eimmet'ul-mû'mininne ve hucecullahi 'ele'l-elhelki 'ecme'îne ve eimmetuke eimmetu huden ebrarun ya fulanebe fulan" 23

23 [Anlamı: Bizden ayrıldığında bulunduğun ahit üzere misin sen? O ahit: Allah'tan başka ilâh olmadığına, tek ve ortağı bulunmadığına, Hz. Muhammed'in (Allah, ona ve tertemiz Ehlileyti'ne rahmet et-sin) O'nun kulu, elçisi, peygamberlerin efendisi ve resullerin

Cümlelerin sonunda yer alan "fulanebne fulan" yerine ölen insanın ve babasının ismi söylenir. Daha sonra şunlar eklenir: **وَ تَعَالَى وَ تَبَارَكَ اللّٰهُ هِ عِنْدِ مِنْ رَسُوْلَيْنِ رَبَانِ هِ الْمُقَ الْمَلَكَانِ اَنَّاكَ اِذَا عَنْ وَ رَبِّكَ عَنْ سَأْلَاكَ**

Okunuşu: "İza etake'l-melekan'il-mukerrebani resûleyni min 'indillahi tebareke ve te'ala ve seelake 'en rebbike ve 'en nebiy-yike ve 'en dînike ve 'en kitabike ve 'en kibletike ve 'en eimme-tike fela tehaf vela tehzen ve kul fî cevabihima: Ellahu rebbî ve Muhemmedun sellellahu 'eleyhi ve alihi nebiyyî ve'l-İslâmu dînî ve'l-Kurânu kitabî ve'l-Ke''betu kibletî ve Emîr'ul-Mû'minîne 'Eliyyubnu Ebîtalibin imamî ve'l-Hesenubnun 'Eliyyin'il-Mucteba imamî ve'l-Huseynubnu 'Eliyyin, eş-şehîdu bi-Kerbelâ imamî ve 'Eliyyun Zeynu'l-'Abidîne imamî ve Muhemmedun el-Bakiru ima-mî ve Ce''ferun es-Sadiku imamî ve Musa el-Kazimu imamî ve 'Eliyyun er-Rîza imamî ve Muhemmedun el-Cevadu imamî ve 'Eliyyun el-Hadî imamî ve'l-Hesen'ul-'Eskerîyyu imamî ve'l-Hucet'ul-Muntezeru imamî. Hâulâi selevatullahi 'eleyhim 'ec-me'îne eimmetî ve sadetî ve kâdetî ve şufe'âî. Bihim etevella ve min e''dâihim eteberreu fi'd-dunya ve'l-ahireti, summe''lem ya fulanebne fulan." 24

24 [Anlamı: Allah Teala tarafından elçi olarak yaklaştırılmış (yüksek derece sahibi) iki melek sana gelip Rabbin, Peygamberin, dinin, kitabın, kıblen ve imamların hakkında sorduklarında, korkma, hü-ne kapılma ve onların cevabında şöyle de: "Allah, Rabbimdir. Hz. Muhammed, (Allah, ona ve tertemiz Ehlibeyti'ne rahmet etsin) peygamberimdir. İslâm, dinimdir. Kur'an, kitabımdır. Kâbe, kiblemdir. Müminlerin emiri Ali b. Ebutalib, imamımdır. Ali'nin oğlu Hasan Yine cümlelerin sonundaki "fulanebe fulan" yerine ölen insanın ve babasının ismi söylenir ve şöyle devam edilir: هَـ ضَلَّهِ مَدًّا هَـ مُحٌّ هَـ أَوْ رَبُّ هَـ اَلْ نِغَمُ تَعَالَى وَ تَبَارَكَ اللّٰهُ هَـ نَـ هَـ آ
آلِهِ وَ لَيْتَهُ عَ اللّٰهُ هَـ ضَلَّهِ مَدًّا هَـ مُحٌّ هَـ أَوْ رَبُّ هَـ اَلْ نِغَمُ تَعَالَى وَ تَبَارَكَ اللّٰهُ هَـ نَـ هَـ آ
بُنَّى هَـ غُلَّ هَـ نَـ هَـ أَوْ رَسُوْلُهُ هَـ اَلْ نِغَمُ

Okunuşu: "Ennellahe tebareke ve te'ala ni"me'r-rebbu ve enne Muhemmeden sellellahu 'eleyhi ve alihi ni"me'r-resûlu ve enne 'Eliyyebne Ebîtalibin ve evladehu'l-me"sûmîne el-eimmet'el- isna 'eşere ni"me'l-eimmetu ve enne ma câe bihi Muhemmedun sellellahu 'eleyhi ve alihi hekkun ve enne'l-mevte hekkun ve suale munkerin ve nekîrin fi'l-kebri hekkun ve'l-be"se hekkun ve'n-nuşûre hekkun ve's-siraçe hekkun ve'l-mîzane hekkun ve teṭa-yur'el-kutubi hekkun ve enne'l-cennete hekkun ve'n-nare hekkun ve enne's-sa'ete ativetun la reybe

fîha ve ennellahe yeb'‘esu men fi'l-kubûr." 25 Daha sonra, "Efehimte ya fulan" der ve fulan kelimesi ye-rine ölen insanın ismini söyler. Daha sonra da şu duayı ekler: هَ تَبْهَتْكَ بِأَقْوَالِ اللَّ ُ هَ رَفَ هَ غَ مُسْتَقِيمٍ صِرَاطٍ إِلَى اللَّ ُ هَ هَذَاكَ وَ الثَّهَابِ فِي أَوَّلِيَّاتِكَ بَيْنَ وَ يَتِيَّتِكَ اللَّ ُ هَ رَفَ هَ غَ مُسْتَقِيمٍ صِرَاطٍ إِلَى اللَّ ُ هَ هَذَاكَ وَ الثَّهَابِ رَحْمَتِهِ مِنْ رَ مُسْتَقٍ

Müçteba, imamımdır. Kerbela'da şehit edilen Ali oğlu Hüseyin, imamımdır. Ali Zeynelabidin, imamımdır. Muhammed Bakır, imamımdır. Cafer Sadık, imamımdır. Musa Kazım, imamımdır. Ali Rıza, imamımdır. Muhammed Cevad, imamımdır. Ali Hadi, imamımdır. Hasan Askeri, imamımdır. Beklenilen Hüccet, imamımdır. Bunlar, (Allah'ın rahmeti hepsinin üzerine olsun) benim imamlarım, efendilerim, önderlerim ve şefaathçilerimdir. Onları seviyor; dünya ve ahirette düşmanlarından teberri ediyorum. O hâlde ey filan oğlu filan! Bil ki:]

25 [Anlamı: Şüphesiz Allah Tealâ, ne güzel Rabdir. Hz. Muhammed (Allah, ona ve tertemiz Ehlibeyti'ne rahmet etsin) ne güzel elçidir. Hz. Ali ve masum evlatları olmak üzere on iki imam, ne güzel imamlardır. Hz. Muhammed'in (Allah, ona ve tertemiz Ehlibeyti'ne rahmet etsin) getirdiği, haktır. Ölüm, haktır. Kabirde Münker ve Nekir (denen iki meleğ)in sorgulaması, haktır. Yeniden dirilme, haktır. Dirilip yayılma, haktır. Sırat, haktır. Mizan, haktır. Amel defterlerinin dağıtılması, haktır. Cennet, haktır. Cehennem, haktır. Kıyamet gelmektedir; onda hiçbir şüphe yoktur. Gerçekten Allah kabirde olanları diriltecektir.]

Okunuşu: "Sebbetekellahu bi'l-kefli's-sabiti ve hedakellahu ila siraşin mustekîm. 'Errefellahu beyneke ve beyne evliyâike fî mustekerrin min rehmetih." 26 Son olarak şu duayı da okur: وَكَ عَفَّ عَفْوًا مَ هَ اللَّهُ بُرْهَانًا مِنْكَ لَقَّهِ وَ إِلَيْكَ بِرُوحِهِ وَاضْعُدْ جَنْبَيْهِ عَنِ الْأَرْضِ جَافٍ مَ هَ اللَّهُ

Okunuşu: "Ellahumme cafi'l-erze 'en cenbeyhi ves'ed birû-hihi ileyke ve lekkihi minke burhana. Ellahumme 'efveke 'efvek." 27

Hüküm 636- Cenazeyi kabre koyan kimsenin taharetli (abdest veya gusül almış olması), başı açık, yalın ayak olması ve cenazenin ayakları tarafından kabirden çıkması ve ölünün akrabaları dışında orada bulunanların, ellerinin arkasıyla kabre toprak dökmeleri ve "İnna lillahi ve inna ileyhi raci'ün" 28demeleri iyidir. Ölü kadın olursa, mahrem olanların ve eğer mahremi olmazsa akrabalarının onu kabre koymaları gerekir.

Hüküm 637- Kabrin kare veya dikdörtgen şeklinde yapılması ve topraktan dört parmak kadar yükseltilmesi, yanlışlık olmaması için üzerine bir işaret konulması, kabir üzerine su serpilmesi, su serpildikten sonra orada bulunanların ellerini kabir üzerine koyarak parmaklarını açıp toprağa batırmaları ve yedi defa Kadir suresini okumaları ve ölü için Allah'tan bağış dilemeleri ve yedi defa kadir suresini okumaları ve şu duayı okumaları müstehaptır: الْأَرْضِ جَافٍ مَ هَ اللَّهُ مِنْ قَبْرِهِ أَسْكِنَ وَ رِضْوَانًا مِنْكَ لَقَّهِ وَ رُوحَهُ إِلَيْكَ وَاضْعُدْ جَنْبَيْهِ عَنِ سَوَاكَ مَنْ رَحْمَةٍ عَنْ بِي تَغْنِيهِ مَا رَحْمَتِكَ

Okunuşu: "Ellahumme cafil erze 'en cenbeyhi, ves'ed iley-ke rûhehu ve lekkihi minke rizvana. Ve eskin kebrehu min reh-metike ma tuğnîhi bihi 'en rehmeti men sivak." 29

26 [Anlamı: Allah, seni gerçek söz üzerinde sabit kılsın; seni doğru yola hidayet etsin ve seni sevdiklerinle rahmet yurdunda (cennette) tanıştırsın.]

27 [Anlamı: Allah'ım! Toprağı (yerin sıkıntısını) yanlarından uzaklaştır. Ruhunu kendine yücelt. Kendi katından onu bir delile kavuştur. Allah'ım! Affını dileriz, affını dileriz.]

28 [Biz Allah'tanız ve O'na döneceğiz. -Bakara, 156-]

29 [Anlamı: Allah'ım! Toprağı (yerin sıkıntısını) yanlarından uzaklaştır. Ruhunu kendine yücelt. Onu rızana kavuştur. Kabrini, kendisini diğerlerinin rahmetinden muhtaçsız kılacak derecede rahmetinle doldur.]

Hüküm 638- Cenazeyi takip edenler gittikten sonra, ölünün velisinin veya velisi tarafından izinli birisinin, emredilen duaları ölüye telkin etmesi, müstehaptır.

Hüküm 639- Definden sonra, ölü sahiplerine başsağlığı dileğinde bulunmak, müstehaptır. Ama üzerinden bir müddet geçer ve başsağlığı dilemek musibetin yenilenmesine ve hatırlatılmasına sebep olacaksa, terk edilmesi daha iyidir. Yine üç güne kadar ölünün ev halkına yemek ikram edilmesi müstehap, onların yanında ve evlerinde yemek yenilmesi, mekruhtur.

Hüküm 640- İnsanın, kendi yakınlarının özellikle çocuğunun ölümünde sabretmesi, ölüyü hatırlarken "İnna lillahi ve inna ileyhi raciûn" 30 demesi, ölü için Kurân okuması, ana ve babasının kabri başında Allah'tan istekte bulunması ve çabuk bozulmayacak şekilde kabri sağlam yapması müstehaptır.

Hüküm 641- Birisinin ölümünden dolayı, insanın kendi saçını başını yolması, yüzünü ve vücudunu yaralaması, ihtiyaten caiz değildir.

Hüküm 642- Baba ve erkek kardeşin ölümü dışında yaka parçalamak, ihtiyaten caiz değildir. Hatta onların cenazesinde de yakasını parçalamaması ihtiyat gereyidir.

Hüküm 643 - Kadın, ölünün mateminde yüzünü yırtar veya saçlarını yolarsa, ihtiyat gereği, ya on fakiri doyurmalı veya onlara giysi giydirmelidir. Yine erkek, eşinin ve çocuğunun ölümünden dolayı yakasını veya elbisesini parçalarsa hüküm aynıdır.

Hüküm 644 - Vacip ihtiyat gereği, ölünün yasında yüksek sesle ağlanılmamalıdır.

VAHŞET NAMAZI

Hüküm 645 – Müstehap gereği kabrin ilk gecesi ölüye iki rekat vahşet namazı kılınmalıdır. Kılınışı şöyledir: birinci rekatta fatihadan sonra bir ayet el kursi ve ikinci rekatta fatihadan sonra on defa kadir suresi okunur. Namazın selamından sonra -Allahumme sallı ale muhammedin ve ali muhammet vebes sevabela ile kabri falan- falan kelmesi yerine ölünün ismi söylenir. Vacip ihtiyat gereği ayetel kürsüyü –hum fiha halidun- a kadar okumalıdır.

Hüküm 646 – Vahşet namazını kabrin ilk gecesi kılınabilir fakat ilk gece yatsı namazından sonra kılmak daha iyidir.

Hüküm 647 – cenazeyi uzak bir şehre götürmek isterlerse veya herhangi sebepten geç gömmek gerekirse, vahşet namazını da kabrin ilk gecesine kadar ertelemek gerekir.

KABRİ AÇMAK

Hüküm 648 – Müslüman'ın kabrini açmak, çocuk veya deli olsa da haramdır. Ancak ölünün cesedi çürür ve toprak olursa, sakıncası yoktur.

Hüküm 649 – İmamzadelerin, şehitlerin ve alimlerin kabirlerini açmak saygısızlık sayılırsa, üzerinden yıllar geçse ve bedenleri yok olsa dahi, haramdır.

Hüküm 650 – Bir kaç durumda kabri açmak, haram değildir:

1. Cenaze gasp edilmiş bir yerde gömülür ve yer sahibi de onun orada bulunmasına razı olmazsa.
2. Kefen ya da cenazeyle gömülen başka bir şey gasp edilmiş olur ve sahibi onun kabirde kalmasına rıza göstermezse kabri açmak haram olmaz. Ölüden vereseye intikal eden bir mal cenazeyle birlikte gömülür ve verese o malın kabirde kalmasına razı olmazsa, yine hüküm aynıdır. Ancak kendisi dua kitabının, Kurân'ın veya yüzüğün kendisiyle birlikte gömülmesini vasiyet etmişse, vasiyeti de geçerli olursa, bunları çıkarmak için kabri açamazlar. Ama onun değeri malının üçte birinden fazla olursa ve varis buna razı olmazsa açabilir.
3. Kabri açmak, ölü gusülsüz veya kefenlenmeden, henutsuz defnedilirse veya yanlış gusül edilmişse veya yanlış kefenlenmişse veya kabirde yüzü kıbleye doğru değilse fakat kefen eti yenilmeyen hayvandan yapılmışsa kabri açmak zordur.
4. Kabri açmanın hürmetinden daha önemli olacak şekilde, bir hakkın ispatlanması için ölünün bedeni görülmek istenirse.

5. Cenaze, kâfirlerin mezarlığı veya pislik dökülen yerler gibi kendisine saygısızlık sayılan bir yere gömülür.
6. Canlı olduğu hâlde annesiyle birlikte gömülen çocuğun çıkarılması gibi, şer'î açıdan kabri açmaktan daha önemli olan bir konu için açılması gerekli olur.
7. Ölünün bedenini, yırtıcı hayvanların parçalayacağından, sel götüreceğinden veya düşman çıkaracağından korkulursa.
8. Ölünün bedeninden bir parça onunla birlikte defnedilmemişse ve defnetmek isterlerse, fakat vacip ihtiyat gereyi beden parçasını ölünün bedeni görülmeyecek şekilde gömmelidir.

20) İstisga guslü

21) imam huseyn seyyidi şühedayı ziyaret guslü bu gusül her nekadâr uzaktan olsa dahi.

Hüküm 652 – Fakihler müstehap birçok gusül nakletmişlerdir. Bu gusülden bazıları şunlardır:

1. Mübarek Ramazan ayının bütün tek gecelerinin guslü ile Ramazan ayının son on gününün bütün gecelerinin guslü ve ayrıca yirmi üçüncü gecenin sonunda yapılan gusül.
2. Zilhicce ayının yirmi dördüncü gününün guslü.
3. Navruz bayramı günü, Şaban ayının on beşinci, Rebue'l Evvel ayının dokuzuncu ve on yedinci, Zilkade ayının yirmi beşinci günü gusülleri.
4. Kocası dışında bir başkası için güzel koku kullanan kadının guslü.
5. Sarhoşken uyuyan kimsenin guslü.
6. Darağacına asılmış kimseyi görmek amacıyla gidip onu gören kimsenin gusletmesi. Ama tesadüfen veya çaresizlikten görür ya da şahitlik yapmak için gitmiş olursa, gusletmesi müstehap değildir.
7. peygamber (saa) mescidine girmek için,
8. Masum İmamları (a.s) uzaktan veya yakından ziyaret etmek için yapılan gusül. Vacip ihtiyat gereyi bu guslü yapmak isteyen de reca kastıyla yerine getirmelidir.

Hüküm 653 – İnsan şer'i olarak müstehap oldukları kanıtlanan gusüllerle (651. meselede açıklandı) namaz gibi abdest gerektiren amelleri yerine getirebilir. Ama reca kastıyla yerine getirilen gusüller abdest yerine kifayet etmez.

Hüküm 654 – İnsanın üzerine bir kaç çeşit müstehap gusül olur ve hepsinin niyetiyle bir gusül yaparsa, yeterlidir.

TEYEMMÜM

Teyemmümü Gerkiren durumlar

Yedi yerde abdest ve gusül yerine teyemmüm almak gerekir

Teyemmümü Mubah Kılan Birinci Durum: Abdest veya gusle yetecek kadar suyun temin edilmesinin mümkün olmaması.

Hüküm 655– İnsan bayındır yerlerde, abdest ve gusül suyu bulmak için ümitsizliğe kapılıncaya kadar aramalıdır. Aramadan vaktin başında namazı kılsa namaz batıldır. Fakat kurbet kastıyla kılsa ve arasa dahi su bulamayacağını biliyorsa kabuldür. Su aradığı yer inişli çıkışlı tepelerden veya yürümeyi güçleştiren ağaçlardan oluşmuşsa ihtiyaten farz olarak eski zamanlarda yayla atılan bir ok atımı mesafesi kadar dört tarafı aramalıdır. Zemin düz olursa iki ok atımı dört tarafı aramalıdır.

Hüküm 656– Dört taraftan bazısı düzlük ve diğer bazısı dereli tepeli olur veya oralardan geçmek zor olursa, düzlük olan tarafta iki ok atımı ve böyle olmayan tarafta ise, bir ok atımı gidilip su aranması gerekir.

Hüküm 657– Su olmadığı kesin olarak bilinen tarafta, su aramak gerekmez.

Hüküm 658– Namaz vakti dar olmaz ve su aramak için vakit müsait olursa, su aranması gereken mesafeden biraz uzakta su olduğu kesin olarak bilinir ve herhangi bir engel ve zorluk söz konusu olmazsa, su bulmak amacıyla oraya gidilmelidir. Ancak örfi olarak suyu yok denilecek kadar su uzakta olduğu tahmin edilirse, oraya gidilmesi gerekmez

Hüküm 659– Bizzat insanın kendisinin su araması gerekmez. Suyu arayan ve güvenilir olan birisinin sözlerine de iktifa edebilir. Bu durumda bir kişi birkaç kişi yerine su arayabilir.

Hüküm 660– Eğer kendi yolculuk eşyasının içinde, evde veya kâfilede su olduğuna ihtimal verirse, suyun olmadığından emin oluncaya veya bulunmasından ümitsizliğe düşünceye kadar araması gerekir.

Hüküm 661– Namaz vakti girmeden su arar; ancak bulamaz ve namaz vakti girinceye kadar orada kalırsa, su bulacağına akli bir ihtimal verirse yeniden su bulmak için gitmesi ihtiyaten vaciptir.

Hüküm 662– Namaz vakti girdikten sonra su aramaya koyulur ve su bulamazsa ve öbür namaz vaktine kadar orada kalırsa, su bulacağına akli bir ihtimal verirse yeniden su bulmak için gitmesi ihtiyaten vaciptir.

Hüküm 663– Namaz vakti dar olur veya hırsız ve yırtıcı hayvan korkusu olur, ya da suya ulaşması genellikle tahammül edilemeyecek kadar zor olursa aramak vacip değildir.

Hüküm 664– Namaz vakti dar oluncaya dek su aramaya gitmezse, gittiği takdirde su bulacak idiye, günah işlemiş olur; ama teyemmümle kıldığı namaz sahihtir.

Hüküm 665– Su bulamayacağından emin olan bir kimse, su aramaz ve teyemmümle namaz kılar; ancak namazdan sonra aradığı takdirde su bulunacağını anlarsa, namazı batıldır.

Hüküm 666– Su arayıp bulamaz, bulma ümidi de kalmaz ve teyemmümle namazı kıldıktan sonra aradığı yerde suyun olduğunu anlarsa eğer vakit varsa abdest alıp yeniden namaz kılmalıdır.

Hüküm 667– Namaz vaktinin dar olduğuna inanarak su aramadan teyemmümle namazını kılar, namazdan sonra vakit bitmeden su arayacak vakti olduğunu anlarsa, arasaydı dahi suyu bulamayacağını anlarsa namazı sahihtir. Yok eğer arasaydı bulabilirdi veya bulup bulamayacağını bilemiyorsa namazı batıldır.

Hüküm 668– Namaz vaktinden sonra abdestli olur ve abdestini bozduğu takdirde su bulamayacağını veya abdest alamayacağını bilirse; ister vakit girmeden önce olsun veya sonra abdestini koruyabilirse, vacip ihtiyata göre onu bozmamalıdır. Ama gusül alamayacağını bilse dahi eşiyile ilişkiye girebilir.

Hüküm 669– Namaz vaktinden önce abdestli olur ve abdestini bozduğu takdirde su bulamayacağını veya abdest alamayacağını bilirse; ister vakit girmeden önce olsun veya sonra abdestini koruyabilirse, vacip ihtiyata göre onu bozmamalıdır.

Hüküm 670–Yalnızca abdest veya guslüne yetecek kadar suyu olan kimse onu döktüğünde su bulamayacağını bilirse ve namaz vakti de girmişse, suyu dökmek haramdır. Hatta farz ihtiyat gereği namaz vakti girmeden de suyu dökmemelidir.

Hüküm 671– Su bulamayacağını bildiği halde abdestini bozar veya suyunu dökerse birinci durumda ihtiyatın tersine amel etmiş ikinci kısımda ise günah işlemiş olur ama teyemmümle kıldığı namaz sahihtir. Ancak müstehap ihtiyat gereği, namazı kaza etmelidir.

Teyemmümü Mubah Kılan İkinci Durum:

Hüküm 672–İhtiyarlık sebebiyle veya güçsüzlük, hırsız, yırtıcı hayvan ve benzeri bir şeyden korku veya kuyudan su çekebilmek için gerekli aletlerin bulunmaması yüzünden suya ulaşılmazsa, teyemmüm edilmelidir. Yine suya ulaşmak veya suyu kullanmak çok zorsa öyleki insanlar buna tahammül edemiyor, bu son durumda teyemmün etmeyip abdest alırsa abdesti sahihtir.

Hüküm 673– Kuyudan su çekebilmek için kova, ip ve benzeri aletler gerekir ve onları satın almaya veya kiralamaya mecbur olursa, fiyatı normalin bir kaç misli fazla olsa da, temin etmesi gerekir. Ancak bunları almak için gereken para, maddi durumuna zarar verecek miktarda olursa, satın alması farz olmaz.

Hüküm 674– Su elde etmek için borç almak zorunda kalırsa, borçlanmalı; ama borcunu ödeyemeyeceğini bilen veya zanneden kimsenin borçlanması farz değildir.

Hüküm 675– Meşakkati fazla olmadığı takdirde, suya ulaşmak için kuyu kazmak gerekir.

Hüküm 676– Bir kimse minnet bırakmadan insana bir miktar su bağışta bulunursa, kabul etmelidir.

Teyemmümü Mubah Kılan Üçüncü Durum:

Hüküm 677–Su kullandığı takdirde kendi canına ait korkusu olur veya su kullanma sonucu hastalanmaktan ya da bir kusur meydana geleceğinden veya hastalığının uzayacağından, artacağından veya tedavisinin güçleşeceğinden korkarsa, teyemmüm etmelidir. Ama sıcak suyun zararı yoksa sıcak suyla abdest veya gusül almalıdır.

Hüküm 678– Suyun kendisi için zararlı olacağından emin olması gerekmez. Zararlı olacağına dair ihtimal verir ve bu da halkın nazarında yerinde bir ihtimal sayılırsa, teyemmüm etmelidir.

Hüküm 679– gözünde rahatsızlığı olan şahıs, eğer suyun gözüne zararı varsa, teyemmüm etmelidir.

Hüküm 680– Zarara yakini olur veya ihtimal vererek teyemmüm eder ve namazdan önce suyun kendisine zararı olmadığını anlarsa teyemmümü batıldır. Namazdan sonra anlarsa, ihtiyat gereği namazını yeniden abdest veya gusül aldıktan sonra kılmalıdır. Eğer vakti geçmişse kaza etmelidir.

Hüküm 681– Suyun zararlı olmayacağına emin olan kimse, gusül veya abdest alır daha sonra suyun kendisine zararlı olduğunu anlarsa, ihtiyat gereği abdest ve guslü batıldır.

Teyemmümü Mubah Kılan Dördüncü Durum:

Hüküm 682– suyu abdest ve gusül için kullandığı taktirde zorluğa düşecese teyemmüm etmelidir. Teyemmümün caiz oluşu şu üç durumdadır.

1. Suyu abdeste veya gusûlde kullandığı taktirde, o anda veya sonra ölümüne, hastalanmasına veya tahammülü zor olan zahmete yol açacak susuzluğa duçar olacağını bilirse.
2. Korumakla yükümlü olduğu kimseler susuzluktan telef veya hasta olacaklarsa.
3. Kendi dışında insan olsun veya hayvan, ölmelerinden veya hasta olmalarından korkarsa. Bu üç şey dışında su varsa teyemmüm cayiz değildir.

Hüküm 683– abdest ve gusül için olan temiz su dışında, kendisi ve ona bağlı kimselerin içmeleri içinse necis su varsa, temiz suyu içmeleri gerekir ve namazı teyemmümle kılmalıdır. Ama hayvan veya buluş çağına henüz ulaşmamış çocuk olursa necis suyu onlara vermeli ve temiz suyla abdest ve gusül etmelidir.

Teyemmümü Mubah Kılan Beşinci Durum:

Hüküm 684– Bedeni veya elbisesi necis olan bir kimse, elindeki suyla abdest veya gusül aldığı taktirde, elbisesini yıkayacak kadar suyu kalmayacaksa; bu durumda, o suyla elbisesini veya bedenini yıkamalı, teyemmüm ederek namazını kılmalıdır. Ama üzerine teyemmüm edeceği bir şey olmazsa suyu gusül veya abdest için kullanmalı, necis elbise ya bedenle namazını kılmalıdır.

Teyemmümü Mubah Kılan Altıncı Durum:

Hüküm 685– Kullanılması haram olan su veya kaptan başka su veya kap bulunmazsa meselâ, su veya kap gasp edilmiş olur ve ondan başka su veya kap da bulunmazsa abdest veya gusül yerine teyemmüm etmelidir.

Teyemmümü Mubah Kılan Yedinci Durum:

Hüküm 686– Eğer vakit çok dar olur ve abdest alır veya guslederse namazın tamamını veya birkısımın vakit dışında kılmak zorunda kalırsa, teyemmüm etmelidir.

Hüküm 687– Namazı bilerek erteler ve Abdest aldığı veya guslettiği takdirde namaza yetecek kadar vakit kalmazsa günah işlemiştir fakat teyemmümle kıldığı namaz sahihtir. Gerçi müstehap ihtiyat gereği namazın kazasında kılmalıdır.

Hüküm 688 — Abdest veya gusül alırsa, namaz için vakit kalıp kalmayacağını bilemeyen kimse, teyemmüm etmelidir.

Hüküm 689 —Vakit darlığı yüzünden teyemmüm eden kimsenin namazdan sonra, abdest alabileceği halde almaz ve elinde bulunan su elinden çıkarsa, teyemmümünü bozacak bir şey yapmasa bile, diğer namazları için görevi teyemmüm etmekse, yeniden teyemmüm etmelidir. Önceki teyemmümü bozmamış olsa bile.

Hüküm 690 — Suyu olan kimse, vaktin dar olması yüzünden teyemmümle namaz kılmaya başlar ve namaz esnasında mevcut olan su zâyi olursa, vazifesi teyemmüm olması halinde, sonraki namazlar için teyemmüm alması müstehaptır.

Hüküm 691— Abdest alacak veya gusledecek ve namazları da ikamet ve kunut gibi müstehap amelleri yapmaksızın kılablecek kadar vakit olursa, gusül veya abdest almalı ve namazı müstehap amelleri yapmaksızın kılmalıdır. Hatta Fatıha'dan sonra bir sure okuyacak kadar vakit olmasa bile, gusül veya abdest alıp namazı sure okumadan kılmalıdır.

ÜZERİNE TEYEMMÜM EDİLEN ŞEYLER

Hüküm 692— Toprağa, kum, keseğe, taşa ve çakıla teyemmüm etmek sahihtir; toprağın olması durumunda başka bir şeye teyemmüm etmemek ihtiyaten müstehaptır. Toprak mümkün olmazsa, kumla, o da olmazsa kesekle, o da olmasa taşa, teyemmüm etmelidir.

Hüküm 693— Kireç taşı ve alçı taşı üzerine teyemmüm etmek sahihtir.ve yine pişmiş kireç ve alçıya teyemmüm edilebilir. Ama maden taşlarına teyemmüm etmek,- akik taşı gibi- batıldır.

Hüküm 694— Toprak, çakıl, kesek ve taş bulunmazsa, halı ve elbise arasına toplanan veya üzerinde olup, örfün nazarında toprak denmeyecek kadar az olan toza teyemmüm etmelidir. Bunlardan hiçbirisi bulunmazsa, çamura teyemmüm etmelidir. Oda yoksa vacip ihtiyata göre namazı teyemmümsüz kılmalıdır. Ama daha sonra kazasını yapması farzdır.

Hüküm 695— Yaygı ve benzerinin silkenmesiyle toprak elde edilebilecek olursa, tozla teyemmüm etmek batıldır ve yine çamur kurutularak toprak elde edebileceği olursa, çamurla teyemmüm batıldır.

Hüküm 696— Suyu olmayıp yanında kar veya buz bulunan kimse, mümkün olduğu takdirde onu eritmeli ve onunla abdest veya gusül almalıdır. Bu mümkün olmazsa ve üzerine teyemmüm edilecek bir şey de bulunmazsa, vacip ihtiyat gereği kar ve buzla abdest veya gusül azalarını sürerek nemlendirmesi ve namazı kılıp yine daha sonradan kaza etmesi gerekir.

Hüküm 697— Toprak ve çakıl, üzerine teyemmüm edilmeyen saman ve benzeri bir şeyle karışık olursa, onunla teyemmüm edilmez. Ama üzerine teyemmüm edilmeyen şey, toprak ve çakıl içinde yok sayılacak kadar az olursa, onunla teyemmüm edilebilir.

Hüküm 698— Üzerine teyemmüm edilen bir şey bulunmazsa, mümkün olduğu takdirde, satın alınarak veya benzeri bir yolla temin edilmelidir.

Hüküm 699— Çamur duvara teyemmüm edilebilir. Müstehap ihtiyat gereği, kuru toprak veya yer bulundukça, nemli toprak ve zemine teyemmüm edilmemelidir.

Hüküm 700— Üzerine teyemmüm edilecek şey, pak olmalıdır. Teyemmümün sahih olduğu pak toprak yoksa, ihtiyat gereği namazı kılmalı ve daha sonra kaza etmelidir.

Hüküm 701— Bir şeyin, kesin olarak üzerine teyemmüm edilebilir şeylerden olduğu bilinir ve ona teyemmüm edilir; ancak daha sonra, onunla teyemmüm etmenin doğru olmadığı anlaşılırsa, o şekilde kılınan namazların iade edilmesi gerekir.

Hüküm 702— Üzerine teyemmüm edilen şeyin ve bulunduğu yerin gasp edilmemiş olması gerekir. Gasplı toprakla teyemmüm ederse veya kendi toprağını gasplı mekanın üzerine koyar ve teyemmüm ederse, teyemmümü batıl olur.

Hüküm 703— Gasp edilmiş alanda alınan teyemmüm, batıl değildir. Meselâ, kendi mülkünde iki elini toprağa vurur, daha sonra izinsiz başka birinin mülküne girer ve orada ellerini alına sürerse, yaptığı teyemmüm sahihtir.

Hüküm 704– Gasp olduğu bilinen veya gasp edilmiş mülk üzerinde alınan teyemüm batildir. gasp edilmiş olduğunu bilmediği veya unuttuğu şeyle aldığı teyemmüm şüpelidir. Ama bir şeyi kendisi gasp eder ve gasp ettiğini unutarak teyemmüm alırsa,veya bir mülkü gasp eder ve gasp ettiğini unutup teyemmüm ettiği şeyi onun üzerine bırakıp teyemüm ederse böyle bir teyemmüm batildir.

Hüküm 705– Gasp edilmiş bir yerde hapsedilen kimse, su ve toprak gasp edilmiş olduğu takdirde, teyemmümle namaz kılabilir.

Hüküm 706– Üzerine teyemmüm edilen şeyin, elde toplanacak tozu olması ihtiyaten farzdır. Üzerine eller vurulduktan sonra tozların tamamen dökülmesi için, şiddetli bir şekilde çırpılmamak müstehaptır.

Hüküm 707– Çukur yere, yol toprağına ve üzerini tuz kaplamamış olan tuzlaya teyemmüm etmek mekruhtur. Eğer üzerini tuz kaplamış olursa, teyemmüm batıl olur.

TEYEMMÜMÜN NİTELİĞİ

Hüküm 708– Teyemmümde dört şey farzdır:

- 1) Niyet
- 2) İki elin içini birlikte üzerine teyemmüm edilen bir şeyin üzerine vurmak
- 3) İki elin içini bütün alına ve iki tarafına, saçın çıktığı yerden kaşlara ve burnun üst kısmına kadar çekmek. Ayrıca elleri kaşların üzerine çekmek ihtiyaten müstehaptır.
- 4) Sol elin iç tarafını sağ elin üstünün tamamına ve daha sonra sağ elin iç tarafını sol elin üstünün tamamına çekmek.

Hüküm 709– Gusül yerine alınan teyemmümde olsun veya abdest yerine şu şekilde alınması ihtiyaten vaciptir: Bir kere ellerin içini yere vurmali önce, anlına ve ellerinin üzerine çekmeli, sonra yeniden vurarak ellerinin üzerine çekmelidir.

TEYEMMÜM HÜKÜMLERİ

Hüküm 710– İster kasıtlı olsun, ister hükmü bilmemek ve ister unutma yüzünden olsun, alın ve ellerin üstünün az bir kısmı da mesh edilmezse, teyemmüm batıl olur. Ama fazla dikkat etmek de gerekmez. "Alın ve ellerin üstünün tümü mesh edildi" denilirse, bu yeterlidir.

Hüküm 711– Ellerin üstünün tamamen mesh edildiğinden emin olmak için bileğin biraz üstünden mesh edilmelidir. Ancak parmakların arasının mesh edilmesi gerekmez.

Hüküm 712– Alın ve ellerin üstü farz ihtiyat gereği, yukarıdan aşağıya doğru meshedilmelidir ve bu işler kesintisiz olarak yapılmalıdır. "Teyemmüm ediyor" denmeyecek kadar onlar arasında fasıla verilirse, batıl olur.

Hüküm 713– Niyet edilirken teyemmümün gusül yerine mi, yoksa abdest yerine mi olduğunu belirtmek gerekir. Şu halde üzerine bir teyemmüm farz olan kimse, fiili vazifesini yerine getirmeyi niyet ederek teyemmüm alırsa, teşhiste hata da yapsa teyemmümü sahihtir.

Hüküm 714– vacip ihtiyat gereği teyemmümde alın, ellerin içi ve üstünün mümkünse pak olması gerekir.

Hüküm 715– Teyemmüm edilirken ellerden yüzük çıkarılmalıdır. Alında, ellerin içinde veya üstünde bir engel olursa meselâ, onlara bir şey yapışmış olursa, giderilmelidir.

Hüküm 716– Alında veya ellerin üstünde yara olur ve üzerine sarılan bez veya başka şey açılmazsa, el onun üzerine sürülmelidir ve yine, elin iç tarafında yara olur ve üzerine sarılan bez veya başka şey açılmazsa, el o şekilde üzerine teyemmüm edilen şeye vurulmalı, alın ve ellerin üstü mesh edilmelidir.

Hüküm 717– Alında veya ellerin üstünde normal şekilde kıl bulunmasının sakıncası yoktur. Ama alın üzerine düşen saçların arkaya çekilmesi gerekir.

Hüküm 718– Alında, ellerin içinde veya üstünde bir engel olduğuna ihtimal verilir ve verilen ihtimal, halk nazarında yerinde olursa, engel olmadığına dair kanaat getirilinceye veya emin oluncaya kadar araştırılmalıdır.

Hüküm 719– Teyemmüm yapması gereken kimse, kendi başına teyemmüm yapamazsa, başkasından yardım istemelidir. Yardım eden kimse, elinden tutarak teyemmümün sahih olduğu şeyin üzerine vurmali, mümkünse kendi eliyle anlına ve ellerinin üzerine çekmelidir. o da mümkün olmazsa naibin kendisi teyemmümün sahih olduğu şeye elini vurmali ve onun anlına ve ellerinin üzerine çekmelidir.

Hüküm 720–Teyemmüm edilirken önceki bölümün yapılıp yapılmadığından şüpheye düşülürse, ihtiyat gereği şüpelendiği yerden başlayıp geri kalan kısmı kaldığı yerden devam etmelidir.

Hüküm 721– Sol el mesh edildikten sonra teyemmümün doğru yapılıp yapılmadığından şüphe edilirse, teyemmüm sahihtir. Eğer şüphesi sol eli meshinde ise onu meshetmelidir. Ama örfi açıdan teyemmümü bitmiş olursa veya taharet şartıyla yapılan bir ameli yapmaya başlamışsa gerek yoktur.

Hüküm 722–Teyemmüm etmesi gereken kimse, namaz vakti girmeden namaz için teyemüm edemez. Başka bir vacip veya müstehap amel için teyemmüm eder, namaz vaktine kadar da özrü devam ederse aynı teyemmümle namazını kılabilir.

Hüküm 723– Teyemmüm etmesi gereken kimse, namaz vakti bitinceye dek özrünün devam edeceğini bilir ve özrünün biteceğinden ümidini keserse, istediği vakitte teyemmümle namazını kılabilir. Ancak vaktin sonuna kadar özrünün giderileceğini bilirse, beklemeli; abdest veya gusül alarak namaz kılmalıdır. Hatta vaktin sonuna kadar özrünün biteceğinden ümidini kesmezse, vacip ihtiyat gereği beklemeli ve abdest ve gusülle namaz kılmalıdır. Veya zaman çok daralınca teyemmümle namaz kılmalıdır.

Hüküm 724– Abdest alamayan veya gusül edemeyen kimse, kaza namazlarını tetemümle kılamaz.fakat ertelerse ömrünün sonuna kadar kaza namazlarını kılamayacağını akli delillerle bilirse kılabilir. Kurana dokunmak, mescid ul harama girmek, mescid i nebiye ve diğer mescitlere girmek zahiren cayizdir. Müstehap ihtiyat gereyi bunu terketmek gerekir.

Hüküm 725– Abdest veya gusül alamayan kimse, günlük namazların nafileleri gibi belli vakitleri olan müstehap namazları teyemmümle kılabilir. Özrünün kalkacağından ümidini kesmemişse vaktin evvelinde kılmaması ihtiyaten farzdir.

Hüküm 726– İhtiyat ederek cebire olarak gusül ve teyemmüm etmesi gereken, gusül ve teyemmümden sonra namaz kılar, namazdan sonra idrar gibi bir küçük hades gerçekleşirse- idrar gibi- sonraki namazlar için ihtiyat gereyi gusül yerine teyemüm etmeli ve abdest almalıdır. Hades namazdan önce de olsa, o namaz için de abdest almalı ve teyemüm etmelidir.

Hüküm 727– Su bulunmaması veya başka bir özürden dolayı teyemmüm eden kimsenin özrü kalktıktan sonra, almış olduğu teyemmüm batıl olur.

Hüküm 728– Abdesti bozan şeyler, abdest bedeli yapılan teyemmümü de bozar. Guslü bozan hâller, gusül bedeli yapılan teyemmümü de bozar.

Hüküm 729– Gusül edemeyen kimse üzerine birkaç gusül farz olursa, onların hepsi için bir teyemmüm etmesi caizdir. Ayrıca her biri için ayrı teyemmüm etmesi ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 730– Gusül yapamayan kimse, gusülsüz yapılması caiz olmayan bir işi yapmak isterse, gusül bedeli teyemmüm yapmalıdır. Abdest alamayan kimse, abdestsiz yapılması caiz olmayan bir iş yapmak isterse, abdest bedeli teyemmüm etmelidir.

Hüküm 731– Cünüplükten dolayı teyemmüm edilirse, namaz için abdest almasına gerek yoktur. Diğer gusüller yerine aldığı teyemmüm abdest yerine geçmez. Abdest alamıyorsa, abdest yerine başka bir teyemmüm daha etmelidir.

Hüküm 732– Gusül yerine teyemmüm edilir ve sonra abdesti bozan bir iş gerçekleşirse, sonraki namazlar için gusledilemediği takdirde, abdest alınmalıdır. Teyemmüm de alması ihtiyaten vaciptir. Eğer abdest de alamazsa, bir teyemmüm yeterlidir. Vazifesini yerine getirmek kastıyla yapılmalıdır.

Hüküm 733– bir ameli yerine getirmek için mesela; namaz kılmak için abdest ve gusül yerine teyemmüm ederse Teyemmüm etmesi gereken kimse, vacip ihtiyat gereği o ameli yerine getirmek için üçüncü bir teyemmüm daha almalıdır. Eğer birinci teyemmümde abdesten dolayı veya gusülden dolayı olduğunu niyet ederse ikinci guslü ise vazifesine amel etmek niyetiyle ederse üçüncü bir teyemmüme gerek yoktur.

Hüküm 734– vazifesi teyemmüm olan kimse eğer teyemmüm etmişse, teyemmümü ve özü baki olduğu sürece abdest ve gusülle yapması gereken şeyleri yapabilir. fakat onun özü zamanın az oluşuysa veya yatarak teyemmüm etmişse o tetemmümle sadece teyemmüm ettiği şeyi yapabilir

Hüküm 735– Birkaç yerde teyemmümle kılınan namazların kaza edilmesi, müstehaptır:

- 1) Suyu kullanmaktan korktuğu hâlde, bilerek kendini cünüp edip teyemmümle namaz kılmışsa.
- 2) Su bulamayacağını bildiği veya zannettiği hâlde bilerek kendini cünüp edip teyemmümle namaz kılmışsa.
- 3) Vaktin sonuna kadar su aramaya gitmeyip teyemmümle namaz kılmış olan kimse, sonra aradığı taktirde su bulunacağını anlarsa.
- 4) Suyun bulunmayacağını bildiği veya zannettiği hâlde, mevcut olan suyunu dökerek teyemmümle namaz kılmışsa.
- 5) Bilerek namaz ertelenir ve vaktin sonunda teyemmümle namaz kılınırsa.

NAMAZ HÜKÜMLERİ

Namaz dinî amellerin en önemlisidir. Âlemlerin Rabbi katında kabul olursa, diğer ibadetler de kabul olur; namaz kabul olmazsa, diğer ameller de kabul olmaz. Nasıl ki günde beş defa bir nehir de yıkanan insan, tertemiz olur ve bedeninde kir kalmazsa, günlük kılınan beş vakit namaz da insanı öylece günahlardan temizler. Namazın ilk vakitte kılınması iyidir. Namazı hafife alıp önemsemeyen kimse, namaz kılmayan kimse gibidir. Resulullah Efendimiz (Allah ona ve Ehlibeyti'ne rahmet etsin) şöyle buyurmuştur: "Namazı önemsemeyip hafife alan kimse, ahiret azabını hak eder." Bir gün Resulullah Efendimiz (s.a.a) mescitte iken birisi gelip namaza durdu, rükû ve secdeleri gerektiği gibi yerine getirmede. Bunun üzerine Hazret: "Bu adam, namazı bu şekilde olduğu hâlde ölürse, benim dinim üzere ölmemiştir." buyurdu. O hâlde insan, namazları hızlı ve acele kılmamaya özen göstermeli; namazdayken Allah'ı hatırlayıp O'na karşı huzu, huşu ve vakarlı olmalı; kiminle konuştuğunun farkında olmalı ve âlemlerin Rabbinin azamet ve büyüklüğü karşısında kendisini hiç ve çok hakir görmelidir. Eğer namazda insan, bu nüktelere tam olarak dikkat ederse kendisini unutur. Nitekim, Hz. Ali'nin (Allah'ın selâmı ona olsun) mübarek ayağındaki ok, o hazret namazdayken çıkarıldı; ancak o hazret bunun farkında olmadı. Yine namaz kılan kimse, tövbe etmeli, Allah'tan bağış-ılanma dilemeli ve namazın kabul olmasına engel olan haset, kibir, gıybet, haram yemek, aklın fonksiyonunu yitirici şeyleri içmek, humus ve zekât vermemek gibi günahları, hatta günah sayılan bütün her şeyi terk etmelidir. Ayrıca namazın sevabını azaltan işleri yapmamalıdır. Örneğin, uykulu ve idrarı sıkıştığı bir hâlde namaza durmamalı ve namaz kılarak gökyüzüne bakmamalıdır. Aynı zamanda akik yüzük takmak, temiz elbise giymek, saç ve sakalı taramak,

dişleri fırçalamak ve güzel koku kullanmak gibi namazın sevabını artıran işleri de yapması uygundur.

FARZ NAMAZLAR

Farz namazlar altı tanedir:

1) Günlük namazlar. 2) Âyat namazı. 3) Cenaze namazı. 4) Farz tavaf namazı. 5) büyük oğlun üzerine farz olan babanın kaza namazı. 6) Ecîr olma, nezir, yemin ve ahdetmekten dolayı farz olan namaz. Cuma namazı ise günlük namazlardan sayılır.

GÜNLÜK FARZ NAMAZLAR

Günlük farz namazlar, beş tane namazdan ibarettir: Her biri dört rekât olan öğlen ve ikindi, üç rekât akşam, dört rekât yatsı ve iki rekât sabah namazı olmak üzere.

Hüküm 736– Yolculukta iken dört rekâtlı namazlar ileride açıklanacak şartlara göre, iki rekât olarak kılınmalıdır.

Öğlen ve İkinci Namazlarının Vakti

Hüküm 737– bir ağacı veya onun gibi düz birşeyi yere dikilir (buna şahis denir) sabah güneş doğduğunda, onun gölgesi batıya doğrudur. Güneş yularıya doğru yükseldikçe gölgede kısaltmaya başlar. Birçok ülkede öğlenin ilk vakti gölge en kısa halini alır. Öğlen geçince gölge doğuya doğru döner.güneş batıya doğru gittikçe gölge dahaçok büyür. Buna göre gölge en kısa halini alıp,büyümeye başladığı anda şeri öğlen vakti girmiş demektir. Fakat bazı şehirlerde mekke gibi, bazen gölge tamamen kaybolur, gölge daha sonra görüldüğü anda öğlen olmuş demektir.

Hüküm 738– Öğlen ve ikindi namazlarının ortak ve özel günleri vardır: öğlen namazının özel vakti öğlenin evvelinden bir öğlen namazı kılacak zaman kadardır. Eğer bilmeyerek bu sürede ikindi namazı kılsa ihtiyat gereği her iki namazda yeniden sırayla kılmalıdır. İkinci namazının özel vakti, akşam namazına bir ikindi namazı kılacak kadar süre kalıncaya kadardır. Bu zamana kadar öğlen namazını kılmayan kimsenin öğlen namazı kaza olmuştur ve ikindi namazını kılması gerekir. Bunların dışındaki süre ortak süredir. Bu vakitte bilmeden ikindi namazının tamamını öğlen namazından önce kılsa namazı sahihtir. Öğlen namazını daha sonra kılmalıdır. Eğer ortak zamandan biraz süre kalmışsa mesela ikindi namazından üç rekât kılma süresi öğlenin özel süresinden varsa, ve bir rekât ortak vakitten varsa ihtiyat gereği ikindi namazını öğleden sonra yeniden kılmalıdır.

Hüküm 739– Öğlen namazını kılmadan bilmeyerek ikindi namazını kılmaya başlar, namazın ortasında da hatasını anlarsa, ve bunun tamamı veya birkısmı müşterek zamanda oluyorsa niyetini öğlene döndürmelidir. Yani kıldığım, kılmakta olduğum ve kılacağım hepsi öğlen namazı olsun diye niyet eder. Namazı tamamlamalı sonra da ikindi namazını kılmalıdır. Eğer öğlen namazına özel vakitte kılıyorsa vacip ihtiyat gereyi namazın niyetini öğlene çevirmeli ve namazı bitirmelidir. Daha sonra her iki namazda sırasıyla kılmalıdır.

Hüküm 740– imamın zamanında Cuma günü öğlen namazı yerine Cuma namazı kılmak farzdır. Fakat gıybet döneminde imkan olduğu sürece Cuma namazında bulunmak, muteber şartlarda ihtiyatın aksinedir.

Hüküm 741– Cuma namazı sabah namazı gibi iki rekâttır. Sadece Cuma namazında namazdan önce iki hutbe okunmalıdır. Cuma namazı “ihtiyari vaciptir.” Yani mükellef şartları oluştuktan sonra ya Cuma namazını veya öğlen namazını kılabilir. Cuma namazını kıldıktan sonra öğlen namazını kılması vacip ihtiyat gereğidir.

Hüküm 742– Cuma namazının vakti güneşin zevalinden (şer’i öğlen vaktinden) başlar. Ve genellikle namazın kılınabileceği süre kadardır.

Akşam ve Yatsı Namazlarının Vakti

Hüküm 743– Akşam vakti, güneş battıktan sonra beliren doğudaki kızılık, insanın başının üzerinden geçmesiyle başlar.

Hüküm 744– Akşam ve yatsı namazlarının özel ve müşterek vakitleri vardır. Akşam namazının özel vakti akşamın evvelinden üç rekat namaz kılınacak vakit kadardır. Ve mesela yolculukta olan kimse yanlışlıkla veya meseleyi bilmediğinden dolayı yatsı namazının tamamını bu süre zarfında kılsa namazı batıldır. Yatsı namazının özel vakti gece yarısı dört rekat namaz kılma süresi kalana kadardır. O zamana kadar akşam namazını kılamayan kimse önce yatse namazını kılmalıdır. Akşam namazının özel vaktiyle yatsı namazının özel vakti arasında kalan vakit müşterek vakittir. Bu süre zarfında yanlışlıkla yatsı namazı akşam namazından önce kılınırsa namaz sahihtir daha sonra akşam namazını kılmak gerekir.

Hüküm 745– namazların özel ve müşterek vakitleri, şahıslara göre değişebilir. Mesela, öğlen namazından iki rekat namaz kılacak kadar vakit geçmişse, yolculukta olan şahıs için namazın özel vakti bitmiştir ve müşterek vakte geçilmiştir. Yolcu olmayan kimse için ise daha özel vakit sayılır ve dört rekatlık namazın kılınma süresi kadar bir zamanın geçmesi gerekir.

Hüküm 746– Yanılarak akşam namazı kılınmadan önce [müşterek vakitte] yatsı namazı kılınmaya başlanır ve namazda iken farkına varılırsa, dördüncü rekâtın rükûsuna gidilmediği takdirde, niyet akşam namazına çevrilmeli, namaz bitirilmeli ve sonra yatsı namazı kılınmalıdır. Eğer dördüncü rekâtın rükûsuna gidilmişse, namazı bitirip daha sonra akşam namazı kılabilir. İhtiyat gereyi eğer yatsı namazının bir miktarını akşam namazının özel vaktinde kılsa, akşam namazını yatsı namazından önce yeniden kılmalıdır.

Hüküm 747– Zaruri durumu olmayan için yatsı namazının son vakti, daha önce de açıklandığı gibi gece yarısıdır. Gece ise güneşin batmasından sabah ezanına kadardır güneşin doğmasına kadar olan zaman değildir.

Hüküm 748– Bir sebepten dolayı mesela uykuya dalma, unutkanlık veya adet olduğundan dolayı akşam ve yatsı namazlarını gece yarısına kadar kılamazsa namazı kaza olmamıştır. Ve sabah ezanına kadar o namazı eda niyetiyle kılmalıdır. Müstehap ihtiyat gereği namazı eda eya kaza niyeti etmeden kılmalıdır. Bilerek ve isyan ederek akşam ve yatsı namazlarını geceye kadar kılmayan kimsenin namazı kaza olmuştur. Fakat vacip ihtiyat gereği kaza veya eda niyeti etmeden zabah ezanına kadar namazını kılması gerekir.

Sabah Namazının Vakti

Hüküm 749– Sabah ezanına yakın ufku doğusundan bir aydınlık yükselmeye başlar ki buna "birinci fecir" veya yalancı fecr denir. Bu aydınlık yayılınca "ikinci fecir" veya doğru fecr denir ve sabah namazı vakti girmiş olur. Sabah namazının son vakti ise, güneşin doğmaya başladığı andır.

NAMAZ VAKİTLERİYLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 750– İnsan ancak, vaktin girdiğinden emin olduğunda veya iki adil şahidin bunu bildirdiğinde, namaz kılmaya başlayabilir. Dakik olarak namaz vaktine riayet ettiğine emin olduğumuz kişinin ezanı okuması da yeterlidir.

Hüküm 751– Bulut, toz sebebiyle yahut kör veya hapiste olan ve vaktin girdiğine emin olamayan kimseler, vaktin girdiğine emin deyillerse ve sadece vaktin girdiğini zannederse vacip ihtiyat gereği namazı kılmayıp ertelemelidir. Emin olacağı zaman namazı kılmalıdır.

Hüküm 752– iki adil şahıs, vaktin girdiğini haber verirse, veya adil şahıs ezan okursa veya şahsın kendisi vaktin girdiğine emin olup, namaz kılmaya başlar ve namaz esnasında namaz vaktinin girmediyini anlarsa, namazı batıldır. Namazdan sonra, namazın tamamını vaktinden önce kıldığını anlarsa, yine namazı batıldır. Namaz esnasında vaktin girdiğini anlarsa veya namaz bittikten sonra, namaz kıldığı anda vaktin girmiş olduğunu anlarsa namazı sahihtir.

Hüküm 753– İnsan ancak, namaz vaktinin girdiğinden emin olduktan sonra namaza başlaması gerektiğinin farkında olmaz; ama namazdan sonra namazın hepsini vaktinde kıldığını anlarsa, namazı sahihtir. Ama namazın bütününü vaktinden önce kıldığını veya önce mi, yoksa vaktinde mi kıldığını bilmezse namazı batıldır. Hatta namazdan sonra, namaz esnasında vaktin girmiş olduğunu anlasa dahi, namazını yeniden kılması vacip ihtiyat gereyidir.

Hüküm 754– Vaktin girdiğinden emin olup namaza başlar ancak namazda iken vaktin girip girmediğinden şüpheye düşerse, namazı batıl olur. Ama namazda iken, vaktin girdiğinden emin olursa namaz sahihtir. Hernekadar namaza vaktinden önce başladığına emin olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 755– Namaz vakti öylesine dar olur ki bazı müstehapların örneğin; ezan kunut hatta fatihadan sonraki sure bile yapılması durumunda, namazın bir miktarı vakit dışında kılınacak olursa, o müstehaplar yapılmamalıdır.

Hüküm 756– Sadece bir rekât namaz kılınacak kadar vakit kalırsa, namaz eda niyetiyle kılınmalıdır. Ancak bilerek bu zamana kadar namaz geciktirmeden dolayı günah işlemiştir.

Hüküm 757– Yolcu olmayan kimsenin, akşama sadece çok az ölçüde vakti kalırsa, bu mesele üç şekilde olabilir:

- 1) Akşam ezanına beş rekât namaz kılınacak kadar vakit kalırsa, öğlen ve ikindi namazları sırasıyla kılınmalıdır.
- 2) Eğer beş vakit namaz kılacak vakitten daha az vakit kalmışsa, yalnızca bir rekat veya daha fazla vakit varas ikindi namazını kılmalı ve sonra öğlen namazını kaza etmelidir.
- 3) Bir rekat namaz kılacak kadar vakit kalmamışsa bu durumda hem öğlen hemde ikindi namazları kaza olmuştur.

Yine aynı şekilde akşam ve yatsı namazlarını gece yarısına kadar kılmayan kimse içinde üç durum mümkün olabilir:

- 1) Akşama sadece beş rekât kılabilcek ölçüde vakti kalırsa, öğlen ve ikindi namazlarının her ikisini de sırasına göre kılmalıdır.
- 2) Eğer beş vakit namaz kılacak vakitten daha az vakit kalmışsa, yalnızca bir rekat veya daha fazla vakit varas yatsı namazını kılmalı ve sonra akşam namazını kaza etmelidir. Vacip ihtiyat gereyi akşam namazını sabah ezanına kadar kaza veya eda niyeti etmeden kılmak gerekir.
- 3) Bir rekat namaz kılacak kadar vakit kalmamışsa bu durumda hem akşam hemde yatsı namazları kaza olmuştur. Ancak farz ihtiyat gereği her iki namazda sabah ezanına kadar eda ve kaza olduğu niyet edilmeksizin kılınmalıdır.

Akşam ve yatsı namazlarının ertelenmesi durumunda sabah ezanına kadar mazereti varsa bu üç çeşit olabilir:

- 1) sadece beş rekât kılabilcek ölçüde vakti kalırsa, öğlen ve ikindi namazlarının her ikisini de eda niyetiyle sırasına göre kılmalıdır. müstehap ihtiyat gereyi eda veya kaza niyeti etmemelidir.
- 2) Eğer beş vakit namaz kılacak vakitten daha az vakit kalmışsa, yalnızca bir rekat veya daha fazla vakit varas yatsı namazını eda niyetiyle kılmalı ve sonra akşam namazını kaza etmelidir. müstehap ihtiyat gereyi akşam namazını sabah ezanına kadar kaza veya eda niyeti etmeden kılmak gerekir
- 3) Bir rekat namaz kılacak kadar vakit kalmamışsa bu durumda hem akşam hemde yatsı namazları kaza olmuştur. Ancak farz ihtiyat gereği mazereti olarak ertelemekle mazereti olmadan erteleme arasında burada bir fark olmadığından her iki namazda sabah ezanına kadar eda ve kaza olduğu niyet edilmeksizin kılınmalıdır.

Hüküm 758– Yolcu olan bir kimse eğer öğlen ve ikindi namazını güneşin batımına az bir süre kalana kadar ve akşam ve yatsı namazını gece yarısına kadar veya mazereti olduğu için güneşin doğmasına az kalana kadar ertelerse önceki meseledeki bütün söylenenler geçerlidir. Bu iki mesele arasında hiçbir fark yoktur sadece vaktin miktarında fark vardır. Önceki meselede yolcu olmayan için öğlen ve ikindi namazlarının ve yine akşam ve yatsı namazlarının vaktin bitmesine beş rekat namaz kılacak kadar vakit olduğunda farz ettiğimiz şeyleri bu meselede yolcu için öğlen ve ikindi namazlarında üç rekat namaz kılacak kadar vakit kaldığında, akşam ve yatsı namazlarında ise dört rekat namaz kılacak kadar vakit olursa aynı ameller yapılır.

Hüküm 759– Namazın ilk vakitte kılınması, müstehaptır. Bu konu özellikle tavsiye edilmiştir. Vaktin evveline ne kadar yakın olursa daha iyidir. Cemaatle kılınması gibi iyi bir yönü olursa, geciktirmenin sakıncası yoktur.

Hüküm 760– Vaktin evvelinde namaz kılmak istediğinde özü olduğundan dolayı teyemmüm ederek namaz kılması gereken kimse, vaktin sonuna kadar özünün ortadan kalkacağından ümidini keserse veya geciktirirse teyemmüm dahi alamayacağını bilir veya buna ihtimal verirse, vaktin evvelinde teyemmüm ederek namaz kılabilir. Ama özünün kalkmasından ümidini kesmezse, özü kalkana veya ümidini kesene kadar sabretmelidir. Sonra da özü kalkmazsa vaktin sonunda namazını kılmalıdır. Namazın sadece farzlarını kılacak kadar beklemeğe gerek yoktur. Örneğin ezan, ikame, kunut gibi müstehapları yapmak için de vakti varsa, teyemmüm edebilir ve müstehapları da yerine getirebilir.

Hüküm 761– Namaz hükümlerini bilmeyen ve bu yüzden de sahih bir şekilde namazını kılamayan veya namazdaki şüphelerin hükmünü bilmiyorsa; bu hükümlerden biriyle namazda karşılaşacağını ve öğrenmediği için bir farzı terk etmek zorunda kalacağına veya harama bulaşacağına ihtimal verirse, bunları öğrenmek için namazını geciktirmelidir. Ama doğru bir şekilde namazını kılacağını ümidiyle namaza başlar, namazda da böyle bir durumla karşılaşmazsa, namazı doğrudur. Fakat hükmünü bilmediği bir konuyla karşılaşır vazifesi olduğuna ihtimal verdiği iki taraftan birine amel etmeli ve namazı tamamlamalıdır. Daha sonra hükmü sormalı, batıl olmuşsa namazını yenilemeli, doğru ise tekrar kılmasına gerek yoktur.

Hüküm 762– Namaz için vakit müsait olur, alacaklı da alacağını isterse mümkün olduğu takdirde önce borç verilmeli ve daha sonra namaz kılınmalıdır. Yine acele yapılması gereken farz bir işle karşılaşılırsa, önce o iş yapılmalıdır. Meselâ, caminin necis olduğu görülürse, önce cami temizlenmeli ve daha sonra namaz kılınmalıdır. Böyle bir durumda önce namaz kılınırsa, günah işlenmiş olur; ama kılınan namaz sahihtir.

TERTİP ÜZERE KILINAN NAMAZLAR

Hüküm 763– İkinci namazı öğlen namazından ve yatsı namazı da akşam namazından sonra kılınması gerekir. Eğer kasıtlı olarak ikinci namazı öğlen namazından ve yatsı namazı da akşam namazından önce kılınırsa, batıl olur.

Hüküm 764– Öğlen namazı niyetiyle namaza başlanır; ancak namazda iken öğlen namazının kılındığı hatırlanırsa, niyet ikindi namazına çevrilemez. Bu durumda kılınan namazın bozulup ikindi namazının kılınması gerekir. Akşam ve yatsı namazlarında da aynı hüküm geçerlidir.

Hüküm 765– İkinci namazındayken öğlen namazını kılmadığından emin olur ve bundan dolayı niyetini öğlen namazına çevirir; ancak öğlen namazını kıldığını hatırlarsa; vacip ihtiyat gereği öğlen namazının niyetini ikindi namazına çevirip namazı bitirmeli ve namaz bittikten sonra yeniden ikindi namazını kılmalıdır. Fakat niyetini öğlene çevirdiyi anda henüz namazın hiçbir amelini yerine getirmemiş olsun, bu durumda namazı yeniden kılmaya gerek yoktur.

Hüküm 766– İkinci namazındayken, öğlen namazının kılınıp kılınmadığından şüpheye düşerse ikinci namazı niyetiyle namazı bitirmeli, sonra öğlen namazını kılmalıdır. Ama namazın bitmesiyle akşam girecek ve bir rekâtlık namaz kılacak kadar dahi vakit kalmazsa, kılınan namaz, ikinci namazı niyetiyle tamamlanmalıdır ve bu durumda öğlen namazını kıldı olarak kabul etmelidir.

Hüküm 767– Yatsı namazında dördüncü rekâtta rükûya vardıktan sonra, akşam namazının kılınıp kılınmadığından şüpheye düşülürse, vakit darsa yatsı namazı olarak tamamlanmalı ve ardından ihtiyat gereği akşam namazı kılınmalıdır. Beş rekât namaz kılacak kadar vakit varsa namazı bozup önce akşam daha sonra yatsı namazını kılmalıdır.

Hüküm 768– Yatsı namazında dördüncü rekâtta rükûya vardıktan sonra, akşam namazının kılınıp kılınmadığından şüpheye düşülürse, namazı bitirmeli ve daha sonra akşam namazını kılmalıdır. vacip ihtiyat gereği yatsı namazını tekrar kılmalıdır.

Hüküm 769– İhtiyat edilerek kılınan namaz yeniden kılınır; ancak, namaz esnasında, ondan önce kılınması gereken namazın kılınmadığı hatırlanırsa, o namaza niyet çevrilemez. Meselâ, ihtiyat edilip ikinci namazı yeniden kılınırken öğlen namazının kılınmadığı anlaşılırsa, niyeti öğlen namazına çevrilemez.

Hüküm 770– Namazlarda niyeti, kazadan edâya ve müstehaptan farza çevirmek, caiz değildir.

Hüküm 771– Eda olarak kılınan namazın vakti geniş olursa, -Boynunda kaza namazı olduğunu hatırlarsa- insanın namaz arasında niyetini kaza namazına çevirmesi müstehap ihtiyat gereyidir. Ama niyetin kazaya çevrilmesi mümkün olmalıdır. Meselâ, öğlen namazını kılarken, niyetini ancak üçüncü rekâtta başlamadan önce sabah namazının kazasına çevirebilir.

MÜSTEHAPE NAMAZLAR

Hüküm 772– Müstehap namazlar çoktur ve bunlara "Nafile" denir. Müstehap namazlar içerisinde günlük nafile namazların kılınması daha çok tavsiye edilmiştir. Nafile namazlar cuma günü dışında otuz dört rekâttır: Sekiz rekât öğlen namazının nafilesi, sekiz rekât ikinci namazının nafilesi, dört rekât akşam namazının nafilesi, iki rekât yatsı namazının nafilesi, on bir rekât gece nafilesi, iki rekât sabah namazının nafilesi. Ancak yatsının iki rekât nafile namazının farz ihtiyat gereği oturularak kılınması gerektiğinden bir rekât hesap edilir. Cuma günü ise, öğlen ve ikindinin on altı rekâtlık nafilesine dört rekât daha ilave edilir. Altı rekât güneş yayginken ve altı rekât güneş yükseldiği zaman altı rekât öğlene yaklaştığı zaman ve iki rekât da öğlen vakti kılınmalıdır.

Hüküm 773– On bir rekât gece nafilesinin (teheccüd namazının) sekiz rekâtı gece nafilesi, iki rekâtı şef' namazı ve bir rekâtı da vitir namazı niyetiyle kılınmalıdır.

Hüküm 774– Nafile namazlar, oturularak da kılınabilir. Oturularak kılınan iki rekâtı bir rekât hesap etmek daha iyidir. Örneğin sekiz rekâtlık öğlen namazının nafilesini oturarak kılmak isteyen kimsenin onaltı rekât kılması daha iyidir. Vitir namazını oturarak kılmak isteyen kimse ikitane bir rekâtlık namaz kılmalıdır.

Hüküm 775– Yolculukta, öğlen ve ikinci nafileleri kılınmamalıdır. Ama yolculukta yatsı nafilesini, ihtiyat gereği sevap ümidiyle kılmalıdır.

GÜNLÜK NAFİLE NAMAZLARIN VAKTİ

Hüküm 776– Öğlen namazının nafilesi, öğlen namazından önce kılınır ve onun vakti, öğlenin evvelinden başlar, ve yere dikilen şahis (güneşe karşı dikilen şey) gölgesinin uzunluğu kendi uzunluğunun yedide biri kadardır. Örneğin eğer şahis(güneşe karşı dikilen şey) in uzunluğu yedi vecep olursa öğlen vakti girdikten sonra gölgesi iki vecep olana kadar öğlen namazının nafilesinin vaktinin sonudur.

Hüküm 777– İkinci namazının nafiləsi, ikinci namazından önce kılınır. ikinci namazı nafiləsi, yere dikili şeyin gölgesinin miktarı, kendisinin yedide dördüne ulaşınca kadardır. Öğlenin ve ikindinin nafilisini güneşe karşı dikilen şeyin gölgesi yedide iki veya yedide dört olduktan sonra kılmak isterse, nafilayı farz namazdan sonra kılmak daha iyidir. Sonradan kılamayacağını anlarsa niyetini kaza veya eda olarak belirtmemelidir

Hüküm 778– Akşam namazının nafilisinin vakti, akşam nama-zının bitmesiyle başlar, güneş battıktan sonra batı tarafında meydana gelen kızılığın yok olmasına devam eder.

Hüküm 779– Yatsı namazının nafilisinin vakti, yatsı namazının bitmesiyle başlar ve yatsı namazı eda olduğu müddetçe nafilisinin de vakti devam eder. Ancak yatsı namazının hemen ardından kılınması, daha iyidir.

Hüküm 780– Sabah namazının nafiləsi, sabah namazından önce kılınır. Onun vakti, fecri evvelden(sabah doğudan yükselen dik bir ışık olduğu zamana denir) başlar, güneşin kızılığı belirinceğe kadar devam eder. gece yarısından sonra on bir rekât gece namazı kılındıktan hemen sonra kılmak caizdir.

Hüküm 781– Gece namazının vaktinin başlangıcı, gece yarısından başlar sabah ezanına kadar devam eder. Sabah ezanına yakın kılınması daha iyidir.

Hüküm 782– yolcu ve nafile namazını gece yarısından sonra kılmak kendine zor gelen kimse, gecenin evvelinde kılabilir.

Hüküm 783– müstehap namazlardan birtanesi meşhur görüşe göre ğufeyle namazıdır. Akşam ve yatsı namazları arasında kılınır. İhtiyat gereği onun vakti batıdaki kızılık gitmeden öncedir. Ğufeyle namazını akşam saymak daha iyidir.

Ğufeyle Namazı Nasıl Kılınır

Birinci rekâtta Fatiha'dan sonra okunacak sure yerine şu ayet okunur: فَظَّ مُعَاضِبًا ذَهَبَ إِذْ دَالْتُونِ وَ

أَنْتَ إِلَهِ إِلَهِ لَا أَنْ الطُّلُمَاتِ فِي فَتَادَى عَلَيْهِ تَقْدِيرَ لَنْ أَنْ نَ ه

الْمُؤْمِنِينَ نُنْجِي كَذَلِكَ وَ الْعَمَّ مِنْ جِنَاهُ ه ن وَ لَهُ فَاسْتَجَبْنَا الظَّالِمِينَ مِنْ كُنْتُ إِنِّي سُبْحَانَكَ

Okunuşu: "Ve zennûni iz zehebe muğâziben fezenne en len nekdire 'eleyhi fenâdâ fi'z-zulumâtî en la ilâhe illâ ente sub-haneke innî kuntu mine'z-zalimîn. Festecebnâ lehu ve necceynahu mine'l-ğemmi ve kezalike nunci'l-mu'minîn." 32 İkinci rekâtta Fatiha'dan sonra sure yerine şu ayet okunur: وَ هُوَ إِلَهِ يَعْلَمُهَا لَا الْعَيْبِ مَفَاتِحَ عِنْدَهُ وَ مِنْ تَسْفُطَ مَا وَ وَالْبَحْرِ الْبَرِّ فِي مَا يَعْلَمُ وَ هُوَ إِلَهِ يَعْلَمُهَا لَا الْعَيْبِ مَفَاتِحَ عِنْدَهُ وَ

إِلَهِ وَرَقَّةٍ مُبِينٍ كِتَابٍ فِي إِلَهِ يَابِسٍ لَا وَ رَطْبٍ لَا وَ الْأَرْضِ طُلُمَاتٍ فِي حَبْهَةٍ لَا وَ يَعْلَمُهَا

Okunuşu: "Ve 'indehu mefatih-ul ğeybi la ye"lemuha illa huve ve ye"lemu ma fi'l-berri ve'l-behri ve ma teskuţu min vereketin illa ye"lemuha vela hebbetin fî zulumat'il-erzi vela reţbin vela yâbisin illa fî kitabın mubîn." 33 Kunutta da şu dua okunur: الْعَيْبِ بِمَفَاتِحِ أَسْأَلُكَ إِنِّي مَ هَ اللَّهُ

أَنْ وَ مِدِّ هَ M

كَذَا وَ كَذَا بِ تَفْعَلْ

Okunuşu: "EllaHumme innî es'eluke bimefatih'il-ğeybilletî la ye"lemuha illa ente, en tuselliye 'ela Muhammedin ve âl-i Mu-hemmedin ve en tef'ele bî keza ve keza." 34 Duanın sonunda yer alan ve "şu ve şu" anlamına gelen

32 [Anlamı: Zünnun'u (balık karnına girmiş olan Yûnus İbn-i Matta'yı) da an; zira (o kavmine) kızarak gitmişti, bizim kendisine güç yetiremeyeceğimizi, (kavminin arasından çıkmakla kendisini kurtaracağını) sanmıştı. Nihayet karanlıklar içinde (kalıp): "Senden başka ilâh yoktur. Sen her türlü eksiklikten münezzehsin. Ben zalimlerden oldum." diye yalvardı. Biz de onun duasını kabul ettik ve onu tasadan kurtardık. İşte biz inananları böyle kurtarız. - Enbiyâ, 87-]

33 [Anlamı: Gayb'ın (görünmez bilginin) anahtarları O'nun yanındadır, onları O'ndan başkası bilmez. (O) karada ve denizde olan her şeyi bilir. Düşen bir yaprak,-ki mutlaka onu bilir- yerin

karanlıkları içinde gömülen tane, yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir Kitap'ta olmasın. -En'âm, 59-]

34 [Anlamı: Allah'ım! Ben gayb'ın anahtarları -ki onları senden başkası bilmez- hakkına senden Hz. Muhammed'e ve Ehlibeyti'ne rahmet etmeni ve benim şu şu... hacetlerimi yerine getirmeni dilerim.]

"keza ve keza" kelimeleri yerine hacetler istenir ve sonra şu dua okunur: نِعْمَتِي وَلِيُّنَا مَهْ أَللَّهُ وَ عَلَيْهِ مِدْ هَمْ حَقُّ فَأَسْأَلُكَ يَ حَاجَتِ تَعْلَمُ يَ طَلِبَتِ عَلَى وَالْقَادِرُ لِي قَضَيْتَهَا مَا هَلْ سَلَامُ هَلْ عَلَيْهِمْ

Okunuşu: "EllaHumme ente veliyyu ni"metî ve'l-kâdiru 'ela t̤elibetî, te"lemu hâcetî fees'eluke bihekki Muhemmedin ve âl-i Muhemmedin 'eleyhi ve 'eleyhim'us-selâm, lemma kezeyteha lî." 35

35 [Anlamı: Allah'ım! Sen veli nimetimsin, isteklerimi vermeye kâdirsın ve hacetimi bilirsin. O hâlde, Hz. Muhammed ve Ehlibeyti (hepsine Allah'ın selâmı olsun) hürmetine senden hacetlerimi yerine getirmeni dilerim.]

KIBLE HÜKÜMLERİ

Hüküm 784– Mekke-i Muazzama'da bulunan Kâbe evi, ve kendi hizasından gökyüzüne kadar kıbledir. Namaz tam olarak ona doğru kılınmalıdır. "kıbleye doğru namaz kılıyor" denecek şekilde olursa yeterlidir. Yine, hayvanın başının kesilmesi gibi kıbleye doğru yapılması gereken işlerde de "kıbleye doğru yapılıyor" denilmesi yeterlidir.

Hüküm 785– Farz namazını ayakta kılan kimsenin Yüzü, sinesi ve karnı kıbleye gelecek şekilde durmalıdır. Müstehap ihtiyata göre, ayak parmakları da kıbleye doğru olmalıdır.

Hüküm 786– Oturarak namaz kılması gereken kimse, Yüzü, sinesi ve karnı kıbleye gelecek şekilde oturmalıdır.

Hüküm 787– Oturarak namaz kılamayan kimse, namazda bedeninin ön kısmı kıbleye doğru olacak şekilde sağ yanı üzerinde uzanmalıdır. Eğer mümkün olmazsa, bedeninin ön kısmı kıbleye doğru olacak şekilde sol yanı üzerinde uzanmalıdır. Eğer bunu da yapamazsa, ayaklarının altı kıbleye doğru gelecek şekilde sırt üstü yatmalıdır.

Hüküm 788– İhtiyat namazı, unutulmuş secde ve teşehhüt kıbleye doğru yapılmalıdır. Sahiv secdesini de kıbleye doğru yapması ihtiyaten farzdır. **Hüküm 789**– Yol yürürken ve bir şeye binmiş olduğu hâlde, müstehap namaz kılınabilir. Eğer bu iki durumda müstehap namaz kılınırsa, kıbleye doğru yönelmek gerekmez.

Hüküm 790– Namaz kılmak isteyen kimse, kible yönünü tespit etmek için çaba sarfetmelidir. kıblenin hangi yönde olduğundan emin oluncaya kadar buna devam eder. Eğer emin olamazsa zannına mesela müslümanların camilerindeki mihraplara ve Müslüman mezarlarına veya başka yollara bakarak amel edebilir. Hatta ilmi kurallara dayanarak kible yönünü tanıyan kâfir ve fasık bir kimsenin sözünden kible yönüne dair zanna ulaşırsa, yeterlidir.

Hüküm 791– Kible konusunda zanna varan kimse, daha güçlü bir zanna varabilecekse, varmış olduğu zanna göre hareket edemez. Örneğin, ev sahibinin sözünden kible konusunda zanna varan bir misafir bir başka yolla daha güçlü bir zanna varabilecekse, onun sözüne göre hareket edemez. **Hüküm 792**– Kible yönünü bulmak için bir aracı olmaz veya uğraştığı hâlde bir zanna varamazsa bir tarafa namaz kılmak yeterlidir. Namaz vakti müsait olursa, dört tarafa dört namaz kılması ihtiyaten vaciptir. Eğer dört tarafada namaz kılacak kadar vakit yoksa, vakit yettiği kadar namazını kılmalıdır. Örneğin: sadece bir namaz kılacak kadar vakit varsa sadece bir namaz dilediği tarafa kılabilir. Namazları öyle kılmalığı onlardan biri kıbleye doğru idi diyebilsin veya eyri bile olsa kıbleye tamamen sağ tarafı dönük veya kıbleye tamamen sol tarafı dönük denilmesin.

Hüküm 793– Kiblenin, iki yönden biri olduğundan emin olur veya bu hususta zannı olursa, her iki yöne doğru namaz kılmalıdır.

Hüküm 794– Birkaç yöne doğru namaz kılması gereken kimse, öğlen ve ikindi namazları gibi biri öbüründen sonra kılınması gereken namazlarda, önce öğlen namazını dört tarafa kılıp bitirdikten sonra ikindi namazını başlaması ihtiyaten müstehaptır. Fakat her yöne sırayla iki rekat kılıp sonra diğer yöne kılabilir.

Hüküm 795– Kiblenin hangi taraf olduğundan emin olmayan kimse, namaz dışında kibleye doğru yapılması gereken örneğin hayvanı kesmek gibi bir işi yapmak istediğinde, kendi zannına göre hareket etmelidir. Eğer zanna varmak mümkün değilse, hangi tarafa doğru yapılırsa yapılsın sahihtir.

NAMAZDA BEDENİ ÖRTMEK

Hüküm 796– Erkek namazda, kimse görmese bile avret yerini örtmelidir. Hatta göbekten dizlerine kadar örtmesi, daha iyidir.

Hüküm 797– Kadın namazda, saç ve baş da dâhil olmak üzere bütün bedenini örtmelidir. Müstehap ihtiyat gereği ayak altını da örtmelidir. Fakat yüzün abdestte yıkanan kısmını ve eller bileklere kadar ve ayakların üzeri bileklere kadar örtünmesi gerekmez.

Hüküm 798– unutulmuş secdenin veya teşehhüdün kazası yerine getirilirken, namazdaki gibi kapanmalıdır. Sehv secdesini yerine getirirken, namazdaki gibi örtünmesi ihtiyaten vaciptir.

Hüküm 799– Namazda bilerek veya meseleyi bilmediğinden dolayı avret yeri örtülmezse, namaz batıl olur.

Hüküm 800– Namaz kılınırken avret yerinin açıldığını fark eden kimse açık yeri örtmelidir. Avret yerinin açık olduğunu anladıktan sonra namazını bitirip yeniden kılması ihtiyaten farzdır. Ama eğer namazdan sonra, avret yerinin namazda açıldığı anlaşılırsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 801– Ayaktayken elbise, avret yerini örter; ancak rükû ve secde gibi durumlarda örteceği belli olmazsa, açıldığı takdirde herhangi bir şeyle avret yeri örtülürse, namaz sahihtir. Ama müstehap ihtiyat gereği, öyle bir elbiseyle namaz kılınmamalıdır.

Hüküm 802– İnsan, elbisesi yoksa, namazda kendisini ot ve ağaç yaprağıyla örtebilir. Ama elbisesi olduğu zaman ot ve ağaç yaprağıyla kendini örtmemelidir.

Hüküm 803– Avret yerini örtmek için bir şey bulunmadığı çaresiz kalınan durumlarda insan, avret yerini çamurla örtebilir.

Hüküm 804– Namazda örtünecek hiçbir şey bulamaz; ancak bulacağından ümidini kesmemişse, namazını geciktirmelidir. Eğer bir şey bulamazsa, vaktin sonunda birdahaki medelede açıklanacağı gibi vazifesine uygun olarak namaz kılmalıdır.

Hüküm 805– Avret yerini örtecek bir şey hatta ağaç yaprağı, ot, çamur bulamayan ve namaz vaktinin sonuna kadar da örtecek bir şey bulabileceğine ihtimal vermeyen kimse, namaz kılmak istediğinde; eşi dışında namahremi onu görme ihtimali varsa, oturarak namazını kılmalıdır. Ruku ve secde için avret mahali görülmeyecek şekilde eyilmelidir. secde için rukudan biraz fazla eyilmelidir. Mührü kaldırarak anlını ona bırakmalıdır. namahremi onu görmeyeceyinden eminse, vacip ihtiyat gereği iki namaz ayakta kılmalıdır. birinde rükû ve secdeleri yerine getirerek namazını kılmalıdır. Elbisesi olan şahıs gibi ve diğerinde ruku ve secde yerine başıyla işaret etmeli. Vacip ihtiyat gereği her iki namazda da kendi önünü ayaktayken kapatmalıdır.

NAMAZ KILANIN ELBİSESİ

Hüküm 806– Namaz kılanın elbisesinin altı tane şartı vardır. 1) Temiz olmalıdır. 2) Mubah (gasp edilmemiş) olmalı. 3) Lâşe hayvanın parçasından yapılmamalıdır. 4) Yırtıcı hayvanın

parçasından yapılmamalı. Vacip ihtiyata göre eti yenmeyen hayvanların derisinden de olmamalıdır. 5-6) Namaz kılan, erkek ise, elbisesi halis ipek ve altın işlemeli olmamalıdır.

1. Şart:

Hüküm 807– Namaz kılanın elbisesi temiz olmalıdır. Bilerek necis beden veya elbiseyle kılınan namaz, batıl olur.

Hüküm 808– Necis elbise ve bedenle kılınan namazın batıl olduğunu bilmeyen kimse böyle namaz kılsa namazı batıldır.

Hüküm 809– meseleyi bilmediğinden dolayı, necis birşeyin necis olduğunu bilmezse mesela necaset yiyen devenin terinin necis olduğunu bilmezse ve onunla namaz kılsa namazı batıldır.

Hüküm 810– Beden veya elbisenin necis olmadığını bilir; ancak namazdan sonra necis olduğu anlaşılırsa, kılınan namaz

sahihtir. Müstehap ihtiyat gereği eğer vakit varsa namazı tekrar kılmalıdır.

Hüküm 811– Beden veya elbisenin necis olduğunu unuttur; ancak namazda veya namazdan sonra farkına varırsa, namazı yeniden kılmalıdır. Vakit geçmişse kaza etmelidir.

Hüküm 812– Vakit müsait iken namaza başlayan kimse, daha namazın en başındayken beden veya elbisesinin necis olduğunu anlarsa veya şimdimi oldu yoksa önceden beri necismiydi diye şüpeye düşerse; bu durumda bedeni ve elbiseyi yıkamak, elbiseyi çıkarmak veya değiştirmek namazın bozulmasına neden olmayacaksa, bunu yapmalıdır. Başka bir şey avret yerini kapatmışsa necis olan elbisesini çıkarmalıdır. Ama bedeni ve elbiseyi yıkamak, elbiseyi çıkarmak veya değiştirmek namazın bozulmasına neden veya necis elbiseyi çıkardığı takdirde çıplak kalacaksa namazı bozmalı ve temiz beden ve elbiseyle namazı kılması gerekir.

Hüküm 813– Vakit dar iken namaza başlayan kimse, daha namazın en başındayken beden veya elbisesinin necis olduğunu anlarsa veya şimdimi oldu yoksa önceden beri necismiydi diye şüpeye düşerse; bu durumda bedeni ve elbiseyi yıkamak, namazın bozulmasına neden olmayacaksa, bunu yapmalıdır. elbiseyi çıkarmak veya değiştirmek namazın bozulmasına neden olmayacaksa, yine bunu yapmalıdır. Başka bir şey avret yerini kapatmışsa necis olan elbisesini çıkarmalıdır. Ve namazı bitirmelidir. Ama bedeni ve elbiseyi yıkamak, elbiseyi çıkarmak veya değiştirmek namazın bozulmasına neden veya necis elbiseyi çıkardığı takdirde çıplak kalacaksa o elbiseyle namaz kılmalıdır. Ve yine elbiseyi çıkarır veya namaz esnasında yıkarsa namazı yine bozulmaz. Ama soğuktan dolayı veya bunun gibi sebeplerden dolayı elbiseyi çıkaramıyorsa namazı o şekilde kılıp bitirmelidir ve namazı sahihtir.

Hüküm 814– Vakit darken namaza başlar ve namaz esnasında bedeni necis olursa; henüz namazdan birşeye başlamamışken bunun farkına varırsa veya necis olduğunu anlar ama namaz esnasındamı necis oldu yoksa namazdan öncede necimiydi diye şüpe ederse yıkamak eğer namazı bozmayacaksa namaz esnasında yıkamalıdır. Eğer yıkamak namazı bozacaksa namaza o şekilde devam edip bitirmelidir ve namazı sahihtir.

Hüküm 815– Beden veya elbisesinin temiz olduğundan şüpheye düşen kimse, ve namazı kıldıktan sonra beden veya elbisesinin necis olduğunu anlarsa, namazı sahihtir.

Hüküm 816– Elbisesini yıkar ve temizlendiğinden emin olur ve onunla namaz kılar; ancak namazdan sonra temizlenmemiş olduğunu anlarsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 817– Beden veya elbisede kan görülür ve kesinlikle necis kanlardan olmadığı örneğin, sivrisinek kanı olduğu bilinir; ancak namazdan sonra kendisiyle namaz kılınmayan kanlardan olduğu anlaşılırsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 818– Elbise veya bedende bulunan kanın, namazı boz-mayan necis kanlardan örneğin, çiban ve yara kanı olduğundan emin olunur [ve öylece namaz kılınır]; ancak namazdan sonra namazı bozan kanlardan olduğu anlaşılırsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 819– Bir şeyin necis olduğu unutulurak ıslak beden veya elbise ona değiştirilir ve öylece namaz kılınır ve namazdan sonra hatırlanırsa, kılınan namaz sahihtir. Ama eğer beden ıslakken necis olduğu unutilan bir şeye değer ve necis olan yer yıkanmadan gusledilir ve öylece namaz kılınırsa, alınan gusül ve kılınan namaz batıl olur. Yine herhangi bir abdest organı ıslak iken necis olduğu unutilan bir şeye dokundurulur ve ora yıkanmadan önce abdest alınıp namaz kılınırsa, alınan abdest ve kılınan namaz batıl olur. Ama abdest almakla necis olan uzuv da temizlenirse, abdest ve namazı sahihtir.

Hüküm 820– Bir tek elbisesi olan kimsenin beden ve elbisesi necis olur ve yalnızca onlardan birini yıkamaya yetecek kadar suyu bulunursa, bedenini yıkamalı necis elbiseyle de namazını kılmalıdır. Fakat elbise idrarla necis olmuşsa ve bedense kanla necis olmuşsa burada öncelik elbisenin yıkanmasıdır. Necasetin türüne önem verilirken beden veya elbisede önceliğe bakılmaz.

Hüküm 821– Necis elbiseden başka elbisesi olmayan kimse, necis elbiseyle namaz kılmalıdır.

Hüküm 822– İki tane elbisesi olan kimse, onlardan birinin necis olduğunu bilir; ancak hangisinin necis olduğunu bilmezse, vaktin müsait olması durumunda, her iki elbiseyle de namaz kılmalıdır. Meselâ, öğlen ve ikinci namazı kılmak isterse, elbiselerin her birisi ile bir öğlen ve bir ikinci namazı kılması gerekir. Ama vakit dar ise, elbiselerden birini diğerine tercih verecek bir ihtimal de yoksa, hangisiyle namaz kılsa yeterlidir ve müstehap ihtiyat gereği temiz elbiseyle namazı kaza etmelidir.

2. Şart:

Hüküm 823– Namaz kılanın elbisesi mubah (yani gasp edilmemiş) olmalıdır. Gasp edilmiş elbise giymenin haram olduğunu bilen bilerek gasp edilmiş elbiseyle namaz kılsa,veya elbisenin ipi, düymesi veya herhangi bir bölümü gasp edilmiş olursa kıldığı namazı batıldır.

Hüküm 824– Gasp edilmiş elbise giymenin haram olduğunu bilen ancak, onunla namaz kılanın hükmünü bilmeyen kimse, bilerek gasp edilmiş elbiseyle namaz kılsa, namazı batıldır.

Hüküm 825– Elbisesinin gasp edilmiş olduğunu bilmeyen veya unutan kimse, o elbiseyle namaz kılsa, namazı sahihtir.

Ama kendisi onu gasp eder ve gasp ettiğini de unutarak onunla namaz kılsa, farz ihtiyat gereği namazı batıldır.

Hüküm 826– Elbisesinin gasp edilmiş olduğunu bilmeyen veya unutan kimse, namazda farkına varırsa, eğer üzerinde avret yerini örten başka bir şey olur, çabucak veya namazın muvalatını (peş peşe olmasını) bozmadan elbiseyi çıkarabilecekse, çıkarmalıdır ve namazı sahihtir. Eğer üzerinde avret yerini örten başka bir şey olmaz veya gasp edilmiş elbiseyi derhal çıkaramazsa çıkardığı taktirde namazın peşpeşe oluşunu bozarsa, bir rekat namaz kılacak kadar vakit kalmışsa bile namazı bozmalı ve gasp edilmemiş elbiseyle namaz kılmalıdır. Eğer bu kadar vakit yoksa namaz kılarken elbiseyi çıkarmalı ve çıplak namaz kılan şahsın yaptığı gibi namazını kılmalıdır.

Hüküm 827– Canını korumak için gasp edilmiş elbiseyle namaz kılan kimse namazı sahihtir. Aynı şekilde gasp edilmiş elbisenin çalınmasını önlemek için, gasp edilmiş elbiseyle namaz kılsa, namazı sahihtir.

Hüküm 828– Humusu verilmemiş parayla elbise satın alırsa, o elbiseyle namaz kılmak batıldır.

3. Şart:

Hüküm 829– Namaz kılanın elbisesi, akıcı kanı olan yani damarı kesildiğinde kanı sıçrayan murdar hayvanın parçalarından olmamalıdır. farz ihtiyat gereği, balık ve yılan gibi akıcı kanı olmayan ölü hayvandan yapılan elbiseyle de namaz kılınmamalıdır.

Hüküm 830– Namaz kılanın üzerinde, murdar hayvanın et ve derisi gibi canı olan kısımlarından bir şey bulunursa namaz kılanın elbisesi olmasa dahi namazı vacip ihtiyat gereği namazı batıldır. Fakat yün veya boynoz gibi ruhu olmayan şeyler namaz kınanın yanında bulunursa bununla namaz kılmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 831– Eti yenen murdar hayvanın yün ve kılı gibi canı olmayan kısımlarından bir şey namaz kılanın üzerinde olur veya onlardan yapılmış elbiseyle namaz kılınırsa, namaz sahihtir.

4. Şart:

Hüküm 832– namaz kılanın elbisesi yenilmesi hamam olan hayvanlardan olmaması gerekir.

Hüküm 833– Kedi gibi eti yenmeyen bir hayvanın salyası, sümüğü veya başka bir rutubeti namaz kılanın beden veya elbisesinde olursa, ıslak olduğu takdirde namaz batıldır; eğer kurur ve kendisi de giderilirse, namaz sahihtir.

Hüküm 834– eğer namaz kılanın üzerinde başka birinin saçı , teri veya tükürüğü olursa sakıncası yoktur. İnci, mum veya bal da namaz kılanın üzerinde olusa hüküm yine aynıdır.

Hüküm 835– İster Müslüman memlekette yapılsın, ister Müslüman olmayan memlekette, eti yenen veya eti yenmeyen hayvandan yapıldığı konusunda şüpheye düşülen elbiseyle müstehap ihtiyat gereği o elbiseyle namaz kılınmamalıdır.

Hüküm 836– inciyle namaz kılmanın sakıncası yoktur. İncinin etinin yenmesi haram olan hayvanlardan olup olmadığı belli değildir.

Hüküm 837– vacip ihtiyat gereği Sincap postuyla namaz kılmaktan uzak durmak gerekir.

Hüküm 838– Eti yenmeyen bir hayvandan olduğunu bilinmeyen veya unutulmuş bir elbiseyle kılınan namazı yeniden kılmak vacip değildir.veya vakti geçmişse kaza etmeğe gerek yoktur.

5. Şart:

Hüküm 839– Erkekler için altın dokumalı elbise giymek haramdır ve bu elbiseyle kılınan namaz batıldır. Ama kadının, namazda ve namaz dışında altın dokumalı elbise giymesinin sakıncası yoktur.

Hüküm 840– Erkeğin altın ziynet kullanması örneğin, boynuna altın zincir, parmağına altın yüzük, koluna altın saat takması, haramdır ve onunla kılınan namaz batıldır. Ama kadının namazda ve namaz dışında altını ziynet olarak kullanmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 841– Yüzük veya elbisesinin altından olduğunu bilmeyen, Unutan veya şüpheye düşülen ve onunla namaz kılan erkeğin kıldığı namazı müstehap ihtiyat gereği yeniden kılmalıdır. Eğer vakti geçmişse kaza etmelidir.

6. Şart:

Hüküm 842– Namaz kılan erkeğin elbisesi hatta takkesi veya kemeri ihtiyat gereği saf ipekten olmamalıdır. Namaz dışında da yine onu giymek erkeğe haramdır.

Hüküm 843– Erkeğin, astarının hepsi veya bir kısmı saf ipekten olan elbiseyi giymesi haramdır ve onunla kılınan namaz batıldır.

Hüküm 844– Saf ipekten mi, yoksa başka kumaştan mı olduğu bilinmeyen elbiseyi giymenin sakıncası yoktur ve onunla namaz kılmak müstehap ihtiyat gereği kılınmamalıdır.

Hüküm 845– İpek mendil veya benzeri bir şeyin erkeğin cebinde olmasının sakıncası yoktur ve namazı da batıl etmez.

Hüküm 846– Kadının namazda veya namaz dışında ipek elbise giymesinin sakıncası yoktur.

Hüküm 847– Çaresizlik hâlinde, saf ipek kumaştan yapılmış, altın dokumalı, gasbi ve murdar hayvandan elde edilen elbiseyi giymenin sakıncası yoktur. Başka elbisesi olmayan kimse, elbise giymek zorunda olursa, bu elbiselerle namaz kılabilir.

Hüküm 848– Gasp edilmiş, elbiseden başka elbisesi olmayan kimse, elbise giymek zorunda da olmayan kimse, çıplaklar için denilen hükümlere göre namazını kılmalıdır.

Hüküm 849– Yırtıcı hayvandan yapılan veya murdar hayvandan yapılan elbiseden başka elbisesi olmayan ve elbise giymek zorunda bulunan kimse, o elbiseyle namaz kılabilir. Eğer elbise giymek zorunda kalmazsa, çıplaklar için denilen hükümlere göre namazını kılmalıdır. ve ihtiyat gereği o elbiseyle de yeniden namaz kılmalıdır.

Hüküm 850– eğer bir erkeğin saf ipek veya altından dikilmiş elbiseden başka bir elbisesi yoksa ve elbise giymek zorunda değilse; çıplak insanların namazı kılmak zorunda olduğu gibi namaz kılmalıdır. Ve ihtiyat gereği o elbiseyle de tekrar namazı kılmalıdır.

Hüküm 851– Namazda avret yerini örtecek bir şeyi bulunmayana kiralayarak veya satın alarak bile olsa böyle bir şeyi hazırlaması farzdır. Ama onu hazırlamak, gücünün ötesinde bir parayı gerektirirse veya parayı elbiseye harcadığı takdirde durumuna zarar verecek ve onu etkileyecek olursa, çıplakların kıldığı şekilde, namaz kılması gerekir.

Hüküm 852– Elbisesi olmayan kimseye, başka birisi elbise bağışlar veya ödünç verirse, verilen şeyi kabul etmek onun için meşakkatli olmadığı takdirde, kabul etmesi gerekir. Hatta ödünç veya bağış talebinde bulunmak onun için zor olmazsa, elbisesi olan kimseden ödünç veya bağış istemelidir.

Hüküm 853– Dikimi, rengi veya kumaşı açısından giymek isteyeninin durumuna uygun olmayan elbisesini giymek, giyenin aşağılanması ve hürmetinin zedelenmesine neden olursa haramdır. Fakat onun dışında giyeceği de olsa, onunla kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 854– farz ihtiyat gereği, erkeğin kadın elbisesi ve kadın da erkek elbisesi giymemelidir. fakat Onunla namaz kılması da namazı batıl etmez.

Hüküm 855– Yatarak namaz kılması gereken kimsenin, üzerine örttüğü yorgan eğer etinin yenmesi haram olan hayvandan yapılsa, çıplak olmasa dahi namaz kılmak onunla cayiz değildir. Eğer necis veya ipek olursa ve giymiş denebiliyorsa onunla namaz kılmak yine cayiz değildir. Fakat onu üzerine örtmenin bir sakıncası yoktur. ve namaza da herhangi bir zararı yoktur. Yatağın bu şekilde olmasının hiçbir sakıncası yoktur sadece yatağı bedenine sararsa ve örtfede giymiş denilecek şekildeyse bu durumdaki hükmü yorganla aynıdır.

NAMAZDA BEDEN VE ELBİSENİN TEMİZ OLMASI GEREKMEYEN DURUMLAR

Hüküm 856– İleride ayrıntıları açıklanacak şu üç durumda, necis beden veya elbiseyle kılınan namaz sahihtir:

- 1) Bedende bulunan yara, cerahat veya çiban vasıtasıyla elbisesi veya bedeni kana bulaşırsa.
- 2) Beden veya elbisesi bir dirhemden daha az kana bulaşmış olursa. bir dirhem, yaklaşık işaret parmağının üst boğumu kadar hesap olmalıdır.
- 3) Necis elbise veya bedenle namaz kılmaya mecbur kalırsa.

İki durumda sadece namaz kılanın elbisesi necis olursa kılınan namaz sahihtir.

- 1) namaz kılanın çorap ve takke gibi küçük elbiseleri necis olursa.
- 2) Çocuk bakıcılığı yapan kadının beden veya elbisesi necis olursa bu beş durum hakkındaki hükümler geniş bir şekilde sonraki meselelerde gelecektir.

Hüküm 857– Namaz kılanın bedeninde veya elbisesinde yara, kesik veya çiban kanı bulunursa, eğer onu yıkamak halk arasında zor olarak görülüyorsa yara veya çiban sahibi için zor olmasa dahi yara, kesik veya çiban iyileşinceye kadar o kanla namaz kılabilir. Aynı şekilde

eğer iltahapla birlikte gelen kan veya yaranın üzerine konulan ilaç necis olursa ve namaz kılanın bedeninde veya elbisesinde olursa iyileşinceğe kadar onunla namaz kılabilir.

Hüküm 858– Çabuk iyileşen ve yıkanması kolay olan yara ve kesikten gelen kan, namaz kılanın elbise veya organında bulunursa, onunla kılınan namaz batıldır.

Hüküm 859– Elbise veya bedenın yaraya uzak olan bir yeri, yaranın rutubetiyle necis olursa, onunla namaz kılmak caiz değildir. Ama yaranın etrafında olan elbise veya beden onun rutubetiyle necis olursa, onunla namaz kılmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 860– Ağız, burun ve benzeri organın içinde bulunan yara veya basurdan gelen kan, beden veya elbiseye bulaşırsa, onunla namaz kılabilir. Basurun ucunun içerde veya dışarıda olmasının farkı yoktur.

Hüküm 861– Bedeninde yara olan bir kimse, beden veya elbisesinde bir dirhemden fazla olan kan görür ve yaranın kanı mı, yoksa başka bir kan mı olduğunu bilmezse, onunla namaz kılması cayiz değildir.

Hüküm 862– Bedende birkaç yara olur ve bir tek yara hesap edilecek şekilde birbirlerine yakın olurlarsa, hepsi iyileşmedikçe, onların kanıyla namaz kılmanın sakıncası yoktur. Ama her biri tek başına bir yara sayılacak kadar birbirlerinden uzak olurlarsa, hangisi iyileşirse, namaz kılmak için o yaradan elbise veya bedene bulaşan kan yıkanmalıdır.

Hüküm 863– Namaz kılanın beden veya elbisesinde iğne ucu kadar dahi hayız (âdet) kanı, nifas ve istihaze kanı, domuzun, köpek, murdarın, eti yenmeyen hayvanların kanı bulunursa namaz kılan şahsın namazı batıl olur. Ama diğer kanlar; örneğin insanın kendi kanı, eti yenen hayvanların kanı bedenın veya elbisenin birkaç yerinde de olsa, toplamaları bir dirhem büyüklüğünde olmadıktan sonra onunla namaz kılmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 864– Astarsız elbiseye dökülüp arkasından çıkan kan, bir kan olarak hesap edilir. hangi tarafında kanın miktarı daha fazla ise o tarafı hesaplamak gerekir. Ama onun arkasına ayrı bir kan değmişse, her birini ayrı hesap etmek gerekir. O hâlde elbisenin yüzü ve arkasındaki kan üst üste dirhemden, işaret parmağının bir boğumundan daha az olursa, onunla namaz sahihtir; eğer fazla olursa, namaz batıldır.

Hüküm 865– Kan, astarlı elbisenin üstüne dökülür ve astarına da ulaşır veya astarına dökülür de elbisenin yüzü de kan olursa her birini ayrı hesap etmek gerekir. O hâlde elbisenin üstünde ve astarında olan kan, birlikte dirhemden [işaret parmağının bir boğumundan] az olursa, onunla namaz sahihtir; eğer daha fazla olursa, namaz batıldır.

Hüküm 866– Beden veya elbisede olan kan, dirhemden [işaret parmağının bir boğumundan] az olur ve rutubet ona ulaşarak kanı etrafa yayarsa, yayılan kan dirhem ölçüsünde veya daha fazla olduğu taktirde, onunla namaz batıl olur. Hatta kan ve rutubet, dirhem kadar olmasa bile hüküm aynıdır. Eğer rutubet kanla karışır etrafa da bulaşmazsa, onunla kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 867– Elbise veya beden kanlanmayıp kana değmek sonucu necis olursa, necis olan kısım dirhem büyüklüğünden az bile olsa, onunla namaz kılmal batıldır.

Hüküm 868– Elbise veya bedende bulunan kan, dirhemden az olur ve başka bir necaset ona değerse, meselâ, bir damla idrar onun üzerine düşerse, onunla namaz kılmak caiz değildir.

Hüküm 869– Namaz kılanın takke ve çorap gibi avret yerini örtmeyecek kadar küçük olan elbiseleri necis olursa, lâşe ve etinin yenmesi haram olan hayvan, ve kendi necis olan hayva (köpek ve domuz) gibi necis olan hayvandan yapılmadığı takdirde, onlarla kadın olsun erkek olsun ve erkekler için ipek ve altından olmazsa kılınan namaz sahihtir. Yine necis yüzükle namaz kılmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 870– vacip ihtiyat gereği necis elbise, mendil avret mahalini kapatır namaz kılanın yanında bulunmaması gerekir. Fakat avret yerini kapatmayan mendille, kilit ve bıçağın namaz

kılanın yanında olmasının sakıncası yoktur. Müstehap ihtiyat gereyi bunlarıda namaz kılarken yanında bulundurmamak gerekir.

Hüküm 871– Çocuğuna bakıcılık yapan annenin bir elbiseden fazla elbisesi yoksa, başka elbise almaya veya kiralamaya gücü yetmezse veya ödünç alamıyorsa günde bir defa elbisesini yıkamalıdır. Öteki güne kadar elbisesi çocuğun idrarıyla necis olsa dahi farketmez. Müstehap ihtiyat gereği ikinci vaktine yaklaşırken elbisesini yıkayıp öğlen ve ikinci namazını kılmalıdır. Bir elbiseden fazla elbisesi varsa ve çaresizlikten tamamını giymek zorunda kalırsa, bir gün içerisinde elbiselerin tamamını birdefa yıkaması yeterlidir. Bedenin hükmüde elbisenin hükmüyle aynıdır

Hüküm 872– Vacip ihtiyat gereği kız çocuğuna bakıcılık yapan kimsenin veya annesinin kız çocuğunun idrarıyla necis olursa günde bir defa yıkasa bile, yıkadıktan sonra necis olursa o elbiseyle namaz kılmamalıdır.

Namaz Kılanın Elbisesiyle İlgili Müstehaplar

Hüküm 873– Birkaç şey namaz kılanın elbisesinde müstehaptır:. Onların başlıcaları şunlardır:

- 1) Başa sarık takıp bir ucunu çene altından geçirmek.
- 2) Aba giymek.
- 3) Beyaz elbise giymek.
- 4) En temiz elbiseler giymek.
- 5) Güzel koku kullanmak
- 6) Akik yüzük takmak.

Namaz Kılanın Elbisesiyle İlgili Mekruhlar

Hüküm 874– Birkaç şey namaz kılanın elbisesinde mekruhtur:. Onların başlıcaları şunlardır: Siyah veya kirli veyahut dar elbiselerin giyilmesi, İçki içen ve necasetten kaçınmayan insanın elbisesinin giyilmesi, Üzerinde resim bulunan elbiselerin giyilmesi, Elbiselerin düğmesinin açık olması, Elbisenin düymeleri açıksa, Üzerinde resim bulunan yüzüğün takılması.

NAMAZ KILANIN MEKÂNI

Namaz kılınan yerin altı şartı vardır:

1. Şart: Namaz kılınan yer, mubah olmalıdır. (Gasp edilmiş olmamalıdır.)

Hüküm 875– Gasp edilmiş bir mülkte kılınan namaz, halı, sedir ve benzeri şeyler üzerinde bile olsa, farz ihtiyata göre batıldır. Ama gasp edilmiş çatı ve çadır altında namaz kılmanın mahzuru yoktur.

Hüküm 876– Menfaati başkasına ait olan bir mülkte, menfaate sahip olan kimsenin izni olmaksızın kılınan namaz farz ihtiyata göre batıldır. Meselâ, kiralanmış bir evde, ev sahibi veya başka birisinin, evi kiralayanın izni olmaksızın kıldıkları namaz batıldır. Yine eğer başkasının da hakkı olan bir mülkte namaz kılsa örneğin; ölen birisi vasiyet etmişse malının üçte birini belirli bir yerde harcamalarını vasiyet ederse, o malın üçte biri ayrılmadığı sürece o mülk üzerinde namaz kılınmaz.

Hüküm 877– Camide oturmakta olan birinin yerini gaspedip orada namaz kılan kimsenin namazı vacip ihtiyat gereği batıldır.

Hüküm 878– Gasp edilmiş olduğunu bilmediği bir yerde namaz kılar ve namazdan sonra, gasp edilmiş olduğunu bilir veya gasp edilmiş olduğunu unuttuğu bir yerde namaz kıldığını namazdan sonra hatırlarsa, namazı sahihtir; ancak kendisi gasp etmiş olursa, bu durumda ihtiyat gereği namazı batıldır.

Hüküm 879– Namaz kılınan yerin gasp edilmiş olduğu bilinir; ama gasp edilmiş yerde kılınan namazın batıl olduğu bilinmez ve orada namaz kılınırsa, farz ihtiyata göre namazı batıldır.

Hüküm 880– Farz namazı binek üzerinde kılmak zorunda olan bir kimsenin, bindiği hayvan, nal veya eyeri gasp edilmiş olursa, kılınan namaz batıldır. Hatta müstehap namaz bile kılınırsa, yine aynı hüküm geçerlidir.

Hüküm 881– Bir mülkte başka birisiyle ortak olan kimsenin hissesi ayrılmamışsa, ortağının izni olmaksızın, o mülkte tasarrufta bulunamaz ve orada namaz kılamaz.

Hüküm 882– Humusu verilmeyen bir paranın kendisiyle mülk satın alırsa orada namaz kılmak sakıncalıdır.

Hüküm 883– Mülk sahibi diliyle namaz kılmaya izin verdiği hâlde kalben razı olmadığı bilinirse, o mülkte kılınan namaz batıldır. İzin vermediği hâlde, kalben razı olduğu kesin olarak bilinirse, namaz sahihtir.

Hüküm 884– Zekât veya humus borcu olan bir ölünün mülkünde tasarrufta bulunmak; haram ve orada kılınan namaz batıldır. borcu verirlerse veya ödemek için üstlenirlerse, ya da bir miktar borcu baki kalırsa, onun mülkünde tasarruf etmenin sakıncası yoktur.

Hüküm 885– Başkalarına borcu olan bir ölünün mülkünde tasarrufta bulunmak varisler borcunu anlaşıma olmaksızın vermeyeceklerse haram ve orada namaz kılmak batıldır.

Hüküm 886– Ölünün mirasçılardan bazıı bulûğ çağına ermemiş, deli veya kayıp olursa, velilerinin izni olmadan o mülkte yapılan tasarruf haram ve kılınan namaz batıldır.

Hüküm 887– motel, hamam gibi yerlerde ki umum için hazırlanmıştır, namaz kılmanın sakıncası yoktur.ama bu gibi yerler dışındaki yerlerde namaz kılmak için mülk sahibinin izin vermesi gerekir. Veya izin verdiğine dair birşeyler söylemesi gerekir. Örneğin mülkünde oturmaya veya uyumaya izin verirse buradan namaz kılmayada izin verdiği anlaşılabilir.

Hüküm 888– Geniş arazilerde, insanların geneli namaz vakti boyunca oradan geçmesi mümkün değilse, sahibi razı olmasa dahi, namaz kılmanın sakıncası yoktur. 277. Meselede abdest kısmında geçtiği gibi.

2. Şart: ikinci şart istikrardır. Yani Namaz kılınan yer hareketsiz olmalıdır. Namaz kılının mekanı hareketli olursa öyleki namazı normal bir şekilde kılmasına engel olursa, o namazı kılan şahsın namazı batıldır.buna göre gemide, trend eve bunun gibi yerlerde eğer namaz doğru bir şekilde kılınıbiliyorsa kılınan namaz sahihtir. Vaktin darlığından veya başka bir sebepten dolayı kılmak zorunda kalırsa, örneğin bazı otobüslerde, gemi ve trenlerde kılmak durumunda kalırsa ve kible sürekli değişiyorsa yapabildiği kadar kibleye doğru dönmeli ve dönerken herhangi birşey okumamalıdır.

Hüküm 889– Buğday, arpa ve benzeri şeylerin yığınları üzerinde namaz kılmak cayizdir fakat namazın vaciplerini yerine getirebilmesi şartıyla mümkündür

Hüküm 890– Namazı tamamlayabileceğine ihtimal verdiği bir yerde namaz kılacak olursa; Rüzgâr, yağmur, kalabalık topluluk ve benzeri sebeplerden dolayı namazı tamamlayamayacağına ihtimal verirse, tamamlamak kastıyla namazı kılar ve Eğer tamamlayabilirse namazı sahihtir.

Hüküm 891– Tavanı çökmek üzere olan bir yerde durmak gibi, orada durmanın haram olduğu bir yerde namaz kılan, günah işlemiştir ama namazının sakıncası yoktur.

Hüküm 892– Allah'ın adı yazılı olan halı gibi, üzerinde namaz kılmak için durmanın veya oturmanın haram olduğu yerin üzerinde namaz kılmak, vacip ihtiyat gereği sahih değildir.

3. Şart: Namaz kılınan yerin tavanı tam olarak ayakta duramayacak şekilde aşağı olmamalı, rükû ve secde edilen yer, rükû ve secdenin yapılamayacağı kadar çok küçük olmamalıdır.

Hüküm 893– Üzerinde durmanın mümkün olmadığı bir yerde namaz kılmak zorunda kalınırsa, oturarak namaz kılınmalıdır. Rükû ve secdeyi yerine getiremiyorsa, onlar için başıyla işaret etmelidir.

4. Şart: vacip ihtiyat gereği peygamber (saa) ve imamların (as) kabirlerinden önde namaz kılınmamalıdır.

Hüküm 894– namaz kılanla temiz kabirleri arasında duvar gibi birşey olursa ve ihtiramsızlık sayılmazsa namazın sakıncası yoktur. amazin sahih olması için yeterli değildir.

5. Şart: Namaz kılınan yerde namazı bozan necis bir şey olursa, beden veya elbiseye bulaşacak kadar ıslak olmamalıdır. Ama namaz kılarken anlin koyulduğu yerde hatta kuru necis dahi olsa namaz batıldır. Namaz kılınan yerin tamamen necis olmaması ihtiyaten müstehaptır.

Hüküm 895– Kadının erkekten arkada namaz kılması ihtiyaten müstehaptır. En azından kadının secde yeri, erkeğin ayakta durduğu yerden biraz geride olmalıdır.

Hüküm 896– Kadın, erkeğin hizasında veya biraz önde olur ve aynı anda namaza başlarsa, müstehap ihtiyata göre namazı yeniden kılmalıdır. Eğer biri diğerinden önce namaza başlasa onun namazı sahihtir. Namazı daha sonra başlayanın müstehap ihtiyat gereği yeniden kılması gerekir.

Hüküm 897– Aynı hizada veya kadının daha önde durarak namaz kıldığında; birbirlerini göremeyecekleri şekilde aralarında duvar, perde veya başka bir şey olursa veya aralarında on ziradan yaklaşık beş metredir, daha fazla uzaklık olursa, her ikisinin de namazı sahihtir.ve mekruhta değildir. Yine onlardan birinin mekanı diyerinden yüksek olursa öyleki kadın erkekle aynı hizada veya daha ilerde denmeyecek şekilde olursa hüküm aynıdır.

6. Şart: Namazda alnın koyulduğu yer, dizlerin ve ayak başparmakların koyulduğu yerden dört kapalı parmak miktarı aşağıda veya yüksekte olmamalıdır. Bu konunun daha geniş açıklaması secde hükümlerinde söylenecektir.

Hüküm 898– Nâmahrem erkek ve kadının, تنها olarak bir yerde bulunmaları ve kimsenin oraya girme ihtimali yoksa ihtiyat gereği haramdır. Orada namaz kılmamalıdır. Fakat biri namaza başlar ve daha sonra diğeri gelirse namazının bir sakıncası yoktur.

Hüküm 899– Gına okunan ve haram müzik çalınan yerde kılınan namaz batıl değildir; hernekadar onları dinlemek ve kullanmak günahdır.

Hüküm 900– Farz ihtiyata göre, Kâbe'nin içinde ve üzerinde farz namaz kılmamak gerekir. Ama çaresizlik anında sakıncası yoktur.

Hüküm 901– Kâbe'nin içinde ve üzerinde müstehap namaz kılmanın sakıncası yoktur. Hatta Kâbe'nin içinde her rükne doğru 36 iki rekât namaz kılmak müstehaptır.

36 [Kâbe'nin her bir köşesine bir rükün denir ve her rükünün özel bir adı vardır. Bunlar "Rükn-ü Yemanî, Rükn-ü Hacer, Rükn-ü Irakî ve Rükn-ü Şamî"den ibarettir.]

Namaz Kılınması Müstehap Olan Yerler

Hüküm 902– Namazı camide kılmak, mukaddes İslâm şeriatında çok tavsiye edilmiştir. Mescitlerin en faziletlisi Mes-cid-i Haram'dır [Kâbe ile çevresindeki sahadır]. Sonra Mes-cid-i Nebevî'dir. Daha sonra Kûfe Mescid'i, ondan sonra Beyt-ül Mukaddes, bazı hadislerde Kûfe Mescid'i ve Beyt-ül Mukaddes eşit olarak sayılmıştır, ondan sonra her şehrin merkez camii, sonra mahalle mescidi ve mahalle mescidinden sonra da pazar mescididir.

Hüküm 903– Kadınların evlerinde namaz kılmaları daha iyidir. Hasdis i şerifti imam Cafer sadık (as) şöyle buyurmaktadır: kadınlarınız için en hayırlı mescit evidir.

Hüküm 904– Ehlibeyt İmamları'nın (hepsine selâm olsun) haremlelerinde namaz kılmak müstehaptır; hatta mescitten daha faziletlidir. Hazret-i Emir'ül-Müminin Ali'nin (ona selâm olsun) mutahhar haremde kılınan namaz iki yüz bin namaza bedeldir.

Hüküm 905– Mescide çok gitmek ve cemaati olmayan mescide gitmek müstehaptır. Mescidin komşusunun, bir özü olmadıkça cami dışında namaz kılması mekruhtur.

Hüküm 906– Mescide gitmeyen kimse ile yemek yememek, işlerde onunla müşavere etmemek, ona komşu olmamak ve ona kız verip almamak müstehaptır.

Namaz Kılınması Mekruh Olan Yerler

Hüküm 907– Bazı yerlerde namaz kılmak mekruhtur onlardan bazıları şunlardır: 1) Hamamda. 2) Tuzlada. 3) İnsan karşısında. 4) Açık kapı karşısında. 5) Geçen insanlara zahmet vermediği takdirde yol, cadde ve sokakta; eğer zahmet verirse haramdır ve namaz batıldır. 6) Ateş ve lamba karşısında. 7) Mutfakta ve ateş olan her yerde. 8) İdrar edilen kuyu ve çukur karşısında. 9) Ruhu olan şeylere ait resim ve heykellerin karşısında; ancak bunların üstü perdeyle örtülürse mekruh olmaz. 10) Cünüp olan kimsenin bulunduğu odada. 11) Namaz kılanın yüzüne karşı olmasa bile resim bulunan yerde. 12) Mezar karşısında. 13) Mezar üzerinde. 14) İki kabir arasında. 15) Mezarlıkta.

Hüküm 908– Halkın geçtiği yerlerde veya bir kimsenin karşısında namaz kılan kimsenin, çubuk, tesbih veya ip parçası da olsa önüne bir şey koyması, onunla arasında engel oluşturması için yeterlidir ve bunu yapmak müstehaptır.

MESCİTLERE AİT ADAP VE HÜKÜMLER

Hüküm 909– Mescidin yerini, tavanını, çatı ve duvarlarının iç kısmını necis etmek haramdır; vacip ihtiyat gereği duvarın dış kısmında necis etmemek gerekir. Fakat mescidi vakfeden şahıs mescidin dış kısmını mescitten saymazsa.

Hüküm 910– Bir kimse mescidi temizleyemez veya yardıma ihtiyacı olur da bulamazsa, mescidi temizlemek ona farz olmaz. Ama bu, temizleme işini yapabileceğine ihtimal verdiği birine haber vermelidir.

Hüküm 911– Mescidin bir yeri, kazılmadan veya bozulmadan temizlenemeyecek şekilde necis olursa, ora kazılmalı veya bozulmalıdır. Kazılan yeri doldurmak ve tahrip edilen yeri yapmak orayı necis eden şahsa aittir.ve diyerleri orayı yaptırmak zorunda değildir.

Hüküm 9102– Bir mescit gasp edilir, yerine ev veya başka bir şey yapılır veya mescit denmeyecek şekilde tahrip edilirse, onu necis etmek vacip ihtiyat gereği haram olup, temizlemek de farzdır.

Hüküm 913– Ehlibeyt İmamlar'ının (hepsine selâm olsun) haremelerini necis etmek haramdır. Eğer necis olur ve necis kalması saygısızlık sayılırsa, temizlenmesi farzdır. Müstehap ihtiyat gereği saygısızlık sayılmasa da, temizlenmelidir.

Hüküm 914– Mescidin hasırı necis olursa, farz ihtiyat gereği yıkanmalıdır. Necis yerin yıkanması hasırın bozulmasına sebep olacak kesmek daha iyi olacaksa yıkanmayıp kesilmelidir.

Hüküm 915– Hürmetsizlik sayıldığı takdirde kan gibi necasetin veya necis olmuş bir şeyin mescide götürülmesi haramdır. Müstehap ihtiyata göre hürmetsizlik sayılmasa da necaseti mescide götürmemelidir. Necis olan şeyi camiye götürmek ihtiramsızlık sayılacaksa haramdır.

Hüküm 916– Mescitte mersiye ve ağıt okumak için çadır kurulmasının, halifleks serilmesinin, siyah parçaların asılmasının ve çay malzemesinin getirilmesinin, mescide zarar vermediği ve namaz kılanlara engel olmadığı müddetçe sakıncası yoktur.

Hüküm 917– Farz ihtiyat gereği, mescit altınla süslenmemelidir ve yine mescide insan ve hayvan gibi ruhu olan şeylerin resimlerinin çizilmemesi ihtiyaten farzdır.

Hüküm 918– Mescit tahrip olsa da, satılmaz, mülk ve yola da katılmaz.

Hüküm 919– Mescidin kapı ve pencere gibi şeylerinin satılması haramdır. Eğer mescit tahrip olursa, bunlar yalnızca o mescidin tamirinde kullanılabilir. Eğer o mescitte bir işe yaramazsa, başka bir mescitte kullanılmalıdır. Başka mescitlerde de işe yaramazsa, satılabilir ve parası mümkün olduğu takdirde yalnızca o mescidin tamirinde kullanılır. O mescitte kullanılmazsa, diğer mescitlerin tamirinde kullanılır.

Hüküm 920– Mescit yapmak ve bozulmaya yüz tutmuş mescidi tamir etmek müstehaptır. Eğer mescit, tamir edilemeyecek şekilde tahrip olursa, yıkılıp yeniden yapılabilir. Hatta tahrip olmamış mescit, halkın ihtiyacı için yıkılıp daha da büyütülebilir.

Hüküm 921– Mescidi temizlemek ve lambasını yakmak müste-haptır. Mescide gitmek isteyen kimsenin güzel koku sürmesi, temiz ve kıymetli elbise giymesi, necaseti bulundurmaması için ayakkabılarının altını kontrol etmesi, mescide girerken önce sağ ayağı atması ve çıkarken de önce sol ayağı dışarı atması müstehaptır. Yine herkesten önce gelip herkesten sonra mescitten çıkmak da müstehaptır.

Hüküm 922– Mescide girildiğinde tahiyyet [mescit sahibini tazim] ve mescide saygı niyetiyle iki rekât namaz kılmak müstehaptır. Eğer farz namaz veya başka bir müstehap namaz da kılınırsa kâfidir.

Hüküm 923– Mecbur kalmadıkça mescitte yatmak ve dünya işleriyle ilgili konularda konuşmak, sanatla meşgul olmak, içeriği nasihat ve benzeri konular olmayan şiirleri okumak mekruhtur. Yine mescide tükürük, sümük ve balgam atmak mekruhtur ve yine Kaybolmuş bir şeyi talep etmek ve sesi yükseltmek mekruhtur. Ama ezan için sesi yükseltmenin sakıncası yoktur.

Hüküm 924– Delinin ve çocuğun mescide girmesine müsaade etmek mekruhtur. Soğan, sarımsak ve benzeri şeyleri yiyip ağız kokusu halkı rahatsız eden kimsenin de mescide gitmesi mekruhtur.

EZAN VE İKAMET

Hüküm 925– Günlük farz namazlardan önce, erkek ve kadınların ezan okuyup ikamet getirmeleri müstehaptır. Diğer farz ve müstehap namazlar için meşru değildir. Ama Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarından önce cemaatle kılınıyorsa, üç defa "es-salât" denmesi müstehaptır.

Hüküm 926– Çocuğun dünyaya geldiği ilk gün veya göbeği düşmeden önce sağ kulağına ezan ve sol kulağına da ikamet okunması müstehaptır.

Hüküm 927– Ezan on sekiz cümleden ibarettir: Dört defa: "Ellahu ekber"..... أَكْبَرُ اللّٰهُ

İki defa: "Eşhedu en la ilâhe illellah" أَشْهَدُ İki defa: "Eşhedu enne Muhemmeden resûlullah" أَشْهَدُ İki defa: "Heyye 'ele's-selâh" صَلَوَةُ هِ عَلَى هِ خ

İki defa: "Heyye 'ele'l-felâh" الْفَلَاحِ عَلَى هِ خ

İki defa: "Heyye 'ela heyr'il-'emel" الْعَمَلِ خَيْرٍ عَلَى هِ خ İki defa: "Ellahu ekber"..... أَكْبَرُ اللّٰهُ

İki defa: "La ilâhe illellah" لاَ İkamet on yedi cümleden ibarettir. Şöyle ki, ezanın evvelinde denilen "Ellahu ekber" cümlesinden ikisi ve ezanın sonunda okunan "La ilâhe illellah" cümlesinden biri azaltılır. "Heyye 'ela heyr'il-'emel" dendikten sonra iki defa "Ked kâmet'is-selâh" (صَلَوَةُ هِ ال قَامَتْ قَدْ) cümlesi ilave edilir.

Hüküm 928– "Eşhedu enne 'Eliyyen veliyyullah" (هِ وَلِيٌّ عَلِيًّا نِ هِ أَشْهَدُ) cümlesi ezan ve ikametın bir parçası değildir. Ama "Eşhedu enne Muhemmeden resûlullah" cümlesinden sonra kurbet (Allah'a yakınlık) kastıyla denilmesinin sakıncası yoktur.

EZAN VE İKAMETİN ANLAMI

Ellahu ekber: Yüce Allah nitelendirilemeyecek derecede büyüktür. Eşhedu en la ilâhe illellah: Şahadet ederim ki tek ve eşsiz olan Allah'tan başka tapılmaya layık bir ilâh yoktur. Eşhedu enne Muhemmeden resûlullah: Şahadet ederim ki Hazret-i Muhammed (Allahın salat ve selamı onun ve Ehlibeyti'nin üzerine olsun) Allah tarafından gönderilmiş peygamber ve elçidir. Eşhedu enne 'Emîr'ul-Mu'minîne Eliyyen veliyyullah: Şahadet ederim ki Hz. Ali (Allahın salat ve selamı ona ve soyuna olsun), müminlerin emiri ve bütün yaratılmışlar üzerine Allah'ın velisidir. Heyye 'ele's-saleh: namazı diri ve ayakta tutun veya namazı canlı tutun. Heyye 'ele'l-felâh: Acele edin kurtuluşa. Heyye 'ele hayr'il-'amel: Bütün işlerin en hayırlısı

olan (namaz)a koşun. Kad kâmet'is-saleh: Namaz başlamak üzeredir. La ilehe illellah: Tek ve eşsiz olan Allah'tan başka ibâdete layık bir ilâh yoktur.

Hüküm 929– Ezanla ikamet arasında çok ara verilmemelidir. Eğer normalden fazla ara verilirse, yeniden okunmalıdır.

Hüküm 930– Ezan ve ikamette sesi boğaza indirip gına yapmak, yani oyun ve eğlence meclislerinde okunan şarkı gibi ezan okumak ve ikamet getirmek haramdır. Gına derecesine varmayacak şekilde okumak ise, mekruhtur.

Hüküm 931– Beş yerde ezan okunmaz:

1. Cuma günü ikindi namazı için
2. Zilhicce ayının dokuzuncu günü olan Arafe günü
3. Kurban bayramı günü yatsı namazı kılmak için fakat bu sadece Maşeru'l-Haram'da bulunan şahıslar için geçerlidir.
4. Istaze olan kadın ikindi ve yatsı namazı için
5. Idrar ve dışkısını tutamayan kimse ikindi ve yatsı namazı için

Bu beş durumda önceki namazın hemen ardından kılınırsa ve arada fazla bir zaman olmazsa geçerlidir.veya sadece azbir zaman aralığı olursa geçerlidir. Ama arada nafile namazı kılmak ve namazdan sonraki dualar ve tesbihat ve zikirler olması fasıladan sayılmaz.

Hüküm 932–Cemaat namazı için ezan ve ikamet getirilmişse, o cemaatle namaz kılan kimse kendi namazı için ezan ve ikamet getirmemelidir.

Hüküm 933– Cemaatle namaz kılmak için camiye gider ve cemaat namazının bittiğini görürse, saflar bozulup cemaat dağılmamışsa, kendi namazı için ezan ve ikamet okumamalıdır. Bu meselenin şartları bir sonraki meselede açıklanacaktır.

Hüküm 934– Bir yerde insanlar cemaat namazı kılmakla meşkul iken veya namazları bitmiş fakat henüz saflar dağılmamışsa, bir şahıs eğer tekbaşına veya yeni oluşan başka bir cemaatle namaz kılmak isterse altı şartla ezan ve ikamet sâkıt olur.

1. Cemaat namazı mescitte olursa. Mescitte olmazsa ezan ve ikamet sâkıt olmasının sakıncası vardır.
2. Kılınan namaz için ezan ve ikamet okunmuşsa.
3. Kılınan cemaat namazı batıl olmazsa.
4. Kılınacak olan namaz ile kılınan cemaat namazı bir mekanda olursa. O hâlde, cemaat namazı caminin içinde kılınır, insan da caminin damı üzerinde namaz kılmak isterse, ezan ve ikamet okuması müstehaptır.
5. Cemaat namazıda şahsın münferid namazıda eda olması gerekir.
6. Onun namazıyla cemaatin namazının vakti müşterek olmalıdır. Örneğin her ikisi de öğlen veya ikindi namazı olmalıdır. Veya cemaatin kıldığı namaz öğlen namazı ise onunki ikindi, ya da onun namazı öğlen, cemaatin namazı ikindi namazı olmalıdır.

Hüküm 935– Önceki hükümde açıklanan şartların üçüncüsünde yani cemaat namazının sahih olup olmadığından şüpheye düşülürse, insanın üzerinden ezan ve ikamet kalkar. Ama diğer beş şarttan birinde şüpheye düşülürse, ezan ve ikamet okumak müstehaptır.

Hüküm 936– Başkasının okuduğu ezan ve ikameti işiten kimsenin, duyduğu her kısmı tekrarlaması müstehaptır.

Hüküm 937– Başkasının okuduğu ezan ve ikameti işitmiş olan kimse, ister onunla tekrarlamış olsun, ister tekrarlamamış olsun, ezan ve ikamet ile, kılmak istediği namaz arasında fazla fasıla olmamışsa ve ilk duyduğu andan namaz kılmayı niyet etmişse, onun ezan ve ikametine iktifa edebilir.

Hüküm 938– Erkek, kadının okuduğu ezanı zevk maksadıyla dinlerse, üzerinden ezan kalkmaz. Zevk alma maksadı olmasa da ezanın kalkması mutlak surette sakıncalıdır.

Hüküm 939– Cemaat namazı için ezan ve ikameti erkek okumalıdır. Ama kadınların düzenlediği cemaat namazında kadın cemaat imamı olabilir, kadının ezan ve ikamet okuması yeterlidir.

Hüküm 940– İkamet ezandan sonra okunmalıdır. Ezandan önce okunursa sahih değildir. Ayrıca ikameti ayakta okumak, okurken hadesten temiz (abdestli, gusüllü veya teyemmümlü) olunmalıdır.

Hüküm 941– Ezan ve ikamet kelimeleri arasında sıra gözetilmezse, örneğin "Heyye 'ele'l-felâh" cümlesi "Heyye 'ele's-selâh" cümlesinden önce okunursa, sıra gözetilmeyen yerden yeniden okunmalıdır.

Hüküm 942– Ezanla ikamet arası fazla uzatılmamalıdır. Ezanla ikamet arasında, bu ikamet ezanı sayılmayacak kadar fasıla verilirse, ezan yeniden okunmalıdır. Aynı şekilde ezan ve ikamet ile namaz arasında, o namazın ezan ve ikameti sayılmayacak kadar fasıla verilirse, o namaz için ezan ve ikameti tekrar okumak müstehaptır.

Hüküm 943– Ezan ve ikamet, sahih Arapça ile okunmalıdır; yanlış Arapça ile okunur veya bir harfin yerine başka bir harf söylenir veya ezan ve ikamet örneğin, Türkçe tercümesi okunursa, sahih olmaz.

Hüküm 944– Ezan ve ikamet namaz vakti girdikten sonra okunmalıdır. Bilerek veya unutkanlık yüzünden vaktinden önce okunursa batıldır.

Hüküm 945– İkamet getirilmeden önce, ezanın okunup okunmadığından şüpheye düşülürse, ezanın okunması gerekir. Ama ikamete başladıktan sonra ezanın okunup okunmadığından şüpheye düşülürse, ezanın okunması gerekmez.

Hüküm 946– Ezan veya ikamette bir bölümü okunmadan önceki bölümün okunup okunmadığından şüpheye düşülürse, şüphe edilen kısım okunmalıdır. Ancak ezan veya ikamet bir kısmı okunurken önceki kısmın okunup okunmadığından şüpheye düşülürse, şüphe edilen kısmın okunması gerekmez.

Hüküm 947– İnsanın, ezan okurken kibleye yönelmesi, abdest veya gusül almış olması, iki elinin işaret parmağını kulağına koyması, sesini yükseltmesi, ezanın cümlelerine biraz ara vermesi ve arada konuşmaması müstehaptır.

Hüküm 948– İkamet getirirken beden hareketli olması, ezandan daha yavaş okunması, cümlelerin birbirine bitişik olarak okunmaması müstehaptır. Ama ezanın cümlelerine verilen miktarda ikamet cümlelerine ara verilmemelidir.

Hüküm 949– Ezan ile ikamet arasında şu sayılanlardan birini yapmak müstehaptır: Bir adım ileri atmak, bir miktar oturmak, secde etmek, zikir etmek, dua etmek, bir miktar sessiz durmak, konuşmak veya iki rekât namaz kılmak. Ama sabah namazı için okunan ezan ve ikamet arasında konuşmak müstehap değildir. Hatta mekruhtur.

Hüküm 950– Müezzinin adil, vakti bilen, gür sesli olması ve ezanı yüksek bir yerde okuması müstehaptır.

NAMAZIN FARZLARI

Namazın farzları on bir tanedir: 1) Niyet 2) Kıyam (ayakta durmak) 3) İftitah tekbiri (namaza başlarken "Allah'ü Ekber" demek.) 4) Rükû 5) Secde 6) Kıraat 7) Zikir 8) Teşehhüt 9) Selâm 10) Tertip (sırayı gözetmek) 11) Muvalat (namazın cüzlerini aralıksız ve peş peşe yapmak)

Hüküm 951– Namazın farzlarından bazıları rükün ve esastır. Şöyle ki, namaz kılan onları yapmadığı veya herhangi birini fazla yaptığı takdirde -ister bilerek olsun, ister yanılarak olsun- namaz batıl olur. Namazın farzlarından bazıları ise, rükün değildir; yani, bilmeyerek fazla veya eksik yapılırsa, namaz batıl olmaz.

Namazın rüknü beş tanedir:

1)Niyet 2) İftitah tekbiri 3) Tekbir söylerken ve Rükûya bitişik kıyam. Yani rükûdan önce ayakta durmak. 4) Rükû 5) Bir rekâtın iki secdesi.

Elbette niyeti çok hayal edilmez ve iftitah tekbiri yanlışlıkla olursa vacip ihtiyat gereği batıl eder. Buna göre eğer yanlışlıkla tekbiretul ihram iki defa söylenirse namazı bitirip daha sonra tekrar kılmalıdır.

NİYET

Hüküm 952– Namaz, kurbet yani âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek kastıyla kılınmalıdır. Niyetin kalpten geçirilmesi veya örneğin: "Dört rekât öğlen namazını kılıyorum kurbeten ilellah" sözünün dilde söylenilmesi gerekmez.

Hüküm 953– Öğlen veya ikindi namazı kılınırken, öğlen mi ikindi mi olduğu belirlenmelidir.gerçi genel olarak şöyle yaparsa öğlen namazını birinci, ikindi namazını ikinci namaz olarak belirlerse, yeterlidir. Dört rekat öğlen namazımı yoksa dört rekat ikindi namazımı belirtilmeksizin "Dört rekât namaz kılıyorum." diye niyet edilirse, namaz batıl olur.

Hüküm 954– İnsan namazın başlangıcından sonuna kadar niyetini devam ettirmelidir. O hâlde namaz esnasında "Ne yapıyorsun?" diye sorulduğu takdirde, ne diyeceğini bilemeyecek derecede gaflet içinde olan kimsenin namazı batıldır.

Hüküm 955– Namaz, yalnız yüce Allah'ın emrini yerine getirmek amacıyla kılınmalıdır. O hâlde riya, yani gösteriş için kılınan namaz batıldır; ister sırf halka gösteriş olsun diye kılınsın, isterse Allah ve halk her ikisi de göz önüne alınarak kılınsın fark etmez.

Hüküm 956– Namazın bir bölümünü bile sırf Allah rızası için kılınmazsa, namaz batıl olur. Allah rızası için kılınmayan bölüm ister Fatiha ve sure gibi farz olsun, ister kunut gibi müstehap olsun fark etmez. Hatta, eğer namazın tamamı sırf Allah rızası için kılınır, fakat halka gösteriş olsun diye örneğin mescit gibi özel bir yerde, vaktin evveli gibi belli bir zamanda ya da cemaat namazı gibi özel bir şekilde kılınırsa, namaz batıl olur.

İFTİTAH TEKBİRİ

Hüküm 957– Her namazın başlangıcında "Ellahu ekber" denilmesi farzdır ve namazın rükünlerinden biridir. "Ellah" ve "ekber" kelimeleri ve bu iki kelimenin harfleri peş peşe söylenmelidir. Yine bu iki kelime sahih Arapça ile okunmalı ve eğer bozuk Arapça ile veya örneğin, Türkçe tercümesi söylenirse, doğru olmaz.

Hüküm 958– Müstehap ihtiyat gereği, namazın iftitah tekbiri, kendinden önce okunan örneğin ikamet veya duaya bitişik olarak söylenilmemelidir.

Hüküm 959– Eğer "Ellahu ekber" cümlesi kendinden sonra gelen örneğin, "Bismillahirrehmanirrehîm" cümlesine birleştirilmek istenirse, "ekber" kelimesinin "r" harfi ötreli okunmalıdır (yani "Allah'ü Ekber'u" denilerek besmeleye başlanmalıdır.)

Hüküm 960– İftitah tekbiri alınırken, ayakta durmalı ve beden istikrar bulmalıdır. Eğer bilerek, vücut hareket hâlinde iken iftitah tekbiri alınırsa, bilerek veya unutarak oturarak tekbir alınırsa batıldır. Fakat bilmeden bedeni hareket halindeyken iftitah tekbiri alırsa batıl değildir.

Hüküm 961– Tekbir, Fatiha, sure, zikir ve duayı kendisi işitebilecek şekilde sesli demelidir. Eğer kulağının ağır işitmesi veya sağır olması ya da fazla gürültü olduğundan kendi sesini duymazsa, herhangi bir engel yokken kendi sesini işitebileceği miktarda sesli okuması yeterlidir.

Hüküm 962– Dilsiz olan veya dilindeki bir hastalık nedeniyle iftitah tekbirini (Ellahu Ekber'i) doğru bir şekilde söyleyemeyen bir kimse, gücünün yettiği şekilde söylemesi gerekir. Hiç bir şekilde söyleyemiyorsa, kalbinden geçirmesi, tekbir söylediğini belirtecek şekilde işaret etmesi ve dilini de mümkün olduğu takdirde hareket ettirmesi gerekir.

Hüküm 963– İftitah tekbiri getirilmeden önce veya sonra sevap niyetiyle şu duanın okunması müstehaptır: نَا أَوَ الْمُحْسِنُ أَنْتَ الْمُسِيءُ، عَنِ يَتَجَاوَزُ أَنْ الْمُحْسِنِ أَمَرْتُ قَدْ وَ الْمُسِيءِ أَتَاكَ قَدْ مُحْسِنٌ يَا تَعْلَمُ مَا قَبِيحٍ عَنْ تَجَاوَزُ وَ مِدِّ هِ Mِئِي

Okunuşu: "Ya muhsinu ked etake'l-musû ve ked emerte'l-muhsine en yetecaveze 'eni'l-musî'. Ente'l-muhsinu ve ene'l-musû, bihekki Muhemmedin ve âl-i Muhemmedin selli 'ela Mu-hemmedin ve âl-i Muhemmedin ve tecavez 'en kebîhi ma te'lemu minnî." Anlamı: "Ey kullarına ihsanda bulunan Allah! Günahkâr kulun senin kapına gelmiştir ve sen de iyilik yapanlardan suçluları affetmelerini istemişsin; sen iyilikte bulunansın, bense günahkârım. Muhammed (s.a.a) ve Ehlibeyti'nin (a.s) hakkı için, Muhammed ve Ehlibeyti'ne rahmet et ve benim tarafımdan yapıldığını bildiğin günahları bağışla."

Hüküm 964– Namazın iftitah tekbiri ve namaz arasındaki bütün tekbirler alınırken ellerin kulakların hizasına kadar kaldırılması müstehaptır.

Hüküm 965– İftitah tekbirinin alınıp alınmadığından şüpheye düşülürse, bir şey okunmaya başlanmışsa, şüpheye itina edilmez; bir şey okunmaya başlanmamışsa, yeniden tekbir alınması gerekir.

Hüküm 966– İftitah tekbiri alındıktan sonra, sahih bir şekilde denilip denilmediğinden şüpheye düşülürse, bir şey okumaya başlamış olsun veya olmasın, şüphe dikkate alınmamalıdır.

KIYAM (Ayakta Durmak)

Hüküm 967– İftitah tekbiri alınırken ve yine rükûdan önce (ki buna rükûya bitişik kıyam denir) ayakta durmak rükündür. Ama Fatiha ve sure okunurken ve yine rükûdan kalktıktan sonraki kıyam (ayakta durmak) rükün değildir. O hâlde, unutkanlık yüzünden terk edilirse, namaz sahihtir.

Hüküm 968– Namaz kılanın, kıyamda olduğu hâlde iftitah tekbirini aldığından emin olması için, tekbirden önce ve sonra bir miktar ayakta durması farzdır.

Hüküm 969– Fatiha ve sure okunduktan sonra unutulur rükûya gidilmeden oturulur; ancak rükûn yapılmadığı hatırlanırsa, tam doğrulacak şekilde ayağa kalkılmalı ve sonra rükûya varılmalıdır. Tam dikilmeden eğilerek rükûya varılırsa, rükûdan önceki kıyam yapılmadığından dolayı namazı batıldır.

Hüküm 970– İftitah tekbiri söylerken veya kıraat esnasında vücudu kıpırdatmamalı, yürümemeli, bir yere eğilmemelidir, bedeni hareket ettirmemeli, zaruri bir durum yoksa bir yere yaslanılmamalıdır. Fakat çaresiz kalırsa veya rukuya eyilirken ayakları kıpırdatırsa sakıncası yoktur.

Hüküm 971– Ayakta durduğu esnada, unutkanlıkla bedenini kıpırdatırsa, yol yürür, bir tarafa eğilir veya bir yere yaslanırsa, sakıncası yoktur. Hatta kıyam halinde iftitah tekbiri söylerken ve rukuya bitişik kıyamda unutkanlık sebebiyle olursa zararı yoktur. Fakat bilerek olursa namaz batıl olur.

Hüküm 972– Müstehap ihtiyat gereği ayakta iken, her iki ayağın yerde olması gerekir. Fakat bedenin ağırlığının her iki ayak üzerinde olması gerekli değildir; bir ayak üzerinde olmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 973– Ayakta düzgün durabilen birisinin, normal duruş hâlinde çıkacak derecede ayaklarını açması durumunda, namazı batıl olur.

Hüküm 974– İnsan namazda, ihtiyat gereği vacip zikirlerinden birini söylerken bedenin istikrarı olmalıdır. Aynı şekilde namazın müstehap amellerinden birini yaparken de bedenin istikrarının

olması ihtiyaten farzdır. Biraz ileri veya geri gitmek ya da bedenini biraz sağa veya sola hareket ettirmek isterse, bir şey okumamalıdır. Fakat (bi hev lillih ve kuvvetihi ve egumu ve eguud.)

Hüküm 975– Hareket halinde müstehap bir zikir söylerse, örneğin rukû ve secdeleri yaparken tekbir derse, o zikri namazdaki emirlerden sayarak söylerse doğru değildir, ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır. Bu maksatla olmazsa zikir etmek maksadıyla söylerse sakıncası yoktur.

Hüküm 976– Fatiha okunurken el ve parmakların hareket ettirilmesinin sakıncası yoktur. Ama müstehap ihtiyat gereği, hareket ettirilmemelidir.

Hüküm 977– Fatiha ve sure ya da tesbihat okunurken, elinde olmayarak vücudun sükûneti bozulacak kadar hareket edilirse, müstehap ihtiyat gereği vücut istikrar bulduktan sonra hareket hâlinde okunan şeyler tekrar okunmalıdır.

Hüküm 978– Namazda iken ayakta durmaktan âciz kalan kimse, oturmalıdır. Oturmaktan da âciz kalırsa, yatması gerekir. Fakat vücut istikrar buluncaya kadar bir şey okunmamalıdır.

Hüküm 979– İnsan ayakta kılmaya gücü yettiği müddetçe, oturarak namaz kılamaz. Meselâ, ayakta durduğu zaman vücudu hareket ediyorsa veya bir şeye yaslanmak zorunda kalıyorsa yahut vücudunu biraz eğmek zorundaysa, hatta rûku halinde durabiliyorsa mümkün olduğu şekilde ayakta durup namazını kılmalıdır. Hiç bir şekilde, ayakta duramazsa, dümdüz oturup öylece namazını kılmalıdır.

Hüküm 980– Oturarak namaz kılabilen kimse, yatarak namaz kılamaz. Eğer düzgün şekilde oturamazsa, gücü yettiği şekilde oturmalıdır. Eğer hiç bir şekilde oturamazsa "kıble ahkâmı"nda açıklandığı gibi, bedenın ön tarafı kıbleye gelecek şekilde sağ yanı üzerine uzanmalıdır. sağ yanı üzerin uzanabiliyorsa sol yanı üzerine uzanmamalıdır. Eğer bu da mümkün değilse, sol yanı üzerine, o da mümkün olmazsa, ayaklarının altı kıbleye gelecek şekilde sırt üstü yatmalıdır.

Hüküm 981– Oturarak namaz kılan bir kimse, Fatiha ve sureyi okuduktan sonra kalkıp rûkûyu ayakta yerine getirebiliyorsa kalkmalı ve kalktıktan sonra rûkûya gitmelidir. Eğer bunu yapamıyorsa, rûkûyu da oturarak yapmalıdır.

Hüküm 982– Yatarak namaz kılan bir kimse, namaz arasında oturmaya gücü yeterse, gücü yettiği miktarı oturarak kılmaması gerekir. Aynı şekilde ayakta durmaya gücü yeterse, gücü yettiği kadarını ayakta kılmalıdır. Fakat, vücudu istikrar bulmadan, vacip zikirleri okumamalıdır.

Hüküm 983– Oturarak namaz kılan bir kimse, namaz arasında kalkmaya gücü yeterse, gücü yettiği miktarı ayakta kılmalıdır. Fakat vücudu istikrar bulmadıkça, zikirleri okumamalıdır.

Hüküm 984– Ayakta namaz kılablecek durumda olan bir kimse, ayakta durunca hastalanacağından ya da bir zarara uğrayacağından korkarsa, oturarak namaz kılabilir. Eğer bu korku oturma hususunda da olursa, yatarak namaz kılabilir.

Hüküm 985– İnsan, vaktin sonuna doğru namazı ayakta kılmaya gücü yeteceğinden ümidini kesmediği halde ise namazı ertelemelidir. Eğer ayakta duramazsa vaktin sonunda vazifesine amel etmelidir.

Hüküm 986– Ayakta durulduğu zaman vücudu dik tutmak, omuzları aşağı bırakmak, elleri budlar üzerine koymak, parmakları birbirine bitştirmek, secde yerine bakmak, vücut ağırlığını her iki ayak üzerine eşit şekilde bırakmak, huzu ve huşu içinde olmak, ayakları bir hizada tutmak, erkeğin ayaklarını üç açık parmaktan bir karışa kadar açması, kadın ise ayaklarını birbirine bitştirmesi müstehaptır.

KIRAAT

Hüküm 987– Günlük farz namazların birinci ve ikinci rekâtlarında, önce Fatiha ve sonra farz ihtiyata göre, tam bir sure okunmalıdır. Namazda ihtiyat gereği “Duha” ile “İnşirah” ayrıca “Fil” ile “Kureyş” süreleri bir süre hesap olunur.

Hüküm 988– Vakit dar olur veya surenin okunmamasını gerektiren mecburi bir durumla karşılaşılır meselâ, surenin okunduğu takdirde hırsız, yırtıcı hayvan veya başka bir şeyin insana zarar vermesi ihtimali söz konusu olursa, sureyi okumayabilir.

Hüküm 989– Kasıtlı olarak sure Fatiha'dan önce okunursa, namaz batıl olur. Eğer yanlışlıkla sure Fatiha'dan önce okunur ancak farkına varılırsa, hatırlanılan yerden sure bırakılıp Fatiha ve daha sonra da sure baştan okunmalıdır.

Hüküm 990– Fatiha ve sure ya da onlardan biri unutulur ve rükûya varıldıktan sonra farkına varılırsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 991– Rükûya eğilmeden önce Fatiha ve surenin okunmadığı anlaşılırsa, okunması gerekir. Eğer sadece surenin okunmadığı anlaşılırsa, yalnız sure okunmalıdır. Fakat, yalnız Fatiha okunmamış olursa, önce Fatiha daha sonra ikinci kez sure okunmalıdır. Eğer tam olarak rükûya eğilmeden önce Fatiha ve sure veya sadece Fatiha veya sadece surenin okunmadığı anlaşılırsa, ayağa kalkılıp biraz önce açıklandığı üzere onlar okunmalıdır.

Hüküm 992– Farz namazda, 361. meselede açıklanan farz secdesi bulunan dört sureden birini kasıtlı olarak okursa farz ihtiyat gereği namazı batıl olur.

Hüküm 993– Yanlışlıkla farz secdesi bulunan bir sure okumaya başlarsa, secde ayetine gelmeden o süreyi bırakarak başka bir süre okuyabilir. Ama secde ayetini okuduktan sonra anlarsa, ihtiyat gereği secdeye işaret eder ve sureyi bitirir ve namazdan sonra secdesini yerine getirmesi gerekir.

Hüküm 994– Namazda secde ayetini işiten kimsenin namazı sahihtir. ihtiyat gereği secdeyi işaretlerle yapmalı, namazdan sonra da secdeyi yerine getirmelidir. İstemedi secde ayetini duyan kimse içinde hüküm aynıdır.

Hüküm 995– Müstehap namazlarda surenin okunması gerekmez. Hatta nezir yoluyla farz olan namazda da okunması şart değildir. Ancak "Vahşet namazı" gibi kendine has suresi olan bazı müstehap namazlar kılınca, o namazla ilgili düsturlar yerine getirilmek istendiği takdirde, söz konusu özel surenin okunması gerekir.

Hüküm 996– Cuma namazı ve cuma günü öğlen namazında; birinci rekâtta Fatiha'dan sonra Cuma Suresi'ni, ikinci rekâtta Fatiha'dan sonra Münâfikûn Suresi'ni okumak müstehaptır. Fakat bunlardan biri okunmaya başlanırsa, farz ihtiyat gereği bırakılıp yerine bir başka sure okunamaz.

Hüküm 997– Eğer Fatiha'dan sonra İhlâs veya Kâfirûn Sureleri okunmaya başlanırsa, bırakılıp yerlerine bir başka sure okunamaz. Fakat cuma günü namazında ve Cuma günü öğlen namazında unutulurken Cuma ve Münâfikûn Sureleri yerine, söz konusu iki sureden biri okunmaya başlanırsa, henüz yarısına ulaşılmamışsa bırakılıp yerlerine Cuma ve Münâfikûn Sureleri okunabilir.

Hüküm 998– Cuma namazı ve cuma gününü öğlen namazında bilerek İhlâs veya Kâfirûn Sureleri okunmaya başlanırsa, yarıya yetişilmeden önce olsa dahi farz ihtiyat gereği terk edilip yerlerine Cuma ve Münâfikûn Sureleri okunamaz.

Hüküm 999– Namazda İhlâs veya Kâfirûn Suresi'nden başka bir sure okunmaya başlanırsa, yarıya varılmadan önce bırakılıp yerine bir başka sure okunabilir.

Hüküm 1000– Eğer surenin bir miktarı unutulur veya vaktin dar olması veya benzeri zorunlu bir neden yüzünden başlanılan sure bitirilemezse, yarıdan fazlası okunmuş olsa veya okunan sure İhlâs ve Kâfirûn sureleri olsa da bırakılıp yerine bir başka sure okunabilir.

Hüküm 1001– Erkeğin sabah, akşam ve yatsı namazlarında Fatiha ve sureyi sesli okuması farzdır. Kadın ve erkeğin öğlen ve ikindi namazlarında Fatiha ve sureyi sessiz okumaları farzdır.

Hüküm 1002– Erkek sabah, akşam ve yatsı namazlarında Fatiha ve surenin bütün kelimelerini, hatta son harflerini bile sesli okumaya dikkat etmelidir.

Hüküm 1003– Kadın sabah, akşam ve yatsı namazlarında Fatiha ve sureyi sesli okuyabileceği gibi yavaş da okuyabilir. Fakat sesini nâmahrem duyacak olursa ihtiyat gereği namazı sessiz kılmalıdır.

Hüküm 1004– Eğer namazda sesli okunması gereken yerler, bilerek yavaş okunur veya yavaş okunması gereken yerler bilerek sesli okunursa, namaz batıl olur. Fakat unutkanlık ya da şer'i hükmü bilmeme sonucu böyle yapılırsa, kılınan namaz sahihtir. Fatiha ve sure okunurken yanlışlık yapıldığı anlaşılırsa, okunan kısmın ikinci defa okunması gerekmez.

Hüküm 1005– Fatiha ve sure okunurken ses normalden daha fazla yükseltilirse, meselâ bağırılarak okunursa, namaz batıl olur.

Hüküm 1006– İnsan namazın kıraatini yanlış okumamalıdır. Doğru bir şekilde okuyamayan kimse okuyabildiği kadarını yapmalıdır. müstehap ihtiyata göre namazı cemaatle kılmalıdır.

Hüküm 1007– Fatiha suresini iyice bilmeyen, eğer yeterince vakit varsa onu öğrenmelidir. Vakit dar olursa vacip ihtiyat gereği eğer mümkünse namazını cemaatle kılmalıdır.

Hüküm 1008– namazın farzlarını öğretmek karşılığında ücret alınamaz. Müstehaplarını öğretmek için ücret alınmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 1009– Eğer insan Fatiha ve surenin bir kelimesini bilmez veya bilerek onu okumaz ya da "ض = zâd" yerine "ز = za" okumak gibi bir harfin yerine başka bir harf okur veya yanlış sayılacak şekilde "üstün" ve "esre" olmaması gereken yeri üstün ve esreyle okur veya şeddeyi okumazsa, yanlış okuduğu kısmı düzeltmelidir aksi taktirde namazı batıl olur.

Hüküm 1010– Bir kelimeyi doğru öğrendiği düşüncesiyle aynı şekilde okur ve daha sonra yanlış okuduğunu anlarsa, namazı vacip ihtiyat gereği yeniden kılmalıdır. Eğer vakti geçmişse kaza etmelidir.

Hüküm 1011– Kelimenin son harekesini (yani üstün, ötre ve esre) olduğunu bilmezse veya kelimedeki bir harfin "ه" veya "ح" olduğunu bilmediği takdirde emin olmak için iki şekilde okursa namaz batıldır. İki çeşitte okuna bilen yerlerde mesela sırat kelimesinde hem sin ve hem sad la okuyabilir.

Hüküm 1012– Tecvid âlimleri ne göre med vacip değildir. Sadece harfi doğru söylemek gerekir. Buna göre müstehap ihtiyat gereği eğer "vav" harf bulunursa ve vav harfinden önce u olursa ("ء سُو = sûun" kelimesinde olduğu gibi) vav harfi medli yani uzatılarak okunmalıdır. Ayrıca bir kelimedede, öncesi üstünlü ve sonrası da hamze harfi olan elif harfi olursa, ("جَاء = câe" kelimesinde olduğu gibi) elif harfi medli yani uzatılarak okunmalıdır. Yine bir kelimedede, öncesi esreli ve sonrası da hamze harfi olan "yâ" harfi olursa ("جَاءَ = câe" kelimesinde olduğu gibi "ya" harfi medli (yani "î" şeklinde) uzatılarak okunmalıdır. Eğer bu şekildeki "vav, elif ve yâ" harflerinden sonra hamze harfi yerine sakin yani esre, üstün ve ötresi olmayan bir harf olursa, yine bu üç harf medli ve uzatılarak okunmalıdır. Elbette zahiren kıraatin sahih olması, bu gibi yerlerde medde bağlı değildir. Şu halde üste dediğimiz kurallara amel edilmese de kılınan namaz sahihtir. Fakat "وَالْضَّالِّينَ =velezzâllîn" kelimesinde olduğu gibi, şedde ve elifi iyice okuyabilmek için biraz uzatma gereken yerlerde, aynı miktarda elif uzatılmalıdır. Söylendiği gibi amel edilmezse o kelimeyi doğru şekilde iki defa okumalıdır. Eğer okumazsa ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1013– Namazda, hareke üzerinde vakfetmemek (durmamak) ve sükûn üzere bitştirmemek müstehap ihtiyattır. "Hareke üzerinde vakfetmek"; kelimenin sonundaki

üstün, esre veya ötrenin söylenip ancak, sonraki kelimeyle bitştirilmemesi ve iki kelime arasında okunurken fasıla bırakılması demektir. Örneğin, "Errehmanirrehîm"de "Rehîm" kelimesinde "mim" harfinin esreli yani "Rehîmi" söylenip, bir miktar ara verilerek "Mâliki Yevmiddîn" okunması gibi. "Sükun üzere vasletmek (bitştirmek)"; bir kelimenin üstün, esre veya ötresinin söylenmeden bir sonraki kelimeyle bitştirilmesine denir. Örneğin, "Errehmanirrehîm" derken "Rehîm" kelimesinin "mim" harfinin esresi yani "Rehîmi" söylenmeyip hemen "Maliki yevm-id dîn"le bitştirilmesi gibi.

Hüküm 1014– Namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında sadece bir Fatiha okunabilir veya bir defa tesbihat-ı erbaâ, yani: (أَكْبَرُ اللّٰهُ وَ اللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَ لِلّٰهِ الْحَمْدُ ۚ هُ سُبْحَانَ) "Subhanellahi ve'l-hemdu lillahi vela ilâhe illellahu vellahu ekber" okunabilir. Tesbihat-ı erbaâ'nın üç defa söylenmesi müstehaptır. Bir rekâtta Fatiha, öbür rekâtta tesbihat da okunabilir. Fakat her iki rekâtta da tesbihat okunması daha iyidir. Cemaat, ihtiyat gereği cehriyye namazlarda tesbihatı seçmelidir.

Hüküm 1015– Vakit dar olduğunda, tesbihat-ı erbaa'nın bir defa söylenmesi gerekir.

Hüküm 1016– Erkek ve kadına, namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında okunan Fatiha veya tesbihatı yavaş okumak, farzdır.

Hüküm 1017– Eğer üçüncü ve dördüncü rekâtta Fatiha okunursa, onun Bismillah'ının da sessiz okunması müstehap ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1018– Tesbihat'ı öğrenemeyen veya doğru okuyamayan bir kimse, üçüncü ve dördüncü rekâtta Fatiha'yı okumalıdır.

Hüküm 1019– Namazın ilk iki rekâtında, son iki rekât olduğu sanılarak tesbihat okunur ve rükûa varılmadan önce anlaşılırsa, Fatiha ve surenin okunması gerekir. Eğer rükûda veya rükûdan sonra anlaşılırsa, namaz sahihtir.

Hüküm 1020– Namazın son iki rekâtında, ilk iki rekât olduğu sanılarak Fatiha okunur veya namazın ilk iki rekâtında son iki rekât olduğu sanılarak Fatiha okunursa, ister rükûdan önce anlaşılınsın, ister rükûdan sonra, namaz sahihtir.

Hüküm 1021– Üçüncü ve dördüncü rekâtta Fatiha okumak istediği hâlde elinde olmaksızın tesbitah okumaya başlar veya tesbihatı okumak isterken elinde olmaksızın Fatiha'yı okumaya başlarsa, hiç namaz kastedilmemişse onu bırakıp okumak istediği Fatiha'yı veya tesbihatı okumalıdır. Fakat tamamen iradesiz olmamışsa örneğin âdet edinmiş olursa, onu tamamlayabilir ve namazı sahihtir.

Hüküm 1022– Üçüncü ve dördüncü rekâtta tesbihat okumayı âdet edinmiş olan kimse, istemeden fatihayı okursa onu bırakmalı ve yeniden fatiha veya tesbihatı okuması gerekir. Fakat eğer alışkanlığını unutursa ve vazifesini yerine getirmek niyetiyle Fatiha'yı okumaya başlarsa yeterlidir. Yeniden Fatiha'yı veya tesbihatı okuması gerekmez.

Hüküm 1023– Üçüncü ve dördüncü rekâtta tesbihattan sonra, "Esteğfirullahe rebbî ve etûbu ileyh" veya "Ellahummeğ-fir lî" gibi sözlerle Allah'tan bağışlanma dilemek müstehaptır. Eğer istiğfardan ve rükûa gitmeden önce Fatiha veya tesbihatı okuyup okumadığında şüphe ederse, Fatihayı veya tesbihi okumalıdır. Namazda her zaman tesbihattan sonra istiğfar etmeği adet edinmiş olsun veya olmasın hüküm aynıdır. Yine namaz kılan şahıs rükuya varmadan önce istiğfarı söylemekle meşkul değilse fatiha veya tesbihatı okuyup okumadığında şüpe ederse fatiha veya tesbihatı okumalıdır.

Hüküm 1024– Üçüncü veya dördüncü rekâtta rükûda, Fatiha ve tesbihatın okunup okunmadığından şüpheyne düşölürse, şüpheyne itibar edilmemelidir. Fakat rükuya giderken Fatiha ve tesbihatın okunup okunmadığından şüpheyne düşölürse vacip ihtiyat gereği geri dönmeli, Fatiha ve tesbihatı okumalıdır.

Hüküm 1025– Bir ayet veya kelimeyi bittikten sonra doğru okuyup okumadığında şüpe ederse, eğer rukn olan kısma varmışsa örneğin rükuda şüpe ederse, suruyı okurken falan kelimeyi doğrumu okudum yoksa yanlış mı şüpesine itina etmemelidir. Eğer rukn olmayan bir kısma başlamışsa örneğin, allahus samed söylerken İhlas süresinde “Kul Huvellâhu Ehed”i doğru okunup okunmadığında şüpheye düşerse, şüphesine itina etmeyebilir. Ama ihtiyata amel ederek o ayeti veya kelimeyi yeniden sahih bir şekilde söylerse sakıncası yoktur. Hatta birkaç kez şüpheye düşülürse, bir kaç kez tekrarlanabilir; ancak vesvese derecesine varılırsa denildiği gibi vacip ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1026– Birinci rekâtta Fatiha'dan önce, "E'ûzu billahi min'eş-şeytan'ir-recîm" 40 بِأَعُوذُ هِ رَجِيمِ هِ ال شَيْطَانِ هِ ال مِنْ لِلَّ هِ denilmesi, öğlen ve ikinci namazlarının birinci ve ikinci rekâtlarında

38 [Rabbim Allah'tan bağışlanma diler ve O'na tövbe ederim.]

39 [Allah'ım! Beni bağışla.]

40 [Kovulmuş Şeytan'ın şerrinden Allah'a sığınırım.]

besmelenin yüksek sesle söylenilmesi, Fatiha ve surenin kelimelerinin tane tane okunması, her ayetin sonunda vakfedilmesi yani okunan ayetin sonraki ayete bitiştirilmemesi, Fatiha ve sure okunurken manasına dikkat edilmesi, eğer namaz cemaatle kılınıyorsa imamın ve eğer tek başına münferiden namaz kılıyorsa kendisinin Fatiha'yı tamamladıktan sonra, "El-hemdu lillahi rebb'il-âlemîn" demesi, İhlâs Suresi okunduktan sonra bir, iki veya üç kez (اللَّهُ كَذَّالِكُ) "Kezalikellahu Rebbi" 41veya (رَبُّنَا اللَّهُ كَذَّالِكُ) "Kezalikellahu Rebbuna" 42denilmesi, rükûdan önceki tekbirin ya da kunuttun, sure okunduktan sonra biraz beklenip yerine getirilmesi, müstehaptır.

Hüküm 1027– Bütün namazlarda ilk rekâtta Kadir ve ikinci rekâtta İhlâs Suresi'ni okumak, müstehaptır.

Hüküm 1028– Bir günün namazlarının hiçbirisinde İhlâs Suresi'ni okumamak, mekruhtur.

Hüküm 1029– İhlâs Suresi'ni bir nefeste okumak, mekruhtur.

Hüküm 1030– Birinci rekâtta okunan surenin ikinci rekâtta da okunması mekruhtur. Ama İhlâs Suresi'nin her iki rekâtta da okunması, mekruh değildir.

41 [Rabbim Allah böyledir (vasfedilen gibidir).]

42 [Rabbimiz Allah böyledir (vasfedilen gibidir).]

RÜKÛ

Hüküm 1031– Her rekâtta, kıraatten sonra parmak uçlarını özellikle de başparmağı diz kapaklarına koyacak şekilde eğilmeye "rükû" denir.

Hüküm 1032– İnsanın rükû miktarı eğildikten sonra ellerini dizlerine koymamasının sakıncalıdır.

Hüküm 1033– İnsan normal olmayan bir şekilde rükû yaparsa, meselâ sağa veya sola eğilirse elleri dizlerine kavuşsa bile, sahih değildir.

Hüküm 1034– İnsan, rükû niyetiyle eğilmelidir. Eğer başka bir maksatla, meselâ, bir haşereyi öldürmek için eğilirse, o rükû sayılmaz. Doğrulup tekrar rükû için eğilmesi gerekir ve bu ameli vasıtasıyla fazla rükû yapılmış sayılmaz; sonuç olarak da namaz batıl olmaz.

Hüküm 1035– İnsanın kolu veya dizi diğerlerinin kolu ve diziyi farklı olursa, meselâ, kolu uzun olur ve birazcık eğilince dizlerine ulaşırsa veya dizleri, normal insanlarınkinden daha aşağı olur ve ellerini dizlerine ulaştırması için çok eğilmesi gerekirse, normal seviyede eğilmesi gerekir.

Hüküm 1036– Oturarak rükû yapan kimsenin, yüzü dizlerine paralel olacak derecede eğilmesi gerekir. Yüzü, secde yerine yaklaşıncaya kadar eğilmesi, daha iyidir.

Hüküm 1037– Rükûda birdefa (هـ اللّٰهُ سُبْحَانَ) "Subhanellah"veya birdefa (elhamdu lillih), veya birdefa (هـ د هـ بَحْم هـ وَ ظِيم هـ اَلْع رَبِّيْ سُبْحَانَ) "Subhane rebbiye'l-'ezîmi ve bihemdih" söylenmesi vaciptir. Ama farz ihtiyat gereği, kısa zikirler üç defa söylenmelidir.

Hüküm 1038– Rükûda söylenen zikir peş peşe ve sahih Arapçayla söylenmelidir. Zikrin üç, beş, yedi defa veya daha fazla söylenmesi, müstehaptır.

Hüküm 1039– Rükûda, bedeninin istikrar bulması gerekir. İstikrar halinden çıkacak şekilde bedenini hareket ettirilmemesi gerekir. Hatta vacip bir zikir olmasa dahi farz ihtiyat gereği hüküm aynıdır.

Hüküm 1040– Rükûda farz zikir söylenirken elde olmaksızın vücudun istikrarı bozulacak şekilde hareket edilirse, vücut istikrar bulduktan sonra, zikrin ikinci kez okunması gerekir. Ama vücudun istikrarı bozulmayacak şekilde birazcık hareket edilir veya parmaklar oynatılırsa, sakıncası yoktur.

Hüküm 1041– Rükû miktarınca eğilmeden ve vücut istikrar bulmadan önce bilerek rükû zikri okunursa, ve buna iktifa edilirse namaz batıl olur.

Hüküm 1042– Farz olan zikir tamamlanmadan önce, bilerek baş rükûdan kaldırılırsa, namaz batıl olur. Eğer baş yanlışlıkla kaldırılırsa henüz rüku halinden çıkmamışsa tekrar rüku halini alıp yeniden zikri yerine getirmelidir. Eğer rüku halinden çıkmışsa zikri yenilemek gerekmez. Namaz sahihtir.

Hüküm 1043– Rükûda hatta vücut istikrar bulmadan bir kere "Subhenallâh" zikrini söyleyecek kadar dahi kalamazsa bir miktarını rükûya giderken ve bir kısmını rükûdan kalkma halinde, bir kısmını da rükûdayken söyleyebilir.

Hüküm 1044– Hastalık ve benzeri sebeple rükûda vücudu istikrar bulamıyorsa, namaz sahihtir. Ama, rükû vaziyetinden çıkmadan önce farz olan "Subhane Rebbiye'l-'ezîmi ve bihemdih" veya üç defa "Subhanellah" söylemelidir.

Hüküm 1045– Rükû miktarınca eğilemeyen kimse, bir şeye yaslanarak rükû etmelidir. Eğer bir şeye yaslanarak da normal şekilde rükû yapamazsa, rükû denilecek kadar eğilmelidir. Bu kadar da eğilemezse, oturarak rüku etmeli vacip ihtiyat gereği tekrar namaz kılmalı ve rukularında başıyla işaret etmelidir.

Hüküm 1046– ayakta namaz kılabilen kimse veya oturarak namaz kılan kimse, rükûyu yerine getiremiyorsa namazı ayakta kılmalıdır. Rükû için başıyla işaret etmesi gerekir. Rükû için başıyla işaret etmesi gereken kimse başıyla da işaret edemezse, rükû niyetiyle gözlerini kapatarak zikri söylemesi ve rükûdan kalkma niyetiyle de gözlerini açması gerekir. Buna da gücü yetmezse, kalbinde rükû niyeti ederek zikir söylemelidir.

Hüküm 1047– Ayakta rükû yapmaya gücü yetmeyen kimse, rükû için oturduğunda eğilebiliyorsa, namazını ayakta kılmalı ve rükûyu baş işaretleriyle yapmalıdır. Müstehap ihtiyat gereği, daha sonra başka bir namaz kılar şöyle ki, rükû zamanı oturur ve rükû için eğilir.

Hüküm 1048– Rükû haddine yettiikten sonra başını kaldırır ve tekrar rükû niyetiyle rükû miktarınca eğilirse, namaz batıl olur.

Hüküm 1049– Rükû zikri bittikten sonra tam doğrulmalı ve vücut istikrar bulduktan sonra secdeye gidilmelidir. Eğer bilerek doğrulmadan secdeye gidilirse, namaz batıl olur. Aynı şekilde vücut istikrar bulmadan bilerek secdeye gidilirse yine namaz batıl olur.

Hüküm 1050– Rükû unutulur ve secdeye varılmadan önce hatırlanırsa, doğrulup sonra rükû yapılmalıdır ve eğer doğrulmaksızın eğildiği durumda rükûya dönerse namazı batıl olur.

Hüküm 1051– Alın yere vardıktan sonra rükû yapılmadığının farkına varılırsa, ikinci secdeden önce, geriye dönüp ayakta durduktan sonra rükûsunu yerine getirmeli ve daha sonra secdeye gitmelidir.

Hüküm 1052– Rükûa gidilmeden önce ayakta düz durulduğu hâlde tekbir alınması, rükûda da dizlerin geri çekilmesi, sırtın düz tutulması, boynun uzatılıp sırtla dümdüz bir doğrultuda bulunması, ayakların arasına bakılması, rükû zikrinden önce veya sonra salâvat getirilmesi, rükûdan doğrulup düz durulduktan sonra beden istikrar bulunca: "Semi-‘ellahu limen hemideh" denilmesi müstehaptır.

Hüküm 1053– Kadınların rükûda ellerini dizlerden yukarı koyması ve dizleri geri çekmemesi müstehaptır.

SECDE

Hüküm 1054– Farz ve müstehap namazların her rekâtında rükûdan sonra iki defa secde yapılması gerekir. Secde; iki elin içini, iki dizi ve iki ayak başparmak uçlarını yere koymaktan ibarettir.

Hüküm 1055– İki secde birlikte bir rükündür. O hâlde farz namazda, unutarak veya meseleyi bilmediği için her iki secdeyi terk ederse namaz batıl olur. Aynı şekilde bir rekâtta iki secdeyi unuttuğundan veya mazur olduğu cehaletinden dolayı fazla yaparsa, hüküm aynıdır.

Hüküm 1056– Bilerek bir secde eksik veya fazla yapılırsa, namaz batıl olur. Yanlışlıkla bir secde eksik veya fazla yapılırsa, hükmü daha sonra açıklanacaktır.

Hüküm 1057– Bilerek veya yanlışlıkla, alın yere koyulmazsa, diğer organlar yere koyulsa da secde yapılmamıştır. Ama alın yere koyulur da yanlışlıkla diğer organlar yere koyulmaz veya yanlışlıkla zikir söylenmezse, secde sahihtir.

Hüküm 1058– secdede birdefa, (ه اللّ سُبحَانَ) "Subhanellâh" veya birdefa elhamdu lillah veya bir defa (ه د ه بِحَمِّ ه وَّ الْأَعْلَى رَبِّيْ سُبحَانَ) "Subhane reb-biye'l-'e'la ve bihemdih" söylemek vaciptir. Farz ihtiyat gereği kısa olan zikirleri üç defa söylemelidir. Ayrıca "Subhane reb-biye'l-'e'la ve bihemdih" zikrini üç, beş, yedi ve daha fazla söylemek müstehaptır.

Hüküm 1059– Secdelerde, farz zikir miktarınca vücudun istikrar bulması gerekir. Müstehap zikirleride söylerken eğer secdede söylenmesi tavsiye edilen zikirlerse vacip ihtiyat gereyi onlarıda okurken bedenın kıpırdamaması gerekir.

Hüküm 1060– Alın yere koyulmadan veya vücut istikrar bulmadan önce kasıtlı olarak secde zikri söylenirse namaz batıl olur. İstikrar halinden sonra zikri yeniden derse namaz sahih olur. Zikir tamamlanmadan önce kasıtlı olarak baş secdeden kaldırılırsa, namaz yine batıl olur.

Hüküm 1061– Alın yere koyulmadan yanlışlıkla secde zikri söylenir ve secdeden kalkmadan farkına varılırsa, vücudun istikrarı hâlinde zikir yeniden söylenmelidir.

Hüküm 1062– Secdeden kalktıktan sonra, vücudu hareketsiz olmadan önce zikri söylediyse veya secde zikri tamamlanmadan secdeden kalkıldığı anlaşılırsa, namaz sahihtir.

Hüküm 1063– Secde zikri söylenirken, yedi azadan biri kasıtlı olarak yerden kaldırılırsa, namaz batıl olur. Fakat zikir söylemiyorsa alını dışında bir yerini kaldırılırsa namazı sahihtir.

Hüküm 1064– Secde zikri tamamlanmadan önce yanlışlıkla baş yerden kaldırılırsa, alın tekrar yere koyulamaz ve yapılan miktar bir secde olarak sayılmalıdır. Ama diğer organlardan herhangi biri yanlışlıkla yerden kaldırılırsa, ikinci kez yere koyulup secde zikri söylenmelidir.

Hüküm 1065– Birinci secdenin zikri tamamlandıktan sonra oturup vücut istikrar bulduktan sonra tekrar secdeye gitmek gerekir.

Hüküm 1066– Alın koyulduğu yer, parmak uçlarından dört bitişik parmak kadar aşağıda ve yüksekte olmamalıdır. müstehap ihtiyat gereği alının koyulduğu yer, diz kapakları ve el içleri hatta secde azalarının tamamının birbirinden dört bitişik parmak kadar aşağıda ve yukarıda olmamalıdır.

Hüküm 1067– Eğilimi tam olarak anlaşılamayan eğimli yerde, alnın koyulduğu yer, ayak parmaklarının koyulduğu yerden dört bitişik parmaktan biraz fazla yüksek olursa sakıncası yoktur.

Hüküm 1068– Alın, yanlışlıkla ayak parmaklarının koyulduğu yerden dört bitişik parmak yüksekte olan bir şey üzerine koyulursa, bu yükseklik "secde vaziyetindedir" denmeyecek kadar fazlaysa, baş kaldırılıp ve yüksekliği dört bitişik parmaktan az olan bir şey üzerine koyulmalıdır. Eğer yükseklik, "secde vaziyetindedir" denilecek kadar olursa vacip ihtiyat gereği anlını onun üzerinden yüksekliği dört parmak miktarı olan şeyin üzerine çekmelidir. Alını çekmek mümkün olmazsa namazı bitirmeli ve vacip ihtiyat gereği yeniden namazı iade etmelidir.

Hüküm 1069– Alınla üzerine secde edilmesi sahih olan yer arasında bir şey olmamalıdır. O hâlde, mührün üzerinde alnın mührün kendisine temas etmeyeceği kadar kir olursa, secde batıl olur. Ama eğer mührün rengi değişmiş olursa, sakıncası yoktur.

Hüküm 1070– Secdede iki elin içinin yere koyulması gerekir. Ama çaresizlik anında elin üstünün de sakıncası yoktur. Eğer elin üstü mümkün olmazsa, bilek koyulmalıdır. O da koyulamazsa, dirseğe kadar yere koyulabilen kısım koyulmalıdır. O da mümkün olmazsa, kolun koyulması yeterlidir.

Hüküm 1071– secdede, ayak başparmakları yere koyulmalıdır. diğer parmakları veya ayağının üzerini yere bırakırsa veya tırnakların uzun olmasından dolayı başparmağının ucu yere değmezse namaz batıl olur. İhmalkârlıktan veya meseleyi bilmediğinden bu şekilde kılmışsa, namazlarını yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1072– Ayak başparmağının bir miktarı kesilmiş olursa, geri kalan kısım yere koyulmalıdır. Parmaktan hiçbir şey kalmaz veya kalır ancak yere değmeyecek kadar çok kısa olursa, öbür parmaklarının yere koyulması gerekir. Hiçbir parmak yoksa, ayak adına ne varsa, o yere koyulmalıdır.

Hüküm 1073– Göğüs ve karın yere yapıştırılarak ve ayaklar biraz uzatılarak, normal olmayan bir şekilde secde edilirse, ihtiyat gereği yeterli değildir.

Hüküm 1074– Mühür veya üzerine secde ettiği şey pak olmalıdır. Ama mühür necis bir yaygı üzerine koyulur veya mührün öbür tarafı necis olur; ancak, alın pak tarafına koyulursa, sakıncası yoktur.

Hüküm 1075– Alında çıban, yara veya benzeri bir şey olur ve yere bırakmak mümkün olmazsa; eğer alının her tarafını sarmamışsa alnın sağlam yeri ile secde edilmelidir; mümkün olmadığı takdirde ise, yer kazılmalı, çıbanın yere geleceği yer çukur bırakılmalı ve alnın secdeye yetecek miktarda sağlam tarafı yere koyulmalıdır.

Hüküm 1076– Çıban veya yara bütün alnı kaplamışsa, ihtiyat gereği alnın iki tarafından biriyle ve çeneyle secde edilmesi gerekir. Eğer bu mümkün olmazsa, çene ile secde etmelidir oda mümkün değilse secde için işaret etmelidir.

Hüküm 1077– Oturabilen fakat alnını yere ulaştıramayan kimse, secde denilebilecek miktarda eğilebiliyorsa eğilmeli ve alnını yüksek bir şey üzerine koyulan mühüre veya üzerine secde edilmesi doğru olan bir şeyin üzerine koymalıdır. Fakat ellerinin içini dizlerini ve başparmak uçlarını doğal bir şekilde yere koymalıdır.

Hüküm 1078– Asla secde edemeyen, secde denilebilecek kadar da eğilemeyen kimse, secde için başıyla işaret etmelidir. Yapamazsa gözleriyle işaret etmelidir. Her iki halukarda da ellerinin içi, dizleri ve ayak başparmaklarını yere bırakmalıdır. Her iki haldede müstehap ihtiyat gereği mührü kaldırıp alnına bırakmalıdır. Eğer başıyla veya gözüyle işaret edemiyorsa kalbinde secde niyeti etmelidir. Vacip ihtiyat gereği eliyle veya bir çeşit secdeyi işaret etmelidir.

Hüküm 1079– Oturamayan birisi, ayakta secde niyeti etmelidir. Secde için başıyla işaret de edebilir. Eğer yapamıyorsa gözüyle işaret etmelidir. Eğer bunuda yapamıyorsa kalbinden secde niyeti etmelidir Vacip ihtiyat gereği eliyle veya bir çeşit secdeyi işaret etmelidir.

Hüküm 1080– alın secde yerine konulduktan sonra istemeden secde yerinden kalkarsa, mümkün olursa geri secdeye bırakılmamalıdır. Bu bir secde sayılır, secdede zikir söylemiş olsun veya olmasın farketmez. Ve eğer istem dışı alını tekrar secde yerine bırakırsa, secde zikrini mutlak bir şekilde niyet ederek okumalıdır. Eğer alın secde yerine gelmeden yerinden kalkarsa secde yapmış sayılmaz ve secdeye geri dönmeli, secde zikrini okumalıdır. Müstehap ihtiyat gereği bittikten sonra namazı tekrar kılmalıdır.

Hüküm 1081–Takiyye yapılması gereken yerde, halı ve benzeri şeyler üzerine secde yapılabilir ve namaz için başka bir yere gidilmesine gerek yoktur. Takiyyeye ters olmayacak şekilde aynı yerde secdenin sahih olduğu hasır gibi şeylerin üzerine secde etmesi mümkünse, sergi ve benzeri şeyler üzerine secde etmemelidir.

Hüküm 1082– Üzerind vücudun istikrak bulmadığı tüyden yapılmış yatak ve benzeri şeyler üzerine secde etmek batıldır.

Hüküm 1083– Çamurlu bir yerde namaz kılmaya mecbur olan kimse, bedenine ve elbisesine çamur değmesi zahmete neden olmayacaksa, secde ve teşehhüdünü normal olarak yapmalıdır. Zorluğu olursa ayakta, secde için başıyla işaret etmeli ve teşehhüdü ayakta okumalıdır, eğer secde ve teşehhüdü normal bir şekilde yerine getirirse namazı sahihtir.

Hüküm 1084– Namazın birinci rekâtında ve öğlen, ikindi ve yatsı gibi dört rekatlı namazların teşehhüdün yeri olmayan üçüncü rekâtlarında, ikinci secdeden sonra biraz oturduktan sonra ayağa kalkılmalıdır.

Üzerine Secde Etmenin Sahih Olduğu Şeyler

Hüküm 1085– Yere, yenilecek ve giyilecek şeyler dışında yerden biten ağaç ve ağaç yaprağı gibi şeyler üzerine secde edilmelidir. Buğday, arpa, pamuk gibi yenilecek ve giyilecek şeyler üzerine secde etmek, caiz değildir. Yine yerden sayılmayan altın ve gümüş gibi maddensel şeyler üzerine secde etmek de sahih değildir.

Hüküm 1086–

Hüküm 1087– Yerden bitip hayvan yiyeceği olan ot ve saman gibi şeyler üzerine secde etmek sahihtir.

Hüküm 1088– Yenilecek cinsten olmayan çiçekler üzerine secde etmek sahihtir. fakat yerden bitip tedavi için kaynatılarak suyu içilen sığırdilli ve menekşe gibi bitkilere secde ihtiyat gereği sahih değildir.

Hüküm 1089– Bazı şehirlerde yenilmesi normal ve bazı şehirlerde ise normal olmayan bitkilere secde sahih değildir. Yine olgunlaşmamış meyve üzerine secde etmek, sahih değildir.

Hüküm 1090– Kireç ve alçı taşı üzerine secde etmek sahihtir. Hatta pişmiş kireç ve alçı, tuğla, toprak testi ve benzeri şeylere de secde edilebilir.

Hüküm 1091– Ağaç ve saman gibi üzerine secde edilmesi caiz olan bir şeyden yapılan kâğıt üzerine, eğer üzerine secde edilmeyen diğer parçalardan arındırılmış olursa secde edilebilir. Pamuk ve benzeri şeylerden yapılan kâğıt üzerine secde etmek sakıncalıdır.

Hüküm 1092– Secde için en uygun şey, şehitler efendisi Hazret-i İmam Hüseyin'in (ona selâm olsun) toprağıdır. Ondan sonra toprak, topraktan sonra taş ve taştan sonra bitki gelir.

Hüküm 1093– Üzerine secde edilen bir şey olmaz veya olur ama çok soğuk, sıcak veya benzeri bir şeyden dolayı üzerine secde edilemezse, elbisesine secde etmeli eğer mümkün değilse elinin arkasına veya madene örneğin akik taşı veya firuze ye secde etmelidir. Vacip ihtiyat gereği madeni şeyler, akik ve firuze gibi, elin arkasına öncelik tanınmalıdır.

6. Secdeden sonra sol yan üzerine oturmak ve sağ ayağın üstünü sol ayağın iç kısmı üzerine koymak.
7. Her secdeden kalkıp oturulduğunda vücut istikrar bulduktan sonra tekbir alınması.
8. Birinci secdeden kalkılınca vücut istikrar bulduktan sonra, (رَبِّ هِ اَيِّ هِ اَتُوْبُ وَ) "Esteğfirullahe rebbî ve etûbu ileyh" demek.
9. Secdeyi uzatmak ve otururken elleri uyluk (bacak) üzerine koymak.
10. İkinci secdeye gitmek için vücut istikrar hâlinde iken "Ellahu ekber" demek.
11. Secdelerde salavat getirmek.
12. Doğrulurken, elleri dizlerden sonra yerden kaldırmak.
13. Erkeklerin, dirsekleri ve karınlarını yere koymamaları, kolları da yanlarından ayırmaları; kadınların ise, dirseklerini ve karınlarını yere koymaları, vücudun organlarını birbirine bitıştirmeleri.

Hüküm 1101– Secdede Kurân okumak mekruhtur. Yine secde yerindeki toz toprağı gidermek için üfleme mekruhtur. Eğer üfleme sonucu ağızdan bilerek iki harf çıkarsa, namaz batıl olur. Bunların dışında, konuyla ilgili kitaplarda açıklanan diğer mekruhlar da vardır.

Tilâvet Secdesiyle İlgili Hükümler

Hüküm 1102– Kurân-ı Kerim'in şu dört suresinin her birinde bir secde ayeti vardır: "Necm, Alak, Secde ve Fussilet Sureleri." Bu ayetlerden birini okuyan veya dinleyen kimsenin ayet bittikten hemen sonra bir secde etmesi gerekir. Eğer unutursa, aklına geldiği zaman secde etmelidir. İrade dışı duyulursa secde etmek farz ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1103– İnsan secde ayetini okurken, secde ayeti okuyan başka birisini de dinlerse vacip ihtiyat gereği iki secde etmelidir.

Hüküm 1104– Namaz dışında secde hâlinde iken secde ayetini okur veya onu dinlerse, başını secdeden kaldırıp yeniden secde etmesi gerekir.

Hüküm 1105– Secde ayetini teyipten, deliden veya Kuran'ı ayırt edemeyen çocuktan duyulursa, isteyerek olsun veya istemeden duymuş olsun secde vacip ihtiyat gereği yapılmalıdır. Yien radyo ve televizyondan canlı olmayan yayınlarda hüküm aynıdır. Fakat radyonun veya televizyonun stüdyosunda secde ayetini okunur, radyonun veya televizyonun vesilesiyle insan da duyarsa, ister kendi dinliyor olsun isterse istemeden duymuş olsun secde vacip olur.

Hüküm 1106– Kuran'ı kerimin farz secdelerinde; insanın yeri gasp edilmiş olmamalıdır. farz ihtiyat gereği alın konulan yer diz ve ayak parmaklarından dört kapalı parmaktan daha aşağı veya yukarı olmamalıdır. Fakat abdestli, gusüllü, kıbleye doğru olmasına ve avret yerini kapatmasına, bedeninin veya anlını bırakacağı yerin pak olmasına gerek yoktur. Namaz kılanın elbisesinde şart olan şeyler onun elbisesinde şart değildir. Fakat elbisesi gasp edilmiş olursa, secde etmek elbiseden faydalanmak sayılırsa, secde batıl olur.

Hüküm 1107– Farz ihtiyat gereği, Kuran'ın vacip secdesini yerine getirirken alın toprağı veya üzerine secde edilmesi sahih olan bir şeyin üzerine konulmalıdır. Namazın secdesinde olduğu gibi diğer bölgeleri de (yedi aza) yere bırakmak gerekir.

Hüküm 1108– Kuran'ın vacip secdesini yerine getirirken zikir edilmese bile, alnın secde niyetiyle yere koyulması yeterlidir. Herhangi bir zikir söylemek, müstehaptır; ancak şu zikir daha iyidir: لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَ أَيْدِيهِمْ وَلَا يَشُكُّ عَنْهُ شَيْءٌ إِلَّا مَا يَشَاءُ يُفْعَلُ بِهِ شَيْءٌ لَا يَمُنُّ إِلَّا بِالْإِسْلَامِ هُوَ الْغَنِيُّ الْغَنِيُّ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

Okunuşu: "La ilâhe illellahu hekken hekka. La ilâhe illellahu îmanen ve tesdîka. La ilâhe illellahu 'ubûdiyyeten ve rikka. Secedtu leke ya rebbî te'ebbuden ve rikka, la mustenkifen ve la mustekbiren, bel ene 'ebdun zelîlun ze'îfun hâifun mustecîr." 43

43 [Anlamı: Allah'tan başka ilâh yoktur; bu şüphe götürmeyen bir gerçektir. Allah'tan başka ilâh yoktur; buna inanıyor ve tasdik ediyorum. Allah'tan başka ilâh yoktur; ben O'na kulluk sunar ve emirlerine boyun eğirim. Ey Rabbim, kulluk ederek ve emirlerine boyun eğerek sana secde ettim. Ben kulluktan çekinen ve büyüklük taslayan değil de zelil, azabından korkan ve sana sığınan bir kulum.]

TEŞEHHÜT

Hüküm 1109– Bütün farz namazların ikinci rekâtında, akşam namazının üçüncü rekâtında ve öğlen, ikindi ve yatsı namazlarının dördüncü rekâtında, ikinci secdeden sonra oturulup vücut istikrar bulunca teşehhüdün okunması gerekir. Yani şöyle denmelidir: اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ رَسُوْلِكَ وَعَبْدِكَ مُحَمَّدًا اَنْتَ وَاَشْهَدُ لَكَ بِرَبِّكَ هُوَ شَئْ لَا وَحْدَهُ مُحَمَّدٌ لَ هُوَ آ وَ مُحَمَّدٌ

Okunuşu: "Eşhedu en la ilâhe illellahu vehdehu la şerîke leh, ve eşhedu enne Muhemmeden 'ebduhu ve resûluh. Ella-humme selli 'ela Muhemmedin ve âl-i Muhemmed.

Hüküm 1110– Teşehhüt, sahih Arapça ve normal bir şekilde peş peşe okunmalıdır.

Hüküm 1111– Unutularak teşehhüt okunmadan ayağa kalkılır ve rükûdan önce farkına varılırsa, oturularak teşehhüt okunmalı, tekrar ayağa kalkılarak o rekâtta okunması gerekenler okunmalı ve namaz tamamlanmalıdır. namazdan sonra yersiz olarak ayakta durulduğu için iki sehiv secdesi yerine getirilmelidir. Rükûda veya ondan sonra teşehhüdün okunmadığının farkına varılırsa, namazın tamamlanması ve selâm verildikten sonra teşehhüdün kaza edilmesi uygundur. Unutulan teşehhüt için iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Hüküm 1112– Teşehhüt hâlinde iken sol but üzerine oturup sağ ayağın üstünü sol ayağın alt kısmı üzerine koymak ve teşehhütten önce şu zikirleri söylemek müstehaptır: (لِّلّٰهُ هَـٰ اَلْحَمْدُ) (

"Elhemdu lillah" veya هَـٰ اَلْحَمْدُ لِّلّٰهِ هَـٰ وَ اَللّٰهُ هَـٰ بَـٰ هَـٰ وَ اَللّٰهُ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ بَـٰ هَـٰ Bismillahi ve billahi ve'l-hemdu lillahi ve heyr'ul-esmâi lillah." 44 Yine elleri uyluk üzerine

koymak, parmakları birbirine bitiştirmek, başı aşağı eğip kendi önüne bakmak ve teşehhüdü bitirdikten sonra: (تَوَكَّلْ عَلَىَّ) "Ve tekebbel şefa'etehu verfe" dereceteh." demek, müstehaptır.

Hüküm 1113– Teşehhüt okurken kadınların dizlerini birbirine bitiştirmesi müstehaptır.

44 [Anlamı: Allah'ın adıyla ve Allah'ın yardımıyla. Bütün övgüler ve en iyi isimler Allah'a mahsustur.]

NAMAZIN SELÂMI

Hüküm 1114– Namazın son rekâtında okunan teşehhütten sonra, oturulduğu ve vücut sükûnet bulduğu zaman: (بَرَكَاتُهُ وَ اَللّٰهُ رَحْمَةٌ وَ بَرَكَاتُهُ) "Es-selâmu 'aleyke eyyuhu'n-nebiyyu ve rehmetullahi ve berekâtuh" demek müstehaptır ve ondan sonra şöyle söylemelidir:

Es-selâmu 'aleyna ve 'ala 'ibadillah'is-sâlihîn" veya şöyle söylemelidir: (حِينَ هَـٰ لَصَّالَهُ اَللّٰهُ اَلْسَلَامُ)

"Es-selâmu 'aleykum ve lazım ihtiyat gereği: وَ اَللّٰهُ رَحْمَةٌ وَ بَرَكَاتُهُ) "ve rehmetullahi ve berekâtuh" cümlesi buna eklenmelidir. Her iki cümleyide söylemek müstehap ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1115– Namazda selâm vermek unutulur; ancak, namazda bulunulan vaziyet bozulmadan ve sırtın kıbleye dönmesi gibi bilerek veya bilmeyerek yapıldığında namazı batıl eden bir şey gerçekleşmeden farkına varılırsa, selâm verilmelidir ve kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 1116– Namazda selâm vermek unutulur; ancak namaz vaziyetinden çıkıldıktan sonra hatırlanırsa, fakat bilerek veya farkında olmadan namazı bozan herhangi birşey yapmamışsa selam gerekmez.ve namazı sahihtir. Vacip ihtiyat gereği selam unutulduğu için iki sehiv secdesi yerine getirmelidir.namazın şekli bozulmadan önce bilerek veya bilmeden namazı bozan birşey yaparsa vacip ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır. Eğer semamı unutursa konuştuğundan sonra hatırlarsa selamı okumalı ve iki sehiv secdesi konuştuğu için yerine getirmelidir

TERTİB

Hüküm 1117– Bilerek namaz fiilleri arasındaki tertip ve sıra gözetilmezse, örneğin sure Fatiha'dan önce okunur veya secdeler rükûdan önce yapılırsa, namaz batıl olur.

Hüküm 1118– Namazın rükünlerinden birini unutup sonraki rükünü yapan örneğin rükû yapmadan önce secdeleri yapan kimsenin kıldığı namaz batıldır.

Hüküm 1119– Namazın rükünlerinden birisi unutulup sonraki rükün olmayan bir şey yapılırsa, örneğin secdeler yapılmadan önce teşehhüt okunursa, rükün yerine getirilmeli ve ondan önce yanlışlıkla okunan şey yeniden okunmalıdır.

Hüküm 1120– Rükün olmayan bir şey unutulup ondan sonraki rükün yerine getirilirse örneğin, Fatiha okunmadan rükûya gidilirse, namaz sahihtir.

Hüküm 1121– Rükün olmayan bir şey unutulup ondan sonraki rükün olmayan şey yerine getirilirse örneğin, Fatiha unutulup sure okunursa, ve henüz rukn olan kısma geçilmemişse unutulmuş şey yerine getirilmeli ve daha sonra, yanlışlıkla önce okunan şey tekrar okunmalıdır.

Hüküm 1122– Birinci secdeyi ikinci secde veya ikinci secdeyi birinci secde sanarak yaparsa, namaz sahihtir ve yaptığı birinci secde onun birinci secdesi ve ikinci secde de onun ikinci secdesi sayılır.

MUVALAT

Hüküm 1123– Namaz, muvalat [aralıksız yapılma] gözetilerek kılınmalıdır. Yani rükû, secde ve teşehhüt gibi namazın fiilleri peş peşe yapılmalı ve namazda okunan şeyler de normal bir şekilde peş peşe okunmalıdır. Eğer onların arasında "namaz kılıyor" denmeyecek kadar ara verilirse, namaz batıl olur.

Hüküm 1124– Namazda yanılarak harfler ve kelimeler arasında namaz vaziyeti bozulmayacak şekilde ara verilirse, sonraki rükne başlanmadığı takdirde, o harfler veya kelimeler normal bir şekilde tekrar okunmalıdır. Sonraki rükne başlanmışsa, namaz sahihtir.

Hüküm 1125– Rükû ve secdeleri uzatmak ve uzun sureleri okumak, muvalatı bozmaz.

45 [Muvalat, namazın farz ve cüzlerinin peş peşe ve aralıksız yapılmasına denir.]

KUNUT

Hüküm 1126– Farz ve müstehap namazların hepsinde, ikinci rekâtta rükûya gidilmeden önce kunut okunması müstehaptır. Gece namazında kılınan bir rekât olan vitir namazında ise kunut okumak müstehaptır. Cuma namazının her rekâtında bir kunut vardır. Âyat Namazı'nda beş kunut, Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarının birinci rekâtında beş kunut ve ikinci rekâtında dört kunut vardır.

Hüküm 1127– Kunut okunmak istendiğinde, elleri yüz hizasına kaldırmak, birlikte ellerin içerisini gökyüzüne doğru tutmak, parmakları birleştirmek ve avuçların içine bakmak, müstehaptır.

Hüküm 1128– Kunutta bir "Subhanellah" bile olsa, herhangi bir zikrin okunması yeterlidir. Ama şu zikrin okunması, daha iyidir: لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَ رَبِّهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ الْغُيُوبَ وَأَنَّى يُدْرِكُ الْغُيُوبَ

Okunuşu: "La ilâhe illellah'ul-helîm'ul-kerîm. La ilâhe illel-lah'ul-'eliyy'ul-'ezîm. Subhanellahi rebb'is-semavat'is-seb'i ve rebb'il-ereẓîn'es seb'i ve ma fihinne ve ma beynehunne ve reb-b'il-'erş'il-'ezîm, ve'l-hemdu lillahi rebb'il-'âlemîn."

Hüküm 1129– Kunutu yüksek sesle okumak, müstehaptır. Ama cemaatle namaz kılan kimsenin sesini cemaat imamı işitecekse, o zaman kunutu yüksek sesle okumak, müstehap değildir.

Hüküm 1130– Bilerek okunmayan kunutun kazası yoktur. Unutularak okunmaz ve rükûya tam olarak eğilmeden önce farkına varılırsa, doğrulup okunması müstehaptır. Rükûda farkına varılırsa, rükûdan sonra ve eğer secdede hatırlanırsa, namazın selâmından sonra kaza edilmesi müstehaptır.

NAMAZIN TERCÜMESİ

1- Fâtiha Suresi:

م هـ حـي هـ الز ن هـ الرّخّم اللّ هـ بسم هـ
ن هـ الدّي م هـ يؤك هـ ماله م هـ حـي هـ الز ن هـ الرّخّم مین هـ العال ربّ لیل هـ الحمد
قیم هـ المّست الصّرا آ د هـ ا هـ عین هـ سنّ ایاک هـ و بُدّ عَ ایاک هـ

يٰۤاَيُّهَا الضَّالُّ لَا وَهْمَ هَ عَلَيَّ ب هَ الْمَعْصُوْر هَ غَيِّ هُمْ هَ عَلَيَّ غَمٍّ اَذِيْنَ هَ اَلْ صِرَا هَ

Anlamı: Bismillahirrehmanirrehîm: Dünyada mümin ve kâfire, ahirette ise, yalnızca mümine merhamet eden Allah'ın adıyla başlıyorum. Elhemdu lillahi rebb'il-âlemîn: Hamd ve övgü, bütün varlığı besleyen Allah'a mahsustur. Er-rehman'ir-rehîm: Allah, dünyada mümin ve kâfire, ahirette ise sadece mümine merhamet eder. Maliki yevm'id-dîn: (Allah) kıyamet gününün sultanı ve ihtiyar sahibidir. İyyâke ne''budu ve iyyâke neste'în: Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz. İhdine's-siraṭ'el-mustekîm: Bizi doğru yol olan İslâm dinine hidayet et. Siraṭellezîne en'eme 'eleyhim: Kendilerine nimet verilen peygamber ve peygamberlerin vasilerinin yoluna. Ğeyr'il-meğzûbi 'eleyhim velezzâllîn: Gazap ettiklerin ve sapmış kimselerin yoluna değil.

2- İhlâs Suresi:

م هَ حِي هَ الرِّ ن هَ الرَّحْمَ اللّٰ هَ هَ بِسْمِ هَ
الصَّمَدُ اَللّٰ اَحَدُ اللّٰ هُوَ لَمْ
اَحَدٌ كُفُوًا لَهُ يَكُنْ لَمْ وَ يُوَلَّدَ لَمْ وَ يَلْهَدُ لَمْ

Anlamı: Bismillahirrehmanirrehîm. Kul huvellahu ehed: [Dünyada mümin ve kâfire, ahirette ise, yalnızca mümine merhamet eden Allah'ın adıyla başlıyorum.] Ey Muhammed! De ki: O Allah tektir. Ellah'us-semad: Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır. Lem yelid ve lem yûled: O, doğurmamıştır ve doğma-mıştır. Ve lem yekun lehu kufuven ehed: Yaratıklardan hiçbir kimse O'nun dengi değildir.

3- Rükû ve Secdede Okunan Müstehap Zikirlerin Anlamı

Subhane rebbiye'l-'ezîmi ve bihemdih: Benim yüce rabbim, her türlü kusur ve eksiklikten pak ve münezzehtir ve ben, O'na hamd etmekteyim. Subhane rebbiye'l-e''la ve bihemdih: Benim herkesten en yüce olan rabbim her türlü kusur ve noksanlıktan münezzehtir ve ben O'na hamd etmekteyim. Semî'ellahu limen hemideh: Allah, kendisini övenin övgüsünü işitsin ve kabul etsin. Esteğfirullahe rebbî ve etûbu ileyh: Beni besleyen Allah'tan mağfiret ve bağışlanma diliyor ve O'na dönüyorum. Bihevillahi ve kuvvetihi ekûmu ve ek''ud: Allah'ın yardımı ve verdiği kuvvetle ayağa kalkıyor ve oturuyorum.

4- Kunutta Okunan Duanın Anlamı

La ilâhe illellah'ul-helîm'ul-kerîm: Kerem ve hilim sahibi olan bir tek Allah'tan başka övgü ve kulluğa layık ilâh yoktur. La ilâhe illellah'ul-'eliyy'ul-'ezîm: Yüce ve üstün mertebe sahibi olan bir tek ve eşsiz Allah'tan başka, kulluğa layık ilâh yoktur.

Subhanellahi rebb'is-semavat'is-seb''i ve rebb'il-ereẓi-n'es-seb''i: Yedi kat göğün ve yedi kat yerin yaratıcısı olan Allah, pak ve münezzehtir. Ve ma fihinne ve ma beynehunne ve rebb'il-'erş'il-ezîm: Göklerde, yerlerde ve ikisi arasında bulunan her şeyin ve yüce arşın Rabbidir. Ve'l-hemdu lillahi rebb'il-âlemîn: Hamd ve senâ, bütün varlığı besleyen ve kemaline erdiren Allah'a mahsustur.

5- Tesbihat-u Erbaa'nın Anlamı

Subhanellahi ve'l-hemdu lillahi ve la ilâhe illellahu vellahu ekber: Yüce Allah, pak ve münezzehtir. Hamd ve senâ O'na mahsustur. Bir tek olan Allah'tan başka kulluğa layık ilâh yoktur. O, vâsfedenlerin vâsfından yücedir.

6- Teşehhüt ve Selâmin Anlamı

Eşhedu en la ilâhe illellahu vehdehu la şerîke leh: Övgü, Allah'a mahsustur ve şahadet ederim ki bir tek olan ve şeriki bulunmayan Allah'tan başka kulluğa layık bir ilâh yoktur. Ve eşhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resûluh: Hz. Muhammed'in (Allah ona ve Ehlibeyti'ne rahmet etsin) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederim. Ellahumme selli 'alâ Muhammedin ve âl-i Muhammed: Allah'ım! Hz. Muhammed'e ve Ehlibeyti'ne rahmet et. Ve

tekebbel şefa'etehu verfe" derecete: Resulullah'ın şefaatinı kabul eyle ve o Hazret'in derecesini, kendi katında yücelt. Es-selâmu 'aleyke eyyuhe'n-nebiyyu ve rehmetullahi ve berekâtuh: Ey Allah'ın nebisi, selâm olsun sana, Allah'ın rahmet ve bereketi senin üzerine olsun. Es-selâmu 'aleyna ve 'ala 'ibadillah'is-salihîn: Biz namaz kılanların ve Allah'ın iyi kullarının üzerine Âlemlerin Rabbinden selâm olsun. Es-selâmu 'aleykum ve rehmetullahi ve berekâtuh: Allah'ın selâm, rahmet ve bereketi siz müminlerin üzerine olsun. Bu son iki selamda şeriatin maksadı olanları kastetmek daha iyidir.

NAMAZDAN SONRA OKUNAN ZİKİRLER

Hüküm 1131– Namazların peşinden bir miktar zikir ve dua etmek, Kurân okumak, müstehaptır. Bunların, oturulan yerden ayrılmadan ve alınan abdest, gusül ve teyemmüm bozulmadan kibleye doğru yapılması daha iyidir. Bunun Arapça olması gerekmez. Ama dua kitaplarında tavsiye edilen şeyleri okumak, daha iyidir. Namazın peşinden yapılması çok tavsiye edilen zikirlerden birisi, Hz. Zehrâ'nın (Allah'ın selâmı ona olsun) tesbihidir ki şu şekilde okunur: İlk önce 34 defa, "Ellah-u ekber", sonra 33 defa "El-hemdulillah" ve daha sonra 33 defa "Subhanellah" denir. "Subhanellah" cümlesi, "Elhemdulillah" cümlesinden önce de okunabilir. Ama ondan sonra söylenmesi, daha iyidir.

Hüküm 1132– Namazdan sonra şükür secdesi yapmak müste-haptır; bunun için, alnın şükür maksadıyla yere koyulması yeterlidir. Ama yüz veya üç veya bir defa "Şükren lillah" veya "Efven" denilmesi, daha iyidir. Yine insana bir nimet ulaştığı veya ondan bir bela uzaklaştığı zaman şükür secdesi yapması, müstehaptır.

RESULULLAH'A (S.A.A) SALÂVAT

Hüküm 1133– İnsan, Resulullah efendimizin (Allah'ın selamı onun üzerine olsun) mübarek "Ahmed" ve "Muhammed" gibi isimlerini veya onun "Mustafa" ve "Ebu'l-Kasım" gibi künye ve lakabını söyler veya işitirse, namazda olsa bile, salâvat getirmesi müstehaptır.

Hüküm 1134– Peygamber efendimizin (Allah'ın selamı onun üzerine olsun) mübarek ismi yazılırken salâvatın da yazılması müstehaptır. Yine o Hazret anıldığı her zaman, salâvat getirmek iyidir.

NAMAZI BOZAN ŞEYLER

Hüküm 1135– On iki şey namazı bozar ve onlara "mübtilat" [namazı bozan şeyler] denir:

1. Namazı bozan şeylerden birisi Namazda, namazın şartlarından birinin yok olması. Örneğin, namazdayken mekanın gasp edilmiş olduğunu anlarsa.
2. Namazı bozan şeylerden birisi Namazdayken bilerek veya bilmeyerek veya çaresizlik yüzünden abdesti batıl eden bir şeyin meydana gelmesi. Örneğin, idrar gelmesi gibi. Ancak idrar veya büyük abdestini tutamayan kimseden namaz esnasında idrar veya gaita çıkacak olursa, abdest hükümlerinde açıklandığı üzere hareket ettiği takdirde, namazı batıl olmaz. Yine namaz esnasında müstehaze kadından kan gelirse, istihazeyle ilgili olarak açıklanan hükümleri uygulamış olursa, namazı sahihtir.

Hüküm 1136– Elinde olmadan uyumuş olan kimse, namazda mı, yoksa namazdan sonra mı uyuduğunu bilmezse bu durumda namazı yeniden kılması gerekir.

Hüküm 1137– Kendi iradesi ile uyuduğunu bilir; ama bunun, namazdan sonra mı, yoksa namaz esnasındayken namazda olduğunu unutarak mı gerçekleştiğinden şüpheyne düşerse, namazı sahihtir.

Hüküm 1138– Secde hâlindeyken uykudan uyanır ve namazın son secdesi mi, yoksa şükür secdesi mi olduğundan şüpheyne düşerse, namazı yeniden kılması gerekir.

3. Namazı bozan şeylerden birisi Namazı bozan şeylerden biri de saygı ve tevazu niyetiyle elleri üst üste koymaktır.

Hüküm 1139– saygı maksadıyla namazda elleri üst üste bırakırsa onlar gibi olmasa dahi parmakları üst üste koyar gibi olursa bileye veya dirseye kadar olmasa dahi vacip ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır. Unutkanlık, çaresizlik, takiye veya kaşımak gibi başka bir sebepten eller üst üste koyulursa, sakıncası yoktur.

4. Namazı bozan şeylerden birisi Fatiha okunduktan sonra "Âmin" denilmesi. eğer yanlışlıkla veya takiyyeden dolayı derse namazının sakıncası yoktur.
5. Namazı bozan şeylerden birisi Mazereti olmadan veya unutarak kıbleye arkasını dönmek. Veya Sağ veya sol tarafa doğru kibleden dönmek. Hatta bilerek, kibleden sağa veya sola doğru dönerse ve kıbleye doğru değil denecek kadarsa, tam sağa veya sola doğru olmasa dahi namazı batıldır.

Hüküm 1140– Yüzünü bilerek kibleden döndürür fakat bedeni kıbleye doğru olursa, arkasının bir miktarını görecektense kadar kafasını kibleden çevirirse, namazı batıldır. Ama bu hadde olmaz, fakat örfe göre fazla olursa, tam doğruya veya tam batıya varmasa dahi farz ihtiyat gereği namazını yeniden kılmalıdır. Ama baş biraz döndürülürse, mekruh olmakla birlikte namaz sahihtir.

6. Namazı batıl eden şeylerden biri de, bir harften oluşan bir kelime dahi olsa, bilerek konuşmaktır. Fakat yanlışlıkla söylenirse namaz batıl olmaz.

Hüküm 1141– Bir veya daha fazla harften oluşan bir kelimeyi bilmeyerek söylerse, söylediği kelimenin anlamı da olsa namazı batıl olmaz. Ama farz ihtiyat gereği namazdan sonra Sahiv secdesi yapmalıdır.

Hüküm 1142– Namazda öksürmenin, geçirmenin ah çekmenin sakıncası yoktur. Bilerek "ah" "of" ve benzeri şeyler söylerse namazı batıl olur.

Hüküm 1143– Bir kelimeyi zikir niyetiyle söylerse, meselâ, zikir niyetiyle "Allahu ekber" der ve söylediği zaman başkasına bir şey anlatmak için sesini yükseltirse, sakıncası yoktur. Yine başkasının bir şeye dikkatinin çekileceğini bilerek, zikir niyetiyle bir şey söylerse sakıncası yoktur.

Hüküm 1144– Namazda Kurân ve dua okumanın sakıncası yoktur. Farz secdesi olan dört ayet hariç. Cenabet hükümlerinde söylendiği gibi namazın her yerinde duanın sakıncası yoktur. vacip ihtiyata göre Arapçadan başka bir dille dua okunmamalıdır.

Hüküm 1145– Fatiha, sure ve zikirlerden herhangi bir kısmını, kasıtlı olarak veya ihtiyat ederek bir kaç kez okumanın sakıncası yoktur.

Hüküm 1146– Namaz kılan birisi başkasına selâm vermemelidir. Eğer bir başkası ona selâm verirse, cevabını vermelidir. Cevap da selam gibi olmalı fazlalık eklenmemelidir. Örneğin "Selâmun aleykum" derse cevabında "Selâmun aleykum"; demelidir. Hatta selâmın cevabında "Aleykum" kelimesini bile eklememelidir.

Hüküm 1147– Selâmın cevabı, ister namazda olsun, ister namaz dışında olsun, hemen verilmelidir. Eğer selâmın cevabı, kasıtlı olarak veya unutkanlıkla, verildiğinde selâmın cevabı sayılmayacak kadar geciktirilirse, namazdaysa cevap vermemeli; namazda değilse, cevap vermek farz olmaz.

Hüküm 1148– Selâmın cevabı, selâm verenin duyacağı şekilde verilmelidir. Fakat selâm veren sağır olursa normal cevap vermesi yeterlidir.

Hüküm 1149– Namaz kılan, selâmın cevabını vacip ihtiyat gereği cevap kastıyla vermelidir. Dua niyeti veya tahiyet niyetiyle vermemelidir.

Hüküm 1150– Eğer nâmahrem kadın veya erkek veya iyi kötü anlayan bulûğ çağına ermemiş çocuk, namaz kılan selâm verirse, namaz kılan onun cevabını vermelidir. Kadın selam verdiğinde "Selamun aleyke" derse o da cevabında "Selamun Aleyk" demelidir. Son harf harakesiz okunmalıdır.

Hüküm 1151– namaz kılan selam verenin cevabını almazsa, günah işlemiştir vacip ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1152– Namaz kılana yanlış selâm verilirse, öyleki selam denilmeyecek şekildeyse cevabı vermek vacip değildir. Hatta namazdaysa cevap vermek cayız deyildir.

Hüküm 1153– Şaka ile veya alay etmek için selâm verenin selamını almak vacip değildir hatta namaz kılarken cayız değildir. Fakat vacip ihtiyat gereği zimmi olan gayrimüslim kadın ve erkeğin selâmına cevap vermek gerekir. Ama sadece "aleyk" veya sadece selam demekle yetinilmelidir.

Hüküm 1154– Bir topluluğa selâm verilirse, selâmın cevabını vermek hepsinin üzerine farz olur. Ama, topluluktan birinin cevap vermesi, yeterli olur.

Hüküm 1155– Eğer bir kişi bir topluluğa selâm verir de, selam verenin selam verme niyeti olmayan biri de cevap verirse, yine selâmın cevabını vermek o grup üzerine farz olur.

Hüküm 1156– Eğer bir kimse, bir topluluğa selâm verirse, topluluk arasında namaz kılan biri olur ve kendisinin selâm veren tarafından kastedilip edilmediğini bilmez ise cevap vermemelidir. Yine kendisinin de kastedildiğini bildiği hâlde başkası cevap verirse hüküm aynıdır. Ama eğer kendisinin kastedildiğini bilir ve başkası da cevap vermezse cevap vermesi gerekir.

Hüküm 1157– Selâm vermek müstehaptır. Bineklinin yayaya, ayakta olanın oturana, küçüğün büyüğe selâm vermelidir.

Hüküm 1158– Eğer iki kişi aynı anda birbirlerine selâm verirlerse, birbirlerinin selamının cevabını vermeleri vacip değildir.

Hüküm 1159– Namaz dışında, selâmın cevabını daha güzel bir şekilde vermek müstehaptır. Meselâ, "Selâmun aleykum"

diyen kimsenin cevabında, "Selâmun aleykum ve rahmetullah" denmesi müstehaptır.

7. Namazı bozan şeylerden birisi Bilerek sesli bir şekilde gülmektir. İsteyerek de yapılmışsa, istemeyerek de olsa hüküm aynıdır. Ama gülümsemek tebessüm etmek namazı batil etmez. Bilerek olsa dahi hüküm aynıdır. Namazda olduğunu unutarak bilmeden gülerse namazı bozamaz. Bilmeyerek kahkaha atarsa ihtiyat gereği namazı bitirmeli ve tekrar namazı yenilemelidir.

Hüküm 1160– Eğer sesli gülmeyi önlemek için hâli değişirse, meselâ yüzü kızarırsa, farz ihtiyata göre namazı iade etmelidir.

8. namazı bozan şeylerden biri de, bilerek veya istemeden dünya meselesi için sesli ağlamaktır. Allah korkusundan veya ahiret için sesli ve sessiz ağlamanın sakıncası olmadığı gibi, en üstün amellerden biridir.
9. Namazı batıl eden şeylerden biri de, namazın şeklini bozan hareketlerdir. Meselâ,dans etmek veya havaya zıplamak ve benzeri hareketler. Bunlar bilerek yapılsın veya bilmeyerek, namazı bozar. Fakat el ile işaret etmek gibi namazın şeklini değiştirmeyen hareketlerin sakıncası yoktur.

Hüküm 1161– Namazdayken, "namaz kılmıyor" denecek kadar susmak, namazı batıl eder.

Hüküm 1162– Namazda bir iş yapar veya bir müddet susar ve namazın bozulup bozulmadığından şüpheyne düşerse, namazı sahihtir.

10. Namazı bozan şeylerden birisi Namazda, "namaz kılmıyor" denecek şekilde yemek veya içmek. Namaz esnasında namaz kılmıyor denecek şekilde, bir şey yer veya içerse; ister bilerek olsun veya unutkanlıktan dolayı olsun namazı batıl olur. Ama oruç tutmak isteyen kimse, sabah ezanından önce müstehap bir namaz kılar ve kendisi de susuz olursa, namazı bitirmeyi beklediği taktirde sabah ezanı olacağından korkarsa ve su da onun önünde birkaç adım ötede ise, namazı arasında su içebilir. Ama yüzü

kibleden çevirmek gibi namazı batıl eden bir şey yapmamalıdır.

Hüküm 1163– Bilerek yemek ve içmek namazın şeklini bozarsa öyleki namazın amellerini peşpeşe yerine getiriyor denecek şekildeyse vacip ihtiyat gereği namazı tekrar kılmalıdır.

Hüküm 1164– Namazda, dışın dibinde kalan yemek artıklarını yutmak, namazı bozmaz. yine şeker ve benzeri şeyler, ağızda kalır ve namazda yavaş yavaş eriyip boğaza giderse, sakıncası yoktur.

11. Namazı bozan şeylerden biri de, iki veya üç rekâtlı namazların rekâtlarında ya da dört rekâtlı namazların ilk iki rekâtında şüpheye düşmektir.

12. Namazı bozan şeylerden bir diğeri, namazın rüknünü bilerek veya bilmeyerek azaltmak veya çoğaltmaktır. rükün olmayan bir şeyi de bilerek azaltmak veya çoğaltmak da aynı hükmü taşır.

Hüküm 1165– Namaz bittikten sonra, namazdayken namazı bozan bir işin yapılıp yapılmadığından şüpheye düşülürse, namaz sahihtir.

NAMAZDA MEKRUH OLAN ŞEYLER

Hüküm 1166– namazda yüzü biraz sağa veya sola çevirmek, gözleri yummak veya sağa sola çevirmek, el ve sakalla oynamak, iki elin parmaklarını birbirine çatmak, tükürmek, Kurân, kitap veya yüzüğün yazısına bakmak mekruhtur. Yine Fatiha veya sure okurken ya da zikir ederken birisinin sesini duyabilmek için sessiz kalmak, kısacası huzu ve huşuyu yok edecek her türlü işi yapmak mekruhtur.

Hüküm 1167– Uyku geldiğinde ve tuvalet ihtiyacı olduğu hâlde namaz kılmak, mekruhtur. Ayrıca ayakları sıkacak dar çorap giymek mekruhtur. Bunların yanı sıra bir takım başka mekruhlar da vardır ki ayrıntılı kitaplarda açıklanmıştır.

FARZ NAMAZI BOZMANIN CAİZ OLDUĞU HÂLER

Hüküm 1168– Kendi isteyiyle ile farz namazı yarıda kesmek haramdır; fakat mal veya cana yönelik bir zararı önlemek için olursa, sakıncası yoktur.

Hüküm 1169– İnsanın kendini koruması veya korunması gereken bir kimseyi veya muhafaza etmesi vacip olan bir malı korumak, namazı bozmadan mümkün değilse, namaz bozulmalıdır. Fakat değersiz bir malsa namazı bozmak mekruhtur.

Hüküm 1170– Borçlu kimse vakit müsaitken namaza başlar ve alacaklı ondan alacağını isterse, namaz hâlinde borcunu verebilirse, vermelidir. Eğer borcu vermek namazı kesmeden mümkün değilse, namazı kesip borcunu vermeli ve daha sonra namazı kılmalıdır.

Hüküm 1171– Namazda caminin necis olduğu anlaşılırsa bu durumda; vakit dar olursa, namaz tamamlanmalı ve daha sonra necaset giderilmelidir. Fakat vakit müsait olur ve necaseti gidermek namazı bozmayı gerektirmezse, namaz vaziyetinde necaset temizlenmeli ve daha sonra namaza devam edilmelidir ve eğer namazdan sonra camiye temizlemek mümkünse namazı bozmak cayiz değildir. Namazdan sonra temizlemek mümkün olmazsa namaz bozulmalı, cami temizlendikten sonra namaz kılınmalıdır.

Hüküm 1172– Namazı kesmesi gereken kimse namazı tamamlayıp kesmezse, günah işlemiş olur; vacip ihtiyat gereği namazı iade etmelidir.

Hüküm 1173–rükûya tam olarak eğilmeden önce ezan ve ikameti okumadığını hatırlayan kimsenin vakit müsait olduğu takdirde, ezan okumak veya ikamet getirmek için namazı kesmesi müstehaptır. Yine kiraata başlamadan önce ikameti okumadığını hatırlarsa hüküm aynıdır.

NAMAZLA İLGİLİ ŞÜPHELER

Namazla ilgili olarak 25 kısım şüphe söz konusudur: Bu şüphelerin on tanesi namazı bozar, altısına itina edilmemelidir, dokuz kısmı ise sahihtir ve namazı bozmaz.

NAMAZI BOZAN ŞÜPHELER

Hüküm 1174– Namazı bozan şüpheler şunlardır:

1. Sabah namazı ve seferî olarak kılınan namaz gibi iki rekâtlı namazların rekâtlarının sayısında şüpheyne düşmek. Ancak, 1238. Meselede açıklanacağı gibi iki rekâtlı müstehap ve ihtiyat namazlarındaki rekâtların sayısında şüpheyne düşmek, namazı bozmaz.
2. Üç rekâtlı namazların rekât sayısında şüpheyne düşmek.
3. Dört rekâtlı namazlarda ikinci secde tamamlanmadan önce bir rekât mı, yoksa daha fazla mı kılındığı hakkında şüpheyne düşmek.
4. Dört rekâtlı namazda ikinci secdeye gidilmeden önce, iki rekât mı yoksa daha çok mu kılındığında şüpheyne düşmek.
5. İki ile beş veya iki ile beşten çok rekât arasında şüpheyne düşmek.
6. Üç ile beş rekât arasında rükudan sonra şüpheyne düşmek.
7. Üç ve altı, veya üç ve altıdan fazla rekât arasında şüpheyne düşmek.
8. Dört ve beş arasında şüpheyne düşmek. Rükudan sonra ve iki secdeden önce.
9. Dört ve altı arasında şüpheyne düşmek. Veya dört ve altıdan fazla rekât arasında şüpheyne düşerse
10. Kaç rekât kıldığını bilmeğen ve şüpe eden kimse.

Hüküm 1175– İnsan namazı bozan bir şüpheyne karşılaşıncı, hemen namazı bozmaması gerekir. Namazın şekli bozulacak kadar veya zan ve yakinden ümitsiz olacak kadar düşünmelidir.

İTİNA EDİLMEMESİ GEREKEN ŞÜPHELER

Hüküm 1176– İtina edilmemesi gereken şüpheler şunlardır:

1. Yapılma yeri geöen bir şeyde şüpheyne düşmek; örneğın rükûda Fatiha'nın okunup okunmadığından şüpheyne düşölmesi gibi.
2. Namazın selâmı verildikten sonra şüpheyne düşmek.
3. Namazın vakti geötikten sonra şüpheyne düşmek.
4. Çok şüpheyne düşen kimsenin şüphesi. (Kesiru's-Şek)
5. Cemaat namazında imama uyanların rekâtların sayısını bildikleri takdirde imamın şüphesi yahut imamın rekâtların sayısını bildiğı takdirde imama uyanların rekâtların sayısı hakkında şüpheyne düşmeleri.
6. Müstehap ve ihtiyat namazlarda şüpheyne düşmek.

Yeri Geöen Şeylerde Şüphe Etmek

Hüküm 1177– Namazda, farzlardan herhangi birinin yapılp yapılmadığında örneğın Fâtiha'nın okunup okunmadığından şüpheyne düşölürse, ondan sonra yapması gereken amele geömemişse, yapıldığından şüphe ettiğı ameli yerine getirmelidir. Eğer ondan sonra yapması gereken amele geömişse şüpesine itina etmemelidir.

Hüküm 1178– Bir ayet okunurken bir önceki ayetin okunup okunmadığından veya ayetin sonunu okurken baş tarafının okunup okumadığında şüpheyne düşölürse, bu şüpheyne itina edilmemelidir.

Hüküm 1179– Rükû ve secdelerden sonra, onun zikir ve vücudun sükunet bulması gibi farzlarının yapılp yapılmadığından şüpheyne düşölürse, şüpheyne itina edilmemelidir.

Hüküm 1180– Secdeye gidilirken, rükûnun yapılp yapılmadığından veya rükûdan sonra kıyamın yapılp yapılmadığından şüpheyne düşölürse, bu şüpheyne itina edilmemelidir.

Hüküm 1181– Ayağ kalkılırken secde veya teşehhüdün okunup okunmadığından şüpheyne düşölürse, geri dönüp ameli yerine getirmelidir.

Hüküm 1182– Oturarak veya yatarak namaz kılan bir kimse, Fatiha ya da tesbihatı okurken secde veya teşehhüdü yerine getirip getirmediğinden şüpheyne düşerse, şüpesine itina

etmemelidir. Fakat Fatiha veya tesbihatı okumaya başlamadan önce secde veya teşehhüdü yerine getirip getirmediği hakkında şüpheye düşerse, onları yerine getirmelidir.

Hüküm 1183– Namazın rükünlerinden birinin yerine getirilip getirilmediği hakkında şüpheye düşülürse, ondan sonraki işe başlanmadığı takdirde, şüphe edilen rükün yerine getirilmelidir. Ama daha sonra rükün yapılmış olduğu anlaşılırsa, fazla rükün yapıldığından dolayı, namazı batıl olur.

Hüküm 1184– Rükün olmayan bir amelin yapılıp yapılmadığı hakkında şüpheye düşülürse, ondan sonraki amele başlanmamışsa, o bölüm yapılmalıdır. Meselâ, sure okunmaya başlanmadan önce, Fatiha'nın okunup okunmadığından şüpheye düşülürse, Fatiha'nın okunması gerekir. Fatihayı okuduktan sonra önceden okuduğunu hatırlarsa, rükün izafi olmadığı için namaz sahihtir.

Hüküm 1185– Bir rükün yapılıp yapılmadığında şek ederse örneğin, teşehhüt okunurken iki secdenin yapılıp yapılmadığından şüphe edilirse, şüpheye itina edilmemelidir. Eğer rükün yapılmadığı hatırlanırsa, sonraki rükne başlanmadığı takdirde yerine getirilmelidir. Sonraki rükne başlanmışsa, namaz batıldır. Örneğin, sonraki rekâtın rükûsundan önce iki secdenin yapılmadığı hatırlanırsa, secdelerin yapılması gerekir ve eğer rükûda veya rükûdan sonra hatırlanırsa, namaz denildiği gibi batıl olur.

Hüküm 1186– Rükün olmayan bir amelin yapılıp yapılmadığından şüpheye düşülürse, ondan sonraki amele başlandığı takdirde, şüpheye itina edilmemelidir. Örneğin sure okunurken Fatiha'nın okunup okunmadığından şüpheye düşülürse, şüphe dikkate alınmamalıdır. Fakat sonra yapılmadığı anlaşılırsa, sonraki rükne başlanmadığı takdirde onun ve sonraki sürenin yeniden yapılması gerekir. Sonraki rükne başlandığı takdirde ise, kılınan namaz sahihtir. O hâlde, örneğin kunutta Fâtiha'nın okunmadığı hatırlanırsa, hem Fatihanın hem de sürenin okunması gerekir; eğer rükûda farkına varılırsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 1187– Namazın selâmının verilip verilmediği hakkında şüpheye düşülürse, başka bir namaza başlanmışsa veya namazı bozacak bir iş yapılarak namaz vaziyetinden çıkılmışsa, şüpheye itina edilmemelidir; eğer bu denilenlerden önce şüpheye düşülürse, selâmın okunması gerekir. Ancak selâmın doğru okunup okunmadığından şüphe edilirse, nerede olursa olsun şüpheye itina edilmemelidir. Her ne kadar namazdan sonraki müstehap olan amellere başlamamış olsa dahi.

Selâmdan Sonra Şüphe Etmek

Hüküm 1188– Selâmdan sonra, namazın sahih olarak kılınıp kılınmadığında örneğin, rükûnun yapılıp yapılmadığından veya dört rekâtlı bir namazda selâmdan sonra, dört rekât mı, beş rekât mı kılındığından şüpheye düşülürse, şüpheye itina edilmemelidir. Fakat eğer şüphenin her iki tarafı da namazın batıl olmasını gerektirirse, örneğin dört rekâtlı namazda selâmdan sonra, üç rekât mı, beş rekât mı kılındığına dair şüpheye düşülürse, namaz batıl olur.

Vakit Geçtikten Sonra Şüphe Etmek

Hüküm 1189–Namazın vakti geçtikten sonra, namazın kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse veya kılınmadığı sanılırsa, kılınması gerekmez. Ama vakit geçmeden önce, namazın kılınıp kılınmadığından şüphe edilir veya kılınmadığı sanılırsa, söz konusu namazın kılınması gerekir. Hatta kılındığı sanılsa bile, yine kılınması gerekir.

Hüküm 1190– Vakit geçtikten sonra, namazın doğru kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse, şüpheye itina edilmemelidir.

Hüküm 1191– Öğlen ve ikindi namazının vakti geçtikten sonra, dört rekât namaz kılındığı bilinir; ancak öğlen mi, ikindi mi niyetiyle kılındığı bilinmezse, "üzerine farz olan namaz" niyetiyle dört rekât kaza namazı kılınmalıdır.

Hüküm 1192– Akşam ve yatsı namazının vakti geçtikten sonra, bir namaz kılındığı bilinir; ancak üç rekât mı, dört rekât mı kılındığı bilinmezse, hem akşam hem de yatsı namazının kaza edilmesi gerekir.

Çok Şüpheye Düşen Kimsenin Şüphesi

Hüküm 1193– Çok şüphe eden kimseye kesiru's şek denir. Yani örfte ona çok şüpeci denmesi gerekir. Veya üç namazda en az birdefa şüpe etmesi gerekir. Böyle kimsenin şüpesine itina etmemesi gerekir.

Hüküm 1194– Çok şüphe eden kişi, namazın bir bölümünü yapıp yapmadığında şüphe ederse namazı batıl olmaz. Onu yerine getirdiyini kabul etmelidir. Örneğin, rükû edip etmediğinde şüphe ederse, onu yaptığını kabul etmelidir. Namazı batıl eden bir şeyde şüphe ederse, örneğin bir rükumu yoksa daha fazla rükumu yaptığında şüphe ederse iki ruku batıl edeceği için bir ruku yerine getirdiğini farzetmelidir.

Hüküm 1195– Namazın belli bir şeyinde çok şüphe eden bir kimse, diğer şeylerde şüphe ederse, şüpheyile ilgili hükme uymalıdır. Örneğin, secde edip etmediğinde çok şüphe eden bir kimse, rükû yapıp yapmadığından şüphe ederse, bu şüpheyile ilgili hükme uymalıdır. Yani ayakta ise, rükûya gitmeli ve eğer secdeye gitmişse, şüphesine itina etmemelidir.

Hüküm 1196– Belli bir namazda, örneğin öğlen namazında çok şüphe eden kimse, başka bir namazda örneğin ikindi namazında şüphe ederse, şüphesiyle ilgili hükümlere uymalıdır.

Hüküm 1197– Sadece belli bir yerde namaz kıldığında çok şüpheyeye düşen bir kimse, başka bir yerde namaz kılarken şüpheyeye düşerse, şüpheyile ilgili hükümlere uymalıdır.

Hüküm 1198– Namaz hususunda çok şüpheci sayılıp sayılmadığından şüphe eden bir kimse, şüpheyile ilgili hükümlere uymalıdır. Çok şüphe eden kimsenin kendi durumunun düzelip düzelmediğinde şüpesi olursa, normal insanların durumuna döndüğünden emin olmayıncaya kadar, şüphesine itina etmemelidir.

Hüküm 1199– Çok şüphe eden bir kimse, bir rükû yapıp yapmadığından şüphe eder ve şüphesine itina etmez; ancak daha sonra yapmadığını hatırlarsa, sonraki rükne başlamadığı takdirde, onu ve daha sonraki ameli yapmalıdır. Sonraki rükne başladığı takdirde ise namazı batıl olur. Örneğin, rükû yapıp yapmadığından şüphe eder ve şüphesine itina etmez; ancak ikinci secdeden önce rükû yapmadığını hatırlarsa, rükûyu yapması gerekir; eğer ikinci secdede hatırlarsa, namazı batıl olur.

Hüküm 1200– Çok şüphe eden bir kimse, rükûn olmayan bir şeyi yapıp yapmadığından şüphe eder ve şüphesine itina etmez; ancak daha sonra yapmadığını hatırlarsa, yeri geçmemişse onu ve sonraki ameli yapmalıdır ve eğer yeri geçmişse, namazı sahihtir. Örneğin, Fatih'a'yı okuyup okumadığından şüpheyeye düşer ve şüphesine itina etmez; ancak kunut okurken Fatih'a'yı okumadığını hatırlarsa, Fatih'a'yı ve süreyi okumalıdır; eğer rükûda hatırlarsa, namazı sahihtir.

İmam ve Cemaatin Şüphesi

Hüküm 1201– Eğer imam rekâtların sayısında örneğin, üç rekât mı, dört rekât mı olduğunda şüpheyeye düşerse, imama uyan dört rekât kıldıklarından emin olur veya buna dair zannı olur ve herhangi bir yolla bunu imama anlatabilirse, lazın ihtiyat gereği imamın namazı tamamlaması gerekir. Aynı şekilde imam, kaç rekât kılındığını kesin veya zannı olarak bilir; ancak imama uyan, rekâtların sayısında şüpheyeye düşerse, imama uyanın kendi şüphesine itina etmemesi gerekir.

Müstehap Namazda Şüphe Etmek

Hüküm 1202– Müstehap namazlarda rekât sayısında şüphe edildiğinde, şüphenin çok tarafı namazın batıl olmasını gerektiriyor ise, az tarafa karar verilmelidir. Örneğin, sabah namazının sünnetinde iki rekât mı, üç rekât mı kılındığından şüphe edilirse, iki rekât kılındığına karar

verilmelidir. Eğer şüphenin çok tarafı, namazın batıl olmasını gerektirmiyor ise örneğin, bir rekât mı, iki rekât mı kılındığından şüphe edilirse, şüphenin hangi tarafına karar verilip uyulursa namaz sahihtir.

Hüküm 1203– Rükün eksik yapılması, müstehap namazı batıl eder; fakat fazla yapılması onu batıl etmez. O hâlde, nafil namazının gereklerinden biri unutulur ve sonraki rükne başlandıktan sonra hatırlanırsa, o amelin yapılması ve rükün de ikinci kez yerine getirilmesi gerekir. Örneğin, rükûda surenin okunmadığı hatırlanırsa, kalkılıp sure okunmalı, sonra rükû yeniden yapılmalıdır.

Hüküm 1204– Nafil namazların amellerinden birinde şüpheyne düşölürse, -şüphelenilen şey ister rükün olsun, ister rükün olmasın- yeri geçmediğı takdirde yapılmalıdır. Eğer yeri geçmişse, şüpheyne itina edilmemelidir.

Hüküm 1205– İki rekâtlı müstehap bir namazda, üç veya daha çok kılındığı sanılırsa, şüpheyne itina edilmemelidir. Namaz da sahihtir. Ama iki rekât veya daha az kılındığı sanılırsa, zannına amel etmelidir. Örneğin, bir rekât kılındığı sanılırsa, bir rekât daha kılınmalıdır.

Hüküm 1206– Farz namazda sehiv secdesini gerektiren bir iş nafil namazında yapılır ya da bir secde unutulursa, namazdan sonra sehiv secdesini yapmak veya secdeyi kaza etmek gerekmez.

Hüküm 1207– Müstehap bir namazın kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse, bu namaz "Cafer-i Tayyar Namazı" 46gibi belli vakti olmayan bir namaz olursa, kılınmadığı kabul edilmelidir. Günlük namazların sünnetleri gibi belli vakitleri olur ve vakti geçmeden kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse, yine kılınmadığına karar verilmelidir. Fakat vakti geçtikten sonra, böyle bir şüpheyne düşölürse, şüpheyne itina edilmemelidir.

46 [Bu namazı Resulullah (s.a.a) Cafer-i Tayyar'a Habeşistan'dan Medine'ye döndüğünde öğretmiştir. Cafer-i Tayyar namazı dört rekâttır; ikişer rekât hâlinde kılınır. Her bir rekâтта Fatiha ve sûre okunduktan sonra rükûya gitmeden önce on beş defa Tesbihat-ı Erbaa (Subhanellahi ve'l-hemdu lillahi vela ilâhe illellahu vellahu ekber) okunur. Rükûda, rükû zikri okunduktan sonra mezkur zikir on defa okunur. Rükûdan kalkıp secdeye gitmeden kıyam hâlinde yine on defa okunur. Daha sonra iki secdede ve yine iki secde arasında ve ikinci secdeden sonra ayağa kalkmadan önce on defa okunur. Diğer rekâtlar da aynı şekilde kılınır. Böylece her rekâтта mezkur zikir 75 defa ve toplam olarak 300 defa okunmuş olur. Bu namazın en faziletli vakti, cuma sabahıdır.]

SAHİH OLAN ŞÜPHELER

Hüküm 1208– Dört rekâtlı namazların rekâtlarının sayısında şüphe edildiğinde, dokuz hâlde olabilir, önce düşünölmelidir; düşündükten sonra şüphenin herhangi bir tarafının doğru olduğundan emin olunur veya bu hususta zanna ulaşılsa, o tarafa karar verilip namazın tamamlanması gerekir. Aksi takdirde, aşağıda açıklanan hükümlere göre hareket edilmelidir. O dokuz hâl şunlardan ibarettir:

1. İkinci secdeye varıldıktan sonra iki rekât mı, üç rekât mı kılındığında şüpheyne düşmek ki, bu durumda üç rekât kılındığına hükmedilmeli ve bir rekât daha kılınarak namaz tamamlanmalıdır. Namazın peşinden de, bir rekât ayakta ihtiyat namazı kılınmalıdır.
2. İkinci secdeden başını kaldırdıktan sonra veya ikinci secdenin zikri bittikten sonra, iki ve dört arasında şüpheyne düşmek ki, bu durumda dört rekât kılındığı kabul edilmeli; namaz tamamlanmalıdır ve namazdan sonra iki rekât ayakta ihtiyat namazı kılınmalıdır.
3. İkinci secdeye varıldıktan sonra iki, üç ve dört arasında şüpheyne düşmek ki, bu durumda dört kılındığı kabul edilmeli; namazdan sonra iki rekât ayakta ve iki rekât da oturularak ihtiyat namazı kılınmalıdır.

4. İkinci secdeye varıldıktan sonra dört ve beş arasında şüpheye düşmek ki, bu durumda dört olduğu kabul edilerek namaz tamamlanmalı ve namazdan sonra iki sehiv secdesi yapılmalıdır. birinci secdeden sonra ve ikinci secdeden önce veya ikinci secdenin zikri henüz bitmeden önce şüphe ederse namazı batıldır.
5. Üç ve dört arasında şüpheye düşmek ki, bu namazın neresinde gerçekleşirse gerçekleşsin, dört olduğu kabul edilmeli ve namaz tamamlanmalıdır. Namazdan sonra ihtiyat gereği iki rekât oturularak ihtiyat namazı kılınmalıdır.
6. Ayakta iken dört ve beş arasında şüpheye düşmek ki, bu durumda oturulup teşehhüt okunmalı ve selâm verilmelidir. Sonra bir rekât ayakta veya iki rekât oturularak ihtiyat namazı kılınmalıdır.
7. Ayakta iken üç ve beş arasında şüpheye düşmek ki, yine oturulup teşehhüt okunmalı; selâm verilmeli ve iki rekât ayakta ihtiyat namazı kılınmalıdır.
8. Ayakta iken üç, dört ve beş arasında şüpheye düşmek ki, oturulup teşehhüt okunmalı ve selâmdan sonra, iki rekât ayakta ve iki rekât da oturularak ihtiyat namazı kılınmalıdır.
9. Ayakta iken beş ve altı arasında şüpheye düşmek ki, bu durumda oturulup teşehhüt okunmalı; selâm verilmeli ve iki sehiv secdesi yapılmalıdır. Vacip ihtiyat gereği iki sehiv secdesi daha gereksiz ayakta durduğu için bu dört durumda yerine getirmelidir.

Hüküm 1209– Sahih şüphelerden biriyle karşılaşıldığında, namazı namaz bozulmamalıdır, eğer bozarsa günah işlemiştir. Namazı batıl eden birşey yapmadan mesela yüzünü kıbleden diyer tarafa çevirmek gibi, namazı baştan alırsa ikinci namazda batıl olur. Namazı batıl eden birşey yaptıktan sonra ikinci namaza başlarsa namazı sahihtir.

Hüküm 1210– Namazda, ihtiyat namazını gerektiren şüphelerden biriyle karşılaşan insan, namazı bu şekilde tamamlarsa, ihtiyat namazını kılmadan namazı yenilerse günah işlemiş olur. Namazı batıl eden bir iş yapılmadan önce namaz baştan alınır, ikinci namaz da batıldır. Eğer namazı batıl eden bir iş yapıldıktan sonra başlanırsa, ikinci namaz sahihtir.

Hüküm 1211– İnsan batıl şüphelerden biriyle karşılaştığında, eğer sonraki duruma geçtiği taktirde yakın veya zan sağlayacağını bilirse, şüphe haliyle namazı devam etmesi caiz değildir. Örneğin ayakta iken bir rekât veya daha fazla kıldığında şüphe eder ve rükûya gittiğinde bir tarafa yakın veya zan sağlayabileceğini bilirse, bu haliyle rükûya gitmesi caiz değildir.

Hüküm 1212– Önce zan bir tarafa galip olur, sonra iki taraf da eşit olursa, şüpheyle ilgili hükümlere uyulmalıdır. Eğer önce iki taraf eşit olur ve mükellef de vazifesi olan tarafa karar verir; ancak sonra öbür tarafa zan bulursa, o tarafa karar verip namazı tamamlamalıdır.

Hüküm 1213– Zannın bir tarafa galip gelip gelmediğini veya iki tarafa da eşit inanıp inanmadığını bilmeyen kimse şüphe hükümlerine göre amel etmelidir.

Hüküm 1214– Namazdan sonra namazdayken iki rekât mı, üç rekât mı kılındığına dair tereddüt edilip üç olduğu kabul edildiği bilinir; ancak üç rekât kılındığına dair zan mı olduğu, yoksa her iki tarafın eşit mi olduğu bilinmezse, ihtiyat namazı kılınmalıdır.

Hüküm 1215– teşehhüd okurken veya kıyama durulduktan sonra iki secdenin yapılıp yapılmadığından şüphe edilir ve yine o sırada, iki secde yapıldıktan sonra sahih olan şüphelerden biriyle karşılaşırsa, örneğin, iki rekât mı, üç rekât mı kılındığından şüphe edilirse, şüpheyle ilgili hükme uyulmalı ve namazı sahihtir.

Hüküm 1216– Teşehhüde başlamadan veya ayağa kalkmadan önce, iki secdenin yapılıp yapılmadığından şüphe edilir ve aynı zamanda iki secde yapıldıktan sonra sahih olan şüphelerden biriyle karşılaşırsa, namaz batıl olur.

Hüküm 1217– Ayakta iken üç ile dört veya üç, dört ve beş rekâtları arasında şüpheye düşülür ve önceki rekâtın iki veya bir secdesinin yapılmadığının farkına varılırsa, namaz batıl olur.

Hüküm 1218– Bir şüphesi zail olup diğer bir şüpheyle karşılaşan kimse, örneğin, önce iki rekât mı, üç rekât mı ve daha sonra üç rekât mı, dört rekât mı kıldığından şüphe eden kimse ikinci şüpheyle ilgili hükme uymalıdır.

Hüküm 1219– Namazdan sonra namazdaki şüphenin iki ile üç mü, yoksa üç ile dört mü rekât arasında olduğundan şüphe edilirse, vacip ihtiyat gereği her iki şüpheyle ilgili hükme uyulmalıdır ve namazını yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1220– Namazdan sonra, namazda bir şüphe ile karşılaşıldığı bilinir; ama sahih mi, batıl mı şüphelerden olduğu bilinmezse ve eğer sahihse hangi kısımdandı bilinmezse, iki rekât ayakta, iki rekât oturarak ihtiyat namazı kılınmalı, iki sehiv secdesi yerine getirilip daha sonra namaz yeniden kılınmalıdır.

Hüküm 1221– Oturarak namaz kılan bir kimse, bir rekât ayakta veya iki rekât oturarak ihtiyat namazı kılmasını gerektirecek bir şüphe ile karşılaşarsa, bir rekât oturarak kılmalıdır. İki rekât ayakta ihtiyat namazı kılmasını gerektiren bir şüpheyle karşılaşarsa, iki rekât oturarak kılmalıdır.

Hüküm 1222– Ayakta namaz kılan bir kimse ihtiyat namazı kılarken ayakta durmaktan âciz olursa, ihtiyat namazını bir önceki hükümde belirtilen ve oturarak namaz kılan kimse gibi kılmalıdır.

Hüküm 1223– Oturarak namaz kılan bir kimse, ihtiyat namazı kılacağı zaman ayakta durmaya gücü yeterse, ayakta namaz kılan kimselerle ilgili hükümleri uygulamalıdır.

İHTİYAT NAMAZI HÜKÜMLERİ

Hüküm 1224– Üzerine ihtiyat namazı farz olan bir kimse, namazın selâmından sonra derhal ihtiyat namazına niyet etmeli; tekbir almalı; Fâtîha'yı okuyup rükûya gitmeli ve iki secde yapmalıdır. Eğer üzerine bir rekât ihtiyat namazı farz ise, iki secdeden sonra, teşehhüdü okuyup selâm vermelidir ve eğer üzerine iki rekât ihtiyat namazı farz ise, iki secdeden sonra, önceki rekât gibi bir rekât daha kılmalı ve teşehhütten sonra selâm vermelidir.

Hüküm 1225– İhtiyat namazında sure ve kunut yoktur. Niyeti de dille söylenilmemelidir. Farz ihtiyat gereği Fâtîha'nın "Bismillah"ı da sessiz okunmalıdır.

Hüküm 1226– İhtiyat namazı kılınmadan önce, namazın doğru kılındığı anlaşılırsa, artık ihtiyat namazının kılınması gerekmez. Eğer bu husus ihtiyat namazı kılınırken anlaşılırsa, tamamlanması gerekmez.

Hüküm 1227– İhtiyat namazı kılınmadan önce rekâtların eksik yapıldığı anlaşılırsa, namazı batıl eden bir iş yapılmadığı takdirde yapılmayan bölüm yerine getirilmeli ve yersiz verilen selâm için iki sehiv secdesi yapılmalıdır. Namazı batıl eden bir şey yapıldığı takdirde, örneğin kibleye sırt çevrilmiş ise, namaz yeniden kılınmalıdır.

Hüküm 1228– İhtiyat namazı kılındıktan sonra eksik kılınan rekâtların kılınan ihtiyat namazı kadar olduğu anlaşılırsa, örneğin üç ile dört arasında şüphe edilir ve bir rekât ihtiyat namazı kılındıktan sonra namazın üç rekât kılındığı anlaşılırsa, kılınan namaz sahihtir.

Hüküm 1229– İhtiyat namazı kılındıktan sonra, eksik kılınan rekâtların ihtiyat namazından az olduğu anlaşılırsa örneğin, iki ile dört arasındaki şüphede, iki rekât ihtiyat namazı kılınır; ancak daha sonra namazın üç rekât kılındığı anlaşılırsa, namazın yeniden kılınması gerekir.

Hüküm 1230– İhtiyat namazı kılındıktan sonra, noksan yapılan rekâtların ihtiyat namazından çok olduğu anlaşılırsa örneğin, üç ile dört arasında şüphe edilir, bir rekât ihtiyat namazı kılınır, daha sonra namazın iki rekât kılındığı anlaşılırsa, bu durumda ihtiyat namazından sonra sırtı kibleye çevirmek gibi namazı batıl eden bir iş yapılmışsa, namaz iade edilmelidir. Eğer namazı batıl eden birşey yapmadıysa namazda kılmadığı iki rekâtı kılmalıdır. Şöyleki bir

rekat daha ara vermeden kılmalı önceden kıldığı bir rekat ihtiyat namazı ile birlikte namaz tamamlanmalıdır. Daha sonra namazı yeniden kılmalı ve herbir fazlalık selamdan ötürü hem namazın kendinde hemde ihtiyat namazlarında yapılmıştı, iki sehiv secdesi yerine getirilmelidir.

Hüküm 1231– İki, üç ve dört arasında şüphe edilir ve iki rekât ayakta ihtiyat namazı kılınır; ancak sonra, namazın iki rekât kılındığının farkına varılırsa, iki rekât da oturularak ihtiyat namazı kılmak gerekmez. Fakat fazladan selamdan dolayı iki sehiv secdesi yerine getirilmelidir.

Hüküm 1232– Üç ile dört arasında şüphe edilir ve bir rekât ihtiyat namazı kılınırken üç rekât kılındığı anlaşılırsa ihtiyat namazı bitirilmelidir ve namaz sahihtir. Fazlalık selamdan dolayı sehiv secdesi yerine getirmelidir. İki rekat oturarak ihtiyat namazı kıldığı esnada hatırlarsa rükuya gitmeden önce hatırlarsa namazı eksik olduğuna göre bitirmelidir. Rükûya gittikten sonra hatırlarsa ihtiyat gereği onun vacip olan kısmını tamamlamalı ve namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1233– İki, üç ve dört arasında şüphe edilir ve ayakta iki rekât ihtiyat namazı kılınırken ikinci rekatın rükusundan önce üç rekât kılındığı anlaşılırsa, oturmalı ihtiyat namazını bir rekatla tamamlamalı ve fazlalık olan selam için sehiv secdesi yerine getirilmelidir.

Hüküm 1234– İhtiyat namazı kılınırken namazın noksan kalan kısmının ihtiyat namazından az veya çok olduğu anlaşılırsa ihtiyat namazını namazındaki eksik olan kısımla uygun şekilde kılamıyorsa onu bırakmalı ve namazın eksik kısmını tamamlamalıdır. Vacip ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır. Örneğin üç ile dört arasında şüphe ederse ve iki rekat ihtiyat namazını oturarak kılarken namazı iki rekat kıldığını hatırlarsa iki rekat oturarak kıldığı namazı iki rekat ayakta kılınan namazın yerine kabul edemeyeceği için oturarak kıldığı ihtiyat namazını bırakmalı ve namazının geriye kalan iki rekatını yerine getirmelidir. İhtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1235– Farz olan ihtiyat namazının kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse, namaz vakti geçtiği takdirde şüpheye itina edilmez. Eğer vakit müsait olursa, şekle namaz arasında çok zaman geçmediği, başka bir işle uğraşmaya başlanmadığı ve kıbleden dönmek gibi namazı batıl eden bir iş yapılmadığı takdirde, ihtiyat namazı kılınmalıdır. Ancak namazı batıl eden bir iş yaparsa veya namazla şüphe arasında uzun bir vakit geçmiş olursa, şüpesine itina etmemelidir.

Hüküm 1236– İhtiyat namazında fazladan rüknu kılsa mesela bir rekât yerine iki rekât kılınırsa, ihtiyat namazı batıl olur bu durumda hem ihtiyat namazı hemde namazın kendisi yeniden kılınmalıdır.

Hüküm 1237 – İhtiyat namazı kılınırken amellerinden birinde şüphe edilirse, yeri geçmediği takdirde yapılmalıdır. Yeri geçmişse, şüpheye itina edilmemelidir. Örneğin, Fâtiha'nın okunup okunmadığından şüphe edilirse, rükûya gidilmediği takdirde okunur; rükûya gidilmişse, şüpheye itina edilmez.

Hüküm 1238– İhtiyat namazının rekâtlarında şüpheye düşülürse, şüphenin fazla tarafı namazı bozuyorsa az tarafa karar verilmelidir. Şüphenin fazla tarafı namazı bozmuyorsa fazla tarafa karar verilmelidir. Örneğin, iki rekât ihtiyat namazı kılarken, iki rekât mı yoksa üç rekât mı kılındığında şüphe edilirse, fazla olan taraf namazı batıl ettiği için iki rekât kıldığina karar verilmelidir. Ama bir mi yoksa iki mi kılındığında şüphe edilirse, fazla olan taraf namazı bozmadığından iki rekât kılındığına karar verilir. Müstehap ihtiyat gereği namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1239– İhtiyat namazında rükün olmayan bir şeyin yanılarak az veya çok yapılmasından dolayı sehiv secdesi yalınmalıdır.

Hüküm 1240– İhtiyat namazında selâm verildikten sonra, cüzlerinden veya şartlarından birinin yerine getirilip getirilmediğinden şüphe edilirse, şüpheyi itina edilmemelidir.

Hüküm 1241– İhtiyat namazında teşehhüt veya bir secde unutulur

ve telafi edilmesi de mümkün olmazsa, farz ihtiyat gereği selamdan sonra kaza edilmelidir.

Hüküm 1242– Üzerine ihtiyat namazı ile iki sehiv secdesi farz olan bir kimse, önce ihtiyat namazını yerine getirmelidir. Aynı şekilde teşehhülden dolayı sehiv secdesi ve unutulmuş secdeyi teşehhüdün kazasından ve secdeden sonra yerine getirilmelidir.

Hüküm 1243– Namaz rekâtlarında zan, yakın hükmünü taşır. Örneğin, bir rekât mı yoksa iki rekât mı kılındığını bilinmez, iki rekât kılındığı zannedilirse, iki rekât kılındığı kabul edilmelidir. Ama namazdaki fiiller konusunda zan, şek yerine geçer. Örneğin rükû yapıldığı zannına varılırsa, secdeye gidilmemişse rükû yerine getirilmelidir. Fakat rükunda zan olursa namaz yeniden kılınmalıdır.

Hüküm 1244– Şüphe, yanılma ve zanla ilgili hükümler, günlük farz namazlar ve diğer farz namazlar hakkında değişmez. Örneğin, âyat namazında bir mi, yoksa iki mi rekât kılındığında şüphe edilirse, iki rekâtlık bir namazda şüphe edildiğinden dolayı namaz batıl olur.

SEHİV (YANILMA) SECDESİ

Hüküm 1245– Namazın selâmı okunduktan sonra yedi şey için ileride açıklanacağı şekilde iki sehiv secdesi yapılmalıdır:

1. Namaz arasında yanlışlıkla konuşmak.
2. Salâmı vermemesi gereken yerde selam vermek mesela birinci rekatta yanlışlıkla selam verirse.
3. Bir secdeyi unutursa.
4. Teşehhüdü unutursa.
5. Dört rekâtlı namazda ikinci secdeden sonra dört rekât mı, beş rekât mı kılındığında şüpheyi düşmek.
6. ve 7. Gereksiz yere oturmak veya kalkmak. Mesela fatiha ve süre okunurken ayakta durması gereken bir yerde yanlışlıkla oturulursa ya da teşehhüt okumak gibi oturması gereken bir yerde yanlışlıkla ayağa kalkılır, namazda herhangi bir eksiklik veya fazlalık yapılırsa, müstehap ihtiyat gereği iki sehiv secdesi yapılmalıdır. Bu birkaç yerin hükmü gelecek konularda açıklanacaktır.

Hüküm 1246– Namazda yanlışlıkla veya namaz bitti zannıyla konuşulursa, iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Hüküm 1247– ah çekerek veya Öksürmeden dolayı çıkan ses için sehiv secdesi gerekmez. Fakat yanılarak ah çekmek örneğin ah, oh demek, sehiv secdesini gerektirir.

Hüküm 1248– Yanlış okunan bir şeyin ikinci defa sahih okunması için, sehiv secdesi vacip değildir.

Hüküm 1249– Namazda yanılarak bir müddet konuşulur ve bunların hepsi örfte bir yanılmanın sonucu olursa, namazdan sonra iki sehiv secdesi yeterlidir.

Hüküm 1250– Yanılarak tesbihât-ı erbaa okunmazsa, veya üç defadan az veya çok okursa müstehap ihtiyat gereği namazdan sonra iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Hüküm 1251– Namazın selâmının verilmemesi gereken bir yerde yanılarak, "Es-selâmu aleyha ve ala ibadillah'is-salihîn" veya "Es-selâmu aleykum" denilirse "Ve rehmetullahi ve berekâtuh" denilmese dahi, iki sehiv secdesi yapılmalıdır. Fakat yanılarak "Es-selâmu eleyke eyyuhe'n-ne-biyyu ve rehmetullahi ve berekâtuh" söylenirse, müstehap ihtiyat gereği iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Hüküm 1252– Selâm verilmemesi gereken yerde yanılarak her üç selâm da verilirse, iki sehiv secdesi yeterlidir.

Hüküm 1265– Namazın selâmi okunduktan sonra, son rekâtta bir secdenin unutulduğu anlaşılırsa, abdesti bozan bir hades oluşmamışsa, farz ihtiyat gereği unutilan secde kaza edilip daha sonra teşehhüt ve selam okunmalı, sonra da yersiz okunan selam için iki sehiv secdesi yapılmalıdır.yine son rekatin teşehhüdü unutulursa ihtiyat gereği vazifesini yerine

getirdiğine emin olmak için teşehhüd okumalı ardından selam vermeli ve iki sehiv secdesi yerine getirmelidir.

Hüküm 1266– Namazın selâmı ile teşehhüd veya secdenin kazası arasında, sehiv secdesini gerektiren bir iş yapılırsa, örneğin yanılarak konuşulursa, farz ihtiyat gereği önce secde veya teşehhüd kaza edilmeli, secdenin veya teşehhüdün kazası olan sehiv secdesinden hariç iki sehiv secdesi daha yapılmalıdır.

Hüküm 1267– Secde ve teşehhütten hangisinin unutulduğu bilinmezse her ikisinin de kaza etmelidir. Fakat hangisine önce başlanılacağına bir önemi yoktur.

Hüküm 1268– Secde veya teşehhüdün unutulup unutulmadığından şüpheye düşülürse, kaza etmek farz olmaz.

Hüküm 1269– Secdenin veya teşehhüdün unutulduğu bilinir ancak sonraki rekâtın rükûsundan önce yerine getirilip getirilmediği hususunda şüpheye düşülürse, vacip ihtiyat gereği kaza edilmelidir.

Hüküm 1270– Secdeyi ve teşehhüd kaza etmesi gereken bir kimse üzerine başka bir işten dolayı sehiv secdesi de farz olursa, ihtiyat gereği, namazdan sonra önce secde veya teşehhüd kaza edilmeli ve daha sonra sehiv secdesi yerine getirilmelidir.

Hüküm 1271– Namazdan sonra unutilan secdenin veya teşehhüdün kaza edilip edilmediğinden şüpheye düşülürse, namazı bozan birşey yapılmamışsa secde veya teşehhüd yerine getirmelidir. Eğer namazı bozan birşet yapmışsa yerine getirmek gerekmez vatinde olsun veya vakit geçtikten sonra olsun farketmez.

NAMAZIN ŞART VE CÜZLERİNİ FAZLA VE EKSİK YAPMAK

Hüküm 1272– Namazın farzlarından birini hatta bir harfini bile, kasten eksik veya fazla yapmak namazı batıl eder.

Hüküm 1273– Şer'î hükmü bilmemek yüzünden namazın farz vaciplerinden biri azalırsa, veya çoğalırsa vacip ihtiyat gereği namaz batıl olur. Ama şer'i hükmü bilmediğinden sabah, akşam ve yatsı namazlarının Fatiha ve süresini sessiz okur veya öğlen ve ikindi namazlarının Fatiha ve süresini sesli okur veya yolculukta öğlen ikindi ve yatsı namazlarını dört rekât olarak kılarırsa, namazı sahihtir.

Hüküm 1274– Namazda gusül veya abdestin batıl olduğu ya da abdestsiz veya gusülsüz namaza başlandığı anlaşılırsa namaz bozulmalı ve abdest veya gusül alınarak namaz tekrar kılınmalıdır. Vakit geçmişse kaza edilmelidir.

Hüküm 1275– Eğer rükûya varıldıktan sonra, önceki rekâtın her iki secdesinin yapılmadığı anlaşılırsa, namaz batıl olur. Eğer rükûya varılmadan önce farkına varılırsa, geri dönülüp iki secde yerine getirilmeli; sonra da kalkılıp Fatiha ve sure veya tesbihât okunarak namaz tamamlanmalıdır. Namazdan sonra yersiz olarak ayakta durulduğu için iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Hüküm 1276–"Es-selâmu 'aleyha" ve "Es-selâmu 'aleykum" denilmeden önce son rekâtın her iki secdesinin

yapılmadığının farkına varılırsa, iki secdenin yapıp tekrar teşehhüdün okunması ve sonra selâmın verilmesi gerekir.

Hüküm 1277– Namazın selâmı verilmeden önce, son rekâtın veya daha fazlasının kılınmadığı anlaşılırsa, unutilan miktarın yerine getirilmesi gerekir.

Hüküm 1278– Namazın selâmı verildikten sonra, son rekâtın veya daha fazlasının kılınmadığı anlaşılırsa, yanılarak veya kasten yapıldığı takdirde namazı batıl olur. Eğer kasten veya yanılarak yapıldığında namazın batıl olmasını gerektiren bir iş yapılmamışsa, unutilan kısım hemen yerine getirilmelidir. Fazla selam için de iki sehiv secdesi yerine getirilmelidir.

Hüküm 1279– Namazda selâm verildikten sonra unutulmuş veya kasten yapıldığında namazın batıl olmasını gerektiren bir amel yaparsa örneğin kibleye sırt çevirmek gibi bir iş yapılır ve son iki secdenin yapılmadığı anlaşılırsa, namaz batıl olur. Ancak namazı bozan bir iş yapılmadan önce hatırlanırsa, unutilan iki secdenin yapıp tekrar teşehhüdün okunması ve selâmın verilmesi gerekir. Önce verilen selâm için de iki sehiv secdesi yapılmalıdır.

Hüküm 1280– Namazın, vaktinden önce kılındığı anlaşılırsa, . veya Kibleye sırtı dönük olarak veya kibleye sağını veya solunu dönerek kıldığı anlaşılırsa yeniden kılması gerekir. Ve eğer vakit geçmişse kazasını kılmalıdır.

YOLCU NAMAZI

Yolcunun, öğlen, ikindi ve yatsı namazlarını, sekiz şart altında kısaltarak ikişer rekât kılması gerekir:

1. Şart: Yol, sekiz şer'î fersahtan az olmamalıdır. Her fersah yaklaşık beş buçuk km dir. Toplam [Takriben 43.200 km.]

Hüküm 1281– Gidiş dönüşü sekiz fersah olan bir kimse, ister gidişi dört fersahtan az olsun ister gelişi veya olmasın, namazını seferî yani kısaltarak kılmalıdır. Buna göre, gidiş üç fersah, dönüş beş fersah veya tersine olursa, seferi olarak (kısaltarak) iki rekât kılmalıdır.

Hüküm 1282– Gidiş dönüşü sekiz fersah olan bir yolda, aynı gün veya gece dönse dahi namaz seferî (kısaltılarak) kılınmalıdır. Ve oruç iftar edilmelidir.

Hüküm 1283– Yol, sekiz fersahtan biraz az olur veya gidilen yolun sekiz fersah olup olmadığı bilinmezse, namaz seferî (kısaltılarak) kılınmaz. Yolun sekiz fersah olup olmadığından şüphe edilirse namaz da tam kılınmalıdır.

Yolun sekiz fersah olduğu üç yolla sabit olur:

1. Yolcunun kendisi bilirse
2. İki adil şahıs söylese
3. Halk arasında sekiz fersah olduğu meşhur olursa

Yolun sekiz fersah olduğunda şüphe ederse araştırmak zor değilse araştırmalıdır. Buna göre eğer iki adil derse veya insanlar arasında bilinen birşeyse namazı seferi kılmalıdır. Ve orucu iftar etmelidir. Eğer şüpesinde baki kalırsa veya araştırmak insanların geneli için zor olursa namazı tam kılmalıdır. Araştırmayada gerek yoktur.

Hüküm 1284– Yolun sekiz fersah olduğunu adil kimse haber verirse, onun sözüyle güven hasıl olursa namazı seferi kılmalıdır. Aksi taktirde namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1285– Yolun sekiz fersah olduğundan emin olan kimse namazı seferi kılsa daha sonra sekiz fersah olmadığını anlarsa namazı dört rekat olarak kılmalıdır ve eğer vakit geçmişse namazı kaza etmelidir.

Hüküm 1286– yeri belli olan kimse yolculuğunun sekiz fersahtan az olduğundan emin olan veya sekiz fersah olup olmadığından şüphesi olan kimse, yoldayken yolun sekiz fersah olduğunu anlarsa, az miktarda yolu kalsa da, namazı seferî kılmalıdır. Namazı tam kılmışsa yeniden seferi kılmalıdır. Fakat mesela biriyle buluşma maksadı varsa ve sekiz fersah olmadığını zannederse daha sonra sekiz fersah veya daha fazla olduğu anlaşılırsa namazını tam kılmışsa sahihtir. Bildikten sonra da yolculuk boyunca sekiz fersaha ulaşmamışsa namazı tamdır.

Hüküm 1287– Uzaklığı dört fersahtan az olan iki yer arasında birkaç defa gidilip gelinirse, toplamı sekiz fersah olsa da namaz yine de tam kılınmalıdır.

Hüküm 1288– Gidilecek yerin iki yolu olur da birisi sekiz fersahtan az, diğeri sekiz fersah veya daha fazla olursa, eğer sekiz fersahlık yoldan gidilirse, namaz seferî kılınmalıdır. Eğer sekiz fersahtan az olan yoldan gidilirse, namaz tam kılınmalıdır.

Hüküm 1289– Sekiz fersahın başlangıcı şehrin duvarı varsa orası olmalıdır. Duvarı yoksa yolcunun, şehrin son evini kabuletmelidir. Hernekadar şehir büyük olsa dahi sekiz fersahın sonu onun varacağı son yerdir.

2. Şart: Yolculuğun ilk başından, sekiz fersahın gidilmesi kastedilmelidir. Yani sekiz fersah gidileceği bilinmelidir. Öyleyse sekiz fersahtan az olan bir yere yolculuğa çıkılır ve oraya yetiştikten sonra, kat edilen yol ile birlikte sekiz fersaha ulaşacak başka bir yere gitmek kastedilirse, yolculuğun ilk başından sekiz fersahın gidilmesi kastedilmediğinden dolayı, namaz tam kılınmalıdır. Fakat oradan sekiz fersah daha gitmek istenilir veya dört fersah giderse ve on günden önce vatanına veya an gün kalmak istediği yere dönerse namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1290– Yolunun ne kadar olacağını bilmeyen meselâ, kaybolan bir şeyi aramak için yolculuk yapan ve buluncaya kadar ne kadar yol gideceğini bilmeyen bir kimse, namazı tam kılmalıdır. Fakat dönüşte, vatanına veya on gün ikamet edeceği bir yere sekiz fersah veya daha fazla yol varsa, namazı seferî kılmalıdır. Yine giderken dört fersah olacak bir mesafe gitmeyi niyet ederse ve on günden önce geri dönme niyetindeyse veya on günden çok kalacağı yere geri dönme niyeti varsa, gidiş dönüş sekiz fersahsa namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1291– Yolcu ancak sekiz fersahlık bir yola gideceğine karar verdiği takdirde, namazı seferî kılmalıdır. Dolayısıyla, bir kimse şehirden ayrılıp, meselâ arkadaş bulduğu takdirde sekiz fersahlık yolculuğa çıkmayı kastederse, arkadaş bulabileceğine güveniyorsa, namazı seferî kılmalıdır. Eğer güvenmiyorsa, tam kılmalıdır.

Hüküm 1292– Sekiz fersahlık yola gitmeyi kasteden bir kimse, her gün azıcık bir yol kat etse de oranın ezan sesini duyamayacağı ve şehir halkının onu göremeyeceği yere ulaşırsa namazını seferi kılmalıdır. Ama her gün az bir miktar giderse müstehap ihtiyat gereği namazını hem tam hem de seferi olarak kılmalıdır.

Hüküm 1293– Yolculukta başkasının emrinde olan kimse mesela hizmetçi sekiz fersah gideceğini bilirse, namazı seferî kılmalıdır. Aksi taktirde sormalıdır eğer sekiz fersah olmuşsa namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1294– Yolculukta başkasının emrinde olan bir kimse, dört fersaha varmadan ondan ayrılacağını bilir veya zannederse, namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1295– Yolculukta başkasının emrinde olan bir kimse, dört fersaha varmadan ondan ayrılıp yolculuk etmeyeceğini bilmezse, namazı tam kılmalıdır. Eğer şüpesi yolculukta bir engel çıkacağı ihtimalinden kayanaklanıyorsa, halkın nazarında bu yersiz bir ihtimal olsa dahi namazı seferi kılmalıdır.

3. Şart: Mesafe katedilinceye kadar yolculuk maksatından dönülmemelidir. Eğer dört fersaha ulaşılmadan yolculuk kastından dönülür veya tereddüde düşülürse, dönülecek miktarla beraber sekiz fersahtan az olursa namaz tam kılınmalıdır.

Hüküm 1296– Dönülen miktarla beraber sekiz fersah olacak kadar bir yol katettikten sonra yolculuktan vazgeçilir ve orada kalmaya veya oradan on gün sonra dönmeye karar verilir ya da dönme ve kalma hususunda tereddüde düşülürse, namaz tam kılınmalıdır.

Hüküm 1297– dört fersaha ulaşacak kadar bir yol katettikten sonra yolculuktan vazgeçilip geri dönmeye karar verilirse, on günden az orada kalmaya karar verilse dahi, namaz seferî kılınmalıdır.

Hüküm 1298– bir yere gitmek için hareket edilir; ancak bir miktar gidildikten sonra başka bir yere gidilmek istenirse, ilk hareket edilen yerle sonra gidilmek istenen yerin mesafesi sekiz fersah olursa, namaz seferî kılınmalıdır.

Hüküm 1299– Sekiz fersaha ulaşılmadan geri kalan miktarın gidilip gidilmemesinde tereddüde düşülür ve tereddütlüken yol katedilmez; ancak sonradan, kalan miktarın gidilmesine karar verilirse, yolculuğun sonuna kadar namazın seferî kılınması gerekir. İhtiyat gereği hem tam hemde seferi kılmalıdır.

Hüküm 1300– Sekiz fersaha ulaşılmadan, yolun geri kalan miktarının gidilip gidilmemesinde tereddüde düşülür ve tereddütlüken bir miktar yol katedilir ancak sonradan, sekiz fersah daha gidilmeye veya dönüşüyle birlikte sekiz fersah olacak yere gidilmeye karar verilirse, yolculuğun sonuna kadar namazın seferî kılınması gerekir.

Hüküm 1301– Sekiz fersaha ulaşılmadan önce, yolun geri kalan miktarının gidilip gidilmemesinde tereddüde düşülür ve tereddütlü hâlde bir miktar yol katedilir ve sonradan geri kalan miktarın gidilmesine karar verilirse, tereddüt halinde katedilen mesafe hariç, gidiş dönüş Sekiz fersahtan az olmazsa seferi kılınmalıdır.

4. Şart: Sekiz fersaha ulaşılmadan vatandan geçmek ve orada duraklamak ya da bir yerde on gün veya daha fazla ikamet etmek istenilmemelidir. O hâlde sekiz fersaha ulaşmadan vatanından geçip orada duraklayan veya on gün bir yerde kalmayı kasteden kimsenin namazı tam kılması gerekir.

Hüküm 1302– Sekiz fersaha ulaşmadan vatanından geçip geçmeyeceğini veya bir yerde on gün kalıp kalmayacağını bilmeyen kimse, namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1303– Sekiz fersaha ulaşmadan vatanından geçmek ve orada duraklamak veya bir yerde on gün kalmak isteyen ve yine bir yerde on gün kalacağından veya vatanından geçeceğiinden şüphesi olan bir kimse, eğer bir yerde on gün kalmaktan veya vatanına uğramaktan vazgeçerse, yine de namazı tam kılmalıdır. Fakat geri kalan mesafe dönüş mesafesiyle birlikte sekiz fersah olsa namazı seferi kılmalıdır.

5. Şart: Yolculuk, haram amaçlı olmamalıdır. Eğer hırsızlık gibi haram bir iş için yolculuğa çıkılırsa, namaz tam kılınmalıdır. Yine seferin kendisi haram olursa mesela kadının kocasından izinsiz olarak, farz olmayan bir yolculuğa çıkması gibi yolculuklarda namaz tam kılınmalıdır. Veya bir mumine zorluk çıkarmak için sefere çıkarsa bu anne, baba, ve başkaları olabilir, yolculuğa çıkarsa. Fakat anne ve baba evladın yolculuğa çıkmasına razı değillerse bu yolculuk günah bir yolculuk sayılmaz. Tabi anne ve babaya karşı isyan sayılmazsa.

Hüküm 1304–Yolculuğu aklen zararlı bir yolculuksa vacip ihtiyat gereği namazları hem tam hemde seferi kılmalıdır.

Hüküm 1305– Yolculuğu bizzat haram nitelikli ve yine haram amaçlı olmayan bir kimse, yolculukta günah işlese meselâ, gıybet etse veya içki içse de, namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1306– Özellikle farz olan bir işi terk etmek için yolculuğa çıkan bir kimse, başka bir amacı olsun veya olmasın, namazı tam kılmalıdır. Bu yüzden borçlu olup borcunu verebilecek durumda olan bir kimse, alacaklı borcunu istiyor olması ve bunun da yolculuk sırasında vermesi mümkün değilse, borçtan kaçmak için yolculuk ediyorsa, namazı tam kılmalıdır. Ancak başka bir şey için yolculuğa çıkılırsa, yolculuk esnasında vacip bir ameli terk de etse namazını seferi kılmalıdır. Müstehap ihtiyat gereği hem seferi hemde tam olarak namazı kılmalıdır.

Hüküm 1307– yolculuk haram bir yolculuk değil fakat Yolculuk esnasında üzerine binilen hayvan veya başka bir binek, gasp edilmiş olursa, veya gasp edilmiş zeminde yolculuk ederse namazını seferi kılmalıdır.

Hüküm 1308– Zalimle yolculuk yapan kimse, bu işe mecbur olmaz ve bu yolculuğuyla zalimin zulmüne yardımcı oluyorsa, namazı tam kılmalıdır. Ancak mecbur olur veya bir mazlumu kurtarmak amacıyla zalimle yolculuk yapıyorsa, namazı seferîdir.

Hüküm 1309– Ferahlamak ve gezmek amacıyla yapılan yolculuk, haram değildir ve namaz seferî olarak kılınmalıdır.

Hüküm 1310– Neşe ve eğlence amacıyla ava gidilirse, haram olmamakla birlikte, giderken namaz tam olarak kılınmalı, Geçimi sağlamak için ava gidilirse namaz seferidir. Aynı şekilde ticaret ve varlığı çoğaltmak amacıyla ava gidilirse, namazı seferi kılıp oruç tutmamalıdır.

Hüküm 1311– Günah amaçlı yolculuğa çıkan kimse, geri dönerken, tövbe etmişse namazı seferi kılmalıdır. Eğer töbe etmemişse sadece dönüş mesafesi sekiz fersah olursa namazı seferi kılmalıdır. Müstehap ihtiyat gereği, dönüşte namazı hem tam kılmalı hem de seferi.

Hüküm 1312– Yolculuğu günah olan bir kimse, yolda günah yapmak fikrinden vazgeçerse geri kalan yol sekiz fersah olursa veya gidiş dönüş sekiz fersah olursa, namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1313– Günah iş için yola çıkmayan birisi, yolda iken kalan mesafeyi günah işlemek amacıyla gitmeyi kastetse, namazı tam kılmalıdır; ama o ana kadar seferî olarak kılınan namazlar gittiği tol sekiz fersaha ulaşmışsa namazları sahihtir. Eğer ulaşmamışsa vacip ihtiyat gereği seferi olarak kıldığı namazları yeniden kılmalıdır.

6. Şart: Yolcu, sahrada sefer edip kendileri ve hayvanları için nerede yiyecek ve su bulurlarsa oraya yerleşen, bir müddet sonra başka bir yere giden ve evleri kendileriyle birlikte olan göçebelerden olmamalıdır. Buna göre, göçebeler bu yolculuklarında namazları tam kılmalıdırlar.

Hüküm 1314– Göçebe olan bir kimse, konaklama yeri veya hayvanlara otlak bulmak için yolculuk yapar ve evi kendisiyle birlikte, denilecek şekilde ev eşyasını ve malzemeleri kendisiyle götürmezse ve yolculuğu sekiz fersah olursa namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1315– Göçebe olan kimse, ziyaret, hac veya ticaret ve benzeri için yolculuk yapar ve evi kendisiyle beraberdir, denilecek şekilde olmazsa namazını seferî kılmalıdır.

7. Şart: Mesleği yolculuk olmamalıdır. Buna göre şoför, gemici, postacı, çoban ve çok yolculuk yapan kimse, namazı tam kılmalıdır. İş yolculuk olmayan fakat başka sebepten dolayı örneğin, ziyaret için giderse namazı tam kılmalıdırlar.

Hüküm 1316– Mesleği yolculuk olan kimse, ziyaret ve hac gibi başka bir iş için yolculuk yaparsa, namazı tam kılmalıdır

Hüküm 1317– Hacıları Mekke'ye götürmek için yolculuk yapan kimsenin mesleği yolculuk olursa, namazını tam kılmalıdır. Ama mesleği yolculuk olmaz ve sadece hac aylarında yolcu taşımak için yolculuk yapan kimse namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1318– çok sefere çıkan kimse çıktığı ilk yolculukta namazını seferi kılmalı fakat ikinci seferinde namazını tam kılmalıdır.

Hüküm 1319– Yılın bir kısmında mesleği yolculuk olan bir kimse örneğin otomobilini sadece yaz veya kış için kira ile çalışmaya çıkaran şoför, işiyle uğraştığı yolculukta namazı tam kılmalıdır. İhtiyat gereği hem seferî, hem tam kılması ise, müstehaptır. Ama onun yolculuğunun müddeti az olursa öyleki örfen ona çok sefere çıkan denmezse mesela senede sadece bir ay yolculuğa çıkarsa namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1320– Devamlı şehre iki üç fersahlık bir yola gidip gelen şoför ve seyyar satıcı bir seferinde sekiz fersahlık yol katederse, namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1321– Mesleği yolculuk olan bir kimse vatanında kastederek veya kastetmeyerek, on gün veya daha fazla kaldıktan sonra, çıktığı ilk yolculukta namazı seferi kılmalıdır. Ve ikinci yolculukta namazı tam kılması yeterlidir.

Hüküm 1322– Mesleği yolculuk olan bir kimse vatanından başka bir yerde on gün kalmak isterse ve baştan on gün kalma niyeti varsa çıktığı ilk yolculukta namazı seferi kılmalıdır. Ve ikinci yolculukta namazı tam kılması yeterlidir. Eğer baştan on gün kalma niyeti yoksa vacip ihtiyat gereği ilk yolculuğunda hem seferi hemde tam olarak namazı kılmalıdır.

Hüküm 1323– Mesleği yolculuk olan bir kimsenin kendi vatanında veya başka bir yerde on gün kalıp kalmadığında şüphe ederse namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1324– Kendine bir vatan seçmeden şehirlerde seyahat eden bir kimse, namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1325– Mesleği yolculuk olmayan bir kimse meselâ, bir şehir veya köyde bulunan malını taşımak için peş peşe yolculuk yaparsa, namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1326– Önce oturduğu yerden vazgeçip kendine yeni bir vatan edinmek isteyen kimse, eğer mesleği yolculuk olmazsa yolculuk sırasında namazı seferî kılmalıdır.

8. Şart: Vatanından hareket ediyorsa ruhsat haddine ulaşmalıdır. Yani vatanından oranın ezan sesini duyamayacağı ve şehir halkının onu göremeyeceği kadar uzak olduğu yer. Şehrin duvarlarını görüp görmemenin bir anlamı yoktur. Fakat haca tozlu veya sisli veya görmeye engel olacak birşey olmamalı ve yine kalabalığın ezan sesini duymaya engel olmaması gerekir.

Hüküm 1327– bu iki durumdan biri hasıl olursa yeterlidir. Fakat diğerinin olmadığından emin olmaması gerekir. Aksi taktirde namazı hem tam hemde seferî kılmalıdır. Vatana geri dönerken de terahhus sınırının hükmü aynıdır.

Hüküm 1328– on gün kalmak istediği bir yere yolculuk ederse terahhus haddinin sınırı burada kesin belli değildir vacip ihtiyat gereği terahhus haddine varmadan önce namaz kılmak isterse hem tam hemde seferî olarak kılmalıdır.

Hüküm 1329– Vatanına dönen yolcu, oranın halkı onu görünce ve oranın ezan sesini duyunca namazı tam kılmalıdır. Fakat bir yerde on gün kalmak isteyen yolcu şehir halkı onu görür ve oranın ezan sesini duyabiliyorsa vacip ihtiyat gereği namazı ertelemeli ve gideceği yere varmalıdır. Varmadan orada namaz kılmak isterse namazı hem tam hemde seferî kılmalıdır.

Hüküm 1330– Eğer şehir yüksek bir yerde olup halkı uzaktan görülebiliyorsa veya çukurda olup azıcık uzaklaşıldığında görülmüyorsa, böyle bir şehirden yolculuğa çıkan kimse, zemini düz olduğu takdirde görülmemesi için katedilmesi gereken mesafe miktarı uzaklaştığında, namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1331– gelen sesin ezan sesimi yoksa başka bir sesmi olduğu anlaşılmayacak kadar uzaksa namazı seferî kılmalıdır. Fakat ezan olduğunu anlarsa fakat kelimelerini anlamazsa namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1332– ezanın sesini duyamayacak kadar uzaklaşmış fakat yüksekten okunan şehir ezanını duyarsa namazı seferî kılması gerekir.

Hüküm 1333– şehrin ezan sesini ki genelde yüksek yerden okunur duyamayacağı bir uzaklıktaysa fakat normalden çok yüksek bir yerden ezan okunur ve duyarsa namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1334– Göz veya kulak normal değilse veya ezan sesi normal değilse orta dereceli bir gözün şehir ehlini göremeyeceği ve orta derecede bir kulağın şehrin sesini duyamayacağı bir yerde namaz seferî kılınmalıdır.

Hüküm 1335– Ruhsat haddine ulaşıp ulaşılmadığından şüphe edilen bir yerde, namaz tam kılınmalıdır. Geri dönerken terahhus haddine ulaşıp ulaşmadığında şüphe ederse namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1336– Yolculuğu sırasında vatanından geçen bir kimse, orada terahhus haddine varırsa namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1337– Yolculuğu sırasında vatanına uğrayan bir kimse, orada bulunduğu müddetçe namazı tam kılmalıdır. Fakat oradan sekiz fersahlık veya gidip döneceği dört fersahlık yola

gitmek istiyorsa, ruhsat haddine ulaşınca, on günden önce geri dönecekse namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1338– İster orada dünyaya gelmiş ve anne ve babasının vatani olsun, ister kendisi orayı ikâmet etmek ve yaşamak için seçmiş olsun, insanın kendi yaşantısı ve ikâmeti için seçtiği yer onun vatani'dir.

Hüküm 1339– Bir kimse asıl vatani olmayan bir yerde az bir müddet kalıp sonra başka bir yere gitmek isterse, orası onun vatani sayılmaz.

Hüküm 1340– İnsanın yaşantısı için seçtiği yer; sanki kendi vataniymiş gibi orada yaşıyorsa, başka bir yere yolculuğa çıkarsa tekrar oraya geri dönerse her zaman kalmayı niyet etmese de, orası onun için vatan hükmündedir. Medreselerde okuyan talebeler veya üniversite de okuyan öğrenciler vatani olmayan bir yerde uzun bir müddet kaldıklarından orada örfen misafir sayılmazlar. Ders okudukları sürece orası onların vatani sayılır.

Hüküm 1341– Bir kimse iki yerde hayatını sürdürüyorsa, meselâ, altı ay bir şehirde ve altı ay da başka bir şehirde kalıyorsa, her ikisi de onun vatani'dir. Eğer ikiden fazla yeri kendisi için ikâmet yeri olarak seçmişse, hepsi vatani sayılır.

Hüküm 1342– Bir yerde evi olan ve altı ay devamlı ikamet niyetiyle orada kalan, daha sonra oradan giderse, Ne zaman yolu oraya düşerse ihtiyat gereği namazı hem seferi hemde tam kılmalıdır.

Hüküm 1343– Önceden asıl vatani olduğu hâlde sonradan vazgeçtiği bir yere vardığında kendisi için yeni bir vatan seçmese de, namazı tam kılmamalıdır.

Hüküm 1344– Bir yerde on gün peş peşe kalmayı kasteden veya istemediği hâlde on gün kalacağını bilen bir yolcu, orada namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1345– Bir yerde on gün ikamet kastı olan kimsenin birinci günün gecesini veya on birinci günün gecesini orada kalmayı kastetmesi gerekmez. Birinci günün sabah ezanından onuncu gün güneş batıncaya kadar kalmayı kastederse, namazı tam kılmalıdır. Aynı şekilde örneğin birinci günün öğlen vaktinden on birinci günün öğlen vaktine kadar kalmayı kastetse, namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1346– On gün bir yerde kalmayı kasteden kimse, ancak on günün hepsini aynı yerde kalmak istediği takdirde, namazı tam kılmalıdır. Buna göre eğer iki şehirde meselâ, İstanbul ve Ankara'da veya İstanbul ve on gün kalmak isterse, namazı seferî kılmalıdır. Ama bu iki yer bir yer sayılacak kadar yakınsa öyleki terahhus haddi bile aralarında yoksa veya birbirine yapışık olursa namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1347– Bir yerde on gün ikamet kastı olan bir yolcu, on gün içerisinde çevreyi dolaşmaya çıkacağını ilk baştan kastetmişse, örf açısından başka bir yer hesap edilmesine rağmen uzaklığı dört fersahtan az ise ve gidip gelme süresi yarım günden az olursa ikamet yerinde "on gün ikamet etti" denilmesine zarar vermeyeceği miktarda olmuş sayılır ve namazı tam kılmalıdır. Eğer daha fazla kalmak isterse ihtiyat gereği hem seferi hemde tam kılmalıdır. Eğer gitmek istediği yer şeri mesafe miktarında olursa namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1348– Bir yerde on gün ikamet etmeye karar vermemiş bir yolcu meselâ, eğer "arkadaşım gelirse veya güzel bir ev bulursam on gün kalırım" diye kastederse, namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1349– Bir yerde on gün kalmaya karar veren bir kimse, orada kalmasına engel çıkacağına ihtimal verirse, namazı seferi kılmalıdır.

Hüküm 1350– Ayın sonuna on gün veya daha fazla kaldığını bilen bir kimse, ayın sonuna kadar bir yerde kalmaya karar verirse, namazı tam kılmalıdır. Eğer ayın sonuna kaç gün kaldığını bilmez ve ayın sonuna kadar bir yerde kalmaya karar verirse, namazı seferi kılmalıdır. Eğer genel olarak on gün kalmak isterse namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1351– Bir yerde on gün kalmaya karar veren bir yolcu, eğer dört rekâtlı bir namaz kılmadan kararından döner veya kalıp kalmayacağına tereddüde düşerse, namazı seferî kılmalıdır. Ama dört rekâtlı bir namaz kıldıktan sonra kararından döner veya tereddüde düşerse, orada kaldığı müddetçe namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1352– Bir yerde on gün kalmaya karar veren bir yolcu, oruç tutar ve öğlenden sonra orada kalmaktan vazgeçerse, eğer dört rekâtlı bir namaz kılmışsa orada kaldığı müddetçe orucu sahihtir ve namazları orada kaldığı sürece tam kılmalıdır. Ama dört rekâtlık bir namaz kılmamışsa, orucunu sahihtir. Namazları ise seferi kılmalıdır. Sonraki günlerde oruç da tutamaz.

Hüküm 1353– Bir yerde on gün kalmaya karar veren bir yolcu, kalmaktan vazgeçerse veya kalma konusunda tereddüt ederse, dört rekâtı namaz kılıp kılmadığına bakar kalmaya karar verdikten sonra dört rekâtlık bir namazın vakti geçmişse geri kalan namazları tam kılmalıdır. eğer dört rekâtlı bir namazı vakit geçmeden önce dört rekâtlık namazı kılıp kılmadığında şüphe ederse o namazı ve ondan sonraki namazları seferi kılmalıdır.

Hüküm 1354– Eğer yolcu, seferî kılmak niyetiyle namaza başlar ve namazdayken on gün veya daha fazla kalmaya karar verirse, namazı dört rekât olarak tamamlamalıdır.

Hüküm 1355– On gün bir yerde kalmaya karar veren bir yolcu, dört rekâtlı bir namazı kılarken kararından vazgeçerse, üçüncü rekâta başlamamışsa, namazı iki rekât olarak bitirmeli ve diğer namazları da seferî olarak kılmalıdır. Aynı şekilde üçüncü rekâta başlamışsa, rükûya gitmemişse oturmalı ve namazı seferi olarak tamamlamalıdır. Orada olduğu sürece namazı seferi kılmalıdır. Eğer rükûya gitmişse namazı dört rekât olarak tamamlamalı daha sonra namazı tekrar seferi.

Hüküm 1356– On gün kalmaya karar veren bir yolcu, ikamet ettiği yerde on günden fazla kalırsa, yolculuğa çıkıncaya kadar namazı tam kılmalıdır. İkinci bir defa on gün ikameti kastetmesi gerekmez.

Hüküm 1357– On gün bir yerde kalmaya karar veren bir yolcu, farz orucu tutmalıdır; müstehap oruç da tutabilir. Cuma, Öğlen, ikindi ve yatsı namazlarının sünnetlerini de kılabilir.

Hüküm 1358– On gün bir yerde kalmaya karar veren bir yolcu, dört rekâtlı bir namaz kıldıktan veya on gün kaldıktan sonra -tam bir namaz kılmasa dahi- dört fersahtan az bir mesafeye gidip döndükten sonra birinci yerinde on gün ya da daha az veya daha çok kalmak isterse, gidip dönünceye kadar ve döndükten sonra namazı tam kılmalıdır. Fakat ikamet yerine dönmesi, yol güzergâhında olduğundan dolayı olursa, ve gidiş dönüş mesafesi toplam sekiz fersah olursa giderken terahhus haddini geçtikten sonra varacağı yerde, dönüşde ve önceden kalmak istediği yerde namazını seferi kılmalıdır.

Hüküm 1359– On gün bir yerde kalmaya karar veren yolcu, dört rekâtlı bir namazı kıldıktan sonra, veya on gün kaldıktan sonra, sekiz fersahtan az olan bir mesafeye gitmek isterse yolculuk boyunca namazını tam kılmalıdır. orada on gün kalmak isterse, veya istemezse hüküm aynıdır. Ama gideceği yer sekiz fersah veya daha çok olursa, giderken ve oradayken namazlarını seferi kılmalıdır. Fakat on gün kalmak isterse, giderken yolda namazını seferi, orada kaldığı günler de ise namazını tam kılmalıdır.

Hüküm 1360– Bir yerde on gün ikamet etmeyi kastederse ve on gün orada kaldıktan sonra veya on gün henüz olmamışken, dört fersahtan az olan bir yere gitmek isterse, birinci yerine dönüp dönmeyeceğinde şüphede ise veya tamamen oraya döneceğinin farkında değilse veya bir gün sonra veya birkaçgün sonra dönmek isterse, fakat on gün kalıp kalmayacağını bilmezse, ya da on gün orada kalarak yola çıkacağını farkında değilse; giderken orada kaldığı müddet zarfında ve dönerken namazlarını tam kılmalıdır.

Hüküm 1361– Arkadaşlarının on gün kalacağını zannederek bir yerde on gün kalmayı niyet eder ve eda olarak dört rekâtlık bir namaz kıldıktan sonra onların on gün kalmayı niyet etmediklerini anlarsa, kendisi de kalma konusunda fikrini değiştirse de, orada olduğu müddetçe namazlarını tam kılmalıdır.

Hüküm 1362– Bir yolcu sekiz fersaha ulaşır ve orada otuz gün kalırsa ve bu otuz günün tümünde gitmek ve kalmakta tereddütlü olsa, otuz gün dolduktan sonra çok az bir müddet bile kalsa, namazı tam kılmalıdır. Fakat sekiz fersaha varmadan yolun geri kalanını gidip gitmemekte tereddüt ederse namazını tam kılmalıdır.

Hüküm 1363– Dokuz gün veya daha az bir müddet bir yerde ikamet etmeyi kasteden yolcu, dokuz gün veya daha az orada kaldıktan sonra, ikinci kez dokuz gün veya daha az kalmayı kasteder ve öylece durum otuz güne varıncaya kadar devam ederse, otuz birinci günden itibaren namazı tam kılmalıdır.

Hüküm 1364– Otuz gün tereddütlü olan bir yolcu, otuz günün hepsini bir yerde kaldığı takdirde, otuz günden sonra namazı tam kılmalıdır. Ama otuz günün bir miktarını bir yerde ve bir miktarını da başka bir yerde geçirirse, otuz günden sonra da namazını seferî kılmalıdır.

YOLCUYLA İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 1365– Yolcu, Mekke, Medine ve Küfe şehrinin tamamında, ayrıca Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) mukaddes kabrinin etrafından beş zira tahmini olarak 2,5 metre uzaklığa kadar namazını tam kılabilir.

Hüküm 1366– Yolcu olduğunu ve namazı seferî olarak kılması gerektiğini bilen bir kimse, önceki hükümde açıklanan dört mekân dışında namazını kasten tam kılarsa, namazı batıldır.

Hüküm 1367– Yine, eğer [hükmü yani] yolcunun namazı seferî kılması gerektiğini unutarak tam kılarsa, ihtiyat gereği namazı batıldır.

Hüküm 1368– Yolcu, namazını seferî olarak kılması gerektiğini bilmeyerek tam kılarsa, namazı sahihtir.

Hüküm 1369– Namazların seferî kılınması gerektiğini bilen bir yolcu, eğer onun özelliklerinden bazısını bilmezse, meselâ sekiz fersahlık yolda seferî kılınması gerektiğini bilmez ve tam kılarsa, vakit olduğu takdirde yeniden namazı seferî olarak kılmalıdır. Vakit geçmiş ise, seferî olarak kaza etmelidir. Yine vakit geçtikten sonra anlarsa kazasını kılmalıdır.

Hüküm 1370– Namazını seferî kılması gerektiğini bilen bir yolcu, yolunun sekiz fersahtan az olduğunu sanarak tam kılarsa, yolun sekiz fersah olduğunu anladığı zaman tam kıldığı namazı, tekrar seferî kılmalıdır. Eğer vakit geçmiş ise, kaza etmesi gerekir.

Hüküm 1371– Yolcu olduğunu unutarak namazı tam kılarsa, eğer vakit içinde hatırlarsa, seferî olarak yerine getirmelidir. Vakit geçtikten sonra hatırlarsa, o namazın kazası farz değildir.

Hüküm 1372– Namazı tam kılması gereken bir kimse seferî kılarsa, her hâlükârda namazı batıldır.

Hüküm 1373– Dört rekâtı bir namazı kılarken yolcu olduğunu veya yolculuğunun sekiz fersah olduğunu anlarsa, üçüncü rekâtın rükûsuna gitmemişse, namazı iki rekât olarak tamamlamalıdır. Eğer üçüncü rekâtı bitirmişse, namazı batıldır. Üçüncü rekâtın rükûsuna gitmişse, namazı batıldır. Bir rekât namaz kılınabilecek kadar vakit kalsa da, namazı seferî kılmalıdır.

Hüküm 1374– Eğer yolcu seferî namazın bazı hükümlerini bilmiyorsa, meselâ, dört fersahlık bir yola gidip dönerse namazı seferî kılması gerektiğini bilmezse, dört rekât niyetiyle namaza başlar ve üçüncü rekâtın rükûsundan önce hükmü anlarsa, namazı iki rekât olarak tamamlamalıdır. Eğer rükûda anlarsa namazı batıldır. Bir rekâta yetecek kadar vakit kalsa bile, namazı seferî olarak kılmalıdır.

Hüküm 1375– Namazı tam kılması gereken bir yolcu, hükmü bilmemesi yüzünden iki rekât niyetiyle namaza başlar ve namazdayken hükmü anlarsa, namazı dört rekât olarak tamamlamalıdır. Namazı tamamladıktan sonra, aynı namazı dört rekât olarak yeniden kılması, müstehap ihtiyattır.

Hüküm 1376– Namazını kılmamış bir yolcu, vakit geçmeden önce vatana veya on gün ikamet etmeği kastettiği bir yere ulaşırsa, namazı tam kılmalıdır. Yolcu olmayan bir kimse de vaktin evvelinde namaz kılmayıp yola çıkarsa, yolda namazını seferî kılmalıdır.

Hüküm 1377– Yolculukta iken seferî kılınması gereken öğlen, ikindi, yatsı gibi namazlar kazaya bırakılırsa, onları yolculukta değilken bile kaza etmek isterse, iki rekât olarak yerine getirmelidir. Yolcu olmayan bir kimse, bu üç namazdan birini kazaya bırakırsa, yolculukta kazasını yerine getirmek istese bile, dört rekât olarak kaza etmelidir.

Hüküm 1378– Yolcunun, seferî kıldığı her namazdan sonra otuz defa "Subhanellahi ve'l-hemdu lillahi ve la ilâhe illallahu vellahu ekber" demesi müstehaptır. Bu zikrin her farz namazdan sonra okunması müstehap olmakla birlikte, burada okunması özellikle tavsiye edilmiştir. Hatta burada altmış defa söylemek, daha iyidir.

KAZA NAMAZI

Hüküm 1379– Bütün vakit boyunca uykuda olmak veya sarhoş bulunmak nedeniyle de olsa, vaktinde kılınmayan günlük farz namazlar kaza edilmelidir. Tüm vakit boyunca baygın veya deli halde ise ona kaza gerekmez fakat kendisi yaptığı bir sebepten dolayı tüm vakit baygın kalırsa mesela doktora gidip ameliyat için onu bayıltmalarını isterse ve bu yapılırsa vacip ihtiyat gereği namazını kaza etmelidir. kadının hayız ve nifas hallerinde kılmadığı namazların kazası yoktur. kadının hayız ve nifas hallerinde kılmadığı namazların kazası yoktur.

Hüküm 1380– Namazın vakti geçtikten sonra, kılınan namazın batıl olduğu anlaşılırsa, o namaz kaza edilmelidir.

Hüküm 1381– Üzerinde kaza namazı bulunan kimse, onu kılmakta ihmalkârlık etmemelidir. Ama hemen yerine getirmek de farz değildir.

Hüküm 1382– Üzerinde kaza namazı bulunan kimse, müstehap namaz kılabilir.

Hüküm 1383– Üzerinde kaza namazı bulunduğu veya kıldığı namazların sahih olmadığına ihtimal veren bir insan, ihtiyat ederek onları kaza etmesi müstehaptır.

Hüküm 1384– Kazaya kalan günlük namazları tertip üzere kılmak gerekir. Mesela bir gün ikindi namazı kazaya kalır ve ertesi gün öğlen namazı kazaya kalırsa, önce ikindi namazını kaza etmeli daha sonra öğlen namazını kaza etmelidir. Fakat tertip üzere kılınan namazlarda sıraya riayet edilmelidir. Örneğin kazaya kalan bir günün öğlen, ikindi, akşam ve yatsı namazları kılınmak istenirse sıraya riayet edilmelidir.

Hüküm 1385– Âyat namazı gibi günlük olmayan namazları veya bir tane günlük ve birkaç tane de günlük olmayan namazı kaza etmek isteyen kimse, onları tertip üzere kılması gerekmez.

Hüküm 1386– kılmadığı namazların öncelik sırasını bilmeyen kimse bu durumda sıraya gerek yoktur. Fakat Aynı günde kılınan Öğlen ve ikindi namazı gibi sırasıyla kılınması gereken namazlar hariç. Bir öğlin ve birde ikindi namazı kaza olan kimse hangisinin önceki günde kazaya kaldığı bilinmezse hakisini isterse önce kaza edebilir. Aynı günde sabah ve öğlen namazı kazaya kalırsa önce sabah namazını kaza etmelidir.

Hüküm 1387– Bir günün öğlen namazı ve başka bir günün ikindi namazı veya iki öğlen namazı veya iki ikindi namazı veya öğlen, ikindi, yatsı ki bunların rekat sayısı eşittir kazaya kalırsa ve hangisinin önce kazaya kaldığını bilmezse sırayla kılmasına gerek yoktur. Hangisini önce kılsa yeterlidir. Müstehap ihtiyat gereği sırayla kılmalıdır. Buna göre iki tane dört

rekatlık namaz kılmak isterse birinciye birinci günün kazası niyetiyle, ikinciside ikinci günün kaza namazı olarak niyet etmesi yeterlidir.

Hüküm 1388– eğer bir öğlen namazı ve bir yatsı namazı veya bir ikindi namazı ve bir yatsı namazı kazaya kalırsa ve hangisinin önce kazaya kaldığını bilemezse onları sırasıyla kıldığına emin olacağı şekilde kılması gerekir. Örneğin eğer bir öğlen namazı ve bir yatsı namazı kazaya kalmışsa ve birincinin hangisi olduğunu bilmezse önce bir öğlen namazı daha sonra bir yatsı namazı ve tekrar bir öğlen namazı kılmalıdır. Veya önce bir yatsı namazı sonra bir öğlen namazı ve tekrar bir yatsı namazı kılmalıdır.

Hüküm 1389– dört rekatlık bir namazının kazaya kaldığını bilen bir kimse, namazın öğlenmi yoksa ikindimi olduğunu bilmeğen kimse, kılmadığı namaz için bir tane dört rekatlık namaz kılması yeterlidir.

Hüküm 1390– beş namaz peş peşe kazaya kalmış bir kimse bunların hangisinin önce olduğunu bilemezse müstehap ihtiyat gereği dokuz namaz sırasıyla kılmalıdır. Örneğin sabah namazını önce kılmalı daha sonra öğlen, ikindi, akşam, yatsı namazını kılmalıdır. İkinci defa tekrar sabah namazını önce kılmalı daha sonra öğlen ve ikindi akşam namazını kılmalıdır. Eğer altı namaz peş peşe kazaya kalmışsa ve onlardan ilkin bilemiyorsa sırasıyla on namaz kaza etmelidir. Ve bu şekilde her namazı için kaza namazına eklenmiş olur. Peş peşe kaza olması şartıyla olursa, söylenen miktara bir namaz söylenen miktara eklenmelidir. Örneğin yedi tane namazı kazaya kalmışsa ve onun ilkin bilemiyorsa onbir namaz kaza etmesi gerekir. Ve bunların tamamında geçmiş namazlarını kaza etmesi yeterlidir.

Hüküm 1391– beş vakit namazın herbirini birer günden kazaya bırakmış kimse ve sıralamayı bilemezse beş namaz kılması yeterlidir. Müstehap ihtiyat gereği beş günlük namaz kılmalıdır. Böylece sıralamaya riayet edilmiş olur. Eğer altı günden altı namaz kazaya kalmışsa altı günün namazını kılmalıdır. Yine kaza namazına eklenen her namaz için bir günlük namaz fazladan kılmalıdır böylece kaza namazlarının sırayla kılındığına emin olur. Örneğin eğer yedi namaz yedi günde kılmazsa yedi günlük namaz kılması gerekir.

Hüküm 1392– Birkaç sabah veya öğlen namazı kazaya kalan kimse, onların sayısını bilmez veya unutursa, örneğin üç mü, dört mü, beş mi olduğunu bilmiyorsa, az olan miktarı kılması yeterlidir. Fakat onların kaçtane olduğunu bilir ama unutursa müstehap ihtiyat gereği okadar namaz kılmalığı tamamının kazasını yerine getirdiğine emin olmalıdır. Örneğin kaç sabah namazının kazaya kaldığı bilinmez, fakat en fazla on tane olduğu kesin bilinirse, ihtiyat edilerek on sabah namazı kılınması müstehaptır.

Hüküm 1393– Önceki günlerden sadece bir kaza namazı olan, müstehap ihtiyat gereği önce kaza namazını kılması daha iyidir. Yine eğer önceki günlerden kaza namazı olmayıp, o gün için bir veya birkaç kaza namazı varsa, eğer mümkünse ihtiyat gereği eda namazından önce o günkü kaza namazını kılması daha iyidir.

Hüküm 1394– Namaz esnasında aynı gün bir veya birkaç namazın kazaya kaldığını hatırlarsa, vakit genişse ve kaza namazına niyeti döndürmek de mümkünse, o günün namazının, niyetini kaza namazına döndürmesi ihtiyat gereğidir. Örneğin öğlen namazının ikinci rekâtını yerine gitmeden önce sabah namazının kazaya kaldığını hatırlarsa ve öğlen namazının vakti de dar olmazsa, ihtiyat gereği niyetini sabah namazına çevirerek iki rekât olarak tamamlamalı sora da öğlen namazını kılmalıdır. Ama vakti dar ise ve niyetini sabah namazının kazasına çevirmesi mümkün değilse örneğin, öğlen namazının üçüncü rekâtının rükûsunda sabah namazını kılmadığını hatırlarsa, burada sabah namazına niyetini çevirmesi namazın rüknu olan bir rükû izafi olacağından, niyetini sabah namazı kazasına çevirmemelidir.

Hüküm 1395– Önceki günlerden kaza namazı olan kimse, bir veya birden fazla aynı günden de kaza namazı olursa, hepsini kılacak kadar da vakti yoksa veya hepsini aynı gün kılmak istemiyorsa o günün kaza namazlarını eda namazından önce kılması ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1396– İnsan hayatta olduğu müddetçe kendi namazlarının kazasını kılmaya gücü yetmese bile, başka birisi onun tarafından namazlarını kaza edemez.

Hüküm 1397– Kaza namazı cemaatle kılınabilir. Cemaat imamının namazı ister eda olsun, ister kaza fark etmez. İmamla muktedirin (imama uyanın) aynı namazı kılmaları da gerekmez. Meselâ, öğlen veya ikindi namazını kılan bir imama uyarak sabah namazının kazasını kılmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 1398– Mümeyyiz (İyi ve kötüyü birbirinden ayırt eden) çocuğu, namaz kılmaya ve diğer ibadetlere alıştırmak müstehaptır. Hatta onu, kılmadığı namazları kaza etmeye zorlamak müstehaptır.

BÜYÜK OĞLUN ÜZERİNE FARZ OLAN BABASININ KAZA NAMAZLARI

Hüküm 1399– Baba, namazını bir mazeretten dolayı yerine getirmemiş olursa, örneğin uykuda kalmak veya unutkanlık sebebiyle değilse, yolculuk, hastalık yüzünden kaza edemediyse ölümünden sonra büyük oğlu onları kaza etmesi veya başkasını bu iş için ecir (belirli ücret karşılığı bu işi yapan birini) tutması vaciptir. Yine mazeretinden mesela hastalıktan dolayı tutamadığı oruçları ve hastalık ıyleştikten sonra onun kazasını tutabilecek durumdaydı ise veya yolculuktayken tutamadığı orucu, her ne kadar daha sonra tutma imkanı olmamış olsada büyük oğula vaciptir. Hatta bilerek kılınmayan namaz ve oruç için müstehap ihtiyat gereği büyük oğul yerine getirmelidir. Annenin kaza namazlarını kılmak ise, daha iyi olmakla birlikte farz değildir.

Hüküm 1400– Büyük oğul babasının kaza namazı olup olmadığından şüphe ederse, üzerine bir şey farz olmaz.

Hüküm 1401– Büyük oğul babasının kaza namazı olduğunu bilir; ancak babasının bir mazeretten dolayı kaza etti yoksa bir mazereti yokmuydu bilemezse namazları kaza etmesi vacip değildir. Fakat müstehap ihtiyat gereği, kaza etmelidir.

Hüküm 1402– Hangisinin büyük oğul olduğu bilinmezse, babanın namazı kaza etmek oğullarından hiç birisinin üzerine farz olmaz. Fakat babalarının namazını kendi aralarında bölmeleri veya onları yerine getirmek için kur'a çekmeleri, müstehap ihtiyattır.

Hüküm 1403– Ölen kimse namazının kazası için ecir (ücret karşılığı naip) tutulmasını vasiyet etmiş olur ve babanın vasiyeti de geçerli olursa, artık büyük oğla bir şey farz olmaz.

Hüküm 1404– Büyük oğul annesinin namazlarını kılmak isterse, namazı sesli ve sessiz kılma konusunda kendi teklifine göre amel etmelidir. Şu halde annesinin sabah, akşam ve yatsı namazlarının kazasını sesli kılmalıdır.

Hüküm 1405– Kendisinin kaza namazı bulunan bir kimse, babasının ve annesinin namazını da yerine getirmek isterse, hangisini önce yerine getirirse sahihtir.

Hüküm 1406– Büyük oğul babası öldüğü zaman bulûğ çağına ermemiş veya deli olursa, baliğ olduğu veya akli başına geldiğinde, babasının namazının kazasını kılması gerekir. Fakat bulûğa ermeden veya akıllı olmadan önce ölürse ikinci oğula herhangi birşey vacip değildir.

Hüküm 1407– Büyük oğul babasının namazını kaza etmeden ölürse, ikinci oğla bir şey farz olmaz.

CEMAAT NAMAZI

Hüküm 1408– vacip namazların özellikle günlük namazların cemaatle kılınması müstehaptır. Sabah, akşam ve yatsı namazları hakkında, özellikle cami komşuları ve caminin ezan sesini işitenlere daha çok tavsiye edilmiştir.

Hüküm 1409– Muteber bir rivayette şöyle gelmiştir: "Cemaatle kılınan namaz yalnız kılınan namazdan yirmi beş kat daha üstündür." Rivayetlerde yazıldığı üzere bir şahıs cemaat imamına iktida ederse bu namazın her rekâtı yüzelli namaz sevabı kadardır. Eğer iki kişi iktida ederse her rekâtı altıyüz namaz sevabı kadardır. Namaz kılanların sayısı arttıkça namazın sevabıda okadar çoğalır. Namaz kılanların sayısı on kişiyi aşarsa gökyüzünün tamamı kağıt olsa, denizler mürekkep olsa ağaçlar kalem ve melekler, insanlar ve cinler yazsalar bu namazın bir rekâtının sevabını yazmaya güçleri yetmez.

Hüküm 1410– Cemaat namazına itinâsızlık yüzünden katılmamak caiz değildir. İnsana özürsüz olarak cemaat namazını terk etmesi de yakışmaz.

Hüküm 1411– Bekleyip namazı cemaatle kılmak müstehaptır. Yalnız ve uzun kılınan namazdan, cemaatle kılınan kısa namaz daha iyidir. Yine cemaatle kılınan namaz, ilk vakitte tek başına kılınan namazdan daha üstündür.

Hüküm 1412– Cemaat namazı başladığı zaman, tek başına kılınan namazı ikinci kez cemaate katılarak kılmak müstehaptır. Daha sonra tek başına kılınan namazın batıl olduğu anlaşılırsa, ikinci kez kılınan namaz yeterlidir.

Hüküm 1413– İmam veya imama uyan, cemaatle kıldığı namazı tekrar cemaatle kılmak isterse, iki durumda cayiz olur.

1. Birinci kıldığı namazın yanlış olduğuna ihtimal verirse
2. Vacip namazı kılmamış birisi iktida ederse, cemaat imamı ikinci defa kılabilir.

Hüküm 1414– Namazı batıl olacak şekilde, namazda çok vesveseye düşen bir kimse, eğer sadece cemaatle kıldığı zaman vesveseden kurtuluyorsa, namazı cemaatle kılması gerekir.

Hüküm 1415– Anne veya baba kendi çocuğuna namazı cemaatle kılmasını emrederse, çocuğun namazı cemaatle kılması vaciptir. Elbette anne babanın çocuklarından bir şeyi yapmasını veya yapmamasını istemesi ona olan şefkat duygularından olursa, onlara muhalefet etmek de onlara eziyet olmasına neden olursa bu hüküm geçerlidir.

Hüküm 1416–müstehap namazlar cemaatle kılınmaz. Fakat istiska (yağmur yağması için kılınan) namazı cemaatle kılınabilir. Farz olup da bir sebepten müstehap olan namazlar (örneğin, Hz. Mehdi'nin (Allah'ın selâmı üzerine olsun) huzurunda farz olan Kurban ve Ramazan Bayramları gaybette olduklarından şu anda müstehaptır) cemaatle kılınabilir.

Hüküm 1417– Günlük namazlardan birini kılan cemaat imamına, herhangi bir günlük namaz için uyulabilir. Ama eğer cemaat imamının günlük farz namazı cemattaki şahıs için ihtiyatlı olursa, ona iktida edemez. Ama bazı özel durumlarda kılabilir. Mesela iktida edenin namazı da imamın namazıda ihtiyat namazı olursa, imamın ihtiyat sebebi imama uyanın da ihtiyat sebebi olursa uyulabilir. Örneğin iki kişi beraber yolculuğa çıkarsa her ikiside ihtiyat gereği namazlarını hem seferi hemde tam olarak kılmak isterlerse, onlardan biri diyerine seferi namazda seferi olan namazını ve tam olan namazda da tam olan namazını iktida edebilir.

Hüküm 1418– cemaat imamı kendi günlük farz namazının kazasını veya başkasının kaza namazını kılıyorsa ona iktida edilebilir. Fakat imam namazını ihtiyat gereği kaza ediyorsa ona iktida etmek sakıncalıdır.

Hüküm 1419– Kıldığı namazın günlük farz namaz mı, yoksa müstehap namaz mı olduğu bilinmeyen imama uyulmaz.

Hüküm 1420– imam mihrapta olur ve arkasında kimse bulunmaz ve ona iktida etmezse mihrabın iki tarafında duranlar ve duvardan dolayı imamı göremiyorlarsa imama iktida edemezler. Fakat imamın arkasında birisi varsa ve ona iktida etmişse iki tarafta iktida

edenlerle imam arasında perde veya duvar gibi görünmeyi engelleyen şey olsa dahi cemaat bir birine bağlantılı olursa namaz sahihtir.

Hüküm 1421–Birinci safın uzun olması nedeniyle iki tarafta duranlar imamı göremezlerse, imama uyabilirler. Yine öbür saflardan birinin uzun olması nedeniyle, o safın iki tarafında duran kimseler kendi önlerindeki safı görmeseler de imama uyabilirler.

Hüküm 1422– Cemaatin safları caminin kapısına kadar ulaşırsa, kapının karşısında ve safların arkasında namaza katılan kimsenin namazı sahihtir. Yine, o şahsın arkasında durarak imama uyanların namazı sahihtir. Hatta onun iki tarafında durup, imama uyan başka biri vesileyle cemaate bağlanan kimselerin de namazı sahihtir. Her kim cemaat namazına önden, sağdan veya soldan bağlanmışsa cemaat namazı sahihtir.

Hüküm 1423– Direğin arkasında namaza duran kimse, sağ veya sol tarafında imam uyan vasıtasıyla imama bağlantılı olmazsa, imama uyamaz,

Hüküm 1424– İmamın durduğu yer, cemaatin durduğu yerden yüksekte olmamalıdır. Ama imamın yerinin çok az bir miktar yüksekte olmasının sakıncası yoktur. Yine, yer meyilli olur ve imam da yüksek tarafta durursa, zemin fazla meyilli olmazsa, öğle ki ona düz zemin deniyorsa sakıncası yoktur.

Hüküm 1425– Cemaatin durduğu yerin imamdan yüksek olmasının sakıncası yoktur. Fakat cemaat namazı kılındığı anlaşılmayacak kadar yüksek olursa sahih değildir. Mesela minareden imama bağlanmak işkallidir.

Hüküm 1426– Cemaate, iyiyi ve kötüyü ayırt eden baliğ çocuk vesilesiyle bağlanılırsa, onun namazının sahih olduğu bilindiği takdirde imama uyulabilir.

Hüküm 1427– İmam tekbir aldıktan sonra, önceki saftakiler namaza ve tekbir almaya hazır vaziyette olurlarsa, arka safta duranlar tekbir alabilirler.

Hüküm 1428– Önceki saflardan birinin namazının batıl olduğu bilinirse, arkadaki saflardan imama uyulamaz. Ama, onların namazlarının sahih olup olmadığı bilinmezse, arkadaki saflardan imama uyulabilir.

Hüküm 1429– İmamın namazının batıl olduğunu -meselâ, imamın abdestsiz olduğunu- bilen bir kimse, imamın kendisi farkında olmasa da, ona uyamaz. Fakat imamın namazı bazı şartları taşııyorsa veya bazı engellerle birlikte olursa, o şartların bilmeden yapılması veya engel olan şeyi bilmeyişi namazı bozmaz. Bu durumda ona iktida edilebilir. Örneğin cemaat imamı yanlışlıkla kıbleden başka yöne dönmüşse ve döndüyü taraf tam olarak kıbleden sağ veya sola dönmüş sayılmazsa veya yanlışlıkla necis elbiseyle namaz kılsa ve yine imam namazın bazı kısımlarını yapmazsa, terkedilen işler imamın cemaattan taraf yapması gereken şeylerden değilse. Buna göre eğer imam unutarak üçüncü rekatta ve dördüncü rekatta tesbihati erbaayı okumazsa veya önceki rekatta fatihanın tamamını veya bir kısmını okumazsa bir sonraki rekatta ona iktida edilebilir. Eğer fatihanın tamamını veya birkismini okumadığı rekatta iktida etmek isterse bunu yapamaz eğer iktidadan sonra imam kıraatin bir miktarını unutursa namazını munferit kılması gerekir. Ve memumun okuması yeterli değildir.

Hüküm 1430– Memum (imama uyan), namazdan sonra imamın âdil olmadığını veya kâfir olduğunu veya örneğin abdestsiz olduğundan namazının batıl olduğunu anlarsa, namazı sahihtir. Zahiren cemaat namazıda yine sahihtir. Buna göre hatta farkında olmadan imamdan önce anlını rukudan kaldırır ve cemaat imamına uyararak rukuyu uzatırsa namaz batıl olmaz hernekadar rukunun farkında olmadan uzatılması tekbaşına kılınan namazda namazı batıl eder.

Hüküm 1431– cemaat namazında rukudan önce tekbiretul ihramı söyleyip söylemediği konusunda şüpe ederse söylemedi olarak kabul etmelidir. Eğer tekbiretul ihramı söylediğinden emin olursa cemat niyetini yapıp yapmadığını bilemezse namazı munferit

olarak bitirmelidir. Hernekadar namazdan önce namazı cemaatla kılmaya karar vermiş olsada ve şu anda cemaattakilerin yaptığı amellerin aynısını yapıyorsa mesela imamın okuduğu fatiha ve sureyi dinliyorsa eğer rukuda veya rukudan sonra tekbiretul ihram söyleyip söylemediği hakkında şüphe ederse, cemaatle mi yoksa munferit mi, namazı cemaatle bitirmeli ve namazı sahihtir.

Hüküm 1432– müstehap ihtiyat gereği cemaat namazı esnasında mecbur kalmadıkca munferit niyet etmemelidir. Fakat eğer munferit niyet ederse sakıncası yoktur. Hatta eğer namazın başında, namaz sırasında cemaatten ayrılma niyetindeyse cemaat namazının sakıncası yoktur.

Hüküm 1433– İmam Fâtiha ve sureyi okuduktan sonra, ona iktida eden bir özür nedeniyle cemaat namazından ayrılmayı niyet ederse, Fâtiha ve sureyi okuması gerekmez. Eğer özrü olmadan veya imam Fâtiha ve sureyi tamamlamadan ayrılmak isterse, Fatiha ve sürenin imamın okumadığı kısımları okumalıdır.

Hüküm 1434– Cemaat namazından ayrıldıktan sonra ikinci kez cemaatle kılmaya niyet edilemez. Aynı şekilde yalnız kılmak veya cemaatle kılmak arasında tereddüde düşülür ve cemaatle kılmaya karar verilirse, namazı sahihtir.

Hüküm 1435– İnsan cemaat namazından ayrılmayı niyet edip etmediğinden şüpheye düşerse, ayrılmayı niyet etmediğine karar vermelidir.

Hüküm 1436– İmam rükûda iken cemaate katılıp rükûda imama yetişirse, imam rükûnun zikrini bitirmiş olsa da, cemaatle kıldığı namaz sahihtir ve bu, bir rekât olarak hesap edilir. Ama rükû miktarında eğilir; ancak rükûda imama yetişemezse, namazı batıldır.

Hüküm 1437– Rükûda iken imama uyar ve rükû miktarında eğilir; ancak rükûda imama yetişip yetişmediğinden şüphe ederse bu durumda; namazı batıl olur.

Hüküm 1438– Rükûda iken imama uymayı niyet eder ve rükû miktarı eğilmeden önce, imam rükûdan kalkarsa, bu durumda; vacip ihtiyat gereği niyerini furadaya çevirmelidir. Yani tek başına kılmayı niyet etmelidir.

Hüküm 1439– Bir kimse namazın evvelinde veya Fâtiha ve sure okunurken imama uyar; ancak rükûya gitmeden önce, imam rükûdan kalkarsa, namazı cemaatle sahihtir.

Hüküm 1440– İmam namazın son teşehhüdünü okurken yetişip cemaat namazının sevabını almak isteyen kimse, iftitah tekbirini aldıktan sonra oturmalı ve mutlak olarak Allah’a yakınlaşmak kastıyla teşehhüdü imamlarla okumalı; ama farz ihtiyat gereği selâm vermeden imamın selâm vermesini beklemeli ve daha sonra ayağa kalkmalı, ikinci kez niyet etmeden ve tekbir almadan Fâtiha ve sureyi okumalı ve bunu namazın birinci rekâtı saymalıdır.

Hüküm 1441– İmama uyan, imamdan ileride durmamalıdır. Eğer imama uyanlar birkaç kişi olursa, farz ihtiyat gereği imamlarla aynı hizada durması da sakıncalıdır. Yine farz ihtiyat gereği boyu uzun birisi olsa dahi namazın ruku ve secdesinde ve anlını bırakacağı yer imamdan daha arkada olması gerekir.

Hüküm 1442– Namaza başladıktan sonra imamlarla imama uyan veya imama uyanın imama bağlantısını sağlayan bir başka memum arasında perde veya başka bir şey olmamalıdır. Fakat imam erkek ve cemaat bayan olursa imam erkek ve ona uyan kadın olursa, o kadınla imam arasında veya o kadınla imama bağlantısını sağlayan imama uyan bir erkeğin arasında perde ve benzeri bir şeyin bulunmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 1443– Namaza başladıktan sonra imamlarla imama uyan veya imama uyanın imama bağlantısını sağlayan bir başka memum arasında perde veya başka bir şey olursa imama bağlanan şahsın namazı kendiliğinden münferite döner henekadar kastı münferit olmasa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1444– Farz ihtiyat gereği imama uyanın secde yeri ile imamın durduğu yer arasında, bir adımın en büyük ölçüsünden daha fazla uzaklık olmamalıdır. Yine, imama uyanın durduğu yeri ile ön safta duran ve onun imama bağlantısını sağlayan diğer bir imama uyanın durduğu yer arasında, bir adımdan daha fazla uzaklık olmaması farz ihtiyattır. Müstehap ihtiyat gereği namaz kılan memumun secde yeri ile kendisinin önünde duran şahısın arasında hiçbir aralık ve fasıla olmamalıdır.

Hüküm 1445– Ön taraftan imama bağlantısı olmayan muktedi ile, onun sağ veya sol taraftan imama bağlantısını sağlayan diğer imama uyanlar arasında, farz ihtiyat gereği bir adımın en büyük ölçüsünden daha fazla uzaklık olmamalıdır.

Hüküm 1446– Namazda imama uyan ile imam veya imama uyan ile onun imama bağlantısını kuran diğer bir imama uyan arasında büyük bir adım miktarından fazla uzaklık olursa, namazı kendiliyinden münferit olmuştur.

Hüküm 1447– Ön saftakilerin hepsi namazlarını bitirir veya hepsi birden munferit niyer ederlerse sonraki safın cemaat namazı munferit olur. Hernekadar çabucak kalkıp başka bir namaz için imama bağlansalar bile, sonraki safın cemaat namazı yinede munferit olur.

Hüküm 1448– İkinci rekâta cemaat namazına katılan kimse, Fatiha ve süreyi okumasına gerek yoktur, fakat kunut ve teşehhüdü imamla okuyabilir. Teşehhüdü okurken el parmaklarını ve ayaklarının ön kısmını yere koyması ve dizlerini kaldırması vacip ihtiyat gereğidir. Teşehhütten sonra imamla kalkıp Fâtiha ile sureyi okuması gerekir. Eğer sureyi okumak için vakit yoksa, Fâtiha'yı bitirir, rükûda kendini imama yetiştirir. Fatihayı okuyacak kadar da vakti vacip ihtiyat gereği namazı munferit olarak niyet etmelidir.

Hüküm 1449– Dört rekâtli bir namazın ikinci rekâtında iken imama uyan kimse, namazının ikinci rekâtında -ki imamın üçüncü rekâtı olur- iki secdeden sonra oturup teşehhüdün farz olan kısmını okumalı ve kalkıp üç defa tesbihatı okumaya vakti yoksa bir defa okumalı ve kendini rükûda veya secdede imama ulaştırmalıdır.

Hüküm 1450– İmam üçüncü veya dördüncü rekâta olur ve imama uymak isteyen kimse, imama uyduğunda Fâtiha'yı okuyup rükûda imama yetişemeyeceğini bilirse, farz ihtiyat gereği beklemeli ve imam rükûya gidince, ona uymalıdır.

Hüküm 1451– Üçüncü veya dördüncü rekâta imama uyan kim-senin Fâtiha ve sureyi okuması gerekir. Sure için vakit yoksa, Fâtiha'yı bitirmeli ve kendini rükû veya secdede imama yetiştirmelidir. Eğer Fatiha süresinin tamamını okuyacak kadar vakit yoksa, münferid niyeti ederek namazı tamamlaması ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1452– Sureyi veya kunutu okuduğu takdirde rükûda imama yetişemeyeceğini bilen bir kimse, bilerek süre veya kunutu okur ve rükûda imama yetişemezse cemaat namazı sahihtir ve Münferid olarak namazını yerine getirmelidir.

Hüküm 1453– Sureyi okumaya başladığı veya başlamışsa bitirdiği takdirde rükûda imama yetişebileceğine kanaat getiren kimsenin, imam rukuya gittiği anda fatihayı yarıda kesip imamla birlikte rukuya gidebilir ve sureyi okumaya gerek yoktur.

Hüküm 1454– Sureyi okuduğu takdirde rükûda imama yetişeceğinden ve imama uymasının bozulmayacağından emin olan kimse, sureyi okuyup rükûya yetişemezse, namazı sahihtir.

Hüküm 1455– İmam ayakta iken cemaat namazına katılmak isteyen, imamın hangi rekâta olduğunu bilmezse, imama uyabilir. Ancak kurbet (Allah'a yaklaşma) kastıyla Fâtiha ve sureyi okumalıdır. Daha sonra imamın birinci veya ikinci rekatta olduğunu anlarsa namazı sahihtir fakat öğlen ve ikindi namazları gibi namazlarda. Vacip ihtiyat gereği beklemeli ve imam rükudayken ona bağlanmalıdır.

Hüküm 1456– İmamın birinci veya ikinci rekâta olduğunu sanarak Fâtiha ve sureyi okumaz ve rükûdan sonra üçüncü veya

dördüncü rekât olduğunu anlarsa, ihtiyat gereği namazı batıldır. Fakat bunu rükûdan önce anlarsa, Fâtiha ve sureyi okumalıdır. Eğer vakit yoksa, sadece fatihayı okumalı ve rükuda imama varması gerekir. Eğer imama rukuda varamazsa ihtiyat gereği niyetini munferide çevirmelidir.

Hüküm 1457– İmamın üçüncü veya dördüncü rekâtı kıldığı sanılarak Fâtiha ve sure okunur; ancak rükûdan önce veya sonra birinci veya ikinci rekâtta olduğu anlaşılırsa, kılınan namaz sahihtir. Fatiha veya süreyi okurken anlarsa onları bitirmesi gerekmez.

Hüküm 1458– Müstehap bir namaz kılarken, cemaatle namaza başlanırsa, namazı bitirip cemaate yetişeceğine güvenmiyorsa, hatta birinci rekâta ulaşmak için dahi olsa, müstehap namazı bırakıp cemaat namazına katılması müstehaptır.

Hüküm 1459– Üç veya dört rekâtlı bir namazı kılarken cemaatle namaza başlanırsa, üçüncü rekâtın rükûsuna gitmemiş olur ve namazı bitirip cemaate yetişebileceğine güvenmiyorsa, kıldığı namazı müstehap namaz niyetiyle iki rekât olarak tamamlayıp kendini cemaate yetiştirmesi müstehaptır.

Hüküm 1460– İmam namazı bitirdiği hâlde imama uyan teşehhüt veya birinci selâmda ise, cemaat namazından ayrılmayı niyet etmesi gerekmez.

Hüküm 1461– İmamdan bir rekât geride kalan kimse, imam son rekâtın teşehhüdünü okurken, parmaklarını ve ayaklarının ön kısmını yere koyup, dizlerini kaldırarak imamın selâmı vermesini bekleyip sonra kalkması daha iyidir.

CEMAAT İMAMINDA ARANAN ŞARTLAR

Hüküm 1462– Cemaat imamı bulûğ çağına ermiş, akıllı, 12 imama inanan Şia-ı İsna Aşeriye (İmamiyye Şiası), âdil, helâlzâde olmalı ve namazı sahih bir şekilde kıla bilmelidir. Muktedi erkek ise, uyulan cemaat imamı da erkek olmalıdır. Cenaze namazı dışında lazım ihtiyat gereği kadın cemaat imamlığı yapmamalıdır. Cemaat bayan olsa dahi hüküm aynıdır. İyi ve kötüyü ayırt edebilen bir çocuğa uymak yine iyi ve kötüyü ayırt edebilen bir çocuk için sakıncasızdır.

Hüküm 1463– Adil bildiği bir imamın, hâlâ adil olup olmadığından şüphe eden bir kimse, ona uyabilir.

Hüküm 1464– Ayakta namaz kılan bir kimse, oturarak veya yatarak namaz kılana uyamaz. Yine oturarak namaz kılan kimse, yatarak namaz kılana uyamaz.

Hüküm 1465– Oturarak veya yatarak namaz kılan bir kimse, oturarak namaz kılan kimseye uyabilir. Yine yatarak namaz kılan birinin, yatarak namaz kılan birine uyabilir.

Hüküm 1466– Herhangi bir özürden dolayı, teyemmümle veya cebire abdestiyle namaz kılan imama uyulabilir. Fakat necis elbiseyle namaz kılan şahsa iktida etmek sakıncalıdır.

Hüküm 1467– Bir hastalık yüzünden idrar ve gaitasının çıkmasını önleyemeyen imama ihtiyat gereği uyulmamalıdır. Yine bir özürden dolayı kendi vazifesini yerine getiremiyorsa bu amellere tam secde ve bir yere yaslanmadan ayakta durmakta dahil, mazereti olmayan şahısların böyle birine iktida etmemesi gerekir.

Hüküm 1468– Cüzam veya baras gibi bir hastalığı olan kimsenin cemaat imamı olmaması ve yine Farz ihtiyat gereği şer'i had uygulanan (ceza verilen) ve tövbe eden kimseye de cemaat imamı olarak uyulmaması Farz ihtiyat gereğidir.

MUKTEDİ (CEMAATLE) İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 1469– İmama uymayı niyet ederken imamı belirlemek gerekir. Fakat ismini bilmek gerekmez. Meselâ eğer "Hazır bulunan şu imama uyuyorum" diye niyet edilirse, namaz sahihtir.

Hüküm 1470– İmama uyan, Fatiha ve sure dışında namazın her şeyini kendisi okumalıdır. Fakat onun birinci veya ikinci rekâtı, imamın ise üçüncü veya dördüncü rekâtı olursa, Fatiha ve sureyi de okumalıdır.

Hüküm 1471– Eğer imama uyan, sabah, akşam ve yatsı namazlarının birinci ve ikinci rekâtlarında, imamın okuduğu Fatiha ve sureyi işitirse, kelimeleri ayırt edemezse de Fatiha ve sureyi okumamalıdır. Eğer imamın sesini işitmezse, Fatiha ve sureyi okuması müstehaptır, ama sessiz okumalıdır. Yanılarak sesli okursa, sakıncası yoktur.

Hüküm 1472– İmama uyan, imamın okuduğu Fatiha ve surenin bazı kelimelerini işitir, bazısını işitmezse, vacip ihtiyat gereği fatiha ve sureyi okumamalıdır.

Hüküm 1473– İmama uyan, yanılarak veya işittiği sesin imamın sesi olmadığını sanarak Fatiha ve sureyi okur; ancak daha sonra duyduğu sesin imama ait olduğunu anlarsa, namazı sahihtir.

Hüküm 1474– İmamın sesini işitip işitmediğinden veya işittiği sesin imamın sesi olup olmadığından şüphe eden imam uyan kimse, Fatiha ve sureyi okuyabilir.

Hüküm 1475– İmama uyan, öğlen ve ikindi namazının birinci ve ikinci rekâtında Fatiha ve sureyi okumamalıdır bu cayiz değildir. Onun yerine zikretmesi müstehaptır.

Hüküm 1476– İmama uyan, iftitah tekbirini imamdanda önce almamalıdır. Hatta vacip ihtiyat gereği imamın tekbiri tamamlanmadan tekbiri almamalıdır.

Hüküm 1477– İmama uyan, imamdanda önce yanlışlıkla selâm verse, namazı sahihtir. Yeniden imamla selam vermesine gerek yoktur. Hatta imamdanda önce bilerek de selam verse sakıncası yoktur. Namazın evellinden buna niyet etmiş olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1478– İmama uyanın, iftitah tekbiri dışındaki namazın diğer şeylerini imamdanda önce söylemesinin sakıncası yoktur. Ancak onları işitir veya imamın ne zaman ne söylediğini bilirse, ihtiyat gereği imamdanda önce söylememesi müstehaptır.

Hüküm 1479– Muktedi, okunacak şeyler dışındaki namazın rükû ve secde gibi fiillerini imamla birlikte veya ondan biraz sonra yerine getirmelidir. Eğer bilerek imamdanda önce veya imama uyulmadı denilecek şekilde ondan bir süre sonra yaparsa, namazı sahihtir. Fakat münferid olarak namazını yerine getirmesi gerekir.

Hüküm 1480– İmam kalkmadan önce yanılarak rükûdan kalkan muktedi, imam hâlâ rükûdaysa, hemen rükûya dönüp imamla beraber kalkmalıdır; bu durumda rükûn olan rükûnun fazla olması, namazı batıl etmez. Fakat rükûdan kalkan muktedi, imam hâlâ rükûdaysa, hemen rükûya dönüp imamla beraber kalkmak isterse o rükûya varmadan imam rükûdan kalkarsa, rükûnun fazlalığından dolayı namazı batıl olur. Fakat lazım ihtiyat gereği namazını imamla birlikte bitirmeli ve namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1481– İmam kalkmadan önce yanlışlıkla secdeden kalkar ve imamın henüz secdede olduğunu görürse, secdeye geri dönmelidir. Her iki secdede aynı durum tekrarlanırsa, rükûn olan iki secdenin fazla yapılması namazı batıl etmez.

Hüküm 1482– Yanlışlıkla imamdanda önce secdeden kalkan kimse, secdeye döner; ancak secdeye varmadan imam kalkarsa, namazı sahihtir. Fakat bu durum her iki secdede de tekrarlanırsa, namaz batıl olur. . Fakat lazım ihtiyat gereği namazını imamla birlikte bitirmeli ve namazı yeniden kılmalıdır.

Hüküm 1483– Yanlışlıkla imamdanda önce rükû veya secdeden kalkan kimse, zikirden önce veya sonra, yanılarak veya imama yetişemeyeceğini sanarak rükû veya secdeye gitmezse, namazı sahihtir. Eğer bilerek geri dönmezse namazı munferit olarak tamamlamalıdır. Eğer bilerek imamdanda önce secdeden başını kaldırırsa, eğer zikirden sonraysa geri dönmemesi gerekir ve namazı munferit olarak tamamlamalı zikirden önce ise namazı batıldır.

Hüküm 1484– Secdeden kalkıp imamın secde de olduğunu görürse, imamın birinci secdesi olduğunu sanarak imamlarla secde etmiş olsun diye secdeye gider ve imamın ikinci secdesi olduğunu anlarsa, onun da ikinci secdesi hesap olur. İmamın ikinci secde de olduğunu sanarak secdeye gider ve imamın birinci secdesi olduğunu anlarsa, imamlarla secde etmek niyetiyle tamamlamalı ve yeniden imamlarla secdeye gitmelidir. Her halükarda namazı cemaatle tamamlayıp yeniden kılması müstehap ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1485– Yanılarak imamdanda önce rükûya gider ve başını kaldırdığı takdirde imamın kıraatinden bir miktarına yetişecek durumdaysa, eğer başını kaldırıp imamlarla beraber rükûya giderse, namazı sahihtir. Eğer bilerek başını kaldırmazsa namazı batıldır eğer kıraattan sonra olursa geri dönmemelidir ve namazı munferit kılmalıdır.

Hüküm 1486– Yanılarak imamdanda önce rükûya gider ve eğer başını kaldırdığında imamın kıraatinden hiçbir şeye yetişemeyecek bir durumda olursa, eğer geri dönerse ve imamlarla rükûya giderse Cemaatle kılınan namazı sahihtir. Eğer bilerek geri dönmezse, namazını munferit olarak tamamlamalıdır.

Hüküm 1487– Yanlışlıkla imamdanda önce secdeye giderse, eğer imamlarla namaz kılmak kastıyla başını kaldırır ve imamlarla birlikte secdeye giderse cemaat namazı sahihtir. Bilerek geri dönmezse namazı sahihtir fakat munferid olmuştur.

Hüküm 1488– İmam, kunut olmayan bir rekâtta kunut okur veya teşehhüt bulunmayan bir rekâtta teşehhüt okumaya başlarsa, imama uyan kunut ve teşehhüdünü okumamalıdır. Ama imamdanda önce rükûya gidemez veya imam kalkmadan önce kalkamaz, imamın kunut veya teşehhüdünün bitmesini bekleyip sonra namazın geri kalan kısmını imamlarla tamamlamalıdır. Eğer mümkün olursa vacip ihtiyat gereği imama uyarmalıdır.

CEMAAT NAMAZININ MÜSTEHAPLARI

Hüküm 1489– Namazda imama uyan sadece bir erkek ise, imamın sağında durması müstehaptır. Eğer bir kadınsa, secde edeceği yer, en azından imamın secde halinde dizlerinin hizasına gelecek şekilde imamın sağında durması müstehaptır. Eğer bir erkek ve bir kadın veya bir erkek ve bir kaç kadın olursa, erkeğin imamın sağında, kadınlar da arkasında durmaları müstehaptır. Sadece birkaç erkek veya sadece birkaç kadın olursa imamın arkasında durmaları, Bir kaç erkek ve bir veya birkaç kadın olduklarında, erkeklerin imamın, kadınların da erkeklerin arkasında durması müstehaptır.

Hüküm 1490– Eğer imam ve muktedi (ona uyan) her ikisi de kadın ise, bir hizada durmalıdırlar. imam diğerlerinden önde durmamalıdır.

Hüküm 1491– İmamın safın ortasında yer alması, ilim, takva ve kemal ehlinin de birinci safta durmaları müstehaptır.

Hüküm 1492– Cemaat saflarının düzgün olması, bir safta duranların arasında fasıla olmayıp omuzlarının bir hizada olması müstehaptır.

Hüküm 1493–"Ked kamet'is-selah" denildikten sonra cemaatin ayağa kalkması müstehaptır.

Hüküm 1494– Cemaat imamının cemaatin içinde en güçsüz olanların durumunu gözetmesi, kunut, rükû ve secdeleri uzatmaması müstehaptır. Ama cemaatin hepsinin uzatmayı istediklerini bilirse, uzatabilir.

Hüküm 1495– Cemaat imama, sesli okunan Fatiha, sure ve zikirleri, herkesin duyacağı şekilde okuması müstehaptır. Elbette aşırı derecede sesini yükseltmemelidir.

Hüküm 1496– İmam, rükûda iken birisinin cemaate katılmak istediğini anlarsa, rükûsunu her zamankinin iki katı kadar uzatması ve iki kat uzattıktan sonra, cemaate katılmak isteyen başka birilerinin geldiğini anlarsa da, kalkması müstehaptır.

CEMAAT NAMAZIYLA İLGİLİ MEKRUHLAR

Hüküm 1497– Saflarda yer olduğu hâlde, insanın tek başına arkada durması mekruhtur.

Hüküm 1498– İmama uyanın namazın zikirlerini imamın işiteceği şekilde sesli okuması mekruhtur.

Hüküm 1499– Öğlen, ikindi ve yatsı namazlarını iki rekât kılan bir yolcunun, bu namazlarda yolcu olmayan imama uyması mekruhtur. Yolcu olmayanın da bu namazlarda yolcuya uyması mekruhtur.

ÂYAT NAMAZI

Hüküm 1500– Kılınma şekli ileride açıklanacak olan âyat namazı dört şeyden dolayı farz olur:

1. Güneş tutulması.
2. Ay tutulması -kısmen olup hiç kimse korkmasa bile-
3. Deprem -farz ihtiyat gereği, kimse korkmasa bile-
4. Gök gürültüsü, şimşek çakması, kara ve kızıl rüzgârların esmesi ve benzeri semavi alametlerde, halkın genelinin korkuya düştüğü takdirde.

Hüküm 1501– Âyat namazını gerektiren birden fazla olay gerçekleşirse, onların her birisi için bir âyat namazı kılınmalıdır. Meselâ, hem güneş tutulur, hem de deprem olursa, iki âyat namazı kılınmalıdır.

Hüküm 1502– Bir kimsenin üzerine hepsi aynı sebebe dayanan bir kaç âyat namazı farz olursa, meselâ, üç defa güneş tutulur; ancak hiçbirinin namazını kılmamışsa veya ayrı sebeplerden örneğin, güneş tutulması, ay tutulması ve depremden dolayı olursa, kazasını kılarken hangisini niçin kıldığını belirtmesi gerekmez.

Hüküm 1503– Âyat namazını gerektiren şeyler hangi şehirde meydana gelir ve hissedilirse, sadece oranın halkı âyat namazı kılmalıdır; başka yerlerin halkına farz olmaz. Fakat vacip ihtiyat gereği çok yakın olan şehir olursa öyleki ikisi bir şehirmiş gibi olursa ihtiyat gereği onlarada vacip olur.

Hüküm 1504– Güneş veya ay tutulmaya başladığı andan itibaren âyat namazının vakti başlar, tabii haline dönmedikçe de devam eder.

Hüküm 1505– Âyat namazı güneş veya ay açılmaya başladığı ana kadar ertelenirse, eda niyeti edilmesinin sakıncası yoktur. Fakat tamamen açılmalarından sonra, namaz kaza olur.

Hüküm 1506– Güneş veya ayın tutulma müddeti bir ayat namazı kılacak kadar olursa, ayat namazını kılması gerekir. Güneş veya ayın tutulma müddeti bir rekât kılınacak kadar veya daha az olursa namazı eda olarak kılmalıdır. Ondan sonra namaz kaza olur. Güneş ve ayın tutulması ayat namazının süresinden daha az olursa ihtiyat gereği ayat namazını kılmalıdır fakat eda veya kaza niyeti etmemelidir. Güneş çıkmış olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1507– Deprem, yıldırım, şimşek ve benzerleri meydana geldiği zaman, ihtiyat etmek istiyorsa, namazı hemen kılmalıdır. Eğer geciktirirse günah işlemiş olur. Ömrünün sonuna kadar ona bu namazı kılmak vaciptir. Ve ne zaman isterse eda olarak kılmalıdır.

Hüküm 1508– Ay veya güneş açıldıktan sonra hepsinin tutulduğu anlaşılırsa, âyat namazı kaza edilmelidir. Fakat bir miktarının tutulmuş olduğu anlaşılırsa, kaza edilmesi farz değildir.

Hüküm 1509– Ayın veya güneşin tutulduğunu söyleyen bir grup insanın sözünden insan yakine ermez ve âyat namazı kılmaz; ancak daha sonra doğru söyledikleri anlaşılırsa, ay veya güneşin tamamı tutulmuşsa, âyat namazını kılmalıdır. Bir miktarı tutulmuşsa kazası müstehap ihtiyat gereği kılmalıdır. Yine adil oldukları belli olmayan iki kişi, ay veya güneşin tutulduğunu söyler; ancak sonradan adil oldukları anlaşılırsa, hüküm aynıdır.

Hüküm 1510– İnsan ilmi kurallara dayanarak güneş veya ayın tutulma vaktini bilen kimselerin sözüyle güneş ve ayın tutulduğuna kanaat getirirse âyat namazını vacip ihtiyat gereği kılmalıdır. Yine filan vakit güneş veya ay tutulacak ve şu kadar zaman sürecek deseler ve insan da onların sözüne güvenirse, onların sözüne göre vacip ihtiyat gereği amel

etmelidir. mesela eğer güneş falan saatte açılmaya başlayacak derlerse ta güneşin açılacağı ana kadar erteleyebilir.

Hüküm 1511– Kılınan âyat namazının batıl olduğu anlaşılırsa, ikinci kez kılınmalıdır; vakit geçmişe, kaza edilmelidir.

Hüküm 1512– Günlük namazların vaktinde insanın üzerine âyat namazı da farz olursa, eğer her ikisine de müsait vakit olursa, istediğini önce kılabilir. Eğer birisinin vakti dar ise, önce vakti dar olanı kılmalıdır; eğer her ikisi için de vakit dar ise, önce günlük namazını kılmalıdır.

Hüküm 1513– Günlük namaz kılınırken âyat namazının vaktinin dar olduğu anlaşılırsa, günlük namazın da vakti darsa, tamamlanıp sonra âyat namazının kılınması gerekir. Günlük namazının vakti dar değilse, bozulup önce âyat namazı sonra günlük namazı kılınmalıdır.

Hüküm 1514– Âyat namazı kılınırken günlük namazın vaktinin dar olduğu anlaşılırsa, âyat namazı terk edilip günlük namazı kılınmalıdır. Günlük namazın peşinden namazı bozacak bir iş yapılmadan âyat namazına kalınan yerden devam edilmelidir.

Hüküm 1515– Kadın hayız veya nifas hâlindeyken güneş veya ay tutulursa üzerine âyat namazı farz olmaz; fakat ihtiyat gereği kazası kılınmalıdır.

Âyat Namazının Kılınış Şekli

Hüküm 1516– Âyat namazı iki rekâttır ve her rekâtında beş rükû vardır. Kılınma şekli şöyledir: Niyet edildikten sonra tekbir alınır ve bir Fatiha ve bir sure tam olarak okunur. Rükûya gidilir ve rükûdan kalkılır. Yine bir Fatiha ve bir sure okunarak tekrar rükûya gidilir; bu iş beş defa tekrarlanır, beşinci rükûdan doğrulduktan sonra iki secde yapılır, ayağa kalkılıp ikinci rekât da birinci rekât gibi kılınır; teşehhüt okunup selâm verilir.

Hüküm 1517– Âyat namazında; niyet, tekbir ve Fatiha'dan sonra bir surenin ayetleri beşe bölünüp, bir ayet veya daha fazlası okunabilir. Sonra rükûya gidilir. Rükûdan kalktıktan sonra, Fatiha okunmadan o surenin sonraki ayeti okunup rükûya gidilir. Beşinci rükûya kadar bu şekilde devam edilerek beşinci rükûdan önce okunan sure bitirilir. Meselâ, ihlas Suresi'nin okunması kastiyle "Bismillahirrehmanirrehim" der ve rukuya gider ve rukudan kalkınca "kul hu vellahu ehed " denilir ve rükûya gidilir; sonra kalkılır ve " allahu s samed " denilip ikinci kez rükûya gidilir; rükûdan kalkılır ve "lemyelid velem yuled" denilir. Yine rükûya gidilip kalkılır ve "velem yekun kehu kufuven ehed" denilip beşinci rükûya gidilir ve ondan sonra kalkılır ve iki secde yapılır. İkinci rekât da birinci rekât gibi yerine getirildikten sonra, iki secde yapılır ve teşehhüt okunup namazın selâmı verilir.

Hüküm 1518– Âyat namazının birinci rekâtında Fatiha ve surenin beş defa okunup, ikinci rekâtında ise bir Fatiha ve bir surenin beşe bölünerek kılınmasının mahzuru yoktur.

Hüküm 1519– Günlük namazlarla ilgili farz ve müstehaplar, âyat namazında da farz ve müstehaptır. Fakat âyat namazında ezan ve ikamet yerine üç defa sevap ümit edilerek "Es-selâh" denilmesi müstehaptır.

Hüküm 1520– Rükûdan önce ve sonra tekbir demek müstehaptır. Beşinci ve onuncu rükûdan sonra "Semi'ellahu limen hemideh" demek, müstehaptır.

Hüküm 1521– İkinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve onuncu rükûlardan önce kunut okumak müstehaptır. Ama sadece onuncu rükûdan önce bir kunut okumak da yeterlidir.

Hüküm 1522– Âyat namazında kaç rekât kılındığından şüphe edilir ve herhangi bir tarafa karar verilemezse, namaz batıl olur.

Hüküm 1523– Birinci rekâtın son rükûsu mu, yoksa ikinci rekâtın ilk rükûsu mu diye şüpheyne düşölür ve herhangi birine de karar verilemezse, namaz batıl olur. Fakat örneğin, rükûyu dört mü, beş mi yaptığından şüphe eder ve secdeye gitmek için de eğilmemiş olursa, şüphelenilen rükû yerine getirilmelidir. Ama eğer secdeye gitmek için eğilmiş olursa, şüpheyne itina edilmemelidir.

Hüküm 1524– Âyat namazının rükûlarından her biri, birer rükündür; dolayısıyla kasten veya yanlışlıkla eksik veya fazla yapılırsa, namaz batıl olur.

RAMAZAN VE KURBAN BAYRAMI NAMAZLARI

Hüküm 1525– Ramazan ve Kurban Bayramı namazları, masum İmam'ın (ona selâm olsun) huzuru döneminde farzdır ve cemaatle kılınması gerekir. İmam'ın (ona selâm olsun) gaybette olduğu şu dönemde ise, müstehaptır. Hem cemaatle hem de yalnız kılınabilir.

Hüküm 1526– Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarının vakti, bayram günü güneşin doğuşundan öğlene kadardır.

Hüküm 1527– Kurban Bayramı namazını güneş yükseldikten sonra kılmak müstehaptır. Ramazan Bayramı'nda ise, güneşin yükselmesinden sonra iftar edilip, fitra zekâtı verildikten sonra bayram namazını kılmak müstehaptır.

Hüküm 1528– Ramazan ve Kurban Bayramı namazları ikişer rekâttır. birinci rekâtta Fatiha ve süreyi okuduktan sonra beş tekbir demelidir. her tekbirden sonra bir kunut okunması ve beşinci kunuttan sonra bir tekbir daha alınıp rükûya gidilmesi ve iki secde yapılması gerekir. Sonra tekrar ayağa kalkılıp ikinci rekâtta dört tekbir alınmalı ve her tekbirden sonra bir kunut okunmalıdır. beşinci tekbir alındıktan sonra rükûya gidilmeli; rükûdan sonra iki secde yapıp, teşehhüt okunmalı ve selâm verilmelidir.

Hüküm 1529– Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarının kunutlarında her türlü dua ve zikrin okunması yeterlidir. Fakat şu duanın okunması daha iyidir: اَهْلَ وَالْعَظْمَةِ الْكِبْرِيَاءِ اَهْلَ مَ هَ اَللهُ

التَّهْفُؤَى اَهْلَ وَ رَحْمَةِ هَ وَال اَلْعَمُو اَهْلَ وَ وَالْجَبْرُوتِ الْجُودِ
اَلِهَ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ هَ صَلَوى مَدِّ هَ لِمُحَ وَ عِيْدًا لِّلْمُسْلِمِيْنَ جَعَلْتَهُ الْهَيْدَى الْيَوْمَ هَذَا بِحَقِّ اَسْأَلُكَ وَالْمَغْفِرَةِ
خَيْرٍ لِّ هَ كُ فِي تَدْخِلْنِي اَنْ وَ مَدِّ هَ مُحَ اَلِ وَ مَدِّ هَ مُحَ عَلَى تُصَلِّي اَنْ مَزِيْدًا وَ كَرَامَةً وَ شَرَفًا وَ دُخْرًا
دِ مَ هَ مُحَ اَلِ وَ مَدِّ هَ مُحَ مِنْهُ اَخْرَجْتَ سُوءَ كُلِّ مَنْ تُخْرِجْنِي اَنْ وَ مَدِّ هَ مُحَ اَلِ وَ مَدِّ هَ مُحَ فِيهِ اَدْخَلْتَ
مَا هَ مَ بِكَ اَعُوذُ وَ صَالِحُونَ هَ اَلِ بَادُكَ عَ بِهِ سَأَلُكَ مَا خَيْرَ اَسْأَلُكَ اِنِّى مَ هَ اَللهُ عَلَيْهِمْ وَ عَلَيْهِ صَلَوَاتُكَ
الْمُخْلِصُونَ عِبَادُكَ مِنْهُ اسْتَغَاذُ

Okunuşu: "Ellahumme ehl'el-kibriyâi ve'l-'ezemeti ve ehl'el-

cûdi ve'l-ceberûti ve ehl'el-'efvi ve'r-rehmeti ve ehl'et-tekva ve'l-meğfire. Es'eluke bihekki haze'l-yevmillezî ce'eltehu li'l-musli-mîne 'iden ve li-Muhemmedin sellellahu 'aleyhi ve âlihi zuhren ve şerefen ve kerameten ve mezîden en tuselliye 'ela Muhem-medin ve al-i Muhemmedin ve en tudhilenî fî kulli heyrin edhelte fîhi Muhemmeden ve âl-e Muhemmedin ve en tuhricenî min kulli sûin ehrecte minhu Muhemmeden ve âl-e Muhemmedin seleva-tuke 'aleyhi ve 'aleyhim. Ellahumme innî es'eluke heyre ma seeleke bihi 'ibaduk'es-salihûn ve e'ûzu bike mimmeste'aze minhu 'ibaduk'el-muhlesûn."

Hüküm 1530– İmam'ın (Allah'ın selamı üzerine olsun) gaip olduğu zamanımızda Ramazan ve Kurban bayramı cemaatle kılınırsa, müstehap ihtiyat gereği namazdan sonra iki hutbe okunması gerekir. Hutbelerde, Ramazan bayramında fitre zekâtı hükümlerinin ve Kurban bayramında da kurban hükümlerinin denilmesi daha iyidir.

Hüküm 1531– Bayram namazı için okunması gereken özel bir sure yoktur. Fakat birinci rekâtta Şems (91. sure), ikinci rekâtta Gâşiye (88. sure) surelerinin veya birinci rekâtta A'lâ (87. sure), ikinci rekâtta Şems Surelerinin okunması daha iyidir.

Hüküm 1532– Bayram namazının sahrada kılınması, Mekke'de ise Mescidu'l Haram'da kılınması müstehaptır.

Hüküm 1533– Bayram namazına yaya olarak, yalın ayak ve vakarlı bir şekilde gidilmesi, namazdan önce gusledilmesi ve başa beyaz emame giyilmesi müstehaptır.

Hüküm 1534– Bayram namazında yere secde etmek müstehaptır. Ağaç ve yaprak gibi şeylere değil. tekbirleri alırken elleri kaldırmak ve ister imam olsun veya münferid Fatiha ve süreleri sesli okumak müstehaptır.

Hüküm 1536– Kurban Bayramı'nda, insanın bayram gününün öğle namazıyla başlayıp on ikinci günü (ayın 12. günü) sabah namazıyla biten on namazın ardından önceki hükümde açıklanan tekbirleri ve ardından şu zikri demesi müstehaptır: هَـ بِهَيْمَةٍ مِّن رَّزَقَنَا مَا عَلَىٰ أَكْبَرُ اللّٰهُ هَـ ("Ellahu ekberu ‘ela ma rezekena min behîmet'il-en‘ami ve'l-hemdu lillahi ‘ela ma eblana." Fakat Kurban Bayramı'nda insan Mina'da olursa, bayram günü öğlen namazıyla başlayıp zilhiccenin on üçüncü günü sabah namazıyla biten on beş namazın ardından bu tekbirleri okuması müstehaptır.

Hüküm 1538– Diğer namazlar gibi bayram namazında da, imama uyan Fatiha ve sürenin dışında namazın diğer bölümlerini kendisi okumalıdır.

Hüküm 1540– İmam rükûda iken namaza ulaşan kimse, niyet ederek birinci tekbiri söyleyip rükûya gidebilir ve bunu bir rekat sayabilir. fakat ihtiyat gereği bu namaza kifayer etmemelidir.

NAMAZ İÇİN NAİP TUTMAK

Hüküm 1543- İnsan dirilerden taraf bazı müstehap işlerde örneğin, hac, umre veya Hz. Resulullah'ın ve Ehlibeyt İmamlarının (hepsine selâm olsun) türbelerini ziyaret etmek için ecîr olabilir. Ayrıca müstehap bir iş yapıp sevabı ölümlere veya dirilere hediye edilebilir.

Hüküm 1545– Ecîr (naip), niyet ederken ölüyü belirtmelidir; ama ismini bilmesi gerekmez. "Kendisine ecîr olduğum kimse tarafından namaz kılıyorum" diye niyet ederse yeterlidir.

Hüküm 1547– Kesin olarak ve sahih bir şekilde ameli yerine getireceğine güvenilen kimse ecâr tutulmalıdır.

Hüküm 1548- bir başkasını namaz için ecir tutan kimse ameli yerine getirmediğini anlarsa veya yaptığı amelin batıl olduğu anlaşılırsa tekrar ecir tutmalıdır.

Hüküm 1549– Ölen birisinin namazlarını yerine getirmek için ecir tutulan kimsenin, amelleri yerine getirmediği veya batıl olarak yerine getirdiği anlaşılırsa, ikinci defa ecir tutulmalıdır. Fakat onun söylemesinden güven hasıl olursa kabuldür. Ama şüpe ederse onun ameli sahihmi yoksa değilmi, tekrar ecir tutmaya gerek yoktur.

Hüküm 1550– Özürlü olup örneğin teyemmümle veya oturarak namaz kılan kimse, mutlak surette ölünün namazları için ecir tutulamaz. Ölünün namazları da aynı surette kaza olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1551– Erkek kadın için, kadın da erkek için ecir tutulabilir. Namazların sesli ve sessiz kılınması hususunda, ecir kendi vazifesine göre hareket etmelidir.

Hüküm 1552– Ölünün namazlarının tertiple kaza edilmesi gerekmez. Fakat daha önce de değindiğimiz gibi, bir günün öğlen ve ikindi namazı veya akşam ve yatsı namazı gibi sırasıyla kılınması gereken durumlarda tertibe uyulmalıdır.

Hüküm 1553– Ecire, ameli özel şekilde yapması şart koşulursa, şarta uyarak ameli yapması gerekir. Şart koşulmazsa, ameli kendi vazifesine uygun yapmalıdır.

Hüküm 1554– Ecirle namazı hangi müstehaplarla birlikte kılması kararlaştırılmazsa, genelde yapılan müstehaplar yapılmalıdır.

Hüküm 1555– Ölünün kazaya bıraktığı namazları için birkaç ecir tutulursa, kazaya kalma sıralamasını biliyorsa her biri için belli bir zaman belirlemelidir. Mesela biriyle sabahtan öğlene kadar namaz kılmasını anlaşırsa diğeriyle öğleden akşama kadar kaza namazı kılmasını anlaşılmalıdır. Ve her başlamak istediği namazı belirlemesi gerekir. Mesela ilk kılacağı namaz sabah namazı olmalıdır. Ya öğlen veya ikindi yine onlarla şöyle anlaşması gerekir: her defasında bir günün namazının tamamını kılmalıdır. Eğer yarım bırakırsa onu saymamalıdır. Bir sonraki seferde namazı baştan başlaması gerekir. Fakat 1386. Meselede söylendiği gibi bilemediyi durumda sırayla olması vacip değildir. Fakat sadece öğlen ve ikindi gibi ki sıralama ve öncelik bunlarda vaciptir.

Hüküm 1556– Bir kimse, bir sene içinde ölünün namazlarını kılmak için ecir olur ve sene tamamlanmadan ölürse, Farz ihtiyat gereği, yerine getirilmediği bilinen namazlar için başka bir ecir tutulmalıdır. yerine getirilmediğine ihtimal verilen namazlar için de ecir tutulmalıdır.

Hüküm 1557– Bir ölünün namazları için ecir tutulan kimse, ücretin hepsini alır ve namazları kılıp bitirmeden ölürse, "bütün namazları ecirin kendisi kılmalıdır" diye şart koşulmuşsa, kılınmayan namazların karşılığını alabilir veya anlaşmayı bozarak kıldığı namazların karşılığını verebilirler. Bu şu şartla mümkündür ki ecir anlaşmadan sonra ameli yapmaya gücü yetebilir. Eğer ecir olduğu şeye gücü yetmezse zahiren icare batıldır. Verilen ücret geri alınmalıdır. Eğer ecirin kendisinin yapması gerektiğine dair herhangi bir şart koşulmamışsa, vârislerin ölünün geriye bıraktığı maldan ecir tutmaları gerekir ve eğer geriye bir mal bırakmamışsa, mirasçılara bir şey farz olmaz.

Hüküm 1558– Ölünün namazlarını bitirmeden önce ölen ecirin kendisinin de kaza namazı olursa, onun malından ecir olduğu şahsın namazlarını kılması için pay ayrılmalıdır, malından bir şey artarsa, vasiyet etmiş olur ve mirasçılar da izin verirlerse, kazaya kalan namazlarının hepsi için ecir tutulur. Eğer izin vermezlerse, malının üçte biri kendi namazları için harcanır.

ORUÇ HÜKÜMLERİ

Oruç; Âlemleri Rabbi'nin emrini yerine getirmek için insanın, sabah ezanından akşam ezanına kadar orucu bozan şeylerden sakınmasıdır.

NİYET

Hüküm 1559– İnsanın oruca ille de kalp ile niyet etmesi veya dil ile örneğin, "Yarın oruç tutacağım." demesi şart değildir; âlemlerin Rabbinin emrine itaat etmek için, sabah ezanından akşam ezanına kadar oruca aykırı olan işlerden kaçınması yeterlidir. Bu müddet

içinde oruçlu bulunduğuna emin olabilmesi için de, sabah ezanının bir miktar öncesinden akşam ezanının bir miktar sonrasına kadar orucu bozan şeylerden sakınması gerekir.

Hüküm 1560– İnsan, ramazan ayının her gecesinde yarınki günün orucuna niyet edebilir. Fakat daha iyisi ramazan ayının ilk gecesi bir ayın tamamının niyetini etmelidir.

Hüküm 1561–Ramazan ayı orucunun niyet zamanı, gecenin evvelinden sabah ezanına kadardır.

Hüküm 1562– müstehap orucun niyeti gecenin başlangıcından ta akşama bir niyetlik vakit kalana kadardır. Orucu batıl eden şeylerden birini yapmayan kimse, akşam ezanına az bir vakit kalmış olsa bile, gündüzün herhangi vaktinde müstehap bir oruç niyet ederse, orucu sahihtir.

Hüküm 1563– oruç için, sabah ezanından önce niyet etmeksizin uyuyan kimse, eğer öğlenden önce uyanıp niyet etmiş olursa, orucu sahihtir. Vacip veya müstehap her iki oruç içinde bu hüküm geçerlidir. Fakat öğlen ezanından sonra uyanırsa, vacip oruç niyet edemez. Fakat yapılma süresi sınırlı olan namazlarda mesela ramazan ayının orucunda vacip ihtiyat gereği sevap ümidiyle oruç niyet edilmeli onu tamamlamalı daha sonra tekrar kaza etmelidir.

Hüküm 1564– ramazan orucu dışında başka bir oruç tutmak isteyen kimse mesela Kaza veya keffaret orucu tutmak isteyen kimse, bunu niyetinde belirtmelidir. "Kaza orucu" veya "Keffaret orucu tutuyorum." şeklinde niyet etmelidir. Fakat ramazanda, "Ramazan ayının orucunu tutmaya niyet ettim." diye niyet etmesi gerekmez. Hatta ramazan ayı olduğunu bilmeyen veya unutan birisi, başka bir oruca niyet etmiş olsa dahi, tutmuş olduğu oruç ramazan orucu yerine geçer.

Hüküm 1565– Bir kimse, ramazan ayı olduğunu bildiği hâlde başka bir oruca niyet ederse, tuttuğu oruç sayılmaz. ramazan orucuna da sayılmaz.

Hüküm 1566– Bir kimse, ramazan ayının meselâ, ilk günü niyetiyle oruç tutup sonradan o günün ramazanın ikinci veya üçüncü günü olduğunu anlarsa, orucu sahihtir.

Hüküm 1567– Ramazan ayı gecesinde oruca niyet ettikten sonra bayılır ve o günün içerisinde ayılırsa farz ihtiyat gereği o günün orucunu tamamlamalıdır. Ama eğer tamamlamazsa, o günü kaza etmelidir.

Hüküm 1568– Sabah ezanından önce niyetini eden ve daha son-ra sarhoş olup, gündüz kendine gelen kimse, farz ihtiyat gereği hem o günün orucunu tamamlamalı, hem de kazasını yerine getirmelidir.

Hüküm 1569– Bir kimse, sabah ezanından önce niyet edip, bütün gün boyunca uyur ve akşam ezanından sonra uyanırsa, orucu sahihtir.

Hüküm 1570– Ramazan ayı olduğunu bilmeyen veya unutan bir kimse, öğlenden önce ramazan ayı olduğunu anlarsa; eğer orucu bozan bir şey yapmamışsa niyert etmesi gerekir. Ve o şahsın orucu sahihtir. Lazım ihtiyat gereği kazasında tekrar yerine getirmelidir. eğer orucu bozan bir şey yapmışsa Öğlenden sonra ramazan ayı olduğunu anlarsa; orucu batıldır. Fakat akşama kadar orucu batıl eden şeylerden sakınmalıdır. Ve ramazandan sonra kazasını yerine getirmelidir.

Hüküm 1571– Bir çocuk, ramazan ayında sabah ezanından önce bulûğ çağına ererse, [o günden itibaren] oruç tutmalıdır. Ama sabah ezanından sonra balığ olan çocuğa, o günün orucu farz olmaz. Fakat oruç niyeti etmişse, ihtiyat gereği onu tamamlaması gerekir.

Hüküm 1572– Ölü adına oruç tutmak üzere ecîr olan kimse [kendisi için] müstehap oruç tutmasında herhangi bir sakınca yoktur. Fakat ramazan ayından orucu kazaya kalan kimsenin, müstehap oruç tutması caiz değildir. Farz ihtiyat gereği başka birinin vacip orucunu tutmak zorunda olan kimse ve unutursa ve müstehap oruç tutarsa eğer öğleden önce hatırlarsa müstehap oruç niyeti bozulmuş olur ve vacip orucu niyet edebilir. Eget öğleden sonra farkına

varırsa orucu batıldır. Eğer akşam hatırlarsa orucu sahihtir. Kaza orucu olan veya başka bir Vacip orucu olan kimse bir ölünün oruçlarını tutmak için ecir olabilir.

Hüküm 1573– Belirli bir gün oruç tutmayı nezreden insan gibi, ramazan orucu dışında üzerine muayyen oruç farz olan kimse, sabah ezanına kadar bilerek niyet etmezse orucu batıldır. O günün orucunun üzerine farz olduğunu bilmeyen veya unutan kimse ise, öğlen vaktinden önce oruçlu olmasının gerekliliğini hatırlar ve o zamana kadar orucu bozacak bir iş de yapmamış olursa, niyet ettikten sonra orucu sahihtir; ve eğer böyle değilse batıldır.

Hüküm 1574– Keffaret orucu gibi muayyen zamanı olmayan farz bir orucun niyetini, kasten öğlen ezanının öncesine kadar ertelemeinin sakıncası yoktur. Hatta niyet etmeden önce, oruç tutmamayı kararlaştıran veya oruç tutup tutmama arasında tereddüt eden kimse, orucu bozacak bir iş yapmaz ve öğlenden önce de niyetini ederse, orucu sahih olur.

Hüküm 1575– Ramazan ayında öğlenden önce Müslüman olan bir kâfir, sabah ezanından o vakte kadar orucu bozan bir iş yapmamış olursa, farz ihtiyat gereği oruç niyet etmelidir ve orucu tamamlamalıdır. Eğer murted töbe edetse vacip ihtiyat gereği niyet etmeli ve oruç tutmalı ve yine kazada etmelidir.

Hüküm 1576– Ramazan ayında öğlenden önce iyileşen bir hasta, sabah ezanından o vakte kadar orucu bozan bir şey yapmamışsa, müstehap ihtiyat gereği oruca niyet edip, o günün orucunu tutmalıdır.

Hüküm 1577– Şaban ayının son günü mü yoksa ramazanın birinci günü mü olduğunda şüphe ve tereddüt hâsıl olursa, o günde oruç tutmak farz değildir ve eğer o günü oruç tutmak isterse, ramazan orucu olarak niyet edemez. Ancak ramazan ayı ise ramazan orucu, değil ise kaza ve benzeri oruç olmasını niyet ederse, eğer bu ikisini kastederse orucu batıl olur ramazan ayı olsa dahi hüküm aynıdır. Fakat ya kaza orucu niyet etmeli veya onun gibi bir oruç müstehap oruç gibi tutmalı. Daha sonra bu günün ramazan ayından olduğu ortaya çıkarsa, bu oruç, ramazan orucu sayılır.

Hüküm 1578– Şaban ayının son günü mü yoksa ramazanın birinci günü mü olduğunda şüphe vaki olan günde, eğer bir kimse kaza, müstehap veya benzeri bir oruca niyet ettikten sonra gündüz ramazan ayı olduğunu anlarsa, niyetini ramazan orucuna çevirmelidir.

Hüküm 1579– Ramazan orucu gibi muayyen (belli bir vakti) olan farz orucu bozup bozmamada kararsız olan veya bozmak isteyen kimsenin, orucu batıl olur. İmsak etmesi gerekir. o günkü orucunu tamamlamalı, sonra da kazasını tutmalıdır. Hernekadar yaptığı işten dolayı töbe etmiş olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1580– Müstehap veya farz keffaret orucu gibi vakti muayyen olmayan bir oruçta, orucu bozan bir iş yapmaya niyet eden, yahut yapıp yapmama konusunda tereddütlü olan, ama bununla birlikte orucu bozan hâllerden kaçınan bir kimse, farz oruçta öğlenden önce ve müstehap oruçta da akşama kadar tekrar niyet edip oruca devam ederse, orucu sahihtir.

ORUCU BOZAN ŞEYLER

Hüküm 1581– Dokuz şey orucu bozar: 1) Yemek ve içmek. 2) Cimâ (Cinsel ilişkide bulunmak). 3) İstimnâ (Mastürbasyon). İstimna, erkeğin cinsel ilişki olmadan kendisinden meni gelecek bir iş yapmasına denir. 4 Allah'a, Hz. Muhammed'e (s.a.a) ve Resulullah'ın halifeleri olan on iki Ehlibeyt İmamlarına (a.s) yalan isnatta bulunmak. 5) boğaza yoğun (katı) toz kaçırmak. 6) vacip ihtiyat gereği başının tamamını suya daldırmak 7) Sabah ezanına kadar cünüp, hayız ve nifas hâlinde kalmak. 8) Sıvı şeylerle tenkiye yapmak. 9) Kusmak. Bunlarla ilgili açıklamalar, ilerdeki hükümlerde izah edilecektir.

1) Yemek ve İçmek

Hüküm 1582– Oruçlu bir kimse, bilerek birşey yiyip veya içerse orucu batıl olur.su ve ekmek gibi yenilip içilmesi normal olan yahut toprak ve ağaç balı gibi yenilip içilmesi normal

olmayan bir şeyi kasten yer veya içerse, orucu batıl olur. Yenilip içilen şey, ister az olsun, ister çok olsun, hüküm değişmez. Hatta misvak kullanan biri, misvakı ağzına alıp dışarı çıkardıktan sonra tekrar ağzına alarak misvakta bulunan ıslaklığı yutarsa, orucu bozulur. Fakat misvaktaki ıslaklık, ağız dışından içeri alınmış denmeyecek şekilde olur ve ağzın suyuna karışarak kaybolursa, bundan ötürü oruç bozulmaz.

Hüküm 1583– İnsan, sahur yemeği yerken fecrin doğduğunu anlarsa, ağzındaki lokmayı dışarı çıkarmalıdır. Eğer bir kişi böyle bir durumda ağzındaki lokmayı dışarı çıkarmaz ve bilerek onu yutarsa, orucu batıl olur ve sonradan açıklayacağımız şekilde üzerine keffaret de vacip olur.

Hüküm 1584– Oruç hâlindeyken yanlışlıkla bir şey yiyip içen kimsenin orucu batıl olmaz.

Hüküm 1585– vacip ihtiyat gereği oruçlu yemek yerine geçen iğne ve serum kullanmamalıdır. Fakat ilaç olarak kullanılan uyuşturucu iğne kullanılmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 1586– Oruçlu kimse, dişlerinin arasında kalmış olan yemek kırıntısını kasten yutarsa, orucu batıl olur.

Hüküm 1587– Oruç tutmak isteyen kimsenin, sabah ezanından önce dişlerinin arasını [kürdan veya herhangi bir şeyle] temizlemesi gerekmez. Dişlerinin arasında kalan yemek kırıntılarının gündüz boğazına kaçacağını bilen kimse, dişlerini temizlemelidir.

Hüküm 1588– Tükürüğü yutmak, ekşi ve benzeri şeyleri düşünmek suretiyle ağızda toplanmış olsa bile, orucu batıl etmez.

Hüküm 1589– Ağız boşluğuna inmediği sürece sümüşü ve balgamı yutmanın sakıncası yoktur. Ama ağız boşluğuna inerse, vacip ihtiyat gereği yutulmamalıdır.

Hüküm 1590– Oruçlu bir kimse, aşırı susuzluktan dolayı ölmekten, korkarsa, bu durumlardan kurtulacak miktarda su içebilir. Fakat bu durumda orucu batıl olur. Ramazan ayı içerisinde olursa, ondan fazla içmemelidir ve günün geride kalan kısmında orucu bozan şeylerden de sakınmalıdır.

Hüküm 1591– Bebekler ya da kuşlar için yiyecek maddeleri çiğnemek veya yemeğin tadına bakmak gibi genelde boğaza ulaşmayan bir işi yapmak, tesadüfen elde olmaksızın boğaza bir şey kaçsa bile, orucu bozmaz. Ama eğer insan önceden boğazına bir şeyler kaçacağını bilirse, boğaza kaçmasıyla orucu bozulur ve üzerine kaza ile birlikte keffaret de lâzım gelir.

Hüküm 1592– İnsanın zaaf ve dayanıksızlık sebebiyle orucu bozması caiz değildir. Fakat zaafı genelde tahammül edilmeyecek derecede olursa, orucu bozmasının sakıncası yoktur.

2) Cinsel İlişkide Bulunmak

Hüküm 1593– Cinsel ilişkide bulunmak, meni gelmese ve erkeklik organı yalnızca sünnet mahalli kadar dâhil olsa bile, orucu bozar.

Hüküm 1594– Eğer sünnet mahalli miktarından daha az bir kısmı dâhil olur ve meni de gelmezse, oruç bozulmaz.

Hüküm 1595–sünnet mahalli kadarının dâhil olup olmadığından şüphe edenin orucu sahihtir.

Hüküm 1596– Ramazan ayında oruçlu olduğunu unutarak veyahut hiçbir ihtiyar ve iradesi kalmayacak şekilde başkasının zorlamasına maruz kalarak cinsel ilişkide bulunan kimsenin orucu bozulmaz. Ancak ilişki hâlinde oruçlu olduğunu hatırlar veyahut artık zorlama söz konusu olmazsa, ilişki hâlinde hemen uzaklaşmalıdır. Aksi taktirde orucu batıl olur. Yine korkudan dolayı ilişkiye girerse orucu batıl olur.

3) İstimnâ (Mastürbasyon)

Hüküm 1597– Eğer oruçlu bir kimse, istimnâ yaparak kendisinden meni getirirse, orucu batıl olur.

Hüküm 1598– Elinde olmaksızın oruçlu kimseden meni gelirse, orucu bozulmaz. Fakat birşeyler yaparak istemesede kendinden meni gelmesine sebep olursa orucu batıl olur.

Hüküm 1599– Oruçlu bir kimse, gündüz uyuduğu takdirde ihtilâm olacağını, yani uykuda kendisinden meni geleceğini bilse müstehap ihtiyat gereği uyumamalıdır. Böyle bir kimse uyur ve ihtilâm da olursa, orucu bozulmaz.

Hüküm 1600– Oruçlu kimse, meni gelirken uykudan uyanırsa, meninin dışarı çıkmasını önlemesi gerekmez.

Hüküm 1601– Oruçlu bir kimse, ihtilâm olduktan sonra, idrar yaptığı takdirde mecrada kalan meninin dışarı çıkacağını bilirse bile, idrar yapabilir.

Hüküm 1602– İhtilâm olan oruçlu bir kimse, mecrada meninin kaldığını ve gusül etmeden önce idrar yapmadığı takdirde guslettikten sonra meninin dışarı çıkacağını bilirse, müstehap ihtiyat gereği gusülden önce idrar yapmalıdır.

Hüküm 1603– bilerek kendisinden meni çıkardığı taktirde orucunun batıl olduğunu bilen bir kimse Meni getirmek kastıyla bir başkasıyla oynarsa ve şakalaşırsa orucu batıl olur. Kazasını yerine getirmesi gerekir. Eğer meni ondan gelmezse dahi hüküm aynıdır. Eğer meni ondan gelirse kazaya ek olarak kefarede vermelidir.

Her iki durumdada eğer ramazan ayıysa günün geri kalan kısmında orucu bozan şeylerden sakınmalıdır.

Hüküm 1604– Meni getirmek kastı olmaksızın, örneğin eşiyle oynayıp şakalaşan oruçlu bir kimse, meni gelmeyeceğine emin ise, tesadüf eseri meni çıksa da, orucu sahihtir. Emin değilse veya genelde meni geliyorsa bu durumda meni gelmese dahi orucu batıl olur.

4) Allah'a ve Peygamber'e (s.a.a) Yalan İsnatta Bulunmak

Hüküm 1605– Oruçlu kimse, sözle, yazıyla, işaretle veya diğer herhangi bir şeyle Allah'a, Hz. Peygamber'e (s.a.a) ve Hz. Peygamber'in halifeleri olan Ehlibeyt İmamlarına bilerek yalan isnatta bulunursa, ondan sonra hemen, "Yalan söyledim." dese veya tövbe etse bile, ihtiyat gereği orucu batıl olur. Yine Hz. Fâtımat'üz-Zehrâ (s.a), diğer peygamberler ve onların vasîleri de aynı hükümdedirler.

Hüküm 1606– Bir kimse, doğru veya yalan olduğunu bilmediği bir hadisi nakletmek isterse, farz ihtiyat gereği o hadisi direkt olarak Peygambere (s.a.a) ve İmamlara (a.s) isnat etmemelidir. Aksine kimden veya hangi kitaptan naklettiğini belirtmelidir.

Hüküm 1607– Doğruluğuna inandığı bir sözü, Allah'tan veya Resul-i Ekrem'den (s.a.a) naklettikten sonra yalan olduğunu anlayan bir kimsenin orucu bozulmaz.

Hüküm 1608– Allah'a ve Peygamber'e (s.a.a) yalan isnat etmenin orucu bozduğunu bilen bir kimse, yalan olduğuna inandığı bir şeyi onlara isnat ettikten sonra, söylediği şeyin doğru olduğunu anlarsa, onun orucu batıldır. Günün geri kalanını imsak etmeli ve daha sonra kazasını da tutmalıdır.

Hüküm 1609– Başkasının uydurduğu bir yalanı bilerek Allah'a, Resul-i Ekrem'e (s.a.a) veya Masum İmamlara (a.s) isnat edenin orucu batıl olur. Ancak, o yalanı uyduran şahsın dilinden aktarırsa orucu batıl etmez.

Hüküm 1610– Oruçlu bir kimseye, "Resulullah (s.a.a) böyle bir şey buyurmuş mudur?" diye sorduklarında, "hayır" demesi gereken yerde kasten, "Evet" veya "evet" demesi gereken yerde kasten, "Hayır" derse orucu batıl olur.

Hüküm 1611– Bir kimse, Allah-u Tealâ'nın veya Resul-i Ekre-m'in (s.a.a) doğru olan bir sözünü naklettikten sonra, "Yalan söyledim." der veya gece onlara bir yalan isnat edip, oruçlu olduğu yarınki günde, "Dün gece söylediğim doğrudur." derse, orucu batıl olur.

5) Boğaza yoğun toz kaçırmak

Hüküm 1612– boğaza yoğun toz kaçırmak, boğazda yığın haline gelirse ve yutarsa orucu batıl eder. Aksi halde oruç sahihtir. İster un gibi yenmesi helâl olan bir şeyin tozu olsun, ister toprak gibi yenmesi haram olan bir şeyin tozu olsun farketmez hüküm aynıdır.

Hüküm 1613–Rüzgar veya yeri süpürme vesilesiyle yoğun toz oluşur ve insan dikkat etmesi gerektiğini bildiği halde dikkat etmez ve boğazına ulaşırsa, orucu batıl olur. Önceki meselede açıklaması yapıldığı gibidir.

Hüküm 1614– Oruçlu kimse, farz ihtiyat gereği sigara, tömbeki ve benzeri şeylerin dumanını da boğazına kaçırmamalıdır. Fakat hamama gitmenin herhangi bir sakıncası yoktur her ne kadar buharlı olsa dahi farketmez.

Hüküm 1615– Oruçlu olduğunu unuttuğundan dolayı tozu yutmaktan çekinmez veya elinde olmaksızın toz toprak ve benzeri bir şey boğazına kaçarsa, orucu batıl olmaz.

Hüküm 1616– toz ve dumanın boğazına kaçacağına ve yutacağına ihtimal veriyorsa ihtiyat etmelidir. Ama boğazından aşağı gitmeyeceğini emin olur veya zannederse orucu sahihtir.

6) Kafanın tamamını suya daldırmak

Hüküm 1617– Kafanın tamamını suya daldırmak, bedeninin geri kalanı suyun dışında kalsa dahi vacip ihtiyat gereği orucu batıl olur. ama bedeninin tamamını suya daldırır ve kafasının birkısmı dışarıda kalırsa orucu bozmaz.

Hüküm 1618– Kafanın yarısını birdefada ve diğer yarısını başka seferde suya daldırırsa orucu batıl olmaz.

Hüküm 1619– Kafanın tamamının suya dalıp dalmadığından şüphe ederse orucu sahihtir.

Hüküm 1620– Kafanın tamamı suyun altına daldırır ve saçlarından birmiktari dışarıda kalırsa orucu batıl olur.

Hüküm 1621– Kafanın tamamını su dışında birşeye daldırırsa örneğin süte daldırırsa oruca bir zararı yoktur. muzaf suyada kafayı daldırmanın da orucu bozmayacağı zahire daha yakındır. Hernekadar terkedilmesi ihtiyata daha uygundur.

Hüküm 1622– oruçlu olan kimse istemeden suya düşerse ve başının tamamı suyun altına dalarsa veya oruç olduğunu unutarak kafasının tamamını suya daldırırsa orucu batıl etmez.

Hüküm 1623– Kafasının tamamı suyun altına dalmayacağını zannederek suya kendini atan kimse, eğer kafasının tamamı suyun altında kalsa dahi orucu batıl etmez.

Hüküm 1624– oruç olduğunu unutarak suya kafasını sokarsa ve başkası zorla onun kafasını suya sokarsa suyun altında oruç olduğunu hatırlarsa veya zorla onun kafasını suya sokan şahıs elini çekerse ve buna ramen başını sudan çıkarmazsa orucu batıl olur.

Hüküm 1625– Kafanın tamamını unutarak gusül için suya daldıran kimsenin hem orucu hemde gusülü sahihtir.

Hüküm 1626– oruç olduğunu bildiği halde kafanın tamamını gusül için suya daldıran kimse eğer orucu ramazan ayı orucu gibi vacip bir oruçsa hem orucu hemde gusülü batıldır. Eğer müstehap oruçsa veya keffare orucu gibi bir vacip oruçsa ki özel bir zamanları yoktur, guslü sahih ve orucu batıl olur. Fakat ramazan ayının orucunun kazasında öğleden sonra hem orucu hemde guslü batıl olur.

Hüküm 1627– Eğer boğulan birini kurtarmak için kafasının tamamını suya daldırırsa onu kurtarmak vacip olsa dahi orucu batıl olur.

7) Cünüp, Hayız ve Nifas Hâllerinde Sabahlamak

Hüküm 1628– Cünüp olan kimse, ramazan ayında veya ramazan ayının orucunun kazasını tutarken sabah ezanına kadar kasten gusül etmez veya vazifesi teyemmüm etmek olan kimse kasten teyemmüm etmezse, orucu batıldır.

Hüküm 1629– ramazan ayı dışında vacip oruçlarda vakti belli ise sabah ezanına kadar bilerek gusül etmezse ve teyemmümde etmezse orucu sakıncalıdır. Vakti belli olmayan diğer oruçlarda aynıdır.

Hüküm 1630– Ramazan ayı gecesinde cünüp olan kimse, bilerek gusletmez ve vakit daralırsa, teyemmüm alarak orucunu tutmalıdır, tutuğu oruç da sahihtir. Fakat günah işlemiştir çünkü bilerek gusülü ertelemiştir.

Hüküm 1631– Eğer cünüp olan kimse, ramazan ayında gusletmeyi unutur ve bir gün sonra hatırlarsa, o günün orucunu kaza eder. Ama eğer birkaç gün sonra hatırlarsa, cünüp hâlinde tuttuğunu kesin olarak bildiği günlerin orucunu kaza etmelidir. Meselâ cünüplü iken üç gün mü, yoksa dört gün mü oruç tuttuğunu bilmezse, üç günün orucunu kaza etmesi gerekir.

Hüküm 1632– Ramazan ayı gecesinde gusül veya teyemmümden hiçbirini için vakti olmayan kimse kendisini cünüp ederse, (bilerek cünüp olan kimse) orucu batıl olduğu gibi üzerine kaza ve keffaret de farz olur. Fakat teyemmüm için vakti varsa kendini cünüp ederse teyemmüm etmeli ve orucunuda tutmalıdır. Tuttuğu oruç sahihtir ve kazası yoktur.

Hüküm 1633– Gusül etmek için vaktin olduğunu zannederek kendini cünüp eden kimse (bilerek cünüp olan kimse) daha sonra vaktin dar olduğunu anlarsa, araştırmış olsunlar veya olamsınlar, hemen teyemmün edip oruç tutmaları vaciptir. Orucuda sahihtir.

Hüküm 1634– Ramazan ayı gecesinde cünüp olan kimse, uyuduğu zaman sabah ezanına kadar uyanamayacağını bilirse uyumak ona haramdır ve uyumamalıdır. Ama eğer uyur ve sabaha kadar da uyanmazsa, o günün orucu batıldır. Ayrıca hem kaza, hem de keffaret farz olur.

Hüküm 1635– Cünüp olan bir kimse, ramazan ayı gecesinde uyuduktan sonra uyanır ve tekrar uyuduğunda sabah ezanından önce gusletmek için uyanacağına ihtimal verirse, tekrar uyuyabilir. Fakat müstehap ihtiyat gereği gusül etmedikçe uyumamalıdır.

Hüküm 1636– Ramazan ayı gecesinde cünüp olan ve uyuduğu takdirde sabah ezanından önce uyanacağına emin olan bir kimse, uyandıktan sonra gusletmeyi kararlaştırıp bu kararla uyur ve sabah ezanına kadar da uyanamazsa, orucu sahihtir.

Hüküm 1637– Ramazan ayı gecesinde cünüp olur ve ezandan önce uyanacağını bilir veya ihtimal verirse, uyandığında gusletmesinin gerektiğinin farkında olmazsa, uyur ve sabah ezanına kadar da uyanmazsa, ihtiyat gereği orucu sahihtir. Fakat kaza etmesi ve kefare vermesi müstehap ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1638– Ramazan ayı gecesinde cünüp olan ve uyuduğunda sabah ezanından önce uyanacağını bilen veya ihtimal veren bir kimse, uyandıktan sonra gusletmek istemediği halde uyur ve sabah ezanına kadar da uyanmazsa, orucu batıldır.

Hüküm 1639– Ramazan ayı gecesinde cünüplü iken uyuyup sonra uyanan kimse, ikinci kez uyuduğunda sabah ezanından önce uyanacağını bilir veya ihtimal verirse, eğer gusletmek kararıyla tekrar uyur ve sabah ezanına kadar uyanmazsa, o günün orucunu kaza etmelidir. İkinci kez uykudan uyanıp, üçüncü kez uyuyan kimseye o günün kazası vacip olur. ve ihtiyat gereği keffaret vermesi müstehaptır.

Hüküm 1640– İnsanın ihtilâm olduğu uyku birinci uyku sayılmaz. Şu halde uyandıktan sonra yeniden yatarsa bu uyku geçen hükümdeki görüşe göre birinci uykudur.

Hüküm 1641– Ramazan günü içinde ihtilâm olan kimsenin hemen gusletmesi farz değildir.

Hüküm 1642– Ramazan ayında sabah ezanından sonra uyanıp, ihtilâm olduğunu gören kimse, ezandan önce ihtilâm olduğunu bilse dahi orucu sahihtir.

Hüküm 1643– Ramazan ayının orucunu kaza etmek isteyen bir kimse, sabah ezanına kadar bilerek veya bilmeyerek cenabet olarak kalırsa tuttuğu oruç batıldır.

Hüküm 1644– Ramazan ayının orucunu kaza etmek isteyen bir kimse, sabah ezanından sonra uyanır, cünüp olduğunu görür ve sabah ezanından önce cünüp olduğunu bilirse, orucun kazasının vakti kısıtlıysa mesela beş gün ramazan ayının kazası varsa ve ramazan ayına da

beş gün kaldıysa vacip ihtiyat gereği o günü, oruç tutmalı, ramazan ayından sonrada kazasını tutmalıdır. Fakat kaza orucunun vakti dar değilse tuttuğu oruç batıldır.

Hüküm 1645– eğer müstehap oruçlarda bilerek sabah ezanına kadar cünup olarak kalırsa orucu sahihtir. Ve müstehap ihtiyat gereği sabah ezanından önce gusül etmesi gerekir.

Hüküm 1646– Sabah ezanından önce hayız veya nifas hâinden çıkan bir kadının, bilerek gusletmez ve vakit dar olursa, teyemmümde etmezse orucu batıldır.

Hüküm 1647– ramazan ayında Sabah ezanından önce hayız veya nifas kanı kesilen bir kadın, gusül için vakit yoksa teyemmüm etmelidir. Vacip ihtiyat gereği sabah ezanına kadar uyanık kalması gerekir. Vazifesi teyemmüm olan cünup kimse için de hükmü aynıdır. Eğer ramazan ayı dışında bir oruç tutmak isterse ihtiyat gereği teyemmüm veya gusül etmeleidir. Özellikle ramazan ayının kazasında böyle amel etmelidir.

Hüküm 1648– Ramazan ayında sabah ezanına yakın bir zamanda hayız veya nifas kanı kesilen kadının gusül ve teyemmümden hiçbirisi için vakti olmazsa, veya ezandan sonra, ezandan önce temiz olduğunu anlarsa orucu sahihtir.

Hüküm 1649– Eğer kadın sabah ezanından sonra hayız veya nifas kanından temizlenir ya da günün ortasında hayız veya nifas kanı görürse, akşama yakın bir zamanda olsa bile orucu batıl olur.

Hüküm 1650– Hayız veya nifas guslünü unutup, bir veya birkaç gün sonra hatırlayan kadının tuttuğu oruçlar sahihtir.

Hüküm 1651– Ramazan ayında sabah ezanından önce hayız veya nifas kanı kesilen bir kadın, ihmalkârlık sonucu sabah ezanına kadar guslü terk ederse orucu batıldır. Fakat gusletmemesi ihmalkârlıktan kaynaklanmaz da örneğin, hamamın kadınlar için belirlenen saatini bekleme zorunda kaldığından kaynaklanırsa, böyle bir durumda üç defa uyuyup, ezana kadar gusletmese bile, orucu sahihtir.

Hüküm 1652– istihaze gören bir kadın, ayrıntıları istihaze hükümlerinde açıklanan hükümlere göre gusüllerini yaparsa, orucu sahihtir.

Hüküm 1653– Kendi bedeninin herhangi bir yerini ölünün bedeninin herhangi bir yerine dokunduran kimsenin üzerine "Ölüye dokunma guslü" farz olsa dahi gusletmeden oruç tutabilir. Hatta oruçlu olduğu hâlde bile meyyite dokunmakla orucu batıl olmaz.

8) Tenkiye Yapmak

Hüküm 1654– Akıcı şeyle tenkiye yapmak, çaresizlikten ve tedavi için olsa dahi orucu batıl eder.

9) Kusmak

Hüküm 1655– Oruçlu kimsenin bilerek kusması hastalık veya benzeri bir sebepten dolayı olsa dahi orucu batıl eder. Fakat yanılarak veya elinde olmaksızın kusmanın oruç için herhangi bir sakıncası yoktur.

Hüküm 1656– Ramazan ayı gecesinde belirli bir şeyi yediği takdirde, gündüz elinde olmaksızın kusacağını bilen kimsenin vacip ihtiyat gereği o günün orucunu kaza etmesi gerekir.

Hüküm 1657– Kusmasını önleyebilen oruçlu kimsenin, onun için bir zararı yoksa engellemesi gerekir.

Hüküm 1658– Oruçlu kimsenin boğazına sinek kaçarsa, bakılır: Eğer yutmamışsa ve çıkarmak mümkünse onu çıkarması gerekir. Ve orucu batıl değildir. Fakat bu miktar kadar aşağıya inmemişse, kusarak çıkarmak zorundaysa çıkarması vacip değildir. Ve orucu sahihtir.

Hüküm 1659– Bir kimse yanılarak bir şeyi yutar ve midesine ulaşmadan oruçlu olduğunu hatırlarsa, eğer mideye indirmesine "onu yedi" denilmeyecek kadar aşağı inmişse, dışarı çıkarması mümkünse onu çıkarmalıdır. Ve o şahsın orucu sahihtir.

Hüküm 1660– Geçirdiği zaman boğazından bir şey geleceğini kesin olarak bilen kimse, kustu denilecek şekilde olursa, kasten geçirmemelidir. Fakat bir şeyin geleceğini kesin olarak bilmezse, geçirmenin sakıncası yoktur.

Hüküm 1661– Geçirti sonucu oruçlu kimsenin kendiliğinden boğazına veya ağzına bir şey gelirse, onu dışarı atmalıdır. Ancak elinde olmaksızın mideye inerse, orucu sahihtir.

ORUCU BOZAN ŞEYLERİN HÜKMÜ

Hüküm 1662– Oruca aykırı olan işlerden birini bilerek ve isteyerek yapmak orucu bozar; ama bu iş bilerek yapılmazsa, oruç bozulmaz. Fakat cünüp olan bir kimse uyur ve sabah ezanına kadar da guslet-mezse, üç durumda orucu batıldır.

1. İkinci uyku ve daha sonraki uykularla cenabet olarak sabah ezanına kadar baki kalması
2. Ramazan ayının kazası
3. Eğer cenabet guslünü unutursa ve bir veya birkaç gün geçtikten sonra veya ramazan ayından sonra farkına varır yine serinlemek için ya da gereksiz yere ağza su alıp istemeden yutmak, açıklaması (1697). Meselede gekecektir.

Hüküm 1663– Orucu batıl eden işlerden birini yanılarak yaptıktan sonra, orucun bozulduğunu zannederek o işlerden birini yeniden yaparsa, orucu batıl olur.

Hüküm 1664– Boğazına zorla bir şey dökülen oruçlunun ve başı zorla suya sokulan şahısın orucu bozulmaz. Fakat orucu bozmaya zorlanırlarsa örneğin "Yemek yemediğin takdirde malına veya canına zarar vereceğiz." diyerek oruçlu kimseyi yemeye, içmeye zorlarsa oruçlu, zararı önlemek için bir şey yerse, orucu batıl olur.

Hüküm 1665– Oruçlu kimsenin, boğazına zorla bir şey dökeceklerini veya orucunu bozmaya mecbur edeceklerini bildiği bir yere gitmesi caiz değildir. Fakat gider ve orucunu bozmaya mecbur ederler, oda bir şey yiyerek orucunu bozarsa, orucu batıl olur. Hatta

ORUÇLU İÇİN MEKRUH OLAN ŞEYLER

Hüküm 1666– Oruçluya birkaç şey mekruhtur. Onlardan bir kısmı şöyledir: 1) Göze ilâç damlatmak. Tesiri (tadı veya kokusu) boğaza gidecek şekilde sürme çekmek. 2) Kan aldirmek ve hamama girmek gibi oruçluyu zaafa uğratan (güçsüz duruma düşüren) bir iş yapmak. 3) Enfiye çekmek. Eğer tesirinin boğaza ulaşacağı bilinmezse, mekruhtur; ama boğaza ulaşacağı bilirse, caiz değildir. 4) Güzel kokulu bitkileri koklamak. 5) Kadının suyun içinde oturması. 6) Fitil kullanmak. 7) Üzerindeki elbiseyi ıslatmak. 8) Diş çektirmek ve ağzın kanamasına sebep olan herhangi bir iş yapmak. 9) Islak olan bir misvakı kullanmak. 10) sebepsiz yere su veya akıcı bir şeyi ağza almak. Ayrıca insanın, meni getirme kastı olmaksızın kendi hanımını öpmesi veya şehvetini uyandıracak bir iş yapması. Eğer meni gelmesi kastıyla olursa oruç batıl olur.

KAZA VE KEFFARETİ GEREKTİREN DURUMLAR

Hüküm 1667– Ramazan ayı orucunda başını bilerek suya daldırmak, Allaha ve peygambere yalan nisbet vermek, gece cünüp olup (1639). Meselede açıklandığı gibi uyanır ve tekrar uyursa ve sabah ezanına kadar uyanmazsa sadece onun kazasını tutması gerekir. Fakat orucu bozan başka birşey bilerek yaparsa, o işin orucu bozduğunu bildiği surette veya o işin haram olduğunu bilirse örneğin istimna gibi fakat orucu batıl ettiğini bilmiyorsa kaza ve kefare o şahsa vacip olur. Bu hüküm kusma ve ağızdan bir sıvı alma ihtiyat gereği vaciptir.

Hüküm 1668– meseleyi bilmediğinden dolayı orucu bozan bir iş yaparsa, meseleği öğrenme imkanı varsa müstehap ihtiyat gereği keffare vermeli meseleği öğrenmeğe imkanı yoksa keffaresi yoktur.

ORUCUN KEFFARETİ

Hüküm 1669– Ramazan orucunun keffareti üzerine farz olan kimse, bir köle azat etmeli veya bir sonraki hükümde açıklayacağımız şekilde iki ay oruç tutmalı veya altmış fakiri ya doyuracak kadar yedirmeli yahut her birine bir mud (yaklaşık 750 gr.) buğday, arpa, ya da

benzeri yiyecek maddelerini vermelidir. Bunların hiçbirine gücü yetmeyen kimse, vacip ihtiyat gereği 18 gün oruç tutmalı veya gücü yettiği kadarıyla sadaka vermelidir. Bu da mümkün olmazsa istiğfar etmelidir. Örneğin bir defa ["Estağfirullah" demelidir. sonra keffareti ödemeye güç kazanırsa, keffareti yerine getirmesi gerekir.

Hüküm 1670– Ramazan orucunun keffaretini iki ay oruç tutarak ödemek isteyen kimse, bir ayın tamamını ve öbür aydan bir günü peş peşe tutmalıdır; ama geride kalan diğer günlerin peş peşe olmamasında herhangi bir sakınca yoktur.

Hüküm 1671– Ramazan orucunun keffaretini iki ay oruç tutmakla yerine getirmek isteyen kimsenin peş peşe tutacağı bir ay ve bir günün içinde, Kurban Bayramı gibi oruç tutulması haram olan bir günün bulunmaması gerekir .

Hüküm 1672–peş peşe oruç tutması gereken şahıs özürsüz olarak bunların arasında bir gün oruç tutmazsa veya öyle bir zamanda başlarki o zaman içerisinde vacip bir orucu tutması gerekiyorsa mesela belirli bir günde oruç tutmayı nezretmise oruçları baştan tutması gerekir.

Hüküm 1673– Hayız, nifas, mecburi yolculuk gibi özürler sebebiyle peş peşe tuttuğu oruçları yarıda bırakan kişinin, keffaret orucuna yeniden başlaması gerekmez. Böyle bir kimse özü bertaraf olunca, orucuna kaldığı günden devam eder.

Hüküm 1674– Oruçlu kimse orucunu haram bir şeyle batıl edecek olursa, şarap ve zina gibi ihtiyat gereyi keffaretin toplamı (cem) keffare ona vacip olur. Yani bir köle azat etmeli, iki ay oruç tutmalı ve altmış fâkiri ya doyurmalı veya onlardan her birine bir mud (yaklaşık 750 gr.) buğday, arpa, ekmek veya benzeri bir şey vermelidir. Bunların üçünü birden yapması mümkün olmayan kimse, hangisine gücü yeterse onu yerine getirmelidir. O işin aslı helal fakat bir yönüyle helal olursa örneğin insana zararı olan helal bir yemeği yemek ve eşiyile hayızlıyken cinsel ilişkide bulunmak cem keffare ona vacip değildir.

Hüküm 1675– Allah'a veya Peygamber'e (s.a.a) yalan isnatta bulunan oruçlu kimsenin hernekadar orucu haram şeyle batıl etmiş olsada, üzerine cem keffaret farz olmaz. Açıklaması önceki meselede anlatılmıştır. Hatta ona keffare gerekmez.

Hüküm 1676– Ramazan ayının aynı gününde birkaç defa yer, içer, cinsel ilişkide bulunur veya istimna ederse, ihtiyat gereği herbiri için bir keffare gereklidir. Fakat cinsel ilişkisi haram bir ilişki olursa cem keffare vermesi vacip olur.

Hüküm 1677– Eğer aynı gün içinde cinsel ilişki dışında orucu bozan başka bir şey defalatkan yaparsa, hepsi için bir keffaret ödemesi yeterlidir.

Hüküm 1678– eğer oruçlu kimse cinsel ilişki dışında orucu bozan başka bir iş yaparsa ve daha sonra dendi helaliyle ilişkiye girerse ihtiyat gereği herbiri için bir keffare vermesi vacip olur.

Hüküm 1679– Su içmek gibi aslında helâl olan ve orucu bozan bir şeyle orucunu bozduktan sonra yenilmesi haram olan bir yiyecek gibi aslında haram olan ve orucu batıl eden mesela haram yemek gibi başka bir iş yapan kimse için, tek bir keffaret ödemek yeterlidir.

Hüküm 1680– Oruçlu kimse geçirmek vasıtasıyla ağzına gelen bir şeyi kasten yutarsa, orucu batıl olur ve üzerine hem kaza, hem de keffaret gerekir. Ancak geçirdiğinde, eğer kan veya yenilebilir olmaktan çıkmış yiyecek maddesi ağzına gelir ve kasten onu yutarsa, cem keffareti vermesi gerekir.

Hüküm 1681– Belli bir günde oruç tutmayı nezreden kimse, eğer o günün orucunu kasten bozarsa, keffaret vermelidir. Ya bir köle azat etmeli veya on miskini doyurmalı veya giydirmeli. Eget bunlar mümkün değilse üç gün peşpeşe oruç tutmalıdır.

Hüküm 1682– Başkasının akşam olduğunu haber vermesi üzerine, kendisi vakti öğrenebilecek durumdaysa iftar eden kimse, sonradan akşam olmadığını anlarsa hem kaza, hem de keffaret gerekir. Fakat haber verenin sözünün güvenilir olduğuna inanıyorduydu bu durumda keffaret gerekmez.

Hüküm 1683– Orucunu bilerek bozan bir kimse, öğlenden sonra veya keffaretten kurtulmak amacıyla öğlenden önce yolculuğa çıkarsa, üzerine farz olan keffaret düşmez. Hatta böyle bir kimse için öğlenden önce tesadüfen bir yolculuk söz konusu olsa bile, keffaret ödemesi farzdır.

Hüküm 1684– Orucunu bilerek bozduktan sonra hayız, nifas veya hastalık gibi bir özürle karşılaşan kimsenin keffaret ödemesi ihtiyat gereği vaciptir.

Hüküm 1685– Ramazan ayının ilk günü olduğunu kesin olarak bildiği hâlde orucunu bilerek bozan kimse, eğer daha sonra o günün şaban ayının son günü olduğunu anlarsa, üzerine keffaret gelmez.

Hüküm 1686– Ramazanın son günü mü yoksa şevval ayının ilk günü mü diye şüphelendiği bir günde orucunu bilerek bozan kimse, daha sonra şevval ayının ilk günü olduğunu anlarsa, üzerine keffaret farz olmaz.

Hüküm 1687– Oruçlu kimse, ramazan ayında oruçlu olan hanımıyla cinsel ilişkide bulunursa; eğer hanımını bu işe mecbur etmişse, hem kendinin, hem de hanımının keffaretini vermelidir. Fakat kadının kendisi de bu işe razı olmuş olursa, her birine birer keffaret farz olur.

Hüküm 1688– Eğer bir kadın oruçlu olan kocasını cinsel ilişkiye zorlarsa, veya orucu bozan herhangi bir şey yaptırırsa üzerine kocasının keffareti farz olmaz.

Hüküm 1689– Oruçlu kimse, ramazan ayında oruçlu hanımını cinsel ilişkiye zorlar, fakat daha sonra kadın ilişki esnasında bu işe razı olursa, her birine birer keffaret farz olur. Fakat kadın ilişki anında razı olmazda ilişkiden sonra razı olursa yinede kadına keffare gerekmez. erkeğin kendi keffaretine ek olarak eşinde keffaretini vermesi gerekir.

Hüküm 1690– Oruçlu olan bir kadın ramazan ayında uyuduğu hâlde, oruçlu olan kocası onunla cinsel ilişki kurarsa, kocasının üzerine tek bir keffaret farz olur; ama kadının orucu sahihtir ve bundan dolayı da keffaret gerekmez.

Hüküm 1691– Eğer erkek hanımını cinsel ilişki dışında orucu bozan başka bir işe zorlarsa, hiçbirinin üzerine keffaret farz olmaz.

Hüküm 1692– Yolculuk veya hastalık gibi bir sebepten ötürü oruç tutmayan kimse, oruçlu olan hanımını cinsel ilişkiye zorlayamaz; zorladığı takdirde erkeğe keffaret farz olmaz.

Hüküm 1693– İnsan, keffaretini yerine getirme hususunda ihmalkâr davranmamalıdır; ama hemen yerine getirmesi de gerekmez.

Hüküm 1694– Farz olan keffaret borcu birkaç yıl ödenmezse, üzerine bir şey eklenmez.

Hüküm 1695– Bir günlük keffaret borcunu altmış fakire yiyecek maddesi vererek ödemesi gereken kimse, herbirine bir moddan (her mod yaklaşık 750 gramdır.) daha fazla vermemesi gerekir. Veya bir fakiri birden fazla doyuramaz. Fakat fakirin aile fertlerinden her biri için, çocuk dahi olsa bir mud yiyecek verebilir. Fakirin ailesi için aldığı keffareği sadece yemek için harcaması gerekir.

Hüküm 1696– Ramazan orucunun kazasını tutmakta olan bir kimse, öğlenden sonra orucunu kasten bozarsa, on fakire birer mud (yaklaşık 750 gr.) yiyecek maddesi vermelidir; bunu vermekten âciz olursa da, üç gün oruç tutmalıdır.

SADECE KAZAYI GEREKTİREN DURUMLAR

Hüküm 1697– Bazı durumlarda sadece orucun kazasını tutmak insana farz olur, keffaret farz olmaz.

1. Oruç tutan şahsın ramazanda bilerek başını suya sokmaksı veya Allaha ve peygamberine yalan isnad etmek.
2. Ramazan ayının gecesinde cünüp olup, 1639. hükümde açıklandığı üzere sabah ezanına kadar ikinci veya üçüncü uykudan uyanmamak.

3. Orucu bozacak bir iş yapmadığı hâlde oruca niyet etmemek veya riya için oruç tutmak veya oruçlu olmamaya niyet etmek. Yada orucu bozan bir şeyi yapmak isterse.
4. Ramazan ayında cünüp olduktan sonra gusletmeyi unutarak bir veya birkaç gün cenabet hâlinde oruç tutmak.
5. Ramazan ayında fecrin doğup doğmadığını araştırmadan, orucu bozan bir iş yapılır, daha sonra sabah olduğu anlaşılırsa. Yine aynı şekilde araştırdıktan sonra sabah olduğunu zannederse ve orucu bozan birşey yaparsa ve daha sonra da sabah olduğu anlaşılırsa o günün kazası şahsa vaciptir. Hatta araştırdıktan sonra sabah olup olmadığından şüphe ederse orucu bozan bir iş yaparsa daha sonra sabah olduğu anlaşılırsa o günün kazasını yerine getirmelidir.
6. Fecir doğduğu hâlde, "Henüz doğmamıştır" diyen bir kimsenin sözüne dayanarak orucu bozan bir iş yapılır, daha sonra sabah olduğu anlaşılırsa.
7. "Fecir doğmuştur" diyen kimsenin sözüne yakın etmeyerek veya şaka yaptığını zannederek, fecir doğduğu hâlde orucu bozan bir iş yapılır, daha sonra sabah olduğu anlaşılırsa.
8. Kör ve benzeri başkasının sözüyle iftar eder ve daha sonra akşam olmadığı belli olursa.
9. Güneşin battığına emin olarak iftar edilir, daha sonra akşam olmadığı anlaşılırsa. Fakat havanın bulutlu olması nedeniyle akşam olmadığı hâlde, oldu sanarak iftar edilirse, kaza gerekmez.
10. Serinlemek veya susuzluktan dolayı ağza su alıp çalkaladığı esnada, elde olmaksızın boğaza su kaçırmak. Bu durumda ihtiyat gereği kaza etmek gerekir.
11. Zorlamayla, zaruri olduğu için veya takiyeden dolayı orucunu bozarsa.

Hüküm 1698– Bir kimse, su dışında sıvı bir maddeyi ağzına aldığı anda veya burnuna su aldığı anda elinde olmaksızın boğazına bir şey kaçırsa, üzerine kaza gelmez.

Hüküm 1699– Oruçlu kimsenin, haddinden fazla ağzına su alıp çalkalaması mekruhtur. Suyu ağzında çalkaladıktan sonra tükürüğünü yutmak isteyen kimsenin üç defa dışarıya tükürmesi ise çok iyidir.

Hüküm 1700– Bir kimse, suyu ağzına alıp çalkalarken elinde olmayarak veya unutarak boğazına su kaçacağını bilse, ağzına su almamalıdır. Abdest için olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1701– Ramazan ayında araştırdıktan sonra, fecrin doğmadığına yakın edip orucu bozacak işlerden birini yapar, daha sonra fecrin doğduğu anlaşılırsa, kaza gerekmez.

Hüküm 1702– Akşam olup olmadığından şüphe eden kimse, orucunu bozamaz. Ama fecrin doğup doğmadığından şüphe eden kimse, araştırmadan önce bile orucu batıl eden bir iş yapabilir.

KAZA ORUCU İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 1703– Deli olan bir adamın, kendine gelip iyileşince, delilik zamanında tutmadığı oruçları kaza etmesi farz değildir.

Hüküm 1704– Kâfir birisi Müslüman olursa, kâfirlik döneminin oruçlarını kaza etmesi gerekmez. Ancak Müslüman olan birisi kâfir olur ve sonra yeniden Müslüman olursa, kâfirlik döneminde tutmadığı oruçların kazasını yerine getirmelidir.

Hüküm 1705– Sarhoşluktan dolayı tutulmayan oruçların kazası tutulmalıdır. Hatta tedavi amacıyla yenilen bir şeyin etkisi sonucu sarhoş olursa bile, tutulmayan oruçların kaza edilmesi gerekir.

Hüküm 1706– Mazeretli olduğu için birkaç gün ramazan orucunu tutmayan kimse, sonradan özrünün ne zaman bertaraf olduğunda şüpheye düşerse, orucunu tutmadığı günler hususunda ihtimal verdiği fazla miktarı kaza etmesi gerekir. Meselâ, ramazandan önce

yolculuğa çıkan bir kimse, ramazanın beşinci mi yoksa altıncı günü mü yolculuktan döndüğünü bilmezse altı gün oruç kaza etmelidir. veya ramazanın son günlerinde yolculuğa çıkar, fakat mazeretin nezaman ortaya çıktığını bilmezse az miktarda olarak bildiği süre kadar oruç tutabilir. Mesela ramazan ayının sonlarında yolculuğa çıkan kimse yirmi beşinci mi, yoksa yirmi altıncı günü mü yola çıktığını bilmezse; az miktar olan beş günü kaza etmekle yetinebilir. Elbette müstehap ihtiyat gereği fazla olan miktarı, yani altı gün oruç tutması daha iyidir.

Hüküm 1707– Birkaç ramazandan orucu kazaya kalan kimse, bunlardan hangisini isterse önce tutabilir; sakıncası yoktur. Ancak, eğer son ramazanın kazası için vakit dar olursa, meselâ, son ramazandan beş gün orucu kazaya kalmış olur ve sonraki ramazana da beş gün kalmış olursa, önce son ramazanın kazasını tutması ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1708– Birkaç ramazandan orucu kazaya kalan kimse, niyet ederken tuttuğu orucun hangi ramazanın kazasına ait olduğunu belirtmezse, ilk senenin ramazanın kazası sayılır.

Hüküm 1709– Ramazan orucunun kazasını tutmakta olan kimse, kaza etmek için vakti dar olmazsa, öğlenden önce orucunu bozabilir.

Hüküm 1710– Ölen birin ramazan orucunun kazasını tutan kimsenin orucu öğlenden sonra bozmaması müstehap ihtiyat gereğidir.

Hüküm 1711– Hastalık, hayız veya nifas nedeniyle ramazan orucunu tutmayan ve ramazan ayı bitmeden önce ölen kimsenin oruçlarının, kaza edilmesi gerekmez.

Hüküm 1712– Ramazan ayında hastalanıp, oruç tutamayan kim-senin hastalığı sonraki ramazana kadar devam ederse, üzerine kaza gerekmez; ama her bir güne karşılık bir mud (yani yaklaşık 750 gr. olan) buğday, arpa gibi yiyecek maddelerinden fakire vermesi gerekir. Fakat orucu tutmamasının sebebi, yolculuk gibi başka bir özürden ötürü olur ve bu özrü de gelecek ramazana kadar devam ederse, tutmadığı oruçları sonradan kaza etmeli ve müstehap ihtiyat gereği de her bir güne karşılık bir mud yiyecek maddesi fakire vermelidir.

Hüküm 1713– Hastalık nedeniyle ramazan orucunu tutmamış olan kimse, ramazandan sonra iyileşir fakat gelecek ramazana kadar devam eden başka bir özrün çıkmasıyla oruçları kaza edemezse, ikinci ramazandan sonra tutmadığı oruçları kaza etmelidir. Yine, ramazan ayında hastalığın dışında başka bir özürden dolayı ramazan orucunu tutmayan kimse, eğer ramazandan sonra bu özrü ortadan kalkar; ama gelecek ramazana kadar süren bir hastalık nedeniyle oruçlarını kaza etmezse, kazasını tutmalıdır. Vacip ihtiyat gerği bu durumda her gün için fakire bir mud yemek vermelidir.

Hüküm 1714– Bir özür nedeniyle ramazan ayında oruç tutmayan kimsenin özrü ramazandan sonra bertaraf olduğu hâlde kasten sonraki ramazana kadar kaza oruçlarını tutmazsa, bu oruçları sonradan kaza etmeli ve her gün için de bir mud, yani yaklaşık 750 gr. ağırlığında buğday, arpa veya benzeri bir yiyecek fakire vermelidir.

Hüküm 1715– Orucun kazasında ihmal gösterip vakit daralınca kadar kaza orucunu tutmaz ve bu vakitte de bir özürle karşılaşır, sonradan bu oruçları kaza etmeli ve her gün için bir mud yiyecek fakire vermelidir. Aynı şekilde özrü bertaraf olunca kaza orucunu tutmayı kararlaştırır; ama kaza etmeden vakit darlığında ikinci bir özürle karşılaşır, farz ihtiyat gereği her gün için bir mud yiyecek fakire vermelidir ve diğer yıl kaza etmelidir.

Hüküm 1716– Hastalığı birkaç yıl devam eden kimse iyileştikten sonra son ramazanın kazasını yerine getirmeli ve önceki yıllardan kalma her orucu için de bir mud (yaklaşık 750 gr.) yiyecek fakire vermelidir.

Hüküm 1717– Her gün için bir mud (yaklaşık 750 gr.) yiyecek vermesi gereken kimse, birkaç günün kefaretinin tek bir fakire verebilir.

Hüküm 1718– Ramazan orucunun kazasını birkaç yıl geciktiren kimse, hem bu kaza oruçları tutmalı, hem de geciktirdiği yıllar için, her gününe bir fakire bir mud yiyecek vermelidir.

Hüküm 1719– Bir kimse, ramazan orucunu bilerek tutmazsa, üzerine hem kaza, hem de keffaret yani bir köle azat etmek veya altmış fakiri doyurmak veya iki ay oruç tutmak gerekir. Eğer o orucun kazasını gelecek ramazana kadar tutmazsa, her gün için fakire yaklaşık 750 gr. yiyecek keffaret vermesi gerekir.

Hüküm 1720– Ramazan orucunu bilerek tutmayan bir kimse, aynı günde birkaç defa cinsel ilişki kurarsa vacip ihtiyat gereği kefareğide defalarca vermelidir. Fakat orucu bozan başka bir şey yaparsa, keffaret tekrarlanmaz, tek bir keffaret ödemesi yeterlidir.

Hüküm 1721– Daha önce 1399 ve 1407 de namaz hükmünde açıkladığımız üzere, babanın ölümünden sonra kazaya kalan oruçlarını büyük erkek evladının yerine getirmesi gerekir.

Hüküm 1722– Üzerinde adak orucu veya ecir orucu gibi ramazan orucundan başka farz bir orucu kalan baba, eğer bunu kaza etmeden ölürse, büyük erkek evlada onu farz ihtiyat gereği kaza etmesi gerekir.

YOLCULUKTA ORUÇ HÜKÜMLERİ

Hüküm 1723– Yolculukta dört rekâtlı namazlarını iki rekât olarak kılması gereken bir yolcu oruç tutamaz. Ama işi yolculuk olan veya yolculuğu günah olarak nitelenen kimse gibi namazlarını tam kılan bir kimse, yolculukta oruç tutmalıdır.

Hüküm 1724– Ramazan ayında yolculuğa çıkmanın sakıncası yoktur; fakat yolculuk oruçtan kaçmak için olursa mekruhtur.

Hüküm 1725– Ramazan orucu dışında üzerine belli bir oruç farz olan kimse, örneğin belli bir günde oruç tutmayı mecbur kalmadıkça yolculuk yapmaması en güzel olanıdır. Hatta yolculukta olsa bile, mümkün olduğu takdirde, herhangi bir yerde on gün kalmayı kastederek o orucu tutmalıdır. Ama o günün orucu nezir vesilesiyle farz olmuşsa; anlaşılan o günde yolculuğun caiz olduğu ve ikamet kastının da farz olmadığıdır. Eğer oruç tutmazsa o günün kazasını tutması gerekir.

Hüküm 1726– Bir kimse, oruç tutmayı nezreder, fakat vaktini belirtmezse, yolculukta niyetini yerine getiremez. Ama yolculukta belirli bir gün oruç tutmayı nezrederse, yolculukta onu yerine getirmelidir. Aynı şekilde belirli bir gün, ister yolculukta olsun veya olmasın, oruç tutmayı nezreden kimse, yolculuk halinde dahi olsa o günü oruç tutmalıdır.

Hüküm 1727– Yolcu olan kimse, Allah-u Tealâ'dan bir hacet istemek için Medine şehrinde üç gün müstehap oruç tutabilir.

Hüküm 1728– Yolculukta orucun batıl olduğunu bilmediğinden dolayı oruç tutan bir kimse, oruçlu bulunduğu günün içerisinde bu hükmü öğrenmiş olursa, orucu batıl olur. Ama akşama kadar öğrenmeyen kimsenin orucu sahihtir.

Hüküm 1729– Yolcu olduğunu unutarak veya seferde orucun batıl olduğunu unutarak yolculukta oruç tutan kimsenin orucu, batıldır.

Hüküm 1730– Oruçlu olan kimse öğlenden sonra yolculuğa çıkarsa, orucunu tamamlamalıdır. Öğlenden önce yolculuğa çıkan kimse, hadd-i terahhusa yani, şehrin duvarlarının görünmeyeceği ve ezan seslerinin duyulmayacağı yere vardığında oruç niyetini devam ettiremez. eğer ondan önce orucunu bozarsa, üzerine keffaret farz olur.

Hüküm 1731– Ramazan ayında yolculuk eden kimse, öğlenden önce vatanına veya on gün kalmak istediği bir yere varırsa, orucu bozan bir iş yapmamışsa, o günün orucu üzerine farz değildir, Ama eğer orucu bozan bir iş yapmışsa, şu meseleler arasında hiçbir fark yoktur ; fecir den öncemi sefere çıktı yoksa önce oruç tutup daha sonramı yolculuğa çıktı ve daha sonra vatanına veya on gün kalmak istediği varıp varmaması önemli değildir.

Hüküm 1732– Vatanına veya on gün ikamet edeceği yere öğlenden sonra varan yolcunun orucu, o gün oruç tutmaması gerekir. Bu mesemede ve önceki meselede terehhus haddi ölçü değildir. Ölçü şehrin kendisidir.

Hüküm 1733– Yolculuk veya herhangi bir özür nedeniyle oruç tutmayan kimsenin, ramazan ayının gündüzünde cinsel ilişkide bulunması ve yemek, içmekle kendini tam olarak doyurması mekruhtur.

Hüküm 1734– Yaşlılık nedeniyle asla oruç tutamayan veya oruç tutması meşakkatli olan kimseye oruç farz değildir. Fakat ikinci durumda (meşakkatli durumda) her bir güne karşılık yaklaşık 750 gr. buğday, arpa, ekmek veya benzeri gıda maddelerinden fakire vermesi gerekir. Birinci durumda aynı şekilde vacip ihtiyat gereği bir mod yemek vermelidir.

Hüküm 1735– Yaşlılık nedeniyle oruç tutmayan kimse, ramazandan sonra oruç tutmaya güç kazanırsa, müstehap ihtiyat gereği tutmadığı oruçların kazasını yerine getirmelidir.

Hüküm 1736– Hatalığı olup bu yüzden tahammül edilmeyecek derecede çok susayan veya şiddetli susuzluktan dolayı büyük zorlukla karşılaşan kimseye oruç farz değildir. Ama ikinci durumda, böyle bir kimsenin her güne karşılık yaklaşık 750 gr. yiyecek fakire vermesi gerekir. Müstehap ihtiyat gereği ihtiyaçtan fazla su içmemelidir. Böyle bir kimse, sonradan iyileşerek oruç tutmaya güç kazanırsa, oruçları kaza etmesi müstehaptır.

Hüküm 1737– hamile bir kadının oruç tutması, hamileliğine zarar verecek olursa, oruç ona farz olmaz. Ancak her güne karşılık her fakire 750 gr. yiyecek vermelidir. Yine eğer orucun kadının kendine zararı varsa ona oruç vacip değildir. Müstehap ihtiyat gereği her gün için bir mod yiyecek fakire vermelidir. Her iki durumda da tutmadığı oruçları sonradan kaza etmelidir.

Hüküm 1738– Bebek emziren kadının sütü az olduğunda, eğer oruç tutması emzirdiği bebeğe zarar verecek olursa, oruç tutmak ona farz değil; ister bu kadın bebeğin öz annesi olsun, isterse dadısı olsun veya ücretli süt versin, fark etmez. oruç tutmadığı her bir güne karşılık fakire 750 gr yiyecek vermelidir. Eğer kendine zararı varsa oruç ona farz değildir. Müstehap ihtiyat gereği her bir güne karşılık fakire 750 gr yiyecek vermelidir. Her iki durumda da tutmadığı oruçları sonradan kaza etmelidir. Ama çocuğa ücretsiz süt veren birisi bulunursa veya çocuğa süt vermek için çocuğun babasından veya annesinden veya başka bir ücret veren şahıstan ücret alırsa çocuğu ona vermeli ve oruç tutmalıdır.

AYIN İLK GÜNÜNÜN TESPİTİ

Hüküm 1739– Ayın ilk günü, beş yolla tespit edilir:

1. Bizzat insanın kendisinin hilâli görmesi ile.
2. Sözleri yakîn ve itminan sağlayacak bir gurubun ayı kendi gözümüzle (alet kullanmadan) gördük demesiyle veya herhangi bir şeyle insana yakın hasıl olmasıyla
3. İki adil erkeğin gece hilâli gördüklerini söylemeleri ile. Ancak hilâlin vasfı konusunda farklı haber verirlirse ayın ilk günü tespit edilmiş olmaz.
4. Şaban ayından otuz günün geçmesi ile. Şabandan otuz gün geçince, ramazan ayının ilk günü sabit olur. Yine, ramazan ayından otuz günün geçmesiyle de şevval ayının ilk günü sabit olur.
5. Şeri hakim ayın evveli olduğuna hükmederse

Hüküm 1740– Şer'î hâkim hükmetmesiyle ayın ilk günü sabit olur. Ona taklit etmeyenlerin dahi onun hükmüne amel etmesi gerekir. Ama şer'î hakim hata yaptığını bilen kimse veya şer'î hakimle müctehidin ayın görülmesindeki kriterleri farklı olursa onun hükmüne amel edemez.

Hüküm 1741– Ayın ilk günü, müneccimin sözü ile sabit olmaz. Ancak, insan onun sözü ile ayın ilk günü olduğuna yakın ederse, ona göre amel etmelidir.

Hüküm 1742– Hilâlin yüksekliği veya geç batışı ile, önceki gecenin, ayın ilk gecesi olduğuna hükmedilmez.

Hüküm 1743– Kendisine ramazan ayının ilk günü sabit olmadığından dolayı oruç tutmayan bir kimse, sonradan önceki gecenin ayın ilk gecesi olduğunu iki adil şahıs söylerse, o günün orucunu sonradan kaza etmelidir.

Hüküm 1744– Bir şehirde ayın ilk günü sabit olursa, bunun diğer şehirler için geçerliliği yoktur fakat çok yakın olan şehirler ve yine ufukları bir olan diğer şehirler için de ayın ilk günü sabit olur. Veya doğuda sabit olursa, Burada söz edilen ufukların bir olmasından kasıt, yani birinci şehirde görüldüğünde, bulut gibi bir engel olmaması halinde diğer şehirde de görülmesidir. Bu, ikinci şehrin birinci şehrin batısında olursa ve enlemde birbirine yakın olması durumundadır. Ama doğusunda olursa birinci şehrin ufkunda kalma miktarı, iki şehrin güneş batışı arasındaki ihtilafının miktarından fazla olsa dahi, ufuklarının aynı olması halindedir.

Hüküm 1745– ayın ilk günü teleskopla ve televizyon gibi araçlarla bildirilirse sabit olmaz. Fakat yakın bir şehirden yayın yaparsa veya ufukları bir olursa veya haberin şeri hakim tarafından verildiği anlaşılırsa veya iki adil şahıs bunu söylerse.

Hüküm 1746– Ramazan ayının son günü mü yoksa şevval ayının ilk günü mü olduğunu bilmediği gün, insanın oruç tutması gerekir. Fakat o gün içerisinde şevval ayının ilk günü olduğunu anlarsa, orucunu açmalıdır.

Hüküm 1747– Hapiste olan bir kimse, ramazan ayının girişine yakın edemezse, tahmin üzere amel etmelidir. O da mümkün olmazsa herhangi bir ayı oruç tutarsa sahihtir. Fakat oruç tuttuğu aydan onbir ay geçtikten sonra tekrar bir ay oruç tutmalıdır.

HARAM VE MEKRUH OLAN ORUÇLAR

Hüküm 1748– Ramazan ve Kurban Bayramı günlerinde oruç tutmak haramdır. Bunun gibi, Şaban ayının son günü mü yoksa Ramazan ayının ilk günü mü olduğu bilinmeyen günde ramazan ayının ilk günü niyet edilerek tutulan oruç da haramdır.

Hüküm 1749– Bir kadın, müstehap oruç tuttuğu takdirde kocasının haklarını zâyi edecek olursa oruç tutması haramdır. farz ihtiyat gereği kocasının hakkı zayi olmasa dahi kocası istemiyorsa müstehap oruç tutmamalıdır.

Hüküm 1750– buluğa ermemiş evladın tuttuğu müstehap oruç, anne ve babanın izni olmadan haram değildir. fakat anne-babaya eziyete sebep olacaksa, caiz değildir.

Hüküm 1751– Anne-babasının izni olmaksızın nafile oruç tutan çocuğun oruç tutmasını anne-babası günün ortasında yasaklarsa, orucu batıl olmaz. İftar etmesine de gerek yoktur. fakat anne ve babaya eziyet olmalarına sebep olacaksa, orucunu bozmalıdır.

Hüküm 1752– Doktor oruç zararlıdır dese de, kendisine orucun önemli zararı olmadığını bilen kimse, orucunu tutmalıdır. Yine bir kimse, orucun kendisine zarar vereceğine yakîni veya zannı olursa, doktor, zararlı değildir dese bile oruç tutmaması gerekir. Ve eğer oruç tutarsa sahih değildir.

Hüküm 1753– Kendisine orucun önemli zararı olmadığını bilen veya ihtimal veren ve bu ihtimalden dolayı korkuya kapılan kimsenin, oruç tutmaması gerekir. Ve eğer oruç tutarsa orucu sahih değildir.

Hüküm 1754– Orucun kendisine zararlı olmadığına inanarak oruç tutan bir kimse, akşam olduktan sonra orucun kendisine zararı olduğunu anlarsa, farz ihtiyat gereği o günün kazasını sonradan yerine getirmelidir.

Hüküm 1755– Burada saydıklarımızın dışında başka haram oruçlar da vardır ki onlar, geniş fıkıh kitaplarında açıklanmıştır.

Hüküm 1756– Aşura gününde ve Arefe günü mü, yoksa Kurban Bayramı günü mü olduğu şüpheli olan günde oruç tutmak mekruhtur.

MÜSTEHAAP ORUÇLAR

Hüküm 1757– yılın bütün günlerinde oruç tutmak müstehaptır. Ama bazı günleri oruç tutmak için özellikle tavsiye edilmiştir ki, onların bazıı şunlardan ibarettir:

1. Her ayın ilk ve son Perşembe günleri, onuncu günden sonraki ilk Çarşamba günleri oruç tutmak. Eğer bir kimse, bu günlerde oruç tutmazsa, bunları kaza etmesi müstehaptır. Hatta asla oruç tutamayan kimsenin her güne karşılık yaklaşık 750 gr. yiyecek vermesi müstehaptır.
2. Her kamerî ayın on üç, on dört ve on beşinci günlerini oruç tutmak.
3. Recep ve Şaban aylarının hepsini veya bir gün olsa bile bu iki aydan bir kısmını oruç tutmak.
4. Şevval ayının beşinden dokuzuna.
5. Zilkade ayının yirmi beşinci ve yirmi dokuzuncu günleri.
6. Zilhicce ayının birinci gününden dokuzuncu gününe (yani Arefe gününe) kadar oruç tutmak. Fakat oruç tutunca, zaafa uğrayarak Arafe gününün duaları okunamayacaksa, oruç tutmak mekruhtur.
7. Yine Mübarek Gadir-i Hum Bayramı (18 zilhicce)
8. Mubahele günü (24 zilhicce)
9. Muharrem ayının birinci ve üçüncü ve yedinci günleri.
10. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) mübarek doğum günü olan 17 rebiu'l evvel
11. Cemadiye'l Evvel ayının on beşinci günü
12. 27 recep günü olan Meb'as Bayramı yani Resulullah'ın (s.a.a) peygamberliğe seçildiği günü de oruç tutmak müstehaptır. Müstehap oruca başlayan kimsenin bunu tamamlaması farz değildir. Hatta mümin bir kardeşi onu yemeğe davet ettiğinde onun davetini kabul ederek öğlenden sonra dahi olsa, orucunu bozması müstehaptır.

ORUCU BATIL EDEN İŞLERDEN SAKINMANIN MÜSTEHAAP OLDUĞU DURUMLAR

Hüküm 1758– Ramazan ayında oruçlu olmadıkları hâlde, orucu bozan işlerden sakınmak şu altı kişi için müstehaptır:

1. Yolculuk esnasında orucu bozan şeylerden birini yapıp, öğlenden önce kendi vatanına veya on gün kalacağı bir yere varan yolcu.
2. Öğlenden sonra, kendi vatanına veya on gün kalacağı yere varan yolcu.
3. Öğlenden önce iyileşen ve orucu bozan işlerden birini yapmış olan hasta.
4. Öğlenden sonra iyileşen hasta.
5. Gündüz hayız ve nifas kanından temizlenen kadın.
6. Ramazan ayının gündüzünde öğleden önce Müslüman olan ve orucu bozan şeylerden birini yapan kâfir. Fakat öğleden önce Müslüman olan ve orucu bozan şeylerden birini yapmayan kâfir vacip ihtiyat gereği orucunu niyet etmelidir.

Hüküm 1759– Oruçlu kimsenin akşam ve yatsı namazlarını, orucunu açmadan önce kılması müstehaptır. Ama eğer biri onu beklemekte olur veya yemeğe meyli fazla olduğundan huşû içinde namaz kılacak durumda değilse, namazdan önce iftar etmesi daha iyidir. Ancak mümkün olduğu kadar namazı fazilet vaktinde eda etmelidir.

HUMUS HÜKÜMLERİ

Hüküm 1760– Yedi şeyde humus vermek farzdır:

- 1) Kazanç (kâr). 2) Maden. 3) Define. 4) Haramla karışmış helâl mal. 5) Denize dalmakla elde edilen mücevherler. 6) Savaş ganimeti. 7) zimmî kâfirin Müslüman'dan satın aldığı yer.
- Bunlarla ilgili ayrıntılı konular, ilerdeki hükümlerde açıklanacaktır:

1) KazanÇ (Kâr)

Hüküm 1761– Ticaret, sanat veya örneğin bir ölünün kazaya kalan namaz ve oruçlarını yerine getirerek ecir olmak gibi diğer kazanç yolları ile bir mal elde eden kimsenin kazandığı bu mal, kendisinin ve ailesinin yıllık ihtiyacından fazla olursa, artan kısmın humusunu, yani beşte birini vermesi gerekir.

Hüküm 1762– Kazanmak dışında başka bir yol ile elde edilen, örneğin kendisine bağışlanan mal veya vasiyet yoluyla ona birşey verilirse buda yıllık ihtiyaçtan fazla olduğu takdirde humusunu vermelidir.

Hüküm 1763– Kadının aldığı mihre, humus lâzım gelmez. Aynı şekilde miras bölümünde muteber hükümlerle insana ulaşan mirasa humus yoktur. Fakat hiç ummadığı uzak bir akrabadan miras kalırsa, vacip ihtiyat gereği humusunu vermelidir.

Hüküm 1764– Eğer bir kimse, kendisine ölüden kalan mirasın humusunun verilmediğini biliyorsa, vacip ihtiyat gereği onun humusunu vermelidir. Yine bu malın kendisinde humusun olmadığını, ama miras bırakan ölünün başka humus borcu olduğunu biliyorsa, ölünün verilmeyen diğer humus borcunu miras bırakılan maldan vermesi gerekir.

Hüküm 1765– Aza kanaat ederek bir şeyler biriktiren kimsenin biriktirdiği şeyler, yıllık ihtiyacından fazla olursa, humusunu vermelidir.

Hüküm 1766– Masrafları başkası tarafından karşılanan bir kimse, elde ettiği bütün malların humusunu vermelidir.

Hüküm 1767– Bir kimse, bir mülkü belli fertlere örneğin, kendi çocuklarına vakfedince, eğer onlar o mülkte ağaçlandırma veya ziraat yaparak yıllık ihtiyaçlarından fazla bir mal elde etmiş olurlarsa, kazandıklarının humusunu vermeleri gerekir. Aynı şekilde başka yoldan istemeden de olsa bir kar elde ederse, yıllık ihtiyaçlarından fazla kalanın vacip ihtiyat gereği humusunu vermelidirler.

Hüküm 1768– Bir fakirin hums ve zekat ve müstehap sadaka olarak aldığı mal, yıllık masrafından fazla olursa veya verdikleri maldan kazanç elde ederse, örneğin verilen ağaçtan meyve elde ederse ve yıllık masraflarından fazla kalırsa, humusunu vermelidir.

Hüküm 1769– Bir kimse, humusu verilmemiş bir paranın aynıyla (bizzat kendisiyle) bir şey satın alır, yani satıcıya, "Bu malı, bu parayla satın alıyorum." Derse zahiren bu muamele malın tamamı için sahihtir. Bu parayla aldığı şeye hums gelir. Ve şeri hakimnin izninede gerek yoktur.

Hüküm 1770– Bir malı satın alan kimse, alış veriştikten sonra, aldığı şeyin ücretini humusu verilmemiş paradan verirse, muamele sahihtir. Satıcıya verdiği paranın humusunu, humus sahiplerine borçlanır.

Hüküm 1771–humusu verilmemiş bir malı satın alırsa, malın humusu satıcıya aittir. Alıcıya bir şey gelmez.

Hüküm 1772– humusu verilmemiş bir şey bağışlanırsa, o şeyin humusu bağışlayanın üzerinedir. Alana bir şey gelmez.

Hüküm 1773– Humusu verilmemiş bir mal, kâfirden veya humusa inancı olmayan bir kimseden insanın eline geçerse, humusunu vermesi farz değildir.

Hüküm 1774– Tüccar, esnaf, sanatkâr ve benzeri kimseler, yıllık ihtiyaçlarının fazlasının humusunu, işe başladıkları tarihten bir yıl sonra vermeleri gerekir. beklenmedik bir kazanç sağlayan kimse, kazanç sağladığı zamandan bir yıl geçtikten sonra, yıllık giderlerinden artan fazlalığın humusunu vermelidir.

Hüküm 1775– İnsan, kazanç elde ettiği malın humusunu, yılın sonunda ve giderleri çıktıktan sonra vermelidir. Humus vermek için, hicrî kamerî aylardan olduğu gibi hicrî şemsî aylardan birini kendisine humus yılı olarak tayin edebilir.

Hüküm 1776– ticaretle uğraşan kinse gibi humsunu vermek için kendine bir hums yılı belirlemelidir. Bir kazanç elde eder ve humus yılı içinde ölürse, ölüm anına kadar yapılan masraflar kazancından düşülür, geriye kalan kısmın humusu hemen verilir.

Hüküm 1777–Ticaret amacıyla aldığı malın değeri yükselince, eğer onu satmaz ve sonradan aynı yıl içinde değeri düşerse, yükselen miktarın humusunu vermek ona farz değildir.

Hüküm 1778– Ticaret amacıyla aldığı bir malın değeri yükselince, eğer daha da yükseleceği ümidiyle üzerinden bir yıl geçene kadar onu satmaz ve sonradan da değeri düşerse, yükselen değerın humusunu vermek o kimseye farz değildir.

Hüküm 1779– Sermaye dışında humusu verilmiş olan bir malı veya humsu olmayan malı mesela miras olarak kalan mal eğer değeri yükseldikten sonra satarsa, yükselen değerın yıllık masrafından fazla kalan kısmının humusu yoktur. her nekad birinci kısımda ihtiyat, humsun verilmesidir. Fakat saklamaktan ve bekletmekten maksat değerının artması ve ondan faydalanmak olursa humsunu vermiş olsa dahi sattığı zaman fazla olan değrin humsunu vermelidir.

Hüküm 1780– değer kazanınca satmak amacıyla bir bağ ihdas ederek meyve yetiştiren kimse, meyvelerin, ağaçların ve ağaçların gelişmesinin ve bağın değerinin fazlalığının humusunu vermelidir. Fakat ihdas etmekten maksadı, o bağın meyvelerini kendisi ve ailesinin yemesi için ihdas ederse tabiki bazı yerlerde buna ihtiyaç vardır örfen gider olark sayılır. Ve hem bağ hemde bağın gelişiminin herhangi bir humsu yoktur. eğer onun meyvesini satar ve onun değerinden faydalanırsa sermaye hükmündedir. Ve onun humsu vaciptir. Yani bağ oluştuktan sonra ve ağaçlar olgunlaşınca onun yerinin humsu yok idiye ağaçların humsu verilmeli daha sonra meyvelerin humsu verilmelidir.

Hüküm 1781– Eğer bir kimse söğüt, çınar ve bunlara benzer diğer ağaçları dikerse, her yıl satmasa dahi fazlalaşan miktarın humusunu vermelidir. Genellikle her yıl kesilen dalları, yıllık giderden fazla kalırsa humusu verilmelidir.

Hüküm 1782– Bir kimse, birden fazla gelir kaynağına sahip olur örneğin, mülkten kira alırsa ve alış veriş yapıyorsa ve zirrat işleri yapıyorsa yıllık gelirinden arta kalan gelirlerinin humsunu vermesi gerekir.bir işten kar eder fakat diyerinden zarar ederse birinin zararını diğerinin kariyla tekaifi edebilir.

Hüküm 1783– Kâr elde etmek için yapılan masraflar, örneğin arabulucu ve taşıma giderlerini, alet ve araçlarının eksikliklerini karından alabilir, o miktarın humusu yoktur.

Hüküm 1784– Kazançlarından yemek, elbise, ev eşyası, ev alımı, evlilik, kız çocuğuna çeyiz hazırlamak, örneğin, Hz. Peygamber ve Ehlibeyt İmamlarının türbelerini ziyarete gitmek ve benzeri işler gibi sene içinde yapılan masraflar, halkın nazarında toplumsal durumunun üzerinde bir harcama sayılmazsa, onlara humus lâzım gelmez.

Hüküm 1785– İnsanın adak ve keffaret için yaptığı masraflar, yıllık ihtiyaçlarından sayılır. Yine başka birine bağışladığı veya ödül olarak verdiği mal da, yıllık giderlerinden sayılır.

Hüküm 1786– Kızın çeyizini birkaç yıl içerisinde yavaş yavaş hazırlamak yaygınsa ve zamanında hazırlamamakla da olsa, toplumdaki konumuna zarar verecekse, o yılki kazancından humusunu vermesi gerekmez. Onu almaya mecbur olan kimse ve biryıl içerisinde almaya gücü yetmezse ve birkaç yılda almak zorundaysa o yılın karından diğer yıl için cehiz alırsa onun humsunu vermesi gerekir. Aynı şekilde bu meselede söylenen şeyler damat içinde geçerlidir. Eğer bir eve ihtiyaç varsa ve bunu bir defada vermeğe gücü yetmezse evle alakalı şeyleri her sene birşeyler almalıdır. Daha sonra binayı yapmaya başlayabilir.mesela biryıl tuğlaları alır, diğer yıl demirleri alır ve bunun gibi gerekli olan şeyleri aldığı yıllarda aldığı şeylerin humsu yoktur.

Hüküm 1787– İnsanın hac ve diğer ziyaret yolculuklarında harcadığı mal, yıllık giderinden sayılır. Yolculuğu bir sonraki yılın bir miktarını da kapsayacak şekilde uzarsa, bir sonraki yıldaki harcamalarının humusunu vermelidir. Elbette o yılın kazancının karından elde ettiği parayı hacca gitmek için bankaya yatırırsa kesinlikle humsu yoktur.

Hüküm 1788– Alış veriş veya ticaret yolu ile bir mal kazanan kimsenin, humusu farz olmayan başka bir malı olsa bile, yıllık masraflarını sadece alış veriş veya ticaretle elde ettiği kazanç üzerinden hesap edebilir.

Hüküm 1789– Bir kimse, kazancından yıllık ihtiyacı için bir miktar gıda maddesi alır, o da sene sonunda fazla gelirse, onun humusunu vermesi gerekir. Değer olarak onun bedelini vermek istediğinde de, eğer satın aldığı zamana oranla değer kazanmış olursa, sene sonunun fiyatı üzerinden hesaplayarak humusunu vermelidir.

Hüküm 1790– Bir kimse, humusunu vermeden önce kazandığı mal ile ev eşyası alır ve gelir yılından sonra ona ihtiyacı kalmazsa, eğrt yıllık giderlerinden arta kalmışsa humsunu vermelidir. Kadınların ziynetleri de aynı hükümdedir. Fakat gelecek yıllarda eğer onlara olan ihtiyacı kalmazsa humsu vacip değildir.

Hüküm 1791– Yıl boyunca hiç bir kazanç sağlamayan kimse, o yılın masraflarını gelecek yılın kazancından düşmelidir. Yılın ilk başında kazanç sağlamadığı için sermayeden bir şeyler harcamış olan kimse, yıl tamamlanmadan önce kazanç sağlamış olursa, sermayeden azalan miktarı bu kazançtan düşebilir.

Hüküm 1792– Sermayenin bir kısmı ticaret, zarar, telef ve benzeri şeyden dolayı azalır veya yok olursa, sermayeden azalan miktarı aynı yılın kazancından alabilir.

Hüküm 1793– Sermaye dışındaki mallardan bir şey yok olursa, o yıldaki kazancından onu geri alamaz. aynı yıl içerisinde o mala ihtiyaç duyarsa, yıl içinde elde ettiği kazançtan onu temin edebilir.

Hüküm 1794– Eğer yılın başında giderleri için borçlanır ve yıl içerisinde kazanç elde ederse, borcunu kazancından ödeyebilir. Birinci kısımda da, borcunu yıl içerisindeki karından ödeyebilir. O kısmın humusu da yoktur.

Hüküm 1795– Eğer yıl boyunca kar elde etmezse ve yıllık giderleri için borç alırsa gelecek yıllarda alacağı karlardan o borcu ödeyebilir.

Hüküm 1796– Eğer malını artırmak veya ihtiyacı olmayan bir mülkü almak için borç alırsa, humusunu vermeden önce elde ettiği kazancından o borcu ödeyemez. Fakat borçlandığı veya borçla aldığı mal yıl içerisinde yok olursa ve borcunu vermek zorunda kalırsa elde ettiği kazancından o borcu ödeyebilir.

Hüküm 1797– İnsan üzerine humus gelen maldan o malın kendisinden humusunu verebilir veya farz olan humusu, miktarınca parayla ödeyebilir. Ama humus farz olmamış başka bir maldan ödemesi sakıncalıdır. Şer'i hakim'in izniyle caiz olur.

Hüküm 1798– Humsunu verme niyeti olan bir kimse, hatta vermeye niyeti yoksa bile malının beşte biri kalana kadar malının diğer kısımlarından harcayabilir.

Hüküm 1799– Humus vermesi gereken bir kimse, o malın humusunu zimmetine alamaz, yani kendisini humus sahiplerine borçlu sayarak malın tamamında tasarruf edemez. Eğer o malda tasarruf eder ve o da telef olursa, onun humusunu vermesi gerekir.

Hüküm 1800– Humus borcu olan bir kimse, şer'i hâkimle anlaşıp humusunu borca çevirerek malın tümünde tasarruf edebilir.

Hüküm 1801– Birisiyle ortak olan kimse, kazançlarının humusunu verdiği hâlde ortağı, üzerine düşen humusu vermemiş olursa, eğer ortağı gelecek yılın sermayesi için humusu verilmemiş maldan şirketin sermayesine katmış olursa, humusunu veren birinci şahıs Her ne kadar ihtiyata uygun olmasada ortak sermayeden tasarruf edebilir.

Hüküm 1802– Bulûğa ermemiş olan bir çocuğun sermayesi olursa ve o maldan gelir elde ederse bulûğa erdikten sonra humsunu vermesi vacip değildir.

Hüküm 1803– Başkasından bir mal insana ulaşırsa ve o malın humusunu verip vermediğini bilmezse, onda tasarruf edebilir. Hatta humusun vermediğini bilse bile, onda tasarruf edebilir.

Hüküm 1804– Yıl içerisinde kazancından, yıllık gider ve ihtiyaçlarından sayılmayan bir şey alırsa, yıl dolduktan sonra onun humusunu vermesi vacipdir. Humusunu vermez değeri de yükselirse, o anki değerini göz önüne alarak humusunu vermelidir. Mülk dışında şeylerde aynı hükümdedir. Örneğin halı gibi.

Hüküm 1805– Mükellef olduğundan beri hiç humus vermemiş olan kimse, elde etmiş olduğu kazançla ihtiyacı olmayan bir mülk satın alır ve onun değeri yükselirse, ve onu satarsa, örneğin bir araziyi ziraat için satın almışsa, ve onu humsu verilmemiş paradan öderse aldığı şeyin deyerinin humsunu vermelidir. Humusu verilmemiş parayı satana vermiş, kendisinde bu yeri şu parayla alıyorum demişse, o şeyin şu anki değerinin humusunu vermelidir.

Hüküm 1806– Mükellef olduğundan beri hiç humus vermemiş olan kimse, elde etmiş olduğu kazançla ihtiyacı olmayan bir şeyi satın alırsa, satın aldığı şeyin üzerinden bir yıl geçince, onun humusunu vermelidir. Ama aldığı şey, ev eşyası ve ihtiyaç duyduğu diğer şeyler gibi toplumsal durumuna uygun bir şekilde olur, o eşyaları da kazanç elde ettiği yıl içinde aldığını ve aynı yıl içerisinde onları kullandığını kesin olarak bilirse, üzerine humus lazım gelmez. Ama yıl içersindemi yoksa yıl geçtikten sonramı aldığından emin olmazsa müstehap ihtiyat gereği şer'î hâkimle anlaşması gerekir.

Açıklama: ihtiyaç olan aletler ve ihtiyaç miktarı kadar olan sermaye ki yaşamı sürdürmek için ona ihtiyaç vardır, geçim ihtiyaçlarından sayılarak humsunun olmayışı uzak görüş değildir. Her ne kadar ihtiyat gereği anlaşma yapmalıdır.

2) Maden

Hüküm 1807– Altın, gümüş, kurşun, bakır, demir, petrol, taşkömürü, firuze, akik, sülfat, tuz ve elde edilen diğer madenler enfaldır, yani İmam (a.s) malıdır. Nisap miktarına ulaşıncı humusunu vermelidir.

Hüküm 1808– Madenin nisâbı, sikkeli 15 miskal altındır her miskal 24 nohuttur. Yani elde edilen madenin değeri, onun için yapılan (çıkarma ve halis yapma vs.) masrafları düştükten sonra sikkeli 15 miskal altın miktarında olursa, humusu verilmelidir.

Hüküm 1809– Değeri sikkeli 15 miskal altına ulaşmayan madenin humusu, ancak ondan elde edilen kazancın tek başına veya diğer kazançlarla birlikte yıllık ihtiyaçtan fazla olduğu durumda lâzım gelir. **Hüküm 1810–** Alçı, kireç, çamur, tuğla, değirmen taşı madenden sayılmaz. Fakat yıllık giderlerden arta kalırsa humsu vacip olur.

Hüküm 1811– Bir kimse, madenden elde ettiğinin humusunu vermelidir; ister maden toprağın altında olsun, ister üstünde; ister kendisinin malik olduğu yerde olsun, ister maliki olmayan bir yerde olsun.

Hüküm 1812– Elde ettiği madenin sikkeli 15 miskal altın miktarında olup almadığını bilmeyen kimse, mümkünse tartarak veya başka herhangi bir yol ile onun değerini tespit etmelidir.

Hüküm 1813– Birkaç kişi tarafından çıkarılan maden, onun için harcanan masrafları düştükten sonra çıkan madenin miktarı mazraflar düşürüldükten sonra 15 miskale ulaşırsa her birisinin payına düşen miktar sikkeli 15 miskal altın miktarına ulaşmazsa, dahi humsu verilmelidir.

Hüküm 1814– Bir kimse başkasının mülkünde olan madeni çıkarırsa, meşhur görüşe göre, hepsi o mülkün sahibine aittir. Ve mülk sahibi onu çıkarırken masraf etmediği için tamamının humsunu vermelidir.

3) Define

Hüküm 1815– Define; yerin altında, ağaçta, dağda veya duvarın içinde saklanmış olan mala denir. ve orda bulunması sebebiyle ona hazine demeleri gerekir.

Hüküm 1816– Herhangi birinin mülkü olmayan veya kendisinin işleyerek sahip olduğu ölü toprakta bulunan define, sahibi belli olmayan mal hükmünde değildir. bulan kimsenin kendisindir, ancak humusunu vermesi gerekir.

Hüküm 1817– Definenin nisabı 15 miskaldır. Yani elde edilen definenin değeri masraflar düşürüldükten sonra bu miktara ulaşırsa onun humusunu vermelidir.

Hüküm 1818– Bir kimse, başkasından satın aldığı veya kiralama ve benzeri yollarla tasarruf ettiği mülkte define bulunca, bakılır: eğer ondan önceki şahısların malı olmadığını anlarsa bulan yeni sahibin malıdır ve humsunu vermelidir. Hazinesin elki sahiplerinin zamanındada orada olduğundan emin olur ve eski sahiplerinden birine ait olduğuna mantıklı bir ihtimal verirse, kendisinden satın aldığı şahısa bildirmesi gerekir; onun olduğu anlaşılırsa ona vermelidir. Fakat onun olmadığı anlaşılırsa, ondan önceki sahibine bildirmelidir. Böylece önceki bütün sahiplerine haber verdikten sonra, eğer onlardan hiç birinin olmadığı anlaşılırsa, define, bulan şahsın kendisinin olur ve humusunu vermesi gerekir.

Hüküm 1819– Bir zamanda birkaç yerde gömülen define bulunur ve toplam değerleri 15 miskal altın miktarında olursa, humusu verilmelidir. Eğer birkaç yerde hazine bulursa ve herbiri bu miktara ulaşırsa tamamının humsunu vermesi vaciptir. Değeri bu miktara ulaşmayan hazinenin humsu yoktur.

Hüküm 1820– Eğer defineyi iki kişi bulur ve her birinin de payı 15 miskal altın değerinde olmazsa, humusunu müstehap ihtiyat gereği vermelidirler.

Hüküm 1821– Satın aldığı hayvanın karnında bir mal bulan kimse, onun satıcıya veya önceki sahibine ait olduğuna ihtimal verirse, haber vermelidir. Eğer onun olmadığı anlaşılırsa, sırasıyla bir önceki sahibine habar vermeli ve 1818 inci meselede açıklanan şarta amel edilmelidir. Hiçbirinin olmadığı anlaşılırsa, bulan şahsa aittir. Ve kazanılan kar hükmündedir.

4) Haramla Karışmış Helâl Mal

Hüküm 1822– Helâl mal, gasp, faizcilik ve başka haram yolla haram malla birbirinden ayırt edilmeyecek şekilde karıştığında, haram malın sahibi ve miktarı belli olmaz, haram olan miktarın humustan az veya çok olduğu bilinmezse, malın tamamının humsu verilmelidir. humusu verildikten sonra malın geri kalanı helâl olur.

Hüküm 1823– Helâl mal haram malla karıştığında, insan haram malın miktarını -humustan az veya çok olsun- bilir de onun sahibini bilmezse, o miktarı sahibi adına sadaka vermeli, farz ihtiyat gereği şer'î hâkimden de izin almalıdır.

Hüküm 1824– Helâl mal haram malla karıştığında, insan, haram malın miktarını bilmesee bile sahibini tanırsa, birbirlerini razı etmeğe çalışmalıdır. fakat mal sahibi razı olmazsa, onun malı başkasının malıyla ayırt edilecek şekilde karışmışsa, onun olduğunu kesin bildiği miktarı ona vermelidir. Müstehap ihtiyat gereği onun olduğuna ihtimal verdiği miktardan fazlasını ona vermelidir. Fakat malın cinsi karışmayan şeylerden olursa ve elinde olan iki maldan hangisinin sayı bakımından ve değer bakımından kimin olduğuna karar veremezse, her ikisininde yarısını o şahsa vermelidir.

Hüküm 1825– Haramla karışmış helâl malın humusunu verdikten sonra haram miktarının humustan fazla olduğunu anlarsa, farz ihtiyat gereği humustan fazla olan miktarı, sahibi adına sadaka vermelidir.

Hüküm 1826– Haramla karışmış helâl malın humusunu verdikten veya sahibini tanımadığı malı onun adına sadaka verdikten sonra sahibi bulunursa, ona birşey vermesine gerek yoktur.

Hüküm 1827– Haramla karışmış helâl maldaki haram miktar belli olur ve insan da onun sahibinin belli bir kaç kişiden biri olduğunu bilir, ama bunlardan hangisinin olduğunu bilmezse, malı onlara vermelidir. Biri benimdir der diğerleri ise bizim değil veya onundur, derlerse malı o şahısa vermelidir. Fakat iki kişi veya daha fazlası kendilerinin olduğunu iddia ederlerse ve uzlaşmaları mümkün olmazsa, şer'i hâkime müracaat etmelidirler. Yemin etmeleri taktirde mal onların arasında paylaşılır. Eğer hepsi, malın kime ait olduğundan haberleri olmadığını söylerlerse, mal sahibi belli olmayan mal hükmündedir.

5) Denize Dalarak Elde Edilen Mücevherler

Hüküm 1828– Dalgıçlık vasıtasıyla, yani denize dalarak denizden çıkarılan inci, mercan veya diğer mücevherlerin değeri, ister nebati olsun veya madeni, 18 nohut altına ulaşırsa, çıkarmak için harcanan masraflar düşürüldükten sonra humusu verilmelidir. Bir defada çıkarılsın veya birkaç defada fark etmez. Veya çıkarılan şeyler aynı cinsten olsun veya olmasın farketmez.

Hüküm 1829– Denize dalmaksızın, araçlarla çıkartılan mücevherlerin [değeri 18 nohut altın miktarında olursa] ihtiyat gereği humusunun verilmesi farzdır. Ama insan, suyun yüzünden veya sahilden herhangi bir mücevher bulmuş olursa, bunun humusunu, tek başına veya diğer kazançlarıyla birlikte yıllık ihtiyacından fazla olduğu takdirde vermelidir.

Hüküm 1830– Denize dalmadan veya denize dalarak avlanan balık veya diğer hayvanların humusu, tek başına veya diğer kazançlarla birlikte yıllık ihtiyaçlardan fazla olduğunda farzdır.

Hüküm 1831– Mücevher çıkarma kastı olmaksızın denize dalıp, tesadüfen eline mücevher geçen bir kimse, farz ihtiyat gereği humusunu vermelidir.

Hüküm 1832– İnsan, denize dalarak bir hayvan dışarı çıkarır ve karnından mücevher çıkarsa, bakılır: Eğer hayvan midye gibi içinden inci çıkan bir hayvan olursa, nisap haddine ulaşırsa humusunu vermelidir. Fakat mücevheri tesadüf eseri olarak yutan bir hayvan olursa, sadece onun veya diğer gelirleriyle birlikte yıllık ihtiyaçlarından arta kalan kısmının humusu verilmelidir.

Hüküm 1833– Bir kimse, Dicle ve Fırat gibi büyük ırmaklarda suya dalarak mücevher çıkarırsa o ırmaklarda mücevher oluyorsa, humusunu vermesi gerekir.

Hüküm 1834– Suyu dalıp, değeri 18 nohut altın veya daha fazla olan amber çıkarırsa, humusunu vermelidir. Hatta suyun yüzünden veya sahilden ele geçirse de vacip ihtiyat gereği hüküm aynıdır. Müstehap ihtiyat gereği miktarı 18 nohuttan az bile olsa humusunu veremlidir.

Hüküm 1835– Mesleği dalgıçlık veya maden çıkarmak olan bir kimse, bunların humusunu verdikten sonra yıllık ihtiyacından yine de bir şeyler artarsa, tekrar onların humusunu vermesi gerekmez.

Hüküm 1836– Eğer bir çocuk maden çıkarır, define bulur veya denize dalarak mücevher çıkarırsa, bunların humusu yoktur. Eğer helalle karışmış haram malı olursa, velisi helal mala karışmış haram malın humusunu vermelidir.

6) Ganimet

Hüküm 1837– Ganimet; Müslümanların Masum İmam'ın (a.s) emriyle kâfirlerle savaşıp, savaşta ele geçirdikleri mallara ganimet denir. İmam'a (a.s) has olan şeyleri ganimetten ayırdıktan sonra geri kalan kısmın, saklama, taşıma ve imamın harcanmasını uygun gördüğü yerlere harcadıktan sonra, geriye kalan kısmın humusunu vermek gerekir. İmam'ın (a.s) gıybeti döneminde savaşta kâfirlerden alınan şeyler ihtiyat gereği ganimet hükmündedir.

7) Zimmî Kâfirin Müslümandan Satın Aldığı Yer

Hüküm 1838– Zimmî kâfir, Müslüman'dan herhangi bir arsa satın almış olursa, humusunu bizzat o yerin kendisinden (aynından) veya diğer malından vermelidir. Ve yine eğer müslümandan ev ve dükkan gibi birşey satın alırsa, aldığı şeyin arsasının humsunu vermelidir. Bu humsu verirken kurbet kastı gerekmez. Hatta şeri hakim bile o humsu alırken kurbet kastı etmesine gerek yoktur.

Hüküm 1839– Eğer zimmi kafir Müslüman'dan herhangi bir arsa satın almış olursa ve bu arsayı başka bir müslümana satarsa onun humsunu vermelidir. Yine eğer ölürse ve bir müslüman onu miras olarak alırsa , humusunu bizzat o yerin kendisinden (aynından) veya diğer malından vermelidir.

Hüküm 1840– Eğer zimmi kafir zemini alırken humus vermeyeceğini şart koşarsa veya satıcının kendi tarafından humsunu vermesini şart koşarsa, onun bu şartı sahih değildir. Ve humsu vermesi gerekir. Fakat humsun bir kısmını satıcının hums sahibine vermesini şart koşarsa bunun sakıncası yoktur ve şarta amel etmesi gerekir.

Hüküm 1841– Eğer müslüman birisi, alıp satma dışında arsasını bir kafirin arsasıyla değiştirirse ve onun karşılığını alırsa mesela mal karşılığında bağışta bulunursa zimmi kafirin onun humsunu vermesi gerekir.

Hüküm 1842– Eğer zimmi kafir çocuk olursa ve velisi onun için arsa alırsa o arsanın humsunu vermelidir.

HUMUSUN VERİLECEĞİ YERLER

Hüküm 1843– Humus iki kısma bölünmelidir: Yarısi seyitlerin hissesi olup, fakir, yetim ve yolda kalan seyitlere verilmelidir. Humusun diğer yarısı ise Masum İmam'ın (a.s) hissesidir, ki bu zamanda tüm şartlara haiz müçtehide verilmeli ya da onun izin verdiği yerde kullanılmalıdır.

Hüküm 1844– Kendisine humus verilen yetim seyidin fakir olması ihtiyat gereği şarttır. Ama yolculukta muhtaç durumda kalmış bir seyide, vatanında fakir olmasa bile humus verilebilir.

Hüküm 1845– Yolculukta muhtaç durumda kalan seyidin yapmış olduğu yolculuk, günah olarak nitelenirse, ona humus verilmez.

Hüküm 1846– Adil olmayan seyide humus verilebilir; ama on iki Ehlibeyt İmamlarını kabul etmeyen seyide humus verilmez.

Hüküm 1847– Humusu günah yolda harcayan seyide, eğer verilen humus onun günah işlemesine yardımcı olacaksa ona humus verilmez. Yine farz ihtiyat gereği, şarap içen, namaz kılmayan ve açıkça günah işleyen seyide bunu vermekle günah işlemesine yardımcı olunmayacaksa dahi yinede humus verilmemelidir.

Hüküm 1848– Birisinin sadece "Ben seyidim." demesi üzerine ona humus verilmez. Ancak, iki adil şahit onun seyit olduğunu tasdik eder yahut seyit olduğu halk arasında kesin olursa, humus verilebilir.

Hüküm 1849– İnsan, kendi şehrinde veya başka bir şehirde seyit olarak tanınan birinin, insanın kendisinin onun seyit olmadığına kesin bilgisi yoksa ona humus verebilir.

Hüküm 1850– İnsan, farz ihtiyat gereği kendi humusunu, ihtiyaçlarını karşılaması için seyit olan kendi hanımına veremez. Fakat başkalarının ihtiyaçları kadına vacip olursa ve onların ihtiyaçlarını karşılayamıyorsa insanın ona hums vermesi o humsu onlara harcaması için caıdır.

Hüküm 1851– Bir insan eğer kendi karısı olmayan bir seyit kadının nafakasını vermekle yükümlü ise, farz ihtiyat gereği onun yiyecek ve giyecek masraflarını humustan karşılayamaz. Veya kendi giderlerine harcaması için onun mülkü yapamaz.

Hüküm 1852– Fakir bir seyidin nafakasını temin etmekle yükümlü olan kimse, eğer onun ihtiyaçlarını karşılamaktan âciz olursa veya kendisi vermiyorsa, başkaları o fakir seyide humus verebilir.

Hüküm 1853– Farz ihtiyat gereği fakir bir seyide humus olarak yıllık ihtiyacından fazlası verilmemelidir.

Hüküm 1854– Bir kimse, yaşamakta olduğu şehirde müstahak (humus alması caiz olan) seyit bulamazsa, ve bulunacağına ihtimal vermezse veya müstahak (humus alması caiz olan) seyit bulana kadar humsu saklayamazsa humusu başka bir şehre götürebilir. Götürme için yaptığı masrafı humustan alamaz. Hums eğer telef olursa bakılır: eğer humsun telef oluşu kendisinden kaynaklanıyorsa onun karşılığını vermelidir. Yok eğer onun taksiri yoksa sorumlu değildir.

Hüküm 1855– kendi şehrinde müstehak birisi yoksa ve böyle birini bulacağına ihtimal verirse ve bu humsu böyle müstehak biri bulunana kadar saklamak mümkünse yinede humsu başka bir şehre götürebilir. ve eğer onu saklamada gerekenleri tam olarak yapıyorsa yinede o hums telef olursa sorumlu değildir. Yine onu başka şehre götürme masraflarını o humsdan alamaz.

Hüküm 1856– kendi şehrinde müstehak birisi yoksa humsu başka bir şehre götürebilir. Ve oradaki müstehak olan şahsa vermelidir. Yine onu başka şehre götürme masraflarını kendi malından harcamalıdır. Hums eğer telef olursa, kendisi sorumlu olmasa dahi sorumlu kendisidir.

Hüküm 1857– eğer şeri hakimın izniyle humsu başka bir şehre götürürse ve hums telef olursa, humsu yeniden vermeğe gerek yoktur. yine şeri hakim tarafından vekil seçilen kimseye humus verilirse hüküm aynıdır.

Hüküm 1858– humus vermek maksadıyla bir malı olduğundan daha fazla hesap etmesi cayiz değildir. 1797. Meselede açıklandığı üzere para, altın ve gümüş ve bunun gibi şeyler dışında olan malı vermek mutlak olarak sakıncalıdır.

Hüküm 1859– Humus almaya müstahak olan birinden alacaklı olan kimse, alacağını humus olarak hesaplayabilir. Ve müstehap ihtiyat gereği humsu ona vermeli ve daha sonra borç maksadıyla onu geri vermelidir.

Hüküm 1860– müstehak humsu alıp mal sahibine geri veremez fakat büyük bir miktarda bir hums borcu varsa ve fakirleşmişse ve humus ehline karşı borçlu kalmak istemezse, müstehak olan şahıs razı olursa humsu ondan alır ve kendisine geri bağışlarsa sakıncası yoktur.

ZEKÂT HÜKÜMLERİ

Hüküm 1861– Dokuz şeyde zekât vermek farzdır: 1) Buğday 2) Arpa 3) Hurma 4) Kuru üzüm 5) Altın 6) Gümüş 7) Deve 8) Sığır 9) Koyun. Bu dokuz şeyden birine sahip olan kimse, sonraki hükümlerde açıklayacağımız şartların gerçekleşmesiyle, bunların muayyen bir miktarını belirtilen yerlere vermelidir.

Hüküm 1862– solt yani buğdaya yumuşaklığında bir üründür ve yine else ki oda buğday gibidir ve bazı yerlerde insanlar ondan yiyecek olarak kullanılmaktadır. Vacip ihtiyat gereği zekatını vermesi gerekir.

ZEKÂTIN FARZ OLMASINDA GEREKEN ŞARTLAR

Hüküm 1863– Bir kimseye zikredilen dokuz yerde zekâtın farz olması için, malın daha sonra açıklayacağımız nisap miktarına ulaşması, akılı başında, buluğ çağına ermiş ve özgür olmalı zekât verenin hür olması ve yine o malı kullanabilme özgürlüğü olması gerekir.

Hüküm 1864– Eğer insan onbir ay Altın, gümüş, deve, koyun ve sığra zekât gerekmesi için bunların üzerinden tam on iki ay geçmiş olursa zekat vacip olur. Fakat diğer yılın başını on iki ay bittikten sonra hesaplamak gerekir.

Hüküm 1865– eğer, inek, koyun, deve,Altın ve gümüşün sahibi yıl ortasında balığ olurlarsa mesela muharrem ayında kırk koyunu olan çocuk iki ay geçtikten sonra buluğ çağına ererse muharreminden evvelinden onbir ay geçtikten sonra onun üzerine zekat yoktur. buluğ olduktan sonra onbir ay geçerse zekat ona vacip olur.

Hüküm 1866–Buğdayla arpanın zekâtı, onlara buğday ve arpa denildiği vakittir. Kuru üzümün zekâtı, üzüm olduğu zaman farz olur. Hurmanın zekâtı ise ona arap halkının "temr" diyeceği zamandır. Onların nisap zamanları kurudukları zaman göz önüne alınır. Fakat buğdayla arpanın zekâtının verilme zamanı, onların harmanlanıp samandan ayrıldığı vakittir, hurma ve kuru üzümünki ise toplandıkları zamandır.

Hüküm 1867– Önceki hükümde açıkladığımız üzere buğday, arpa, kuru üzüm ve hurmanın zekâtı farz olması için sahibinin balığ olması gerekir.

Hüküm 1868– Sığır, koyun, deve, altın ve gümüş sahibi yılın belli bir bölümünde deli olursa, zekât ona farz olmaz. Farz olması için akıllandığından sonra üzerinden bir yıl geçmesi gerekir.

Hüküm 1869– Sığır, koyun, deve, altın ve gümüş sahibi yılın belli bir bölümünde sarhoş olursa veya bayılırsa, zekât onun üzerinden kalkmaz. Yine buğday, arpa, hurma ve kuru üzüm sarhoş ve baygın olursa hüküm aynıdır.

Hüküm 1870– zekatı vacip olan bir malı insandan zorla gasp edilirse ve o maldan tasarruf etmek mümkün değilse o malın zekatı yoktur. fakat engek ortadan kalkarsa ve üzerinden bir yıl geçerse başka. Fakat ondan ekili olan şeyler gasbedilirse ve onun zekatının verilmesinin farz olduğu zamanı gelip ulaştığında mal gaspcının elinde olursa sahibinin eline ulaştığı andan itibaren vacip ihtiyat gereği onun zekatını vermesi gerekir.

Hüküm 1871– Bir kimse, altın, gümüş veya zekâtını vermek farz olan herhangi bir malı borç olarak alır ve bir yıl elinde olursa, zekâtını vermesi gerekir; borç veren kimsenin üzerine bir şey farz olmaz.

BUĞDAY, ARPA, HURMA VE KURU ÜZÜMÜN ZEKÂTI

Hüküm 1872– Buğday, arpa, hurma ve kuru üzümün zekâtı, an-cak nisap miktarına ulaştığı zaman farz olur. Onların nisabı ise, tebriz sa sı ile 288 sa dır. Her sa yaklaşık 640 miskaldır. Ve bundan 45 miskal daha azdır. takriben 863-790 kilogramdır.

Hüküm 1873– Zekâtını vermek farz olan buğday, arpa, hurma ve kuru üzümün zekâtını vermeden önce, insanın kendisi ve ailesi bunlardan biraz yer veya başka bir yerde masraf ederse, yenen ve harcanan miktarın zekâtını ödemeleri gerekir.

Hüküm 1874– Buğday, arpa, hurma ve kuru üzümün zekâtı farz olduktan sonra zekât vermesi gereken kimse ölürse, zekât miktarı onun malından alınıp ödenmelidir. Fakat mal sahibi zekât farz olmadan önce ölürse, hissesi nisap miktarına ulaşan varisin zekât vermesi gerekir.

Hüküm 1875– Şer'î hâkim tarafından zekâtları toplamakla görevlendirilen kimse, arpa ve buğdayın samandan ayrıldığı harman zamanı ve hurma ile üzümün ise topladıktan sonra ancak onların zekâtını talep edebilir. Eğer mal sahibi üzerine düşen zekâtı vermez ve o da zayı olursa, bedelini vermesi gerekir.

Hüküm 1876– Hurma ile üzüm ağacına veya hurma ile üzümün kendisine veya arpa ile buğday ziraatına sahip olduktan sonra onların zekâtı farz olursa, zekâtını ödemelidir. 1866. Meselede hurma, kuru üzüm arpa ve buğdayın verilme zamanı açıklanmıştır.

Hüküm 1877– Buğday, arpa, hurma ve üzümün zekâtı farz olduktan sonra ziraatı veya ağaçları satan kimsenin onlardan zekât vermesi gerekir.

Hüküm 1878– Buğday, arpa, hurma ve üzümü satın aldıktan sonra, satıcının onların zekâtını verdiğini bilen veya zekât verip vermediğinden şüphe eden kimsenin zekât vermesi gerekmez. Fakat zekâtın verilmediğini bilirse, bu durumda; yapılan muamele sahihtir. Ve

satıcı zekatı vermek zorundadır. Şeri hakim zekatı satan şahıstan veya alıcıdan talep edebilir. Eğer şeri hakim zekatı satın alan şahıstan alırsa o bunu satan kimseden alır.

Hüküm 1879– Buğday, arpa, hurma ve üzümün ağırlığı yaşken nisap miktarına ulaştığı hâlde kuruduktan sonra bu miktardan az olursa, bunlardan zekât gerekmez.

Hüküm 1880– Buğday, arpa ve hurmayı kurumadan önce kullanacak olursa, onların kurusunun ölçüsü nisap miktarına ulaşırsa zekâtı farz olur.

Hüküm 1881– Hurma üç kısımdır:

1. Kurutulan hurma. Bunun hükmü açıklandı.
2. Rateb halinde yiyilebilen hurma.
3. Yetişmeden yenilen hurma.

İkinci kısımda, kurusu nisap miktarına yani 863-790 kilo grama ulaşırsa, ihtiyat gereği zekâtını vermeleri vaciptir. Üçüncü kısmın ise, zahiren zekâtı vacip değildir.

Hüküm 1882– Zekâtlarını verdiği buğday, arpa, hurma ve üzüm, insanın yanında bir kaç yıl kalsa bile, başka zekât farz olmaz.

Hüküm 1883– Buğday, arpa, hurma ve üzüm yağmur veya ırmak ve kutudan bolca akan su, suyundan sulanırsa veya Mısır'daki tarlalar gibi yerin rutubetinden faydalanırsa onların zekâtı onda birdir. Ama

kova ve tulumba ve benzeri şeylerle sulanırsa yirmide birdir. Eğer bir kısmı yağmur ve nehirle veya yerin kendi rutubetiyle sulanır ve bir okadar da kova veya onun gibi şeylerle sulanırsa onun zekatının yarısı onda bir ve diğer yarısı yirmide birdir. Yani kırkta üçünü zekat olarak vermelidir.

Hüküm 1884– Bugünün araçlarıyla, artezen (ki yerden su çıkarmaya denir) dışında Buğday, arpa, hurma ve üzüm sulanırsa yirmide biri zekattır. Her nekadar ihtiyat onda bir verilmesidir. Fakat su zemin üzerinde akmaya başladığı andan itibaren, o suyu alır ve kullanırsa onda birini vermelidir. Yine bir şirket tarafından su verilir ve şahıs bunu alıp kullanırsa hüküm aynıdır.

Hüküm 1885– Eğer Buğday, arpa, hurma ve üzüm hem yağmur veya ırmak suyu hem de kova ve benzeri şeylerle sulanırsa, kova ve benzeri şeylerle sulandı, denilecek kadar olursa, onun zekâtı yirmide birdir. Fakat ırmak ve yağmur suyu ile sulanmış denilecek olursa, onun zekâtı onda birdir. Fakat eğer şüphe ederse, yağmur ve nehir suyuylandı sulandı yoksa kova ve benzeri suylandı sulandı ozaman zekatı yirmide bir vermelidir.

Hüküm 1886– Eğer örf açısından ne söylendiğinde şüphe eder ve sulama işleminin her ikisiyle mi veya örneğin yağmur suyuyla mı yapıldığını söylediklerini bilmezse, onda bir yarısından ve yirmide bir diğer yarısından vermelidir. Ki her ikiside eşit olursa veya kovayla sulama daha fazla olursa tamamının zekatını yirmide bir vermelidir.

Hüküm 1887– Buğday, arpa, hurma ve üzüm yağmur ve ırmak suları ile sulanır, kova ve benzeri şeylerle sulanmaya ihtiyaç duyulmadığı hâlde onlarla da sulanırsa ve bu sulamak, ürünün artmasına yardımcı olmazsa, onun zekâtı onda birdir. Yine kova ve benzeri şeylerle sulanan bir ürün, yağmur ve ırmak suyuna ihtiyaç duyulmadığı hâlde yağmur ve ırmak suyuyla da sulanır ve bu sulamanın da mahsulün artmasına herhangi bir katkısı olmazsa, onun zekâtı yirmide birdir.

Hüküm 1888– Kova ve benzeri şeylerle sulanan ekinin yanında onun rutubetini emerek ayrıca sulamaya ihtiyaç duymayan başka bir ekin bulunursa, kova ve benzeri şeylerle sulanan ekinin zekâtı yirmide bir, onun yanında olup rutubetini emerek yetişen ürünün zekâtı ise, onda birdir.

Hüküm 1889– Buğday, arpa, hurma ve üzüm için yapılan masrafları, çalışanların ücreti ve yer veya kullanılan aletler hatta ziraatı yapan kimsenin kullandığı eşyalar ve orada giyipde kullanılamaz hale getirdiği elbiseleri kazandığı masraflardan sayıp mahsülden düşebilir.

Ziraatte kullndığı tohum kendinden olsun veya veya başkasından satın almış olsun onun deyerini mahsulü aldığı zaman göz önünde bulundurabilir. Ve onu masraflardan sayabilir. Bunlar hesaplandıktan sonra geriye kalan 863-790 kilo gıram a ulaşmazsa zekat vacip değildir. Eğer ulaşırsa zekatını onda bir veya yirmide bir olarak verebilir.

Hüküm 1890– Eğer zemin ve araçlar veya sadece bunlardan birisi şahsın kendi malı olursa onların kirasını gider olarak hesaplayamaz. Ve yine kendi yaptığı işleri veya başkası ücretsiz olarak yaptıysa bunlar da masraflardan sayıp gider olarak hesaplayamaz.

Hüküm 1891–Tarlaya ekilen üzüm ve hurmayı satın almış olursa, onu mahsulden düşüp nisabı hesaplayamaz. Fakat eğer hurma veya üzümüne zekat vacip olmadan önce satın alırsa ona verdiği parayı masraflardan sayıp düşebilir.

Hüküm 1892– Eğer bir yeri satın alır ve orada buğday veya arpa yetiştirirse yeri satın almak için verdiği parayı masraflardan sayıp gider olarak hesaplayamaz. Fakay eğer ziraatı satın alırsa onu almak için verdiği parayı giderlerden sayabilir. Ve gelirden düşebilir. Fakat samandan elde ettiği paranın, ziraat satın almak için kullandığı paradan düşmesi gerekir. Mesela bir ziraati beş yüz liraya satın alır ve samanın değeri yüz lira olursa sadece dört yüz lirayı masraflardan sayıp düşebilir.

Hüküm 1893– Ziraat için alınan traktör ve inek giderlerden sayılamaz fakat onların kesr değerini masraflardan sayabilir. Zekatı olan aletlerle zekatı olmayan aletler arasında ki fark göz önünde bulundurulmalıdır.

Hüküm 1894– Eğer ziraat için gerekli inek veya başka şeyler ziraat yaptığından dolayı telef olurlarsa bunların tamamını masraflardan sayabilir fakat değerlerinden biraz düşerse, o düşen miktar kadarınca olan kısmı masraflardan sayıp düşebilir. ziraatten sonra değerlerinde bir düşüş olmazsa onlardan hiçbirinin değerini masraflardan sayıp düşemez.

Hüküm 1895– Eğer bir arazide arpay ve buğday veya pirinç ve fasulye gibi (zekat onlara vacip değildir.) ekerse maksadı zekatı olmayan birşey ziraat etmek olursa ve daha sonra zekatı olan birşeyi ziraat ederse masrafları saymaması gerekir. Eğer zekatı olan birşeyi ziraat etmek maksadı olursa ve daha sonra zekatı vacip olmayan birşey ekerse bütün masrafları hesaplayabilir. Ve gelirlerden düşebilir. Her ikisinden de ziraat etmek isterse yaptığı masrafları her iki kısma da ayırması gerekir. Mesela her ikiside eşit miktarda olursa yarısının masraflarını zekatı olan maldan hesaplayıp düşebilir.

Hüküm 1896– Sürüm gibi eğer ziraata birkaç yıl faydası olacak bir masrafta bulunursa vacip ihtiyat gereği bunu bütün yıllara taksim etmelidir.

Hüküm 1897– Eğer bir insanın, iklimleri değişik olan, ziraat ve meyveleri farklı zamanda ele geçen bir kaç şehirde buğday, arpa, hurma veya üzüm gibi mahsulleri olur ve onların hepsi bir yılın mahsulü olarak nitelenir ve ilkönce yetişen mahsulün miktarı da nisaba ulaşırsa, onun zekâtını yetiştir yetiştirmez, diğerlerinininkini ise ne zaman yetiştirse vermelidir. Ama elde ettiği ilk mahsulün miktarı nisaba ulaşmazsa diğer ürünlerin de yetişmesini bekler. Yetiştikten sonra eğer hepsi birlikte nisap miktarına ulaşırsa, üzerine zekât farz olur, aksi takdirde zekât farz olmaz.

Hüküm 1898– Hurma ve üzüm ağacı yılda iki defa meyve verecek olursa, bu iki ürün üst üste nisap miktarına ulaşırsa ihtiyat gereği zekâtını vermek farzdır.

Hüküm 1899– Kuruduğu zaman nisaba ulaşacak miktarda taze hurması ve yaş üzümü olan kimse, zekât niyetiyle bunlardan kuruduğu zaman üzerine farz olan zekât miktarına denk olacak ölçüde müstahak birisine verirse, sakıncası yoktur.

Hüküm 1900– Kuru hurma veya kuru üzümün zekâtını vermekle yükümlü olan bir kimse, onların zekâtını taze hurma veya taze üzümünden veremez. Yine taze hurma veya taze üzümün zekâtını vermesi gereken bir kimse de zekât olarak kuru hurma veya kuru üzümünden veremez.

Hüküm 1901– Borçlu olduğu hâlde, zekât ödemesi gereken bir malı da olan kimse ölürse, zekâtı farz olan malın maldan, zekâtın tamamı ödendikten sonra borcunu ödemelidirler.

Hüküm 1902– Borçlu olup, buğday arpa, hurma veya üzümüne sahip olan bir kimse ölünce, bunlara zekât farz olmadan önce vârisleri onun borcunu diğer mallardan ödemiş olurlarsa, miras olarak kalan bu ürünler, vârisler arasında bölündükten sonra hangisinin hissesi nisap miktarına 863-790 a ulaşırsa, onun zekât vermesi gerekir. Fakat bunların zekâtı farz olmadan önce ölen kimsenin borcunu [diğer mallardan] ödemezlerse, eğer kalan bu mevcut mal ancak onun borçlarına yetecek miktarda olursa, bu mallardan zekât vermeleri farz olmaz. Ama ölen kimsenin malı borcundan fazla olursa, eğer borcun ödenmesi için zekâtı farz olan buğday, hurma ve üzümün de bir miktarını vermek gerekirse, alacaklıya verilen miktarın zekâtı yoktur; geri kalan miktar vârislerindir; hangisinin hissesi nisap miktarına ulaşırsa, zekât vermesi gerekir.

Hüküm 1903– Zekâtı farz olan buğday, arpa, hurma ve kuru üzümün iyi ve kötü cinsi olursa, farz ihtiyat gereği iyi cinsin zekâtı iyiden ve yine kötü olan cinsinkinide yine kötü olanın kendinden vermelidir.

ALTININ NİSABI

Hüküm 1904– Altının iki nisabı vardır:

1. Yirmi şer'î miskaldir. Her bir şer'î miskal de 18 nohut [3.5154 gr.] ağırlığındadır. O hâlde bir insanın elinde bulunan altın yirmi şer'î miskale ki 15 normal miskalden ibarettir ulaşır, açıklanan diğer şartlara da sahip olursa, onun dokuz nohut ağırlığı olan [1.7577 gr.] kırkta birini zekât olarak vermesi gerekir. Ama bu miktara ulaşmazsa, onun zekâtı farz değildir.
2. Dört şer'î miskal ki üç normal miskaldir. Yani (ticaret yoluyla elinde bulundurduğu) 15 normal miskal altın, 3 normal miskal artış yaparak 18 normal miskal altına ulaşırsa, 18 miskalin tümü için kırkta bir üzerinden zekât vermek gerekir. Ama üç miskalden az bir miktar artarsa, yalnızca on beş miskalin zekâtı verilir; o üç miskalden azın zekâtı yoktur. Yine her ne kadar çok artarsa, hüküm böyledir. Yani üç miskal artarsa, elindeki altınla artan miktarın hepsi için zekât verilir. Ama üç miskalden az bir miktar artarsa, onun zekâtı yoktur.

GÜMÜŞÜN NİSABI

Hüküm 1905– Gümüşün iki nisabı vardır:

1. 105 normal miskaldir. Eğer gümüşün miktarı 105 normal miskale ulaşır ve diğer şartlara da sahip olursa, onun 2 miskal 15 nohuttan ibaret olan kırkta biri zekât olarak verilmelidir, bu miktara ulaşmazsa zekâtı farz olmaz.
2. Yirmi bir miskaldir; yani 105 miskal yirmi bir miskal artış yaparak 126 miskale ulaşırsa, 126 miskalin tümü için kırkta bir olarak zekât vermek gerekir. Fakat yirmi bir miskalden az bir miktar artmış olursa, yalnızca 105 miskalin zekâtı verilir; fazlası için zekât gerekmez. Yine her ne kadar fazlalaşırsa, hüküm böyledir, yani eğer 126 miskal gümüş yirmi bir miskal artarak fazlalaşırsa, tümünün zekâtını vermelidir, ama 21 miskalden daha az bir miktar artacak olursa, bu fazlalık için zekât gerekmez. Buna göre altın olsun gümüş olsun kırkta birini zekat olarak vermelidir. Kendisine vacip olan zekâtı verir ve bazen vacip olandan daha fazla verir mesela 110 miskal gümüşü varsa eğer kırkta birini verirse, vacip olan 105 miskal zekâtı vermeli ve beş miskal olan kısım için ise vermiştir ki bu kısım vacip değildir.

Hüküm 1906– Bir kimsenin nisap miktarına ulaşan altın ve gümüşü olursa, zekâtını vermiş olsa bile ilk nisabından aşağı düşmedikçe her yıl onun zekâtını vermesi gerekir.

Hüküm 1907– Altın ile gümüşün zekâtı, ancak basılmış ve genellikle alış veriş yapılan geçerli para cinsinden olmak suretiyle, yani sikkeli oldukları surette farz olur. Hatta onların sikkesi silinmiş olsa bile, genellikle onunla alış veriş yapılıyorsa zekâtı verişmelidir. Ama sikkeli olsa dahi, yaygın olarak alış veriş edilmiyorsa zekâtı yoktur.

Hüküm 1908– Kadınların süs olarak kullandıkları sikkeli altın ve gümüş, geçerli para cinsinden olup, alış veriş için kullanılsa, yani yine onunla para, altın ve gümüş alışverişi yapılırsa, ihtiyat gereği zekâtı farzdır. Ama yaygın olarak alış veriş yapılmıyorsa zekâtı farz değildir.

Hüküm 1909– Altın ile gümüşü olan kimsenin, bunlardan her birisi kendi ilk nisap miktarından noksan olursa, örneğin 104 miskal gümüş ile 14 miskal altını bulunursa, bunun için üzerine zekât farz olmaz.

Hüküm 1910– Önceki hükümlerde açıkladığımız gibi altın ile gümüş, nisap miktarına ulaşp da sahibinin elinde on bir ay kaldığı surette ancak zekâta tâbi olur. Bu on bir ay içinde ilk nisap miktarından aşağı düşen altın ve gümüşe zekât farz olmaz.

Hüküm 1911– Bu on bir ay içinde elinde bulunan altın veya gümüşü, başka bir altın veya gümüşle veya balka bir şeyle değiştirir veya onları eritirse, üzerine zekât farz olmaz. Ama eğer zekâttan kaçmak için onları değiştirirse, müstehap ihtiyat gereği zekâtını vermelidir.

Hüküm 1912– On ikinci ayın içinde sikkeli altın ile gümüşü eritirse, onların zekâtını vermesi gerekir. Hatta eritilme sonucu onların değeri veya ağırlığı azalırsa, eritilmeden önce farz olan zekât miktarını vermesi gerekir.

Hüküm 1913– Altın ve gümüş para, iyi ve kötüsü varsa zekâtı kötü olandan vere bilir. Her birinin iyi veya kötü zekatını kendisinden vermelidir. Daha iyisi ise tamamının zekatını iyi olan altın ve gümüşten vermesidir.

Hüküm 1914– normalin üzerinde yabancı bir madenle karıştığı halde, ona altın ve gümüş para denilirse, saf olan kısmı nisap haddine ulaşmasa da, tamamı nisap miktarına ulaştığında zekât farz olur. Fakat altın veya gümüş par denilmezse, saf olan kısmı nisap miktarına ulaşsa da, zekâtın vacip olması zordur.

Hüküm 1915– Elinde bulunan altın ile gümüş, normal miktarda yabancı madenlerle karışmış olursa, onun zekâtını normalin üzerinde yabancı madenle karışan altın ve gümüşten veremez. fakat, kendisine farz olan zekât miktarına eşit değere sahip olacak kadar verirse sakıncası yoktur.

DEVE, SIĞIR VE KOYUNUN ZEKÂTI

Hüküm 1916– Deve, siğir ve koyunun zekâtının açıklanan önceki şartların dışında iki şartı daha vardır:

1. Bütün yıl boyunca hiçbir iş yapmamış olması gerekir. Fakat bir veya iki gün çalışırsa yinede bu zekatın verilmesine engel değildir. Yani yinede zekatı vermesi gerekir.
2. Bütün yıl boyunca kırlarda ve meralarda otlayıp geçinmelidir. Yılın tamamını veya bir kısmını evde toplanmış ot bağlarından beslenen yahut sahibinin veya bir başkasının mülkü olan ekinden otlatılan hayvanlar zekâta tâbi değildir. Fakat örfün kır ve merada otlamıştır diyeceği şekilde, sadece bir veya iki gün sahibinin topladığı otlardan yiyen hayvanın zekâtı farzdır.

Hüküm 1917– Bir kimse, devesini, siğirini veya koyununu otlatmak için kimsenin ekmediği bir otlak yeri satın alır veya kiralarsa, zekâtın faz olması zordur. Elbette zekâtını vermesi daha iyidir. Fakat eğer orada otlatmak için haraç verme mecburiyetinde kalırsa, zekât vermelidir.

DEVENİN NİSABI

Hüküm 1918– Devenin on iki nisabı vardır:

1. Beş deve; zekâtı bir koyundur. Deve sayısı bu miktara ulaşmadıkça zekâtı yoktur.
2. On deve; zekâtı iki koyundur.

3. On beş deve; zekâtı üç koyundur.
4. Yirmi deve; zekâtı dört koyundur.
5. Yirmi beş deve; zekâtı beş koyundur.
6. Yirmi altı deve; zekâtı iki yaşına girmiş dişi bir deve yavrusudur.
7. Otuz altı deve; zekâtı üç yaşına girmiş dişi bir devedir.
8. Kırk altı deve; zekâtı dört yaşına girmiş bir dişi devedir.
9. Altmış bir deve; zekâtı beş yaşına girmiş bir dişi devedir.
10. Yetmiş altı deve; zekâtı üç yaşına girmiş iki dişi devedir. 11) Doksan bir deve; zekâtı dört yaşına girmiş iki dişi devedir. 12) Yüz yirmi bir deve ve yukarısidir. Bunların zekâtı ise ya kırkta bir olarak hesaplanıp, her kırk deve için üç yaşına girmiş bir dişi deve zekât verilir. veya Ellide bir olmak üzere hesaplanıp, her elli deve için dört yaşına girmiş bir dişi deve verili, veya kırkta bir ile ellide bir olarak hesap edilir. Ancak, her ne şekilde hesap edilirse edilsin, vacip ihtiyat gereği hesap harici deve kalmamalıdır. Eğer hesaptan hariç bir hayvan kalacak olursa da dokuz taneden fazla olmamalıdır. Meselâ, 140 devesi olan kimse, ilkönce ellide bir hesaplayarak yüz deve için dört yaşına girmiş iki deve, daha sonra kırkta bir hesabını yaparak geri kalan kırk deve için de üç yaşına girmiş bir deve vermelidir.

Hüküm 1919– İki nisap arasında kalan develerde zekât vacip değildir. Örneğin, develerin sayısı ilk nisap olan beşi geçer, ama ikinci nisaba yani ona ulaşmazsa, yalnız beş devenin zekâtı verilir, diğer develerden zekât verilmez. Sonraki nisaplarda da hüküm aynen böyledir.

SIĞIRIN NİSABI

Hüküm 1920– Sığırın iki nisabı vardır:

1. Otuz tane olmasıdır. Sığırın sayısı otuza ulaşır ve söylenen diğer şartlara da haiz olursa, zekât olarak iki yaşına girmiş bir erkek veya dişi buzağı verilir.
2. Kırk sığıra ulaşmasıdır. Bunun zekâtı ise üç yaşına girmiş dişi bir buzağıdır. Otuzla kırk arasında kalan sığırlar için zekât farz değildir. Meselâ, otuz dokuz tane sığırı olan kimse, bunlardan otuz tanesinin zekâtını verir. Yine kırktan fazla olup, altmışa ulaşmayan sığırlardan da yalnızca kırk tanesinin zekâtını verir; altmışa ulaşınca da, birinci nisabın iki katı olduğundan dolayı zekât olarak iki yaşına girmiş iki buzağı vermelidir. Böylece altmıştan sonra her ne kadar çoğalırsa çoğalsın ya otuzda bir olarak hesap edilmeli veya kırkta bir üzerinden hesaplanır ya da her iki işlem yapılarak, otuzda bir ile kırkta birin her ikisiyle hesap edilmeli ve önceden açıkladığımız şekilde zekâtları verilmelidir. Ancak vacip ihtiyat gereği, bu işlem hiç bir sığırı sayı dışı bırakmayacak şekilde yapılmalıdır; eğer hesaptan bir şey artacak olursa da dokuz taneyi aşmamalıdır. Meselâ, yetmiş tane sığırı olan bir kimse, otuzda bir ile kırkta bir üzerinden hesaplayarak otuz sığır için iki yaşına girmiş bir buzağı ve kırk sığır için de üç yaşına girmiş dişi bir buzağı zekât vermelidir. Çünkü yalnız otuzda bir olarak hesap edecek olursa, zekâtı verilmeyen sığırın sayısı on tane olacaktır.

KOYUNUN NİSABI

Hüküm 1921– Koyunun beş nisabı vardır:

1. Kırk koyun; zekâtı bir koyundur. Koyunların sayısı kırka ulaşmadıkça, zekât farz olmaz.
2. Yüz yirmi bir koyun; zekâtı iki koyundur.
3. İki yüz bir koyun; zekâtı üç koyundur.
4. Üç yüz bir koyun; zekâtı dört koyundur.
5. Dört yüz ve ondan yukarısidir; bu nisaba ulaştığında yüz tane yüz tane olarak hesap edilmeli ve her yüz koyun için bir koyun zekât verilmelidir. Zekât olarak verilecek

koyunun bizzat aynı koyunların içinden olması gerekmez, başka bir koyun verileceği gibi koyunun kıymetince para da verilirse yeterlidir

Hüküm 1922– İki nisap arasında kalan koyunlar için zekât gerekmez. Buna göre koyunlarının sayısı birinci nisap olan kırktan fazla olup, ikinci nisaba yani yüz yirmi bir koyuna ulaşmayan kimse, yalnızca kırk koyun için zekât vermelidir, fazlası için zekât gerekmez. Sonraki nisaplar için de hüküm aynen geçerlidir.

Hüküm 1923– Nisap miktarına ulaşmış olan deve, sığır ve koyunlar için zekât vermek farzdır; ister hepsi erkek olsun, isterse dişi veyahut erkek ve dişi olarak karışık olsun hüküm aynıdır.

Hüküm 1924– Zekât verme bakımından sığır ile manda aynı cinsten sayılır. Yine zekâtı verilecek develerin Arap ve acem devesi olması arasında fark olmadığı gibi keçi, koyun ve şişek de aynı cinsten olduklarından dolayı zekâtlarında fark yoktur.

Hüküm 1925– Zekât olarak verilen koyunun, en az iki yaşına girmiş olması gerekir; ama koyun yerine keçi verilecek olursa üç yaşına girmiş olmalıdır.

Hüküm 1926– Zekât olarak verilecek koyunun fiyatı diğer koyunlardan biraz düşük olursa, sakıncası yoktur. Fakat diğer koyunlardan daha değerli olanını vermesi daha iyidir. Deve ile sığırda da hüküm böyledir.

Hüküm 1927– Ortak olan birkaç kişiden hangisinin hissesi ilk nisap miktarına ulaşırsa zekâtını vermelidir. Hissesi ilk nisaba ulaşmayan kimseye ise zekât farz değildir.

Hüküm 1928– Eğer bir insanın değişik yerlerde devesi, sığırı ya da koyunu olur ve birlikte sayıları nisap miktarına ulaşırsa, onlardan zekât vermesi gerekir.

Hüküm 1929– Sahip olduğu deve, sığır veya koyun, hasta ve kusurlu olsa bile zekâtları verilir.

Hüküm 1930– Sahip olduğu deve, sığır ve koyunların hepsi hasta, kusurlu veya yaşlı olursa, zekât, onların arasından verilebilir. Fakat onların hepsi sağlam, kusursuz ve genç olurlarsa, zekât olarak hasta, kusurlu ve yaşlı bir hayvan verilemez. Hatta onlardan bazıları sağlam, bazıları hasta, bir grubu kusurlu başka bir grubu kusursuz, bir miktarı yaşlı bir miktarı genç olsa bile, farz ihtiyat gereği sağlam, kusursuz ve genç olan hayvan zekât olarak verilmelidir.

Hüküm 1931– Eğer on birinci ay dolmadan önce elinde bulunan sığır, koyun ve deveyi başka bir şeyle veyahut nisap miktarında olan bu hayvanları nisap miktarındaki aynı cinsten olan bir başka hayvanla değiştirirse, üzerine zekât farz olmaz. Meselâ, kırk koyun verip, başka bir kırk koyun alınca, zekât gerekmez.

Hüküm 1932– Sığır, koyun ve deveyi zekât olarak vermesi gereken bir kimse, onların zekâtını başka bir cinsten verirse, sayıları nisap miktarından aşağıya düşmedikçe her yıl onlardan zekât vermesi gerekir. Eğer zekât olarak onların içinden bir hayvan verir ve nisaptan aşağıya düşerse, zekât, onun üzerine farz olmaktan çıkar. Meselâ, kırk koyunu olan bir kimse, onların zekâtını başka bir maldan verirse, koyunlarının sayısı kırktan aşağı düşmedikçe her yıl için bir koyun zekât vermelidir. Fakat onların içinden verirse, sayıları kırka ulaşmadıkça zekât farz olmaz.

ZEKÂTIN VERİLECEĞİ YERLER

Hüküm 1933– Zekât şu sekiz yerden birinde kullanılmalıdır:

1. Fakirler: Kendisinin ve ailesinin bir yıllık ihtiyacına sahip olmayan kimseye fakir denir. Sanatı, mülkü veya sermayesi olup, onlarla bir yıllık masrafını karşılayacak durumda olan kimse fakir değildir.
2. Miskinler: Fakirden daha güç bir durumda bulunup, zorlukla geçinen kimseye miskin denir.
3. Zekât İşlerinde Çalışan Görevliler: Bundan maksat, Masum İmam (a.s) ya da onun naibi (vekili) tarafından zekâtları toplamak, korumak, toplananların hesabını yapmak ve onları İmam'a (a.s), naibine veya fakirlere ulaştırmakla görevlendirilmiş kimsedir.

4. Kâfirler: Zekât verildiği takdirde kalpleri İslâm dinine ısındırılacak, savaşta veya başka yerlerde Müslümanlara yardım edecek olan kâfirler.
5. Köleleri satın alarak serbest bırakmak.
6. Borçlular: Bunlar, borçlanarak borcunu ödeyemeyen kimselerdir.
7. Allah yolunda harcamak: Yani cami ve dini eğitim yapılan medreseler yahut şehrin temizliği, yol yapımı geliştirilmesi ve diğer Müslümanların genelinin yararına olan işlerde kullanmak.
8. Yolcular: Yolculukta muhtaç düşen kimselerdir. Bunlar zekâtın harcanabileceği yerlerdir.

Hüküm 1934– Farz ihtiyat gereği fakir ve miskin kimsenin, kendisi ile ailesinin yıllık ihtiyacını giderecek ve bir yıl yetecek kadardan fazla zekât alması caiz değildir. Hatta bir miktar para ve eşyası olan kimse, ancak yıllık ihtiyacından eksik olan miktar için zekât alabilir.

Hüküm 1935– Yıllık ihtiyacını giderecek miktarda malı olan kimse, bunun bir kısmını harcadıktan sonra elinde kalan miktarın bir yıl yetecek kadar olup olmadığından şüphe ederse, zekât alamaz.

Hüküm 1936– Sanat, mülk veya ticaret sahibi kimsenin geliri yıllık giderinden az olursa, yıllık ihtiyacından eksik olan kısım için zekât alabilir; iş aletlerini, mülkünü veya kendi sermayesini ihtiyaçları için harcaması gerekmez.

Hüküm 1937– Kendisinin ve ailesinin yıllık ihtiyacını giderecek mala sahip olmayan fakir bir kimsenin, malik olduğu ve içinde oturduğu bir evi ile bir bineği olur ve bunlar olmadan yaşayamıyorsa, bunları haysiyetini korumak için bulundursa bile zekât alabilir. Yine ev eşyası, kaplar, yazlık ve kışlık elbiseler ve ihtiyaç duyduğu diğer şeylerin de hükmü böyledir. Bunlara sahip olmayan bir fakir de bunlara ihtiyaç duyuyorsa, zekâttan bunları satın alabilir.

Hüküm 1938– kendisine sanat öğrenmek sorun olmayan bir fakirin vacip ihtiyat gereği sanat öğrenmesi gerekir. Ve zekat alarak yaşamını sürdürmemelidir. Fakat daha öğrenme aşamasındayken zekat alabilir.

Hüküm 1939– Önceden fakir olan bir kimse, "Yine fakirim." derse, insan, sözüne güvenmese bile ona zekât verebilir.

Hüküm 1940– Önceden fakir olmayan bir kimse "Fakirim" derse, söylediklerine emin olunmadıkça ona zekât verilemez.

Hüküm 1941– Zekât vermesi gereken kimse, bir fakirden alacaklı olursa, fakirdeki alacağını zekât karşılığı olarak hesap edebilir.

Hüküm 1942– Bir kimsenin fakir olan borçlusu ölür ve bıraktığı miras da borcunu ödeyecek miktarda olmazsa, insan alacağını zekât karşılığı sayabilir. Fakat onun malı borcu miktarınca olursa ve varisler onun borcunu vermek istemezlerse veya herhangi bir sebepten dolayı borcunu geri alamıyorsa ihtiyat gereği alacağı borcu zekat olarak hesaplayamaz. Yani zekattan sayıp hesaptan düşemez.

Hüküm 1943– Fakire zekât olarak verilen şeyin zekât olduğunu bildirmeye gerek yoktur. Hatta fakir utanıyorsa, zekât olduğunu söylememek müstehaptır. Fakat zekat niyeti yapılmalıdır.

Hüküm 1944– Bir kimse, zekâtını fakir zannettiği birine verdikten sonra fakir olmadığını anlarsa eğer verilen şey harcanmamışsa geri alıp müstahak olan birine vermelidir. Ama harcanmışsa; zekâtı alan kişi zekât olduğunu biliyorduyorsa, ondan bedelini alıp müstahak olan birine vermesi gerekir. Ama zekât olduğunu bilmiyorduyorsa, ondan hiçbir şey alamaz. fakir olup olmadığına araştırma yaparak sorup soruşturmada yeterince titiz davranmışsa zekatının bu verilen malla yeterli oluşu uzak görüş değildir.

Hüküm 1945– Bir yıllık ihtiyacını giderecek malı olan kimse, borçlu olup borcunu ödeyemezse, borcunu ödemek için zekât alabilir; ama borç olarak aldığı şeyi günah yolda harcamış olmamalıdır.

Hüküm 1946– Borçlu olup borcunu ödeyemeyen bir kimseye borçluların payından zekat vermelidir. zekât verildikten sonra, o kimsenin aldığı borcu günah işte kullandığı anlaşılırsa, eğer zekât veren kimse fakir olursa, ona verilen mal fakir hakkından zekât olarak sayılabilir. Töbe etmemiş olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1947– Borçlu olup borcunu ödeyemeyen bir kimse, fakir olmasa bile, insan, ondaki borcunu zekât olarak hesaplayabilir.

Hüküm 1948– Harçlığı bitmiş veya bineği kullanılmaz hâle gelmiş bir yolcunun yolculuk gayesi, günah işlemek olmaz ve borçlanarak yahut bir şeyini satarak gideceği yere ulaşma imkânı olmazsa, kendi vatanında fakir olmasa bile zekât alabilir. Fakat başka bir yere vardığında borç alma veya bir şeyini satarak yol masrafını temin etme imkânına sahip olursa, ancak kendisini oraya ulaştıracak miktarda zekât alabilir.

Hüküm 1949– Yolculukta muhtaç düşüp zekât alan kimse, vatanına ulaşır ve zekât olarak aldığı malın bir miktarı artarsa, şer'î hâkime vermesi ve onun zekât olduğunu bildirmesi gerekir.

ZEKÂTA MÜSTAHAK OLANLARIN ŞARTLARI

Hüküm 1950– Zekât alacak kimsenin On iki İmamı kabul eden Ehlibeyt Şia'sı olması gerekir. Fakat dini bir maslahattan dolayı Allah yolunda harcanması gereken zekat kısmından oniki imam şiası olmayanada verilebilir. Bir kimseyi Şîî bilerek zekât verilir ve sonra onun Şîî olmadığı öğrenilirse, tekrar zekât vermelidir.

Hüküm 1951– Çocuk veya deli olan fakir bir Şia'nın velilerine, verilenin çocuk ve delinin malı olması kastıyla zekât verilebilir.

Hüküm 1952– eğer çocuk veya delinin velisine ulaşılmazsa şahsın kendisi veya güvenilir başka bir şahıs zekatı, çocuk veya delinin masraflarında harcamalıdır. Onlara o zekatı harcarken zekat niyetiyle bunu yapması gerekir.

Hüküm 1953– Dilenen bir kişiye fakir olduğu kesin olursa zekât verilebilir; ama zekâtı günah uğrunda (ve haram işlerde) kullanan kimseye zekât verilmez.

Hüküm 1954– İçki içene, ihtiyat gereği zekât verilmemesi farzdır. Ve yine büyük günahları açıktan (alenî olarak) işleyen kimseye ihtiyat gereği zekât verilmemesi müstehaptır.

Hüküm 1955– Borçlu olup borcunu ödeyemeyen kimsenin nafakası zekât verenin üzerine farz olsa bile zekâtını ona verebilir.

Hüküm 1956– Kendi evladı gibi nafakalarını temin etmekle yükümlü olan kimse, masraflarını karşılamaları için onlara zekât veremez. Ancak onların masraflarını karşılamazsa başkaları onlara zekât verebilir.

Hüküm 1957– Kendi karısı ve hizmetçilerinin ihtiyaçlarını karşılaması için, insanın kendi çocuğuna zekât vermesinin sakıncası yoktur.

Hüküm 1958– Bir baba, ilmî ve dinî kitaba ihtiyacı olan çocuğuna zekat vermesinin sakıncası yoktur.

Hüküm 1959– İhtiyat gereği bir baba, evlenmesi için oğluna zekât veremez; bir oğul da evlenmesi için babasına zekât veremez.

Hüküm 1960– Masrafları kocası tarafından karşılanan kadına zekât verilmez. Yine kocası masraflarını karşılamadığı taktirde, masraflarını karşılaması için, kocasını zorlayarak ondan masraflarını karşılamak için mal alan bir kadına da zekât verilmez.

Hüküm 1961– Müt'a nikâhıyla evlilik yaptığı fakir kadına hem kendisi hem de başkaları zekât verebilir. Ama evlenirken evlilik akdi içinde ihtiyaçlarını karşılamayı şart koştuğu için veya

başka bir sebepten dolayı kadının nafakası üzerine farz olan kişi, kadının masrafını karşılarsa, o kadına zekât verilmez.

Hüküm 1962– Zekâtı kendi hanımının masraflarında kullansa bile, bir kadın, fakir olan kocasına zekât verebilir.

Hüküm 1963– Seyitler, seyyit olmayan birisinden zekât alamazlar. Fakat zor durumda olurlarsa ve bu durum humusla ve diğer gelirlerle geçimlerini temin edemeyecekleri hadde olursa alabilirler.

Hüküm 1964– Seyit olup olmadığı belli olmayan birisine zekât verilebilir.

ZEKÂTIN NİYETİ

Hüküm 1965– Zekât verirken niyet etmek gerekir. Şöyle ki zekât kurbet yani âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek kastıyla verilmelidir. Verirken zekatı yoksa keffaremi olduğunu niyyetinde belirtmelidir. Hatta vacip ihtiyat gereği niyyette, verilen şeyin mal zekâtını yoksa fitre zekâtını olduğunda belirtilmesi gerekir. Fakat örneğin boynunda arpa ve buğday zekatı olursa, buğdayın mı yoksa arpanın mı yerine verdiğini belirlemesine gerek yoktur.

Hüküm 1966– Birkaç malın zekâtını vermekle yükümlü olan kimse, bir miktar zekât verip, onların hiç birisini niyyetinde belirtmezse, bakılır: Eğer zekât olarak verilen, zekâtı farz olan şeylerin birisinin cinsinden olursa, o cinsin zekâtı olarak sayılır. Fakat hiçbirinin cinsinden değilse onların tamamına taksim edilir. Buna göre kırk koyunla on beş miskal altının zekâtını vermesi gereken kimse, zekât olarak bir koyun verir ve niyyetinde onlardan hiç birisini belirtmezse, koyunun zekâtı olarak hesap edilir. Ama zekât karşılığı bir miktar gümüş vermiş olursa, hepsine taksim edilir.

Hüküm 1967– Bir kimse, malının zekâtını ödemesi için birini vekil tayin ederse, vekil zekâtı fakire verirken müvekkili adına niyet etmelidir. İhtiyat gereği, mal sahibide zekatını vekile verirken niyyet etmesi gerekir. Zekatı fakire ulaştırması için birini vekil olarak tayin ederse mal sahibinin niyyet etmesi gerekir.

Hüküm 1968– malik veya vekil kurbet kastı olmadan zekatı fakire verirlerse, mal tükenmeden önce mal sahibi niyyet ederse zekat kabuldür.

ZEKÂTLA İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 1969– İnsan, arpa ile buğdayın zekâtını, tanelerini samandan ayırırken, hurma ve üzümün zekâtını ise kuruduklarında fakire vermesi gerekir. ya da malından ayırması gerekir. Altın, gümüş, sığır, koyun ve devenin zekâtını da on birinci ay tamamlandıktan sonra fakire vermeli veya malından ayırmalıdır. Eğer belirli bir fakiri beklerse veya verilmesi daha uygun olan fakire vermek isterse zekatı ayırmaya bilir.

Hüküm 1970– Zekât olarak ayrılan malı müstahak olan birine hemen vermek farz değildir; fakat verebileceği bir fakir varsa vacip ihtiyat gereği zekatı ertelememesi gerekir.

Hüküm 1971– Bir kimse, zekât ödeme gücüne sahip olduğu hâlde zekâtını geciktirir ve müstahak olan kişiye ulaştırmadan önce kendi kusuru yüzünden telef olursa, bedelini ödemesi gerekir.

Hüküm 1972– Zekât farz olduktan sonra ödeme gücüne sahip olduğu hâlde müstahak birine ulaştırmaz ve bir kusuru olmaksızın mal telef olursa, öyleki o kadar zekatı vermeği geciktirmişti ki artık ona zekatı hemen verdi denemezse, bedelini vermelidir. Eğer bu kadar ertelemese mesela birkaç saat ertelerse ve o anda telef olursa, müstahak olan şahıs orada değilse herhangi birşey ona vacip değildir. Eğer müstahak oradaysa vacip ihtiyat gereği onun karşılığını vermelidir. Özellikle eğer müstahak olan şahıs onu istemiş olursa.

Hüküm 1973– Bir kimse, zekât miktarını bizzat zekât verilmesi gereken malın kendisinden ayırıp bir kenara koyarsa, malın geri kalan kısmında tasarruf edebilir. Yine eğer başka bir maldan ayırmışsa malın tamamını kullanabilir.

Hüküm 1974– İnsan, zekât olarak ayırdığı malı kendisine alıp, yerine başka bir şey koyamaz.

Hüküm 1975– Zekât için ayrılan maldan bir menfaat elde edilirse, örneğin zekât olarak ayrılmış koyun doğarsa, fakirin malıdır.

Hüküm 1976– Zekâtı ayırdığı sırada müstahak olan birisi hazır bulunursa, zekâtı ona vermek müstehap ihtiyat gereğidir ama bir sebepten dolayı zekât almakta önceliği olan birisine vermeye niyet etmişse, o hariç.

Hüküm 1977– İnsan zekât olarak ayırdığı malın kendisiyle şer'î hâkimin izni olmadan, şahsı için ticaret yapar ve zarar ederse, zekattan bir şey eksiltemez. Fakat kâr ederse, müstahak olan şahsa vermeli.

Hüküm 1978– İnsan, henüz üzerine zekât farz olmadan önce bir şeyi zekât karşılığı fakirlere verirse, zekât olarak sayamaz. Ancak zekât farz olduktan sonra fakirin fakirliği devam eder ve fakire zekât olarak verdiği şey de onun yanında mevcut bulunursa, zekât farz olmadan önce verdiği şeyi zekât olarak sayabilir.

Hüküm 1979– Bir fakir, üzerine zekâtın farz olmadığını bildiği bir kişiden zekât olarak bir şeyi alır ve o da yanında telef olursa, sorumludur. Fakat o kişiye zekât farz olduktan sonra fakirin fakirliği devam ederse, ona verdiği şeyin bedelini zekât olarak sayabilir.

Hüküm 1980– Bir fakir, üzerine zekâtın farz olmadığını bilmediği bir insandan zekât karşılığı bir şey aldıktan sonra elinde telef olursa, zâmin değildir. İnsan verdiği bu malın bedelini zekât olarak sayamaz.

Hüküm 1981– Sığır, koyun ve devenin zekâtını haysiyetli fakirlere vermek müstehaptır. Yine zekâtı verirken de kendi yakınlarını diğerlerine, ilim ve kemal sahibi kimseleri başkalarına ve dilenmeyen fakirleri dilenenlere tercih etmek gerekir. Ancak bir fakire zekât vermeyi başka bir sebepten dolayı daha iyi bulması halinde ona vermek müstehaptır.

Hüküm 1982– Zekâtı alenî ve açıktan vermek, müstehap sadakayı ise gizli olarak vermek daha iyidir.

Hüküm 1983– Zekât vermesi gereken kimsenin bulunduğu şehirde müstahak biri bulunmaz ve zekâtın verileceği diğer yerlere de ulaştıramazsa, ve bunada umudu yoksa başka bir şehre götürebilir. Ve orada gerekli yerine ulaştırabilir. Şer'i hâkimden izin alarak O şehre götürülmesi için yapılan masrafları zekâtтан hesaplayabilir. Ve başka bir şehre götürürse, telef olması halinde yine sorumlu değildir.

Hüküm 1984– Kendi şehrinde zekât almaya ehil olan birisi bulunsa bile zekâtı başka bir şehre götürebilir; ama o şehre götürme masraflarını kendisi karşılamalıdır. Zekât olarak ayırdığı mal telef olursa, sorumludur. Fakat şer'î hâkimin izniyle götürmüş olursa sorumlu değildir.

Hüküm 1985– Zekât olarak vermek istediği buğday, arpa, kuru üzüm ve hurmanın ölçü ve tartı masrafları mal sahibinin kendisine aittir.

Hüküm 1986– Zekat borcu olan kimse, bir fakire ne kadar verirse kabuldür. Fakat müstehap ihtiyat gereği, eğer altın ve gümüş zekatı vermesi gerekiyorsa bir fakire iki miskalden az ve onbeş nohutdan az vermemeli ve altının zekatını vermesi gerekiyorsa dokuz nohuttan daha az vermemelidir. Hatta müstehap ihtiyat gereği altın ve gümüşten başka birşey mesela buğday, arpa, ve hurma, koyun vermesi gerekiyorsa ve onun miktarı iki miskal ve onbeş nohut gümüş veya daha çok olursa, bir fakire iki miskal ve onbeş nohut gümüşten daha az vermemelidir.

Hüküm 1987– ihtiyat gereği bir kimsenin, zekât verdiği kişiden zekâtı tekrar kendisine satma talebinde bulunmaması gerekir. Ancak zekât alan kimse, zekât olarak aldığı malı satmak

isterse, fiyatını belirledikten sonra zekât veren, onu satın almada diğerlerine göre öncelik sahibidir.

Hüküm 1988– Bir kimse, üzerine farz olan zekâtı verip vermediğinden şüphe ederse, zekâtını vermesi gerekir. Hatta vacip ihtiyat gereği önceki yıllara ait olsa dahi, malın kendisi telef olursa, zekâtı farz deyildir. Bulunduğu yılda olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 1989– Zekât almaya müstahak olan kimse, zekât veren kimseyle farz olan miktardan aza anlaşılamaz ve değeri o miktardan fazla olan bir şeyi zekât karşılığı kabul edemez veya zekât sahibine, kendisine geri vermek üzere alıp ona bağışlayamaz. Fakat çok zekat borcu olan kimse ve fakirleşmişse ve zekatı veremeyecek durumdaysa, eğer töbe etmek isterse, fakir ondan zekatı alıp tekrar ona geri verebilir.

Hüküm 1990– İnsan, Allah yolunda harcanacak zekâtı, Kurân, dinî kitap ve dua kitabı satın alıp vakfedemez. Fakat genelin maslahatına sakıncası yoktur.

Hüküm 1991– Bir kimse, zekâtla bir mülkü satın alıp, gelirini kendi masraflarında harcamaları için evladına veya geçimini sağlamakla yükümlü olduğu kimselere vakfedemez.

Hüküm 1992– Fakir hacca, ziyarete ve benzeri yerlere gitmek için, Allah yolunda harcanan zekâtı alabilir. Fakat yıllık gideri miktarınca zekat almışsa, ziyaret ve onun gibi şeyler için ihtiyat gereği fakirlerin hakkından zekat alamaz. Fakat zekatın (Allah yolunda) ki kısmından, fakir olsun veya olmasın ziyarer ve benzeri işlerde harcamak üzere zekattan alabilir. Fakat bunun genelin maslahatına olması gerekir.

Hüküm 1993– Bir kimse, fakir olan birini malının zekâtını vermesi için vekil ederse, bakılır: Eğer vekil olan fakir, kendisinin o maldan bir şey alma hakkına sahip olmadığı hususunda müvekkilinin böyle bir niyeti olduğuna ihtimal verirse, ondan kendisine bir şey alamaz. Fakat vekil, müvekkilinin böyle bir niyete sahip olmadığını kesin olarak bilirse, ondan kendisi için de alabilir.

Hüküm 1994– Deve, sığır, koyun, altın ve gümüşü zekât olarak alan fakirin aldıkları, nisap miktarına ulaşır ve zekâtın farz olmasını gerektiren diğer şartlara da sahip olursa, onlardan zekât vermesi gerekir.

Hüküm 1995– Zekâtı verilmesi gereken bir malda iki kişi ortak olur (yani her birinin malı nisap haddine ulaşırsa) ve onlardan birisi kendi hissesinin zekâtını verirse ve daha sonra kazandıkları bu malı paylaşırlarsa, masraflarını kendi hissesinde tasarruf etmesinin sakıncası yoktur. eğer zekât veren kimse, ortağının kendi hissesinin zekâtını vermediğini bilirse, yinede sakıncası yoktur.

Hüküm 1996– Humus veya zekât borcu olup keffaret, nezir ve benzerini de vermesi gereken kimsenin bunların dışında aldığı bir başka borcu da olursa bunların tamamını ödemesi vaciptir ama bunların hepsini ödemeye de gücü yetmezse, eğer humus veya zekâtı farz olan mal henüz mevcut bulunuyorsa, önce humus veya zekât borcunu ödemelidir daha sonra sırasıyla önce borcunu ödemelidir. Fakat o mal yok olmuşsa, önce borcunu ödemelidir daha sonra humus, zekât ve keffaret ve nezir borçları arasında taksim etmelidir. Mesela eğer kırk lira vacip olan humusu veya zekatı varsa ve yirmi lira nezir vermesi gerekiyorsa ve on lira da borcu varsa ve otuzbir liradır, önce on lira borcunu vermelidir daha sonra ondört lira humusunu vermeli ve yedi lira nezir için vermelidir.

Hüküm 1997– Humus veya zekât borcu ile üzerine hac, nezir ve keffare ve bunun gibi üzerine farz olan ve borcu da olduğu hâlde ölen kimsenin bıraktığı mal, bütün bu borçları için kâfi gelmezse; bu durumda eğer humus veya zekâtını verilmeyen mal mevcutsa, önce humus veya zekât borcunu vermeli, malın geri kalan kısmıyla da önce borcunu ödemelidir. Daha sonra geriye birşey kalırsa diğer borçları arasında taksim etmelidir. Fakat humus veya zekâtı farz olan mal yok olursa, ölüden kalan malı önce borçlarına ödemeli, geriye malı kalırsa haccı

için harcamalıdır. Yine fazla kalırsa humus, zekât, nezir ve bunun gibi olan borçlarına vermelidirler. **Hüküm 1998**– İlim tahsili yapan bir kimse, ilim tahsili ile meşgul olmazsa kendi geçimini sağlamak için çalışmalıdır. Tahsili kendisine farz veya müstehap olursa, ona zekât verilebilir. Tahsili vacip veya müstehap değilse ona zekat vermek sakıncalıdır.

FİTRE ZEKÂTİ (fitir sadakası)

Hüküm 1999– Ramazan Bayramı gecesi güneşin batması ile bir kimse baliğ, akıllı olur, şuursuz, fakir ve köle de olmazsa, kendisi ile geçimini sağlamakla yükümlü olduğu kimseler için fitre olarak kişi başına, örneğin buğday, arpa, hurma, kuru üzüm, pirinç veya mısır gibi yiyecek maddelerinden yaklaşık üç kilogram müstahak olan birine vermesi gerekir. Bunlardan birinin kıymetini para olarak ödemek de yeterlidir.

Hüküm 2000– Kendisi ile aile fertlerinin yıllık masrafına yetecek miktarda ne malı ne de bir kazancı bulunmayan kimse, fakir sayılır ve onun fitre zekâtı vermesi farz değildir.

Hüküm 2001– Bayram gecesi güneş batarken, ekmeğini yiyenlerden sayılan kimselerin fitresini vermek ev sahibinin üzerinedir. İster bunlar küçük olsun ister büyük, Müslüman olsun kâfir olsun, nafakasını temin etmekle yükümlü olduğu kimselerden olsun veya olmasın, kendi oturduğu şehirden olsunlar veya başka bir şehirde, fark etmez.

Hüküm 2002– Başka bir şehirde olup, ekmeğini yiyenlerden sayılan kimseyi, malından kendi fitre zekâtını vermesi üzere vekil tayin eden kimse, vekilin kendi fitresini vereceğinden emin olursa, onun fitresini kendisinin vermesi gerekmez. Yine, ekmeğini yiyenlerden sayılan kimse güvenilir ve doğru konuşan biri olursa ve fitresini kendi yanında olan maldan verdiğini söylerse hüküm aynıdır.

Hüküm 2003– Bayram gecesi güneş batmadan önce ev sahibinin rızasıyla eve gelen misafir, gece orada kalsa, geçici de olsa onun ekmeğini yiyenlerden sayılırsa, fitre zekâtı ev sahibine farz olur. Eğer sadece bayram akşamı için yemeğe davet etmişse, ev sahibine fitre farz değildir.

Hüküm 2004– Ramazan Bayramı gecesi güneş batmadan önce ev sahibinin rızası olmadan eve gelen misafir, bir müddet de orada kalacaksa, ihtiyat gereği vaciptir. Ve yine insanın geçimini vermeğe mecbur bırakıldığı kimselerde aynı hükümdedir.

Hüküm 2005– Bayramı gecesi güneş battıktan sonra gelen misafirin fitrası, ev sahibine farz değildir.

Hüküm 2006– Ramazan Bayramı gecesi güneş battığı sırada deliren kimsenin fitre vermesi farz değildir. Eğer bayılırsa, ihtiyat gereği fitreyi vermesi farzdır.

Hüküm 2007– Güneş batmadan önce veya güneş batarken bulûğ çağına eren çocuk, iyileşen deli veya zengin olan fakirin, fitre zekâtının belirtilen diğer şartlarının bulunması durumunda, fitre vermesi vaciptir.

Hüküm 2008– Bayram gecesi güneş battığı sırada üzerine fitre vermek farz olmayan bir kimse, bayram günü öğlen namazı öncesine kadar fitrenin vacip olma şartlarına kavuşursa, fitre zekâtını vermesi müstehaptır.

Hüküm 2009– Ramazan Bayramı gecesi güneş battıktan sonra Müslüman olan bir kâfirin fitre vermesi gerekmez. Ama Şia olmayan bir Müslüman, ay göründükten sonra Şia olursa, fitre vermesi gerekir.

Hüküm 2010– Yalnızca bir (sa) yani üç kilogram buğday ve benzeri bir şeye sahip olan kimsenin fitre vermesi müstehaptır. Hatta geçimlerini sağlamakla yükümlü olduğu ailesinin de fitresini vermek istediği takdirde, elindeki o üç kiloluk yiyecek maddesini fitre zekâtı niyetiyle aile fertlerinden birine verir, o da aldığını fitre olarak niyet edip, bir diğerine verir ve böylece el ele ailenin son ferdine kadar dolaştırırlar; ama son kişi bunu fitre niyetiyle

kendilerinden olan birine vermemelidir. Fakat onlardan biri küçük çocuk olursa, velisi onun yerine almalıdır. Vacip ihtiyat gereği, onun adına aldığı fitreği yine o çocuk için harcamalıdır.

Hüküm 2011– Güneş battıktan sonra çocuk sahibi olursa, veya onun ekmeğini yiyen biri olarak sayılırsa onun fitre zekâtını vermesi farz değildir. Fakat güneş battıktan sonra ve bayram günü öğlenden önce bir şahıs onun ekmek yiyeni sayılırsa fitre zekatını vermesi müstehaptır.

Hüküm 2012– Birisinin ekmeğini yiyenlerden sayılan kimse, güneş batmadan önce veya güneş batarken başka birinin ekmeğini yiyenlerden olursa, onun fitresi ekmeğini yemekte olduğu ikinci kimse üzerine farzdır. Meselâ, babasının evinde olan bir kız, güneş batmadan önce evlenerek kocasının evine giderse, fitresi kocasının üzerine farz olur.

Hüküm 2013– Fitresi başkası tarafından verilmesi gereken kim-senin, tekrar kendisinin fitre vermesi gerekmez. Hatta sahih de değildir.

Hüküm 2014– Fitresini vermek başka birine farz olan kimse, eğer fitresini vermezse, fitre vermek kendisine farz değildir.

Hüküm 2015– Fitresini vermek başka birine farz olan kimse, kendi fitresini verse bile, bu fitre, onu vermekle yükümlü olan kişinin üzerinden düşmez.

Hüküm 2016– geçimi kocası tarafından temin edilmeyen kadın, eğer başkası onun geçimini sağlamak zorundaysa, fırası o şahısa vaciptir. Eğer başkası onun geçimini sağlamakla yükümlü değilse ve fakirde değilse kendi fitresini vermelidir.

Hüküm 2017– Seyit olmayan kimse, seyyit olan birisine fitre veremez. Hatta fitresini vermekle yükümlü olduğu seyyidin fitresini de başka bir seyyide veremez.

Hüküm 2018– Anne ya da sütanneden süt emen çocuğun fitresi, anne veya sütannenin ihtiyaçlarını karşılayan kimseye farzdır. Ancak anne veya sütanne, kendi ihtiyaçlarını çocuğun malından karşılıyorlarsa, çocuğun fitresi kimsenin üzerine farz olmaz.

Hüküm 2019– Bir kimse, ailesinin ihtiyaçlarını haram maldan karşılasa bile, onların fitrelerini helâl maldan vermelidir.

Hüküm 2020– İnsan, eğer birini ecîr tutar ve onun ekmeğini yiyenlerden sayılırsa, ve geçimini sağlamayıda şart koşarsa, fitresini de vermesi gerekir. Buna göre genel olarak ölçü şudur ki ücret karşılığı tutulan kimse, onun geçimi tutan şahsa aitse zekatıda ona vacip olur.

Hüküm 2021– Bayram gecesı güneş batdıktan sonra ölen kimsenin onun ve ailesinin fitresini onun kendi malından vermeleri gerekir. Fakat eğer bayramadan önce ölürse kendisinin ve ailesinin fitresinin, miras olarak bıraktığı maldan verilmesi farz değildir.

FİTRE ZEKÂTININ VERİLECEĞİ YERLER

Hüküm 2022– Farz ihtiyat gereği fitre zekâtını sadece fakir şialara vermek gerekir. Fakirlerden kasıt, geçmiş konularda açıklanan müstahak şartlarına sahip olan fakir Şiîlerdir. Şehirde Şia fakirlerinden kimse olmazsa, diğer fakir Müslümanlara verilebilir. Fakat kesinlikle nasibilere verilmez.

Hüküm 2023– İnsan fitreyi fakir olan Şiî bir çocuğun ihtiyaçlarına harcayabileceği gibi velisine teslim ederek çocuğun mülkiyetine de geçirebilir.

Hüküm 2024– Kendisine fitre verilen fakirin âdil olması gerekmez. Ancak farz ihtiyat gereği içki içen ve açıktan (alenî olarak) büyük günahları işleyen kimseye fitre verilmemelidir.

Hüküm 2025– Fitreyi günah işlerde kullanacak olan kimseye, fitrenin verilmemesi gerekir.

Hüküm 2026– Bir fakire, vacip ihtiyat gereği, yaklaşık üç kilo yiyecek maddesinden az miktar fitre verilmemelidir. Fazla vermenin ise sakıncası yoktur.

Hüküm 2027– Fitre olarak yaklaşık üç kilogram miktarında yiyecek maddelerinden verilmesi gereken bir cinsin değeri, normalinin iki kat üzerinde olur ve insan o iyi cinsin yarısını örneğin, üç kiloluk normal buğdayın yerine değeri onun iki katı olan iyi cins buğdayın yarısını

fitre olarak verirse, yeterli olmaz. Hatta onu, fitre verilmesi gereken malın kıymeti niyetiyle verse bile, yeterli değildir.

Hüküm 2028– Fitrenin yarısını bir cinsten, meselâ buğdaydan ve diğer yarısını da başka bir cinsten, örneğin arpadan vermek caiz değildir. Hatta onu, fitrenin kıymeti niyetiyle vermek de yeterli değildir.

Hüküm 2029– Fitre zekâtını verirken, akrabadan olan fakirlere öncelik tanımak, sonra fakir komşuları, diğerlerine mukaddem etmek müstehaptır. Aynı şekilde ilim adamına öncelik verilmelidir. Fakat başkaları herhangi bir sebepten öncelik taşırsa o fakirleri diğer fakirlere tercih etmek daha uygundur.

Hüküm 2030– Bir kimse, fitresini fakir zannettiği birisine verdikten sonra onun fakir olmadığını anlarsa, eğer ona verilen mal mevcut bulunuyorsa, geri alıp müstahak birisine vermelidir. Fakat malı ondan geri alamazsa, tekrar kendi malından fitre vermesi gerekir. Ancak fitre olarak verdiği mal yok olmuşsa, eğer fitreyi alan kişi onun fitre zekâtı olduğunu biliyorduyorsa, karşılığını vermelidir. Fitre olduğunu bilmiyorduyorsa, karşılığını vermek alana farz olmaz. Eğer fakiri tanımak da kusurlu davranmamışsa, zekatı tekrar vermesine gerek yoktur.

Hüküm 2031– Bir kimseye, "Ben fakirim" demesi üzerine fitre verilmez. Ancak onun söylediğiyle fakir olduğu hakkında, zan hâsıl olur, yahut önceden fakir olduğu bilinirse, ona fitre verilebilir.

FİTRE ZEKÂTIYLA İLGİLİ HÜKÜMLER

Hüküm 2032– İnsan, fitre zekâtını kurbet kastıyla, yani âlemlerin Rabbinin emrini yerine getirmek için vermeli, onu verdiği zaman da fitre zekâtı vermeği niyet etmelidir.

Hüküm 2033– Fitreyi ramazan ayı girmeden önce vermek caiz değildir. Farz ihtiyat gereği ramazan ayı içinde de verilmemelidir. Fakat ramazandan önce fakire borç verir ve üzerine fitre farz olduktan sonra alacağını fitre karşılığı olarak sayarsa, sakıncası yoktur.

Hüküm 2034– Fitre olarak verilen buğday veya diğer malların, toprak veya başka bir cinsle karışmış olmaması gerekir. Karışacak olursa; halisi yaklaşık üç kilogram olursa, ayırmadan kullanması mümkünse veya ayırmak çok fazla zahmet istemiyorsa ve önemsiz derecede az olursa sakıncası yoktur.

Hüküm 2035– Bir kimse, kusurlu bir şeyi fitre olarak verirse, yeterli olmaz.

Hüküm 2036– Birkaç kişinin fitresini vermekle yükümlü olan kimsenin, fitrelerin hepsini bir cinsten vermesi gerekmez; bazılarının fitresini buğday, diğer bazılarınıninkini ise arpa olarak verirse yeterlidir.

Hüküm 2037– Fitre zekatının vacip zamanı bayram akşamının başından bayram günü öğlene kadardır. Fakat vacip ihtiyat gereği onu ayırıp verme işi fecrin doğuşundan sonra olmalıdır. Bayram namazı kılan kimse, fitresini bayram namazından önce ayırmalıdır.

Hüküm 2038– Fitre niyetiyle malından bir miktarını ayırır ve bayram günü öğlene kadar müstahak olan kimseye de ulaştırmazsa, onu fakire verdiğiinde, [yeniden] fitre niyeti ederek vermelidir.

Hüküm 2039– Fitre zekâtını bayram günü öğlene kadar vermez ve sonradan vermek amacıyla da ayırıp bir kenara koymazsa, verirken, eda ve kaza olduğuna niyet etmeksizin onu vermelidir.

Hüküm 2040– Bir kimse, fitre olarak ayırdığı malı kendisine alıp, yerine başka bir şeyi koyamaz.

Hüküm 2041– Değeri fitreden fazla bir mala sahip olan kimsenin fitre vermeyip, bu malın bir kısmının fitre olmasını niyet etmesi, sakıncalıdır.

Hüküm 2042– Fitre zekâtı olarak ayrılan mal zâyi olursa, bu durumda; eğer müstahak olan bir fakire ulaşma imkânı olduğu hâlde fitreyi geciktirmişse, bedelini vermelidir. Fakat fakire ulaşma imkânı olmazsa sorumlu değildir, yeniden ödemesi gerekmez.

Hüküm 2043– Eğer yaşamakta olduğu bölgede müstahak kimse bulunuyorsa, müstehap ihtiyat gereği fitreyi başka bir yere götürmemelidir. Eğer başka bir yere götürür ve sonra zâyi olursa, onun bedelini vermesi gerekir.

HAC HÜKÜMLERİ

Hüküm 2044– Hac; orada yapılması emredilmiş belli amelleri yerine getirmek gayesiyle Allah'ın evi olan Kâbe'yi ziyarette gitmektir. Aşağıda belirtilen şartlar oluştuğunda, hac, ömründe bir kere insana farz olur: 1) Baliğ olmak. 2) Akıllı ve hür olmak. 3) Hacca gitmek vasıtasıyla önemi dinde hacdan daha büyük olan haram bir işi yapmak veya hacdan daha önemli olan farz bir ameli terk etmek zorunda kalmamak. 4) Hacca gitme imkânına kavuşmak (Mustati olmak). Bu imkân ise birkaç şeyle olur:

1. Malî yeterlilik: Yol azığına, ihtiyaç duyulması halinde yol bineğine veya onun hazırlanması için gerekli mala sahip bulunmalıdır.
2. Bedenî yeterlilik: Çok zorluğa düşmeden Mekke'ye gidip hacı yerine getirebilecek güç ve sıhhatte sahip olmalıdır.
3. Haccın yerine getirilmesi için yolda arızî bir engel bulunmamalıdır. Eğer yol kapalı olur veya yol güvensizliği nedeniyle yolda canına yahut namusuna zarar geleceğinden veya malının çalınacağından korkarsa, hacca gitmesi farz olmaz. Ancak emniyeti olan başka bir yoldan gitme imkânı varsa, uzak olsa dahi o yoldan gitmelidir.
4. Vakit yeterliliği: Hac amellerini yerine getirmeye yeterli vakit bulunmalıdır.
5. Karısı ile çocukları gibi ihtiyaçlarını karşılamanın kendine vacip olduğu kimselerin giderlerini ve yükümlü olduğu veya nafakalarının verilmesi halk arasında ona aitse bunu karşılayacak malın kendinde bulunması.
6. Geri döndükten sonra sıkıntıya düşmeyecek şekilde kazanç, ziraat, mülk geliri ve diğer yollarla geçimini sağlayacak durumda olmalıdır.

Hüküm 2045– Kendine ait bir evi olmadan zorluğa düşecek kimseye hac, ancak ev parasına sahip olmakla birlikte farz olur.

Hüküm 2046– Mekke'ye gidebilecek durumda olan bir kadının, hac sonrası geçimini sağlayacak malı olmaz, kocası da örneğin, fakir olduğundan dolayı onun ihtiyaçlarını karşılamaz ve sonuçta sıkıntılı bir yaşama maruz kalacaksa, üzerine hac farz olmaz.

Hüküm 2047– Yol azığı ve bineği olmayan kimseye başka birisi hacca gitmesini söyler onun ve de hac yolculuğunda olduğu sürece geride bıraktığı ailesinin masraflarını karşılamayı üstlenirse, eğer insan onun bu masrafları ödemesine güven duyarsa, üzerine hac farz olur.

Hüküm 2048– Hacca götürüp getirecek ve bu müddet içerisinde ailesinin geçimini temin edecek düzeyde insana mal bağışlanır ve onunla hacca gitmesi şart koşulursa, her ne kadar borçlu da olsa ve hac sonrası geçimini sağlayacak maddî güce sahip olmasa bile, bununla üzerine hac farz olur. Fakat hac dönemi çalışma zamanına denk gelirse, hacca gitmesi halinde yılın geri kalanında geçimini temin edemeyecekse, ona hac farz olmaz.

Hüküm 2049– Bir kimseye hacca götürüp getirecek ve bu müddet içerisinde ailesinin ihtiyacını karşılayacak miktarda para verilir; "Git haccını yap" denilir, fakat verilen para ona temlik edilmezse, eğer geri almayacaklarından emin olursa, üzerine hac farz olur.

Hüküm 2050– Bir kimseye hac masraflarını karşılayacak miktarda mal verilir, ancak buna karşılık mal alan kişinin Mekke yolunda mal veren kimseye hizmet etmesi şart koşulursa, böyle birisine hac vacip olmaz.

Hüküm 2051– Bir kimseye, üzerine hac farz olacak şekilde bir miktar mal verilir ve o da verilen bu para ile hacca giderse, sonraki yıllar zenginleşse bile, artık üzerine hac farz olmaz.

Hüküm 2052– Ticaret amacıyla örneğin, Cidde'ye kadar gider ve orada çalışıp, istediğinde oradan Mekke'ye gidebilecek miktarda mal kazanırsa, oradan hacca gitmelidir. Bu şekilde haccettikten sonra kendi vatanından Mekke'ye götürecek miktarda bir mala sahip olsa bile, artık ona hac farz olmaz.

Hüküm 2053– Başkası adına haccetmek üzere ecîr olan kimse, kendi yerine bir başkasını ecîr tutarak hacca göndermek isterse, kendisini ecîr olarak tayin eden kişiden izin almalıdır.

Hüküm 2054– Müstati olan biri Mekke'ye gitmezse ve fakirleşirse, zahmetli olsa dahi daha sonra hacca gitmelidir. Eğer asla hacca gidemiyorsa ve bir başka şahıs onu hacca gitmesi için ecir ederse yani bütün masrafları karşılayarak ondan masrafları veren şahıstan taraf hacca gitmesini isterse, mekkeye gitmelidir. Ve ecir olduğu şahıstan taraf haccı yerine getirmelidir. Daha sonra birdahaki yıla kadar orada kalmalı ve kendi haccını yerine getirmelidir. Fakat mümkün olursa, ecir olduğu şahıstan parayı peşin almışsa ve haccı bir sonraki yılda yerine getirmesine, onu ecir eden şahıs razı olursa, ilk yıl kendinden taraf ve daha sonraki yıl ise ecir olduğu şahıstan taraf hacca gitmelidir.

Hüküm 2055– Müstati olan biri Mekke'ye gittiği taragider, emredilen belirli vakitte Arafat'a ve Meş'eru'l Harem'e ulaşamazsa, daha sonraki yıllarda müstati olmazsa, hac ona farz olmaz. Ama önceki yıllardan müstati olur ve gitmemiş olursa, bu durumda zahmetli de olsa hacca gitmelidir.

Hüküm 2056– Hacca götürecek imkânlara sahip olan biri bu farzı yerine getirmez ve sonradan da yaşlılık, hastalık ve güçsüzlük nedeniyle hacca gidemezse veya daha sonra hac edebileceğine ümidi olmayacak şekilde zorluğa düşerse, başkasını kendi yerine hacca göndermelidir. Hatta hacca götürecek miktardaki paraya sahip olduğu ilk yılda bile ihtiyarlık, hastalık veya güçsüzlük gibi sebeplerle hacca gidemezse, iyileşeceğine de ümidi olmazsa, kendisi yerine başkasını göndermesi vaciptir. Bütün bu durumlarda vacip ihtiyat gereği, kendisinden naip olunan erkek olursa, naibin de erkek olması ve hacca ilk kez gidecek biri olması gerekir.

Hüküm 2057– Başkası adına hacca gitmek için ecîr olan kimse, Nisâ (Kadınlar) Tavafı'nı onun adına yerine getirmelidir. Eğer bu tavafı yerine getirmezse, ecîr olan kimseye kadın haram olur.

Hüküm 2058– Nisâ tavafını doğru bir şekilde yerine getirmeyen veya unutan kimse, birkaç gün sonra hatırlar ve geri dönerek yerine getirirse yeterlidir. Geri dönmek kendisi için çok zahmetli olacaksa, naib tutabilir.

ALİŞ VERİŞ HÜKÜMLERİ

Ticarette uğraşan bir kimseye yakışan, alış veriş hükümlerini, ihtiyaç duyulan miktarda öğrenmesidir. Hükümleri bilmediğinden dolayı, harama düşmekten sakınmak için bunu yapmalıdır. İmam Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğu rivayet edilir: "Ticarette uğraşmak isteyen, onun hükümlerini öğrenmelidir. Hükümlerini öğrenmeden ticaret yaparsa, batıl ve şüpheli muameleler yüzünden helakete düşer." Yine malı olmayan bir kimse ve kendisine bazılarının masraflarını karşılamak vacipse, (mesela kendi eşi ve çocukları gibi) o malı kazanması gerekir. Ve müstehap ameller için mesela ailesini genişletmek veya fakirlere yardım etmek için mal kazanmak müstehaptır.

MÜSTEHAAP ALİŞ VERİŞLER

Hüküm 2059– Dört şey alış verişde müstehap sayılmıştır.; bunlar şunlardan ibarettir:

1. Malının fiyatı konusunda, müşteriler arasında fark bırakmamak.
2. Malının fiyatı konusunda, fazla sıkı olmamalıdır.

3. Sattığı şeyi fazla vermek ve aldığı az almak.
4. Muamele yapıldıktan sonra pişman olup muameleyi bozması için rica edenin isteğini kabul etmek.

Hüküm 2060– Eğer insan yaptığı muamelenin sahihmi yoksa batılmı olduğunu bilmezse aldığı maldan faydalanamaz. Fakat karşı tarafın bu malı kullanmasına razı olacağını biliyorsa, o malı kullanabilir. Hernekadar muamele batıl olsa dahi.

Hüküm 2061– Malı olmayan bir kimse ve birilerinin masrafları da ona vacipse, eşi ve çocukları gibi, o malı kazanması gerekir. Ve yine müstehap ameller için örneğin aile giderlerini artırmak veya fakirlere yardım etmek için mal kazanmak müstehaptır.

MEKRUH ALIŞ VERİŞLER

Hüküm 2062– Bazı şeyler alış verişte mekruh sayılmıştır. Bunların bazıları şunlardan ibarettir:

1. Çok hayvan kesen şahıs.
2. Kefen satmayı meslek edinmek.
3. Aşağılık bir kimseyle alış veriş yapmak.
4. Sabah ezanıyla güneşin doğuşu arasındaki vakitte alış veriş yapmak.
5. Sadece buğday ve arpa gibi şeyleri alıp satmak.
6. Pazarlık esnasında mümin birinin almak istediği şeyi, satın almak için araya girmek.

HARAM OLAN ALIŞ VERİŞLER

Hüküm 2063– Haram alış veriş altı tanedir:

1. Kendi zatı necis olan şeylerin alım satımı haramdır. Örneğin Sarhoş edici içeceklerin, av köpeği dışındaki köpeklerin, domuzun ve necis olan murdarın, alım satımı haramdır. Bunların dışında kalan necislerden eğer faydalanıla biliyorsa örneğin - hayvan dışkısının gübre olarak kullanılması gibi- helal bir yarar elde etmek mümkün olursa, onun alış verışı caizdir. Her ne kadar terk edilmesi ihtiyat gereğidir.
2. Gasp edilmiş bir malın alım satımı.
3. İhtiyat gereği insanlar arasında mal olarak sayılmayan şeylerin alım satımı. Bazı haşereler gibi.
4. Haram aletlerin alım satımı. Örneğin kumar aletleri.
5. İçinde fayız olan alışveriş.
6. Başka bir şeyle karışmış olan eşyanın satılması. O şeyin ne olduğu belli olmadığı taktirde ve malı satan alıcıya söylemezse. Örneğin sattığı yağın içine iç yağı karışmış olursa. Değerli Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor: “Müslümanlarla yaptığı alış verişte hile yapan bizden değildir. Veya onlara bir zarar veren veya malı değiştiren veya hile yapan bizden değildir. Her kim müslüman kardeşini alış verişte kandırırsa Allah onun rızkının bereketini kaldırır. Ve onun geçim yolunu kapatır. Ve onu kendi haline bırakır.

Hüküm 2064– Su ile temizlenmesi mümkün olan pak bir şey necis olursa, onu satmanın herhangi bir sakıncası yoktur. fakat alıcı onu temiz olma şartı olan bir işte kullanmak için alıyorsa mesela yenilecek birşey olursa ve alıcı onu yemek için alırsa, satıcı onun necis olduğunu alıcıya söylemesi gerekir. Fakat elbise olursa söylemeğe gerek yoktur. müşteri onunla namaz kılıyor olsa bile, çünkü namazda beden ve elbisenin zahirinin temiz olması yerelidir.

Hüküm 2065– Necis olan şeyi satan kimse, onu alıcıya söylemelidir. Demediği taktirde, alıcı haram bir şeyi yapacak veya farz olan bir şeyi terk edecekse, örneğin necis suyla abdest veya gusül alarak onunla farz namazını kılacaksa, ya da o necis şeyi yeme ve içmede kullanacaksa o şeyin necis olduğunu demelidir. Eğer alıcı laubali bir insansa ve demenin ona faydası olmayacağını bilirse, demesine gerek yoktur.

Hüküm 2066– sadece yenilerek veya içilerek kullanılan necis ilaçların alım satımı, eğer iyleşmek sadece ona bağlı değilse haramdır. fakat eğer parayı onun kutusuna veya ilacı satanın zahmetinden dolayı verirse, söylemesine gerek yoktur.

Hüküm 2067– İslâmî olmayan ülkelerden getirilen ve necis oldukları belli olmayan yağların, ilaçların ve kokuların alım satımı sakıncasızdır. Ancak hayvan öldükten sonra alınan yağ kâfirin elinden alınır ve gayri Müslim memleketlerden getirilirse, kesildiği zaman kanı fışkırarak akıyorsa necistir. Yapılan alış verişde, her ne kadar yeme dışında başka faydaları olsa bile sahih değildir.

Hüküm 2068– Tilki ve benzeri hayvanları, şer'i kanunlarda açıklandığından başka bir şekilde öldürülürse veya kendisi ölürse, onun derisinin alım satımı haramdır.ve yapılan muamele de batıldır.

Hüküm 2069– İslâmî olmayan ülkelerden getirilen veya kâfir olan kimseden alınan derinin, etin ve yağın alım satımı, batıldır. hayvanın şer'i kurallara uygun olarak kesildiğini bilirse o zaman onların alım satımı caizdir.

Hüküm 2070– Müslüman'ın elinden alınan hayvandan yağ veya başka ürünler elde edilirse alış verişinin sakıncası yoktur. fakat Müslüman'ın elinden alınır ve Müslüman'ın da şer'i kurallara göre kesilip kesilmediğini araştırmadan onu kâfirden aldığı bilirse onu satın almak haramdır ve yapılan anlaşma batıldır.

Hüküm 2071– Şarap ve benzeri sarhoş edici olan, şeyleri alıp satmak haram ve yapılan anlaşma batıldır.

Hüküm 2072– Gasp edilmiş malın satışı batıldır ve satıcının aldığı parayı müşteriye geri vermesi gerekir.

Hüküm 2073– Alıcı gerçekten malı almak ister, fakat aldığı malın parasını ödememek niyetinde olursa, bu niyet muameleye zarar vermez, fakat malın parasını satıcıya vermelidir.

Hüküm 2074– Müşteri, aldığı şeyin parasını daha sonra haram maldan vermek isterse, muamele sahihtir. Fakat borçlu olduğu miktarı helal maldan vermesi gerekir.

Hüküm 2075– Meşru olmayan haram eğlence aletlerinin, saz ve gitar gibi, alım satımı caiz değildir. Çocukların oynaması için satılan küçük sazların alım satımında ihtiyat gereği aynı hükmü taşır. Fakat müşterek olan (yani hem meşru yerlerde hem de meşru olmayan yerlerde kullanılabilecek) radyo, teyp, video gibi aletlerin alım satımı haram şeyler de kullanma niyeti yoksa caizdir.

Hüküm 2076– Helâl istifadesi olan bir şeyi, haram yolda kullanılması niyetiyle satarsa, örneğin, üzümü şarap yapılması için satarsa, yapılan muamele haramdır hatta ihtiyat gereği yapılan anlaşma batıldır. Fakat şarap yapılması için satmazsa, müşterinin bunu şarap yapımında kullanacağını bilse de anlaşma sahihtir.

Hüküm 2077– Canlı hayvanın heykelini yapmak, haramdır. hatta onun resmi bile ihtiyat gereği haramdır. fakat alım satımının bir sakıncası yoktur. Her ne kadar terk etmek ihtiyata daha uygun olsa bile.

Hüküm 2078– Kumar, hırsızlık veya batıl alış veriş yoluyla kazanılan bir şeyi almak, haramdır. Eğer bir kimse onu satırsa, asıl sahibine geri vermesi gerekir.

Hüküm 2079– İç yağıyla karıştırılmış bir yağ satılır, satıcı da bunu belirtirse mesela "Bir kilo olan bu yağ sattım." Derse anlaşmadaki iç yağının miktarı kadarıyla muamele batıldır. Satıcının iç yağından dolayı aldığı para müşterinindir. Ve iç yağı satıcındır. Müşteri yaptığı anlaşmayı (doğru olan halis yağ için yaptığı anlaşma) bozabilir. Fakat eğer bunu belirlemezse ve bir kilo yağ satarsa, daha sonra iç yağıyla karışık yağ verirse, müşteri yağı geri iade edebilir ve saf bir yağ talep edebilir.

Hüküm 2080– Ölçü ve tartıyla satılan bir cinsten bir şeyi, aynı cinsten fazlasına satarsa - mesela, bir kilo buğdayı bir buçuk kilo buğday karşılığında satarsa- bu iş faiz olur ve haramdır. bir dirhem faizin günahı insanın kendi mahremiyle yetmiş defa zina etmesinden daha çoktur. Hatta bu iki maldan biri sağlam diğeri kusurlu, biri iyi diğeri kötü olsa, veya kıymet yönünden aralarında fark bulunsa, verdiği miktardan fazla alması durumunda faiz ve haramdır. Şu halde düzgün bakırı verir yerine verdiğiinden fazla kırık bakır alırsa, pirincin iyisini verir daha fazla normal pirinç alırsa veya işlenmiş altını verir ondan fazla işlenmemiş altın alırsa, faiz ve haramdır.

Hüküm 2081– Eğer fazladan aldığı şeyin cinsi sattığı malın cinsinden farklı olursa, örneğin bir kilo buğday karşılığında bir kilo buğday ve bir kuruş para alırsa, yine faiz ve haramdır. Hatta fazla bir şey almayıp, alıcının kendisi için bir iş yapmasını şart koşarsa yine faiz ve haramdır.

Hüküm 2082– Az miktarı veren kimse ona bir şey ilave ederse, örneğin bir kilo buğday ve bir mendili, bir buçuk kilo buğdaya satarsa, sakıncası yoktur. Yine her iki taraf bir şey eklerse, örneğin bir kilo buğday ve bir mendili, bir buçuk kilo buğday ve bir mendile satarsa, sakıncası yoktur.

Hüküm 2083– Kumaş gibi, metreyle ölçülüp satılan bir şeyi veya ceviz ve yumurta gibi tane ile satılan bir şeyi satıp, karşılığında daha fazla alırsa sakıncası yoktur. Örneğin, on adet yumurta verir ve sonra on bir adet yumurta alırsa, sakıncası yoktur. fakat on yumurtayı onbir yumurta karşılığı zimmi olarak satarsa, onların arasında fark olması gerekir. Mesela on tane büyük yumurtayı onbir tane küçük yumurta karşılığı zimmi satarsa, çünkü onlar arasında bir fark olmazsa, alış veriş gerçekleşmemiş olur. Yapılan muamele borçtur her nekadardır alış veriş olsa dahi bu yönüyle haram ve batıldır. Aynı cinsten olan paranın da hükmü aynıdır. Parayı peşin olarak ve kendi değerinden fazlaya bir miktara satarsa mesela yüz lirayı peşin olarak, altı ay sonra geri almak üzere, yüzon liraya satarsa, hüküm aynıdır. Dolayısıyla lirayı ayrı bir para birimine, örneğin, dinar veya dolara, peşin veya vadeli satarsa sakıncası yoktur. veya yüz lira bozuk para verip yüz lira büyük para alırsa kıymeti farklı olsa dahi sakıncası yoktur.

Hüküm 2084– Şehrin birinde tartı ve kilo ile satılıp, bazı şehirlerde ise sayı ile satılan bir cinsin, sayı ile satılan şehirde kendi cinsinden fazlasına satılmasının sakıncası yoktur.

Hüküm 2085– Sattığı ve karşılığında aldığı şey aynı cinsten olmazsa fazla almanın sakıncası yoktur. buna göre bir kilo pirinç satarsa ve iki kilo buğday alırsa, muamele sahihtir. Koyun eti ve sığır eti farklı olduğundan dolayı bir kilo koyun eti verip iki kilo sığır eti alabilir. Aynı şekilde sığırın sütü ve yağı da buna göre, bir kilo koyun yağı verip bir buçuk kilo sığır yağı alabilir veya tam tersini yani bir kilo sığır yağı verip bir buçuk kilo koyun yağı alabilir.

Hüküm 2086– sattığı şeyle karşılığında alacağı şey aynı cinsten olursa anlaşma yaparken fazladan bir şey istememelidir. Buna göre bir kilo yağ verip karşılığında bir buçuk kilo peynir alırsa, faiz ve haramdır. vacip ihtiyat gereği Yetmiş meyveyi yetişmemiş meyveyle daha fazlaya muamele etmek caiz değildir.

Hüküm 2087– Faizde buğday ve arpa bir cins sayılır. Dolayısıyla bir kilo buğday verir bir buçuk kilo arpa alırsa faiz olur ve haramdır. Aynı şekilde, on kilo arpa alır ve harman zamanı on kilo buğday vermek isterse, arpayı peşin alıp buğdayı sonradan vereceği için, fazla almış sayılır ve haramdır.

Hüküm 2088– Baba ve oğul, karı ve koca birbirlerinden faiz alabilirler. Müslüman, İslam'ın muhafazası altında bulunmayan bir kâfirden faiz alabilir.

SATICI İLE ALICIDA ARANAN ŞARTLAR

Hüküm 2089– Satıcı ile alıcıda şu altı şartın bulunması gerekir:

1. Bulûğ çağına ermiş olmalıdırlar.
2. Akıllı olmalıdırlar.

3. Sefih, yani malını boş yerlerde harcayan kimselerden olmamalıdır.
4. Alış verişi, niyet üzere yapmalıdır. Dolayısıyla şaka olarak; "Bu malımı sattım." demekle, muamele geçerli olmaz.
5. Birileri tarafından ikrah (zorlama) altında bulunmayıp, alış verişi kendi istekleri üzerine yapmalıdır.
6. Her ikisi de verdiklerinin sahibi olmalıdır.

Hüküm 2090– Doğrudan baliğ olmayan bir çocukla muamele etmek batıldır. Babası veya dedesi ticaret yapmasına izin vermiş olsa bile. Fakat çocuk eğer aracı olursa parayı satıcıya verip malı alıcıya ulaştırırsa veya malı alıcıya verip ve parayı satıcıya ulaştırırsa bu durumda gerçekte iki baliğ ve akıllı insan anlaşma yapmıştır, anlaşma sahihtir, fakat alıcı ve satıcının, çocuğun malı ve parayı satıcıya ve alıcıya ulaştıracağından emin olması gerekir. Veya para ve mal sahibinin onu getirmesi için çocuğa vermesine izin vermesi gerekir.

Hüküm 2091– Kendisiyle alış veriş yapmanın sahih olmadığı, baliğ olmayan çocuğa bir şey satan yahut ondan bir şey satın alan kimsenin aldığı parayı veya malı, çocuğun kendi malı olursa, çocuğun velisine; başkasının malı olursa, onu asıl sahibine geri vermesi ya da sahibinden icazet alması gerekir. Eğer sahibini tanımaz ve tanıma imkânı da olmazsa, sahibi bilinmeyen malın hükmünü uygulayarak aldığı o şeyi sahibi adına sadaka niyetiyle fakire vermelidir.

Hüküm 2092– Kendisiyle alış veriş yapmanın sahih olmadığı mümeyyiz bir çocukla alış veriş yapan kimsenin, verdiği para veya mal çocuğun elinde telef olursa, çocuktan veya velisinden her hangi birşey talep edemez.

Hüküm 2093– Alış verişe mecbur edilen alıcı veya satıcı, ikrah altındaki anlaşmadan sonra razı olduğunu söylerse, alım satım akdi sahih olur. Fakat ihtiyat gereği alış veriş akdini tekrar okumaları müstehaptır.

Hüküm 2094– Başka birinin malını izni olmaksızın satan kimsenin satışına, mal sahibi razı olmaz ve de onaylamazsa, alım satım akdi geçersiz olur.

Hüküm 2095– Küçük çocuğun velisi olan babası ile babanın babası ve onların vasisi, gerkli olursa çocuğun malını onun için satabilirler. Adil müçtehit maslahat gereği delinin, çocuğun, yetimin veya kayıp olan kimsenin malını satabilir.

Hüküm 2096– Haksız yere bir malı gasp eder ve satarsa, daha sonra mal sahibi bu satışa izin verirse, muamele sahihtir. Gasp edenin müşteriye verdiği mal ve onun menfaatleri alış anından müşteriye ait olur. Aynı şekilde karşılığında alınan mal ve menfaati malı gasp edilen kimsenindir.

Hüküm 2097– Parası kendisinin olsun diye başkasından gasp ettiği malı satan kimsenin satışını mal sahibi onaylamazsa muamele batıldır. Eğer izin verirse muamele sahihtir. Fakat para gasp edenin değil sahibinindir. Eğer malı gasp edene izin verirse, muamelenin sahih oluşu sakıncalıdır.

SATILAN MALIN ŞARTLARI VE BEDELİ

Hüküm 2098– Satılan mal ile karşılığında alınan bedelinin beş şartı vardır:

1. Ölçü, tartı, sayma ve benzeri şeyler üzere satılan malın miktarı taraflarca bilinmelidir.
2. Teslim edilebilir olmalıdır. Buna göre kaçmış olan bir atı satmak sahih değildir. Fakat kaçmış olan atı, sahibine verebileceği bir şey karşılığında verirse mesela bir halı ile birlikte satarsa, at bulunmasa dahi muamele sahihtir.
3. Satılan mal ile alınan bedeldeki, halkın muameleye farklı ilgi göstermelerine neden olan özellikler, tamamıyla belli olmalıdır.
4. Satılan mal ile alınan bedelde başkasının hakkı olmamalıdır. Buna göre vakf edilmiş bir malın satışı cayiz değildir.

5. Malın bizzat kendisi satılmalıdır, menfaati değil. O hâlde örneğin, bir evin mülkünü değil de yıllık menfaatinin satışı sahih değildir. Fakat satın alan para değil de karşılığında kendi mülkünün menfaatini verirse sakıncası yoktur. Örneğin birinden halı satın alır karşılığında evinin bir yıllık gelirini ona devrederse, sakıncası yoktur.

Hüküm 2099– Bir şehirde, ölçü veya tartıyla satılan mallar, o şehirde ölçü veya tartıyla alınmalıdır. Fakat aynı mal başka bir şehirde görmekle satılırsa, o şehirde görmekle alınabilir.

Hüküm 2100– Alım satımı tartıyla yapılan bir malın, ölçüyle de satılmasında sakınca yoktur. Örneğin, on kilo buğday satmak isteyen kimse, bir kilo buğday alan ölçekle on ölçek buğday verebilir.

Hüküm 2101– Alış verişte gerekli olan şartlardan birisi bulunmazsa, satış akdi batıl olur, fakat alıcı ve satıcı birbirlerinin malında tasarruf etmeye izin verilerse, tasarruf etmelerinde sakınca yoktur.

Hüküm 2102– Vakfedilmiş bir şeyin alım satımı batıldır. Ancak, herhangi bir amaç üzere vakfedilen mal örneğin, üzerinde namaz kılınması için camiye vakfedilen bir halı, kullanılmaz hâle gelir ve artık amacına uygun şekilde yararlanma imkânı kalmazsa, onun caminin işleriyle sorumlu olan veya onun hükmündeki kişi tarafından satılmasında sakınca yoktur. Ama ihtiyat gereği, mümkün surette vakfedenin amacına yakın olacak şekilde parası aynı camide kullanılması gerekir.

Hüküm 2103– Kendilerine mal vakfedilen kimseler arasında ihtilâf çıkar ve vakfedilen mal satılmadığı takdirde can veya mal kaybının doğacağına ihtimal verilirse, o mal satılması sakıncalıdır.

Hüküm 2104– Başkasına kiraya verilmiş bir mülkü satmanın sakıncası yoktur. Ancak o mülkün menfaati, kirada olduğu sürece kiracıya aittir. Fakat alıcı, o mülkün kiraya verildiğini bilemez veya kira müddetinin az olduğunu zannederek orayı almış olursa, öğrendikten sonra muameleyi bozabilir.

ALIM SATIM AKDİ

Hüküm 2105– Alım satım akdinin Arapça okunması gerekmez. Satıcı herhangi bir dille örneğin Türkçe, "Bu malı, bu para karşılığında sattım." der ve alıcı da, "Kabul ettim." derse, muamele sahihtir. Fakat alış veriş yaparken, alıcı ve satıcı bu işi inşâ etmeyi kastetmelidirler. Yani bu kelimelerden amaçları, alım ve satım olmalıdır.

Hüküm 2106– Akit taraflarından hiçbirisi satış zamanı akdi okumazsa, eğer satıcı aldığı mal karşılığında kendi malını alıcıya temlik eder ve o da kabul ederse, muamele sahih ve her ikisi de aldığı malın maliki olurlar.

MEYVELERİN ALIM SATIMI

Hüküm 2107– Çiçeğini döktükten sonra ve taze tanelenmiş meyveleri, toplamadan önce satmak caizdir. Yine daha oluşmamış üzümler de daha ağaçtayken satılıp alınabilir.

Hüküm 2108– Çiçeğini dökmemiş ağaç üzerindeki meyve satılmak istenirse bu durumda; onunla birlikte yerdeki başka bir şey, mesela yerdeki otları da onunla birlikte satmalıdır. Yada meyveyi çekirdeği oluşmadan önce toplayacağını müşteriye şart koşmalıdır. veya bir yıldan fazla meyvesini ona satılırsa sakıncası yoktur.

Hüküm 2109– Ağaç üzerinde kızarmış veya sararmış hurmayı, satmanın sakıncası yoktur. Fakat onun karşılığını, hurma tayin etmemeleri gerekir. Fakat onun başka birinin bahçesinde bir hurma ağacı olan kimsenin, ona ulaşması mümkün olmazsa, onun miktarını tahmin ederek, tahmin ettikleri miktar aldığı hurmadan az veya çok olmazsa, ev sahibine satmasının ve karşılığında hurma almasının sakıncası yoktur.

Hüküm 2110– Yılda bir kaç defa toplanan salatalık, patlıcan, yeşil sebze ve benzeri şeylerin satılması, ancak gözle görülecek şekilde toprağın üzerine çıkıp yeşermeleri ve alıcının yıl içinde kaç defa toplayacağı tayin edilmesi suretinde caizdir.

Hüküm 2111– Buğday ve arpa başağını, taneler oluştuktan sonra, buğday ve arpa dışında başka bir şeye karşılık satılırsa, sakıncası yoktur.

PEŞİN VE VERESİYE ALIŞ VERİŞ

Hüküm 2112– Bir malı peşin olarak sattıktan sonra, alıcı ve satıcı birbirlerinden mal ve parayı isteyerek alabilirler. Ev ve arsa gibi gayrimenkul şeylerin teslim edilmesi, mal sahibinin ondaki haklarını kaldırması ve karşı tarafın istediği zaman onda tasarruf edebileceği şekilde ihtiyarına bırakmasıyla gerçekleşir. Halı ve elbise gibi şeylerin teslim edilmesi, alıcı onu başka bir yere götürmek isterse satıcının buna engel olmamasıyla olur.

Hüküm 2113– Veresiye satışında, sürenin tam olarak belirtilmesi gerekir. Örneğin, parası harmanlama zamanı ödenmek üzere satılan bir malın muamelesi, sürenin tam olarak belirtilmemesi yüzünden batıdır.

Hüküm 2114– Satıcı, veresiye olarak sattığı malın bedelini, kararlaştırılan vakitten önce müşteriden talep edemez. Ancak müşteri ölür ve kendisinden miras bırakırsa, satıcı kendi alacağını belirtilen süre dolmadan önce onun mirasçılarından talep edebilir.

Hüküm 2115– Satıcı, veresiye sattığı bir malın bedelini kararlaştırılan süre dolduktan hemen sonra müşteriden alabilir; ama alıcı ödeme imkânına sahip olmazsa, ona mühlet vermelidir.

Hüküm 2116– Satıcı, malın kıymetini bilmeyen kimseye bir miktar veresiye verir ve fiyatını da söylemezse, muamele batıdır. Ancak, satıcı malın peşin fiyatını bilen bir müşteriye veresiye verip, tutarını fazla hesaplar örneğin, "Sana veresiye verdiğim malı, peşin fiyatından bir lira başına bir kuruş daha fazla hesaplıyorum." der ve o da kabul ederse, sakıncası olmaz. Eğer satıcı bu malı sana on liraya peşin olarak satıyorum derse ve bir aylığına on lira ve iki aylığına oniki lira sohbet anında söyler fakat anlaşma anında bunlardan sadece birine anlaşırlarsa, her iki durumdada sakıncası yoktur. eğer malı başkasına veresiye satarsa alıcıdan onu tekrar geri satın alabilir. Peşin olsun veya veresiye, belirlenen müddet içerisinde satmış olsun veya ondan daha az veya çok bir sürede, ve sattığı miktardan az olsun veya çok bütün bu durumlardan hiç birinde sakıncası yoktur.

Hüküm 2117– Bir malı veresiye satın bedelini sonradan almak üzere bir müddet tayin eden kimse, mesela müddetin yarısı geçtikten sonra alacağından bir miktar düşer ve kalan kısmı da peşin olarak alırsa, sakıncası olmaz. Fakat eğer malı peşin satarsa ona birşey ekletemez ve ona bir müddet tayin edemez. Mesela bir malı on liraya satarsa ve parayı almayı bir ay erteleyip on iki lira alırsa haramdır. aynı şekilde malı veresiye satarsa, süre dolduktan sonra veya müddet dolmadan alıcı, satan şahsın süreyi uzatması için birşeyler aldığı şeye eklerse (yani aldığı şeyin değerini artırır) haramdır. eğer borcu ödemenin vakti gelmişse ve borcunu ödeyen şahıs fazladan birşey öderse bunuda alıcı müddeti uzatsın diye yaparsa haramdır. fakat bütün bu söylenen durumlarda eğer satıcı kendisi alıcının süresini ertelerse, bunu yardım ve ihsan maksadıyla yaparsa ve alıcıda bahşış maksadıyla birşeyler fazladan öderse mesela aralarında da böyle bir anlaşma yapılmamışsa sakıncası yoktur.

SELEF SATIŞI

Hüküm 2118– Selef; müşterinin bedelin peşin ödenmesine rağmen, malının daha sonra verilmesi esasına dayanan bir satış usulüdür. (Dolayısıyla daha sonra teslim etmek üzere nakit paraya külli bir malın satışına, selef satışı denir.) O hâlde müşteri, "Malı altı ay sonra teslim almak üzere bu parayı veriyorum." der, satıcı da, "Kabul ettim." derse veyahut satıcı parayı alıp, "Bu malı altı ay sonra vermek üzere sattım." derse, satış akdi sahihtir.

Hüküm 2119– Altın veya gümüş parayı veya altın ve gümüşü selef olarak satar, bedelini de altın veya gümüş para veya atın ve gümüş olarak alırsa, muamele batıl olur. Fakat selem olarak sattığı bir malın karşılığında başka bir mal veya para alırsa muamele sahihtir. Ancak, satılan mal karşılığında başka bir mal değil de para almak, müstehap ihtiyattır.

Hüküm 2120– Selem muamelesinde şu yedi şartın olması gerekir:

1. Malın kıymetinin değişmesine yol açan nitelikler belirtilmelidir. Ancak, fazla dikkat etmek de gerekmez; halkın; "Malın özellikleri belli oldu." diyeceği şekilde belirtmek yeterlidir.
2. Taraflar birbirinden ayrılmadan önce, alıcı bedelin tamamını satıcıya vermeli veya onun miktarınca satıcıdan nakit alacaklı olmalı, alacağını malın değerinin yerine saymalı, o da bunu kabul etmelidir. Ama eğer alıcı malın kıymetinin bir miktarını verirse, o miktarlık satış sahih olsa bile, satıcı satışı feshedebilir.
3. Süre tam olarak belirtilmelidir. Eğer satıcı, "Malı harmanlama zamanına kadar teslim ederim." derse, süre tam olarak belirtilmediğinden dolayı selem akdi batıldır.
4. Teslim etme zamanını, öyle belirlemelidirlerki, satıcının malı rahatca teslim edemeyeceği malın piyasada az bulunduğu bir zamanda olmamalıdır.
5. Malın teslim edileceği yer belirtilmelidir. Ancak, onların konuşmalarından teslim edilme yeri belli olursa, ayrıca o yerin ismini zikretmeye gerek yoktur.
6. Ölçülerek, tartılarak veya sayılarak malın miktarı belirlenmelidir. Genelde görmekle satılan bir malda da selef yapmanın sakıncası yoktur; ama alınan bu malın taneleri arasındaki fark örneğin, birbirine yakın bazı ceviz ve yumurta taneleri gibi halkın önem vermeyeceği derecede az olmalıdır.
7. Sattıkları şey tartı veya ölçü ile satılan mallardan olursa, onun karşılığı aynı maldan olmamalı; mesela buğday buğdaya karşılığı selef olark satılamaz.

SELEF MUAMELESİNİN HÜKÜMLERİ

Hüküm 2121– Selef olarak satın alınan bir malın süresi dolmadan, o malın sahibinden başkasına satışı caiz değildir. Fakat süre dolduktan sonra mal teslim edilmese bile satışının sakıncası yoktur. Ama buğday ve arpa ve tartı ve ölçüyle satılan malları teslim almadan satmak mekruhtur.

Hüküm 2122– Satıcı selef akdinde kararlaştırılan nitelikleri içeren malı verince, alıcının kabul etmesi gerekir. Yine nitelik olarak kararlaştırılan cinsten daha iyisini, yani kararlaştırılan özelliklere fazlasıyla sahip olan bir cinsi verirse, alıcı kabul etmelidir. Ama eğer anlaşmada geçen mal gibi rağbeti olmazsa hüküm değişir.

Hüküm 2123– Satıcının verdiği malın kalitesi kararlaştırılardan daha düşük olursa, alıcı kabul etmeyebilir.

Hüküm 2124– Eğer satıcı, kararlaştırılan mal yerine başka bir mal verirse, alıcı razı olduğu takdirde sakıncası yoktur.

Hüküm 2125– Selef olarak satışı yapılan malı, az bulunduğundan dolayı, satıcı kararlaştırılan zamanda teslim edemezse, alıcı dilerse satıcının belirtilen malı hazırlaması için sabredebilir veya muameleyi bozup, vermiş olduğu şeyi geri alabilir.

Hüküm 2126– Eğer satıcı, kendi malını bir süre sonra teslim etmek üzere satar, müşteriden de parasını bir süre sonra almayı şart koşarsa, satış akdi batıl olur.

ALTIN VE GÜMÜŞÜ ALTIN VE GÜMÜŞE SATMAK

Hüküm 2127– Altın karşılığı altın ve gümüş karşılığı da gümüşün satışı, sikkeli olsun veya olmasın, herhangi birinin ağırlığı diğerinden fazla olursa bu satış batıl ve haramdır.

Hüküm 2128– Altının gümüş veya gümüşün altın karşılığı nakit satılmasının sakıncası olmadığı gibi ağırlıklarının da eşit olması gerekmez.

Hüküm 2129– Satıcı ve müşteri, altın ve gümüş karşılığı altın ve gümüş satışını yaptıklarında, birbirlerinden ayrılmadan önce akit meclisinde onları birbirlerine teslim etmelidirler; kararlaştırdıklarından hiçbir miktarını teslim etmemeleri hâlinde ise anlaşma geçersizdir.

Hüküm 2130– Eğer taraflardan birisi, kararlaştırılan miktarın tamamını, diğeri ise bir miktarını teslim eder ve birbirlerinden ayrılırlarsa, her ne kadar o miktara oranla muamele sahihse de, malın tamamını teslim almayan kimse, anlaşmayı feshedebilir.

Hüküm 2131– Eğer gümüş madeninden çıkarılan bir miktar gümüş tozunu aynı miktardaki saf gümüş karşılığı veya altın madeninden çıkarılan altın tozunu aynı miktardaki saf altın karşılığı satarlarsa, muamele batıldır. Ama gümüş tozunu altın karşılığında ve altın tozunu ise gümüş karşılığında satmanın sakıncası yoktur.

AKDİ FESHEDEBİLME DURUMLARI

Hüküm 2132– Bir muameleyi bozma hakkına "Muhayyerlik ve feshetme hakkı" denir. Alıcı ve satıcı on bir durumda anlaşmayı bozabilirler:

1. Meclis Feshetme Hakkı: Alış veriş meclisinden ayrılmış olsalar da, birbirinden ayrılmadan yapılan feshe denir.
2. Gabn Feshetme Hakkı: (Alış verişte ve diğer muamelelerde alıcı veya satıcıdan birinin zarara uğramasından doğan feshetme hakkına denir.)
3. Şart Feshetme Hakkı: Alış verişte belli bir süre içerisinde tarafların birinin veya ikisinin de akdi feshetme hakkına sahip olma iznini vermelerine denir.
4. Kusuru Gizlemeden Doğan Feshetme Hakkı: Satıcı veya müşteri, kendi mallarını olduğundan daha iyi gösterip, karşı tarafın ona rağbet etmesine veya rağbetinin fazlaşmasına yol açması halinden doğan feshetme hakkına denir.
5. Şarta Uymamadan Doğan Feshetme Hakkı: Taraflardan biri karşı tarafın bir iş yapmasını veya vereceği malda bellibir özelliğin olmasını şart koşar ve o da şarta uymazsa, bu durumda şart koşan kimse için feshetme hakkı doğar ki buna "Şarta uymamadan doğan feshetme hakkı" denir.
6. Kusurdan Doğan Feshetme Hakkı: Satılan malda veya karşılık olarak verilen bedelde kusurun bulunması sonucu doğan feshetme hakkına denir.
7. Şirket Feshetme Hakkı: Muamele edilen malın bir miktarının başkasına ait olduğu anlaşılırsa, sahibinin satışa razı olmaması hâlinde, alan için feshetme hakkı doğar. Dilerse o miktarın parasını satan şahıstan alabilir. Aynı şekilde satılan malın bir miktarı başkasının malı olurda oda bu alış verişe razı olmazsa satıcı alış verişi tamamen fesheder, dilerse de başkasına ait olan miktarın karşılığını müşteriden alır.
8. Görme Feshetme Hakkı: Satıcı, alıcının görmediği belli bir malın özelliklerini söyler ama daha sonra söylenen özelliğe sahip olmadığı anlaşılırsa, bu durumda alıcı için muameleyi feshetme hakkı doğar. Bunun gibi eğer müşteri malı görür, yine önceden gördüğü özelliklere sahip olduğunu zanneder, fakat daha sonra o özelliklerin kalmadığı anlaşılırsa, bu surette taraf anlaşmayı bozabilir ki bu hakka, "görmeden doğan feshetme hakkı" denir.
9. Geciktirmeden Doğan Feshetme Hakkı: Alıcı, peşin aldığı malın bedelini üç güne kadar ödemez ve satıcı da sattığı malı teslim etmezse, müşteri eğer vereceği parayı erteleyeceğini şart koşmamışsa, satıcı muameleyi bozabilir. Fakat aldığı mal eğer meyve gibi bir gün kaldığı zaman bozulabilen bir cinsten olursa o gün akşama kadar parasını vermezse ve parayı verme işini geciktireceğini de şart koşmamışsa satıcı anlaşmayı bozabilir.
10. Hayvandan Doğan Feshetme Hakkı: Hayvanı satın alanın üç gün içerisinde muameleyi bozma hakkı vardır. Sattığı bir şeyin karşılığında hayvan alırsa, satan üç gün içinde

muameleyi bozabilir.

11. Malı teslim edememe özrü: Satıcı sattığı malı veremezse örneğin sattığı at kaçarsa müşteri anlaşmayı boza bilir.

Hüküm 2133– Alıcı, malın kıymetini bilmez veya aldığı zaman gaflet ederek malı normal fiyatından daha pahalıya alırsa, bu da önemli bir miktar olursa, muameleyi bozabilir. Elbette muameleyi bozarken zarar aynı şekilde baki kalmış olmalıdır. Aksi halde feshetme hakkı şüphelidir. Yine satıcı malın fiyatını bilmez veya gaflet ederek değerinden daha aza satarsa ve bu fark da önemli bir miktar olursa, muameleyi bozabilir.

Hüküm 2134– Şartlı alış verişte örneğin, bin liralık evi iki yüz liraya satıp, satıcının belli bir süre içerisinde, parayı geri verdiği takdirde muameleyi feshetme hakkına sahip olmasını şart koşarlarsa, eğer satıcı ve alıcının ilk baştan gerçekte satmak ve almak niyetleri olursa, böylesi bir anlaşma sahihtir.

Hüküm 2135– Şartlı satışta, satıcı parayı zamanında vermediği takdirde, alıcının mülkü geri vereceğinden emin olsa bile muamele sahihtir. Ancak, vaktinde parayı vermezse, mülkü alıcıdan geri isteme hakkı yoktur.

Hüküm 2136– İnsan, kaliteli çayı kalitesi düşük çayla karıştırır ve kaliteli çay adına satarsa, alıcı (aldığı çayı geri vererek) muameleyi bozabilir.

Hüküm 2137– Alıcı, aldığı malın kusurlu olduğunu örneğin, satın aldığı hayvanın bir gözünün kör olduğunu muameleden sonra anlarsa, eğer bu kusur alış veriştten önce alınan malda olduğu hâlde müşteri onu bilmiyorduyorsa, muameleyi feshederek malı geri verebilir. Veya dilerse sağlam mal ile kusurlu mal arasındaki farkı hesaplamalı ve satıcıya verdiği paradan o miktar oranında geri almalıdır. Meselâ, dört liraya aldığı kusurlu malın sağlamının kıymeti sekiz lira, kusurlusunun kıymeti ise altı lira olursa, sağlam ile kusurlu arasındaki kıymet farkı dörtte bir olduğundan, satıcıya verdiği paranın dörtte biri olan bir lirayı geri alabilir.

Hüküm 2138– Satıcı, karşılık olarak aldığı bedelin kusurlu olduğunu anlarsa, eğer bu kusur muameleden önce bedelde olmasına rağmen satıcı habersiz olursa, alış verişi bozarak malı geri verebilme hakkına sahiptir. Fakat dilerse sağlam ile kusurlu arasındaki farkı önceki meselede açıklandığı gibi alabilir.

Hüküm 2139– Alış veriş yaptıktan sonra, eğer satılan malı teslim almadan önce malda bir kusur ortaya çıkarsa, alıcı malı geri vererek akdi bozabilir. Yine alış veriştten sonra henüz bedeli teslim almadan önce onda bir kusur ortaya çıkarsa, satıcı muameleyi feshedebilir. Fakat isterlerse fiyat farkını almak caizdir.

Hüküm 2140– Alış veriştten sonra malın kusurlu olduğunu anlayan kimse, muameleyi hemen bozmaz ve normalden fazla geciktirirse sonradan feshetme hakkı yoktur.

Hüküm 2141– Bir kimse, malı satın aldıktan sonra kusurlu olduğunu anlarsa, satıcı istemese dahi muameleyi bozabilir.

Hüküm 2142– dört yerde, alıcı aldığı malda bulunan kusur nedeniyle muameleyi bozamaz veya onun fiyat farkını alamaz:

1. Malı alırken kusurlu olduğunu bilirse.
2. Malın kusuruna razı olursa
3. Alış veriş yaptıkları zaman, eğer bu malda bir kusur olursa geri vermeyeceğim ve fiyat farkını da vermeyeceğim derse
4. Eğer satıcı, "Bu malı, bütün kusurlarıyla beraber satıyorum." derse. Ancak bir kusurunu belirterek, "Malı, bu kusuruyla satıyorum." der ve sonra onda başka bir kusurun da olduğu anlaşılırsa, alıcı, satıcının belirtmediği kusur nedeniyle malı geri verebilir; geri veremediği takdirde de satıcıdan fiyat farkını alabilir.

Hüküm 2143– üç durumda alıcı malda bir kusur olduğunu anlarsa muamelesi bozamaz fakat değerinin farkını alabilir:

1. Alıcı muameleden sonra malı kullanırsa
2. Muameleden sonra malda kusur olduğunu anlarsa, ve sadece malı geri verme hakkından vazgeçmişse
3. Malı teslim aldıktan sonra o malda başka bir kusur meydana gelirse, Fakat kusurlu bir hayvan alır, feshetme hakkı olan üç gün dolmadan başka bir kusur ortaya çıkarsa, onu almış olsa bile, geri verebilir. Eğer sadece alıcı bir müddet anlaşmayı bozma hakkına sahip olur, o zaman zarfında başka bir kusur ortaya çıkarsa, onu teslim almış olsa bile, anlaşmayı bozabilir.

Hüküm 2144– İnsan, görmediği bir mala sahip olur ve başkasının anlatması üzere malın özelliklerini alıcıya anlatarak o özelliklere göre satar ve sattıktan sonra onun daha iyi özelliklere sahip olduğunu anlarsa, muameleyi bozabilir.

ALİŞ VERİŞLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 2145– Satıcı, malın alış fiyatını alıcıya söylemek isterse, onun bütün özelliklerini söylemesi gerekir yani aynı fiyata veya daha aşağı fiyata satacak olsa bile, fiyatın azalmasına veya artmasına sebep olan diğer bütün özellikler, örneğin, peşin veya veresiye aldığını da alıcıya söylemelidir. O özelliklerin bazısını söylemez ve müşteri sonradan anlarsa, anlaşmayı bozabilir.

Hüküm 2146– Bir kimse, başka birine bir mal verip, fiyatını belirleyerek, "Bu malı, bu fiyattan sat; fazlası satış ücretin olsun!" derse, fazlalık, mal sahibinindir. Satıcı sadece zahmetinin ücretini mal sahibinden alabilir. Ama eğer cua'le şeklinde olur ve "Bu malı şu fiyattan fazlasında satarsan, fazlası senin olsun" derse, sakıncası yoktur. ve her ne kadar pahalıya satarsa onun malıdır. Mal sahibinin değildir. Ve yine şöyle derse, bu malı sana falan fiyata sattım ve oda kabul ettim derse veya malı satma maksadıyla ona verirse ve oda satın alma kastıyla alırsa değerinden ne kadar pahalıya da satsa yine kendi malıdır.

Hüküm 2147– Erkek hayvan eti satıp, yerine dişi hayvan eti müşteriye veren bir kasap, günah işlemiş olur. O hâlde eğer kasap etin cinsini belirterek, "Bu erkek hayvan etini satıyorum." demişse, alıcı muameleyi bozabilir. Ancak, onu belirtmez ve müşteri de aldığı ete razı olmazsa, kasabın ona erkek hayvan eti vermesi gerekir.

Hüküm 2148– Eğer alıcı, kumaş satıcısına rengi solmayan bir kumaş vermesini söyler ama satıcı rengi solan bir kumaş verirse, alıcı muameleyi bozabilir.

Hüküm 2149– muamelede yemin etmek eğer doğruysa mekruh ve eğer yalansa haramdır.

ŞİRKET (ORTAKLIK) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2150– İki kişi ortak oldukları maldan, ticaret yapmak ve kazançlarını aralarında paylaşmak için, Arapça veya başka bir dilden ortaklık akdini okurlarsa veya ortak oldukları anlaşılan bir iş yaparlarsa, ortaklıkları sahihtir.

Hüküm 2151– Eğer birkaç kişi kendi işlerinden aldıkları paralarla ortak olmak isterlerse, mesela, hamamda çalışan birkaç keseci aldıkları paralarda ortak olurlar, daha sonra o parayı bölmek isterlerse, bu ortaklık sahih değildir. Her biri kendi malının sahibidir. Ama eğer kendi rızayetiyle mallarının aralarında taksim edilmesini isterlerse sakıncası yoktur.

Hüküm 2152– İki kişi ortak olurlar, ortaklardan her biri ayrı bir mal alır ve aldığı mal karşısında kendisi borçlanırsa, bu durumda elde edilen kara ortak olmak isterlerse, bu ortaklık sahih olmaz. Ancak her ortak diğerini veresiye mal almak için vekil ederse, o da malı kendisi ve ortağı için alır ve her iki ortak da borçlanırsa, bu ortaklık sahihtir.

Hüküm 2153– Şirket dolayısıyla ortak olan şahıslar, mükellef ve akil olmalıdır. Ortaklığı kendi istekleri doğrultusunda kabul etmelidirler. Kendi mallarında tasarruf hakkına sahip

olmalıdırlar. Dolayısıyla sefih (malını boşa harcayan) bir şahsın başkasıyla ortaklık yapması sahih değildir.

Hüküm 2154– Ortaklık akdinde, çalışan veya daha çok çalışan veya birinin işi diğerinden daha önemli olanın kardan daha fazla alması şart edilmişse, şarta uyulmalıdır. Aynı şekilde çalışmayan veya az çalışan veya işi diğerinden daha önemli olmayan şahsın daha fazla kâr payı alması şart edilmişse, şart sakıncalıdır ve o paylaşma zamanında ortak bir noktada musalehe edilmelidir.

Hüküm 2155– Kazancın hepsini ortaklardan birinin almasını veya zararın tamamını ortakların birinin ödemesini şart koşmuşlarsa bu ortaklık sakıncalıdır. ve o paylaşma zamanında ortak bir noktada musalehe edilmelidir.

Hüküm 2156– Ortaklardan biri fazla kâr alma şartı koymadıkları ve sermayelerinin de eşit olduğu taktirde, kâr ve zararı da eşit olarak alırlar. Sermayeleri eşit olmazsa, kâr ve zararı sermayeye göre bölmelidirler. Mesela; iki kişi ortak olur, birinin sermayesi diğerinin iki katı olursa, kâr ve zararda da ona düşen iki kat olur. İster her ikisi de aynı ölçüde iş yapsın veya biri diğerinden daha az veya hiç iş yapmasın hüküm değişmez.

Hüküm 2157– Ortaklık akdinde, her ikisinin alış veriş etmesini veya her birinin ayrı, ayrı alış veriş etmesini veya sadece birisinin alış veriş etmesini şart koşarlarsa, şarta uymaları gerekir.

Hüküm 2158– ortaklardan hangisinin alış veriş yapacağı belirlenmezse, onlardan hiçbirisi diğerinin izni olmadan o sermayeyle alış veriş yapamaz.

Hüküm 2159–Ortaklık sermayesi ihtiyarında olan ortak, ortaklık kurallarına uyması gerekir. Örneğin: veresiye almayı, peşin satmayı veya belirli bir yerden mal almayı, şart koşarlarsa, o şarta uyulmalıdır. Hiçbir şart konulmamışsa, şirketi zarara uğratmadan normal alış veriş yapılmalıdır. Alış veriş normal örfe uygun şekilde yapılmalıdır. Buna göre peşin satmak normale uygunsa veya ortak malı yolculuğa çıkarken yanında götürmeğe anlaşımlarsa buna amel etmesi gerekir. Ve eğer veresiye olarak verirse veya malı yolculukta kendi yanında götürürse, buna amel edebilir.

Hüküm 2160– Ortakların sermayesiyle alış veriş yapan bir ortak, yapılan anlaşmanın aksine veya hiçbir anlaşma olmadığı taktirde, normalin dışında alış veriş yaparsa, güçlü görüşe göre yapılan ortaklık sahih olsa da, şirketi zarara sokar, veya eldeki malın bir kısmının telef olmasına sebep olursa, o sorumludur. Ve bunun karşılığını ödemesi gerekir.

Hüküm 2161– Ortaklık sermayesiyle alış veriş yapan ortak, aşırı ileri gitmediği ve sermayenin korunmasında, kusur etmediği taktirde, sermayenin bir kısmı veya tamamı telef olursa, sorumlu değildir.

Hüküm 2162– Şirketin sermayesiyle alış veriş yapan ortak, sermayenin telef olduğunu söyler, ve şeri hakim karşısında yemin ederse, onun söylediğini kabul etmesi gerekir.

Hüküm 2163– İzinli ortaklıkta, ortakların tamamı bir birine tasarruf etme izninden vazgeçerlerse, hiç biri şirket malında tasarruf edemezler. Ortaklardan birisi vermiş olduğu tasarruf izninden vazgeçerse, ortakların hiç birisi ortaklık malında tasarruf edemez. Ama izni geri alan ortak, ortaklık malında tasarruf edebilir.

Hüküm 2164– izinli ortaklıkta, eğer ortaklardan birisi sermayenin taksimini isterse, ortaklık süresi dolmasa bile diğerlerinin kabul etmeleri gerekir. Ancak sermayenin bölünmesi, ortaklara önemli zararı dokunacaksa, taksim geciktirilir. Veya anlaşmanın zimninde müddet ki o anlaşmayı bozmak mümkün değilse örneğin alış veriş bitmediği sürece ortaklığın bitmeyeceğini şart etmişlerse anlaşmayı bozamazlar.

Hüküm 2165– İzinli ortaklıkta, ortaklardan biri ölür, delileşir veya bayılırsa, diğer ortaklar şirketin malında tasarruf edemezler. Aynı şekilde ortaklardan biri aptallaşırsa hüküm aynıdır.

Hüküm 2166– Ortaklardan birisi kendisi için veresiye bir şey alırsa kâr ve zararı kendine aittir. Ama eğer şirket için alır, diğer ortakta o veresiye anlaşmasına razıyım derse kar ve zarara her ikisinde ortaktır.

Hüküm 2167– Ortaklık sermayesiyle, bir anlaşma yaptıktan sonra, ortaklığın batıl olduğu anlaşılırsa, ortaklığın batıl olduğunu bilselerdi yinede bir birlerinin malını kullanmağa izin verirlerdi ise, anlaşma sahihtir. O muameleden elde edilen şeye de ortaklırlar. Ama eğer böyle değilse, diğerlerinin tasarrufuna razı olmayan ortak, arkadaşları bu anlaşmaya razıyız dedikleri taktirde, muamele sahihtir. Aksi taktirde muamele batıl olur. Her durumda şirket için çalışmış her bir şahıs, eğer bedava iş yapmak kastı yoksa, diğer ortaklardan yaptığı iş karşılığı miktarınca parasını alabilir. Fakat yaptığı işten dolayı alacağı para, kardan fazla olursa o miktardaki karı alabilir.

SULH (ANLAŞMA) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2168– İnsan bir başkasıyla anlaşma yapar, malından veya kazancından bir miktarını ona verir, karşılığında alacağını, veya herhangi bir hakkını ona bıraksın diye, karşı tarafta malının bir miktarını veya alacağını ona bırakmasına, veya onun tarafından olan hakkından vazgeçmesine sulh denir. Hatta karşılık almaksızın, malının bir miktarını veya malının menfaatini bağışlaması veya hakkını ona bırakması halinde de sulh sahihtir.

Hüküm 2169– Bir şey için birbirleriyle anlaşma(sulh) yapmak isteyenlerin, ergenlik çağına ermiş, akıllı ve sulh yapmak maksadında olmaları, kimsenin onları mecbur etmemesi, ve sulh yapa maksatları olması gerekir.

Hüküm 2170– Sulh akdini Arapça okumak gerekmez, herhangi bir kelimeyle bile eğer sulh edildiği anlaşılırsa sahihtir.

Hüküm 2171– Bir kişi koyunlarını çobana verir, mesela; bir yıl koyunlara bakacak, sütlerinden faydalanacak, yağından bir miktarını da sahibine verecek, bu durumda, sütü çobanın zahmeti ve verdiği yağ karşılığında sulh ederse sahihtir. Hatta koyunları bir yıllığına onun sütünden faydalanması için çobana kiraya verirse ve karşılığında bir miktar yağ koyun sahibine verilmesi kararlaştırılırsa, eğer yağ sütün karşılığı olarak sayılırsa sakıncalıdır. Eğer yağ başka faydaların karşılığı veya hem süt hemde başka faydalar karşılığı verilirse sakıncası yoktur.

Hüküm 2172– Başka birisinde olan alacağı veya hakkına karşılık sulh etmek isterse, karşı tarafında kabul etmesi gerekir. Ama alacağı veya hakkından vazgeçmek isterse, karşı tarafın kabul etmesi gerekmez.

Hüküm 2173– İnsan kendi borcunun miktarını bilir, alacaklı bilmezse, alacaklı alacağından az miktara sulh ederse, mesela; alacağı elli lira olur, on liraya sulh ederse, kalan kısmı borçluya helal olmaz. Ama borcun kalan kısmını alacaklıya söylemiş oda razı olmuşsa veya alacaklı miktarı bilmiş olsa da yine aynı miktara sulh edecek olursa, kalan kısım borçluya helal olur.

Hüküm 2174– İki kişi birbirlerinden alacaklı olurlar, alacakları mal aynı cinsten olursa ve miktarı, ağırlığı belli ise ve sulh yapmak isterlerse vacip ihtiyat gereği birinin ağırlığı diyerinden fazla olmamalıdır. Fakat eğer ağırlığı belli değilse birinin ağırlığının diğerinden fazla olduğuna ihtimal veriyorlarsa dahi sulh sahihtir.

Hüküm 2175– İki kişi bir kişiden alacaklı olursa veya iki kişi diğer iki kişiden alacaklı olursa, kendi alacaklarını birbirleriyle sulh yapmak isterlerse, alacakları şey aynı cinsten olup, ağırlığı da eşit olmalıdır. Mesela; her ikisi de on kilo buğday alacaklı olurlarsa, yapacakları musalehe sahihtir. Yine talep edilenin cinsi aynı olmasada hüküm aynıdır. Örneğin biri on kilo piring diğeri on iki kilo buğday alacaklı olursa muamale sahihtir. Fakat eğer onların alacakları aynı cinsten ve tartıyla ve ölçüyle alınıp satılıyorsa, ağırlıkları ve ölçüleri eşit olmazsa musalehe sakıncalıdır.

Hüküm 2176– Bir süre sonra alması gereken borcu peşin almak için daha az bir miktara sulh eder, maksadının alacağının bir kısmından vazgeçip geri kalanı peşin almak olursa, sakıncası yoktur.

Hüküm 2177– İki kişi birbirleriyle sulh ederse, her ikisinin isteğiyle de sulh bozulabilir. Yine muamele esnasında birisinin veya her ikisinin de sulhu bozmalarına karar verilmişse, sulhu bozma hakkına sahip olan sulhu bozabilir.

Hüküm 2178– Satıcı ve alıcı birbirlerinden ayrılmadan muameleyi bozabilirler. Aynı şekilde bir hayvan satın alan, üç gün içerisinde muameleyi bozabilir. Alınan cinsin parası üç gün ödenmez, alınan şey teslim alınmadıkça, satıcı muameleyi bozabilir. Ama bir mal üzerinde sulh edilirse, yukarıdaki üç durumda da muamele bozulamaz. Aynı şekilde alış veriş hükümlerinde açıklanan diğer sekiz durumlarda da sulh bozulabilir.

Hüküm 2179– Sulh yoluyla aldığı şey kusurlu olursa, sulhu bozabilir. Ama sakatla sağlaman farkını alırsa, sakıncalıdır.

Hüküm 2180– Malını birine sulh yoluyla veren, verirken şöyle şart bırakırsa: ben öldükten sonra varisim olmazsa sana bıraktığım şeyi vakfetmelisin. Karşı taraf kabul ederse o şarta uymalıdır.

KİRA HÜKÜMLERİ

Hüküm 2181– Kiraya veren ve kiralayan kişilerin mükellef, akıllı olmaları, kendi iradeleriyle kira anlaşmasını yapmaları ve kendi mallarında tasarruf hakkı olmaları gerekir. Aptal kişinin kendi mallarında tasarruf hakları olmadığından, bir şeyi kiralayıp ve kiraya veremezler.

Hüküm 2182– İnsan başka birinden vekâleten kiralayıp ve onun malını kiraya verebilir.

Hüküm 2183– Çocuğun velisi veya yakını çocuğun malını kiraya verirse, veya çocuğun kendisini başkasına ecir olarak verirse sakıncası yoktur. Eğer çocuğun buluş çağından bir miktar sonrasını da ecir olarak kararlaştırmışsa, çocuk buluş sonrası bölümü bozabilir. Fakat eğer buluşundan sonraki zamanı kiraya katmasalardı, çocuğun zararına olacaktı, çocuk ergenlikten sonra anlaşmayı bozamaz.

Hüküm 2184– Velisi olmayan öksüz çocuğu şer'i hakimnin izni olmadan kimse ecir tutamaz. Şer'i hakime ulaşılamazsa, birkaç adil kişinin izniyle o çocuğu ecir tutabilirler.

Hüküm 2185– Kiraya verenin, kiralayanın, kira akdini Arapça okumaları gerekmez. Eğer kiraya veren kendi malımı sana kiraya veriyorum, der kiralayan da kabul ettim, derse kira akdi sahihtir. Hatta konuşmadan mal sahibi kiraya vermek kastıyla malını kiracıya bırakır, kiracı da kiralamak kastıyla alırsa, bu kira anlaşması sahihtir.

Hüküm 2186– İnsan hiçbir akit okumadan, bir işi yapmak için ecir olmak isterse, işe başladığı andan itibaren anlaşma sahihtir.

Hüküm 2187– Konuşamayan bir insan, işaretle bir malı kiralayıp, kiraya verdiğini anlatabilirse, o anlaşma sahihtir.

Hüküm 2188– Bir ev, dükkan veya başka bir şey kiralandığında, mülk sahibi yalnız kiracının kendisinin faydalanmasını şart koşarsa, kiracı o mülkü üçüncü bir şahısa kiraya veremez. eğer kiraladığı meblağdan daha fazlasına bir başkasına kiraya vermek isterse, başka bir cinsten olsa da dükkan, daire veya ekili tarla olursa, vacip ihtiyat gereği onun üzerinde bazı çalışmalar yapılmalıdır. Örneğin, boyamalı, tamiratını yapmalı veya onu korumak için bazı zahmetlere katlanmalıdır.

Hüküm 2189– İnsan kiraladığının yalnız kendisi için çalışmasını şart koşarsa, onu başkasına kiraya veremez. başkasına kiraya verilemeyeceğini şart koşmazsa, vacip ihtiyat gereği kira bedeli bırakılan meblağdan fazla olmamalıdır. Ama başkasından taraf kiraya verirse fazla alabilir.

Hüküm 2190– Dükkan, ev, oda ve ecir dışında başka bir şeyi, örneğin,

tarla kiralat, sahibi kendi kullanması için şart komazsa, kiraladığı meblağdan fazlaya bir başkasına kiraya vermesi durumunda, kira akdinin sahih oluşu sakıncası yoktur.

Hüküm 2191– Ev veya dükkanı bir yıllığını yüz liraya kiralat, yarısını kendisi kullanır diğer yarısını başkasına yüz liraya kiraya verebilir. Ama kalan kısmını yüz liradan fazlaya kiraya vermek isterse, mesela yüz yirmi liraya kiraya verirse, tamir ve bakım gibi ona emek vermelidir.

KİRAYA VERİLEN MALIN ŞARTLARI

Hüküm 2192– Kiraya verilen malın birkaç şartı vardır:

1. Kiraya verilen mal belirlenmeli.evlerimden birini sana kiraya veriyorum, denirse, doğru değildir.
2. Kiralayan kiralık malı görmelidir. Eğer görmesi hali hazırda mümkün değilse, tüm özellikleri tamamen anlatılmalıdır.
3. Kiraya verilen şeyin teslim edilmesi mümkün olmalıdır. Firar eden veya yakalanması mümkün olmayan bir at kiraya verirse, kira anlaşması batıldır.
4. Kiralanan maldan yararlanıldığında telef ve yok olmamalıdır. Dolayısıyla ekmek, meyve ve benzeri yiyeceklerin kiraya verilmesi doğru değildir.
5. Kiralanan mal, kiralama amacında kullanılabilmelidir. Suyu olmayan, yağmur suyunun da yetersiz olduğu bir tarlanın ziraat için kiraya verilmesi doğru değildir.
6. Kiraya verilen şeyin, kiralama amacı olan menfaatinin sahibi olmalıdır. Sahibi, veli ve vekili olmayan bir şey kiraya verirse, asıl sahibi razı olursa sahihtir.

Hüküm 2193– meyvesinden faydanılması için ağacı kiraya vermek caizdir.

Hüküm 2194– Bir bayan sütünden faydalanılması için ecir olabilir. Kocasından izin almasına da gerek yoktur. Ancak süt verirken, kocasının hakkı zayi olursa, kocasından izinsiz ecir olamaz.

Hüküm 2195– Kiralanmasından amaçlanan faydaların dört şartı vardır:

1. Helal olmalıdır. Şarap satmak veya depolamak için dükkanın kiraya verilmesi, şarabın taşınması için bineğin kiraya verilmesi haramdır.
2. Para karşılığında yapılan işin, halk nazarında boş ve faydasız bir iş olmaması gerekir.
3. Kiraya verilen şeyin birden fazla faydası olursa, kiracının ne tür faydalanacağı belirlenmelidir. Mesela; binilen ve yük taşıyan bir hayvan, kiraya verilecekse binilecekmi, yükümü taşıyacak yoksa her ikisi içinmi kullanılacağı belirlenmelidir.
4. Kullanma müddeti belirlenmelidir. Eğer müddet belirlenmezse fakat yapılacak iş belirlenirse Mesela; terzinin belli bir elbiseyi belli özellikle dikmesi gibi olursa yeterlidir.

Hüküm 2196– Kiranın başlangıcı belirlenmemişse, başlangıcı anlaşma yapıldıktan itibaren.

Hüküm 2197–Bir daire bir yıllığına kiraya verilir, kirası ise anlaşmadan bir ay sonra başlayacağı kararlaştırılırsa, anlaşma sahihtir. Herne kadar akit okunurken ev başkası tarafından kiralanmış olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 2198– Kiranın müddeti belirlenmez, örneğin, oturulduğu müddetçe her ay on lira verilecek denilirse, kira anlaşması sahih olmaz.

Hüküm 2199– Kiracıya, daireyi aylık on liraya sana kiraya verdim, daha sonra her ne kadar oturursan aylık on lira kirasıdır. Der. Kiranın evveli belliyse, ilk ayın kira anlaşması doğrudur.

Hüküm 2200– Gariban ve ziyaretçilerin kullandığı bir ev, ne kadar kalacakları belli olmazsa, her gecesine mesela bir lira vereceklerini söyler, ev sahibi de razı olursa, o evin kullanılmasının sakıncası yoktur. Ancak kiranın müddeti belirlenmediği taktirde, ilk gecenin dışında yapılan anlaşma sahih değildir. ev sahibi ilk gecenin dışında istediğinde onları evden çıkarabilir.

KİRAYLA İLGİLİ ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Hüküm 2201– Kira karşılığında kiracının verdiği mal belirli olmalıdır. Buğday gibi tartıyla muamele ediliyorsa, ağırlığı belirlenmeli, tedavülde olan parayla olursa, miktarı belirlenmelidir. At, koyun gibi hayvanlardan olursa, onları görmeli veya tüm özellikleri söylenmelidir.

Hüküm 2202– Tarla ziraat için kiraya verilir, kira bedeli tarlanın mahsulü veya o an hazırda bulunmayan bir tarla gösterilirse, yapılan kira anlaşması sahih değildir. Ancak tarlanın mahsulâtı hâlihazırda mevcutsa, sakıncası yoktur.

Hüküm 2203– Bir şeyi örneğin ev, araba, at veya eşeği kiraya vermesiyle, kira bedeline sahip olur. Fakat kira bedelinden isteyeceği miktar sadece icarenin vaktinin geçtiği süre kadardır. Mesela bir evi ayda otuz liraya kiraya verirs, her geçen gün bir tümen isteme hakkına sahiptir. Yine bir işi yapmak için ecir olursa gerçi kiralananla birlikte ücretin sahibi olur fakat yaptığı iş kadar ücret isteme hakkına sahiptir. Fakat kiralayan şahıs ecirle kiralananla birlikte bütün ücreti veya kira bedelini vereceğini şart koşarsa veya işe başlamadan önce onları almak insanlar arasında normal olursa icare olduğu anda tamamını isteğebilir.

Hüküm 2204– Kiraya verilen şeyi teslim eder, her ne kadar kiracı teslim almaz veya teslim alır kira bitinceye kadar kiraladığından faydalanmazsa, kira bedelini ödemelidir.

Hüküm 2205– İnsan bir işi belli günde yapması için ecir olur, aynı günde iş mahallinde bulunur, işveren o işi başka birisine yaptırırsa dahi ecir'in ücretini ödemelidir. Mesela; bir terziyi elbise dikmek için belirli bir gün ecir tutar, terzi işi yapmak için belirlenen gün iş mahallinde hazır bulunursa, her ne kadar kumaşı dikmesi için terziye teslim etmese bile, terzi işsiz olsun veya kendisi veya başkası için çalışsın, terzinin ücretini ödemelidir.

Hüküm 2206– Kira müddeti bittikten sonra kiranın batıl olduğu anlaşılırsa, kiracı kiralanan malın rayiç bedelini sahibine ödemelidir. Mesela; bir daireyi bir yıllığına yüz liraya kiralar, daha sonra kiranın batıl olduğu anlaşılırsa, dairenin rayiç kira bedeli elli lira olursa, elli lirayı ödemelidir. Eğer rayiç kirası iki yüz lira olursa iki yüz lirayı ödemelidir. Aynı şekilde kira müddetinden bir miktar geçtikten sonra, kira anlaşmasının batıl olduğu anlaşılırsa, geçen müddet için de mülk sahibine uygun bir miktar kira vermelidir.

Hüküm 2207– Kiralanan şey telef olursa, eğer onu korumakta ihmallik yapılmamış ise, kullanmakta da aşırılık yapılmamışsa, herhangi bir sorumluluğu yoktur. Mesela; terziye bir miktar kumaş verilirse ve kumaş telef olursa, o kumaşı korumakta terzi ihmallik yapmamış, kullanımında dikkatsizlik etmemişse, karşılığında birşey vermek zorunda değildir.

Hüküm 2208– Sanatkâr, aldığı malı zayi ederse, sorumludur.

Hüküm 2209– Kasap bir hayvanı boğazlar, onu haram ederse, ister ücret karşılığı kesiyor olsun isterse ücretsiz, o hayvanın bedelini sahibine vermelidir.

Hüküm 2210– Bir hayvan yük taşımak için kiralanır, yük miktarı belirlenir, belirlenen yükten fazla yüklenir, hayvan telef olur veya onda bir sorun oluşursa, sorumludur. Yük miktarı belirlenmez, normalden fazla yüklenirse, hayvan telef olur veya onda bir sorun oluşursa, yine sorumludur. Her iki durumda da normal ücretten daha fazla ödenmelidir.

Hüküm 2211– Bir hayvan kırılabilir yük için kiralanır, yüklendikten sonra hayvan düşer veya ürküp yükünü kırarsa, hayvan sahibi sorumlu değildir. Ancak hayvan (sahibi tarafından) normalden fazla dövülür veya yıkılması için başka bir şey bilerek yapılırsa, hayvan bundan dolayı düşerek yükünü kırarsa, sahibi sorumludur.

Hüküm 2212– Bir çocuğu sünnet eden, sünnet ederken çocuğa bir zarar verirse veya öldürürse, sünnetçi sorumludur. Ama sünnetçi eğer en baştan, çocuğa bir zarar gelirse ben bundan sorumlu değilim derse, sorumlu değildir.

Hüküm 2213– Doktor bir hasta için kendi eliyle ilaç verir veya ilaç yazar, o ilaçtan hasta ölür veya zarar görürse, tedavide her ne kadar ihmalkarlık yapmasa da, doktor sorumludur. Fakat sadece falan ilaç falan hastalık için iyidir derse hasta o ilacı kullanarak ölür veya bir zarara uğrarsa doktor sorumlu değildir.

Hüküm 2214– Doktor hastaya, veya hastanın velisine eğer bir zarar görürsen ben sorumlu değilim. Derse, dikkatli davranır, hastaya bir zarar dokunur veya ölürse, doktor sorumlu değildir.

Hüküm 2215– Kiracı ve kiraya veren, kendi rızalarıyla kira anlaşmasını bozabilirler. Aynı şekilde kira anlaşmasında her iki taraf veya bir taraf, istediğinde anlaşmayı bozabilir, şartı konursa, anlaşmaya göre kira kararını bozabilirler.

Hüküm 2216– Kiraya veren veya kiracı aldatıldığını anlarsa, kira anlaşmasını yaparken aldatıldığının farkında değildiyse, anlaşmayı bozabilir. Fakat anlaşma aktini okurken, kandırılsam dahi anlaşmayı bozmaya hakkım yoktur derse, anlaşmayı bozmaya hakkı yoktur.

Hüküm 2217– Bir şey kiraya verilir, teslim etmeden başkası tarafından gasp edilirse, kiracı anlaşmayı bozabilir. Daha önce mal sahibine verdiği kaporayı da geri alabilir. Veya anlaşmayı bozup gaspçının elinde olduğu müddetin kirasını normal bir şekilde keserek anlaşmayı bozmayabilir. Buna göre bir hayvanı bir aylığına on liraya kiralar, bir başkası o hayvanı on gün boyunca gasp ederse, on günün normalde ücreti on beş lira olursa, kiracı on beş lirayı gaspçıdan alabilir.

Hüküm 2218– Kiralanan şeyi teslim aldıktan sonra, onu başkası gasp ederse, kira anlaşmasını bozamaz. Normal miktarda malın kirasını gaspçıdan alabilir.

Hüküm 2219– Kira müddeti bitmeden, mülk kiracıya veya bir başkasına satılırsa, kira anlaşması bozulmaz. Kiracı kira ücretini ödemelidir.

Hüküm 2220– Kira anlaşmasından önce, kiralanan şey kullanma amacından düşerse, anlaşma bozulur. Kiracının mal sahibine verdiği kapora da geri ödenir. Çok az kullanımı kalırsa fakat kirada belirlenen durumda olmazsa anlaşma sahihtir fakat yinede dilerse anlaşmayı bozabilir.

Hüküm 2221– Bir mülk kiralılır, kira müddetinden bir müddet geçtikten sonra kiracının faydalanmak amacıyla kiraladığı mal kullanımdan düşerse, geri kalan anlaşma bozulur. Geçen müddetin anlaşmasını bozup normal ücretini ödeyebilir.

Hüküm 2222– İki odalı bir ev kiraya verilir, odalardan birisi yıkılırsa, , ev sahibi anında evi eskisi gibi yaparsa, ve ondan faydalanma hakkı hiçbir zarar görmezse kira anlaşması bozulmaz. Kiracı da anlaşmayı bozamaz. yapılmaya kalkılırsa, önceki durumundan çok farklı bir şey ortaya çıkacaksa, yani kiracının o evden faydalanması zarar görecektse olursa, o zarar miktarınca kira anlaşması batıl olur Kiracı isterse, kullandığı müddetin rayiç ücretini ödeyerek tüm anlaşmayı bozabilir.

Hüküm 2223– Kiraya veren veya kiracı ölürse, kira anlaşması bozulmaz. Ancak evin kullanımı yalnız onun hayatta olduğu müddet için olursa, mesela; birisi hayatta olduğu müddetçe evin menfaati ona ait olduğunu vasiyet eder, o da evi kiraya verir, kira anlaşması bitmeden ölürse, öldüğü andan itibaren anlaşma bozulur. O andaki sahibi sözleşmeyi imzalarsa, anlaşma sahih olur. Kiraya verenin ölümünden sonraki haklar, mülkün intikal ettiği yeni sahibine aittir.

Hüküm 2224– Eğer iş sahibi işçi tutması için ustaya vekâlet verirse, usta söylenen meblağın altında işçi tutarsa, geriye artan miktar usta için haramdır. İş sahibine geri vermelidir. Ama evi yapmak için ecir olur, kendisi veya bir başkasına yaptırmakta yetkili olursa, çalıştırdığı işçilere işverenin vermiş olduğu miktarın altında bir miktar öder, kendisi az da olsa emek vermiş olursa, geri kalan fazlalık kendine helal olur.

Hüküm 2225– Belli boyayla boyanması için boyacıya verilen kumaş başka bir boyayla boyanırsa, hiçbir ücret talep edilemez.

CUALE (ÖDÜL KOYMA) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2226– Cuale; insan kendisi için yapılan işin karşılığında, belli bir meblağın ödemesini gerektiren anlaşmadır. Mesela; kim kayıp olan malımı bulursa ona on lira vereceğim derse, bu kararı bırakana “cail” yapana ise “amil” denir. Kirayla, cuale arasında farklılıklar vardır, bu fark, kirada anlaşmadan sonra ecir işi yapmak zorunda, iş sahibi de ücretini ödemek zorundadır. Cuale de ise, amil belli kişi olsa da, o işi yapmak zorunda değil, iş yapılmadıkça cail de borçlu değildir.

Hüküm 2227– Cailin, buluş çağına ermiş ve akıllı oması gerekir. kendi ihtiyarı doğrultusunda anlaşma yapmalı, şer’i açıdan kendi malında tasarruf edebilmelidir. Buna göre, aptal- malını anlamsız yerlerde harcayan- bir insanın cuale anlaşması sahih değildir.

Hüküm 2228– Cail için yapılmak istenen iş, haram veya anlamsız olan işlerden olmamalıdır. Mesela; kim şarap içerse, veya gece karanlığında korkunç bir yere giderse, ona on lira vereceğim derse, yapılan bu anlaşma sahih değildir.

Hüküm 2229– vermesi kararkastırılan malı eğer belirlemiş olursa mesela; her kim benim kaybolan atımı bulursa bu buğdayı ona vereceğim derse, buğdayın nerenin malı olduğunu veya değerinin ne kadar olduğunu söylemesine gerek yoktur. fakat malı belirlemezse mesela; benim atımı bulana on kilo buğday vereceğim derse, o zaman buğdayın bütün özelliklerini söylemesi gerekir.

Hüküm 2230– Yapılacak işin ücretini cail belirlemezse, mesela; cail, kim çocuğumu bulursa, ona bir miktar para vereceğim derse, miktarını belirtmez, çocuğu birisi bulursa, halk arasında karşılığı neyse ve ona ne kadar verilmesi gerekiyorsa ona bu miktarı ödemelidir.

Hüküm 2231– Amil anlaşmadan önce işi yapar veya anlaşmadan sonra ücret almamak kastıyla yaparsa, ücret alamaz.

Hüküm 2232– Amil işe başlamadan cail ve amil anlaşmayı bozabilirler.

Hüküm 2233– Amil işe başladıktan sonra, cail anlaşmayı bozmaya kalkarsa, sakıncası yoktur. Ancak amille anlaşarak yaptığı iş miktarınca orfe uygun şekilde bir miktar ücret vermelidir.

Hüküm 2234– Amil, işi bitirmeden bırakabilir. Ancak bitirmemesi cail veya iş sahibine zarar verecekse, o işi tamamlamalıdır. Mesela; bir insan, kim gözümü ameliyat ederse, ona belli bir miktar vereceğim derse ve doktor ameliyata başlarsa, yarıda bırakmasıyla göz sorunlu olacaksa, ameliyatı tamamlamalıdır. Eğer yarım bırakırsa, cail herhangi bir hak talep edemez ve işi yarıda bıraktığından dolayı oluşan kusur için sorumludur.

Hüküm 2235– Amil işi bitirmeden bırakırsa, mesela o iş cailin atını bulmak ise, at bulunmadıkça caile faydası olmaz ve bu durumda amil atı bulmadan vazgeçerse hiçbir ücret talep edemez. Yine cail ücret vermek için işin bitmesini şart koşarsa Mesela; kim elbisemi dikerse ona on lira vereceğim derse, amacı yapılan işin miktarına göre ücret ödemek olursa, amilin yaptığı iş oranında ücretini ödemelidir. Herneladar ihtiyat bir türlü anlaşarak bir birlerini razı etmeleri gerekir.

MUZARAA (EKİM ÜZERİNE ANLAŞMA) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2236– Muzara’a: yer sahibinin tarlasını mahsulünün bir bölümü karşılığında ziraatçıya vermesidir. Bu malın yarısını veya üçte birini vermek, gibi anlaşmalı ama on kilo veya yüz kilo alırım veya vereceğim diye bir anlaşma yapamaz.

Hüküm 2237– Muzaraa’nın birkaç şartı vardır:

1. Yer sahibi ziraacıya, zemini sana bıraktım derse ve zari de Kabul ettim derse veya hiçbir söz söylemeden yer sahibi tarlayı ziraat için ziraatçıya bırakır ziraatçı da kabul ederse, anlaşma sahih olur.
2. Yer sahibi ve ziraatçı mükellef, akıllı ve anlaşmayı kendi iradeleriyle yapmalıdırlar.

Aptal olmamalı yani malını gereksiz yerlerde harcayan biri olmamalıdır.

3. Mülk sahibi ve ziraatçı zeminin gelirinin tamamından faydalanmalıdır. Buna göre eğer önce gelen mahsül birinin ve sonraki mahsülse diğerinin olsun diye anlaşılırsa yapılan muzaraa batıldır.
4. Mülk sahibi ve ziraatçı mülkün mahsulünden yarı veya üçte bir hisse almalıdır. Hiç birisi için hisse belirlenmez veya mülk sahibi ziraatçıya, bu tarlamı al üzerinde ziraat yap bana ne verirsene ver. Derse, yapılan anlaşma sahih değildir
5. Mahsulün alınması mümkün olan, ziraatçının ihtiyarında olan müddet tayin edilmelidir. Müddet en azından mahsulün alınacağı miktar kadar olmalıdır.
6. Tarla ziraata müsait olmalıdır. Halı hazırda ziraat mümkün olmaz, bazı çalışmalar yaparak ziraata müsait hale getirilmesi mümkün olursa, yapılan anlaşma sahihtir.
7. Her biri farklı bir şey ekmek isterse, Ziraatçının ekeceği cins olmalıdır. Ama belli bir ziraat hedeflerinde yoksa cinsi belirlemek gerekmez. Ne ekileceği de belliyse, belirtilmesine gerek yoktur.
8. Mülk sahibi tarlanın hangi tarla olduğunu belirtmelidir. farklı ziraatta kullanılan birden fazla tarlası olursa, ve bir birlerinden farklı olurlarsa eğer şöyle derse, tarlalarımın birinde zirrat yap ve hangisi olduğunu belirtmezse muzaara batıldır. Ama yerler arasında fark yoksa tayin edilmesine gerek yoktur.
9. Tohum, gübre gibi ziraata lazım olan şeylerin kime ait olduğu belirlenmelidir. Ama hangi harcamayı kimin yapacağı belliyse, tayin edilmesine gerek yoktur.

Hüküm 2238– Mülk sahibi ziraatçıyla, mahsulün bir bölümü yalnız birine ait, geri kalanı aralarında bölüşeceklerini kararlaştırırsa, yapılan muzaara batıldır. her ne kadar belli miktarı aldıktan sonra geriye bir şey kalacağı bilinse dahi, yapılan anlaşma batıl olur.

Hüküm 2239– Ziraat için belirlenen müddet biterse ve ürün alınmazsa mülk sahibi kirayla veya kira vermeden orada kalmasına razı olursa ve ziraat yapanda buna razı olursa sakıncası yoktur. fakat malik razı olmazsa ziraatçıye mahsülü toplamasını söyleyebilir. Fakat eğer ziraatı toplamak aptalca olursa ozaman onların işini yoluna koyması için şeri hakime müraacat etmeleri gerektiği görüşü uzak bir görüş değildir.

Hüküm 2240– Herhangi bir sebepten, dolayı zeminde ziraat yapmak mümkün olmazsa mesela, suyu kesilmesinden dolayı tarlada ziraat yapmak mümkün olmazsa, anlaşma bozulur. Ama tarlanın tasarrufu ziraatçıda olduğu halde ve hiçbir mazereti yokken, tarla sahibinin de hiçbir tasarrufu söz konusu değilken ziraat yapmazsa, o müddetin normal kirasını mülk sahibine ödemelidir.

Hüküm 2241– Mülk sahibi ve ziraatçı birbirinin razılığı olamdan anlaşmayı bozamazlar. Ama anlaşmada her iki tarafın veya bir tarafın anlaşmayı bozabileceği şartını bırakılırsa, bırakılan şart gereği anlaşmayı bozabilirler. Aynı şekilde tarafların biri şartlara uymazsa, karşı taraf anlaşmayı bozabilir.

Hüküm 2242– Ziraat anlaşmasından sonra, mülk sahibi veya ziraatçı ölürse, anlaşma bozulmaz. Varisler onların yerinde ve sorumludurlar. Ama anlaşmada ziraatçının kendisinin tarlada ziraat etmesi şartı koşulur ve ziraatçı vefat ederse, anlaşma bozulur. Ama ürün görülür bir büyüklüye gelmişse, ziraatçının hakkı varislerine ödenmelidir. Ziraatçının diğer hakları da, varislere miras olarak verilir. Varisler, ziraatın yerde kalmasına, mülk sahibini mecbur edemezler.

Hüküm 2243– Ziraattan sonra anlaşmanın batıl olduğu anlaşılırsa, ekilen tohum mülk sahibinden olursa, hâsılatı da mülk sahibine aittir. Ziraatçının vermiş olduğu emeğin bedeli, harcamaları, kiradadığı inek veya hayvan ki o zeminde çalışmıştır tamamı kendisine

ödenmelidir. Tohum ziraatçıdan olursa, hâsılatı da ziraatçıya aittir. Tarlanın kirası, mülk sahibinin harcamaları ve verdiği emeğin karşılığı mülk sahibine ödenmelidir.

Hüküm 2244– Ekilen tohum ziraatçının olur, ekildikten sonra anlaşmanın batıl olduğu anlaşılırsa, mülk sahibi ve ziraatçı ücretli veya ücretsiz ziraatın tarlada kalmasına razı olurlarsa, hiçbir sakıncası yoktur. Mülk sahibi razı olmazsa, mülk sahibi ziraatçıyı zamanından önce ziraatını kaldırmaya, mecbur edebilir. Bu mahsulün değerinin düşmesine sebep olursa dahi mal sahibinin bunun telafisini vermesine gerek yoktur. ziraatçı mal sahibine birşeyler vermeye razı olsa dahi yinede mahsulün yerde kalmasına onu mecbur edemez.

Hüküm 2245– Müddet dolup hasılat toplandıktan sonra, ziraatın kökü tarlada kalırsa, ikinci yıl yeşerip yeniden mahsul verirse, kökte ortaklık şartı bırakılmışsa ikinci yılın mahsulüde birinci yılda olduğu gibi paylaşımları gerekir. Ve eğer paylaşmazsa sakıncalıdır ve kendi aralarında anlaşmaları gerekir.

MUSAKAT (SULAMA ÜZERİNE) VE HÜKÜMLERİ

Hüküm 2246– Meyvesi kendine ait veya ihtiyarında olan kişi, meyvesinin belli bir bölümü karşılığında, belli bir süre için sulayıp bakmak amacıyla meyve ağacını bir başkasına vermesine musakat denir.

Hüküm 2247– Meyve vermeyen, söyüt ve çınar ağacı gibi ağaçların musakat muamelesi sahih değildir. fakat meyve vermeyen ama yaprak ve gülü gibi değerli mahsulü bulunan, kına ağacı gibi yaprağından kına yapılan, ağaçların musakat anlaşması sahihtir.

Hüküm 2248– Musakat anlaşmasında akit okunması gerekmez. Ağaç sahibi musakat amacıyla ağaçlarını bir şahıs bırakır, şahıs aynı amaçla üzerinde çalışmaya başlarsa, yapılan anlaşma sahihtir.

Hüküm 2249– Mülk sahibi, ağaçların bakımını üstlenen kişi, mükellef, akıllı olmalı ve anlaşmayı kendi iradeleriyle yapmalıdırlar. Aynı zamanda malını yersiz harcayan aptal da olmamalıdırlar. Mülk sahibi şeri olarak malını kullanma yetkisinin olamsı gerekir. Bahçıvanın ise kendi malında tasarruf etmek durumunda kalmasına gerek yoktur. fakat musakat anlaşmasında malın masraflarını şart koşarsa bu durumda malında tasarruf etme hakkı olmalıdır.

Hüküm 2250– Musakatın müddeti, belli olmalıdır. Anlaşmanın başlangıcı belirlenir, sonu mahsulün alınması olarak bırakılırsa, sahihtir.

Hüküm 2251– Anlaşan tarafların her birinin hakkı yarı, üçte bir ve benzeri miktarda olmalıdır. Meyvenin yüz kilosu mal sahibinin, geri kalan bahçıvan'ın olduğu kararlaştırılırsa, yapılan muamele batıldır.

Hüküm 2252– Musakat anlaşmasının, mahsulün çıkmasından önce yapılması şart değildir. Mahsul çıktıktan sonra, bakılması, sağlam kalması ve daha iyi mahsul elde edilmesi için yapılması gereken işlerin olduğu bir dönemde, yapılan anlaşma da, sahihtir. Ancak meyve yetiştikten sonra batıldır. Hernekadar ağacın yetiştirilmesi, meyvenin toplanması veya korunması gibi işler kalırsa, yinede yapılan muamele batıldır.

Hüküm 2253– Kavun ve salatalık gibi bostan meyvelerinin musakat anlaşması sahihtir.

Hüküm 2254– Yağmur suyu veya yerin rutubetinden sulanan başka sulamaya ihtiyacı olmayan ağaçların, kazmak ve döllemek gibi diğer bakımlara ihtiyaç olursa, musakat anlaşması sahihtir.

Hüküm 2255– Musakat anlaşması yapan iki kişi, anlaşarak muameleyi bozabilirler. Musakat anlaşmasında her iki tarafın veya bir tarafın, anlaşmayı bozabileceği şartı konursa, anlaşma gereği muameleyi bozabilirler. Musakat anlaşmasında bazı şartlar bırakılır, şartlara uyulmadığı taktirde şartın kendisine faydası olan taraf anlaşmayı bozabilir.

Hüküm 2256– Mülk sahibi ölürse, musakat anlaşması bozulmaz. Varislere intikal eder.

Hüküm 2257– Ağaçların bakımından sorumlu kişi ölür, anlaşmada kendisinin bakması şart koşulmazsa, varislere intikal eder, kendileri işi yapmaz veya yaptırmazlarsa, şer’i hâkim ölenin malından ecir tutar, mahsulü de, mülk sahibi ve varisler arasında taksim eder. Anlaşmada kendisinin ağaçlara bakması şart koşulursa, ölümüyle anlaşma bozulur.

Hüküm 2258– Tüm mahsulün mülk sahibine ait olduğu şartı konursa, musakat anlaşması batıl olur, mahsul ise mal sahibinindir. Çalışan hiçbir ücret talep edemez. Ama mahsulün tamamı bahçıvanın diye bir anlaşma olursa musakat batıldır. Mal sahibi bahçıvanların uygun şekilde onlara vermelidir. Ama anlaşma başka sebepten batıl olursa, ağaçlara bakanın normal ücreti mal sahibi tarafından ödenmelidir. Normal ücret anlaşmadan fazla olur ve farkında olmuşsalar, fazla ödenmesi gerekmez.

Hüküm 2259– Ağaç dikmek için bir yer başkasına verilir, ve orada ağaç dikilirse oluşan şeyler he ikisinede ait olursa, muamele batıldır. Buna göre ağaçlar zemin sahibinin malı olursa ağaçlar olgunlaştıktan sonra da yine zemin sahibinindir. Ve onları yetiştiren şahısa parasını vermelidir. Eğer ona bakanın malı idilerse büyüdükten sonra da onun malıdır. Onları sökebilir, fakat ağaçları sökmekle oluşan boşlukları doldurması gerekir. Ve yerin kirasını ağaçları diktiği andan itibaren yer sahibine vermesi gerekir. Yer sahibi ağaçları söktürmeyip kira almaya devam edebilir. Veya ağaçları sökmeye onu mecbur bırakabilir. Ve o fiyat farkını da ağaç sahibine vermesi gerekir. Mesela ağacın değeri sökülmeden önce yüz liradan fazlaysa ve söküldükten sonra elli lira değeri olursa malik ağaçları sökmüşse veya sökülme emrini vermişse elli lira ağaç sahibine vermesi gerekir. Bu söylenenlerin tamamı musakat anlaşması olduğu zaman geçerlidir. Fakat kiralama ve sulh da sahihtir.

KENDİ MALINDA TASARRUF HAKKI OLMAYANLAR

Hüküm 2260– Mükellef olmayan bir çocuk, kendi malında şer’i açıdan tasarruf hakkına sahip değildir. Kız çocuğunun ergen olması hicri kameri yılından, dokuz yaşını bitirip on yaşına girmesidir. Erkeklerde ise aşağıdaki üç şeydir;

1. Kameri ayına göre on beş yaşı bitirmesi
2. Avret mahallinin üzerinde ve göbek altında kalın tüy bitmesi.
3. Uykuda meni gelmesi.

Hüküm 2261– Yüzde kalın sakalın ve bıyıkların, göyüs kıllarının, koltuk altı kıllarının çıkması ve sesin kalınlaşması ve bu gibi alametler balığ olma alametleri değildir.

Hüküm 2262– Deli ve Aynı şekilde malını anlamsız yerlerde harcayan aptal, kendi malından tasarruf edemez.

Hüküm 2263–Bazen deli, bazen de akıllı olan kişi, delilik döneminde malında yapmış olduğu tasarruf sahih değildir.

Hüküm 2264– İnsan, ölümüne neden olacak bir hastalık nedeniyle, malından kendisi, ailesi ve misafirleri için, aşırı ve israf olmayacak bir şekilde, harcayabilir. Malını değerine satıp ve kiraya verebilir. Servetini, değerinden daha ucuza bir başkasına satabilir veya bağışta bulunabilir. Üçte birden fazla olur, varisler de izin vermezlerse dahi herhangi bir sakıncası yoktur.

VEKÂLET HÜKÜMLERİ

Vekâlet, insanın müdahale hakkı olduğu bir işi, ondan taraf yapması için bir başkasına müdahale hakkı vermesidir. Mesela; evini satması için veya bir bayanı ona nikâh etmesi için, vekil edebilir. Aptal, kendi malında tasarruf hakkı olmadığı için, malını satmaya bir başkasını vekil edemez.

Hüküm 2265– Vekâlette akit okunması gerekmez. Bir kişiye vekâlet verdiğini anlatır, karşı taraf kabul ettiğini anlatabilirse yeterlidir. Mesela, malını satması için birine verir, oda malı teslim alırsa, vekâlet sahihtir.

Hüküm 2266– İnsan başka şehirde bulunan birisini, vekâletname yazarak onu vekil eder, oda kabul ederse, vekâletname, her ne kadar bir müddet sonra ulaşsa da, vekâlet sahihtir.

Hüküm 2267– Müvekkil ve vekil, akıllı olup, kendi maksat ve iradeleriyle vekâlet anlaşmasını yapmalıdırlar.

Hüküm 2268– İnsan yapamayacağı veya şer'i açıdan yapmaması gereken konularda, başkasından taraf vekil olamaz. Mesela, hac ihramında olan, nikâh akdi okumaması gerekirken, nikâh akdini okumak için başkası tarafından vekil olamaz.

Hüküm 2269– İnsan, tüm işleri için bir başkasını vekil edebilir. Ama işlerinden birisi için vekil eder ve o işi tayin etmezse, yapılan vekâlet sahih değildir.

Hüküm 2270– Eğer vekil azledilirse, azil haberini aldıktan sonra, vekâlet verilen işi yapamaz. Haber ulaşmadan vekâlet aldığı işi yaparsa, yapılan iş sahihtir.

Hüküm 2271– Müvekkil olmasa da, vekil kendini vekâletten düşürebilir.

Hüküm 2272– Vekil, yapması gereken işten dolayı, bir başkasını vekil edemez. Ancak müvekkil vekilin bir başkasını vekil tutması için yetki vermişse, vermiş olduğu yetki doğrultusunda hareket edebilir. Buna göre, eğer benim için vekil tut demişse, ondan taraf vekil tutmalıdır, kendinden taraf değil.

Hüküm 2273– Vekil müvekkili için bir başkasını vekil tutarsa, o vekili azledemez. Birinci vekil ölür veya müvekkil onu azlederse, ikinci vekâlet batıl olmaz.

Hüküm 2274– Vekil müvekkilinin izniyle bir başkasını kendisine vekil tutarsa, müvekkil ve birinci vekil ikinci vekili azledebilirler. Birinci vekil ölür veya azledilirse, ikinci vekâlet batıl olur.

Hüküm 2275– Bir işi yapmak için birkaç kişi vekil edilir, her birine kendisinin yalnız o işi yapması için izin verilirse, onlardan her biri o işi yapabilir. Onlardan biri ölürse, diğerlerinin vekâleti bozulmaz. Ama hepsinin birlikte iş yapmaları söylenir veya mutlak olarak siz ikiniz benim vekilimsiniz derse, yalnız olarak o işi yapamazlar. Vekillerden biri ölürse, başka vekillerin vekâleti de, bozulur.

Hüküm 2276– Vekil veya müvekkil ölür, baygın veya deli olursa, vekâlet bozulur. Aynı şekilde bir şeyin üzerinde tasarruf edilmesi için vekâlet verilir ve o şey telef olursa, mesela, satmak için vekil olduğu koyun ölürse, yapılan vekâlet batıl olur.

Hüküm 2277– İnsan birisini bir işi yapmak için belli bir meblağ karşılığında vekil ederse, o iş yapıldıktan sonra belirlenen meblağı ona ödemelidir.

Hüküm 2278– Vekil, kendisine bırakılan malın korunmasında tembellik yapmazsa, ona verilen tasarruf izninin haricinde onda tasarruf etmezse, tesadüfen o mal telef olursa, ondan sorumlu değil.

Hüküm 2279– Vekil, ona bırakılan malı korumakta tembel davranır, veya verilen iznin dışında ondan faydalanırsa, o mal telef olursa, ondan sorumludur. Mesela satılması için verilen elbiseyi giyer, oda telef olursa, bedelini müvekkile ödemelidir.

Hüküm 2280– Vekil, ona izin verdikleri tasarrufun haricinde başka bir tasarrufta bulunur, mesela, satılması için verilen elbiseyi giyer, daha sonra izin verdikleri tasarrufta bulunursa, yapılan tasarruf sahihtir.

BORÇ HÜKÜMLERİ

Müminlere borç vermek, özellikle muhtaç olanlara, hadislerde çok tavsiye edilen müstehap amellerdendir. Hz. Peygamber(s.a) şöyle buyurmuş: kim mümin kardeşine borç verir, genişliye çıkana kadar ona zaman tanırsa, hesapsız ve hızlı bir şekilde sıratından geçer. Ve yine mümin kardeşi borç ister ve ona vermezse (imkanı olduğu halde) cennet ona haram olur.

Hüküm 2281– Borçta, akit okunmasına gerek yoktur. Borç kastıyla biri bir şey verir, karşı taraf da o maksatla alırsa, sahihtir. Fakat miktarın tam olarak belli olması gerekir.

Hüküm 2282– Borçlu borcunu verdiğinde, alacaklı kabul etmelidir. **Hüküm 2283–** Borç anlaşmasında, geri ödenmesi için bir vakit belirlenirse, vacip ihtiyat gereği, alacaklı müddet dolmadan alacağını isteyemez. Ama hiç müddet belirtilmemişse, alacaklı istediği zaman alacağını talep edebilir.

Hüküm 2284– Belli bir vakti olmayan veya vakti ulaşan borcu alacaklı talep ederse, borçlu ödeme gücüne sahipse, anında ödemelidir. Geciktirirse, günahkârdır.

Hüküm 2285– Borçlu, oturduğu ev ve olmadığı taktirde zahmete düşeceği ev eşyaları dışında hiçbir şeye sahip değilse alacaklı, alacağını ondan talep edemez. borcunu ödeyebilecek duruma gelmesini beklemelidir.

Hüküm 2286– Borçlu olup borcunu ödeyemeyen, alış veriş yapabilirse veya işi alış veriş olursa, çalışıp borcunu ödemesi vacip ihtiyat gereğidir.

Hüküm 2287– Borçlu, borç verene ulaşamaz, ilerde de ona veya varislerine ulaşmaktan ümidini keserse, şer'i hâkimden izin alarak, sahibinden taraf fakire vermelidir. Fakat alacaklı seyyid değilse ihtiyat gereği o malı fakir seyyide vermemesi gerekir.

Hüküm 2288– Ölen birinin malı onun kefen, defin ve borçları gibi vacip harcamalarından fazla değilse, varlığının bu masraflara harcanması gerekir, varislere bir şey ulaşmaz.

Hüküm 2289– eğer bir insan para, altın veya gümüş gibi şeyler borç alırsa ve onun değeri düşerse veya kaç katına çıkarsa, aldığı miktar kadarını geri vermesi yeterlidir. Fakat her ikiside o miktardan başka bir miktara razı olurlarsa sakıncası yoktur.

Hüküm 2290– Borç alınmış malın kendisi duruyor, alacaklı onun kendisini talep ediyorsa, borçlunun onu vermesi değildir. Aynı şekilde, borçlu aldığının aynısını alacaklıya vermek müstehap ihtiyat gereğidir.

Hüküm 2291– Borç veren geri aldığı daha fazla almayı şart koşarsa, mesela; on kg buğday verir, on beş kg buğday alacağını şart koşarsa veya on adet yumurta verir on bir adet yumurta almayı şart koşarsa, faiz ve haramdır. Borçlunun verilen borçla birlikte alacaklıya bir iş yapması, borcu geri verirken yanında başka bir şeyde vermesi, mesela, bir lira borcu geri verirken yanında birde kibrit vermesini şart koşarsa, faiz ve haramdır. Aynı şekilde almış olduğu borcu özel bir şekilde geri vermeyi şart koşulursa, mesela, işlenmemiş bir miktar altın borç verir işlenmiş halde geri almayı şart koşarsa, faiz ve haramdır. Hiçbir şart olmadan borçlunun kendisi borcundan fazla vermesinin sakıncası olmadığı gibi müstehaptır.

Hüküm 2292– Faiz vermek faiz almak gibi haramdır. fakat bir şahıs borç olarak faizli para alırsa aldığı parayı kullanabilir. Fakat faiz şartı ve fazla istenen para batıldır ve günahıdır. faiz şartının batıl ve günah oluşu borç alma işinin tamamını batıl etmez.

Hüküm 2293– Buğday ve benzeri şeyleri faizli olarak borç alırsa, onunla ziraat yaparsa, elde etmiş olduğu mahsul, borç verenin malı değildir.

Hüküm 2294– Bir elbise alınır, faizli parayla karışan parayla elbisenin borcu ödenirse, elbiseye malik olur. Onu kullanmasının ve onunla namaz kılmasının sakıncası yoktur. Elbiseyi alırken satana, bu elbiseyi faizli parayla alıyorum derse, şu manadaki onun değerini belirlenmiş bir miktar para karşılığı verirse ve onun yerine başka bir para vermeğe (isterse dahi) hakkı olmazsa o elbiseği giymek haramdır. onu giymenin haram olduğunu bilirse, onunla mamaz kılmakta batıl olur.

Hüküm 2295– İnsan, birisine bir miktar para verir, başka bir şehirde ondan taraf verdiği miktardan daha az alırsa, sakıncası yoktur. Buna serfi berat denir.

Hüküm 2296– İnsan birisine bir şey verir, başka şehirde fazlasını alırsa, mesela doksan dokuz lira verir ve on gün sonra başka bir şehirde yüz lira geri alırsa faiz ver haramdır. fakat fazlalığı alan şahıs o fazlalık karşılığında bir mal verirse veya bir iş yapars sakıncası yoktur.

Hüküm 2297– insanın bir başkasından alacağı olursa, onu senet veya çek olursa onu zamanından önce değerinden daha az bir miktara satarsa sakıncası yoktur.

HAVALE HÜKÜMLERİ

Hüküm 2298– İnsan kendisinden alacaklı olan kişiyi, borcunu almak için bir başkasına havale eder, alacaklı da kabul ederse, ileride açıklanacağı gibi, havale şartlarıyla gerçekleşirse, havale edilen şahıs borçlu durumundadır. Alacaklı talebini birinci borçludan isteyemez.

Hüküm 2299– Borçlu, alacaklı ve borcu ödemesi için havale edilen kişi, mükellef ve akıllı olmalı, onları kimse mecbur etmemeli, malını anlamsız yerlerde harcayan aptal biri olmamalı, şeri olarak kendi mallarında tasarruf etme hakkına sahip olmaları gerekir. Fakat havale eden havale ettiği şahısdan alacaklı olmazsa kendi malında tasarruf etme hakkı şart değildir. Hatta tasarruf etmekden yasaklanmış olsa dahi yine de havale sahihtir.

Hüküm 2300– borcu olmayanın havale vermesi eğer razı olursa sahihtir. Yine insan borçlu olduğu şeyin dışında başka bir şey havale etmek isterse mesela birine arpa borcu varsa buğday havale verirse razı olmadığı sürece havale sahih değildir

Hüküm 2301– İnsan havale ettiğinde borçlu olmalıdır. Birisinden borç almak istiyorsa, borçlanmadan önce, daha sonra borçlanacağı borcu ödemesi için bir başkasına havale edemez.

Hüküm 2302– Havale anlaşmasında, havalenin cins ve miktarı belli olmalıdır. İnsanın birisine on kg buğday ve on lira borcu olur, belirlemeden, havale ettiği kişiye, bunlardan birisini falan şahıstan al derse, yapılan havale anlaşması sahih değildir.

Hüküm 2303– Borç miktarı aslında belli olur, borçlu ve alacaklı havale ederken onun miktar ve cinsini bilmezlerse, yapılan havale sahihtir. Mesela, alacaklı alacağını deftere yazar, deftere bakmadan havale eder, daha sonra deftere bakıp miktarını alacaklıya söylerse, yapılan havale sahihtir. Fakat ona havale olan şahıs borçlu olmazsa, havalenin sahih oluşu sakıncalıdır.

Hüküm 2304– Her ne kadar havale olunan kimse fakir olmaz, borcu ödemekte kusur göstermese bile, alacaklı havaleyi kabul etmeyebilir.

Hüküm 2305– Havale edene borcu olmayan, havaleyi kabul ederse, havalenin miktarını ödemediği önce havale eden şahıstan havalenin miktarını talep edemez. Ve eğer alacaklı alacağı miktardan daha azını isterse, havaleye razı olan şahıs havalenin tamamını havale eden şahıstan talep edemez.

Hüküm 2306– Havale anlaşması yapıldıktan sonra, havale anlaşmasını Yapan taraflar havaleyi bozamazlar. Havale olunan şahıs havale yapıldığında fakir değildi, daha sonra fakirleşse de, alacaklı da anlaşmayı bozamaz. Aynı şekilde havale yapılırken fakir olur, alacaklı da fakir olduğunu biliyorduyorsa, anlaşmayı bozamaz. Ama fakir olduğunu bilmez daha sonra anlarsa, o ana kadar ödemeye imkânı olmamışsa, alacaklı anlaşmayı bozup alacağını havale edenden talep edebilir.

Hüküm 2307– Borçlu, alacaklı ve havale olunan şahıs veya bunlardan birisi havale anlaşmasını bozma hakkı anlaşmada bırakırsa, bırakılan anlaşma gereği havale anlaşmasını bozabilirler.

Hüküm 2308– Havale eden kendisi borcu öderse; havale edilen kişi havale edene borçludur. Ödemesini o istemişse, havale eden o miktarı havale edilen kişiden alabilir. Ama havale edilen borçlu değil ve havale edenin ödemesini o istememişse, ödenen şeyi havale edilen şahıstan talep edemez.

REHİN (İPOTEK) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2309– Borçlunun, borcunu ödemediği taktirde alacağını karşılaması için alacaklının yanında bir miktar mal koymasına rehin denir.

Hüküm 2310– Rehinde akit okumak gerekmez. Borçlu olan malını alacaklıya rehin kastıyla verir, oda aynı maksatla alırsa, rehin sahihtir.

Hüküm 2311– Rehin verenin, alanın mükellef, akıllı olmaları, kimsenin onları mecbur etmemesi, rehin verenin aptal olmaması gerekir. Yani malını boş yere harcama yapmayan biri olması gerekir.

Hüküm 2312– İnsan şer'i açıdan tasarruf edebileceği bir malı sadece rehin bırakabilir. bir başkasının malını sadece eğer sahibinden izin alırsa rehin olarak bırakabilir.

Hüküm 2313– Rehin bırakılan şeyin alım satımı sahih olmalıdır. Şarap ve benzeri şeyler rehin olarak bırakılamaz.

Hüküm 2314– Rehin bırakan malın tüm menfaati, sahibine aittir.

Hüküm 2315– Rehin alan ve rehin veren kişiler, birbirlerinin izni olmadan o malı bir başkasının mülkiyetine veremezler. Mesela bağışta bulunmak veya satarak bunu yapamazlar. Fakat birisi onu satar veya başkasına bağışta bulunursa, diğer tarafda buna razı olursa sakıncası yoktur.

Hüküm 2316– Rehin alan, rehin aldığı malı sahibinden izin alarak onu satarsa, ondan almış olduğu para malın kendisi gibi rehin değildir. Aynı şekilde, sahibinden izinsiz satılır, daha sonra sahibi razı olursa, sakıncası yoktur. Rehin bırakılan mal sahibinin izniyle satılır, parasının rehin kalması kararlaştırılırsa, karara uyulmalıdır. Uyulmadığı taktirde yapılan muamele batıldır. Rehin alan ona izin verirse batıl olmaz.

Hüküm 2317– Borçlu, borcunu vermesi gerektiğinde, alacaklı ister, fakat borçlu vermezse; alacaklının rehin aldığı malı satma hususunda vekâleti varsa onu satıp hakkını alabilir. Vekâleti olmadığı taktirde sahibinden izin almalıdır. Sahibine ulaşamıyorsa, şer'i hâkimden izin almalıdır. Her iki durumda da, fazlalık olursa borçluya geri vermelidir.

Hüküm 2318– Borçlu, oturduğu ev ve ihtiyacı olan ev eşyasının dışında başka bir şeyi olmazsa, alacaklı ondan alacağını talep edemez. Ama rehin bıraktığı mal ev veya ev eşyası gibi şeylerden olursa, onu satıp alacağını ondan alabilir.

ZAMANET HÜKÜMLERİ

Hüküm 2319– İnsan bir başkasının borcunu ödemeğe zamin olursa, onun zamaneti Arapça olmasa dahi her hangi bir dille alacaklıya senin alacağını vermeğe zamin oldum diğе söylemesi gerekir. Alacaklının razı olduğunu karşıdakini belirtmesi gerekir. Borçlunun razı olması şart değildir.

Hüküm 2320– Zamin ve alacaklı, mükellef ve akıllı olmalıdır. Onları kimse mecbur etmemeli ve aptal olmamalıdır. Alacaklı şeri olarak kendi malında tasarruf edebilme hakkına sahip olabilmesi gerekir. Borçluda bu şartların olması gerekmez. Mesela, bir insan, bir çocuk, aptal veya delinin borcuna zamin olursa, sahihtir.

Hüküm 2321– Zamin olması için bir şart bırakır, mesela şöyle der; borçlu borcunu ödemezse, ben ödeyeceğim yücem. onun zamin olması batıldır. Fakat söz vermiş olması babından, vermesinin doğruluğu uzak görüş değildir. Şöyleki eğer borçlu olan borcunu ödemezse, oda bunu kendisinin ödeyeceğini söylerse sakıncası yoktur. fakat borç onun sorumluluğuna geçmez.

Hüküm 2322– Borcunu ödemek için, zamin olunan kişinin borçlu olması gerekir. Bir insan birisinden borç almak ister, borç alınmadıkça ondan taraf zamin olunmaz. Fakat sorumluluğu kendi üzerine alması babından sahih oluşu uzak görüş değildir.

Hüküm 2323– Zamin olmak için, borçlu, alacaklı ve borcun cinsi belli olmalıdır. İki kişinin bir kişiden alacağı olur, ikisinden birisini ödemeye zaminim derse, hangi borcu ödeyeceğini belli etmediği için, onun zamin olması batıldır. Aynı şekilde insanın iki kişiden alacağı varsa ve insan bu iki kişiden birisinin borcunu vermekde ben zaminim derse ve hangisinin olduğunda

belirtmezse bu zemanet batıldır. Yine eğer birisine on lira para ve on kg buğday borcu olur, borçların hangisi olduğu belirtilmeden, birisine ben zaminim derse, sahih değildir.

Hüküm 2324– Alacaklı, alacağını zamine bağışlarsa, zamin borçludan bir şey talep edemez. Eğer ondan bir miktarını bağışta bulunursa o miktarı isteyemez.

Hüküm 2325– İnsan, birisinin borcunu ödemeye zamin olursa, zamin olmaktan vazgeçemez.

Hüküm 2326– Zamin ve alacaklı ihtiyat gereği istediklerinde zemanet anlaşmasını bozma şartı bırakamazlar.

Hüküm 2327– İnsan, zamin olduğunda alacaklının alacağını ödeyecek durumda olur, daha sonra fakirleşse bile, alacaklı zemanet anlaşmasını bozamaz, alacağını da borçludan talep edemez. Aynı şekilde, zamin olduğunda ödeme gücü olmadığı ve bunun alacaklı tarafından bilindiği ve ona razı olması durumunda, alacaklı anlaşmayı bozamaz.

Hüküm 2328– İnsan zamin olduğunda, alacaklının alacağını ödeyecek durumda olmaz, alacaklı da durumun farkında değilse, daha sonra farkına varırsa, zaminin artık gücü olursa onun zamin oluşunu iptal etmek isterse sakıncalıdır.

Hüküm 2329– Borçlunun izni olmadan, bir şahıs onun borcunu ödemek için zamin olursa borçlu olan şahıstan herhangi birşey alamaz.

Hüküm 2330– Eğer birisi borçlunun izniyle onun borcunu ödemek için zamin olursa, alacaklıya verdiği miktarı borçludan isteyebilir. Ama vereceyi şeyden başka birşey alacaklıya verirse, vermiş olduğu şeyi borçludan isteyemez. Mesela eğer on kilo buğday borcu varsa ve zamin on kilo pirinç verirse, ondan pirinç talep edemez. Sadece buğdayı isteyebilir. Ama kendisi pirinç vermeye razı olursa verebilir.

KEFALET HÜKÜMLERİ

Hüküm 2331– Kefalet, alacaklı ne zaman borçluyu isterse borçluyu hazır bulunduracağına söz vermesidir. Söz verene de kefil denir.

Hüküm 2332– Arapça olmasa da, kefilin her hangi bir dille alacaklıya, borçluyu istediğinde hazır bulunduracağını anlatırsa, ben kefilim nezaman borçluyu istersen ben onu sana getireceğim ve alacaklı da kabul ederse, kefalet sahih olur. Kefaletin sıhhatinde, vacip ihtiyat gereği borçlunun da rızasıda kefaletin sahih oluşunda önemlidir.

Hüküm 2333– Kefil, mükellef ve akıllı olmalıdır. Kefalet mecbur edilmemelidir. Kefil olduğu kişiyi hazır etme gücüne sahip olmalıdır. **Hüküm 2334–** Aşağıda zikredilen beş şey kefaleti bozabilir:

1. Kefil, borçluyu alacaklının yanında hazır bulundurması,
2. Alacaklının borcu ödendiği durumunda.
3. Alacaklı alacağından vazgeçerse
4. Borçlu ölürse.
5. Alacaklı, kefili kefaletten serbest bırakırsa.

Hüküm 2335– Bir insan borçluyu alacaklının elinden zorla kurtarır, alacaklı ona ulaşamazsa, borçluyu serbest bırakan şahıs borçluyu alacaklının yanında hazır bulundurmalıdır.

VEDİA (EMANET) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2336– İnsan, malını başka birine verir, ona bu senin yanında emanet kalsın der, oda kabul ederse, veya mal sahibi hiçbir şey söylemeden malını koruması için ona bıraktığını anlatır, oda koruma kastiyle alırsa, ileride açıklanacak emanet hükümlerine göre amel etmelidir.

Hüküm 2337– Emaneti veren ve alanın her ikisi de, mükellef ve akıllı olmalı, onları kimse mecbur etmemelidir. İnsan bir malı çocuk veya deli birisine bırakır veya çocuk ve deli bir malı insana emanet olarak bırakırsa, sahih değildir.

Hüküm 2338– İnsan, bir çocuktan veya bir deliden bir şeyi emanet olarak alırsa, sahibine geri vermelidir. Alınan mal çocuğun veya delinin kendisine ait ise, velisine vermelidir. Mal sahibine ulaşmada tenbellik eder ve mal telef olursa, bedelini ödemelidir.

Hüküm 2339– İnsan, emaneti koruyamıyorsa, vacip ihtiyat gereği kabul etmemesi gerekir.

Hüküm 2340– İnsan, mal sahibine onun malını korumaya müsait olmadığını anlatır ve ondan emaneti almaz, buna rağmen mal sahibi malını ona emanet olarak bırakır gider, o mal telef olursa, emanet bırakılan kişi sorumlu değildir. Müstehap ihtiyat gereği mümkün olduğunca o malı korumalıdır.

Hüküm 2341– Emaneti bırakan kimsi istediği zaman onu geri alabilir ve emaneti alan istediği zaman onu geri verebilir.

Hüküm 2342– İnsan, emaneti korumaktan vazgeçer ve anlaşmayı bozarsa, emanet aldığı malı bir an önce sahibine, veli veya vekiline ulaştırmalı veya onlara emaneti artık saklamayacağını haber vermelidir. Hiçbir mazereti olmadan emaneti onlara ulaştırmaz veya haber vermezse, mal telef olursa bedelini ödemelidir.

Hüküm 2343– Emaneti kabul eden bir kimsenin, onu korumak için münasip bir yeri yoksa, onu korumak için korunmasında ihmallik yapıldı denilmeyecek bir yer ayarlaması gerekir. Eğer münasip bir yer bulupda bırakamazsa ve mal da telef olursa, bedelini ödemelidir.

Hüküm 2344– Emaneti kabul eden bir kişi, onu korumakta ihmallik yapmaz, hakkı olmadığı şekilde kullanmaz, tesadüfen o mal telef olursa, ondan sorumlu değildir. Ama korunmasında ihmallik eder mesela, malı bir zalimin bulabileceğine ihtimal verdiği bir yere bırakır ve o mal telef olursa, sahibine bedelini ödemelidir.

Hüküm 2345– Malının korunması için mal sahibi belli bir yeri tayin eder, emaneti kabul edene şöyle derse, ne olursa olsun benim malımı burada korumalısın. Emaneti alan onu başka bir yere götüremez, eğer başka yere götürür ve o mal telef olursa, ondan sorumludur. Eğer başka bir yere götürür ve mal telef olursa sorumludur.

Hüküm 2346– Mal sahibi malının korunması için belli bir yeri tayin eder, ancak onun yanında o yerin hiçbir özelliği olmadığı anlaşılırsa, emanet alan kişi onu daha emniyetli veya birinci yer gibi bir başka yere intikal edebilir. Mal orda telef olursa, zamin değildir.

Hüküm 2347– Mal sahibi deli olursa, emanet alan şahıs derhal onu mal sahibinin velisine ulaştırmalı veya ona haber vermelidir. Şeri bir özürlü olmaksızın eğer malı velisine vermezse ve haber vermede de tenbellik ederse ve mal telef olursa, bedelini ödemelidir.

Hüküm 2348– Mal sahibi ölürse, emanet alan şahıs o malı varislere ulaştırmalı veya onlara haber vermelidir. Eğer malı varislere vermezse ve onlara haber vermede de tenbellik ederse ve mal telef olursa, emanetçi zamindir. Ama vereseleri araştırmak mesela ben varisim diyen şahıs gerçekten varismi veya başka varisleride var mı diye araştırır ve onları belirlemek için malı saklar ve o mal telef olursa, sorumlu değildir.

Hüküm 2349– Mal sahibi ölür ve mal birkaç varise intikal ederse, emanetçi o malı tüm vereselere veya hepsinin vekiline vermelidir. Başkalarından izinsiz o malı vereselerden birisine verirse, başka vereselerin hakkından sorumludur.

Hüküm 2350– Emanetçi ölür veya devamlı olarak deli olursa, Varis veya velisi mal sahibine bir an önce haber vermeli veya emaneti onlara ulaştırmalıdır.

Hüküm 2351– Emanetçi, kendinde ölüm alametleri görür, mümkün olursa emaneti sahibine veya vekiline ulaştırmalıdır. Ve eğer onlara ulaşmak mümkün değilse, şeri hakime vermelidir. Eğer şeri hakime ulaşamıyorsa ve eğer onun varisi emin biriye ve emanetten haberi varsa vasiyet etmeğe gerek yoktur ve eğer böyle olmazsa vasiyet etmelidir ve şahit tutmalıdır. Şahide ve vasiyet ettiği kimseye malın sahibini, cinsini ve tüm özelliklerini ve yerini söyler.

Hüküm 2352– Emanetçi, kendinde ölüm alametleri görür, ve bir önceki meselede açıklanmış üzere amel etmezse ve emanet telef olursa, ihtiyat gereği karşılığını ödemelidir. Onu saklamada kusuru olmasa ve hasatalıktanda iyleşirse veya bir müddet sonra pişman olursa ve vasiyet etse dahi yine de karşılığını ödemelidir.

ARİYAT (ÖDÜNÇ ALIP VERME) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2353– Ariyet; insan kendi malını kullanmak için karşılıksız bir başkasına vermesidir.

Hüküm 2354– Ariyet de, akit okunması gerekmez. Mesela, bir elbiseyi ariyet olarak birisine verir, oda aynı maksatla alırsa, sahihtir.

Hüküm 2355– Gasp edilmiş bir şeyi veya kendi malı olup da kiraya verdiği bir şeyi ariyet verirse, gasp olan malın sahibi ve kiralayan şahsın razı oldukları taktirde, sahih olur.

Hüküm 2356– Menfaati kendisine ait olan bir şeyi, mesela, kiraladığı bir şeyi başkasına ariyet verebilir. Ama eğer kira sözleşmesinde kendisinin kullanması şartı koşulursa, sahibinden izinsiz onu başkasına ariyet olarak veremez.

Hüküm 2357– Deli, çocuk, müflis ve aptal malını ariyet olarak verirse sahih değildir. Ama veli maslahat görür velisi olduğu kişinin malını ariyet olarak verirse, sakıncası yoktur. eğer çocuk velisinin izniyle kendi malını ariyer olarak vermesinde herhangi bir sakıncası yoktur.

Hüküm 2358– Ariyet aldığı malın korunmasında ihmellik etmez, ondan anlamsız yararlanmazsa, tesadüfen o mal telef olursa, ondan sorumlu değildir. Ariyet verirken, telef olursa alanın sorumlu olacağı şartı bırakılır veya ariyet verilen şey altın veya gümüş olursa, bedelini ödemelidir.

Hüküm 2359– Altın veya gümüşü ariyet olarak alır, telef olduğunda sorumlu olmayacağını şart koşarsa ve telef olursa, sorumlu değildir. **Hüküm 2360–** Ariyet veren ölürse, ariyet alan, aldığı şeyi onun varislerine vermelidir.

Hüküm 2361– Ariyet veren şer'i açıdan malında tasarruf edemez hale gelir, mesela, deli olursa, ariyet alan, aldığı şeyi onun varislerine vermelidir.

Hüküm 2362– Ariyet veren istediği zaman ariyet anlaşmasını bozabilir. Ve istediği zaman onu geri alabilir. Ve yine Ariyet alan istediği zaman ariyet anlaşmasını bozabilir. Ve istediği zaman onu geri verebilir.

Hüküm 2363– Helal kullanımı olmayan mesela, kumar aleti veya yemek içmek için altın ve gümüş kabın ariyet verilmesi batıldır. Ancak ziynet amacıyla verilmesinin sakıncası yoktur. hernekadar bunu terketmek ihtiyat gereğidir.

Hüküm 2364– Yün ve sütünden faydalanmak için koyunu, çiftleşmek için erkek hayvanı ariyet olarak vermek, sahihtir.

Hüküm 2365– Ariyet olarak aldığı şey, sahibine, sahibinin veli veya vekiline geri verilir, daha sonra telef olursa, ariyet alan sorumlu değildir. Ancak sahibi veya sahibinin vekil ve velisinden izinsiz alırsa, her ne kadar sahibinin devamlı götürüp bıraktığı mesela, sahibinin o at için yapmış olduğu tavlaya bırakır, daha sonra telef olur veya bir başkası onu telef ederse, ondan sorumludur.

Hüküm 2366– Necisi bir şey ariyet olarak verilirse, ve temiz olması şart olan bir yerde kullanılan birşeyse mesela yemek yemeleri için necis bir kabı ariye olarak verirse onun necis olduğunu ariyet alana söylemelidir. Fakat necis bir elbiseyi namaz kılması için ariyet olarak verirse, onun necis olduğunu söylemesine gerek yoktur.

Hüküm 2367– Ariyet aldığı şeyi sahibinden izinsiz bir başkasına ariyet veya kiraya veremez.

Hüküm 2368– Ariyet olarak aldığı bir şeyi sahibinden izin alarak başkasına ariyet olarak verir, ariyet alan birinci kişi ölür veya deli olursa, ikinci ariyet batıl olmaz.

Hüküm 2369– Ariyet olarak aldığı malın gaspı olduğunu anlarsa, onu sahibine geri vermelidir. Ariyet veren şahsa geri veremez.

Hüküm 2370– Gasp edilmiş olduğunu bildiği bir malı ariyet olarak

alır ve onu kullanır ve elinde telef olursa, sahibi o malın bedelini ve kullandığı müddetin ücretini ondan veya gasp etenden alabilir. Ariyet alan şahıstan eğer malı alırsa, sahibine verdiği meblağı ariyet aldığı gaspçıdan talep edemez.

Hüküm 2371– Ariyet olarak aldığı malın gasp edilmiş olduğunu bilmez ve elinde telef olur, mal sahibi telef olan malın bedelini ariyet alandan alırsa, sahibine vermiş olduğu miktarı oda ariyet verenden alabilir. Ama ariyet aldığı şey altın veya gümüş olursa veya ariyet veren verdiğiyi malın telef olması durumunda bedelinin ödeneceğini şart koşmuşsa, sahibine vermiş olduğu bedeli ariyet verenden talep edemez.

NİKÂH (EVLİLİK) HÜKÜMLERİ

Mukaddes islam dininde evlilik çokca tavsiye edilmiştir. Hatta imam sakdık (as) buyurmuştur, eşi olan erkek veya eşi olan bayanın kıldığı iki rekat namaz bekar erkek veya bekar bir bayanın kıldığı yetmiş rekat namazdan daha faziletlidir.

Yine bayanlara kocalarına karşı saygılı olmaları ve onlarla iyi geçinmeleri tavsiye edilmiştir. Hazreti resulü ekrem (saa) Allah yolunda öldürülenlerin sevabını anlatınca kadınlar arz ettiler; bize böyle bir sevap yok (çünkü kadınlardan cihad kaldırılmıştır.) hazret buyurdu: eğer kocalarınızla iyi geçinirseniz, Allah yolunda öldürülmüş kimsenin sevabını alırsınız.

Yine islam dininde erkeğin eşine karşı güzel ahlaklı davranması çokca tavsiye edilmiştir. Allah resulü (saa) şöyle buyurmuştur: sizin en iyiniz ailesine iyilik edeniniz ve yine Allah katında sizin en sevimliniz ailesine iyilik edeninizdir.

Evli kadının kocası için süslenmesi müstehaptır. Yaşlı bayan olsa dahi, kocası kör olsa dahi ve kor koca için süslenmek güzel koku sürmektir. Yine evli erkek için, eşini rahatsız edecek şeylerden ki şeri açıdan haram olmamalarına ramen onlardan uzak durması müstehaptır. Örneğin beden ve elbisenin pis ve kirli oluşu.

Evlemek isteyen erkek alacağı bayanın dindar ve güzel ahlaklı olmasına dikkat etmelidir. Sadece onun dış güzelliğine ve malının çokluğuna bakamamalıdır. Yine evlenmek isteyen bir bayan, erkeğin dindarlığına ve güzel ahlakına bakmalıdır. Günahkar veya şarap içen veya kötü ahlaklı birini seçmesi mekruhtur.

Evlilik akdinin okunmasından sonra kadın erkeğe ve erkekte kadına helal olur. Evlilik akdi iki şekildir: sürekli evlilik ve geçici evlilik. Sürekli evlilik, müddeti olmayan daimi bir evliliktir. Bu evlilikte akdi okunan kadına daime denir. Daimi olmayan geçici evlilik, evliliğin müddeti belirlenir. Mesela; bir kadını bir saat, bir gün, bir ay veya bir yıl ve daha fazla bir müddet için kendine nikâhlar. Bu ikinci akde mut'a veya sığa denir.

AKİD HÜKÜMLERİ

Hüküm 2372– Daimi ve geçici evlilikte akit okunmalıdır. Kadın ve erkeğin razı olması yeterli değildir. Evlilik akdini kadın ve erkek kendileri okuyabilir veya onlardan taraf okuması için bir başkasını vekil edebilirler.

Hüküm 2373– Vekilin erkek olması şart değildir. Kadın da evlilik akdini okumak için başkasından taraf vekil olabilir.

Hüküm 2374– Erkek ve kadın vekillerinin akdi okuduklarına emin olmadıkça bir birlerine mahremce bakamazlar. Vekilin akdi okuduğuna ihtimal vermek yeterli değildir. Ama vekil eğer akdi okudum derse bu yeterlidir.

Hüküm 2375– Kadın, bir kişiyi onu başka bir erkek için on günlüğüne akdetmesi için vekil eder, on günün başlangıcını tayin etmezse, vekil istediği zaman onu on günlüğüne o erkeğe şu şartla akdedebilir belirlenen müddeti aktle birlikte yapmalıdır. Mesela akti okuduğu andan itibaren on gün boyunca onun aktinde kalmasıdır. Ancak kadının belli gün ve saati kastettiği anlaşılırsa, akdi onun kastettiğine göre okumalıdır.

Hüküm 2376– Bir kişi, daimi ve geçici evlilik akdi için iki kişi tarafından vekil olabilir. Aynı şekilde, insan evleneceği kadının vekili olarak onun nikâh akdini kendisi için okuyabilir. Kadının aktini kendine okuyorsa ihtiyat gereği akti iki kişi okumalıdır.

DAİMİ AKDİN OKUNUŞU

Hüküm 2377– Daimi evliliğin akdini kadın ve erkek kendileri okumak isterlerse, (mihrin miktarını belirledikten sonra) önce kadın şöyle der: “Zevveçtuکه نفسي االسدكی ل مالوم” yani tayin edilen mihir üzerine kendimi sana eş ettim. Fazla ara vermeden erkek de şöyle der: “Kabiltuttezc که االسدهل ملوم ویا کابیلتن نیکاهه االسدهل ملوم” yani evlenmeyi kabul ettim derse okunan akit sahihtir. Akdi okumak için başkasını vekil ederlerse; mesela, erkeğin ismi Ahmet kadının ismi de Fadime olursa, kadının vekili şöyle der: “Zevveçtu müvekkileti Fadime, müvekkileke Ahmed alessedaki ل مالوم.” Fazla ara vermeden ardından erkeğin vekili şöyle derse: “Kebiltuttezc لی müvekkili Ahmede alessedaki ل مالوم” sahih olur. Müstehap ihtiyat gereği kadının söylediği lafızla erkeğin söylediği lafız aynı olmalıdır. Mesela kadın, “zevveçtu” derse erkekte, “kebiltuttezc” demelidir.

GEÇİCİ AKDİN OKUNUŞU

Hüküm 2378– Erkek ve kadın, geçici evliliğin akdini kendileri okumak isterlerse, müddet ve mihiri tayin ettikten sonra kadın şöyle der: “Zevveçtuکه نفسي فیل müddeti ل مالومتی ایل میهری ل مالوم” fazla ara vermeden erkek, “kebiltuttezvice که فیل müddetیل ملومتی ایل میهریل ملوم” derse, sahih olur. Geçici evlilikte akdi okumak için başkasını vekil ederlerse, kadının vekili erkeğin vekiline şöyle der: “mettetu müvekkileti müvekkileke که فیل müddeti ل مالومتی ایل میهری ل مالوم” fazla ara vermeden erkeğin vekili “kebiltu لی müvekkili hakeza” derse, akit sahihtir.

AKDİN ŞARTLARI

Hüküm 2379– Evlilik akdinin birkaç şartı vardır:

1. İhtiyat gereği -sahih- Arapça okunmalıdır. Erkek ve kadının Arapça okuması mümkün değilse, ihtiyat, sahih arapça bilen birini vekil olarak tutmaları gerekir. Eğer vekil tutmaları mümkün değilse, başka dille kendileri okuyabilirler. Ancak “zevveçtu” ve “kebiltu” kelimelerinin anlamını ifade eden kelimeler kullanılmalıdır.
2. Akdi okuyan erkek ve kadın veya vekilin, akdi okurken inşa kastiyle okumalıdır. Yani eğer kadın ve erkek kendileri akdi okuyorlarsa, kadın “zevveçtuکه نفسي” demesiyle maksadı kendisini ona eş etmek olmalıdır. Erkeğin “kebiltuttezc” demesiyle o kadının kendisine eş olduğunu kabul etme kastiyle söylemelidir. Akdi erkek ve kadının vekilleri okuyorsa, “zevveçtu” ve “kebiltu” demekle onları vekil eden erkek ve kadının karı koca olduklarını, kastetmelidirler.
3. Akdi okuyanın akli dengesi yerinde olmalıdır. İhtiyat gereği baliğ olmalıdır. İster kendi için isterse başkası için okusun farketmez.
4. Karı kocanın vekil veya velileri, akdi okurlarsa, akdi okurken karı ve kocayı tayin etmelidirler. Mesela; onların ismini söyler veya onlara işaret edebilirler. Bir kişinin birkaç kızı olur, bir erkeğe şöyle der, “zevveçtuکه ایلدا بناتی” yani kızlarımdan birisini sana eş ettim. Oda, “kebiltu” yani kabul ettim derse, akit okunurken kız belli edilmediği için, okunan akit batıldır.
5. Evlenen kız ve erkek, evliliğe razı olmalıdırlar. Zahirde kadının evliliğe isteksizce razı olduğu anlaşılırsa, fakat önceden razı olduğu anlaşılırsa akit sahihtir.

Hüküm 2380– eğer akidde bir harf bile yanlış okunursa ve kelimenin anlamını değiştirirse akit batıldır.

Hüküm 2381–Evlilik akdini okuyan – her ne kadar azda olsa – anlamını bilir ve kelimeleri o anlamda kullanırsa, okunan akit sahihtir. Akdin tüm manasını teferruatlı bilmesine gerek yoktur. Mesela, Arap dilinde fiil failin ne olduğunu bilirse, yeterlidir.

Hüküm 2382– Bir kadın ve erkeyi kendilerinden izinsiz birbirlerine akdedilir daha sonra haberleri olduğunda o akde izin verirlerse, okunan akit sahihtir.

Hüküm 2383– Kadın veya erkeğin veya onlardan birisini evlenmeye mecbur ederlerse, akit okunduktan sonra izin verirlerse, okunan akit sahihtir. Akdi yenilemek daha iyidir.

Hüküm 2384– Baba ve büyük baba, mükellef olmayan erkek veya kız çocuğu veya deli olan birini başkasıyla evlendirebilirler. Çocuk, ergenlik çağına ulaştığında ve deli iyileştiğinde onun için yapılan evliliği, ona zararı dokunmuşsa, o evliliği isterse kabul isterse reddedebilir. Ama zararı olmamışsa, o evliliği bozamaz.

Hüküm 2385– Ergenlik çağına ulaşmış ve maslahatını teşhis edebilecek duruma gelmiş bekâr bir kız, kendi hayatı kendi nezaretinde olmaz, evlenmek isterse Vacip ihtiyat gereği babası veya büyük babasından izin almalıdır. Anne ve kardeşlerin izni şart değildir.

Hüküm 2386– Kızın babası ve babasının babası kayıpsa veya kız bakire olmazsa baba ve dedenin izni şart değildir.

Hüküm 2387–Baba veya büyük baba, ergen olmayan erkek çocukları için kız alırsa, çocuk ergenlikten sonra o kızın nafakasını vermelidir.

Hüküm 2388–Baba veya büyük baba, ergenlik çağına ulaşmamış çocuğunu evlendirirse, akit okunduğunda çocuğun mihri ödeyecek malı varsa kadının mehrini vermekte sorumludur. Akit okunduğu zaman malı yoksa, baba ve büyük baba mihiri ödemelidir.

AKDİ BOZMA HAKKI VEREN KUSURLAR

Hüküm 2389– Erkek, akitten sonra kadında, aşağıdaki yedi kusurdan birisinin olduğunu anlarsa, akdi bozabilir.

1. Delilik. (devamlı olmasa bile)
2. Cüzam hastalığı.
3. Beres hastalığı(bir çeşit deri hastalığıdır)
4. Körlük.
5. Yatalak veya hissedilir şekilde felç olması. Fakat felçlik ayak sürümek kadar olursa o başka.
6. Ifza olmuş kadın, yani hayız ve idrar yolu veya dışkı yolu birleşen kadın.
7. Cimaya engel olması halinde, rahminde et veya kemik olması.

Hüküm 2390– Kadın, kocasının nikâhtan önce deli olduğunu anlar veya nikâhtan sonra kocasının (ister ilişkiden önce olsun ister ilişkiden sonra olsun) deli olduğunu veya erkeklik aleti olmadığını anlarsa veya nikâhtan sonra ilişkiden önce kocasının aleti kesilirse, veya hastalıktan dolayı ilişkide bulunamıyorsa, bu hastalık nikâhtan sonra, ilişkiden önce oluşursa, tüm bu durumlarda talâksız nikâhı bozabilir. Kocasını ilişkide bulunamadığı için, kadın nikâhı bozmak

isterse, önce şer'i hâkime veya vekiline müracaat etmeli, şer'i hâkim de kocaya bir yıl zaman tanımalı erkek, o kadın veya başka bir kadınla ilişkiye giremezse, ondan sonra kadın nikâhı bozabilir. Eğer erkeğin aleti ilişkiden sonra kopar veya kesilirse ve kadın evlilik aktini bozarsa bu bozmanın bir tesiri yoktur yani bozulmuş sayılmaz her ne kadar müstehap ihtiyat gereği kocası onu boşamalıdır.

Hüküm 2391– Erkek, veya kadın yukarıdaki iki meselede geçen kusurlardan dolayı akti bozmak isterlerse talaksız bir şekilde birbirlerinden ayrılmalıdırlar.

Hüküm 2392– Erkek ilişkiye giremediğinden dolayı kadın akdi bozarsa, koca mihrin yarısını kadına vermelidir. Fakat söylenen diğer kusurlar olursa, erkek veya kadın akti bozmak isterse

ve henüz ilişkiye girmemişlerse hiçbirşey ona (mehir olarak) vacip değildir fakat eğer ilişkiye girmişse mihrin tamamını vermesi gerekir.

EVLENİLMESİ HARAM OLAN KADINLAR

Hüküm 2393– Anne, kız kardeş, kendi kızı, hala, teyze, kardeşin kızı, kız kardeşin kızı gibi insana mahrem olan kadınlarla evlenmek haramdır.

Hüküm 2394– İnsan, bir kadını kendisine nikâhlar, onunla ilişkiye girmese dahi o kadının annesi, anneannesi, babaannesi her ne kadar yukarıya giderse o kişiye mahrem olurlar.

Hüküm 2395– İnsan, bir kadını kendisine nikâhlar ve onunla ilişkide bulunursa, o kadının kızları, kız torunları, erkek torunları her ne kadar aşağıya doğru giderse ister nikâh anında olur isterse nikâhtan sonra dünyaya gelirse, o kişiye mahrem olur.

Hüküm 2396– İnsan, kendisi için nikâh ettiği kadınla ilişkide bulunmazsa, o kadın onun nikâhında olduğu müddetçe onun kızıyla evlenmemelidir.

Hüküm 2397– İnsanın babasının hala ve teyzesi, büyük babasının hala ve teyzesi, annesinin hala ve teyzesi, büyük annesinin hala ve teyzesi her ne kadar yukarı giderse, insana mahremdirler.

Hüküm 2398– Kadının kayın babası ve büyük kayın babası her ne kadar yukarı giderse, oğlu, kız ve oğlundan olan torunları her ne kadar aşağıya doğru giderse, nikâh döneminde dünyaya gelmiş olsun veya ondan sonra, hepsi kadına mahremdir.

Hüküm 2399– İnsan, bir kadını daimi veya geçici olarak kendisine nikâh ederse, nikâhlısı olduğu müddetçe onun kız kardeşiyle evlenemez.

Hüküm 2400– Talâk bölümünde açıklanacağı gibi, bir insan eşine ric'i talâk verirse, idesi dolmadıkça onun kız kardeşini kendisine nikâh edemez. Ama bina talâkı iddetinde onun kız kardeşiyle evlenebilir. Mut'a nikâhı iddetinde vacip ihtiyat gereği onun kız kardeşiyle evlenmemelidir.

Hüküm 2401– İnsan, eşinden izinsiz eşinin kardeşinin kızı veya kız kardeşinin kızıyla evlenemez. Eşinden izinsiz onlardan birisini kendine nikâhlar daha sonra eşi izin verirse, sakıncası yoktur.

Hüküm 2402– Erkek, hanımının erkek kardeşinin veya kız kardeşinin kızını, hanımına söylemeden kendisine nikâhlar, kadın bunu anlar fakat birşey söylemez ve daha sonra kocasının bu evliliğine razı olmazsa, yapılan nikâh batıldır.

Hüküm 2403– İnsan, teyze veya hala kızını nikâh etmeden hala veya teyzesiyle zina ederse, o kızlarla evlenemez.

Hüküm 2404– İnsan, hala veya teyzesi kızıyla evlenir, onunla ilişkide bulunmadan kayın validesiyle zina yaparsa, müstehap ihtiyat gereği ondan ayrılmalıdır.

Hüküm 2405– Hala ve teyze dışında bir kadınla zina ederse vacip ihtiyat gereği onun kızıyla evlenemez. Fakat bir bayanla evlenir ve onunla ilişkiye girerse daha sonra onun annesiyle zina ederse, eşi ona haram olmaz yine onunla ilişkiye girdikten sonra onun annesiyle zina ederse hüküm aynıdır. Fakat bu durumda müstehap ihtiyat gereği o eşinden ayrılmalıdır.

Hüküm 2406– Müslüman bir kadın kâfir bir erkekle evlenemez. Müslüman bir erkek de kitap ehli olmayan kafir bir bayanla evlenemez fakat kitap ehli olan bayanla muta etmek mesela yahudi ve mesihi bayanla sakıncası yoktur. Hatta onlarla daim evlilik caiz oluşu güçlü görüştür. Fakat müslüman bir bayanla evlenmek mümkünse, diğerleriyle evlenmek çok mekruhtur hatta ihtiyat gereği bu terkedilmemelidir. Mecusi bayanla evlenmek vacip ihtiyat gereği geçici olsa dahi yinede caiz değildir. Bazı fırkalar örneğin hevaric, gulat ve nasibiler gibi kendilerini müslüman olarak görürler fakat kafir hükmündedirler, ne erkek nede kadın müslümanlar onlarla daimi veya geçici evlilik yapamazlar.

Hüküm 2407– Rici talâk idesinde olan bir kadınla zina yapılırsa ihtiyata göre kadın o erkeğe haram olur. Eğer mut'a veya bain talâkın idesinde veya vefat idesinde olursa, ideden sonra onu kendisine nikâhlayabilir. Hernekadar müstehap ihtiyat gereği onunla evlenmemesi gerekir. Rici talak, bain talak ve muta ve vefat iddesi talak hükümlerinde açıklanacaktır.

Hüküm 2408– Kocası olmayan bir kadınla, idesi dışında zina yapılırsa, daha sonra onunla evlenebilir. vacip ihtiyat gereği kadının hayız olmasını beklemelidir. Daha sonra ona evlilik aktini okumalıdır. Başka biri o kadınla evlenmek isterse aynı ihtiyata uyması müstehaptır. Bir kadın zinayla meşhur olursa tövbe etmedikçe, vacip ihtiyat gereği onunla evlenmek caiz değildir.

Hüküm 2409– Başkasının iddetinde olan bir kadını, insan kendisine nikâh eder, erkek ve kadın veya onlardan birisi iddenin bitmediğini ve kadının iddet halinde nikâh edilmesinin haram olduğunu bilirse, kadın ona haram olur. Hatta erkek akti okuduktan sonra ilişkiye girmemiş olsa dahi.

Hüküm 2410– Başkasının iddetinde olan bir kadını, insan kendisine nikâh eder ve ilişkide bulunmuşlarsa ebedi haram olur. Hatta erkek evlendikten sonra onunla ilişkiye girmemiş olsa dahi hüküm aynıdır.

Hüküm 2411– İnsan, kocası olduğunu bildiği bir kadınla evlenirse, ondan derhal ayrılmalıdır ve daha sonra vacip ihtiyat gereği onu kendine nikâh yapmamalıdır. Aynı şekilde insan kadının kocasının olduğunu bilmez onu nikâh eder ve nikâhtan sonra ilişkide bulunur ve daha sonra kocasının olduğu anlaşılırsa vacip ihtiyat gereği ondan ayrılmalı ve bir daha onunla evlenmemelidir.

Hüküm 2412– Kocası olan bir kadın bir başkasıyla zina yaparsa Kocasına haram olmaz. Tövbe etmez aynı işe devam ederse,yine kocasının onu boşaması vacip değildir. Her nekadar eğer zinada ısrar ederse, mihrini vererek onu boşaması daha iyidir.

Hüküm 2413– Talâk verilen, mut'a olup müddeti kocası tarafından bağışlanan veya müddeti dolan, bir kadın, bir müddet sonra evlenir, evlendiğinde birici kocasından idesi dolup dolmadığında şüphe ederse, şüphesine itina etmemelidir.

Hüküm 2414– Livata yaptıran erkeğin, ergenlik çağında olsun veya olmasın, annesi, kız kardeşi ve kızı livat yapan baliğ erkeye haram olur. Vacip ihtiyat gereği livat yapan şahıs baliğ olmasa dahi haramdır. fakat duhul olup olmadığında şüpe ederse, o bayanlarla evlenmek haram olmaz.

Hüküm 2415– Eğer birinin annesi veya kız kardeşi veya kızıyla evlenir ve daha sonra onunla livata ederse onlar ona haram olmazlar.

Hüküm 2416– Haccın vaciplerinden biri olan ihram halinde, bir erkek evlenirse, onun akti batıldır. İhramlı iken evlenmenin haram olduğunu biliyorduyse, o kadını bir daha asla kendine nikâh edemez.

Hüküm 2417– Kadın, ihramlı iken bir erkekle evlenir, her ne kadar erkek ihramlı olmasa da, yapılan nikâh batıldır. Kadın, ihramlı iken evlenmenin haram olduğunu biliyorsa, vacip ihtiyat gereği o kadın bir daha asla o erkekle evlenmemelidir.

Hüküm 2418– eğer erkek nisa tavafını yerine getirmezse (hac amellerinden biridir) kendi eşi ona haram olur. Ve yine kadın nisa tavafını yerine getirmezse kocası ona haram olur. Fakat daha sonra nisa tavafını yerine getirirse birbirlerine helal olurlar.

Hüküm 2419– İnsan, baliğ olmayan bir kız çocuğunu kendisine nikâhlarsa, dokuz yaşını tamamlamadan onunla ilişkide bulunursa eş olmaktan çıkmaz ve onunla ilişki haram değildir. Hatta eşi ifza olsa dahi yani ilişkiden dolayı idrar ve adet veya adet ver hayız yolları vaha her üçüde bir olsa dahi. Müstehap ihtiyat gereği onunla ilişkiden uzak durmalıdır. İfza halinde,

diye vermelidir. miktarı ise bir erkeğin öldürülmesinin yarısı kadardır. Ve boşamasa dahi bunu yapmalıdır.

Hüküm 2420– Üç defa talâk verilen kadın, kocasına haram olur. aralarda iki defa rücu veya nikâh okunursa, kocasına haram olur. Talâk hükümlerinde açıklanacağı gibi, başka birisiyle evlenir o kocası ölür veya talâk verirse, idesi dolduktan sonra ilk kocası onu kendisine yeniden nikâh yapabilir.

DAİMİ AKDİN HÜKÜMLERİ

Hüküm 2421– Daimi evli olan kadın, kocanın haklarına aykırı olmasa da, kocasından izinsiz dışarı çıkması haramdır. yine kocasının dilediği her türlü lezzet için kendini ona teslim etmelidir. Şeri bir özürlü olmadıkça onunla ilişkiden uzak durmamalıdır. Bu konuda kocasına itaat ederse, onun yemek, elbise ve ev ihtiyacını karşılamak kocasına vaciptir. (gücü olsun veya olmasın) kadına bunu borçludur.

Hüküm 2422– Kadın, kocasına karşı önceki meselede söylenen görevini yapmazsa, günahkardır. ondan yemek, içmek, elbise ve ev gibi ihtiyaçlarını talep etme hakkı yoktur. fakat mihrî kocasının üzerinden düşmez.

Hüküm 2423– Erkek, hanımını ev işlerini yapmaya zorlayamaz.

Hüküm 2424– Kadının masrafı yolculukta iken evinden fazla olursa, kocası masrafları karşılamak zorunda değildir. Fakat kocasının kendisi onu yolculuğa götürmeğe meyilliyse, harcamaları kocası karşılamalıdır.

Hüküm 2425– Masrafları kocasına ait olan bir kadın, masraflarını kocası ödemediği taktirde, kocasından izinsiz onun malından alabilir. Alması mümkün olmazsa, çaresiz harcamalarını kazanmak için çalışmak zorunda kalırsa, çalıştığı müddet içerisinde kocasına itaat etmesi vacip değildir.

Hüküm 2426– Erkeğin, iki tane daimi nikâhlı eşi olur, birisinin yanında bir gece kalırsa, diğerinin yanında da dört gecede bir gece kalması vaciptir. Aksi halde kadının yanında kalması vacip değildir. Ama onu tamamen terk etmemelidir. İhtiyat ve evla olan erkeğin dört gecede bir gece daimi nikâhlı eşinin yanında kalmasıdır.

Hüküm 2427– Erkek, hanımıyla dört aydan fazla, cima yapmaktan uzak kalmamalıdır.

Hüküm 2428– Daimi nikâhta mihr tayin edilmezse, nikâh sahihtir. Erkek kadınla ilişkide bulunursa mihrü'l misl (yani onun dengindeki kadınların mihrî neyse onu) ödemelidir.

Hüküm 2429– Daimi nikâh okunurken mihrin ödenmesi için müddet tayin edilmezse, kadın, erkek mihrî ödenmedikçe ilişkiden kaçınabilir. erkeğin mihrî ödeme gücü olsa da olmasa da hüküm aynıdır. Mihrî almadan ilişkiye razı olur, kocası onunla ilişkide bulunursa, şer'i mazereti olmadıkça artık kocasının ilişkide bulunmasını engelleyemez.

MUT'A NİKÂHI(GEÇİCİ EVLİLİK)

Hüküm 2430– Lezzet için olmasa da mut'a nikâhı sahihtir.

Hüküm 2431– Müstehap ihtiyat gereği erkek, mut'a nikâhlı eşiyle dört aydan fazla cima yapmayı terk etmemelidir.

Hüküm 2432– Mut'a nikâhlı olan bir kadın, nikâhta erkeğin ilişkide bulunmamasını şart koşarsa, şart ve nikâh sahihtir. Erkek, ilişki dışında diğer zevkler alabilir. Daha sonra kadın cima yapmaya razı olursa, erkek onunla cima yapabilir.

Hüküm 2433– Mut'a olan kadın hamile kalsa bile nafaka hakkı yoktur.

Hüküm 2434– Mut'a olan kadının birlikte yatma hakkı yoktur. Kocası ondan oda kocasından irs alamazlar. Ancak irs almayı tek taraflı veya her iki taraf şart koşarsa, bu durumda varislerle musalehe yapılmalıdır.

Hüküm 2435– Mut'a olan kadın, kocasının üzerinde nafaka ve birlikte yatma hakkı olmadığını bilmezse, yapılan nikâh sahihtir. Bilmediği için kocasının üzerinde hiçbir hakkı yoktur.

Hüküm 2436– Mut’a olan kadın, eşinden izinsiz evden dışarı çıkabilir. Dışarı çıkması kocasının hakkının kaybolmasına sebep olursa, izinsiz dışarı çıkması haram olur.

Hüküm 2437– Kadın, belli bir mal karşılığında belli bir müddet için kendisine mut’a yapması için bir kişiyi vekil eder, oda o kadını kendisine daimi nikâh eder veya tayin edilen mal ve müddetin dışında kendisine mut’a nikâhı yapar, kadın duyduğunda veya daha sonra ona izin verirse yapılan nikâh sahih ve eğer izin vermezse batıl olur.

Hüküm 2438– Mahrem olmak için, mesela baba veya büyük baba kız veya henüz mükellef olmayan erkek çocuğu kısa bir müddet için bir başkasına nikâhlar ve bu maslahat içinse, yapılan nikâh sahihtir. Ancak evlilik boyunca erkek çocuğun zevk almaya kabiliyeti olmaz veya kız çocuğunun zevk alma kabiliyeti olmazsa, okunan nikâhın doğruluğu sakıncalıdır.

Hüküm 2439– Baba veya büyük baba, başka yerde olan yaşayıp yaşamadığını bilmediği bir çocuğu mahrem olmak için birisine nikâhlar, nikâhlanan kişiden zevk almak için müddet yeterli olursa, zahiren mahremlik oluşur. Daha sonra nikâh esnasında kız çocuğunun hayatta olmadığı anlaşılırsa, yapılan nikâh batıldır. Nikâhla birbirine zahiren mahrem gözükeler, namahrem olurlar.

Hüküm 2440– Erkek, evlilik müddetini kadına bağışlar, onunla ilişkide bulunmuşsa, kararlaştırılan mihrin tamamını o kadına ödemelidir. Eğer ilişkide bulunmamışsa mihrinin yarısını ödemelidir.

Hüküm 2441 Erkek, mut’a yaptığı kadını idesi dolmadan kendisine daimi veya tekrar mut’a yapabilir.

BAKMA HÜKÜMLERİ

Hüküm 2443– Erkeğin, namahrem kadınların vücuduna ve saçlarına şehvetli veya şehvetsiz, bakması haramdır. Kadınların suratına ve bileklere kadar ellerine şehvetle bakmak haramdır. vacip ihtiyat gereği şehvetle olmazsa dahi bakmamalıdır. Kadının, namahrem erkeğin vücuduna şehvetle bakması haramdır. Ancak normalde erkeklerin bedeninden gözükeler el, kol, baş ve boyun gibi kısımlara şehvetsiz ve günaha düşme korkusu olmadan kadınların bakmasının sakıncası yoktur. eğer şehvetle olursa kadının bukuğa ermemiş erkek çocuğu ve erkeğin buluş çağına ermemiş kız çocuğuna, eğer iyiyle kötüyü ayırt edecek yaşa gelmişlerse haramdır.

Hüküm 2444– Kadın, saç ve bedenini namahrem erkeklere göstermemelidir. ihtiyat gereği henüz mükellef olmayan iyi ve kötüyü ayırt eden mümeyyiz çocuk, kadının bedenini görmesi, kadının şehvetinin tahrik olmasına sebep olacak ihtimali verilirse, ona da göstermemelidir.

Hüküm 2445– Mükellef bir Müslüman’ın avret mahalline bakmak, hatta mümeyyiz çocuğun yani iyi ve kötüyü ayırt edebilen çocuğun avret yerine bakmakda haramdır. hatta ayna, şişe, saf su ve benzeri şeyden dahi olsa, bakmak haramdır. Karı ve koca birbirlerinin tüm bedenlerine bakabilirler.

Hüküm 2446– Birbirlerine mahrem olan kadın ve erkek, şehvet ve harama düşme korkusu olmadıkça avret mahalli dışında birbirlerinin tüm bedenlerine bakabilirler.

Hüküm 2447– Erkek, zevk kastıyla bir başka erkeğin bedenine bakmamalıdır. Kadının da zevk amacıyla bir başka kadının bedenine bakması haramdır.

Hüküm 2448– Erkek, namahrem bir kadının fotoğrafına bakmamalıdır. Eğer o kadını tanıyorsa onun fotorafına bakmamalıdır.

Hüküm 2449– Kadın, bir başka kadına veya kocasından başka bir erkeğe sırınga takmak veya avret mahallini yıkamak zorunda kalırsa, eli avret mahalline ulaşmaması için eldiven ve benzeri bir şey giymelidir. Erkek, başka bir erkeğin veya karısından başka bir kadının avret mahallini yıkamak zorunda kalırsa, eline eldiven giymelidir.

Hüküm 2450– Kadın, daha iyi tedavi olmak için bir erkeğe müracaat edebilir. Erkek, tedavi için kadının bedenine bakmak ve dokunmak zorunda kalırsa, bakıp ve dokunmasının sakıncası yoktur. Dokunmadan bakarak tedavi edebiliyorsa, dokunmadan tedavi yapmalıdır. Bakmadan dokunarak tedavi yapması mümkünse, bakmadan tedavi yapmalıdır.

Hüküm 2451– İnsan birisini tedavi etmek için onun avret mahalline bakmak zorunda kalırsa, vacip ihtiyat gereği aynayı önüne bırakıp aynayla bakmalıdır. Direk avrete bakmaktan başka bir çare yoksa, bakmasının sakıncası yoktur.

EVLİLİKLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 2452– Evli olmadığı için günaha düşen bir kişinin, evlenmesi vaciptir.

Hüküm 2453– Koca, akitte kadının bakire olmasını şart koşar, akitten sonra bakire olmadığı anlaşılırsa, akdi bozabilir. Bakire çıkmadığı durumda bakireyle bakire olmayan arasındaki mihir farkını kesebilir.

Hüküm 2454– Namahrem bir kadınla bir erkeğin başkasının bulunmadığı bir yerde bulunmaları, başkalarının giremeyeceği bir yer olursa, haramdır. Allahı zikir ediyor olsunlar veya sohbet ediyor olsunlar farketmez. Uyuyor olsunlar veya uyanık fark etmez. Ama eğer başkalarının girebileceği bir yer olursa veya iyiyle kötüyü ayırt edebilecek bir çocuk orda bulunursa sakıncası yoktur.

Hüküm 2455– Erkek, akit de kadının mihirini tayin eder, ancak maksadı onu ödememek olursa, okunan akit sahihtir. Ancak mihri vermelidir.

Hüküm 2456– eğer bir müslüman Allahı veya peygamberi inkar ederse veya dinin zaruri hükümlerinden birini inkar ederse örneğin namazın veya orucun vacip oluşunu inkar ederse ve bu inkarı Allahı veya peygamberi inkar sayılırsa, (namaz ve oruç gibi şeylerin dinin zorunlu kurallarından olduğunda bilirse) murted olur.

Hüküm 2457– Kadın, evlendikten sonra ve kocasıyla ilişkiye girmeden önce mürtet olursa, onun akdi batıl olur Aynı şekilde ilişkide bulunduktan sonra mürtet olursa hüküm aynıdır. Ama yeise olursa (yaisenin manası 441. Meselede açıklanmıştır.) Ancak kadın yaise olmazsa, boşanma hükümlerinde söyleneceği üzere iddet beklemelidir. İdde esnasında tekrar Müslüman olursa onun akdi geçerlidir. Ve iddenin sonuna kadar mürted olarak kalırsa akti batıl olur.

Hüküm 2458– Erkek, müslüman evladı olursa, ve mürted olursa, eşi ona haram olur. talâk hükümlerinde açıklanacağı gibi vefat idesi beklemelidir.

Hüküm 2459– Erkek, müslüman olmayan anne ve babadan dünyaya gelir ve sonra müslüman olursa eğer eşiyle nikâhtan sonra ilişkide bulunmamış veya kadın yeise olursa, onların akdi batıl olur. İlişkiden sonra mürtet olur ve kadın da hayız gören kadınlar hükmünde olursa, talâk hükmünde açıklanacağı gibi talâk iddeti beklemelidir. İdde esnasında kocası Müslüman olursa onun akdi bakidir. Aksi taktirde batıldır.

Hüküm 2460– Kadın nikâhta, kendisini o şehirden çıkarmaması için kocasına şart bırakır ve o da kabul ederse, kadını razı etmeden o şehirden dışarı çıkarmamalıdır.

Hüküm 2461– Kadının bir önceki kocasından bir kız çocuğu olursa ikinci kocası o kızı başka karısından olan erkek çocuğuyla evlendirebilir. Aynı şekilde oğluna aldığı kızın annesini kendisine alabilir.

Hüküm 2462– Zina yoluyla hamile kalan bir kadının kendisi veya onunla zina eden erkek veya her ikiside müslüman olurlarsa kadının rahmindeki çocuğu düşürmek caiz değildir.

Hüküm 2463– Bir insan bir bayanla zina eder, daha sonra o kadını (2408.) meselede açıklandığı gibi kendisine nikâhlar ve onlardan bir çocuk dünyaya gelirse, onun helal veya haramdan dünyaya geldiğini bilmezlerse, o çocuk helalzadedir.

Hüküm 2464– Erkek, kadının idde de olduğunu bilmez ve onunla evlenir, kadında bilmez, onlardan bir çocuk dünyaya gelirse, helalzadedir şer'i açıdan her ikisinin de çocuğudur. Eğer kadın idde de olduğunu bilir ve idde de evlenmenin şer'i açıdan caiz olmadığını biliyorduyse, çocuk babaya aittir. Her halükarda onların akdi batıldır, birbirlerine de ebedi haram olurlar.

Hüküm 2465– Kadın ben yeisiyim derse, onun sözüyle güven hasıl olmazsa, sözünü kabul etmemek gerekir, ama kocam yok derse, sözü kabul edilmelidir.

Hüküm 2466– Kocam yok diyen kadınla evlenilir, evlendikten sonra birisi o kadının bir kocası olduğunu iddia ederse, onun iddiası şer'i açıdan ispatlanmadıkça, onun sözünü dikkate almamak gerekir.

Hüküm 2467– Baba, iki yaşını doldurmamış kız veya erkek çocuğunu annesinden, ayıramaz. İhtiyat ve evla olan çocuğu yedi yaşına kadar anneden ayırmamak gerekir.

Hüküm 2468– Kız buluşa erince kocaya vermek müstehaptır. Yani kız mükellef olunca acele etmek gerekir. isteyen dindar ve ahlaklı olursa, imam sadık (as) buyurmuştur: erkeyin saadetinden birisi de şudurki kızı onun evinde adet olmasın. (kocaya versin.)

Hüküm 2469– Kadın, başka biriyle evlenmemesi için mihrini kocasıyla sulh ederse, erkek başka bir kadınla evlenmekten kaçınmalıdır. vacip ihtiyat gereği Kadın da mihrini alamaz.

Hüküm 2470– Zina yoluyla dünyaya gelen evlenirse, ondan dünyaya gelen çocuk helalzadedir.

Hüküm 2471– Erkek, ramazan ayının orucunda oruçlu iken veya hayızlı iken kadınla cima yaparsa, günah işlemiştir, onunla bir çocuk dünyaya gelirse helalzadedir.

Hüküm 2472– Kocasının yolculukta öldüğünü yakın eden kadın, talâk hükümlerinde miktarı açıklanacağı gibi vefat idesinden sonra bir başkasıyla evlenir daha sonra birinci kocası dönüp gelirse, ikinci kocasından ayrılmalı ve birinci kocasına helaldir. İkinci kocası onunla cimada bulunmuşsa, kadın talâk iddeti beklemelidir. İkinci kocası onun mihrü'l mislini ödemelidir.

SÜT VERME HÜKÜMLERİ

Hüküm 2473– Kadın, 2483. meselede açıklanacak şartlara uygun bir çocuğa süt verirse, o çocuk erkek veya kız olursa aşağıdaki kişilere mahrem olur:

1. Kadının kendisine. Ona süt anne denilir.
2. Sütün ondan olduğu, kadının kocası. Ona da süt babası denir.
3. O kadının baba ve annesi ne kadar yukarı giderse, hatta kadının sütanne ve babası.
4. O kadından dünyaya gelen ve daha sonra gelecek çocuklar.
5. O kadının nesebi evlatlarının evlatları ne kadar aşağıya doğru giderse, hatta süt çocuklarının çocukları.
6. Kadının kız ve erkek kardeşleri, hatta süt kardeşleri. Yani süt emme vasıtasıyla ona kardeş olmuşsa
7. Kadının amca ve halası, her ne kadar süt amca ve dayısı olsalar da.
8. Kadının, dayı ve teyzesi, her ne kadar süt dayı ve teyzesi olsa da.
9. Kadının sütü ondan olan kocasının evlatları, her ne kadar aşağıya doğru inerse, hatta süt evlatları.
10. Kadının kocasının baba ve annesi her ne kadar yukarı giderse.
11. Erkeğin erkek ve kız kardeşleri, süt kardeşleri dahi.
12. Erkeğin amca, halası ve dayı ve teyzesi süttten dolayı olsalar da, her ne kadar yukarı gitse de. Daha sonra açıklanacak diğer bir kısım insanlarda, süt vermekle mahrem olurlar.

Hüküm 2474– Kadın, 2483. meselede anlatılacak şartlar doğrultusunda bir çocuğa süt verirse, süt emen çocuğun babası o kadından dünyaya gelen kız çocuklarıyla evlenemez. Aynı şekilde, sütün ona ait olduğu erkeğin kızlarından her ne kadar süt kızları olsa da,

evlenmemelidir. Fakat o kadının süt kızlarıyla evlenebilir. Hernekadar müstehap ihtiyat gereği onunla evlenmemelidir. Ve mahremmiş gibi onlara bakamaz yani insanın kendi mahremine baktığı gibi onalara bakama.

Hüküm 2475– Kadın, 2483. meselede anlatılacağı şartlarla bir çocuğa süt verirse, sütün ona bağlı olduğu kadının kocasına o çocuğun kız kardeşleri mahrem olmaz. Fakat müstehap ihtiyat gereği onlarla evlenmemelidir. Aynı şekilde erkeğin yakınları da o çocuğun erkek ve kız kardeşlerine mahrem olmazlar.

Hüküm 2476– Kadın, bir çocuğa süt verirse, o çocuğun kardeşlerine mahrem olmaz. Aynı şekilde kadının yakınları süt verdiği çocuğun kız ve erkek kardeşlerine mahrem olmazlar.

Hüküm 2477– İnsan, bir çocuğa tam süt veren bir bayanla evlenir ve onunla cima ederse, süt emen kızı kendisine nikâh edemez.

Hüküm 2478– İnsan, bir kızla evlenirse, o kıza tam süt veren kadınla evlenemez.

Hüküm 2479– İnsan, annesi veya büyük annesinin tam süt verdiği bir kızla evlenemez. Üvey anne babaya ait süttten süt verdiği kızla insan evlenemez. Süt emen kız çocuğunu insan kendisine akdeder ve daha sonra anne, büyük anne veya üvey annesi o kıza süt verirse, okunan akit batıl olur.

Hüküm 2480– İnsanın kız kardeşi veya kardeşinin hanımı, kardeşine ait sütle bir kıza tam süt verirse, onunla evlenilmez. Aynı şekilde insanın kız kardeşinin kızı veya erkek kardeşinin kızı veya onların torunları, bir kız çocuğunu tam olarak emzirmişlerse, onunla evlenilmez.

Hüküm 2481– Kadın, kızının çocuğunu tam olarak emzirirse, o kızı kocasına sonradan açıklanacak şartlarla haram olur. Aynı şekilde, kızının kocasının başka hanımından olan çocuğuna kayın validesi tam süt verirse, kızı kocasına haram olur. Ama kadın oğlunun çocuğuna tam süt verirse, oğlunun hanımı ki süt emen çocuğun annesidir, kendi eşine haram olmaz.

Hüküm 2482– Bir kızın üvey annesi o kızın kocasının çocuğunu emzirirse, 2484. meselede olduğu gibi o kızı kocasına haram olur. Çocuk ister o kızdansun isterse bir başkasından fark etmez.

MAHREM OLMAYA SEBEP OLAN SÜT VERMENİN ŞARTLARI

Hüküm 2483– Mahrem olmaya sebep olan süt vermenin sekiz şartı vardır:

1. Çocuk, canlı bir kadının sütünü emmelidir. Ölmüş bir kadının memesinden gereken miktarda süt emerse, onun faydası yoktur.
2. Kadının sütü haramdan olmamalıdır. Buna göre zinadan dünyaya gelen bir çocuğun sütüyle başka bir çocuğa verilirse, o sütle çocuk kimseye mahrem olmaz.
3. Çocuk sütü memeden emmelidir. Sütü sağarak onun ağzına dökerlerse, hiçbir eseri olmaz.
4. Süt saf olmalıdır, bir şeyle karıştırılmamalıdır.
5. Mahrem olmayı gerektiren sütün hepsi bir kocaya ait olmalıdır. Süt veren kadın boşanır, daha sonra bir başkasıyla evlenir ve ondan hamile kalır, doğurana kadar bir önceki kocasından olan süt devam eder, mesela, çocuğu doğurmadan sekiz defa önceki sütüyle emzirir, daha sonra doğurur ve doğurduktan sonra yedi defa da ikinci sütüyle emzirirse, o çocuk kimseye mahrem olmaz.
6. Çocuk, emdiği sütü kusmamalıdır, eğer kusarsa vacip ihtiyat gereği süt emme yoluyla çocuğa mahrem olan kimseler, onunla evlenmemelidirler ve onlara mahramane bakmamalıdır.
7. Birdahaki meselede açıklanacağı gibi, on beş defa gece gündüz peş peşe çocuk sütle doyurulursa, veya çocuğa verilen süt vasıtasıyla çocuğun kemikleri sertleşip bedeninde et oluştu denmelidir. Hatta ona on defa süt verilirse müstehap ihtiyat

gereği süt emme yoluyla ona mahrem olan kimseler onunla evlenmemelidirler ve ona mahremmiş gibi bakmamalıdır.

8. Süt emen çocuk iki yaşını doldurmamalıdır. İki yaşı doldurduktan sonra ona süt verilirse, kimseye mahrem olmaz. İki yaşı doldurmadan ondört defa doldurduktan sonra bir defa süt emerse, kimseye mahrem olmaz. Ancak süt veren kadının doğurmasından iki yıl geçer onun sütü kalır ve o sütle bir çocuğu emzirirse, o çocuk yukarıda adı geçenlere mahrem olur.

Hüküm 2484– Bir önceki meseleden anlaşıldığı gibi mahrem olmayı gerektiren süt vermenin üç ölçüsü vardır:

1. Görünürde kemiğin gelişmesi ve etin fazlaşmasına sebep olmalıdır. Onun şartı da kemiğin gelişmesi ve etin artması yalnız sütle olmalıdır sütle beraber diğer yiyecek olmamalıdır, ama eseri olmayan çok az yiyeceğin zararı yoktur. İki kadından süt emer, her ikisinin sütüyle kemikleri gelişir ve eti artarsa, her ikisi de onun sütanneleridir. Ama ayrı, ayrı değil ikisinin sütü birlikte çocuğun gelişmesine sebep olmuşsa, hiç birine mahremlik getirmez.
2. Süt verme müddeti: Müddetin şartı, çocuğun bir gece ve gündüz içerisinde başkasının sütünü veya başka yiyecek yememelidir. Ama su içmesi ilaç kullanması ve yemek yedi denilmeyecek kadar az yemek yemesinin sakıncası yoktur. Bir gece ve gündüz boyunca ihtiyacı olduğunda devamlı süt emmeli süt emmesine engel olunmamalıdır. Vacip ihtiyat gereği günün başlangıcını çocuğun acıktığı andan bitişi ise onun doyduğu an olmalıdır.
3. Süt verme sayısı: on beş defa bir kadından süt emmeli onun arasında başkasının sütünü emmemelidir. Her emmenin arasında yemek yemenin zararı yoktur. Her defasında doyana kadar süt emmelidir, yani acıktığında ara vermeden doyana kadar emmelidir. Emme esnasında nefes almak için veya dinlenmek için bir defa emdi denilecek kadar ara vermesinin sakıncası yoktur.

Hüküm 2485– Kadın, kocasına ait sütle bir çocuğu emzirir, daha sonra başka biriyle evlenir ikinci kocasına ait sütle bir başka çocuğu emzirirse, o iki çocuk birbirlerine mahrem olmazlar. Her nekad birbiriyle evlenmemeleri daha iyidir ve birbirlerine mahremmiş gibide bakmamalıdır.

Hüküm 2486– Kadın, bir kocaya ait sütle birkaç çocuğu emzirirse, onların hepsi birbirine, süt veren kadına ve onun kocasına mahrem olurlar.

Hüküm 2487– İnsanın birden fazla hanımı olur, onlardan her biri söylenen şartlarda bir çocuğu emzirirse, o çocukların hepsi birbirlerine, o erkeye ve o kadınların hepsine mahrem olurlar.

Hüküm 2488– İnsanın iki süt veren eşi olur, onlardan birisi bir çocuğu sekiz defa emzirir ve diğer eşi yedi defa emzirirse, o çocuk kimseye mahrem olmaz.

Hüküm 2489– Kadın, bir kocaya ait sütle bir kız çocuğunu ve birde erkek çocuğunu tam olarak emzirirse, o kız çocuğunun kardeş ve kız kardeşleri erkek çocuğun kardeş ve kız kardeşlerine ve o erkek çocuğunun kendisine mahrem olmazlar.

Hüküm 2490– İnsan, eşinden izinsiz, eşinin sütkardeşlerinin çocuklarıyla evlenemez. İnsan, erkek çocukla livata ederse, vacip ihtiyat gereği o çocuğun süt kız kardeşi, annesi ve büyük annesiyle evlenemez.

Hüküm 2491– İnsanın kardeşine süt veren kadın, ona mahrem olmaz. Her nekad müstehap ihtiyat gereği onunla evlenmemelidir.

Hüküm 2492– İnsan, sütkardeşi olsalar da, iki kardeşle evlenemez. İki kadınla evlenir daha sonra kardeş oldukları anlaşılırsa, onların akdi aynı anda olursa, her ikisi de batıldır. Aynı anda olmazsa, birincisi sahih diğeri batıldır.

Hüküm 2493– Kadın kendi kocasına ait sütle aşağıdaki kişileri emzirirse, kocası ona haram olmaz fakat ihtiyat etmesi daha iyidir:

1. Kendi kardeş ve kız kardeşine.
2. Amca ve hala, dayı ve teyze
3. Amca ve hala, dayı ve teyze çocuklarına.
4. Kendi erkek kardeşinin çocuklarına.
5. Kocasının erkek kardeşine veya kız kardeşine.
6. Kendi kız kardeşinin çocuklarına veya kocasının kız kardeşinin çocuklarına
7. Kocasının, amca ve halasına, dayı ve teyzesine.
8. Kocasının başka kadından olan torununa.

Hüküm 2494– İnsan, birisinin halasının veya teyzesinin kızını emzirirse, ona mahrem olmazlar. Fakat müstehap ihtiyat gereği onunla evlenmekten sakınmalıdır.

Hüküm 2495– İki eşi olan bir erkek, eşlerinden birisi diğeri eşinin amcasının çocuğunu emzirirse, amcasının çocuğu emzirilen kadın, kocasına haram olmaz.

Hüküm 2496– Çocuğu emzirmek, öncelikle annesinin hakkıdır. Annenin süt emzirdiğinden dolayı kendi kocasından bir ücret talep etmemesi daha iyidir. Anne ücret ister, baba ücretsiz veya daha ucuz sütannesi bulursa çocuğu emzirmek için başkasına verebilir,

Hüküm 2497– Çocuk için tutulan sütannesinin, Müslüman, akıllı, on iki imama inanan fiziksel ve ahlaki olarak güzel sıfatlara sahip olması müstehaptır. geri zekâlı, on iki imam inancı dışında bir inanca sahip olması yaşlı ve çirkin kötü ahlaklı veya zina zade olması mekruhtur. veya zina zade bir çocuğun annesi olan birisini sütannesi olarak tutulması mekruhtur.

SÜT VERMEKLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 2498– Kadının önüne gelen her çocuğa süt vermemesi daha iyidir. Daha sonra unutulur iki mahrem kişinin evlenmesine sebep olabilir.

Hüküm 2499– süt verme yoluyla oluşan akrabalıkda, şahısların birbirlerine saygı göstermesi müstehaptır. Fakat birbirlerinden miras alamazlar. Ve insanın akrabalıkla ilgili sorumlulukları onlar için geçerli değildir.

Hüküm 2500– Çocuğa tam iki yıl süt verilmesi müstehaptır.

Hüküm 2501– Kocanın hakkı zayi olmazsa, kocasından izinsiz kadının başkasının çocuğuna süt vermesi caizdir. Fakat süt verdiği taktirde çocuk kocasına haram olacaksa süt vermesi caiz değildir. Mesela eğer onun kocası süt emen bir çocuğu kendine akdini okursa, kadının o çocuğa süt vermemesi gerekir. Çünkü eğer ona süt verirse, kocasının hanımının annesi olur yani kocasının kaynanası olur ve kocasına haram olur.

Hüküm 2502– Kardeşinin hanımının kendisine mahrem olmasını isteyen hakkında, bazıları şöyle demişler: süt emen bir kız çocuğunu iki günlüğüne kendine mut'a eder o iki gün içerisinde 2483. meselede anlatılan şartlara göre, kardeşinin hanımı o çocuğu iki gün emzirirse, kaynının kayın validesi olur. Ancak bu hüküm sakıncalıdır ve 2438. Meselede açıklanmıştır.

Hüküm 2503– Erkek, evlenmeden önce evleneceği kadın süt emmeden dolayı ona haram olduğunu söylerse, mesela, annesinin sütünü emdiğini söylerse ve sözünün doğru olması mümkünse, o kadınla evlenemez. Nikâhtan sonra söyler ve kadında onu tasdik ederse, okunan nikâh batıldır. Erkek o kadınla cimada bulunmaz veya bulunur, cima ederken kadın o erkeğe haram olduğunu bilirse, mihri yoktur. Ancak cima ederken kadın, erkeğe haram

olduğunu biliyorduyorsa, mehri yoktur. ama eğer ona haram olduğunu cimadan sonra anlarsa erkek, ona mehrü'l mislini (onun dengindeki kadınların mihri ne ise) ödemelidir.

Hüküm 2504– Kadın, nikâhtan önce süt emmekten dolayı bir erkeğe haram olduğunu söyler, onun sözünün doğru olması mümkün olabilecektse, o erkekle evlenemez. Nikâhtan sonra söylerse, erkeğin nikâhtan sonra kadının ona haram olduğunu söylediği gibidir. Hükmü bir önceki meselede zikredildi.

Hüküm 2505– Haram olunmasına sebep olan süt vermek iki yolla sabit olur:

1. Bir gurup sözüne güvenilen ve kanaat getirilen insanın haber vermesi.
2. İki adil kişinin şahitliği. Veya dört adil kadının şahitliği. Ancak süt vermenin şeklini de söylemelidirler. Mesela şöyle derler, biz o çocuğun o kadından yirmi dört saat arada bir şey yemeden süt emdiğini gördük. Yine diğer 2483. meselede geçen tüm şartlarıyla, gördük diyerek açıklama yapmalıdırlar.

Hüküm 2506– Çocuğun mahrem olunacak kadar süt emip emmediğinde şüphe edilir veya emdiği zannedilirse, çocuk kimseye mahrem olmaz, ancak ihtiyat etmek daha iyidir.

TALÂK HÜKÜMLERİ

Hüküm 2507– Hanımından boşamak isteyen erkeğin, baliğ ve akıllı olması gerekir. Aynı şekilde erkek, kendi isteğiyle hanımını boşamalıdır. Hanımını boşaması için onu mecbur ederlerse, verilen talâk batıldır. Aynı şekilde talâk verme kastı da olmalıdır. Buna göre talâk akdini şakayla okursa, sahih değildir.

Hüküm 2508– Kadın talâk esnasında hayız ve nifas (doğum) kanından pak olmalı, o paklıkta kocası onunla ilişkide bulunmamalıdır. Bu iki şartın daha geniş açıklaması ilerdeki meselelerde yapılacaktır.

Hüküm 2509– Kadına hayız ve nifaslı iken üç durumda talâk verilebilir.

1. Evlendikten sonra kocası onunla ilişkide bulunmazsa.
2. Hamile olduğu anlaşılırsa. Hamile olduğu anlaşılmaz kocası hayızlıyken talâk verir daha sonra hamile olduğu anlaşılırsa, vacip ihtiyat gereği yeniden talak vermelidir.
3. Erkek, kayıp olmasından dolayı, kadının hayız ve nifas kanından temiz olup olmadığını bilmezse talâk verebilir.

Hüküm 2510– Kadının pak olduğunu sanarak talâk verir, daha sonra pak olmadığı anlaşılırsa, yapılan talâk batıldır. Zikredilen durum bu hükmün dışındadır. Hayızlı olduğunu sanıp talâk verir daha sonra pak olduğu anlaşılırsa, yapılan talâk sahihtir.

Hüküm 2511– Hanımının hayız veya nifaslı olduğunu bilir ve ondan ayrılırsa mesela, yolculuğa çıkar ve ona talâk vermek isterse, eşinin hayız ve nifastan temizlendiğini normalde kadınların temizlenme süresi kadar sabretmelidir. Daha sonra onun temiz olduğunu anlarsa, talâk verebilir.

Hüküm 2512– Hanımından uzakta ve ayrı olan bir erkek, hanımına talâk vermek isterse, onun hayız veya nifaslı olup olmadığını öğrenmesi mümkünse bu öğrenme her ne kadar hanımının adet günlerinden veya şeriatta belirlenen diğer yollardan olursa, genelde kadınların normal bekleme süresi kadar beklemelidir.

Hüküm 2513– İnsan, hanımı hayız kanından temizlendikten sonra, hanımıyla ilişkide bulunur ve daha sonra talâk vermek isterse, bir daha hayız görüp temizleninceye kadar sabretmelidir. Ama kadın henüz dokuz yaşını doldurmamış veya hamile olduğu belliyse, ilişkiden sonra talâk vermesinin sakıncası yoktur. Aynı şekilde kadın yeise olursa hüküm aynıdır. Yaisenin anlamı 441. Meselede açıklanmıştır.

Hüküm 2514– Hayız ve nifas kanından temiz olan bir kadınla ilişkide bulunulur ve talâk verilir, daha sonra talâk verilirken hamile olduğu anlaşılırsa, o talâk batıldır. Vacip ihtiyat gereği talak tekrarlanmalıdır.

Hüküm 2515– Hayız ve nifas kanından pak olan hanımıyla ilişkide bulunur daha sonra ondan ayrılırsa, mesela, yolculuğa çıkar, yolculukta iken talâk vermek isterse ve durumunu öğrenemezse, kadının kan görüp temizlenmesine kadar sabretmelidir. Vacip ihtiyat gereği o müddet bir aydan az olmamalıdır. Zikredilen kurallara uygun olarak talâk verir daha sonra talâkın ilk temizlikte olduğu anlaşılırsa, verilen talâk sahihtir.

Hüküm 2516– İnsan, herhangi bir sebepten dolayı hayız kanı görme yaşında olduğu halde hayız görmeyen karısını talâk vermek isterse, onunla ilişkide bulunduğu dönemden, onunla ilişkide bulunmamak şartıyla üç ay geciktikten sonra, talâk vermelidir.

Hüküm 2517– Talâk sahih Arapçayla okunmalıdır. ve iki erkek adil şahit onu duymalıdır. Erkeğin kendisi talâkı okumak isterse, eşinin ismi mesela, Fatma olursa, şöyle demelidir; (ق طَالِ هِيَ فَاطِمَةُ زَوْجَتِي) “zevceti Fatime hiye talik” yani eşim Fatıma serbesttir. Başka birisini vekil ederse, vekil şöyle demelidir; (ق طَالِ فَاطِمَةُ كَلِي هُوَ زَوْجَةُ) “zevcetu müvekkili Fatime talik.”

Hüküm 2518– Geçici evlilik yapmış bayan, mesela bir ay veya bir yılığına ona akit okunmuşsa talâkı olmaz. Kadının serbest olması, müddetin bitmesiyledir. veya erkek tarafından müddet bağışlanmasıyla olur. Mesela şöyle der, müddeti sana bağışladım, yeterlidir. Şahit tutmasına ve kadının temiz olmasına da gerek yoktur.

TALÂK İDDETİ

Hüküm 2519– Dokuz yaşını doldurmayan ve yeise kadının iddeti yoktur. Yani kocası onunla ilişkide bulunsada, boşandığında hiç beklemeden bir başkasıyla evlenebilir.

Hüküm 2520– Dokuz yaşını doldurmuş ve yeise olmayan, kocasının onunla ilişkide bulunduğu bir kadın, talâk verildiğinde talâktan sonra iddet beklemelidir. Yani temiz olduktan sonra ki talak vermelidir talaktan sonra tekrar adet olmalı ve temizlenmeli üçüncü adeti gördüğü anda, iddesi bitmiştir. Ve artık evlenebilir. Fakat ilişkiye girmeden onu boşarsa idde beklemesine gerek yoktur. yani boşanır boşanmaz başkasıyla evlenebilir.

Hüküm 2521– Hayız görmeyen kadın, eğer hayız gören kadınların yaşında olursa, kocası onu boşarsa, boşandıktan sonra üç ay iddet beklemelidir.

Hüküm 2522– İddeti üç ay olan kadın, kamerî ayının başında talâk verilirse tam üç ay hilali yani ayı gördüğünden itibaren üç ay boyunca iddet beklemelidir. Ayın ortasında talâk verilmişse, talâk verildiği ayı, ondan sonra iki tam ay ve dördüncü aydan üç ay tamamlanması için kalan küsuratı iddet beklemelidir. Mesela, ayın yirmisinin akşamında talâk verilirse, ve o ay yirmi dokuzla çıkarsa, onun geri kalan dokuz gününü, ondan sonraki iki ayla birlikte ve dördüncü aydan yirmi gün idde beklemelidir. Müstehap ihtiyat gereği dördüncü aydan yirmibir gün iddet beklemelidir.ilk idde beklediği ayın otuz güne tamamlanması için bunu yapmalıdır.

Hüküm 2523– Hamile bir kadına talâk verilirse, iddeti çocuğu doğurana veya düşürene kadardır. Talâktan bir saat sonra doğurursa, iddeti dolmuş olur.

Hüküm 2524– Dokuz yaşını dolduran ve yeise olmayan bir kadın, bir aylık veya bir yıllık geçici evlilik yaparsa, kocası onunla ilişkide bulunur, evlilik süresi biterse veya kocası müddeti ona bağışlarsa, iddet beklemelidir. Adet görüyorsa, vacip ihtiyat gereği iki adet görene kadar iddet beklemelidir. Başkasıyla evlenmemelidir. Vacip ihtiyat gereği adet görmüyorsa, kırk beş gün iddet beklemeli ve başkasıyla evlenmemelidir. Eğer hamile olursa, iddeti, çocuğu doğuruncaya veya düşürene kadardır.

Hüküm 2525– Talâk iddetinin başlangıcı talâk akdi okunup bittiği andan itibaren dir. Kadın talâk verildiğini bilse de bilmese de, iddet bittikten sonra öğrenirse, yeniden iddet beklemesine gerek yoktur.

KOCASI ÖLEN KADININ İDDETİ

Hüküm 2526– Kocası ölen kadın hamile değilse, dört ay on gün iddet beklemelidir. Yani başkasıyla evlenmemelidir. Her ne kadar kadın, yeise, mut'a veya kocasıyla birlikte olmamış olsa dahi hüküm aynıdır. Hamile olursa çocuğu doğurana kadar iddet beklemelidir. çocuk dört ay on gündən önce dünyaya gelirse, dört ay on günü dolduruncaya kadar sabretmelidir. Buna vefat iddeti denir. Kocası fitri mürted olupda yaşayan kimsenin eşi içinde hükmü aynıdır.

Hüküm 2527– Vefat iddetinde olan kadının, süslü elbise giyip sürme çekmesi haramdır. Aynı şekilde her türlü süslenmek ona haramdır.

Hüküm 2528– Kocasının ölümüne kesin inanarak iddet bekleyip iddeti dolduktan sonra bir başkasıyla evlenen bir kadın, daha sonra birinci kocasının iddeti içerisinde öldüğünü anlarsa, ikinci kocasından ayrılmalıdır. İkinci kocasından hamile olursa, doğurana kadar ikinci kocasından talak iddeti beklemeli daha sonra birinci kocası için vefat iddeti beklemelidir. Hamile olmazsa, önce birinci kocası için vefat iddetini beklemeli daha sonra ikinci kocası için talak iddetini beklemelidir.

Hüküm 2529– Kadının kocasının vefat iddeti, kadının kocasının ölümünü öğrendiği zamandan başlar.(onun ölüm gününden değil.)

Hüküm 2530– Kadın, iddetinin olduğunu söylese, iki şartla kabul edilmelidir.

1. İftiraya sebep olmazsa
2. Talaktan veya kocasının ölümünden iddetin biteceği kadar süre geçmelidir.

RIC'İ VE BAIN TALÂK HÜKÜMLERİ

Hüküm 2531– Bain talâk, talâktan sonra erkeğin hanımına dönme hakkı olmayan talâktır. Yani yeniden nikâh okuyup evliliği başlatmadıkça, eski evliliğe dönemez. Talâkı bain beş kısımdır:

1. Dokuz yaşını doldurmayan kız çocuğunun talâkı.
2. Yeise kadının talâkı.
3. Nikâhtan sonra kocasının ilişkide bulunmadığı kadının talâkı.
4. Üçüncü talâk. Üç defa talak verilen kadın.
5. Hul'i ve mübarat talâkları. Hükümleri ileride açıklanacaktır.

Bunların dışındaki talâk ric'i talâktır. Yani kadının iddeti dolmadıkça erkek istediği zaman hanımına rücu edebilir.

Hüküm 2532– Hanımına ric'i talâk verenin, talâk verdiği kadının bulunduğu evden çıkarması haramdır. Bazı durumlarda, mesela, kadın zina yaptığı durumunda, veya yabancılar o eve gelip gidiyorsa onu o evden çıkarmanın sakıncası yoktur. İddette iken kadının kocasından izinsiz gereksiz yere o evden dışarı çıkması haramdır.

RÜCU ETME HÜKÜMLERİ

Hüküm 2533– Ric-i talâkta erkek iki şekilde hanımına geri dönebilir:

1. Tekrar onunla evli olduğunu ifade eden bir söz söylediğinde.
2. Rücu kastıyla bir iş yaparsa, her ne kadar rücu kastı olmasa da, ilişkide bulunmakla rücu gerçekleşir.

Hüküm 2534– Rücu için erkeğin şahit tutup eşine haber vermesi gerekmez. Kimse bilmeden ben eşime rücu ettim derse, sahihtir.

Hüküm 2535– Hanımına ric'i talâk veren erkek, hanımından bir şey alır, karşılığında rücu etmemesi kararlaştırılırsa, anlaşma sahih olmakla birlikte, erkeğin rücu etmemesi vaciptir. ancak rücu etmesi durumunda evlilikleri yeniden gerçekleşmiş olur. Ve ihtiyat gereği eşinden aldığı şeyi geri vermesi gerekir.

Hüküm 2536– İnsan hanımına iki defa talâk verir ve rücu eder, veya iki defa talâk verir iddeti dolduktan sonra tekrar akdederse, üçüncü talâktan sonra eşi ona haram olur. Fakat üçüncü

takaktan sonra kadın bir başkasıyla evlenirse dört şartla ilk kocasına helal olur, yani onu yeniden kendine nikâh edebilir:

1. İkinci evliliği daimi olmalıdır. Geçici evlilik olursa mesela bir aylık veya bir yıllık evlilik olursa, müddet bittikten sonra ilk kocası onu kendisine nikâh edemez.
2. İkinci kocası onunla ilişkide bulunmalıdır.
3. İkinci kocası ölür veya talâk verirse,
4. İkinci kocasından vefat veya talâk iddeti bitmiş olmalıdır.

HUL'İ TALÂK

Hüküm 2537– Kocasını istemeyen kadının mihri veya başka bir şey karşılığında kocasının onu boşamasına, hul'i talâk denir.

Hüküm 2538– Erkek, kendisi hul'i talâkı okumak isterse, mesela hanımının ismi Fatma olursa, mihir veya bir malı bağışladıktan sonra şöyle demelidir: **بَدَلًا مَّ عَلَى خَالَعْتُهَا مَهْرًا فَاتِي هَذِهِ** “zevcetu fatimetu haletuha ela ma bezelet.” (Karım Fatıma'yı bağışladığı şey karşılığında hul' talâkı ile boşadım.)

Hüküm 2539– Kadın, mihriyi kocasına bağışlaması için bir kişiyi vekil eder, kocası da talâk vermesi için aynı kişiyi vekil ederse, erkeğin ismi mesela Muhammed ve kadının ismi de Fatıma olursa, vekil talâkı şöyle okumalıdır: “En müvekkileti Fatimete bezeltu mihriha li müvekkili Muhammed li yehleeha aleyh” daha sonra ara vermeden şöyle der, “zevcetu müvekkili haletuha ela ma bezelet hiye talik” kadın, mihri dışında mesela, başka birşey kocasına bağışlaması için vekil ederse, vekil mihriha yerine o şeyi söylemelidir. Mesela eğer yüz lira vermişse “bezelet miete(yüz) lira” demelidir.

MUBARAT TALAK

Hüküm 2540– Kadın ve erkek birbirlerini istemezlerse ve kadın erkeğe bir miktar mal verir ve onu boşamasını isterse buna mubarat talak denir.

Hüküm 2541– Eğer koca mubarat aktini okumak isterse ve kadının ismi mesela fatimeyse şöyle söylemelidir. baratu zovceti fatimete ela mehriha fe hiye talikun. ve eğer ela mehriha yerine bi mehriha derse sakıncası yoktur.

Hüküm 2542– huli ve mubarat talağı sahih arapçayla okunmalıdır. Fakat kadın malını erkeğe bağışlamak için mesela türkçe şöyle derse: (falanın talağı için, malı sana bağışladım.) sakıncası yoktur.

Hüküm 2543– Kadın huli talak iddesi sırasında veya mubarat talağının iddesi sırasında, kendi bağışından vazgeçerse kocası ona geri dönebilir. Ve nikah akti okumadan onu kendi eşi yapabilir.

Hüküm 2544– Kocanın mubarat talağı vermek için aldığı mal mihirden fazla olmamalıdır. Fakat huli talakta daha fazla olursa sakıncası yoktur.

TALÂKLA İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 2545– Eşi olmadığı kadınla eşi sanarak ilişkide bulunulursa, kadın kocası olmadığını bilse veya kocası olduğunu zannetse, kadın iddet beklemelidir.

Hüküm 2546– Eşi olmadığını bildiği bir kadınla zina eder, kadın da kocası olmadığını bilirse, veya kocası olduğunu zannederse, iddet beklemesine gerek yoktur.

Hüküm 2547– Kocasından boşanması için bir erkek, bir kadını kandırırsa ve kadında kocasından boşanıp o erkekle evlenirse, yapılan talâk ve nikâh sahihtir. Ancak her ikisi de büyük günah işlemiştir.

Hüküm 2548– Kadın, nikâhta kocasına özel durumlarda mesela,- kocası uzun yolculuğa çıktığında veya ona altı ay harçlık vermediğinde ve buna benzer durumlarda, talâk hakkı ona verilmesini, şart koşarsa, bu şart batıl bir şarttır. Ancak kadın, erkek yolculuğa çıkarsa mesela

altı ay giderleri karşılamazsa ondan taraf boşamak için vekil olmayı şart koşarsa, bu sahihtir. Eğer şart hasıl olursa ve kendini bolşarsa talak sahihtir.

Hüküm 2549– Kocası kaybolan kadın, başka birisiyle evlenmek isterse, adil bir müçtehidin yanına gitmeli, ve onun hükmüne amel etmelidir.

Hüküm 2550– Deli olan birisinin babası veya büyük babası onun hanımına talâk verebilir.

Hüküm 2551– Baba veya büyük baba, küçük çocuğu için bir kadını

mut'a nikâhı yaparsa, her ne kadar çocuğun ergenlik çağından bir bölümü mut'a nikâhının müddeti içerisinde olursa, mesela ondört yaşındaki erkek çocuğuna iki yıllığına bir kadını mut'a nikâhı yaparsa, çocuğun hayrına olursa o müddeti bağışlayabilir. Ancak o çocuğun daimi nikâhlı eşine talâk veremez.

Hüküm 2552– Şer'i hüccet gereği, insan iki kişiyi adil bilir, kendi eşini onların yanında talâk verirse, onların adaletinde şüphe eden biri, o kadının iddeti dolduktan sonra onu kendisine veya bir başkasına nikâh edebilir. Ancak onların günahkar olduklarından eminse, vacip ihtiyat gereği o kadını kendisine veya bir başkasına nikâh yapamaz.

Hüküm 2553– bir erkek eşinin haberi olmadan onu boşarsa, giderlerini aynı evliyken olduğu gibi vermeğe devam ederse ve mesela bir yıl sonra ona, bir yıl önce seni boşadım derse ve şeri olarak da bunu ispat ederse, bu müddet zarfında karısına verdiği ve onunda harcamadığı şeyleri gerialabilir. Fakat harcadığı şeyleri geri isteyemez.

GASP HÜKÜMLERİ

Gasp, bir insanın başkasının malına ve hakkına zorla el koymasıdır. Bu en büyük günahlardandır. Eğer biri bunu yaparsa kıyamet günü çetin bir azapla cezalandırılacaktır. Hz. Peygamber (saa) şöyle buyurur: kim bir başkasından bir karış yer gasp ederse, kıyamet günü o yeri yedi tabakasıyla birlikte gerdanlık gibi o insanın boynuna geçirilecektir.

Hüküm 2554– İnsan, cami, okul, köprü ve umuma ait olan şeyleri kullanmayı başkalarına yasaklarsa, onların hakkını gasbetmiş olur. Bir insan camide bir yeri kendisine ayırır, bir başkasının oradan faydalanmasını engellerse, hüküm aynıdır.

Hüküm 2555– alacaklının yanına rehin bırakılan rehin, eğer alacağını geri alamazsa onu o maldan alması için, onun yanında kalmalıdır. Buna göre eğer ona olan borcunu ödemedi o şeyi ondan geri alırsa onun hakkını gaspetmiş sayılır.

Hüküm 2556– Bir kişinin yanında rehin bırakılan mal, başkası tarafından gasp edilirse, mal sahibi ve rehin alan her biri gasp edileni gaspçıdan alabilirler. Aldıkları taktirde yine de rehindir. Eğer o şey telef olursa ve onun yerine başka birşey alırlarsa o şey de rehindir.

Hüküm 2557– İnsan, bir şeyi gasp etmişse, sahibine geri vermelidir. Gasp edilen şey telef olursa, bedelini sahibine ödemelidir.

Hüküm 2558– Gasp ettiği şeyden bir menfaat elde ederse, mesela, gasp ettiği koyun bir kuzu doğurursa, sahibine aittir. Veya bir ev gasp edilir, her ne kadar ondan faydalanılmasa da, kirasını sahibine ödemelidir.

Hüküm 2559– Çocuk veya deliden, sahibi olduğu bir şey gasp edilirse, onu velisine geri vermelidir, eğer telef olursa, bedelini ödemelidir.

Hüküm 2560– İki kişi birlikte bir şeyi gasp ederler, ve her biri onun yarısına sahip olursa her biri onun yarısından sorumludur ve eğer her ikisi de gasp edilen şeye hakim olurlarsa, her ikisi de onun tamamından sorumludur.

Hüküm 2561– Gasp edilen şey başka bir şeyle karıştırılır, mesela gasp edilen buğday, arpayla karıştırılır, onları bir birinden ayırtmak çok zahmetli olsa da, ayrılması mümkünse ayırarak sahibine geri verilmelidir.

Hüküm 2562– eğer yapılması haram olan altın, gümüş kap gibi şeyler gaspedilirse ve kırılıp bozulursa yapma parasını sahibine vermeye gerek yoktur. fakat eğer İnsan, küpe gibi işlenmiş

bir parça altını gasp eder ve onu eritirse, eritilmeden önceki değeriyle sahibine verilmelidir. Farkını ödemez eski haline getireceğini söylerse, sahibi onu kabul etmek zorunda değildir. Aynı şekilde o altını eski haline getirmesi için sahibi gaspçıyı mecbur edemez.

Hüküm 2563– Gasp ettiği malı değiştirir, önceki halinden daha iyi bir hale getirirse, mesela gasp ettiği altını işler ve küpe haline getirir, sahibi o şekilde geri isterse o şekilde geri vermelidir. İşçilik parası isteyemez. Aynı şekilde sahibinden izinsiz onu eski haline getiremez. Ancak mal sahibinden izinsiz gasp ettiği şeyi onun izni olmadan eski haline getirir onu yapma masrafını sahibine vermelidir. Henekadar ihtiyat musalehedir.

Hüküm 2564– Gasp ettiği şeyi değiştirir ve önceki durumundan daha iyi bir duruma getirir, sahibi eski haline getirmesini isterse, onu eski haline getirmesi vacip olur. Onu değiştirmek değerini azaltıyorsa, farkını sahibine ödemelidir. Gasp ettiği altını küpe yapar, sahibi onu eski haline getirmesini isterse, erittikten sonra küpe yapmadan, olduğu değerden daha aşağı düşerse, onun farkını ödemelidir.

Hüküm 2565– Gasp ettiği tarlada ziraat eder veya ağaç dikerse, ziraat, ağaç ve meyvesi kendisine aittir. Tarla sahibi ziraat veya ağacın tarlasında kalmasına razı olmazsa, gasp eden zarara uğrasa dahi anında ziraat ve ağaçlarını tarladan çıkarmalıdır. ziraat ve ağaçların o tarlada kaldığı müddetin kirasını da tarla sahibine ödemeli, tarlada oluşan tahripleri de düzeltmelidir. Mesela, ağaçların yerini doldurup düzeltmelidir. Ondan dolayı tarlanın değeri düşerse, farkını sahibine ödemelidir. Tarla sahibini tarlayı ona satmaya veya kiraya vermeye mecbur edemez. Tarla sahibi de, ziraat ve ağaçları ona satılmasına gaspçıyı mecbur edemez.

Hüküm 2566– Tarla sahibi, ziraat ve ağacın tarlasında kalmasına razı olursa, gasp edenin ziraat veya ağacını o tarladan çıkarmasına gerek yoktur, ancak o tarlayı gasp ettiği dönemde sahibinin razı olduğu dönemin arasındaki kirasını ödemelidir.

Hüküm 2567– Gasp edilen şey telef olur, koyun ve sığır gibi değeri diyer fertlerden farklı olan bir şey olursa, onun değerini ödemelidir. Onun değeri Pazar ve satışına göre farklı olursa, telef olduğu andaki değerini ödemelidir. Vacip ihtiyat gereği gasp edilen zamandan ödenen zamana kadar olan sürede en çok değerli olduğu zamanki değerinden verilmelidir.

Hüküm 2568– Gasp edip telef ettiği şey buğday arpa gibi misli olursa, onun benzerini vermelidir. Verdiği şey gasp ettiği şeyin özelliklerine sahip olmalıdır. (Mesela en kaliteli pirinci gasp etmişse, onun yerine kalitesiz ve daha ucuz pirinç vermemelidir.)

Hüküm 2569– Değeri olan bir şeyi koyun gibi, gasp eder ve telef olursa, yanında bulundurduğu müddet içerisinde değeri pazarda değişmemişse, fakat onun yanında kaldığı müddetce eğer hayvan kilo almışsa, hayvanın kilolu halinin parasını vermesi gerekir.

Hüküm 2570– Gasp ettiği şeyi ondan bir başkası gasp eder ve telef olursa, mal sahibi onun bedelini istediğinden alabilir. Veya her ikisinden de alabilir. Bedelini birinci gaspçıdan alırsa, oda verdiğini ikinci gaspçıdan alabilir. Ancak mal sahibi ikinci gaspçıdan alırsa, o birinci gaspçıdan bir şey alamaz.

Hüküm 2571– Satılan şeyde, muamele şartlarından biri olmaz, mesela, tartıyla alınıp satılması gereken bir şeyi tartmadan alım satımı yapılırsa, yapılan muamele batıl olur. Alıcı ve satıcı muameleden öteye bir birinin malında tasarruf etmelerine razı olurlarsa, sakıncası yoktur. Razı olmazlarsa, bir birlerinden almış oldukları şey gasp edilmiş mal hükmüne girer ve onu sahibine geri vermeleri gerekir. Her birerinin malı diğerinin elinde telef olursa, muamelenin batıl olduğunu bilseler de bilmeseler de, onun bedelini ödemeleri gerekir.

Hüküm 2572– Bir malı, satın almak için, bakar veya bir müddet alıp yanında saklarsa ve o mal telef olursa meşhur görüşe göre onun bedelini sahibine ödemelidir.

BULUNAN MALIN HÜKÜMLERİ

Hüküm 2573– İnsan, hayvan dışında bir şey bulur, sahibinin bulunması için hiçbir alameti olmazsa, onu kendisine alabilir. Ancak müstehap ihtiyat gereği onu sahibinden taraf fakirlere sadaka vermelidir.

Hüküm 2574– Bulunan şeyin işareti varsa ve onun değeri 12/6 nohut günüş sikke değerinden az olursa, sahibi belli ise insan onun razı olup olmadığını bilmezse onun izni olmadan onu alamaz. Razı olduğunu bilirse emanet ünvanında alabilir. Eğer sahibi belli değilse, kendine almak amacıyla alırsa, vacip ihtiyat gereği sahibi bulunduğu zaman onun değerini sahibine vermelidir.

Hüküm 2575– Bulunan şeyin bir alameti varsa ve o alamet vasıtasıyla sahibini bulmak mümkünse, sahibinin şia dışında bir inanca sahhip olduğunu bilirse veya kafirse ki müslümanların korumasında yaşıyorsa, bulunan şeyin değeri 12/6 nohut gümüş sikkeye ulaşırsa meşhur görüşe göre bulduğu günden itibaren bir hafta boyunca günde birdefa daha sonra her ay haftada birdefa daha sonra bir yıl boyunca ayda birdefa insanlar içerisinde bunu ilan edip insanlara duyurmalıdır. Zahiren bu sıralama bir kural üzeredir; öyle bir şekilde ilan etmelidir ki bu sıralamadan insanlar onun birdahaki ilanlarını aynı konu olduğunu bilmelidir.

Hüküm 2576– İnsan, bulduğu şeyin duyurusunu kendisi yapmak istemezse, güvendiği bir kişiye ondan taraf duyuru yapması için görev verebilir.

Hüküm 2577– Bir yıl boyunca duyurur, malın sahibi bulunmazsa, o malı sahibi bulunduğu zaman değerini geri vermek kastıyla kendine alabilir. Veya onun için saklamalı ve şahısı bulduğu zaman onu geri vermelidir. Fakat müstehap ihtiyat gerği onu sahibinden taraf sadaka vermelidir.

Hüküm 2578– Bir yıl ilan ettikten sonra malın sahibi bulunmaz, malı sahibi için saklar ve o mal telef olursa, o malı korumakta tembellik yapmamış ve hor kullanmamışsa, ondan sorumlu değildir. Eğer sahibinden taraf sadaka vermişse, veya kendine almışsa her iki durumdada sorumludur.

Hüküm 2579– İnsan, bir malı bulur ve zikredilen şekilde bilerek ilan etmezse, günah işlemekle beraber, yeniden duyurması vaciptir.

Hüküm 2580– Ergenlik çağına ulaşmamış bir çocuk, velisi ilan etmelidir.

Hüküm 2581– İnsan, ilan ettiği yıl içerisinde sahibinin bulunmasından ümidi keserse, sadaka verebilir.

Hüküm 2582– İlan yapılan yıl içerisinde, bulunan mal telef olursa, onu korumakta ihmalkâr davranır veya hor kullanırsa, ilana devam etmelidir ve onu sahibine vermekle sorumludur. O malın korunmasında tembellik yapmaz, onda tasarruf etmezse, malın telef olması durumunda, ona bir şey vacip olmaz.

Hüküm 2583– Değeri 12/6 nohut gümüş sikkeye ulaşan ve nişanesi bulunan bir mal bir yerde bulunur, ilan etmekle sahibinin bulunamayacağı anlaşılırsa, bulunduğu ilk günden sahibinden taraf sadaka verilmelidir. Bir yıl bekletilmemelidir. Eğer sahibi bulunursa ve malının sadaka olarak verilmesine razı gelmezse, onun bedelini vermelidir. Ve verdiği sadakanın sevabı onun kendisindir. Ve müstehap ihtiyat gereği kendisine almamalıdır.

Hüküm 2584– İnsan, bir şeyi bulur, kendi malı olduğunu zannederek alır, daha sonra kendi malı olmadığını anlarsa, bir yıl ilan etmelidir. Ama ayağını yere vurmamak veya bulunan şeyi sallamak o şeyin bulunduğu anlamına gelmez.

Hüküm 2585– İnsan, bulduğu malı örfen evet tarif etti diyeceği şekilde (sahibinin duyduğunda malın ona ait olabileceğini ihtimal vereceği şekilde) ilan etmelidir. Mesela, eğer sadece kitap buldum veya elbise buldum derse yeterli değildir.

Hüküm 2586– İnsan, bir şeyi bulur, başka birisi tüm özelliklerini sayarak onun kedisine ait olduğunu söyler ve onun olduğuna itminanı olursa, ona vermelidir. Bazen sahibinin bile farkında olmadığı özellikleri söylemesine gerek yoktur.

Hüküm 2587– Bulunan şeyin değeri 12/6 nohut gümüş değerine ulaşır, ilan edilmez cami gibi halkın toplandığı bir yere bırakılır ve o mal telef olur veya bir başkası onu alırsa, o malı bulan ondan sorumludur.

Hüküm 2588– Eğer kalırsa bozulacak bir şey bulursa, şeri hakim izniyle veya onun vekili bulunan şeyin değerini belirlemeli ve satıp parasını saklamalıdır. Veya değerine bakıp onu kendi kullanmalı ve onun parasını saklamalıdır. Her iki durumdada eğer onun sahibi ilandan sonra bulunmazsa ya kendisi zamanet şartıyla kullanmalı veya ondan taraf sadaka vermelidir.

Hüküm 2589– İnsanın bulduğu şeyi sahibini bulmak kastı ile abdest alırken ve namaz kılarken onun üzerinde bulundurmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 2590– İnsanın, ayakkabısı başkası tarafından götürülür yerine bir başka ayakkabı bırakılırsa, bırakılan ayakkabı götürülen ayakkabı yerine bırakıldığını ve onun yerine kullanılmasına razı olduğu anlaşılırsa, kalan ayakkabıyı kendi ayakkabısı yerine alabilir. Aynı şekilde kendi ayakkabısının haksızlıkla alındığını anlarsa, yerine bırakılan ayakkabı kendi ayakkabısından daha değerli olmamak kaydıyla alabilir. Ama kalan ayakkabı kendi ayakkabısından daha değerli olursa, fazla olan değeri meçhul'ül malik -sahibi belli olmayan mal- hükmündedir. Zikredilen iki durumun dışında kalan ayakkabı meçhul'ül malik hükmündedir.

Hüküm 2591– İnsanın elindeki mal meçhul'ül malik olur ve kaybolan mal hükmünde de olmazsa, sahibinin o malda tasarruf izninin olduğuna kanaat getirildiği durumda, sahibinin razı olabileceği her türlü tasarrufta bulunabilir. İzni olacağına kanaat olmazsa, sahibi bulununcaya kadar aranmalıdır. Aramanın bir faydası olacağını düşündüğü sürece aramaya devam etmelidir. Sahibinin bulunacağından ümit kesilirse, o malı sahibinden taraf sadaka vermelidir. Lazım ihtiyat gereği şer'i hâkimin izniyle olmalıdır. Daha sonra mal sahibi bulunur, sadakaya razı olmazsa, herhangi bir sorumluluk yoktur.

HAYVAN KESME VE AVLANMA HÜKÜMLERİ

Hüküm 2592– Eti helal olan evcil veya vahşi bir hayvan, daha sonra açıklanacağı şekilde başı kesilirse, can verdikten sonra eti helal ve bedeni pak olur. Fakat bir hayvanla ilişkiye girilirse veya hayvan necis birşey yemiş ve istibra olmamışsa başı kesildikten sonra eti helal olmaz.

Hüküm 2593– Eti helal olan geyik, dağ keçisi ve keklik gibi yabani hayvan veya evcil olup firar ederek yakalanması mümkün olmayan ve yabanileşen eti yenen hayvan, mesela inek ve deve gibi, daha sonra açıklanacağı gibi avlanılırsa, pak ve helal olur. Ama eti yenen evcil hayvan koyun ve ev tavuğu gibi veya eti yenen eğitilerek evcilleşen vahşi hayvan avlanmakla pak ve helal olmaz.

Hüküm 2594– Eti yenen yabani hayvan firar edebileceği veya uçabilecek durumda ise, avlanmakla pak ve helal olur. Kaçamayan geyik yavrusu ve uçamayan keklik yavrusu, avlanmakla pak ve helal olmaz. Geyik ve kaçamayan yavrusu bir kurşunla avlanırsa, geyiğin eti helal, yavrusunun ise haramdır.

Hüküm 2595– Balık gibi sıçrayan kanı olmayan hayvanlar kendi kendine suda ölürse paktır, fakat eti yenilmez.

Hüküm 2596– Yılan ve kertenkele gibi eti yenmesi haram olan ve sıçrayan kanı olmayan bir hayvan ölürse paktır. Fakat eti yenmez.

Hüküm 2597– Köpek ve domuz gibi hayvanlar kesmekle veya avlanmakla pak olmadıklarından, etlerinin yenmesi de haramdır. etinin yenmesi haram olan yırtıcı ve etle beslenen hayvanlar kurt ve kaplan gibi söyleneceği gibi başı kesilirse ve ok ve benzeri şeylerle

avlanılırsa temizdir falat etinin yenmesi helal değildir. Ve eğer av köpeğiyle onu avlarlarsa bedeninin temiz olacağı sakıncalıdır.

Hüküm 2598– fil, ayı ve maymun yırcı hayvan hükmündedirler. Ve tezkiyeyi kabul ediyorlar. Fakat haşereler fare ve hamam böceği gibi ki yer altında yaşarlar, eğer sıçrayarak akan kanları varsa ve kendi kendisine ölmüşse necistirler. Hatta başlarını kesseler veya avlasalar dahi bedenlerinin pak oluşu sakıncalıdır.

Hüküm 2599–Canlı bir hayvanın karnından ölü bir yavru çıkarsa veya çıkarılırsa onun etini yemek haramdır.

HAYVAN KESME USULÜ

Hüküm 2600– Hayvan kesme usûlü; onun boğazındaki dört damarın tam olarak kesilmesidir. Eğer deşerek hayvanı öldürürse yeterli değildir.

Hüküm 2601– Dört damardan bazıları kesilir, hayvan can verdikten sonra diğer damarlar kesilirse, o hayvan helal olmaz. Ancak peş peşe sayılmasa da dört damar hayvan canlı iken kesilirse, pak ve helal olur. Hernekadar peşpeşe kesilmesi ihtiyat gereğidir.

Hüküm 2602– Kurt koyunun boğazını, dört damardan bir şey kalmayacak şekilde koparırsa, koyun haram olur. Fakat boynundan bir miktar koparırsa ve dört damar kalırsa o damarlar kesildiği zaman o hayvanın eti helal ve pak olur. Dört damardan bazısını parçalar ve bazısını bırakırsa ihtiyat gereği helal değildir. Eğer bedeninin başka bir yerini koparırsa koyun hala canlıysa ve söylendiği gibi kesilirse temiz ve helal olur.

HAYVAN KESMENİN ŞARTLARI

Hüküm 2603– Hayvan kesmenin beş şartı vardır:

1. Hayvanı kesen erkek olsun veya kadın, Müslüman olmalıdır. Ve açıkca Peygamberin ehlibeytine düşmanlık etmemelidir. Mümeyyiz, yani iyi ve kötüyü anlayan bir çocukta hayvan kesebilir.
2. Mümkün olursa hayvanın başı demirden yapılmış bir şeyle kesilmelidir. Demirden yapılmış bir şey bulunmazsa, ve eğer hayvan kesilmezse ölecekse, veya hayvanın keskin birşeyle kesilmesi gerekiyorsa, şişe ve taş gibi keskin şeylerle hayvanın başı kesilebilir.
3. Keserken, hayvanın yüz, ön ve arka ayakları ve hayvanın karnını kibleye doğru yöneltilmelidir. Hayvanın kibleye doğru kesilmesi gerektiğini bilen bir kişi, hayvanı keserken bilerek kibleye çevirmezse, hayvan haram olur. Ancak unuttur, meseleyi bilmez veya kibleyi şaşırırsa, veya kiblenin yönünü bilmezse veya hayvanı kibleye doğru çeviremezse, sakıncası yoktur.
4. Hayvanı kesmek istediği zaman yani bıçağı hayvanın boğazına bıraktığı zaman kesme niyetiyle Allah'ın ismini zikretmelidir. “Bismillâh” demesi yeterlidir. Kesme kastı olmadan Allah'ın ismini zikrederse, kesilen hayvan helal olmaz ve etide haram olur. Ancak unutarak Allah'ın adını zikretmezse, sakıncası yoktur.
5. Hayvan kesildikten sonra hareket etmelidir. En az Gözünü, kuyruğunu hareket ettirmeli veya ayağını yere vurmalıdır. Lazım ihtiyat gereği hayvandan normal bir şekilde kan akmalıdır. İhtiyat gereği hayvanın canı tamamen çıkmadıkça başını bedeninden ayırmamak gerekir. Yine hayvanın bedenini açmakta ve yine hayvanın omuriliğini kesmek hernekadar hayvanın etinin hareket etmesine sebep olmasa dahi hüküm aynıdır.

DEVENİN KESİMİ

Hüküm 2604– Deve öldükten sonra pak ve helal olması için söylenen beş şartla birlikte, demirden yapılmış keskin bıçak veya başka bir şeyle, devenin boynu ile göğsü arasındaki çukur yere saplanması gerekir.

Hüküm 2605– Devenin boynuna bıçak sokulurken devenin ayakta olması daha iyidir. Fakat dizlerini yere bırakmışsa veya yerde yan tarafa yatırılmışsa ve ayakları ve göysü kibleğe doğruysa bıçağı boğzındaki boşluğa sokarsa sakıncası yoktur.

Hüküm 2606– eğer devenin boğaz boşluğuna bıçağı sokmak yerine hayvanın başı kesilirse veya koyun ve inek gibi hayvanların başını kesmek yerine deve gibi boğazına bıçak saplanırsa etleri haram ve bedenleri necis olur. Ama devenin dört damarında kesilirse ve henüz canlıyken devenin boğazına söylendiği şekilde bıçağı sokarsa eti helal ve bedenide pak olur. Aynı şekilde inek ve koyunun boğazına bıçak sokulduktan sonra henüz yaşarken boğzındaki dört damar kesilirse helal ve pak olur.

Hüküm 2607– Bir hayvan delirdiği veya örneğin, kuyuya düştüğü için kesilmesi mümkün olmazsa, telef olma durumu varsa, bedeninin her hangi bir yeri bıçak gibi bir şeyle kesilir ve kesilen yaradan dolayı can verirse helal olur. Kibleye doğru olması gerekmez. Ancak hayvan kesimindeki diğer şartlara uyulmalıdır.

HAYVAN KESERKEN MÜSTEHAAP OLAN ŞEYLER

Hüküm 2608– Hayvan kesiminde birkaç şeyi müstehaptır.

1. Koyun kesilirken iki kol ve bir bacağı bağlanarak diğer bir bacağı serbest bırakılmalıdır. Sığır kesilirken ayaklarının dördü de bağlanarak kuyruğu serbest bırakılmalı, deve nehredilirken oturmuş halde olursa iki kollarını tırnaklarından dizlerine veya koltuk altlarına kadar bir birine bağlanmalı arka ayaklar serbest bırakılmalıdır. Ayakta olursa sol ayağı bağlanmalıdır. Tavuğu boğazladıktan sonra, kol kanat vurması için serbest bırakılması müstehaptır.
2. Hayvanı, kesen kimsenin yüzü kibleye dönük olmalıdır.
3. Hayvan kesilmeden önce önüne su bırakılmalıdır.
4. Hayvanı keserken en az acı çekecek bir şekilde kesilmelidir. Mesela, bıçak iyice bilenmeli ve hayvanın kafası çabuk kesilmelidir.

HAYVAN KESERKEN MEKRUH OLAN ŞEYLER

Hüküm 2609– Birkaç şeyin hayvan kesiminde mekruh olduğu söylenmiştir:

1. Kesilen hayvan can vermeden derisinin soyulmaya başlanması.
2. Kesilen hayvanın bir başka hayvanın gözü önünde kesilmesi.
3. Geceleyin veya Cuma günü öğlenden önce hayvanın kesilmesi. Fakat ihtiyaçtan dolayı kesilirse, mekruh olmaz.
4. İnsanın, kendi beslediği dört ayaklı hayvanı kesmesi.

SİLAHLA AVLANMA HÜKÜMLERİ

Hüküm 2610– Eti yenen yabani bir hayvan silahla avlanır ve ölürse beş şartla bedeni pak ve eti helal olur:

1. Avlanma silahı, bıçak ve kılıç gibi keskin veya ok ve mermi gibi hayvanın bedenini parçalayan bir şey olmalıdır. İkinci durumda silahın mermisi sivri olmazsa, helal olması için hayvanı yaralayıp, parçalamalıdır. Eğer bir hayvan taş sopa gibi bir şeyle avlanır ve ölürse bedeni pak ve eti helal olmaz. Aynı şekilde ucu sivri olan mermiyle hayvan avlanır ve o mermi hayvanın bedenini parçalayarak içine girerse temiz ve helal olur. Eğer mermi sivri değilse ve basınçla hayvanın bedenine girerse ve bu vesileyle hayvan ölürse veya ısıyla hayvanın vücudunu yakarsa ve yanma sonucu hayvan ölürse pak ve helal oluşu sakıncalıdır.
2. Avlayan, Müslüman veya iyi ve kötüyü anlayan Müslüman çocuğu olmalıdır. kâfir veya nasibiler peygamberin ehli beytine açıkca düşmanlık eden kimseler gibi kâfir hükmünde olan bir kişi bir hayvanı avlarsa, o hayvan helal değildir.
3. Silah, hayvanı avlamak için kullanılmalıdır. Başka bir yer nişan alınır tesadüfen bir

hayvan vurulursa, o hayvan pak olmaz eti de haramdır.

4. Silahı kullanırken Allah'ın ismini zikretmelidir. Bilerek Allah'ın ismi zikredilmezse yapılan av haram olur. Ancak zikretmeyi unutursa sakıncası yoktur.
5. Avcı ava ulaştığında av ölür veya onu boğazlayacak kadar zaman olmazsa hayvan pak ve helaldir. Vakit olduğu halde hayvanı kesmez, hayvan bu şekilde ölürse haram olur.

Hüküm 2611– İki kişi birlikte bir hayvanı avlarlar, biri müslüman diğeri kafir olursa veya birisi şartlara uyar diğeri uymazsa, mesela onlardan birisi Allah'ın ismini zikreder diğeri bilerek zikretmezse, avlanan hayvan helal değildir.

Hüküm 2612– Bir hayvan silahla vurulduğunda, mesela suya düşer, hayvanın kurşun ve sunun etkisiyle öldüğü anlaşılırsa, o hayvan helal değildir. Sadece kurşunun etkisiyle öldüğü bilinmezse, yine helal olmaz.

Hüküm 2613– İnsan gasp edilmiş silah veya köpekle bir hayvanı avlarsa, o av helal ve avlayana aittir. Günah işlemekle beraber silah veya köpeğin ücretini sahibine ödemelidir.

Hüküm 2614– Kılıçla ve avlanmanın helal olduğu bir aletle, 2610. Meselede açıklandığı şartlarla birlikte hayvanı iki parçaya ayırırlarsa, başı ve boynu aynı tarafta kalırsa ve avcı oraya vardığında hayvan ölmüşse her iki kısımda helaldir. Yine eğer hayvan canlıysa ve başını kesmeğe de vakit yoksa hüküm aynıdır. Eğer başını kesmeğe vakit varsa ve biraz yaşaması mümkünse baş ve boyun olmayan kısım haram ve baş ve boyunun olduğu kısmı eğer şeri hükümlere uygun olarak kesilirse helal yok eğer bu şekilde kesilmezse haram olur.

Hüküm 2615– Avlanmanın sahih olmadığı taş ve sopa gibi şeylerle hayvan ikiye bölünürse, kafa ve boyun olmayan kısım haram, baş ve boyun olan kısım canlı olur, kesmek için de zaman bulunur ve kesilirse helal, kesilmezse haram olur.

Hüküm 2616– Bir hayvan avlanır veya boğazlanır, karnından canlı bir yavru çıkar, onu daha önce zikredildiği şekilde kesilirse helal kesilmezse haram olur.

Hüküm 2617– Bir hayvan avlanılır veya boğazlanır, karnından ölü yavru çıkar, yavrunun ölümü annesinin kesilmesinden veya avlanılmasından önce olmaz, annenin karnından geç çıkarıldığı için ölmez, tüm azaları tamamlanmış ve bedeni tüylenmişse, pak ve helaldir.

AV KÖPEĞİYLE AVLANMAK

Hüküm 2618– Eti yenen yabani bir hayvan, av köpeğiyle avlanırsa altı şartla bedeni pak ve eti helaldir:

1. Av köpeği, istendiği zaman avın peşine gideceği ve istenmediği zaman gitmeyeceği şekilde eğitilmelidir. Sahibi ulaşmadan avından yememelidir. Fakat istisnaen avını yerse sakıncası yoktur.
2. Av köpeğini sahibi avın peşine göndermelidir. Kendiliğinden gider ve bir hayvanı avlar getirirse, o hayvan haramdır. Hatta kendiliğinden avın peşine gider, sonra sahibi ava daha çabuk ulaşması için seslenirse, sahibinin seslenmesiyle bir az daha hızlanırsa, vacip ihtiyat gereği o avı yemekten sakınmalıdır.
3. Silahla avlanma hükmünde açıklandığı gibi köpeği avın peşine gönderen, Müslüman olmalıdır.veya iyiyle kötüyü ayırt edebilecek müslüman çocuğu olmalıdır. Eğer kafir veya peygamberin ehli beytine açıkca düşman olan kimse köpeği gönderirse o av hayvanı haramdır.
4. Avcı, köpeği avın peşine gönderdiğinde Allah'ın ismini zikretmelidir. Bilerek zikretmezse, o av haramdır. Ancak unutursa sakıncası yoktur.
5. Av, köpeğin diş yarasıyla ölmelidir. Köpek avı boğarak öldürür veya korku ve çok kaçırmaktan dolayı ölürse, helal değildir.
6. Köpeği gönderen avcı kendisi ulaştığında av ölmüş veya Canlı olur ve boğazlayacak kadar zaman olmazsa helaldir. Kesecek kadar bir zaman varken ulaşır, fakat hayvan

ölecek kadar geciktirirse, helal değildir.

Hüküm 2619– Köpeği gönderen avcı, avı kesecek kadar vakit varken ava ulaşır, kesmeye hazırlanırken mesela bıçağı hazırlarken av ölürse, o av helal olur. Ancak onu boğazlamak için yanında bir şey bulunmaz ve hayvan ölürse vacip ihtiyata göre ondan yememelidir. Bu durumda köpeğin onu öldürmesi için serbest bırakırsa helal olur.

Hüküm 2620– Eğer birden fazla av köpeğini avı yakalamak için gönderilir, onlarda yakalar, hepsi 2618. meselede söylenen şartlara sahip olurlarsa, yapılan av helaldir. Ancak köpeklerden birisinde şartlardan biri eksik olursa, yapılan av haram olur.

Hüküm 2621– Köpek, bir av peşine gönderilir, gönderildiği hayvanın dışında başka bir hayvanı avlarsa, avlanan hayvan pak ve helaldir. O hayvanı başka bir hayvanla avlarsa, hem birinci hem de ikinci av pak ve helaldir.

Hüküm 2622– Birden fazla kişi bir köpeği avın peşine gönderir, onlardan birisi bilerek Allah'ın adını zikretmezse, veya kafir olursa o av haram olur. Aynı şekilde avın peşine gönderilen köpeklerden birisi geçen sayfada açıklandığı gibi eğitilmemişse, o av haramdır.

Hüküm 2623– Şahin veya av köpeği dışında bir hayvanla başka bir hayvan avlanırsa, helal değildir. Ancak ulaştıklarında avlanan hayvan canlı olur daha önce açıklandığı şekilde boğazlanırsa, helal olur.

BALIK AVLAMAK

Hüküm 2624– Yaratılışında pullu olan balık sudan canlı olarak tutulur, suyun dışında can verirse, pak ve yenilmesi helaldir. balık suda ölürse, paktır, ama yenilmesi haramdır. Balık tora ilişerek suda ölürse, yenilmesi helaldir. Pulu olmayan balık canlı olarak sudan çıkarılsa ve suyun dışında can verse dahi yenilmesi haramdır.

Hüküm 2625– Balık sudan dışarı düşer, dalga onu dışarı atar veya biriken suyun kurumasıyla balık toprak üzerinde kalır, ölmeden önce el veya başka bir vesileyle tutulursa, can verdikten sonra helal olur. Tutmadan önce ölürse, haramdır.

Hüküm 2626– Balık tutanın, Müslüman olması ve tutarken Allah'ın ismini zikretmesine gerek yoktur.

Hüküm 2627– Sudan canlı mı yoksa ölü mü çıkarıldığı belli olmayan ölü bir balık, Müslüman bir kişinin elinde olursa helaldir. Kâfir birinin elinde olur, her ne kadar onu canlı tuttum dese de, haramdır. İnsan, kâfirin balığı canlı tuttuğuna dair iki adil şahıs şahitlik ederse veya onun sözüyle güven hasıl olursa, helaldir.

Hüküm 2628– Balığı canlı yemek müstehap ihtiyat gereği uzak durmak gerekir.

Hüküm 2629– Canlı balık, kebab edilir veya suyun dışında can vermeden öldürülürse, müstehap ihtiyat gereği onu yememelidir.

Hüküm 2630– Canlı balık, suyun dışında ikiye ayrılır, bir kısmı canlı olarak suya düşerse, suyun dışında kalan kısmını müstehap ihtiyat gereği yemek doğru değildir.

ÇEKİRGE AVLAMAK

Hüküm 2631– Çekirge, el veya başka bir vesileyle canlı olarak tutulursa, öldükten sonra helal olur. Onu tutanın Müslüman olmasına ve onu tutarken Allah'ın ismini anmasına gerek yoktur. Ölü çekirge kâfirin elinde olur, canlı olarak tutulup tutulmadığı belli olmazsa, her ne kadar canlı tuttum dese de, haramdır.

Hüküm 2632– Kanat'ı çıkmamış ve uçamayan çekirgeyi avlayıp yemek haramdır.

YENİLECEK VE İÇİLECEKLERİN HÜKÜMLERİ

Hüküm 2633– ev tavuğu, güvercin ve serçe çeşitlerinin yenmesi helaldir. Bülbül, sığırcık, tarla kuşu serçe çeşitlerindendir. Yarasa, tavuz kuşu, ve karga çeşitleri ve Şahin, kartal, doğan ve akbaba gibi yırtıcı ve uçarken süzülmesi kanat çırpmasından daha fazla olan kuşların etinin yenmesi haramdır. kuşun den çetesi veya taşlığı veya ayaklarının arkası mahmuz olursa,

helaldir. Bunlardan hiç birisi olmazsa, haramdır. ama eğer kant çırpması süzülmesinden fazlaysa bu helaldir. Kırlangıç ve hudhud eti ise mekruhtur.

Hüküm 2634– Hayvandan, canı olan kuyruk gibi bir parça ayrılır veya canlı koyundan bir parça et kesilerek ayrılırsa, necis ve yenmesi de haramdır.

Hüküm 2635– Eti yenen hayvanların ondört azası haramdır: 1-Kan. 2-Dışkı. 3-Erkeklik organı. 4-Dişilik organı. 5-Yavruluk. 6-Ur denilen vücuttaki şişkinlik. 7-Erkeklik yumurtaları. 8-Beyinde bulunan nohut şeklindeki hipotez bezi. 9- Omurilik. 61 10-Safra kesesi 11- Bel kemiğinin iki tarafında bulunan sarı renkli iki sinir. 12-Dalak. 13-Mesane. 14-Göz bebeği. Bunlar kuş, balık ve çekirge dışındaki tüm eti helal olan hayvanlar için geçerlidir. Kuşlarda ise kan ve dışkıları, safra kesesi, dalak ve yumurtalıklar dışındakilerde yoktur.

Hüküm 2636– hayvanların dışkısını yemek idrarını içmek, burnunun pisliğini yemek ve insanın midesini bulandıracak azalarını yemek haramdır. ama eğer pak olursa ve helal şeye yok denecek kadar az miktarda karışırsa onu yemenin sakıncası yoktur. devenin idrarını içmek de aynı hükümdedir

Hüküm 2637– toprak yemek haramdır. Hz. Hüseyin'in (a.s) türbe tinden şifa amacıyla az bir miktar yemek ve dağ yoprağı yemek, ve ermeni toprağı yemek ilaç niyetine sakıncası yoktur. toprağı biraz suya bırakıp daha sonra içmek daha iyidir.

Hüküm 2638– Ağız boşluğuna gelen burun suyu veya balgamı yutmak haram değildir. Dişleri yıkarken arasından çıkan yemek artıklarını yutmanın da bir sakıncası yoktur.

Hüküm 2639– İnsanın ölümüne veya önemli bir zarar görmesine sebep olacak şeyleri yemesi haramdır.

Hüküm 2640– At, katır ve eşeğin etini yemek mekruhtur. Onları şehirden çıkarıp başka bir yerde satmak gerekir.

Hüküm 2641– Sığır, koyun ve deve gibi eti yenen bir hayvanla ilişkide bulunulursa, ihtiyat gereği onların idrar ve dışkıları necis, sütlerinin içilmesi de haram olur. İlişkide bulunulan hayvan, öldürülmeli ve yakılmalıdır. İlişkide bulunan sahibi değilse, onun bedelini sahibine ödemelidir.

Hüküm 2642– Şarap içmek haramdır. Bazı hadislerde en büyük günah sayılmıştır. Biri onu helal kabul ederse kafirdir. Hz. İmam Caferi sadık (as) şöyle buyurmuştur: "Şarap, kötülüklerin kökü ve günahların kaynağıdır. Şarap içen kimse, aklını yitirir, şarabı içtiği o anda Allah'ı tanımaz, hiçbir günden kaçınmaz,, kimsenin hakkına saygı göstermez, yakın akrabaların hakkını gözetmez ve açık kötülüklerden yüz çevirmez. Allah'ı tanıma ve iman ruhu şarap içen kimsenin vücudundan çıkar ve onda Allah'ın rahmetinden uzak olan habis ve eksik ruh kalır. Allah, melekler, Peygamberler, müminler ona lânet eder ve kırk güne kadar kıldığı namazlar kabul olmaz. (Böyle bir kimsenin) yüzü kıyamet gününde siyah olur, dili ağzından dışarı çıkar, ağzından göğsüne salyalar saçar ve böyle bir vaziyette susuzluktan feryat eder."

Hüküm 2643– Şarap içilen sofrada oturmak, eğer insan orakakilerden biri sayılırsa haramdır ve oradan bir şey yiyip içmek haramdır.

Hüküm 2644– Kafir ülkeden gelen etler ve temiz oldukları şeren sabit değilse, necis ve yenmesi haramdır. onların alım satımı da cayiz değildir. Güvenilir olmayan ve haleti bilinmeyen insanların yazdığı ve söylediği sözler şeri açıdan

YEMEK YERKEN MÜSTEHAĞ OLAN ŞEYLER

Hüküm 2645– Yemek yerken birkaç şey müstehaptır:

1. Yemekten önce her iki elin yıkanması.
2. Yemekten sonra ellerin yıkanıp ve kurulanması.
3. Ev sahibinin herkesten önce yemeye başlaması, her ketsen sonra yemekten ayrılması,

önce ev sahibinin, daha sonra sağında oturan ve ondan sonra da solunda oturanların ellerini sodaki oturana doğru yıkamaları. Yemekten sonra ise, önce ev sahibinin solunda oturanın, daha sonra aynı taraftan devam ederek en son ev sahibi sağında oturan şahsa kadar yıkaması.

4. Yemeğe başlarken “bismillah demek ” çekmek, eğer sofrada çeşitli yemekler varsa, her birine başlanıldığında bir “besmele” çekilmesi müstehaptır.
5. Sağ elle yemek, yemek.
6. İki parmakla değil, üç parmakla veya daha fazla parmakla yemek, yemek.
7. Bir sofrada kaç kişi oturmuşsa, herkes kendi önündeki yemeği yemesi.
8. Lokmayı küçük tutmak.
9. Sofra başında fazla oturmak, yemek yemeği uzatmak.
10. Yemeği iyi çiğnemek.
11. Yemekten sonra, Allah’a hamdetmek.
12. Parmakları yalamak.
13. Yemekten sonra ağız ve dişleri temizlemek. Reyhan çubuğu, nar dalı, kamış ve hurma yaprağıyla temizlememelidir.
14. Sofraya dökülen kırıntıları yemek. Çölde yeniyorsa, dökülenleri hayvanlara bırakmak.
15. Gece ve gündüzün başlangıcında yemek, yemek. Öğlen ve gece yarısı yememek.
16. Yemekten sonra sırt üstü uzanmak. Sağ ayağı sol ayağın üzerine bırakmak.
17. Yemeğin başlangıç ve sonunda tuz yalamak.
18. Meyveyi yemeden yıkamak.

YEMEK YERKEN MEKRUH SAYILAN DURUMLAR

Hüküm 2646– Yemek yerken şu birkaç şey mekruhtur:

1. Tok halde yemek, yemek.
2. Çok yemek. Hadiste şöyle diyor: "Allah-u Tealâ her şeyden çok tıka basa dolu mideden hoşlanmaz."
3. Yemek yerken başkalarına bakmak.
4. Yemeği sıcak yemek.
5. Yediği ve içtiği şeyi üfleme.
6. Sofraya ekmek geldikten sonra, başka şeyi beklemek.
7. Ekmeyi bıçakla kesmek.
8. Yemek tabağının altına ekmek bırakmak.
9. Kemiği hiçbir şey kalmayacağı şekilde temizlemek.
10. Kabuğuyla yenen meyveleri soyarak yemek.
11. İyice yemeden meyveyi atmak.

SU İÇME ADABI

Hüküm 2647– Birkaç şey su içme adabından sayılmıştır:

1. Suyu emerek içmek.
2. Gündüz ayakta su içmek
3. Su içmeden “bismillah” çekmek, içtikten sonra da, elhamdu lillah demek.
4. Suyu üç nefeste içmek.
5. İsteği olduğunda su içmek.
6. Su içtikten sonra Hz. Hüseyin ve ehlibeytini (Allah’ın selamı onlara olsun) yâd etmek ve katillerine lanet okumak.

SU İÇERKEN MEKRUH OLAN ŞEYLER

Hüküm 2648– Çok su içmek, yağlı yemekten sonra su içmek, geceleyin ayakta su içmek, mekruhtur. Aynı şekilde suyu sol elle içmek, tasın kırık yerinden ve tutulacak yerinden su içmek mekruh sayılmıştır.

NEZİR (ADAK) VE AHD HÜKÜMLERİ

Hüküm 2649– Nezir; insanın Allah rızası için hayır bir işi yapmayı veya yapılmaması daha iyi olan bir işi Allah rızası için terk etmeyi kendisine vacip etmesidir.

Hüküm 2650– Nezirde, akit okunması gereklidir. Arapça okunması gerekli değildir. Mesela, “hastam iyileşirse, Allah rızası için fakire on lira vereceğim” derse, nezri sahih olur.

Hüküm 2651– Nezir eden, baliğ ve akıllı olmalı, kendi irade ve kastıyla nezir etmelidir. Nezir etmeye mecbur edilenin ve sinirlenerek iradesiz nezredenin nezri sahih değildir.

Hüküm 2652– Aptal (yani, malını anlamsız yerlerde harcayan) bir şahıs, fakire bir şey vermesini nezrederse, nezri sahih değildir.

Hüküm 2653– Kocasının nezir etmeğe izin vermediği bir bayan nezir edemez ve eğer kocasının izni olmadan nezir ederse kocası nezrini bozabilir.

Hüküm 2654–Kadın, kocasının izniyle nezir ederse, daha sonra kocası onun nezrini bozamaz ve nezrini yerine getirmesine engel olamaz.

Hüküm 2655– Evlat babanın izniyle nezir ederse nezrine amel etmelidir. Ve eğer babasının izni olmadan nezrederse, baba evladının nezrini bozabilir.

Hüküm 2656– insan yapabileceği bir şeyi nezretmelidir. Mesela yaya olarak Kerbela’ya gidemeyeceği halde yaya gitmeyi nezrederse, nezri sahih değildir.

Hüküm 2657– Haram veya mekruh olan bir iş yapmak için veya vacip veya müstehap bir ameli terk etmek için yapılan nezir sahih değildir.

Hüküm 2658– Mubah olan bir işi yapmayı veya terk etmeği nezrederse ve bu işin yapılıp yapılması şer’i olarak her yönden eşit olursa, yapılan nezir sahih değildir. Yapılmasının şer’i açıdan faydalı tarafı olur, o faydalı olacak yönünü kastederek nezreder, mesela ibadet için güçlenmek amacıyla bir şeyi yemeği nezrederse, nezri sahihtir. Aynı şekilde terk edilmesi bir yönüyle şer’i açıdan iyi olur ve ondan dolayı terk etmeyi niyet ederse, mesela sigara dumanı rahatlıkla ibadet etmeği engelliyorsa, onu kullanmamak için nezrederse, yapmış olduğu nezir sahihtir.

Hüküm 2659– Farz namazını, sevabının kendiliğinden artmadığı bir yerde kılmayı nezrederse, mesela namazı odanın birinde kılmayı nezreder, orda namaz kılınmasının şer’i açıdan bir faydası olursa, mesela sessizliğinden dolayı huzurlu bir şekilde namaz kılınmasına sebep olursa, o amaçla ettiği nezir sahihtir.

Hüküm 2660– Bir işi yapmak için nezreden insan, o işi nezrettiği gibi yapmalıdır. Ayın birinde sadaka vermeği, oruç tutmayı veya aybaşı namazını kılmayı nezrederse, ondan önce veya sonra yapması yeterli değildir. Aynı şekilde hastam iyileşince sadaka vereceğim der, iyileşmeden sadakayı verirse yeterli değildir.

Hüküm 2661– Oruç tutmayı nezreder, miktar ve zamanını tayin etmezse, bir gün oruç tutması yeterlidir. Aynı şekilde namaz kılmayı nezreder kaç rekât olduğunu ve özelliklerini tayin etmezse iki rekâtlık bir namaz kılması yeterlidir. Sadaka vermeği nezreder cins ve miktarını tayin etmezse, sadaka verdi denecek kadar bir şeyi sadaka olarak verirse yeterlidir. Allah için bir şeyi yapmayı nezreder, bir namaz kılar veya bir gün oruç tutar veya bir miktar sadaka verirse, nezrine amel etmiş olur.

Hüküm 2662– Belli bir günü oruç tutmak için nezrederse, tayin ettiği günün orucunu tutmalıdır. Bilerek o günün orucunu tutmazsa, o günün kazasını yapmakla birlikte kefareti vermelidir. Kefareti

Hüküm 2663– insan bilerek nezrine amel etmezse, önceki meselede söylendiği miktarda kefarete vermelidir.

Hüküm 2664– Bir iş belli bir müddet için terk etmeği nezrederse, o müddet geçtikten sonra o işi tekrar yapabilir. Müddet dolmadan, unutkanlık veya mecburluktan dolayı o işi yaparsa ona bir şey vacip olmaz. Ancak mecburluk giderilir veya hatırladığında, o işi müddeti bitene kadar terk etmelidir. Müddet dolmadan ve hiçbir mazereti yokken o işi yaparsa iki mesele önce söylendiği gibi keffarete vermelidir.

Hüküm 2665– Bir işi terk etmek için nezredilir, fakat vakit tayin edilmez, unutkanlık, mecburluk, yanlışlıkla o işi yaparsa, ona kefarete vacip olmaz. Ondan sonra bilerek o işi yaparsa kefarete vermelidir.

Hüküm 2666– Her haftanın belli bir gününü, mesela Cuma günlerini oruç tutmak için nezreder ve cumanın birisi kurban veya ramazan bayramına denk gelir ya da başka bir mazeretten dolayı, örneğin adet görürse, o günü oruç tutmamalı ve o günü daha sonra kaza etmelidir.

Hüküm 2667– Belli bir meblağı sadaka vermeye nezreder, sadakayı vermeden vefat ederse, vacip ihtiyat gereği varisi o miktarın onun malından sadaka vermelidir.

Hüküm 2668– Belli bir fakire sadaka vermeyi nezrederse, onu başka bir fakire veremez. O fakir ölürse vacip ihtiyat gereği onun mirasçılara verilmesi gerekir.

Hüküm 2669– Masum imamlardan birinin mesela imam Hüseyin'in (a.s) ziyaretine gitmeği nezrederse, başka bir İmam'ın (s.a) ziyaretine gitmesi yeterli değildir. Herhangi bir mazeretten dolayı o imamın ziyaretine gidemezse, ona bir şey vacip olmaz.

Hüküm 2670– İnsan ziyarete gitmeyi nezreder fakat ziyaret guslü ve namazını nezretmezse, onları yapmasına gerek yoktur.

Hüküm 2671– Masum İmam'ın (a.s) veya imam zadelardan birisinin türbesi için bir şey nezredilir, masraf yeri tayin edilmezse nezrettiği şeyi o türbenin tamiri, aydınlatılması, halı ve benzeri ihtiyaçları için kullanılmalıdır. Veya hademelerine vermelidir.

Hüküm 2672– eğer imamın (a.s) kendisi için birşey nezrederse ve özel bir yere harcamayı nezrederse, kastettiği yerde harcamalıdır. Eğer belli bir masraf kastedilmemişse, ona bağlı olan bir yere harcanmalıdır. Onun türbesine, muhtaç ziyaretçilerine veya onun hareminin tamirine vermelidir. Yine imamzade için birşey nezrederse hüküm aynıdır.

Hüküm 2673– Sadaka veya 12 imam için nezredilmiş bir koyun, nezredilmiş yere harcanmadan yavrular ve süt verirse, nezrederken her şeyini kast etmedikçe, nezredene aittir. Yün ve daha sonra almış olduğu eti nezredilen yere aittir.

Hüküm 2674– Hastası iyileşince veya yolcusu döndüğünde, bir işin yapılması nezredilir, daha sonra nezretmeden hastanın iyileştiği ve yolcunun döndüğü anlaşılırsa, nezre amel etmek gerekmez.

Hüküm 2675– Baba veya anne, kızını bir seyle evlendirmeyi nezrederse, kız buluşa erince, onların nezrinin kız üzerinde hiçbir etkisi olmaz.

Hüküm 2676– Şer'i dileğine ulaşması durumunda bir işi yapmayı Allah ile ahitleşirse, dileği hâsıl olduğunda ahidine amel etmelidir. Aynı şekilde hiçbir dileği olmadan bir işi yapmayı ahdederse, o işi yapması farz olur.

Hüküm 2677– Ahit'de de nezir gibi akit okunmalıdır. Ahit edilen işin ibadet olması gerekir. Örneğin vacip ve müstehap namaz veya yapılması yapılmamasından daha iyi olan bir amel olmalıdır.

Hüküm 2678– İnsan ahidine amel etmezse keffarete vermelidir. Yani altmış fakiri doyurmalı veya iki ay peş peşe oruç tutmalıdır.

YEMİN ETME HÜKÜMLERİ

Hüküm 2679– Bir işi yapmak veya terk etmek için yemin edilirse, mesela insan, oruç tutmak veya sigarayı terk etmek için yemin eder ve daha sonra bilerek yeminini bozarsa, keffaret vermelidir. Yani on fakiri doyurmalı veyahut on fakiri giydirmelidir. Bunları yapamazsa üç gün oruç tutmalıdır.

Hüküm 2680– Yemin etmenin birkaç şartı vardır:

1. Yemin eden kişi, akıllı ve baliğ olmalı, kendi isteğiyle yemin etmelidir. Bu durumda çocuğun, delinin, sarhoşun ve yemin etmeğe mecbur edilen kişinin yemini sahih değildir. Aynı şekilde sinirli halde yapılan yemin de geçersizdir.
2. Yapmak için yemin ettiği şeyin haram ve mekruh olmaması gerekir. Terk etmek için yemin ettiği şey de, vacip veya müstehap olmamalıdır. Mubah olan bir işi yapmaya veya tek etmeye yemin ederse, halk arasında bu işi yapmanın veya terk etmenin tercih edilen iyi tarafı olmalıdır.
3. Yemin edilirken, âlemlerin rabbinden başkası için kullanılmayan yalnız onun mukaddes zatı için kullanılan, isimlere yemin edilmelidir. mesela “Allah” gibi. Veya Allah’tan başkası için de kullanılan ancak, söylenildiğinde yalnız Allah akla gelecek şekilde çok kullanılmış olan, mesela halik (yaratan), razik (rızk veren) gibi isimlere yemin edilirse, sahihtir. Hatta “Semi” ve “Besîr” gibi yemin içildiğinde sadece Yüce Allah’ın akla geldiği isimlere de yemin etmek sahihtir.
4. Yemin dille söylenilmelidir. Eğer yazarsa veya kalbinden geçirirse yaterli değildir. Dilsiz birisi işaretlerle yemin ederse sahihtir.
5. Yapılan yemine amel etme mümkün olmalıdır. Yemin ettiğinde amel etmek mümkün olur daha sonra onu yapmaktan aciz olursa, aciz olduğu andan itibaren yemini geçersiz sayılır. Aynı şekilde yemine amel ederken, tahammül edilemeyecek kadar zorlukla karşılaşarsa hüküm aynıdır.

Hüküm 2681– Baba evladın veya koca karısının yeminini engellerse, onların yapmış oldukları yeminleri sahih değildir.

Hüküm 2682– Evlat babadan, karı kocadan izinsiz yemin ederlerse, baba ve koca onların yeminini bozabilirler.

Hüküm 2683– İnsan, unutkanlık, çaresizlik veya gafletten dolayı yeminine amel etmezse, ona kefarete farz olmaz. Aynı şekilde yeminine amel etmemesi için onu mecbur ederlerse, ona keffaret vacip olmaz. Vesveseci bir insan yemin eder, mesela “vallahî şimdi namaza başlayacağım” der sonra vesveseye kapılarak başlayamazsa, başlayamaması elinde olmadığından dolayı olursa keffareti yoktur.

Hüküm 2684– Sözünün doğru olduğuna dair yemin eden kişinin, gerçekten sözü doğru olursa, yemin etmesi mekruhtur, yalan olursa haramdır. Kendisini veya bir Müslüman’ı zalimin şerrinden kurtarmak için yalan yere yemin etmenin sakıncası yoktur. hatta bu işi bazen farz olur. Tевriye etmek mümkünse, vacip ihtiyat gereği tevriye etmelidir. (Tевriye; kullanılan sözden başka bir mana kast edilmesi, kendi maksadını anlatan hiçbir işaret verilmemesidir.) Örneğin, bir kimseye eziyet etmek isteyen bir zalim, insandan onu görüp görmediğini sorarsa, o da onu bir saat önce görmüşse, beş dakika önce görmediğini kastederek “hayır görmedim” derse, buna tevriye denir.

VAKIF HÜKÜMLERİ

Hüküm 2685– İnsan, bir şeyi vakfederse, vakfettiği şey onun mülkiyetinden çıkar, vakfeden veya bir başkası vakfedilen o malı satamaz ve bağış yapamaz. O malda hiç kimsenin miras alma hakkı yoktur. fakat bazı durumlarda 2105. meselede açıklandığı gibi bazı durumlarda onu satmanın sakıncası yoktur.

Hüküm 2686– Akdini Arapça okumak gerekmez. Mesela Türkçe “bu evi vakfettim” derse, ve vakıf alan kimse veya vekili veya velisi kabul ettim derse vakıf sahihtir. Vakıf işle de gerçekleşir. Örneğin, bir hasırı vakıf amacıyla camiye sererse veya bir binayı mescit olması niyetiyle mescit şeklinde yaparlarsa, vakıf olayı gerçekleşir. İster umum için cami ve medrese gibi, isterse özel kişil, fakirler veya seyitler için vakfederse, vakfın doğruluğu için kabul etmek, gerekli değildir.

Hüküm 2687– Bir mülkü vakfetmek için tayin eder, vakfetmeden önce pişman olur veya vefat ederse, vakıf gerçekleşmez.

Hüküm 2688– Vakfeden kişi, vakfettiği şeyi kurbet kastıyla vermesi daha evladır. Ve akti okurken malı ebedi olarak vakfetmelidir. Mesela “bu malım ben öldükten sonra vakıf olsun” derse, vakıf akdi okunduğu andan ölümüne kadarki zaman diliminde vakıf olmadığı için, sahih değildir. Aynı şekilde on yıla kadar vakıf olsun derse, sahih değildir. “On yıl vakıf olsun daha sonra beş yıl vakıf olmasın, daha sonra tekrar vakıf olsun” diye vakfetmesi de sahih değildir.

Hüküm 2689– Özel vakıf, vakfedilen malın, vakıf olunan kişilerin veya vekil ve velilerinin tasarrufuna sunulduğunda sahih olur. Kendi küçük evladına vakfederse ve onlar tarafından alıp saklarsa vakıf sahihtir.

Hüküm 2690– Okul, cami ve benzerleri gibi umuma yapılan vakıfta, vakfedilen şeyi teslim almak gereksizdir. Vakfetmekle vakıf gerçekleşir.

Hüküm 2691– Vakfeden, baliğ, akıllı olmalı ve Şer’i açıdan kendi malında tasarruf edebilmelidir. Aptal (=kendi malını anlamsız yerlerde harcayan) bir kişi kendi malında tasarruf hakkı olmadığı için bir şeyi vakfederse, sahih değildir.

Hüküm 2692– Henüz anne karnında olan ve dünyaya gelmeyen bir çocuk için bir mal vakfedilirse, sahih değildir. Ama hali hazırda bulunan bir şeyi, henüz ana rahminde bile bulunmayan çocuklar için vakfedilir, mesela bir şeyi çocuklarına vakfeder onlardan sonra da torunlarına ve daha sonraki nesillerin faydalanması için vakfederse, yapılan vakıf sahihtir.

Hüküm 2693– İnsan, bir şeyi kendisi için vakfederse, örneğin, dükkânını ölümünden sonra onun borçları için vakfederse, sahih değildir. Bir malı fakirler için vakfeder, daha sonra kendisi fakirleşirse, o malı kullanabilir.

Hüküm 2694– İnsan, vakfettiği şeye bir görevli (mütevelli) tayin ederse, yapılan anlaşmaya göre vakfedilen maldan yararlanılmalıdır. Vakfeden görevli seçmez, mesela kendi evlatları için vakfederse, onlar baliğ olurlarsa, ondan faydalanmak onların elinde olur. Eğer baliğ olmazlarsa, onların velilerinde olur. Vakfedilen maldan faydalanmak için şer’i hâkimden izin almaya gerek yoktur.

Hüküm 2695– Bir mülkü, fakirlere veya seyitlere vakfederse veya ondan gelen gelirlerin hayır işlerde harcanmasını isterse bu iş için görevli tayin etmezse onun nereye harcanacağı şeri hakimin elinde olur.

Hüküm 2696– Bir mülkü nesilden nesil’e faydalanmaları için evlatlarına vakfeder, sorumlusu ise o mülkü kiraya verir ve vefat ederse, kira anlaşması bozulmaz. Sorumlusu olmaz, fakat kendileri için vakfedilen kişiler o mülkü kiraya verirler, kira anlaşması bitmeden vefat ederlerse, onlardan sonra gelen ikinci nesil o anlaşmayı imzalamazlarsa, anlaşma bozulur. Kiralayan ücretin tamamını ödemişse, anlaşmanın bozulmasından sonra kalan kısmını geri alabilir.

Hüküm 2697– Vakfedilen şey bozulursa, vakıflıktan çıkmaz.

Hüküm 2698– Sadece bir kısmı vakfedilen mülk, bölünmemiş olursa, mütevelli ve şeri hakim, şahısların habedar olması doğrultusunda vakfedilen bölümü ayırabilir.

Hüküm 2699– Vakfedilen şeyin mütevellisi ihanet eder ve gelirini belirlenen yerlerde harcamazsa, şer'i hakim yaptığı ihaneti engellemesi için onu azlederek yerine emin bir kişi atayabilir.

Hüküm 2700– Hüseyniye için vakfedilmiş bir halı, üzerinde namaz kılmak amacıyla, hüseyniyeye yakın olsa dahi, camiye götürülemez.

Hüküm 2701– Bir mülkü bir caminin tamiri için vakfederlerse; eğer kısa ve uzun vadede caminin tamir edilmesi gerekmiyorsa o mülkün geliri, başka bir caminin tamiri için kullanılmalıdır.

Hüküm 2702– Bir mülk, geliri caminin tamirinde kullanılması ve camide namaz kıldırın imama ve ezan okuyan müezzine verilmesi için vakfedilirse, eğer her birine ne kadar belirlendiği bilinirse, bilinene göre hareket edilmelidir. Fakat her birine ne kadar verilmesi gerektiği kesin olarak bilinmezse, ilkönce caminin tamirine kullanılmalı, eğer bir şey artarsa, imam ve müezzin arasında uygun gördükleri şekilde paylaştırmalıdır. Ancak bu iki kişinin, taksim hususunda birbirleriyle sulh ederek anlaşmaları daha iyidir.

VASIYET HÜKÜMLERİ

Hüküm 2703– Vasiyet; insanın, ölümünden sonra kendisi için bazı işlerin yapılmasını istemesine veya ölümünden sonra malvarlığının bir kısmını başkasının mülkiyetine geçirmelerini ya da kendi evladı ile yetki sahibi olduğu kimseler hakkında belirli bir kimseyi yetkili tayin etmesine denir. Kendisine vasiyet edilen [ve vesâyeti yüklenen] kimseye "vasî" denir.

Hüküm 2704– Konuşamayan, işaretle maksadını anlatabilirse, işaretle her şeye vasiyet edebilir. Hatta konuşabilen bir kişi, işaretle maksadını anlatır ve vasiyet ederse, vasiyeti sahihtir. Bu konuda işin önemli veya önemsiz oluşu farketmez.

Hüküm 2705– Ölen bir kişinin imza ve mührüyle yazılı bir vasiyet olursa, alametler vasiyetin ölen kişiye ait olduğunu gösterirse, o vasiyete amel edilmelidir.

Hüküm 2706– Vasiyet eden kişi, akıllı olmalı ve aptal olmamalıdır. Yani malını boş yerlerde harcamaması gerekir. Vasiyeti kendi isteğiyle yapmalıdır. Ama, baliğ olmak vasiyeti sahih olmasında şart değildir. Ancak on yaşında olur yakınlarına veya umumun hayrına vasiyet etmiş olursa, böyle hayır işlerde onun vasiyeti sahihtir.

Hüküm 2707– İnsan intihar etmek amacıyla, öldürücü bir şekilde kendini yaralar veya zehir içerse; malının bir kısmını belli bir masrafta harcanmasını vasiyet ederek ölürse, vasiyeti sahih değildir. Ancak intihar etmek için karar verirse ve vasiyet eder, ve daha sonra intihar aracını alırsa, o zaman vasiyeti sahihtir.

Hüküm 2708– İnsan, malının bir kısmının bir şâhısın olması için vasiyet ederse; vasiyet edilen kişi vasiyet edenin ölümünden önce veya sonra o vasiyeti reddetmezse, eğer ölümünden önce kabul etmezse, onu kabul etmiş olsun veya etmemiş olsun vasiyet batıldır. Fakat vasiyeti kabul eder ve ölümünden sonra redderse vasiyet sahihtir.

Hüküm 2709– İnsan, kendisinde ölüm alametlerini gördüğünde, zaman kayıp etmeden halkın emanetlerini geri vermelidir. Bir insan halka borçlu olur, borcu ödeme vakti gelmişse onları ödemedir. Borcunu ödeyemiyorsa veya henüz borcun vakti gelmezse, vasiyet etmelidir. Vasiyetine de şahit tutmalıdır. Fakat borcu belli ise veya muteber bir belgesi olursa vasiyet etmek gerekmez.

Hüküm 2710– Ölüm alametlerini kendisinde gören, üzerinde humus, zekât ve başkalarının hakkı olan, o an ödemelidir. Eğer ödeyemiyorsa; kendisinden malı varsa veya onu birisinin ödeyeceğine ihtimal verirse, vasiyet etmelidir. Kendisine hac vacip olan kimse için hüküm aynıdır.

Hüküm 2711– Kendisinde ölüm alametleri gören, üzerinde kaza oruç ve namazı olursa, vasiyet etmelidir. Mesela kendi malından onları yapması için ecir tutmalarını vasiyet etmelidir. Malı olmaz, ama birisinin ücretsiz yapabileceğine ihtimal verirse, yine de vasiyet etmesi vaciptir. Onun namaz ve oruç kazaları 1399. Meseleden 1407. Meseleye kadar olan meselelerde açıklandığı gibi büyük oğlana vacipse ona haber vermeli veya onu yerine getirmesi için vasiyet etmelidir.

Hüküm 2712– Kendisinde ölüm alametlerini gören, başkasının yanında veya bir yere gizlettiği ve mirasçılarının bilmediği bir malı olursa, onlara haber vermelidir. Küçük çocukları için kayyım tayin etmesine gerek yoktur. Kayyımları olmaması durumunda malları veya kendileri telef olacak olurlarsa, onlar için güvenilir kayyım tayin edilmelidir.

Hüküm 2713– Vasi tayin edilen kişi, müslüman, akıllı ve güvenilir olmalıdır.

Hüküm 2714– İnsan, kendisine birden fazla vasi tayin eder ve her birinin tek başına vasiyete amel etmelerine izin verilirse, vasiyete uymak için birbirlerinden izin almalarına gerek yoktur. İzin vermez, hepsinin birden vasiyete amel etmelerini söyler veya hiçbir şey söylemezse, birbirlerinden görüş alarak vasiyete amel etmelidirler. Birlikte vasiyete amel etmeye razı olmazlarsa, birbirleriyle anlaşmaya her hangi bir engel olursa, şer'i hâkim onları birlikte vasiyete amel etmeleri için mecbur eder, itaat etmezlerse şer'i hâkim onlardan birisinin yerine bir başkasını tayin edebilir.

Hüküm 2715– İnsan, vasiyetinden vazgeçer, mesela malının üçte birisini bir kişiye verilmesini söyler, daha sonra vermemelerini iterse, vasiyet bozulur. Eğer vasiyetini değiştirir, mesela çocukları için bir kayyım tayin eder, daha sonra onun yerine bir başkasını kayyım olarak tayin ederse, birinci vasiyeti bozulur, ikinci vasiyetine amel edilmelidir.

Hüküm 2716– Vasiyetinden vazgeçtiğini gösteren bir iş yaparsa, mesela birisine verilmesi için vasiyet ettiği evi satarsa, veya geçmiş vasiyeti anımsayarak o evi satması için birisini vekil ederse, yapmış olduğu vasiyet bozulur.

Hüküm 2717– Belli bir şeyi, birisine verilmesi için vasiyet eder, daha sonra onun yarısını bir başkasına verilmesini vasiyet ederse, her birine o malın yarısı verilmelidir.

Hüküm 2718– Ölümüne sebep olacak hastalıkta, malının bir bölümünü bir kişiye bağışlar, ölümünden sonra malından bir miktarını da başka birisine verilmesini vasiyet ederse; önce bağış yaptığı malı kendi malından çıkarılmalıdır, 2264. Meselede söylendiği gibi. Ama vasiyet ettiği malı malın üçte birinden ayırmalıdır.

Hüküm 2719– Malının, üçte birisini satıp, gelirini belli bir masrafa harcamalarını vasiyet ederse, vasiyete göre amel edilmelidir.

Hüküm 2720– Ölümüne sebep olacak hastalıkta iken, birisine bir miktar borçlu olduğunu söyler, mirasçılara zarar vermek için söylenebileceği tahmin edilirse, tayin ettiği miktarı malının üçte bir bölümünden ödenmelidir. Mirasçılara zarar verme kastıyla olmadığı anlaşılırsa, ve onun söylediğini de kimse yalanlamazsa vasiyeti geçerlidir ve asıl malından verilmelidir.

Hüküm 2721– Bir şeyin, birine verilmesi vasiyet edilirse, vasiyet edilen kişinin vasiyet edildiği esnada bulunması şarttır. Daha gelecekte dünyaya gelmesine ihtimal verilen biri için vasiyet ederse, vasiyet sakıncalıdır. Fakat anne karnındaki biri için vasiyet ederse, vasiyet sahihtir. Her ne kadar henüz ruh ona verilmemiş olsa bile, buna göre eğer dünyaya gelirse vasiyete amel edilmelidir. Eğer dünyaya ölü olarak gelirse vasiyeti batıl olur ve onun malı varislerine verilir.

Hüküm 2722– İnsan, birisi tarafından vasi tayin edildiğini anlarsa, o ölmeden vasi olmaya hazır olmadığını ona haber verirse, ölümünden sonra vasiyete amel etmesi gerekmez. Ancak vasiyet eden ölmeden, onu vasi kıldığını bilmez veya bilir fakat vasiyete amel edemeyeceğini

ona haber veremezse, vasiyete amel etmenin zorluğu yoksa vasiyete amel etmelidir. Yine vasi, vasiyet edenin ölümünden önce vasi olduğunu anlar, fakat vasiyet eden hastalığın şiddetinden veya başka bir engelden dolayı başka birisine vasiyet edemezse, vasiyeti kabul etmelidir.

Hüküm 2723– Vasiyet eden ölürse, vasi tayin edilen kişi, bir başkasını vasi tayin ederek kendisini kenara çekemez. Ölenin, bizzat vasiinin kendisinin o işi yapmasını kast etmediği, sadece o işin yapılmasını istediği anlaşılırsa, vasi, o işi yapması için bir başkasını vekil tayin edebilir.

Hüküm 2724– İnsan, iki kişiyi kendisine vasi tayin eder ve onlardan birisi ölür, delirir veya kâfir olursa, şer'i hâkim onun yerine bir başkasını tayin eder. Eğer her ikisi de ölür, delirir veya kâfir olursa, şer'i hâkim her ikisinin yerine başka iki kişi tayin eder. Bir kişi vasiyeti yerine getirecek olursa, iki kişiye belirlemeye gerek kalmaz.

Hüküm 2725– Vasi, ölen bir şahsın vasiyetine tek başına amel edemezse, şer'i hâkim ona yardım için bir başka kişiyi tayin eder.

Hüküm 2726– Ölen kişinin bir miktar malı, vasisinin elinde telef olursa, onu korumada ihmallik eder veya aşırılığa giderse, mesela ölen şahıs, “malımdan belli bir kısmını falan şehrin fakirlerine ver” der, o da malı başka bir şehir'e götürür ve yolda telef olursa, ondan sorumludur. Ama ihmallik yapmaz ve aşırılığa gitmezse, sorumlu değildir.

Hüküm 2727– İnsan, bir kişiyi vasi tayin eder, o öldüğünde bir başkasının vasi olmasını söylerse, birinci vasi öldükten sonra ikinci vasi, vasiyete amel etmelidir.

Hüküm 2728– Ölen bir kişiye hac vacip olmuşsa; humus, zekât ve başkalarının hakkı gibi ödenmesi vacip olan borçları varsa, bunlar, ölenin vasiyeti olmasa da malının aslından verilmelidir.

Hüküm 2729– Ölenin malı borcundan, vacip haccından, ona farz olan humus ve zekâtta ve boynunda bulunan başkalarının hakkından fazla gelirse, malının üçte birini bir yere harcamayı vasiyet etmişse, vasiyetine amel edilmelidir. Vasiyet etmemişse, geriye artan kısmı varisler arasında taksim edilmelidir.

Hüküm 2730– Ölenin tayin ettiği masraf, malının üçte birinden fazla olursa, artan kısmına varislerin sözlü veya fiili izinleri olması halinde vasiyet sahihtir. Kalp razılığı yeterli değildir. Ölümünden bir müddet geciktikten sonra da izin verirlerse, yine vasiyet sahihtir. Varislerden bazıları izin verir bazıları vermezse, izin verenlerin hissesinde, vasiyet geçerli ve sahih olur.

Hüküm 2731– Ölenin tayin ettiği masraf malının üçte birinden fazla olur ve varisler ona izin verirlerse, daha sonra izinlerinden geri dönebilirler.

Hüküm 2732– Malının üçte birinden humus, zekât ve başka borçlarını ödemelerini, kazaya kalan namaz ve oruçları için ecir tutmalarını ve fakirleri doyurmak gibi müstehap bir iş yapmalarını vasiyet ederse, öncelikle onun borçları ödenmelidir. Artarsa, oruç ve namaz için ecir tutulması gerekir, yine artarsa söylediği müstehap ameller için harcanmalıdır. Malının üçte biri yalnız borcunu ödemeğe yeter, varisleri üçte birden fazlasını ödenmesi için izin vermezlerse, namaz ve oruç için ve müstehap ameller için yapılan vasiyet batıl olur.

Hüküm 2733– Ölen kişi, borcunun ödenmesini, oruç ve namaz için ecir tutulmasını ve müstehap ameller yapılmasını vasiyet eder, fakat üçte birlik bölümden vasiyet etmemişse, borçlarını malının aslından ödenmelidir. Eğer artarsa, artanın üçte birini namaz, oruç ve müstehap ameller için harcanmalıdır. Malın üçte biri yetersiz gelir ve varisler izin verirse, vasiyete amel edilmelidir. İzin verilmezse, namaz ve oruç için malın üçte birinden ecir tutulmalı, eğer artarsa fazlalık vasiyet ettiği müstehap ameller için harcanmalıdır.

Hüküm 2734– Bir kişi, ölenin belli bir meblağı ona ödenmesini vasiyet ettiğini söyler, onu iki adil kişi de onaylarsa veya yemin eder ve bir adil kişide onu tasdik ederse, veya bir adil erkek

ve iki adil kadın ya da dört adil kadın, ona şahitlik yaparsa, istediği miktar verilmelidir. Bir adil kadın şahitlik yaparsa istediğinin dörtte biri verilmelidir. İki adil kadın şahitlik yaparsa, istediğinin yarısı, üç adil kadın şahitlik yaparsa istediğinin dörtte üçü verilmelidir. Yine, şahitlik yapacak Müslüman olmazsa, kitap ehli zimmî ve kendi dininde adil olan iki kâfir dediklerini onaylarsa, meyyit çaresizlik yüzünden onlara vasiyet ettiyse ve adil erkek ve kadın vasiyet anında orada yoklardıysa, istediği ona verilmelidir.

Hüküm 2735– Bir kişi, ölenin malını bir yere harcamak için vasi tayin edildiğini söylerse, veya meyyitin kendisini çocuklarına karyum olarak onlara bakmasını istediğini söylerse, sözünün doğru olması için iki adil şahit onu tasdik etmelidir.

Hüküm 2736– İnsan, malından bir şeyin bir kişiye verilmesini vasiyet eder, o şahıs kabul veya ret etmeden önce vefat ederse, varisler onu ret etmedikçe onu kabul edebilir. Bu hüküm vasiyet edenin vasiyetten vazgeçmemesi durumundadır, vazgeçerse o şeyde hiçbir hakkı olmaz.

MİRAS HÜKÜMLERİ

Hüküm 2737– Soy akrabalığı sebebiyle miras alanlar [yani nesebî vârisler] üç kısımdır:

1. Ölenin babası, annesi ve çocukları; çocuklarının olmaması hâlinde ise, ne kadar aşağıya doğru inilirse inilsin çocuklarının çocuklarından ölüye daha yakın olanı. Bu tabakadan bir tek kişi var olduğu sürece [aşağıda zikredeceğimiz] ikinci tabakadan kimse miras almaz.
2. İkinci dereceden yakın olanlar, büyük baba ve büyük anne, kız kardeş ve kardeştir. Kız kardeş ve erkek kardeşin olmaması durumunda, onların evlatlarıdır. Onlardan hangisi ölen kişiye daha yakınsa, o miras alır. Bu derecede bir kişi dahi olsa üçüncü dereceden olanlar miras alamazlar. 3-
3. Üçüncü dereceden yakın olanlar, amca, hala, dayı ve teyze. Bunlardan bir kişi olsa dahi, çocukları miras alamazlar. Ölen kişinin baba tarafından, amcası olur, bir tane de hem baba ve hem de anne tarafından amcası oğlu olur, (yani amcasının babasıyla hem anneleri hem de babaları bir olursa) miras amcası oğluna yetişir. Ve baba tarafından amcası miras alamaz.

Hüküm 2738– Ölenin, öz amca, hala, dayı ve teyzesi ve onların evlatları, evlatlarının evlatları olmazsa, ölenin baba ve annesinin amca, hala, dayı ve teyzeleri miras alırlar. Bunlarda olmazsa, onların evlatları miras alır. Evlatları da olmazsa, büyük baba ve büyük annenin amca ve halası, dayı ve teyzesi miras alırlar. Bunlarda olmazsa, evlatları miras alır.

Hüküm 2739– Karı ve koca, daha sonra 2779. Meselede açıklanacağı gibi birbirlerinden miras alırlar.

BİRİNCİ DERECEDE MİRAS ALANLAR

Hüküm 2740– Ölen kişinin, mirasçısı birinci dereceden bir kişi olursa, mesela baba veya anne veya bir kız çocuğu veya bir erkek çocuğu olursa, ölen kişinin tüm mal varlığı ona ulaşır. Eğer bir kaç kız veya bir kaç erkek olursa, malın tamamı eşit olarak aralarında paylaşılır. Eğer bir erkek ve bir kız olursa mal üçe bölünür ve iki pay erkeğe ve bir pay kıza verilir yani erkek kızın iki katını alır. Birkaç erkek ve birkaç kız olursa her erkeğin kızların paylarının iki katını alacak şekilde paylaşılması gerekir.

Hüküm 2741– Ölen kişinin mirasçısı fakat baba ve anne olursa, miras üçe bölünür, iki bölümü babaya bir bölümü de anneye ulaşır. Ölenin iki erkek kardeşi veya dört kız kardeşi veya bir erkek kardeşi ve iki kız kardeşi bulunur, hepsi ölenin babasıyla kendi babaları bir olursa, anneleri bir olsa da olmasa da, her ne kadar ölenin baba ve annesi varken bunlar miras almasalar da, bunların oluşuyla anne mirasın altıda birini alır, geriye kalan kısmı babaya ulaşır.

Hüküm 2742– Ölenin mirasçısı yalnız babası, annesi ve bir kızı olursa, ölen iki erkek kardeş veya dört kız kardeş veya bir erkek ve iki kız kardeşi olmazsa, mal beşe bölünür : baba ve anne, her biri bir pay ve kıza üç pay verilir. Eğer iki erkek kardeş veya dört kız kardeşi veya bir erkek veya iki kız kardeşi babaları aynı olan, varsa miras altı kısıma ayrılır. Baba ve annenin her birine bir pay, kıza üç pay geriye kalan bir pay dörde bölünür bir pay babaya ve üç pay kıza verilir. Mesela meyyitin malı eğer 24 e bölünürse 15 kıza, 5 babaya ve 4 pay anneye verilir.

Hüküm 2743– Ölenin mirasçısı baba, anne ve bir erkek çocuğu olursa, miras altıya bölünmelidir. Anne ve baba her biri birer pay, erkek evlat ise altıda dördünü almalıdır. Eğer birden fazla kıza veya erkek çocuğu olursa; altıda dört olan bölümü eşit olarak kendi aralarında taksim etmelidirler. Hem kız çocuğu hem de erkek çocuğu olursa, altıda dört olan bölümü erkeklere kızlara düşenin iki katı ulaşacak şekilde aralarında taksim etmelidirler.

Hüküm 2744– Ölenin mirasçısı yalnız baba veya anne ile bir erkek çocuğu olursa, miras altıya bölünür. altıda biri baba veya anneye ulaşır, beş kısmı ise erkek evlada ulaşır

Hüküm 2745– Ölenin mirasçısı yalnız baba veya anne ve birden fazla erkek ve kız evlat olursa, miras altıya bölünür. Onun bir bölümü anne veya babaya ulaşır, geriye kalan kısmı erkeklerin kızların iki katını alacağı şekilde, taksim edilir.

Hüküm 2746– Ölenin mirasçısı, fakat baba veya anne ve bir kız evladı olursa, miras dörde bölünür. Bir bölümü anne veya babaya ulaşır, geriye kalan kısmı kız evladına ulaşır.

Hüküm 2747– Ölenin mirasçısı, fakat baba veya anne ve birden fazla kız evladı olursa, miras beş kısıma ayrılır; bir kısmı baba veya anneye ulaşır, kalan dört kısmı ise eşit şekilde kızlar arasında taksim edilir.

Hüküm 2748– Ölenin evladı olmaz, onun oğlunun çocuğu, kız dahi olsa, ölenin oğlunun hakkını alır. Kız torunu olursa, erkek dahi olsa, kızına ulaşacak mirası alır. Mesela ölenin kızından bir erkek torunu ve oğlundan bir kız torunu olursa, miras üçe bölünür, bir kısmı kız torununa, iki kısmı ise erkek torununa ulaşır.

İKİNCİ DERECEDEKİ MİRAS ALANLAR

Hüküm 2749– Yakınlıktan dolayı ikinci derece de miras alanlar; ölenin büyük babası, büyük annesi, kız ve erkek kardeşleridir. Erkek ve kız kardeşi olmazsa, onların çocuklarıdır.

Hüküm 2750– Eğer ölenin vârisi, yalnızca bir erkek kardeş veya bir kız kardeş olursa malın hepsini alır. Vârisler, anne ve baba tarafından birkaç erkek kardeş veyahut anne ve baba tarafından birkaç kız kardeş olursa, mal onların arasında eşit bir şekilde taksim edilir. Fakat anne ve babadan olan kız ve erkek kardeşler beraberce ölen kimsenin vârisleri olurlarsa, her erkek kardeşe bir kız kardeşin iki misli verilir. Meselâ vâris, anne ve babadan olan iki erkek kardeşle bir kız kardeş olursa, mal beş kısıma ayrılır; erkek kardeşlerden her biri iki hisse ve kız kardeş de bir hisse alır.

Hüküm 2751– Ölenin aynı anne ve babadan erkek ve kız kardeşi olunca, aynı babadan ve ölenle farklı analardan olan erkek ve kız kardeşler artık miras almazlar. Eğer ölenin anne ve babası bir olan erkek ve kız kardeşleri olmaz, yalnızca aynı babadan olan bir kız kardeşi veya erkek kardeşi olursa, malın tamamı ona düşer. Şayet aynı babadan birkaç erkek kardeşi veya birkaç kız kardeşi olursa, miras onların arasında eşit bir şekilde taksim edilir. Eğer aynı babadan hem erkek kardeşi, hem de kız kardeşi olursa, erkek kardeşlerin her biri kız kardeşin payının iki mislini alır.

Hüküm 2752– Eğer ölen kimsenin vârisi, anne tarafından bir kız kardeş veya bir erkek kardeş olur ve ölenle babaları farklı olursa, malın tamamı ona verilir. Şayet anne tarafından birkaç kız kardeş veya birkaç erkek kardeş veya birkaç erkek ve kız kardeş olursa, mal onların arasında eşit bir şekilde paylaşılır.

Hüküm 2753– Ölen kimsenin aynı anne ve babadan erkek ve kız kardeşi ile aynı babadan erkek ve kız kardeşi ve aynı anneden bir erkek veya bir kız kardeşi olursa, aynı babadan olan erkek ve kız kardeşi miras almazlar; mal altı kısma ayrılır ve onun bir payı aynı anneden olan erkek veya kız kardeşe, geri kalanı ise erkek kardeşin kız kardeşten iki kat fazla alması şartıyla anne ve babası aynı olan erkek ve kız kardeşlere verilir.

Hüküm 2754– Eğer ölen kimsenin vârisi anne ve babası bir olan erkek ve kız kardeşleri, baba tarafından olan erkek ve kız kardeşleri ile annesi tarafından olan birkaç erkek ve kız kardeşleri olursa; ölen kimseyle bir babadan olan erkek ve kız kardeşler miras almazlar. Bu durumda mal üç kısma ayrılır; bir kısmı anne tarafından olan erkek ve kız kardeşler arasında eşit olarak taksim edilir, geri kalan kısım ise, ölenle anne ve babası bir olan erkek kardeş ile kız kardeşe verilir ki, her erkek kardeş kız kardeşin iki mislini alır.

Hüküm 2755– Ölen kimsenin vârisi, baba tarafından kız ve erkek kardeş ile anne tarafından bir kız kardeş veya bir erkek kardeş olursa, mal altı kısma ayrılır; onun bir payı anne tarafından olan erkek veya kız kardeşe düşer, geriye kalanı ise baba tarafından olan erkek ve kız kardeşe verilir, ki her erkek kardeş kız kardeşin iki katı pay alır.

Hüküm 2756– Ölen kimsenin vârisi yalnızca baba tarafından olan erkek ve kız kardeşle anne tarafından olan birkaç erkek ve kız kardeş olursa, tereke üç kısma bölünür; onun bir kısmı anne tarafından olan erkek ve kız kardeşe verilerek eşit bir şekilde aralarında pay edilir; geri kalan kısım ise, baba tarafından olan erkek ve kız kardeşe verilir ve her erkek kardeş kız kardeşin iki mislini alır.

Hüküm 2757– Eğer ölen kimsenin vârisi, erkek kardeşi, kız kardeşi ve bir de karısı olursa, karısı kendi mirasını daha sonra açıklanacağı 2781 meselede açıklanacağı gibi alır. Erkek ve kız kardeş de kendi miraslarını, geçen hükümlerde izah edildiği şekilde alırlar. Yine, miras bırakan kimse kadın olur ve mirasçısı da erkek ve kız kardeşiyle kocası olursa koca malın yarısını alır; erkek ve kız kardeş ise, önceki hükümlerde belirtildiği gibi kendilerine düşen mirası alırlar. Karının veya kocanın miras alması nedeniyle ölenin anne tarafından olan erkek kardeşiyle kız kardeşinin hissesinden bir şey eksilmez; ama anne ve baba tarafından olan erkek ve kız kardeşle sadece baba tarafından olan erkek ve kız kardeşin hissesi azalır. Meselâ, ölen kimsenin vârisi kocası, aynı anneden olan erkek ve kız kardeşi ile aynı anne ve babadan olan erkek ve kız kardeşi olursa, malın yarısı kocaya düşer; asıl malın üçte biri anneden olan erkek kardeşle kız kardeşe verilir, geri kalan kısım ise, aynı anne ve babadan olan erkek ve kız kardeşlere ait olur. Örneğin, ölen kadının bütün malvarlığı altı lira olursa, onun üç lirası kocasına, iki lirası aynı anneden olan erkek ve kız kardeşlere, bir lirası da aynı anne ve babadan olan erkek ve kız kardeşlere verilir.

Hüküm 2758– Eğer ölenin erkek ve kız kardeşi olmazsa, miras payları onların çocuklarına verilir. Ancak, anne tarafından olan erkek ve kız kardeşin çocukları, verilen mirası aralarında eşit olarak paylaşırlar. Baba tarafından veya baba ve anne tarafından olan erkek ve kız kardeşinin çocuklarına düşen miktardan, erkeklere kızların iki misli verilir.

Hüküm 2759– Ölen kimsenin vârisi yalnızca büyükbaba veya büyükanne olursa, -ister baba tarafından olsun, ister anne tarafından- mirasın hepsi ona kalır. Ölen kimsenin büyükbabası varken de büyükbabanın babasına miras düşmez. Ölen kimsenin vârisi yalnızca babasının babası ve babaannesi olursa, tereke üçe ayrılır; iki parçası dedeye, bir parçası da babaanneye verilir. Ancak, ölenin vârisi annesinin babası ile anneannesi olursa, malı aralarında eşit olarak taksim ederler.

Hüküm 2760– Eğer ölen kimsenin vârisi yalnızca babasının ba-bası veya babaannesi ile annesinin babası veya anneannesi olursa, mal üç kısma ayrılır; iki hissesi ölenin babasının babasına veya babaannesine, bir hissesi ise annesinin babasına veya anneannesine verilir.

Hüküm 2761– Ölen kimsenin vârisi babasının babası ile babaannesi ve bir de annesinin babasıyla anneannesi olursa, mal üç kısma ayrılır. Onun bir hissesini annesinin babası ile anneanne kendi aralarında eşit bir şekilde taksim ederler. Kalan iki hisse ise babanın babasıyla babaanneye verilir ama babanın babası, babaannenin aldığı iki katını alır.

Hüküm 2762– Ölen kimsenin vârisi karısı, babasının babası ile babaannesi ve annesinin babasıyla anneannesi olursa, karısı daha sonra açıklanacağı şekilde kendisine düşen mirası alır. Asıl malın üçte biri de annenin babasıyla anneanneye verilir ve onlar bunu kendi aralarında eşit bir şekilde paylaşırlar. Mirasın geri kalan kısmı ise babanın babası ile babaanneye verilir ve büyükbaba babaannenin aldığı iki mislini alır. Şayet ölenin vârisi kocası ile

büyükbaba ve büyükanne olursa, kocasına mirasın yarısı verilir, büyükbaba ve büyükanne de önceki hükümlerde belirtildiği şekilde kendilerine düşen mirası alırlar.

Hüküm 2763– Erkek ve kız kardeşin veya birkaç erkek ve kız kardeşin, büyükbaba ve büyükanneyle veya büyükbabalar ve büyükannelele bir araya geldiklerinde birkaç şekil olur:

1. Büyükbaba ve büyükanne, erkek ve kız kardeşin hepsi anneden taraf olursa, bazıları erkek bazıları kadın olsalar bile, miras onların arasında eşit bir şekilde taksim edilir.
2. Mirasçıların tamamı baba tarafından olurlarsa, bu durumda da, hepsinin erkek veya hepsinin kadın olmaları durumunda, miras aralarında eşit bir şekilde taksim edilir. Ancak bazıları erkek ve bazıları kadın olursa, erkekler kadınların iki katını alırlar.
3. Büyük baba ve büyük anne, baba tarafından olur, erkek ve kız kardeş aynı baba ve anneden olursa, bunun hükmü bir öndeki meselenin hükmündedir. Ölenin baba tarafından olan erkek ve kız kardeşi, aynı anne ve babadan olan erkek ve kız kardeşiyle birlikte olursa, yalnız babadan olanlar miras alamazlar.
4. Büyükbaba veya büyükannele veya her ikisi de anne ve baba tarafından olurlarsa; erkek ve kız kardeşler veya her ikisi aynı şekilde aynı anne ve babadan olurlarsa, bu durumda anneden taraf olan yakınları, erkek ve kız kardeşleri, büyükbaba ve büyükannelele mirasın üçte birini alırlar. Erkek ve kadın farkı olmadan hepsinin arasında eşit olarak taksim edilir. Babadan taraf olan yakınlarına, mirasın üçte ikisi ulaşır. Erkekler kadınların iki katı düşecek şekilde taksim edilir. Tamamı erkek veya tamamı kadın olurlarsa, eşit bir şekilde aralarında taksim edilir.
5. Büyükbaba ve büyükanne baba tarafından olur, erkek ve kız kardeş anneden taraf olursa, bu durumda erkek ve kız kardeş tek kişi olursa, mirasın altıda birini alır. Birden fazla olurlarsa, mirasın üçte birisini eşit bir şekilde kendi aralarında taksim ederler. Geriye kalan miras büyük baba ve büyük anneye aittir, her ikisi de dünyada olurlarsa, büyük baba büyük annenin iki katını alır.
6. Dede veya büyük anne veya her ikisi anne tarafından olur, kardeş veya kardeşler baba tarafından olursa, bu durumda dede veya büyük anneye mirasın üçte biri ulaşır. Birisi olsa dahi, mirasın üçte birini eşit bir şekilde kendi aralarında taksim ederler. Mirasın üçte ikisi kardeş veya kardeşlere aittir. Dede veya büyük anneyle birlikte babadan tek bir kız kardeşi olursa, mirasın yarısını alır. Birden fazla olursa, mirasın üçte ikisini alırlar. Tüm hallerde dede ve büyük anne mirasın üçte birini alırlar. Eğer kız kardeş tek kişi olursa, mirasın altıda bir fazlalığı babadan olan kız kardeşindir. Her nekdade ihtiyat gereği kendi aralarında sulh etmelidirler.
7. Dedeler veya büyükannele veya her ikisi hem babadan hem de anne tarafından olurlar ve onlarla birlikte baba tarafından bir veya daha fazla kız ve erkek kardeşi olursa; bu durumda anne tarafından olan dede veya büyük anneye mirasın üçte biri, birden fazla olurlarsa bazıları erkek bazıları kadın olsa da, aralarında eşit bir şekilde

taksim edilir. Babanın babası, babaanne, baba tarafından erkek ve kız kardeşe mirasın üçte ikisi ulaşır. Erkek kadının iki katını alır. Dedeler veya büyükannelerle birlikte anne tarafından erkek veya kız kardeşi olursa, mirasın üçte birini alırlar. Bazıları erkek ve bazıları kadın olsa da, aralarında eşit olarak taksim edilir. Babanın babasına veya babaanneye mirasın üçte ikisi ulaşır ve erkek kadının iki katını alır.

8. Erkek ve kız kardeşlerin bazıları baba, bazıları ise anne tarafından olur ve onlarla birlikte baba tarafından dede veya babaanne olursa; bu durumda anne tarafından olan erkek ve kız kardeşe, tek kişi olursa mirasın altıda birini alır. Çok olursa, mirasın üçte birini aralarında eşit bir şekilde taksim olunur. Babadan taraf olan erkek veya kız kardeş, dede veya babaanne mirasın geriye kalan kısmı alır. Erkeğin payı kadının iki katıdır. Erkek ve kız kardeşlerle birlikte, anneden taraf olan dede veya anneanne olursa, tamamına mirasın üçte biri ulaşır ve Kendi aralarında eşit bir şekilde taksim edilir. Babadan taraf olan erkek ve kız kardeşe mirasın üçte ikisi yetiştir, erkek, kadının iki katını alır.

Hüküm 2764– Ölenin, erkek ve kız kardeşi varken onların çocukları miras alamazlar. Bu hüküm erkek ve kız kardeş çocuklarıyla, erkek ve kız kardeşin kendileri birbirlerine engel olmadıkları durumda geçerli değildir. Mesela ölenin, babadan taraf kardeşi ve anneden taraf dedesi olursa, baba tarafından olan kardeş, mirasın üçte ikisini, anneden taraf olan dedesi ise mirasın üçte birini alır. Bu durumda ölenin anne tarafından kardeşinin çocuğu olursa, kardeşin çocuğu veya anne tarafından olan dede mirasa şerik olurlar.

ÜÇÜNCÜ DERECEDEN MİRAS ALANLAR

Hüküm 2765– Üçüncü dereceden miras alanlar; amca, hala, dayı ve teyze ve onların evlatlarıdır. Birinci ve ikinci dereceden miras alanlar olmazsa, bu saydıklarımız miras alırlar.

Hüküm 2766– Eğer ölen kimsenin vârisi yalnızca bir amca veya bir hala olursa, ister baba ve anne tarafından yani ölenin babasıyla aynı anne ve babadan olsun, ister baba veyahut anne tarafından olsun, bütün mal ona kalır. Eğer birkaç amca veya birkaç hala olur ve hepsi de anne ve baba tarafından ve ya hepsi sadece baba tarafından olursa, mal onların arasında eşit bir şekilde taksim edilir. Mesela iki amca ve bir hala olursa mal beşe bölünür biri halaya verilir geri kalan amcalar arasında ikiye olarak paylaşılır.

Hüküm 2767– Ölen kişinin mirasçısı sadece anne tarafından birkaç amca veya anne tarafından birkaç hala olursa veya birkaç anne tarafından birkaç amca ve birkaç hala olursa mal onlar arasında eşit olarak paylaşılır.

Hüküm 2768– Ölen kişinin mirasçısı amca ve halası olur, bazısı babadan taraf, bazısı anneden taraf ve bazısı da hem anne hem de babadan taraf olursa, babadan taraf olan amca ve hala miras alamazlar. Ölenin anneden bir amcası veya bir halası olursa, miras altıya bölünür, altıda birini anne tarafından olan amca veya hala alır, geriye kalan kısmı aynı anne ve babadan olan amca ve halaya verilir. Onlar olmazlarsa, baba tarafından olan amca ve halaya verilir. Eğer anneden taraf hem amca ve hem de halası olursa, miras üçe bölünür, iki bölümü aynı anne ve babadan olan amca ve halaya verilir. Geriye kalan bir bölümü de, anneden taraf olan amca ve halaya verilir. Onlar arasında eşit olarak paylaşılır. İhtiyat gereği paylaşırken aralarında sulh etmeleri gerekir.

Hüküm 2769– Ölen kişinin, mirasçısı yalnız bir dayı veya bir teyzesi olursa, mirasın tamamı ona ulaşır. Dayı ve teyzenin her ikisi de bulunur, aynı baba ve anneden olurlarsa, veya yalnız anneden taraf veya yalnız babadan taraf olurlarsa, aralarında eşit bir şekilde paylaşmalıdırlar. Bu durumda ihtiyat gereği fazla gelen kısmında sulh edilmelidir.

Hüküm 2770– Ölen kişinin mirasçısı Ölen kimsenin vârisi, hem anne tarafından bir dayı veya bir teyze hem anne ve baba tarafından dayı ve teyze hem de baba tarafından dayı ve teyze

olursa, baba tarafından olan dayı ve teyze miras alamazlar. Miras altı kısma ayrılmalı ve altıda birini, anneden taraf olan dayı ve teyzeye ve geriye kalan kısmı babadan taraf olan veya hem baba hem de anneden taraf olan dayı ve halaya aittir. Eşit olarak aralarında paylaşılmalıdır. Ancak vacip ihtiyat gereği aralarında sulh etmelidirler.

Hüküm 2771– Ölen kişinin mirasçısı bir veya birden fazla dayısı veya bir veya birden fazla teyzesi, veya bir dayı ve bir teyzesi ve bir veya birden fazla amcası veya bir ve birden fazla halası veya amca ve halası olursa, miras üçe bölünür. Üçte birini anneden taraf olan dayı, teyze veya her ikisi de eşit olarak alırlar. Geri kalan kısmını ise anne ve babadan olan amca, hala veya her ikisi alır. Eşit bir şekilde aralarında paylaşılır. İhtiyat gereği aralarında sulh yapılmalıdır.

Hüküm 2772– Ölen kişinin, amca, halası, dayı ve teyzesi olursa, mal üç kısma ayrılır bir kısmı dayı ve teyzeye geri kalan kısmı amca ve halaya verilir.

Hüküm 2773– Ölen kişinin mirasçısı, baba tarafından veya baba ve anne tarafından amcası, hâlsı, dayısı ve teyzesi olursa, miras üçe bölünür üçte biri dayı ve hala alır.ve geri kalan iki kısımdan amcaya ve bir kısmı halaya verilir. Buna göre mal dokuz kısma ayrılırsa üçü dayıya veya teyzeye ve dördü amcaya ve ikisi halaya verilir.

Hüküm 2774– Ölen kişinin, anne tarafından bir amca, halası, dayı ve teyzesi varsa ve baba veya baba ve anne tarafından amca ve halası varsa mal üçe ayrılır. Bir pay dayı ve teyzeye ve geri kalan kısım altıya bölünür biri anne tarafından olan amca veya halaya geri kalanı anne ve babadan olan amca ve halaya verilmelidir. Ve amca halanın iki katını alır. Buna göre malı dokuz kısma ayırırlarsa üçünü dayıya veya teyzeye biri anneden taraf olan amca ve halaya beş pay ise anne ve babadan olan amca ve halaya verilmelidir.

Hüküm 2775– Ölen kişinin eğer bir dayı veya bir teyzesi ve anne tarafından amca ve halası, anne ve babasından tarafsa amca ve halası varsa mal üçe ayrılır. Birini dayı veya teyzeye ve geri kalan iki kısım üçe ayırıp birini eşit bir şekilde anneden taraf amca ve halaya verilir ve diyer iki payı anne ve babadan olan amca ve halaya, veya sadece babadan olan a amcaya iki halaya bir olmak üzere verilir. Buna göre eğer mal dokuz a ayrılırsa üçü dayı veya teyzeye ve iki kısmı anneden taraf olan amca ve halaya, ve dört pay ise anne ve babadan veya sadece babadan olan amca ve halaya verilir.

Hüküm 2776– Ölen kişinin eğer birkaç dayısı ve birkaç teyzesi varsa tamamı baba ve anneden veya babadan veya anneden olursa ve amcanın halası da varsa mal üçe ayrılır: iki payı önceki meselede açıklandığı üzere amca ve hala kendi aralarında paylaşılır. Ve bir pay dayılar ve teyzeler arasında eşit bir şekilde paylaşılır.

Hüküm 2777– Ölen kişinin eğer anneden dayısı veya teyzesi ve birkaç dayı ve teyzesi baba ve anneden veya babadan olursa mal üçe ayrılır: iki payı önceki meselede anlatıldığı gibi amca ve hala kendi aralarında paylaşılmalıdır. Buna göre eğer ölünün onun bir payı altıya bölünür biri anneden olan dayı ve teyzeye verilir. Ve geri kalanı baba ve anneden veya babadan olan şahıslara verilir. Eşit bir şekilde aralarında paylaşılır. İhtiyat gereği aralarında sulh yapmaları gerekir. Eğer anneden birkaç dayısı veya anneden birkaç teyzesi veya hem anneden halası hemde anneden teyzesi varsa bir pay üçe ayrılır birini anneden taraf olan dayı ve teyzeye eşit bir şekilde aralarında paylaşılır. Geri kalan kısım anne ve babadan veya sadece babadan olan dayı ve teyzeye verilir. Aralarında eşit bir şekilde paylaşılır. İhtiyat gereği aralarında anlaşma yapılmalıdır.

Hüküm 2778– Ölen kişinin eğer amca hala dayı ve teyzesi yoksa amca ve halaya verilecek olan kısım onların evlatlarına ve dayı ve teyzeye verilecek pay ise onların evlatlarına verilir.

Hüküm 2779– Ölen kişinin eğer varisi amca ve hala ve babasının teyzesi ve annesinin amcası halası dayı ve teyzesi olursa mal üçe ayrılır bir kısmını annesinin amca hala dayı ve teyzesine

aralarında eşit olarak paylaşılır. Ve geride kalan iki payını ise üçe taksim edip bir payını babanın dayı ve teyzesine eşit şekilde paylaşılır. Ve iki payı ise babanın amca ve halasına verilir. Ve amca haladan iki kat fazla alır.

KARI VE KOCANIN MİRASI

Hüküm 2780– Çocuğu olmayan [evli] bir kadın ölürse, miras olarak bıraktığı bütün malvarlığının yarısı kocasına, geri kalan bölümü ise diğer vârislere verilir. Ancak kadının, bu kocasından veya başka bir kocasından çocuğu olursa, malın dörtte birini koca, geri kalanı da diğer vârisleri alır.

Hüküm 2781– Ölen bir [evli] erkeğin evladı olmadığı taktirde, malının dörtte birini karısı, geriye kalanı da diğer vârisleri alır. Eğer o kadından veya başka bir kadından evladı olursa, terekenin sekizde biri karısına, geriye kalanı da diğer vârislere verilir. Kadın, erkeye ait arsa, ev, tarla, bahçe, ziraat ve benzeri gayrimenkullerinden miras alamaz. Müstehap ihtiyat gereği bahçe yerinden, ziraat ve diğer zeminlerden ölünün varisleriyle sulh yapmalıdır. Evin ağaçlarından ve evin binasından miras alamaz. Ama ev ve ağacın değerlerinden miras alabilir. Ağaç ev ve ekin, eğer başka bir evde ziraat ve bahçede olursa hernekadar miras alırlar hernekadar miras alsalarda onu almak veya değerini almak sakıncalıdır. Vacip ihtiyat gereği bunalarla diğer varisler kendi aralarında anlaşmalıdırlar.

Hüküm 2782– Kadın, miras almadığı bir şeyi ev gibi şeyleri kullanmak isterse, diğer mirasçılardan izin almalıdır. Aynı şekilde vacip ihtiyat gereği kadının payını vermedikçe, kıymetinden miras aldığı bina, ağaç ve benzeri şeylerde kadının izni olmaksızın diğer mirasçıların tasarruf etmeleri caiz değildir. Kadının payını vermeden bunları satarlarsa, kadın eğer buna izin verirse sahihtir ve eğer izin vermezse batildir.

Hüküm 2783– Bina, ağaç ve benzeri şeylere değer koymak istediklerinde, işin uzmanlarının ne şekilde değerlendirdikleri göz önüne alınarak, yerin özelliklerine göz önüne almadan değer konulmalıdır. Onları yerden ayrı hesap etmemelidir. Ve onun değerini biçenler kirayla veya kirasız bu yerde kalmayı yok olana kadar hesaplamları gerekir.

Hüküm 2784– Su kanalları ve benzerleri, hatta yerin altındaki su bile arazi hükmündedir. Orada kullanılmış tuğla ve benzeri şeyler ise, bina hükmündedir.

Hüküm 2785– Birden fazla karısı olan kimse ölürse, çocuğu olmadığı takdirde malın dörtte biri, çocuğu olduğu takdirde ise, malın sekizde biri, önceki hükümlerde açıklanan şekliyle nikâhladığı eşleri arasında eşit oranla taksim edilir. Ama ölümü ile sonuçlanan hastalığında nikâhladığı ve cinsel ilişki kurmadığı bir kadın olursa, o kadının miras hakkı olmadığı gibi mihr alma hakkı da yoktur.

Hüküm 2786– Bir kadın hastayken evlenir ve aynı hastalıktan vefat ederse, kocası onunla cinsel ilişkide bulunmasa dahi, ondan miras alır.

Hüküm 2787– Talak hükümlerinde açıklandığı gibi, bir kadına ric-i talak verilir ve iddeti dolmadan vefat ederse, kocası ondan miras alır. Aynı şekilde iddet dolmadan talak veren erkek ölürse, kadın ondan miras alır. Ancak iddet dolduktan sonra veya bain talak iddetinde onlardan birisi vefat ederse, diğeri ondan miras alamaz.

Hüküm 2788– Erkek hasta iken karısına talak verir, kameri aylarından on iki ay geçmeden vefat ederse, kadın üç şartla boşandığı kocasından miras alır:

1. Bu müddet içerisinde başkasıyla evlenmemelidir
2. Boşanma kadının isteksizliğinden dolayı, kocasına bir mal vermemesi gerekir. onu boşaması için kocasına bir şey vermemiş olsa dahi boşanmayı ondan kadın istemişse miras alması sakıncalıdır.
3. Hastalık hâlindeyken karısını boşayan koca, o hastalıktan veya başka bir sebepten dolayı ölürse. Ama eğer o hastalığı iyi olur da başka bir sebepten dolayı ölürse, kadın

ondan miras almaz.

Hüküm 2789– Erkek, eşinin giymesi için aldığı elbiseyi kadın giymiş olsa da, kocası öldükten sonra kocasının malı sayılır.

MİRASLA İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Hüküm 2790– Vefat eden kimsenin Kurân'ı, yüzüğü, kılıcı ve elbiseleri sadece büyük oğluna verilir. Ölen kişinin yukarıda zikredilen dört şeyin birinden birden fazla olursa, mesela iki adet Kurân veya iki adet yüzüğü olursa, vacip ihtiyat gereği büyük oğlu diğer varislerle sulh etmelidir.

Hüküm 2791– Ölen kişinin birden fazla büyük oğlu olur, mesela iki kadından aynı yaşta iki erkek çocuğu olursa, zikredilen şeyleri eşit olarak kendi aralarında taksim etmelidirler

Hüküm 2792– Ölen kişinin borcu olur, borcu onun malı kadar veya malından daha fazla olursa, büyük oğluna yetişen yukarıda zikredilen şeyleri de babasının borcunu ödemek için vermeli veya onların değerini kendi malından ödemelidir. Ölen kişinin borcu malından az olursa, büyük oğluna yetişenlerin dışındaki mallar borcun tamamını ödeyemezse, büyük oğlu, eksik olan bölümünü ona yetişen mallardan veya kendi malından ödemelidir. Ölenin diğer malları borcu ödemeye yetiyorsa, büyük oğlan o borcu ödemeye ortak olmalıdır. Mesela ölenin varlığının tamamı yirmi lira olur, borcu ise yirmi beş lira büyük oğluna düşen kısımdan borcun beş lirasını ödemelidir.

Hüküm 2793– Müslüman kâfirden miras alabilir, ancak kâfir ölenin babası veya çocuğu olsa dahi, Müslüman'dan miras alamaz.

Hüküm 2794– İnsan kendi yakınlarından birisini bilerek ve haksız yere öldürürse, ondan miras alamaz. hatayla yakınlarından birisini öldürür, mesela havaya taş atar, tesadüfen gider yakınlarından birisine değer ve öldürürse, ondan miras alabilir. Ancak akıllı adamın ödediği diyetten miras alamaz.

Hüküm 2795– Mirası bölmek istediklerinde, ana rahminde olan çocuk, canlı dünyaya gelirse, miras alır. Ana rahminde bir veya birden fazla, erkek veya kız çocuğu olduğu tıbben belirlenirse, onun veya onların hakları mirastan ayrılmalı ve korunmalıdır. Belli olmaz fakat birden fazla olduğuna muteber bir ihtimal verilirse, ihtimal verdikleri sayıda erkek çocuk hakkı ayırmalıdır. Daha sonra bir kız, bir de erkek çocuk dünyaya gelirse, iki erkek çocuk için ayırdıkları malın geri kalanını mirasçılar kendi aralarında taksim ederler.

HAD (CEZA) HÜKÜMLERİ

Hüküm 2796– Bir kimse kendi mahremlerinden biriyle (mesela anne, kızkardeş, gibi) zina ederse, şeri hakim emriyle onu öldürmeleri gerekir. Yine bir kafir erkek müslüman bir kadınla zina ederse hüküm aynıdır. Ve birçok hadiste geldiği üzere, bir haddin uygulanması, insanların meşru olmayan işlerden uzak durmasına sebep olur. Ve onlar dünya ve ahirette korunmuş olur. Ve yine onun faydası kırk gün yağmur yağmasından daha hayırlıdır.

Hüküm 2797– eğer bir erkek zina ederse yüz kırbaç vurulur eğer üç defa zina ederse ve her defasında yüz kırbaç vurulursa dördüncü defada öldürülmesi gerekir. Fakat daimi eşi olan bir kimse ve baliğ ve akli başında ve özgür olursa, onunla ilişkiye girerse ve istediği zaman onunla ilişkiye girebilecekse, eğer baliğ ve akli başında bir bayanla zina ederse onun taşlanarak öldürülmesi gerekir.

Hüküm 2798– Eğer bir erkek kendi eşinin, başka bir erkekle zina ettiğini görürse ona zarar vereceklerinden korkmazsa her ikisini de öldürebilir. Eğer onları öldürmezse, karısı kendisine haram olmaz.

Hüküm 2799– eğer akli başında bir erkek başka bir erkekle livat yaparsa, her ikisini de öldürmek gerekir. Şeri hakim onu kılıçla öldürebilir. Veya taşıyarak, veya canlı canlı

yakılarak, veya el ve ayaklarını bağlayıp yüksek bir yerden atarak, veya üzerine bir duvarı yıkarak öldürebilir.

Hüküm 2800– Eğer bir kimse başka bir kimsenin haksız yere öldürülmesini emrederse, katilde emredende mükellef ve aklıbaşında olursa, katilin öldürülmesi gerekir. Emredenin ise ölene kadar hapiste kalması gerekir.

Hüküm 2801– Eğer evlat kendi anne ve babasını bilerek öldürürse, onun öldürülmesi gerekir. Ama bir baba kendi evladını bilerek öldürürse, diye hükümlerinde açıklandığı üzere diye vermelidir. Ve şeri hakimnin emri doğrultusunda ve onun söylediği miktarda (şahıs ıslah etmek maksadıyla) şahıs dövülür.

Hüküm 2802– bir insan bir erkek çocuğu şehvetle öperse, şeri hakimnin uygun gördüyü miktarda, ona 30 ile 99 arasında kırbaç vurulur. Rivayetlerde nakledilene göre Allah (cc) ateşten bir ağızla onun ağzına vurur, gök ve yerin melekleri, rahmet ve gazap melekleri ona lanet ederler ve cehennem ona hazırlanır, fakat töbe ederse, töbesi kabul olur.

Hüküm 2803– eğer bir kimse zina etmeleri için bir erkek ve bir kadını bir araya getirirse veya iki erkeyi livat yapmaları için bir araya getirirse, eğer o şahıs bayansa, ona yetmişbeş kırbaç vurulmalıdır. Eğer erkek olursa, yetmişbeş kırbaçtan sonra başı tıraş edilip sokakta ve pazarda dolaştırılmalı ve yaşadığı bölgeden uzaklaştırılmalıdır.

Hüküm 2804– eğer bir şahıs bir bayanla zina etmek veya bir erkekle zina etmek isterse onu öldürmekten başka ona engel onmak mümkün olmazsa, ozaman onu öldürmek cayizdir.

Hüküm 2805– eğer bir kimse balığ ve aklıbaşında ve özgür bir müslüman erkek veya bayana, livat veya zina etti derse, veya veledi zina derse, elbise üzerinden seksen kırbaç vurulur.

Hüküm 2806– eğer bir şahıs, mükellef, aklıbaşında ve kendi isteğiyle içki içerse birinci ve ikinci defada avret yeri dışında bütün bedeni soyundurulur ve seksen kırbaç vurulur. Üçüncü defada ise öldürülmelidir.

Hüküm 2807– mükellef, aklıbaşında bir kimse, üçbuçuk nohut büyüklüğünde bir altın, veya onun değerinde birşey çalarsa dinde söylenilen şartlara sahipse, birinci seferde, sağ elinin dört parmağı kökten kesilir. Eliçi ve el arkasına dokunulmaz. İkinci defa hırsızlıktan yakalandığı zaman ihtiyat gereği sol ayağını ayağının ortasından kesmelidirler. Üçüncü defada ölene kadar olmak üzere onu hapse katmalıdırlar. Ve eğer malı varsa harçlarını kendi malından vermeli yok eğer malı yoksa beytulmaldan onun harcı karşılanmalıdır. Hapiste de hırsızlık ederse öldürülmesi gerekir.

DIYET HÜKÜMLERİ

Hüküm 2808– balığ ve aklıbaşında birisi, haksız yere ve bilerek bir müslümanı öldürürse, eğer ölen erkek veya erkek çocuk olursa, ölenin velisi katili affedebilir veya kısas yapabilir. Fakat öldürülen kafir olursa ve onu öldüren müslüman olursa o müslüman öldürülmez. Eğer öldürülen müslüman kadın veya kız olursa onu müslüman birisi öldürmüş olsa dahi, katil eğer erkekse diyetin yarısını onun velisine vermesi gerekir. Katil eğer deli veya çocuk olursa kesinlikle diye vermeleri gerekir. Ve diye akli olan içindir ve bu konu ilerki meselelerde açıklanacaktır. Ve yine öldürülenin velisi tarafların razı olduğu miktarda diyet alabilir. Şeriatın belirlediği diyete razı oldukları taktirde, şeriyattaki diyet çeşitli olduğu için hangi diyetin ödeneceği katilin seçimine bağlıdır. Kendisi için en rahat olanı seçebilir. Buna göre diyer diyetlerden daha ucuz olan gümüş diyeti verebilir. Fakat tamamen hatayla öldürürse mesela bir hayvana ateş eder ve yanlışlıkla birini öldürürse maktulün velisi onu öldüremez. Fakat akileden yani (katilin baba tarafından akrabaları) ve eğer onlar vermezse katilin kendisinden diyet alabilir. Kasıtlı öldürmeğe benzeyen hatalı öldürme yaparsa şöyleki şahıs genellikle insanı öldürmeyen bir aletle birine vurursa ve öldürmek kastıda yoksa ve şahıs

buna ramen ölürse bu durumda katil diyet vermelidir. Maktulün velisinin onu öldürmeğe hakkı yoktur.

Hüküm 2809– katilin vermesi gereken diyetler eğer öldürülen erkek, müslüman ve özgür olursa altı şeydir:

1. Bilerek öldürmede altı yaşına girmiş yüz deve vermeil, tam hatalı veya bilerek öldürmeğe benzeyen durumlarda develerin yaşı söylenen miktardan daha azdır.
2. İkiyüz sığır
3. Bin koyun
4. İkiyüz hille ki her hille iki parçadan oluşur. Ve evla yemen parçası olmalıdır.
5. Bin miskal altın ki her miskal onsekiz nohuttur.
6. Onbin dirhem ki her dirhem 12/6 nohut gümüş paradır.

Eğer öldürülen kadın ve özgür bir müslüman olursa diyeti yukarıda söylenen altı diyetten her birinin yarısı verilmelidir. Eğer öldürülen zimmi kafir olursa, eğer erkekse diyeti sekizyüz dirhemdir. Ve eğer kadın olursa diyeti dört yüz dirhemdir. Eğer kafir zimmi değilse diyeti yoktur.

Hüküm 2810– birkaç şeyin diyeti adam öldürmenin diyetiyle aynıdır. Ve onun miktarı önceki meselede açıklanmıştır:

1. Birinin iki gözünüde kör ederse, göz kapaklarının dördünüde keser veya bir yolla yok ederse eğer bir gözünü kör ederse diyetin yarısını vermelidir.
2. İki kulağıda keserek veya başka bir yolla yokederse veya sağır ederse eğer bir kulağını keser veya koparırsa veya sağır ederse adam öldürme diyetinin yarısını vermelidir. Eğer kulak memesini koparırsa kulağın diyetinin üçte birini vermelidir.
3. Burunun tamamını veya sadece et olan kısmını koparırsa
4. Birinin dilini kökünden koparırsa eğer onun bir miktarını koparırsa, koptuğu yerin diyeti harflerin çıkış yerlerine göre bakılır diyetin tamamı harfin çıkış yerine göre kısımlandırılır ve o kısma göre diyet ödenir. Evla ve daha iyi olan ise dilin uzunluğu ve genişliği ele alınmalı yani yarısı veya üçte biri veta dörtte biri ve bunun gibi vacip olan kısmı ele alınarak hangisi çoksa onu vermelidir.
5. Bir insanın bütün dişlerini herhangi bir yolla yokederse bazı dişleri yokederse, diş sahibi erkekse öndeki on iki diştten herbiri için beşyüz dirhem diyet vermelidir. Diğer onsekiz dişlerinin herbiri için ikiyüz elli dirhem vermelidir. Eğer kadın olursa diyeti üçde bir diyete ulaşmadıkca erkeğin diyetiyle aynıdır. Eğer üçde bire ulaşırsa onun diyeti erkeğin diyetinin yarısı kadardır.
6. Her iki elide bedenden ayırırsa. Eğer bir eli bedenden ayırırsa bir adamı öldürmenin yarı diyesi ödenmelidir.
7. Birinin on parmağında koparırsa. Baş parmağın diyeti elin diyetinin üçte biri kadardır ve diyer parmakların diyeti ise altıda bir miktarıncadır. Kadının diyeti ise üçte bire ulaşmışsa erkeğin diyetinin yarısı miktarıncadır.
8. Kadının iki memesinide koparırsa. Eğer birini koparırsa, onu öldürme diyetinin yarısını vermelidir.
9. Her iki ayağınida eklemiden veya her iki ayak parmaklarının tamamını koparır veya başka yolla yokederse her parmağın diyeti el parmaklarında olduğu miktardadır.
10. Erkeğin yumurtalarını yokederse.
11. Şahsın akli başından gidecek şekilde ona zarar verirse, birinin belini birdaha düzelmeyecek şekilde kırarsa, diyetin tamamını vermelidir. Hernekadar kendi aralarında anlaşmaları ehvettir.

Hüküm 2811– yanlışlıkla birini öldürürse 2806. Meselede söylenen diyeti verip buna ek olarak bir köle de azat etmelidir. Bunu yapamazsa iki ay peşpeşe oruç tutmalı bunda yapamazsa atmış fakiri doyurmalıdır. Eğer bilerek ve haksız yere birini öldürürse af veya diyet alındıktan sonra iki ay oruç tutmalı ve atmış fakiri doyurmalı ve bir köle azat etmelidir.

Hüküm 2812– ata binen birisi atın başka birine zarar vermesine sebep olursa, sorumludur. Yine başka birisi, birşey yaparak atın, kendi binicisine veya başka birine zarar vermesine sebep olursa sorumludur.

Hüküm 28103– insan hamile bir bayanın çocuk düşürmesine sebep olursa ve düşen özgür ve müslüman hükmündeyse: eğer nutfe ise diyeti yirmi şeri miskal altın sikke miktarıncadır ve onun her miskali 18 nohuttur. Eğer alak yani kan pıhtısına dönüşmüşse kırk miskal eğer muzğa yani et parçasına dönüşmüşse atmış miskal eğer kemik oluşmuşsa seksen miskal eğer kemiğe et bürünmüşse fakat henüz ruhu ona üflenmemişse yüz miskal eğer ruhu üflenmişse eğer erkekse bin miskal ve eğer kız ise beşyüz altın sikke şeri miskal verilmesi gerekir. Bütün bu durumlarda her bir altın miskal yerine on gümüş dirhem vermesi yeterlidir.

Hüküm 2814– hamile bir bayan çocuğunu düşürecek bir iş yaparsa ve çocuk düşerse diyesini önceki meselede açıklandığı gibi çocuğun varisine vermelidir. Ve kadının kendisi mirastan alamaz.

Hüküm 2815– hamile bayanı öldüren kimse hem kadının hemde çocuğun diyetini vermelidir.

Hüküm 2816– Bir erkeğin başının veya yüzünün derisini parçalarsa, bir insanın diyesinin yüzde birini 2808. Meselede açıklandığı gibi ona vermelidir. Eğer ete ulaşırsa ve bir miktar da ondan keserse yüzde iki vermeli eğer etten fazlaca keserse yüzde üç vermelidir. Eğer kemik zarına ulaşırsa yüzde dört, kemik görülecek şekildeyse yüzde beş, eğer kemiği kırarsa yüzde on, bazı kemik parçaları yerinden dışarı çıkarsa yüzde onbeş, başın ince zarına ulaşırsa yüzde otuzüç vermelidir.

Hüküm 2817– birinin yüzüne tokat veya başka birşeyle vursa ve yüzünü kızartırsa birbuçuk miskal şeri altın sikke, her miskal 18 nohutdur. Vermelidir. Eğer morarırsa üç miskal eğer siyah olursa altı miskal şeri altın sikke vermelidir. Fakat bedeninin başka bir yerini vurarak kızartır veya morartır veya karartırsa söylenenin yarısını vermelidirler.

Hüküm 2818– eğer etinin yenmesi helal olan bir hayvanda bir yaralanmaya sebep olursa veya onun bedeninden bir parça koparırsa, salamlı özürü olan hayvan arasındaki fiyat farkını sahibine vermesi gerekir.

Hüküm 2819– eğer av köpeği, evi koruyan köpek, çoban köpeği, ekinleri koruyan köpeği öldürürse onun değerini ödemelidir. Eğer av köpeğinin değeri kırk dirhemden az olursa, kırk dirhem vermelidir.

Hüküm 2820– eğer bir hayvan başkasının ekinini veya herhangi bir malını telef ederse, hayvan sahibi hayvanına sahip çıkmada sorumsuz davranmışsa verilen zararı mal veya ekin sahibine vermesi gerekir.

Hüküm 2821– Eğer bir çocuk, büyük günahlardan birini yaparsa, velisi veya velisinin izniyle öğretmeni diyet vacip olmayacak şekilde edep olana kadar onu dövebilirler.

Hüküm 2822– eğer birisi bir çocuğu diye vacip olacak kadar döverse, diye çocuğun hakkıdır. Eğer ölürse onun varislerine vermelidir. Mesela babası çocuğu ölene kadar döverse diyetini başka varisleri alır. Ve babanın kendisine diyetten herhangi bir şey verilmez.

İTİKAF HÜKÜMLERİ

İtikaf ibadetlerdendir. Şeri olarak itikaf yani kurbet kastıyla camide beklemek ve orada kalmaktır. Müstehap ihtiyat gereği orada kalmanın maksadı ibadet etmek örneğin namaz gibi olmalıdır. Bu işin belli bir zamanı yoktur. orucun sahih olduğu her zaman itikaf da sahihtir. İyi olan vakitleri ramazan ayı ve en iyisi son on günüdür.

Hüküm 2823– itikafıta birkaçşey önemlidir:

1. Itikaf yapan kimse akli başında olmalıdır. Mumeyyiz çocuğun itikafı sahihtir.
2. Kurbet kastı olmalıdır. Bu abdest konusunda anlatılmıştır.
3. Oruç. Buna göre orucu batıl olan kimsenin örneğin on gün kalma kastı olmayan yolcu itikaf yapamaz.
4. Mescidul haramda veya mescidul nebide veya mescidul kufede veya mescidul basrada veya mescidul camide itikaf yapılır fakat mahelle mescidinde veya bir kabileğe özel mescidde itikaf yapılmaz.
5. İzni olan kimsenin izin vermesiz gerekir. Buna göre kocasının izni olmadan bir bayan itikaf yapması kocasının menfaatine zarar verirse sahih değildir. Elbette evden dışarı çıkmak için izin şarttır ve eğer izinsiz olursa itikaf batıl olur.
6. Üç gündüz ve arada iki gece itikaf yaptığı mescidde kalmalıdır. Mecbur olduğu durumlar dışında mescidden dışarı çıkmamalıdır. Ve hasta ziyareti, teşyii cenaze ve meyiitin işleri için örneğin meyiitin gusül, namaz, ve defnedilmesi için mescidden dışarı çıkabilir.

Mescidden çıkmanın cayiz olduğu durumlarda, dışarıda kalmak zorunda olduğu süreden daha fazla dışarıda kalmamalıdır. Ve vacip ihtiyat gereği en yakın yoldan mescide geri dönmelidir ve mescidin dışında oturmamalıdır. Ve eğer dışarıda oturmak zorunda kalırsa, mümkün oldukça gölgede oturmaması daha iyidir.

Hüküm 2824– itikafa başladıktan sonra eğer belirlenmiş vacip bir itikaf dışında bir itikaf olursa (mesela belirli bir zamanda itikaf yapmayı nezretmiş olması dışında) iki gün geçmeden önce itikaftan vacgeçebilir. Ve onu bozabilir. Ama eğer baştan bir durum olursa itikafı bozabileceğini şart olarak söylerse iki gün geçtikten sonrada itikafı bozabilir.

Hüküm 2825– itikaf yapan kimsenin birtakım şeylerden uzak durması gerekir uzak durmazsa itikaf batıl olur:

1. Cinsel ilişki ve mastırbasyon ve vacip ihtiyat gereği bayanla dokunarak öperek ve şehvetle sohbetten uzak durmalıdır.
2. Güzel koku
3. Alış veriş, itilafı batıl edenleri. Ama muamele batıl olmaz. Vacip ihtiyat gereği her türlü ticaretten (her nekadarmusalehe, muzarebe, icare ve bunlar gibi) uzak durmalıdır. Ve eğer birşeyi alıp satmak zorunda olursa ve vekil de tayin edemezse cayizdir.
4. Mumarat(mücadele etmek) kazanmak maksadıylave daha iyi olduğunu göstermek maksadıylave dünyevi bir iş için olsun veya uhrevi bir iş için olsun farketmez.

Hüküm 2826– eğer vacip itikaf sırasında bilerek cima ederse (gece olsun veya gündüz) ona keffare vacip olur. Ve keffare ihtiyat gereği sırasıyla, iki ay peşpeşe oruç tutmalı ve atmış fakire yemek vermelidir.

Ve cima dışında bir şey yaparsa (uzak durması gereken şeylerden birini yaparsa) keffare vacip olmaz.

Hüküm 2827– eğer itikaf yapan kimse cinsel ilişki dışındaki yasaklardan birini yanlışlık veya unutarak yaparsa, itikaf batıl olamaz.

Hüküm 2828– eğer itikafı batıl eden bir işe murtekib olursa ve itilaf tayin edilmiş bir vacip olamazsa, mesela itikafı belirli bir zamanda yapmayı adak olarak niyet etmemişse, yeniden yerine getirmelidir. Ve eğer belirlenmiş bir vacip olursa, (mesela belirli bir zamanda onu yapmak için adak etmişse) veya müstehap bir itikaf olur ve onu iki gün geçtikten sonra bozarsa, vacip ihtiyat gereği itikafı kaza etmelidir. Müstehap itikafıta iki günden önce itikafı bozarsa, kaza etmeğe gerek yoktur.

Hüküm 2829– bir itikafı bırakıp başka bir itikafa gitmek cayız değildir. Her ikisinde vacip olsun (birini nezir diğerini yemin vasıtasıyla vacip etmiş olsun) veya her ikisinde müstehap olsun, veya biri vacip diğeri müstehap olsun veya birisi kendinden taraf diyeri ise icare veya başkasından taraf olarak niyyet ederse veya her ikisinde başkalarından taraf olmuş olsun farketmez.

Hüküm 2830– eğer itikaf yapan şahış gaspedilmiş bir halının üzerinde oturursa, günah işlemiştir. ve itikafı batıl olmamıştır. Ama birisi önceden bir yeri tutmuş ve orada önceden oturmuşsa, onun izni olmadan itikaf yapan şahış onun yerini alırsa ihtiyat gereği o mekanda itikaf yapmak batıldır.

Hüküm 2831– itikaf yapan şahsa gusül vacip olursa, mescitte gusül etmenin bir sakıncası yoksa mesela meyyite dokunma guslü gibi, mescitten dışarı çıkmak cayız değildir. Eğer bir engel olursa, mesela cenabet guslü gibi, mescidden çıkmalıdır aksi taktirde itikafı batıl olur.

Hüküm 2832– iyiliyi emredip kötülükten sakındırmak bütün insanlara vaciptir elbette yapabildiği kadarıyla. Ve bu iş belirli bir şahıslara özel değildir. Fakat babalar evlatlarına, öğretmen öğrencilerine, erkekler eşlerine bunu yapmaları özellikle tavsiye edilmiştir.

Hüküm 2833– iyiliği emertme ve köyülükten sakındırmanın vacip olurşu alim ve cahil, erkek ve bayan, genç ve yaşlı arasında hiçbir fark yoktur. herkese vaciptir.

Hüküm 2834– iyiliği emretmenin ve kötülükten sakındırmanın birkaç şartı vardır:

1. İyiliğe emredip kötülükten sakındıran kimsenin neye emredip neyi yasaklaması gerektiğini kendisinin bilmesi gerekir. Mesela günlük namazların vacip olduğunu bilmeli ve onlara emretmeli ve yalan söylemenin haram olduğunu bilmeli ve onu yasaklamalıdır.
2. Emrin ve yasağın etkili olacağına ihtimal vermelidir. Buna göre bir etkisi olmayacağına inanırsa, vacip değildir.
3. İyiliği emretmekte ve kötülükten sakındırmada herhangi bir kötülük olmamalıdır.
4. Karşı tarafın devamlı iyiliği terkeden ve kötülüğü yapan birisi olması gerekir. Eğer devamlı yapmıyorsa, vacip değildir.

Hüküm 2835– iyiliği emretmenin ve kötülükten sakındırmanın üç aşaması vardır. Ve her aşama uygulanmadan diğer aşamaya geçilmez. Sadece önceki aşamanın etkisiz olduğunu anlarsa diğer aşamaya geçebilir:

1. Bir iş yaparak karşıdakine rahatsızlığını belli ettirirse, mesela ona namaz kılmadığın için veya yalan söylediğin için sana dargınım derse ve bundan dolayı ona yüzünü ekşitirse.
2. Diliyle söylerse öncelikle yumuşakça eğer etki etmezse sertçe söylemelidir.
3. Amelen münkeri yapana engel olmak. Mesela kumar oynamak isteyen birine, surat asmanın ve söylemenin faydası yoksa, kumar aletini ondan uzaklaştırmalı, veya namaz kılmayanı namaza teşvik etmelidir.

Hüküm 2836– iyiliğin kısımları söylenemeyecek kadar çoktur. Ama onların önemlileri furudindir: namaz, oruç, zekat, humus, hac, iyiliği emredip kötülükten sakındırmak, tevella (yani müminleri özellikle masum imamları sevmek) teberra (din düşmanlarına düşman olmak ve onlardan uzak durmak) ve cihattır. İmam sadık (as) ashabından birine şöyle buyurdu: benim selamımı beni takip edenlere söyle. Ve onlara söyle: size doğruluğu tavsiye ediyorum, emaneti yerine ulaştırmayı, komşuyla iyi geçinmeği, aranızda Allah katında en sevimli kul insanlara en faydalı olanınızdır. Ve muminlerin ihtiyaçlarını gidermeğe çalışanınızdır. Yine kendiniz için beyendiğiniz şeyi insanlar içinde beğenin. Birbirinizin ayıplarını örtün fasıklar ve yalancılarla arkadaşlık etmeğin. İşlerinizde ilim ve din sahipleriyle meşveret edin.

Kendinizden küçüklere merhametli olun ve kendinizden büyüklere saygı gösterin. İnsanların malına el uzatmayın.

Yine buyurdu: söz verdiğiniz zaman sözünüzü tutun. Birbirinize zulüm ve sitem etmeğin. Size zulüm edeni bağışlayın. Allah da sizi kıyamet günü bağışlasın.

Yine buyurdu: müslüman olan kimse hile ve kandırma yapmaz. Müslümanlar birbirlerinden uzaklaşmamalıdır çünkü şeytan bundan çok mutlu olur.

Yine buyurdu: allahdan başkasına sığınan kimse, ümitsiz olur. İzzet ve ihtiyaç allaha tevekküldedir.

Yine buyurdu: haramdan uzak duran kimseyi, Allah insanlar arasında aziz ve değerli yapar. Tevazu eden kimseyi allah görkemli yapar.

Ve buyurdu: Alemlerin rabbinden korkun öyleki bütün ömrünüzü allaha ibadet yolunda harcasanızda yinede onun hakkını eda etmekte eksik davranmışsınızdır. Ve allaha ümidiniz olsun öyleki bütün ömrünüzü günahla geçirmiş olsanız dahi yinede sizi bağışlıya bilir. Allah hakkında hüsnü zanda bulunun.

Yine buyurdu: günahlardan uzak durun ve en önemli günahlar şunlardır: Allaha şirk koşturmak, peygamberlere inenleri inkar etmek, allahın rahmetinden ümitsiz olmak, allahın azabından kendini eminde hissetmek, yalanı allha isnad etmek, veya peygamber veya onun vasilerine isnad etmek, allahın velileriyle savaşmak, haksız yere adam öldürme, anne ve babaya zulüm etmek, şeri bir delil olmadan yetim malı yemek, temiz bir bayana zina etti diye iftira atmak, sılayı rahimi terketmek, sevgiden bile olsa sihir ve cadı yapmak, zina, livata, yalan söylemek, hırsızlık, yalan yere allaha yemin etmek, insanlar arasında fitne çıkarmak, eyvence yerlerinde okunan şarkı türkü söylemek ve dinlemek, yalancı şahitlik etmek, hak olan şeyi şahitlikte saklamak, vasiyet ederken zulüm ve haksızlık, içki içmek, faizcilik, kumar, haram yemek, leş, kan, domuz eti, zorunlu olmadığı halde şeri usullere uygun şekilde kesilmeyen hayvanın etini yemek, kibirlenmek, faizcilik 955. Meselede anlatılmıştır, humus, zekat ve diğer hakları şeri bir özü olmadan vermemek, hiyanet ve giybet etmek, laf getirip götürmek, haccı hafife almak, namazı terketmek, küçük günahlarda ısrar etmek, zalimlere zulmetmekte yardım etmek, bunların dışında diğer büyük günahlar kitaplarda yazılmıştır.

Yine buyurdu: en önemli iyiliye emretmek ve kötülükten sakındırmak müslümanları şeriat kurallarına uymaya davet etmektir. Özellikle insanları hidayet etmek yolunda olanlara örneğin ilim ehli ve kürsü konuşmacılarına mukaddes islam şeriatini, kuran ve masum imamların emirlerini ameli olarak göstermeleri vaciptir. Ve sadece söylemekle yetinmemelidirler.

CİHAD

Cennet kapılarından birinin adı: babul mucahidin dir. Yani sadece allah yolunda şehit olanlara özeldir ve başka hiçkimsenin bu kapıdan girmeğe hakkı yoktur. göklerin kapılarının açıldığı anlardan biri ve duaların kabul olduğu anlardan biri şehidin kanının ilk damlasının yere düştüğü andır. İmam sadık (as) buyurmuştur: yeryüzündeki bütün camiler şehit kanının damlası üzerine inşa edilmiştir.

Hüküm 2837– cihat iki kısımdır:

1. Allah yolunda şehit olmak ve bu sadece masum imamın emriyle olur. Masum imamın emri olmadan başlanamaz.

Hüküm 2838– kafirler islama saldırırlarsa ve dinin kökünü kazımak isterlerse, bütün müslümanlara hatta bütün insanlara islami savunmak vaciptir. Ve kafirleri yoketmek zorundadırlar. Bu durumda öldürülen müslüman allah yolunda öldürülmüştür.

Hüküm 2839– allah yolunda öldürülenlere gusül ve kefen gerekmez, öldürüldükleri şekilde onlara namaz kılınır ve defnedilir.

2. Büyük cihat: allah resulü orduyu kafirle savaşmaya gönderdi savaşı kazanıp geri döndükleri zaman hazret onlara şöyle buyurdu: küçük cihadı kazanan guruba aferin ve onlara şimdi büyük cihadı kazanmak kaldı. Dediler küçük cihat nedir buyurdu nefisle cihattır.

Hüküm 2840– nefs le mücadele konusunda kuranda ve hadislerde çokca önerilmiş ve tavsiye edilmiştir. Nefs le mücadele yani nefs allaha karşı günah işlemek istediği zaman şahıs aklının gücüyle nefsiyle mücadele eder ve ona galip gelir ve günah işlemez.

CAN MAL VE NAMUSU KORUMA

Hüküm 2841– Bir şahıs başka birini haksız yere öldürmek için hamle ederse her nasıl olursa olsun kendisini ona karşı savunması vaciptir. Saldıranın ölümüyle sonuçlansa dahi bunu yapmalıdır. Yine eğer şahsın biri zina etmek veya livata yapmak, veya başka faydalanmalar için diyerinin namusuna zulümle saldırırsa hüküm aynıdır.

Hüküm 2842– Öldürmek için birine saldırın kimseye karşı teslim olamak haramdır. eğer teslim olursa günahkardır. Zalim karşısında eğer kendini savunamıyorsa ve kaçabiliyorsa kaçmalıdır. Kaçması vaciptir ve teslim olması haramdır.

Hüküm 2843– Geçen iki meselede söylenenler sadece şahsın kendisinin öldürülmesiyle alakalı değildir. Şahsın çocuğunu veya eşini hatta hizmetcisini bile öldürmek için zalim saldırırsa hüküm aynıdır.

Hüküm 2844– zalimden korunma en kolay sayılan yoldan olmalıdır. Yani eğer sadece sohbetle gidecekse, ona tokat vurulamaz, eğer tokatla gidecekse, öldürülemez ve eğer aşırıya kaçılırsa haramdır ve şahıs yaptığından sorumludur.

Hüküm 2845– Eğer bir zalim diğerinin malını almak isterse, ona karşı kendi malını koruyabilir. Önceki meselede açıklandığı gibidir fakat isterse malı ona verebilir ve koruyabilir.

Hüküm 2846– birisi çatıdan veya bir delikten veya pencereden birinin aile üyelerine veya avret mahaline bakarsa en kolay yolla onu defetmek vaciptir. Önceki meselede geniş şekilde anlatılmış olduğu gibi.

MUZARİBE HÜKÜMLERİ

Hüküm 2847– muzaribe yani insan ileride söylenecek şartlarla birlikte, belirli bir malı bir başkasına vererek, o malla ticaret yapıp, elde ettikleri karı aralarında belirledikleri üzere ve şeriyata uygun şekilde aralarında paylaşma işidir. Mal sahibine malik ve ticaret yapan kimseye ise amil adı verilir.

MUZARİBENİN ŞARTLARI

Hüküm 2848– muzaribe aşağıdaki şartlarla yapılabilir:

1. Malik ve amil her ikisinde baliğ, akli başında olup anlaşmayı isteyerek ve özgürce yapmaları gerekir. Bir başkasının onu mecbur etmemesi gerekir. Yine maliğin de mecbur ve aptal olmaması gerekir. Yani kendi malını kullanma yetkisinin kendisinde olması gerekir.
2. Muzaribede icab ve Kabul geçerlidir. Bu söyleyerek de olabilir bir işlede olabilir. Örneğin malik malı muzaribe maksadıyla amile verirse ve amilde o malı alarak bunu Kabuleder.
3. Malik ve amilin alacağı karı şeriyata uygun şekilde belirlemelidirler. Mesela: karın yarısı veya üçte biri amilindir diye anlaşmaları gerekir.
4. Kar sadece malik ve amil arasında paylaşılmalıdır. Başkasını hiçbir iş yapmadan kara ortak etmek caiz değildir.
5. Amilin ticaret yapma gücü olabilmelidir.
6. Maliğin amile vereceği sermayenin hali hazırda varolması gerekir. Ve onun özelliklerinin tamamen belli olması gerekir.

7. Sermaye masraflarının tamamı sadece ticaretten karşılanmalıdır başka birşeyden değil.

Hüküm 2849– normal günümüz parasıyla muzarebe yapılabilir sadece altın ve gümüş olması gerekmez.

Hüküm 2850– muzaribede akit caizdir. Şöyleki malik ve amil herbiri istedikleri zaman anlaşmayı bozabilirler. İster muzaribeye başladıktan sonra olsun ister anlaşmadan önce olsun farketmez.

Hüküm 2851– malik veya amil ölürse muzaribe kendiliğinden bozulur.

Hüküm 2852– eğer amil umursamazlığı yüzünden sermayeyi kaybederse veya ona bir zarar verirse sorumludur. Eğer amil sermayenin yokoluşunda sorumsuzluk etmemişse sorumlu değildir. Malik, zararın amil tarafından karşılanmasını şart koşamaz. Hatta böyle bir şart muzaribenin geçersiz olmasına sebep olur. Fakat amilin kendisi zararı kendi malından vermek isterse sakıncası yoktur.

Hüküm 2853– malik, amilin yüzünden sermayenin yokolduğunu veya sermayenin zarara uğradığını idda ederse, ve oda bunu inkar ederse, amilin yemin etmesi gerekir.

NORMALDE KARŞILAŞILAN FARKLI MESELELER

Hüküm 2854– Eğer ağacın kökü veya dalı komşunun mülkü üzerinde olursa, ona engel olabilir. Eğer o ağacın kökünden mülk sahibine bir zarar gelirse bunu ağaç sahibinden alabilir.

Hüküm 2855– babanın kızına verdiği cehiz, eğer sulh veya bağış olarak verirse onu geri alamaz ama eğer onun mülkü olarak vermemişse geri alabilir.

Hüküm 2856– biri ölürse, yetişkin varisleri kendi paylarından onun matemindeki giderlerini harcayabilirler. Ama çocukların payından birşey harcayamazlar.

Hüküm 2857– insan eğer bir müslümanın gıybetini ederse, vacip ihtiyat gereği eğer bir kötülüğe sebep olmayacaksa ondan kendisini helal etmesini istemelidir. Eğer mümkün olmazsa onun için allahtan bağışlanma dilemelidir. Eğer yaptığı gıybette ona bir hakaret de olduysa bu hakareti telafi etmelidir.

Hüküm 2858– şeri hakimden izni olmadan, humsunu vermemiş birisinin malından alıp hums olarak şeri hakime veremez.

Hüküm 2859– boş ve eylence meclislerinde söylenen şarkılar ve müzik haramdır. eğer meddahi, mersiye, kuranı bu şekilde okursa, yine haramdır. fakat onun güzel sesle okunmasının (gına) olmazsa sakıncası yoktur.

Hüküm 2860– zarar veren hayvan eğer kimsenin malı değilse öldürmenin sakıncası yoktur.

Hüküm 2861– eğer bir şeyi yapması için sanatkara verirse ve daha sonra sanatkar onun sahibini bulamazsa, sanatkar onu arar ve bulmaktan ümitsiz olursa, sahibinden taraf niyet ederek fakire sadaka vermelidir. Şeri hakimden izin alması daha ehvettir.

Hüküm 2862– sokakta ve pazarda kadınların geçtiği yerlerde sine vurmak sakıncasızdır. Fakat ihtiyat gereği üzerlerinde gömliğin giyili olması gerekir. Yas tutan topluluğun önünde bayrak ve bunun gibi şeyler götürürlerse sakıncası yoktur. fakat eğlence aletleri olmamalıdır. Ve ihtiyat gereği put şeklindeki veya üzerinde put alameti olan şeyler kullanılmamalıdır.

Hüküm 2863– taziye ve tiyatro eğer eğlence aletleriyle mesela davul, zurna ve zil ve yalan sığanlar ve şarkı söylememelidirler. Erkek kadın elbisesi giymemelidir. Kadın ve erkek aynı yerde toplanmamalıdır. Bunlar dışında sakıncası yoktur. fakat sadece taziyeyle yetinilmemeli mersiye mecliside olmalıdır. Bu meclislerde ali abanın musibetlerin zikrinin yanı sıra maarif, akayiti, ayetlerin tefsiri, ve hadisler ve yine şeri hükümler anlatılmalıdır.

Hüküm 2864– vacip ihtiyat gereği çocuğun velisi çocuk buluşa ermeden önce onu sünnet ettirmelidir. Eğer sünnet ettirmezse ve çocuk buluşa erince kendisinin sünnet olması vaciptir.

Hüküm 2865– anne ve baba eğer fakirse ve para kazanamıyorlarsa evlatları eğer yapabilirse onların masraflarını karşılamalıdır.

Hüküm 2866– eğer birisi fakir olur ve kazançda sağlayamazsa, babasının onun masraflarını karşılaması gerekir. Babasında yoksa veya onun masraflarını veremiyorsa, ve onun masraflarını karşılayacak evladıda yoksa, babasının babası onun masraflarını karşılamalıdır. Eğer babasının babası yoksa veya onun masraflarını karşılayamıyorsa, annesinin onun masraflarını karşılaması gerekir. Eğer annesi yoksa veya onun masraflarını karşılayacak durumda değilse, baba annesi, anne annesi, annesinin babası, hep beraber onun masraflarını karşılamalıdır. Bunlardan bazıları olmazsa veya karşılayamazlarsa, diğerlerinin onun masraflarını karşılaması gerekir.

Hüküm 2867– iki kişinin ortak olduğu bir duvarı, diyerinin izni olmadan, yapamaz veya o duvar üzerine bir bina ve yapamaz, duvara çivi çakamaz fakat ortağının razı olduğu belli olan işlerde, mesela duvara yaslanmak veya elbisesini üzerine asmanın sakıncası yoktur. fakat ortağı bu işlere de razı değilim derse, bunları yapmakta cayız değildir.

Hüküm 2868– insanın veya hayvan bedeninin tamamının heykelinin yapılması, heykel olmasa dahi ihtiyat gereği haramdır. fakat resimin sakıncası yoktur.

Hüküm 2869– meyve ağacının dalı bahçenin duvarından dışarı sarkarsa, eğer sahibinin razı olup olmadığı bilinmezse, ihtiyat gereği onun meyvesinden toplanamaz ve eğer onun meyvesi yere düşmüşse onu yerden alamaz.

Hüküm 2870– ev sahibinin izni olmadan onun evine bakmak haramdır. evin üzerinden veya bir aralıktan veya pencereden neresinden olursa olsun.

Hüküm 2871– altın diş taktırmak erkekler için eğer ziynet maksadıyla olmazsa ve ihtiyaçdan dolayı olursa, caizdir. Bunun dışında haramdır.

Hüküm 2872– sakalı (usturayla) tıraş etmek haramdır. makineyle de aynı tıraş etmiş gibi kısaltırsa yine haramdır.

Hüküm 2873– masturbasyon her halukarda haramdır. masturbasyon yani insanın eliyle, veya başka bir şeyle veya hayalle veya bir kitabı okumakla ve bu gibi vesilelerle kendinden meni gelmesine sebep olmasıdır.

Hüküm 2874– terziye dikilmesi için elbise verilir ve sahibi onu almak için gelmezse ve terzi onu tanımıyorsa, ve onu bulmaktan tamamen umudunu kesmişse, onu satabilir ve kendi hakkını ondan alabilir ve geri kalanını sahibinden taraf sadaka verebilir. Bu hüküm bütün sanatkarlar ve ticaretciler için geçerlidir.

Hüküm 2875– ölüm yıldönümünde veya yedisinde veya kırkında veya diğer yas merasimlerinde masrafları çocuğun payından vermek cayız değildir.

Hüküm 2876– bir müddetden beri humsunu vermeyen kimse ve bu müddet içerisinde mülk satın almışsa, ve mülkü de değer kazandıysa eğer onu ticaret maksadıyla satın aldıysa, humsunu vermesi için şuanki değerini hesaplamalıdır. Eğer ticaret için değildiyse ve parasını o yılın karından ödemişse, yine o anki değerine göre vermelidir. Eğer parasını o yılın karından vermemişse aldığı fiyatın humsunu vermelidir.

Hüküm 2877– bir müddet humus vermeyen kimse bu müddet içerisinde ev eşyası ve yaşam malzemeleri alırsa, eğer o yılın karından bunları aldığını bilirse bunların humsu yoktur. eğer bilmiyorsa şeri hakimle musalehe etmek ehvettir hernekadar bu ihtiyat lazım değildir.

Hüküm 2878– çok yolculuğa çıkan kimse ve yaptığı yolculuklar örfün nazarında tesadüfi olmazsa namazı tam kılmalıdır. Ve oruç tutmalıdır.

Hüküm 2879– eğer bir insan iki ay boyunca her on günde en az iki gün ders, ziyaret, doktor, mersiye okumak, ustalık (duvar yapmak), bahçesine bakmak, akraba ziyareti için vatanından ayrılırsa ve şeri mesafete ulaşırsa, örf nazarında yolculuğu tesadüfi olmadığı için ve

müddetide çok olduğu için buna kesirus sefer denir yani çok yolculuğa çıkan, ve namazı tam kılıp orucuda tutmalıdır.

Hüküm 2880– kesirus sefer, yolculukta devamlılıkla (ki rivayette amel diye tabir edilmiştir) oluşur. Buna göre her on günde bir gün yolculuğa çıkarsa, (çok) denilemez ve namazı seferi kılmalıdır.yine haftda bir gün yolculuğa çıkarsa ve örfen (çok)dur kanaati oluşsa bile.

YENİ (GÜNCEL) MESELELER

A: BANKA MESELELERİ

Borç para çekme ve para yatırma

Hüküm 2881– Bankalardan borç almak ,devlet bankası, özel banka veya ortak banka olsun farketmez, alınan borçtan fazlası ödeme şartı olarak belirlenirse fayiz ve haramdır. eğer birisi bu şekilde borç alırsa borcun aslı sahih ve şart batıldır. Fazlalık olan parayı almakda vermekte haramdır. banka dışında borç alındığında ödeme şartı olarak birşeyler fazladan istenirse hüküm bankalarla aynıdır.

Hüküm 2882– Borcun faiz olduğu durumda, alınan borçtan fazlası ödeme şartı olarak belirlenirse bunun dille söylenmesi gerekmez. İki tarafda alınan borçtan fazlası geri alınmasını kabul etmişlerse, borç faizlidir. Mesela eğer iki tarafta (banka ve müşteri) parayı normal yatırdığında bir karı olmadığını bilirlerse, fakat uzun ve kısa müddetli yatırımlarda belirli bir kar veriyorsa ve müşteri bu durumu bilerek parasını bu iki kısımdan birine yatırır, fayizdir ve bu borç haramdır.

Hüküm 2883– Faizden kurtulmak için birkaç yol zikredilmiştir.

1. Borcu alan kimse, bankadan, bankanın vekilinden veya bir kuruluştan bir malı farzi olarak değerinden yüzde on veya yüzde yirmi fazla olarak alır veya malı değerinden ucuza satarsa ve anlaşma sırasında iki tarafında anlaştığı miktarı bankanın belli bir müddetliğine şahsa borç vermesini şart koşarsa, bu durumda böyle bir borcu almak haram değildir.
2. Borcu satışa çevirirlerse mesela peşin parayı vadeli olarak değerinden fazlasına satarsa bu durumda paranın cinsi çeşitli olursa mesela tl yi dolar karşılığında satarsa sakıncası yoktur. Fakat onların cinsi farklı olmazsa mesela bin tl yi bin ikiyüz tl karşılığı satarsa, bunun doğruluğu uzak değildir.ve bu meselenin açıklaması 2904. Meselede açıklanacaktır.
3. Malı borç olarak vadeli satarsa daha sonra peşin olarak ucuza alırsa bu muamele iki şartla doğrudur:

A) Satma anında almayı şart koşmamalıdır.

B) Muamele esnasında maksadı ciddi olmalıdır. Yüzeysel bir alışveriş olmamalıdır.

Hüküm 2884– Birisi malı veresiye satın alırsa ve borcunu zamanında ödeyemezse ertelediği için ondan fazladan birşey alınamaz. Anlaşma anında şart koşsalar dahi. Daha açık söylemek gerekirse borçludan borcunu geciktirdiği için fazladan birşey alınamaz.

Hüküm 2885– Yukarı anlatılan bankaya para yatırma veya bankadan para çekme meseleleri, sadece müslüman devletlerin bankaları veya sermayesini müslümanların oluşturduğu bankalardır. Fakat sermayesi kafirlere ayit olan bankalara, kar elde etmek amacıyla para yatırılırsa ki onların malı muhterem sayılmaz, cayizdir. Çünkü onlardan fatyiz almak cayizdir. Fakay onlara fazla ödemek şartıyla onlardan borç almak harmdır. Fakay zimmi kafir ki fayiz onun dininde cayizdir, bu şahıstan fayiz almak anlaşmadan sonra ilzam (gereklilik) kuralına göre cayizdir.

KREDİLER

Krediler iki çeşittir:

1. İthalat için alınan krediler: İthalat mallarını getirmek isteyen kişi bankaya müracaat

eder ve kendisi için kredi açılmasını ister. Sonuçta banka ithal edilmiş malların senetlerini kredi sahibine teslim ederek istenilen meblağı malı ihraç edenin hesabına geçirir. Yapılan muamele tamamlandıktan sonra ihracatçı ile yazışarak veya ülke içindeki vekili ile görüşerek malların miktar ve kalitesi ile ilgili bilgileri içeren dokümanı alır, onların bir kısmının karşılığı olan meblağı bankaya yatırır, banka da sonuçta senetleri alarak, ithal edilen malların ücretini satıcıya gönderir. adar çok kelimesinin uygun kanaati oluşsa bile. alat mallarını getirmek isteyen kişi bankaya müracaat eder ve kendisi için kredi açılmasını ister. Sonuçta banka ithal edilmiş malların senetlerini kredi sahibine teslim ederek istenilen meblağı malı ihraç edenin hesabına geçirir. Yapılan muamele tamamlandıktan sonra ihracatçı ile yazışarak veya ülke içindeki vekili ile görüşerek malların miktar ve kalitesi ile ilgili bilgileri içeren dokümanı alır, onların bir kısmının karşılığı olan meblağı (mesela onda birini) bankaya yatırır, banka da sonuçta senetleri alarak, ithal edilen malların ücretini satıcıya gönderir. Bankaların kredileri italatda da ihracatda da mallarının fazla olması açısından aynıdır. Ve her ikisi içinde anlaşmada olduğu gibi kredi açılmalı, bankada yaptığı anlaşma doğrultusunda gönderene malının karşılığında ödeme yapmalı ve senetler anlaşma doğrultusunda alınmalıdır.

2. Bu kredide ihracatçı çıkaracağı malların miktar ve kalitesini belirten bir listeyi, ithalatçı ile herhangi bir muameleye girmeden, bankaya veya onun ülkedeki şubesine gönderir. O kişi, listede sözü edilen malı almak istediği takdirde bankada kredi hesabı açmasını ister. Banka da malların senetlerini verip karşılığındaki meblağı bir veya iki lira farkla müşteriye satar.

Hüküm 2886– Zahiren bankalarda zikredilen kredileri açtırmak yukarıda söylenilen durumlarda caizdir.

Hüküm 2887– Banka bir miktar para, yaptığı işlemler ve açtığı kredi ve müşteriye verdiği garantiden dolayı, ödül veya şartlar uygun olursa kira olarak allması cayizdir.

Hüküm 2888– Banka kredi verme karşılığında malın suretinin tamamını veya bir kısmını kendi öderse bir müddüt sonra müşteri (ihrac eden veya ithal eden) bir miktar para asıl paraya ek olarak alırsa iki şekilde doğru olur:

1. Bankacılık hizmetlerinden ettiği kâr: Mesela, belli meblağı vermeyi taahhüt etmek, ihracatçı ile irtibat kurmak, malların senetlerini almak, onları alıcıya vermek ve vs. işler. Bu tür kâr alımı caizdir. Zira cüâle akdine girer. (Yani kredi sahibi, bu hizmetlerine karşılık bankaya belirli bir meblağı tahsis eder.)
2. Banka malın dış değerini, ki müşterinin sorumluluğundadır kendi ülkesindeki belirli bir para karşılığında satarsa, (bunun dışarıdaki değerine uygun bir değerdedir) bu durumda alınan mal ve onun karşılığında verilen şey farklı olduğundan cayizdir.

MALIN SAKLANMASI VE TERKEDİLMİŞ MAL

Bazen banka ihracatçının malını ithalatçıya ulaştırmada aracılık yapar ve onu ithalatçının hesabında saklar. Şöyle ki; ihracatçı ile ithalatçı arasında mukavele imzalandıktan ve malın

ücreti ödendikten sonra, malın ulaşması durumunda banka onun senetlerini ithalatçıya gönderir. Böylece malın ulaştığını ona bildirir. İthalatçının malı geç alması halinde, banka o malı, onun hesabında saklayarak buna karşılık belirli bir ücret tayin eder. Aynı şekilde eğer ihracatçı, ithalatçı ile herhangi bir anlaşma yapmadan bankaya mal gönderirse, banka gelen malın listesini muhtemel alıcılara gönderir. Eğer o malı hiç kimse almazsa banka onu saklaması karşılığında ihracatçıdan belirli bir ücret alabilir.

Hüküm 2889– Bankanın herhangi bir malı saklaması, ihracatçı veya ithalatçının isteği ile olursa veya yapılan anlaşmanın zımında olursa -her ne kadar söz konusu şart söylenmeden yerleşik olursa- o malı saklama karşılığında bankanın ücret alması caizdir.

Hüküm 2890– Mal sahipleri, banka tarafından kendilerine tebliğ geldikten sonra, mallarını teslim almaz ve banka ücretini ödemezlerse, banka o malları satarak kendi hakkını alabilir. Zikredilen durumda, banka için o malı satmak, diğerleri için de satın almak caiz olur. Çünkü bu tür hallerde, bankanın, mal sahipleri mallarını almaktan imtina ettiklerinde, burada açıkca bir şart veya yerleşik ve söylenmemiş bir şart olduğu farzedilerek, onlardan taraf vekil olarak, söz konusu malları satıp kendi hakkını alması konusunda, açık veya yerleşik şart vardır. Satması cayiz olduğunda almasıda cayiz olacaktır.

BANKA KEFALETİ VE ZEMANETİ

Bazen kişi veya kişiler, ortak olarak bir devlet kurumu veya başka bir kurum karşısında okul, sağlık ocağı, ve köprü yapmak gibi belirli bir projeyi gerçekleştirmeyi taahhüt etmektedirler. Bu tür durumlarda kendisine proje sunulan taraf, projeyi sunan ve yapmayı taahhüt eden kişi veya kişilerden, belirlenmiş süre zarfında proje gerçekleşmezse zararlarının ödenmesi için, garanti isterler. Onların taahhütlerinden emin olmak için de, o proje hususunda kendilerinden kefil isterler. İşte burada taahhütte bulunan kişi, bankaya müracaat eder. Kefalet senetleri düzenleyerek belirlenmiş süre zarfında, projeyi uygulayacak olan şahıs projesini gerçekleştirmediği ve zararı ödemediği takdirde banka zararı ödemeye kefil olur. Bankanın müteahhit tarafından sunulan projenin arkasında durması ve kararlaştırılmış zaman zarfında gerçekleşmemesi durumunda, zarara kefil olması mali bir kefalettir. Aynı alış veriş hükümlerindeki zemanet ve kefalet gibidir başka bir deyişle şahsın kefil olmasıyla, borcu olan başka bir şahsın (gerktiği zaman) huzura gelmesidir.

Hüküm 2891– Bu tür kefalet anlaşması zararın karşılanması anlamındadır. İşinin kefaleti, kefil olduğu malın aynını üstelenmez, sadece onu ödemeyi üstelenir. Eğer onu ödemediği takdirde vasiyeti dışında mirasından hiçbir şey alınmaz. Ama vasiyet ederse o zaman alabilir. Her ne kadar varislerin zararın bir kısmını ödemesi daha iyidir.

Hüküm 2892– Kefalet akdi ve zararın karşılanması mutlak olarak (anlaşma lafzla söylenmiş olsun veya yazılı olsun) hatta her nasıl olursa olsun zemanet aktine delalet etmesi aktin sahih olması için yeterlidir.

Hüküm 2893– Banka, müteahhidin projesini gerçekleştireceğine dair kefil olması karşılığında, ondan belirli bir ücret alabilir. Buna cüâle kabilinden saymak mümkündür. Veya şartlar uygun olursa kira hükümlerinden kabul edip ona göre amel edebilir.

Hüküm 2894– Eğer müteahhit kararlaştırılmış süre zarfında projesini gerçekleştiremezse öte yandan; iş verene belirlenmiş zararı ödemekten de imtina ederse, onun kefil olan banka iş verenin zararını ödedikten sonra, müteahhide başvurabilir. ona müracaat ederek uğradığı zararı talep edebilir.

HİSSE SATIŞLARI

Bazen hisse sahibi şirketler, hisselerini satması için bankaları aracı etmekte, bankalar da belirli bir ücret karşılığında söz konusu şirketleri temsilen o hisseleri satışa çıkarmaktadır.

Hüküm 2895– Banka ile böyle bir muameleye girmek caizdir. Çünkü bu ya kira veya cüâle sayılır. Muamelenin aslı sahihtir. ve banka yaptığı işin karşılığında ücreti hak etmiştir ve alması cayizdir.

Hüküm 2896– Şirketlerin muameleleri haram olmazsa, bu tür hisselerin alım ve satımı sahihtir. Ve onlarda fayız, şarap yapmak ve eylence ve günah işlerde kullanılan aletler yapılmamalıdır. Eğer böyle olursa anlalmanın kendisi ve bu tür şirketlerin hisselerini almak ve onlara şerik olmak caiz değildir.

TAHVİL VE ORTAKLIK SENETLERİNİN SATIŞLARI

Tahvil senetler; ilgili yasal kurumlar tarafından çıkarılmış belirli bir değeri, ismi, süresi olan ve isim değerinden daha ucuza satılan senetlerdir. İsim değeri bin lira olan bir senedi, nakit dokuzyüz elli liraya peşin olarak satmak örnek olarak gösterilebilir. Ancak gelecek yıl o senedi bin liraya alması şatı vardır. Bazen banka belirli bir ücret karşılığında bu senetleri satma sorumluluğunu üstlenir.

Hüküm 2897– Bankaların bu tür senetlerin alım satımıyla ilgilenmesi caiz olmadığı gibi, bu iş karşısında ücret almaları da caiz değildir.

Hüküm 2898– Şirket senetlerinin anlaşmaları eğer şirket gerçekse ve mesela rafineri yapmak için bir proje alırsa, yol ve ... yapılırsa ve insanlardan bu projeye ortak olmaları için hisse almalarak ortak olmaları istenirse ve kendi kar paylarını alırlarsa, bu tür muamelenin sahih oluşu uzak bir görüş değildir. Elde edilen gelirin ve satılan senetlerin satışının da helal oluşu uzak bir görüş değildir.

İÇ VE DIŞ HAVALELER

Banka havaleleri birkaç kısımdır:

1. Eğer bir şahsın bankada parası varsa, müşterisi bankadan bir miktar parayı, içerideki veya dışarıdaki bankaya havale etmesini isterse ve bunu bir şahsın veya bir kurumun hesabına yatırmasını isterse, bankanın bu işlem karşılığında belirli bir ücret alması caizdir.
2. Banka bir şahıs için havale çıkartır, o şahsında bankada hesabı yoksa, Bankanın böyle bir havale çıkarma karşısında bunu borç olarak müşteriye verdiğini Kabul ederse, Bu yapılan, işde banka kendini vekil olarak Kabul eder ve parayı müşteriden taraf borç alıp, karşı tarafa öder bu durumda bankanın ücret alması cayizdir. Ama eğer verdiği borçtan kar alırsa o zaman faiz ve haramdır. Eğer havale dış bankadan olursa, kendi ülkesinin parasıyla dış piyasa değeriyle anlaşılabilir, bu durumda yapılan anlaşmadan dolayı alınan fazla paranın sakıncası yoktur. Ve helaldir.
3. Şahıs belirli bir meblağı mesela Ankara'daki bir bankaya bırakır ve aldığı bir havale ile aynı meblağı (ya da onun karşılığını) İstanbul'daki bir bankadan veyahut yurt dışındaki bir bankadan almak isterse, banka bu hizmeti karşısında ücret alabilir. İster yurt içi havale olsun isterse yurt dışı havale, ister yaptığı işten dolayı para alsın isterse kar alma olsun, bu tür işler cayizdir. Çünkü borç verenin kar alması haramdır fakat borç Alana haram değildir.bu durumda üçüncü ihtimal, borç alan bankadır ve fazladan kar alır.
4. Bir şahıs, mesela Ankara'daki bir bankadan belirli bir meblağı alır ve karşılığında, ödediği paranın karşılığı içerideki veya dışarıdaki bir bankadan alsın diye bankaya havale verirse; banka, bu havaleyi kabul ettiği taktirde ücret alır. Ama geç gerçekleştiği için bir kar alırsa cayiz değildir.

BANKA ÖDÜLLERİ

Bazen bankalar kendi mevduat sahipleri arasında, onları daha fazla mevduat bırakmaya teşvik etmek için kura çeker. Kurada ismi çıkanlara ödüller verir.

Hüküm 2899– Bankalar teşvik amacıyla bu işi organize ettikleri için, ve daha fazla mevduat bırakmaya teşvik etmek için, herhangi bir kar elde etmek maksadı olmadığından ve para sahibi bankayla herhangi bir şat koşmamışlarsa, cayizdir ve ödül her kime çıkarsa onu alıp kullanmak

SENET ULAŞTIRMA

Banka hizmetlerinden biri de kendi müşterisini temsilen senet ulaştırma işlemidir. Şöyle ki; senedin tarihi gelmeden banka, karşılığını ödemek için kendisini hazırlasın diye, onu imzalayana tarih ve meblağını bildirir. Senedin karşılığı bankaya ulaşınca da onu müşterisinin hesabına geçirir. Veya nakit olarak ona öder. Banka bu hizmet karşılığında ücret alır. Aynı şekilde banka kendi müşterisini temsilen onun bulunduğu şehirden veya başka bir şehirden çek alır, Çekin hamilinin bizzat kendisinin çeki almak istemediği durumlarda da onu temsilen çeki alır. Bu hizmet karşılığında da ücret alır.

Hüküm 2900– Senet almak ve karşılığında ücret almak birkaç şekilde olur:

1. Senet kullanan şahıs onu havale edilen banka dışında bir bankaya verir, ödediği belirli ücret karşılığında bankaya yaptığı işlemde dolayı ücret verirse bu işin yapılması ve bunun karşılığında alınan ücret, sadece senedi ve çeki alması satıyla, bu hizmet karşılığında aldığı ücret caizdir. Lakin onun faize dayalı kârını almak caiz değildir.
2. Senetten faydalanan şahıs onu havale edilen bankaya gösterir. Lakin banka onu imzalayana borçlu değildir. Yahut kendisine havale edilen paranın haricinde başka bir para birimi ödemeye borçlu değildir. Zira bankanın, borçlu olmadığı birinin havalesini kabul etmesi veya borcunu havale ile kendisine ulaşan paranın dışında başka bir para cinsine çevirmesi vacip değildir. Dolayısıyla bankanın bu hakkından vazgeçmesi ve hizmet karşılığında ücret alması sakıncasızdır.
3. Senedi imzalamış olan şahıs, bankada bulunan hesabı ile bunun ödeneceğinden hareketle, süresi geldiğinde hesabından kesilerek, senet sahibinin hesabına aktarılın veya nakit olarak ona ödensin diye, onu bankaya havale eder. Burada senedi imzalayan şahıs, kendisinden alacaklı olan kişiyi, kendisine borçlu olan bankaya havale etmiştir. Dolayısıyla bu borçluya havale etmek kabilindendir. Kendisine havale edilen banka bu durumda havaleyi kabul etmek zorundadır. Eğer banka bunu kabul etmezse geçerli olmaz. Dolayısıyla bankanın bu havale karşılığında ve havale edenin borcunu ödemesine karşılık, ücret alması caizdir.

DÖVİZ ALIM SATIMI

Bankaların yaptığı işlerden biri de döviz alım satımıdır. Bankalar müşterilerinin özellikle de dışarıdan mal ithal edenlerin, döviz olan ihtiyaçlarını temin etmek için, yeterli ölçüde döviz bulundurmamak amacı ile, onun alış verişini yapar ve bu arada alış ve satış arasındaki fiyat farkından kâr elde eder.

Hüküm 2901– Döviz alım satımı ister piyasa fiyatına olsun ister daha ucuz veya pahalı, sahihtir.

HESABINDAN FAZLA ALMAK

Bankada cari hesabı olan herkes -mevduatından fazla olmayacak şekilde- istediği miktarı alabilir. Bazen banka bazı hesap sahiplerine olan güveninden dolayı hesaplarındaki miktardan daha fazlasını almalarına izin verir. Buna, hesabından fazla almak denir. Bunun karşılığında banka kendisi için belirli bir kâr öngörür.

Hüküm 2902– Fazla almak, aslında kâr ödeme şartıyla bankadan alınan borçtur. Neticede, faize dayalı bir borç olduğundan haramdır.

ÇEK-SENET ALIM SATIMI

Hüküm 2903– Alışverişin borç ile birtakım farklılıkları vardır.

1. Alış veriş bir şeyi herhangi bir şeye karşılık tarafın mülküne geçirmektir. bu yüzden şöyle denir: satmak, birşeyi sahiplenmek ve karşılığını vermektir. Hâlbuki borç; ödeme taahhüdü karşılığında belirli bir malı birinin mülküne geçirmektir. O mal misli ise misli olarak verilmesi, değeri ise kıymetinin ödenmesi şarttır.
2. Faizli alışveriş temelde batıldır. Oysa faizli borç böyle değildir. Borcun aslı sahihtir, sadece şart koşulan fazlalık batıldır.
3. Borçta şart koşulan her türlü fazlalık faizdir ve haramdır. Tam aksine alışveriş ölçü ve ağırlık birimiyle yapıldığı zaman fazlalık aynı cinsten olursa, mutlak olarak haramdır. Ancak sayıları farklı olursa cayizdir. Mesela on tane ceviz veya on yumurta, sayılı bulunan bir yerde on iki adet ceviz veya yumurta karşılığında satarsa.

Hüküm 2904– para sayılan şey cinsinden sayılır. Eğer aynı cinsten olamzsa mesela, türk parası ve irak parası, peşin veya veresiye satıldığı zaman az veya çok olması cayizdir. Fakat aynı cinsten olursa mesela türk lirası türk lirasına karşı peşin olarak az veya çok alım satımı cayizdir. Fakat veresiye olursa fazlalık alınır bu muamele batıldır. Çünkü bu rebevi borç kısmına girer .fakat bizim nazarımıza göre bu tür bir alışveriş şahsinin aslı ve üzerine düşenin genelinin karşılığıdır.

Hüküm 2905– Çarşı esnafı arasında yaygın olan senetlerin, banknot gibi mali bir itibarı yoktur. Bu senetler sadece borç ispat etmeğe yarar. Üzerinde kayıtlı olan meblağın, imza edenin zimmetinde olduğunu ve ismine senedin düzenlendiği şahsa vermekle yükümlü olduğunu belirtir. Dolayısıyla bu muamelelerin onlar üzerinde bir cereyanı yoktur. Aksine bu senetlerin belirttiği mallar üzerinde cereyanı söz konusudur. Aynı şekilde eğer müşteri satıcıya bir berat veya senet verirse cinsin kıymetini ödememiştir. Dolayısıyla eğer o senet kayıp olur veya satıcının yanında telef olursa, onun malından telef olmuş ve müşterinin zimmeti kurtulmuş sayılmaz. Buna dayalı olarak anlaşma yapılmışsa o senetlerin kendisiyle anlaşma yapılamaz.

Hüküm 2906– Senetler iki kısımdır.

1. Gerçek borcu yansıtır nitelikte olan senetlerdir. Şöyle ki onu imzalayan, adına senet düzenlenmiş olan kişiye borçludur.
2. Gerçek borcu yansıtmayan suri senetler. Şöyleki onu imzalayan borçlu değildir. Senet ve çeki suridir surî alacaklının senedi satması caiz değildir. Çünkü gerçekte bir borç olmadığından senedi imzalayanın zimmetinde bir şey yoktur. Sırf indirim için düzenlenmiştir. Halk arasında hatır çeki olarak tanınmaktadır.

Hüküm 2907– Birinci kısımda alacağı olan şahıs borçlunun zimmetindeki süreli alacağını nakit olarak daha düşük bir fiyata satabilir. Peşin olarak indirimli satabilir. Elbette süresi olan bir şeye karşılık satamaz. Çünkü bu borcu borca satmak olur. Bunun develet bankası, özel banka veya ortak bankalar arasında bir farkı yoktur. (bu söylenen devlet bankalarında, sahibi belli olmayan mala dost bulma denir ve şeri hakimin izniyle mesele çözülebilir.) bize göre doğru değildir.çünkü devlet malı aynı şahıs malı gibidir ve bir farkı yoktur. ve şeri hakim sahibi belli olmayan mali satamaz.

BANKADA ÇALIŞMA

Hüküm 2908– Banka işlemleri iki çeşittir:

1. Haram olan işlemler: Örneğin, faizli muamelelerde icra edici rolü üstlenmek, onları kayıt altına almak, resmi olarak tanıklık yapmak, alıcıların lehine faizli kârı almak vs. işlemlerdir. Bu işlemlerin tümü haramdır. Bu bölümde çalışmak da caiz değildir. Bu bölümde çalışmakla herhangi bir ücret hak etmez.
2. Caiz banka işlemleri: Yukarıda belirtilenlerin dışındaki bankacılık hizmetleri caizdir. Bu bölümde çalışan kişinin çalışması karşısında aldığı ücret de caizdir.

Hüküm 2909– Faizli bir muamelede fazlalığı (karı) ödeyen kâfir ise, onun malı muhterem değildir. bu fazlalığı almak Müslüman biri için caizdir. Dolayısıyla banka da böyle bir faizle ilgili işlemleri yürüten bölümde çalışmak caizdir.

Hüküm 2910– Devlet bankalarında bulunan mallar devletin malıdır. Ve sahibi belli olmayan mal hükmünde değildir. Bunları kullanmak için şeri hakimden izin almasına gerek yoktur. Bu bankalarda çalışmanın sakıncası yoktur.

İMEK SERMAYE ORTAKLIĞI (MUDAREBE)

Bankaların meşhur anlaşmalarından birisi mudarebedir. Emek sermaye ortaklığı(mudarebe) yani: taraflardan biri sermaye sahibi yatırımcı değeri banka işletmecisi olmak üzere aralarında yaptıkları anlaşmadır. Belirli süre aralıklarla ticaretten elde edilen karın üzerinde uzlaşya varılan oranlar üzerinden, taraflar arasında bölüşülmesine dayanan akittir.

Hüküm 2911– Bu tür mudarebe çeşitli yönlerden sakıncalıdır bunlara işaret etmek gerekirse:

1. Mudarebede zararın mal sahibine ait olması gerekir. Halbuki bankayla yapılan mudarebelerde bu durum yoktur. Hatta bankalar hiçbir zararı bankadan taraf kabul etmez. Bu gibi durumlarda mudarebe fayizli borç hükmüne girer ve ondan elde edilen kar haramdır. Fakat banka zararı karşılayacağını şart koşarsa bu başka.
2. Mudarebede karın ve işin paylaşılması şartı vardır. Mesela kar yüzde elli, mal sahibi ve amil arasında paylaşılmalı demeleri gereki oysaki banka muamelesinde mesela şöyle söylenmektedir: mal sahibine yüzde onsekiz mal sahibinindir. Ki bu şekilde sakıncalıdır. Hatta faiz gibidir. Başka bir değişle mudarebede elde edilen kar amille malik arasında paylaşılır fakat bankayla yapılan mudarebede kar, paranın aslına olan orana göre ödenir elde edilen kara göre ödenmez.
3. Bankalar sadece insanların parasıyla ticaret yapmazlar parayı üçüncü bir şahsa verirler ve onunla mudarebe yaparlar mesela bir miktar halkın parasını merkez olan bir bankaya belirli kar karşılığı verirler, halbuki bu doğru bir iş değildir. Yine parayı üçüncü şahsa kimin verdiği belli değildir ve karın müşteriler arasında nasıl paylaşılacağı belli değildir. Eğer müşterilerin tamamının parası üçüncü şahsa verilecek derse bu hayal bile edilemez ve gerçekliği de yoktur.
4. Bankalar sadece müşterilerin paralarıyla ticaret yapmazlar bazen binalar yaparlar veya parayı sermaye olarak çeşitli işlere yatırırklar bu gibi sermayelerde mudarebenin doğru olmayışı çok açıktır.
5. Genellikle bankalar gecikmelerden dolayı kar alırlar ve bu bütün bankaların kuralıdır, bu doğru bir iş değildir hatta fayiz hükmündedir.
6. Bazen bankalar bahçelere ve mezarlara borç verirler ve kar alırlar bunun bahçe sahibinden satın almak mı yoksa muzaraa mı veya musakat mı veya başka birşey mi olduğu belli değildir. Ve hangisi olursa olsun sakıncası vardır. Çünkü muzaara ve musakat ticaret değildir ve satın alma işlemi yoktur. Bankalarla yapılan mudarebe gerçektende sakıncalıdır. Ve zikredilen bu ve başka sıkıntılar dan dolayı, uzun vadeli veya kısa vadeli parayı bankaya yatırmanın doğruluğu zordur.

Akti okurken inşa kastı şarttır. Halbuki mudarebede akit okuma kastı taşımazlar hatta bankaya parasını yatıran şahıs mudarebenin ne anlama geldiğini bile bilmemektedir.

Demekki bankaların, banka karı adı altında verdiği karların mudarebeyle alakası yoktur.

Hatırlatma: bankadaki mudarebeler hakkında mukallitler meseleyi sahih kabul eden başka camiush şeraite müracaat edebilirler.

SİGORTA ANLAŞMASI

Sigorta, sigorta yapan ile sigorta olan arasında yapılan bir anlaşmadır. Bu anlaşmaya göre sigorta olan kişi aylık veya yıllık veyahut bir defaya mahsus belirli bir meblağı sigorta yapana ödemeyi taahhüt eder. Bunun mukabilinde sigortayı yapan kişi (sigortacı) sigortaya veya anlaşmada belirtilmiş olan üçüncü bir kişiye karşı, başına herhangi bir hadise geldiğinde, belirli bir meblağı, sabit bir ödemeyi veya başka bir mal vermeyi taahhüt eder.

DEĞİŞİK SİGORTA ÇEŞİTLERİ VARDIR

1. Ölüm, hastalık veya başka hadiselerle karşı kişileri sigortalama.
2. Yangın, boğulma, hırsızlık vs. hadiselerle karşı malları sigortalama. Örneğin, otomobil, uçak ve gemi sigortası gibi.

Hüküm 2912– Sigorta anlaşmasının birkaç şartı vardır:

1 ve 2) İcap ve kabul: sigortalı ve sigortacı tarafından icap ve kabulü belirten her söz, yazı ve benzeri şey.

3) İster şahıs olsun ister mal, sigortalanan şeyin belirlenmesi.

4) Sigorta süresinin başlangıç ve sonunun belirlenmesi, ve eğer taksitleyse taksitlerin zamanı ve her taksidin miktarı belirlenmelidir.

5) Tehlike olabilecek sebeplerin belirlenmesi mesela, tanma, çalınma, suya batması, hastalık ve...

Hüküm 2913– Sigorta anlaşmasında taraflarda ergenlik akıl, kasıt, irade ve mahcur olmamak (akli dengesizliği veya iflas etmiş olması yüzünden malında tasarruf hakkı bulunmamak) şarttır. Eğer taraflardan biri ergenlik çağına ulaşmamışsa, deli ise, mecbur bırakılmışsa veya meçhul ise veyahut ciddi bir kasıt olmamışsa, anlaşma sahih değildir.

Hüküm 2914– Sigorta anlaşması, uyulması gerekli anlaşmalardan olduğu için, ancak her iki tarafın rızası ile bozulabilir. Elbette eğer anlaşma anında sigortalının, sigortacının veya her ikisinin feshetme hakkını şart koşarlarsa, o şart uyarınca anlaşmayı bozmak caizdir.

Hüküm 2915– Eğer sigortacı taahhütlerine amel etmezse, sigortalı –şeri hakime veya kanuna uygun birine müracaat ederek onu, taahhütlerini yerine getirmeye zorlayabilir. Aynı şekilde anlaşmayı da bozarak, sigorta ücreti olarak ödediği meblağın iade edilmesini isteyebilir.

Hüküm 2916– Eğer bir gurup insan kendilerine ait ortak bir maldan sağladıkları sermaye ile bir şirket oluştururlar ve onların her biri şirket anlaşmasının zımında kendisi veya malının başına her hangi bir hadise geldiğinde -tabi ki bu hadisenin ne olduğu da belirtilmelidir- diğer ortakların ortaya çıkan hasarı ortak kardan veya sermayeden telafi etmelerini şart koşarsa, bu anlaşma devam ettiği sürece şirketin, meydana gelebilecek zararları kendi sermayesinden veya elde ettiği kârdan telafi etmesi ve bu şarta uyması gerekir.

HAVA PARASI

Esnaf arasında yaygın olan muamelelerden biri de, hava parası veya öncelik hakkıdır. Kiracının kiralayıp tasarrufta bulunduğu bir mekân, iki tarafın anlaşması ile belirli bir meblağ karşılığında diğerine bırakması veya mülkün sahibinin belirli bir meblağı alma karşılığında kira müddeti dolduktan sonra kiracıyı, kiraladığı mekândan çıkarması veya kira ücretini artırmaktan sakınması bu türdendir.

Hüküm 2917– Dükkân ve mağaza gibi herhangi bir yeri kiralamak, kiracı için ekstradan bir hak meydana getirmez. Dolayısıyla kira müddeti dolduktan sonra mülk sahibinin mülkünden tasarruf etmesine, orayı boşaltmasına veya kira fiyatını arttırmasına engel olamaz. Aynı şekilde kiracının çok uzun bir süre bir mekânda kalması, bu vesileyle o mekânın önem ve değer kazanması, ona orada kalma hakkı doğurmaz. Kira süresi bittikten sonra orayı boşaltıp sahibine teslim etmesi vaciptir. Sahibi razı olursa tabi o başka. Aynı şekilde başka birine kiraya vermede, mal sahibini razı etmek gerekir. Bu bir miktar para vermekle ki bu genelde

yapılmaktadır hava parasından bir miktar mülk sahibine verilir ve o razı edilir bilahere hem kiraya vermede hemde yeni bir kiracıya vermede mal sahibinin kirası ve rızayeti gereklidir.

Hüküm 2918– Eğer mülk her yıl hava parası almadan kiraya veriliyorduydu, ve her ay belirlenen bir meblayı mülk sahibine veriyorsa, eğer kiracı mülkü başka birine kiraya verirse şöyle yaparsa sahih olur: yeni kiracı yeri boşaltması için bir miktar para hibe veya sulh anlamında eski kiracıya vermelidir. Eğer mülk sahibi buna razı olursa sakıncası yoktur. imam sadık (as) a şahsın birisi şöyle sordu: kendileri oraya geçmek için, bulunduğu mekandan çıkmasını isteyip, karşılığında ona rüşvet olarak bir miktar para veriyorlar hazret: sakıncası yoktur. diğе buyurdular.

Hüküm 2919– Eğer kiracı devlet kanalıyla mülk sahibinin kirayı artırmasına veya onu çıkarmasına engel olursa, bundan faydalanarak yeri boşaltmamaya veya kiranın düzenli artışına engel olmağa kalkışırsa yaptığı iş haramdır ve mülk sahibinin rızalığı olmadan kullanması gasptir. Eğer orayı boşaltmak için para alırsa haramdır.

Hüküm 2920– Eğer, kanun gereği mülk sahibi kiracıyı mekanı boşaltmaya mecbur edemezse ve mülk sahibi yeri başkasına bir miktar para karşılığında bir yıllığına kiraya verirse aldığı paraya ek olarak bir miktar hava parası alır. Ve anlaşmanın içeriğinde her yıl kirayı artırmadan veya bir miktar yüzdelik artırması şartıyla anlaşmatı yenileyebilir. Bu durumda kiracının burayı belirlenen miktardan daha az veya daha çok miktara başka birine kiraya vermesi caizdir. Mülk sahibi bu durumda kiracının orayı başka birine kiraya vermesine engel olamaz. Fakat malik birinci kiracının ikinci kiracıdan alacağı hava parasından bir miktar yüzdelik almayı şart koşabilir.

Hüküm 2921– Eğer mülk sahibi bir yeri mesela üç yıllığına, yüz bin lira karşılığında kiraya verirse, buna ek olarak bir miktar daha hava parası olarak alır ve anlaşmanın içeriğinde kira fiyatını artırmadan her yıl bu para ile uzatacağını veya bir miktar yüzdeli olarak artıracığını söylerse, veya kiracının yeri kendisine bıraktığı kimse (kira artışı ve hava parası şartıyla) kiraya verirse bu durumların tamamında kiracı bir miktar para karşılığında önceden aralarında geçen şarta uygun olarak hakkını başka birine devredebilir.

Hüküm 2922– Eğer malik yerini herhangi bir şahsa belirli bir süre için kiraya verirse, anlaşmanın içeriğinde kira müddeti dolduktan sonra onun kira süresini her yıl birinci yıldan olduğu gibi veya her yılın normal piyasasına uygun bir şekilde uzatacağını kendisine şart koşarsa, bununla birlikte başka biri kiracıya sadece o mekânı boşaltması için belirli bir meblağ verirse, öyleki orada kalmaya onun hakkı bulunmamaktadır ve bu mekan ikinci kiracının elindeyse, ikinci kiracı, (birinci kiracıya bir miktar para verme karşılığı) hak sahibi olamaz.

Hüküm 2923– Maliğin anlaşma zimmînde kendisi için koştığı şartı yerine getirmesi vaciptir. Dolayısıyla iki mesele evvel söylendiği gibi kiranın müddütünü uzatmalıdır. Eğer malik şartını yerine getirmez, kira süresini uzatmazsa, şer'i hâkime müracaat ederek, onu, şartını yerine getirmek zorunda bırakabilir. Lakin her ne sebeple olursa olsun, şartını yerine getirme zorunda bırakamazsa, yinede kiracının, malikin izni olmadan mekanda tasarrufta bulunması caiz değildir.

Hüküm 2924– Kira anlaşmasındaki şart, kiranın müddeti dolduktan sonra her yıl aynı fiyata veya belirli bir yüzde karşılığı kiraya verilirse ve kira kendiliğinden yenilenmesi mümkündür. Böyle şarta netice şartı denir. Bunun sahih oluşu uzak ihtimal değildir. Bu durumda mal sahibi sadece kira alma hakkına sahiptir. Eğer kiracı başkasına verme hakkının kendinde olmasını şart koşarsa, mekanı başkasına kiraya vermek için maliğin iznini almasına gerek yoktur. fiil şartı şeklinde değil de netice şartı tarzında, yani kirayı uzatma şartı şeklinde olursa, şöyle ki; kiracı kendisinin doğrudan veya birinin aracılığı ile yıllık belirli bir

meblağı veya piyasada normal olan ücreti ödeme karşılığında mekândan yararlanma hakkını şart koşarsa bu durumda kiracı -yahut kiracının belirlediği başka biri- mekanı kullanma hakkına sahip olur. Hatta bu hususta malikin iznine gerek kalmaz. Malik sadece üzerinde anlaşılmış olan ücreti talep edebilir.

OTOPSİ HÜKÜMLERİ

Hüküm 2925– Ölen bir Müslüman'ın bedenini parçalamak caiz değildir. Eğer biri bunu yapacak olursa, diyet kitabında açıklandığı gibi, diyet ödemesi vacip olur. Ölen bir kâfirin hangi sınıftan olursa olsun bedenine otopsi yapmak caizdir. Eğer kâfir zimmî olursa, bu durumda otopsi yapılması sakıncalıdır. Elbette eğer onun dininde bu caiz ise bu durumda, ona otopsi yapılması caizdir.

Hüküm 2926– Eğer bir Müslüman'ın canını kurtarmak başka birine otopsi uygulamasına bağlı ise, mümkünse kanı saygın olmayan bir kâfirin ya da kanının saygınlığı konusu şüpheli olan bir kâfirin bedenine otopsi yapılmalıdır. Eğer bunlar olmazsa başka bir kâfire otopsi uygulanmalıdır. Her durumda ihtiyat gereği müslümana otopsi yapmak cayiz değildir.

Hüküm 2927– Müslüman'ın bedenine, inceleme ve araştırma yapmak maksadıyla otopsi yapmak caiz değildir. Her nekad bir Müslüman'ın canını kurtarmak o anda buna bağlı olursa dahi ihtiyat gereği yapılmamalıdır.

ORGAN NAKLİ HÜKÜMLERİ

Hüküm 2928– Canlı birinin bedenine nakil yapmak için ölen bir Müslüman'ın organlarından birini, mesela gözünü, elini ve benzeri organlarını kesmek caiz değildir. Eğer biri bunu yaparsa diyet ödemesi gerekir. Kesilmiş organı da defnetmek vaciptir. Fakat nakil yaptıktan sonra bu organ bedenin canlı bir uzvuna dönüşürse, onu kesmek vacip değildir.

Hüküm 2929– Eğer bir Müslüman'ın kurtarılması, ölen bir Müslüman'ın uzuvlarından birinin kesilmesine bağlı ise, onu kesmek sakıncalıdır. onu kesen diyet ödemelidir. Eğer birisi günah işler ve keserse, Canlının bedenine nakil ederse ve bu uzuv, onun bir parçası olarak sayılırsa, canlı bedenin hükümleri onu için geçerli olur.

Hüküm 2930– Hayatta olan bir Müslüman'ın uzuvlarından birinin kesilmemesi, ölen kişinin bedeninden bir parçanın kesilmesine bağlı olursa, onu kesmek caiz değildir.

Hüküm 2931– Eğer biri ölümden sonra uzuvlarından birinin kesilip canlı birinin bedenine nakledilmesini vasiyet ederse bu vasiyetin geçerliliği ve neticede uzvun kesilmesi sakıncalıdır. Ama bu uzuv iç aletlerinden olursa mesela böbrek gibi bu durumda cayiz oluşu uzak görüş değildir. Lakin bu durumda uzvun kesene diyet ödemesi vacip olmaz. Aslında insan öldükten sonra azanın naklide zaten mümkün değildir.

Hüküm 2932– Hayatta olan birinin bedeninden bir kısmını, kendi rızası ile başka birine nakil yapmanın iki şekli vardır:

1. Eğer önemli azalardan olursa, (onun kesilmesi şâhısı üzerinde önemli bir zarar meydana getirirse), mesela göz, el ve ayak gibi uzuvların ortadan kalkmasına yol açarsa, bu caiz değildir.
2. Vücutta fazla zarara yol açmazsa mesela, bir miktar et veya derinin kaldırılmasına neden olursa, bu caizdir. Böbrek gibi iç organ olursa insana zarar vermeyecekse cayizdir.

Hüküm 2933– Kandan faydalanmak (içmek dışında) ve onu satmak helal yerlerde kullanmak maksadıyla cayizdir. Günümüzde kanın hastalara ve yaralılara kullnamaları için satılmasının sakıncası yoktur. Ama kendi kanını başkasına vermek isteyen biri ihtiyat gereği parayı kanı kiralama parası olarak almalıdır. Bu ihtiyat mümkün mertebe terk edilmemelidir. Ama kan vermenin şahsa zararı varsa, sakıncalıdır. Zararı çok olursa kan vermek cayiz değildir.

Hüküm 2934– Kanı muhterem olmayan veya muhterem oluşu şüpheli olan ölmüş bir kâfirin bedeninden bir uzvu keserek Müslüman'ın bedenine nakil yapmak caizdir. Nakilden sonra o uzuv için Müslüman bedeninin hükümleri geçerli olur. Çünkü onun bedeninin bir parçası sayılır.

Hüküm 2935– Necis olan bir hayvanın, örneğin, bir köpeğin uzuvlarından birini Müslüman'ın bedenine nakil yapmak caizdir. Nakilden sonra Müslüman'ın bedeni hükümlerini taşır. Çünkü yaşayan şahsın vücudunun bir parçası halini almıştır ve onda hayat vardır. Bu yüzden temizdir ve onunla namaz kılmak caizdir.

SUNİ DÖLLENME

Hüküm 2936– Kadına, kocası dışında, kendisi ve kocası razı olsun veya olmasın, Sünni dölleme işlemini ister kocası yapsın ister başkası, başka birinin menisi (spermi) ile dölleme yapmak caiz değildir.

Hüküm 2937– Eğer bir kadın kendi kocasına ait olmayan sperm ile döllenir ve hamile kalarak bir çocuk dünyaya getirirse; eğer bu yanlışlıkla meydana gelmişse şöyle ki: onu kendi kocasının spermi ile dölleyecekleri yerde hata ile başka bir şahsın spermini kullanarak döllemişlerse, bu durumda tereddütsüz çocuk sperm sahibine aittir. Bu meselenin hükmü vetyi şüphe (şüpheli ilişki) konusu ile aynıdır. Bu dölleme bilinçli ve kasıtlı olarak yapılmış olsa bile, yine de çocuğun sperm sahibine ait olması uzak bir ihtimal değildir. Nesep ile ilgili bütün hükümle hatta miras konusu onlar arasında geçerlidir. Oysa miras konusunda zina yolu ile dünyaya getirilmiş çocuk istisna edilmiştir. Her ne kadar yapılan bu iş haram olsa da, bu zina hükmünü taşımaz. Her iki durumda çocuk annesine aittir. Onunla diğer evlatları arasında hiçbir fark yoktur.

Hüküm 2938– Bir kadın kendi kocasının spermini musahaka (lezbiyenlik) sonucu ve benzeri bir yolla başka bir kadının rahmine taşır, o kadın da hamile kalarak bir çocuk dünyaya getirirse, bu amel haram olmakla beraber, çocuk spermin sahibi olan erkeğe ve onu doğuran kadına aittir.

Hüküm 2939– Eğer kadının yumurtalığı ve erkeğin spermi alınarak suni bir rahimde döllenir ve bir çocuk dünyaya getirilirse, o çocuk sperm ve yumurtalık sahibine ait olur. Onunla o ikisi arasında neseple ilgili bütün hükümler hatta miras hükümleri sabit olur. Elbette dölleme işlemi yapılmadan önce ikisinden biri ölürse, çocuk ondan miras alamaz. Fakat çocuğun sperm sahibine ayit oluşu belli değildir. Gerçi ihtiyat gereği özellikle evlilikte ki evliliğin terk edilmesi ihtiyat gereğidir.

Hüküm 2940– Eğer döllenmiş bir yumurtalık bir kadının rahminden alınarak başka bir kadının rahmine bırakılır ve orada geliştikten sonra bir çocuk olarak dünyaya gelirse, birinci kadına ayit olamsı şöyledir: her ne kadar ihtiyata riayet edilmelidir fakat çocuğu doğuran kadın anne hükmündedir. Gerçi bu amelde sakıncasız değildir.

Hüküm 2941– Kadının kendi kocasının spermi ile döllenmesi caizdir. Elbette bu iş namahrem birinin bakmasını veya bedeninin bir kısmına dokunmasını gerektirirse haramdır. bunu kocasından başkasının yapması cayiz değildir Ancak zaruret halinde mesela çocuğunun olmaması onun için büyük bir sıkıntıya sebep olursa ve hamile kalması için bunu dışında bir yol olmazsa caizdir. Bu yolla dünyaya gelen çocuğun onların diğer evlatları ile hiçbir farkı yoktur.

NÜFUS PLANLAMASI HÜKÜMLERİ

Hüküm 2942– Kendisine zarar vermemesi şartıyla, kadının hamileliğe engel olan ilaçları kullanması caizdir. Kocası buna razı olsa da olmasa da hüküm aynıdır. Fakat uzun müddette sakıncalıdır.

Hüküm 2943– Kadın, kendisine önemli bir zarar vermediği taktirde hamileliğe engel olan araç (spiral) kullanabilir. Lakin rahim içi araç bırakmak haram bakışa veya haram dokunuşa neden olursa, kocasının dışında birinin bunu yapması caiz olmaz. Ancak, çocuk sahibi olmanın ona zararı olması gibi zaruret hali müstesnadır.

Hüküm 2944– eğer araç(spiral)in, nutfenin rahime gittikten sonra onu telef edeceğini bilirse cayiz oluşu sakıncalıdır. Ve ihtiyat bu işi terk etmektedir.

Hüküm 2945– kadın hamileliyi engellemek için ameliyat olursa eğer kısırlığa yol açmayacaksa iki şartla cayiz olur:

1. Ciddi bir zarara sebep olmazsa mesela rahmin kesilmesi gibi.
2. Namahrem birinin bakmasına veya bedeninin bir bölümüne dokunmasına sebep olmamalıdır. Fakat mecbur olma durumunda mesela çocuk sahibi olmanın ona zararı varsa veya zorluğa düşmesine sebep olursa cayizdir.

Hüküm 2946– Önceki meselede geçen hüküm erkekler içinde geçerlidir.

Hüküm 2947– Nütfе oluştuğundan sonra ve ruh üflendikten sonra kadının onu düşürmesi veya aldırması caiz değildir. Fakat onu taşıması halinde annenin canına zarar gelecektse ve henüz nütfeye ruh gelmemişse bu caizdir. Ama diyetini de vermesi gerekir.

Hüküm 2948– Eğer anne ruh verildikten sonra nutfeyi düşürürse, mutlak olarak bu caiz değildir. Eğer anne onu aldıracak olursa diyetini -miktarı diyat kitabına belirtilmiştir- babasına veya diğer varislerine ödemelidir. Eğer baba onun düşürülmesine veya aldırılmasına neden olursa, diyeti ödemek babasına vaciptir ve diyetini annesine ödemelidir. Çocuğun düşmesine doktor neden olursa, diyeti doktora vaciptir ve kendisi ödemelidir. Varislerinin bağışlaması veya affetmesi durumunda bir şey ödemesine gerek kalmaz.

Hüküm 2949– Kadının bazı vacipleri yerine getirmek için -oruç ve hac amelleri gibi- aylık adetini normalden daha geç bir zamana erteleyecek ilaçları kullanması caizdir. Elbette bunun ona önemli bir zararı olmamalıdır. Bu ilaçları kullandığında arka arkaya ve birbirine bağlı bir şekilde olmayan bir kan görürse; bu onun adet günlerine rastlasa bile hayız kanının hükümlerini taşımaz.

DEVLETİN YAPTIĞI CADDELERİN HÜKÜMLERİ

Hüküm 2950– İnsanların, devlet tarafından el konularak yola dönüştürülmüş şahsi emlak ve evlerinden geçen cadde ve kaldırımları kullanmak, eğer devlet mülk sahiplerinin rızasını almışsa caizdir. Eğer mal sahibinin izni ve rızası olmadan devlet onun yerine el koymuşsa bu yol gasp edilmiş mal hükmündedir. Dolayısıyla orada her türlü tasarruf hatta oradan geçmek caiz değildir. Ancak sahibi veya sahibinin velisi –baba, cet veya onun tarafında atanmış kayyum- razı edilirse kullanılabilir. Oranın sahibini tanımazsa, sahibi bilinmeyen mal hükmünü taşır. Dolayısıyla onun hakkında şeri hakimin izni alınmalıdır.

Hüküm 2951– Bu konudan bu tür arsaların geriye kalan bölümlerinin hükmü de anlaşılmaktadır. Sahibinin izni olmaksızın onları kullanmak caiz değildir.

Hüküm 2952– Camiler, hüseyniyeler, ve diğer genel vakıf alanlarına ait yerlerde dolaşmak, oturmak ve benzeri tasarruflar caizdir. Lakin medreseler ve benzeri özel vakıf alanlarında, ancak kendileri için vakıf yapılmış olan kimseler, bu tür tasarruflarda bulunabilir. Diğerlerinin tasarrufları sakıncalıdır hernekadar cayiz oluşu uzak bir görüş değildir.

Hüküm 2953– Cadde ve yol üstündeki mescitlerin yeri vakıf olmaktan çıkmaz. İhtiyat gereği cami hükmü onda geçerlidir. Yani onu necis etmek cayiz değildir. Ve eğer necis olursa yemizlemek gerekir.

Hüküm 2954– mescitlerin geri kalan bölümleri yol yapıldıktan sonra eğer cami unvanını kaybetmemişse, cami ile ilgili bütün hükümler onlar için de geçerli olur. Ama cami

unvanından çıkmışsa - örneğin, zalim biri orasını dükkâna veya eve dönüştürmüşse- lazım ihtiyat gereği ona camü hükmü uygulanmalıdır.

Hüküm 2955– Cami yıkıldıktan sonra yerde kalan taş, ağaç demir aydınlatıcı, ısıtıcı, soğutucu vb. camiye vakfedilmişse başka bir camide kullanılması vaciptir. Bu mümkün olmazsa, umurun yararına olan işlerde kullanılmalıdır. Onları ancak satarak yararlanmak mümkün olursa, oranın sorumlusu veya hakimın görevlendirdiği kimse onları satar ve parasını başka bir caminin ihtiyaçlarında kullanır.

Hüküm 2956– Caminin yerde kalan kalıntıları onun mülkü olursa, mesela camiye vakfedilmiş bir şeyin gelirlerinden satın alınmışsa, sorumlu olan kimse veya tasarruf hakkı olan kimse onları satıp başka bir camiye harcayabilir.

Hüküm 2957– Yol üstünde buluna müslüman mezarlıklarının hükmü, cami ve hüseyniyeler de söylendiği gibidir. Ve oradan anlaşılmaktadır. Buna göre bir şahsın veya bir vakfın özel mülkü olmayan mezarlıktan gidip gelmek cayizdir. Ama müslüman ölümlere saygısızlık sayılırsa cayiz değildir.

Hüküm 2958– Yukarıdaki meseleden mezarlıktan geri kalan ve yolun bir parçası olmayan bölümlerin hükmü de anlaşılmaktadır. Birinci faraziyeğe göre (şahsın mülkü ise) onlarda sahibinin izni olmadan tasarrufta bulunmak ve satmak caiz olmaz. İkinci faraziyeğe göre (umumi vakıf ise) ancak sorumlusunun veya tasarruf yetkisi bulunan şeri hakimın izni ile satılabilir. Bir şahsın veya vakfın özel mülkü değilse onları kullanmak aynı izinsiz oralardan gidip gelmek gibi, birinden izin almaya gerek kalmadan cayizdir. Ama bu iş başkalarının mülkünü kullanmak mesela, harap olmuş kabirlerin kalıntıları gibi durum olmazsa bu şartlarla geçerli olur.

NAMAZ VE ORUÇ HAKKINDA BAZI HÜKÜMLER

Hüküm 2959– Oruçlu biri gün batımından sonra kendi şehrinde iftar etmeden uçakla batıya yolculuk yapar ve henüz güneşin batmadığı bir yere varırsa, gün batımına kadar imsak etmesi farz değildir.

Hüküm 2960– Eğer mükellef kendi şehrinde sabah namazını kıldıktan sonra batıya doğru yolculuk yapar, henüz sabah namazının vaktinin girmediği bir yere ulaşır ve vakit girinceye kadar orada kalırsa; ya da öğlen namazını kendi şehrinde kıldıktan sonra batıya doğru yolculuk yaparak henüz öğlen namazının vaktinin girmediği bir yere varır ve vakit girinceye kadar orada kalırsa; veyahut akşam namazını kendi şehrinde kıldıktan sonra yolculuk yaparak henüz akşam namazının vaktinin girmediği şehre ulaşır ve vakit girinceye kadar orada kalırsa -bütün bu faraziyelerde- namazını iade etmesi vacip ihtiyat gereği iade etmesi gerekir.

Hüküm 2961– Eğer biri namazını kılmaz ve vakti geçtikten sonra uçakla yolculuk ederek, henüz namaz için vaktin baki olduğu bir yere varırsa, namazını vacip ihtiyat gereği eda niyetiyle kılmalı ve daha sonra kaza niyetiyle yeniden kılmalıdır.

Hüküm 2962– Mükellefin namazdan önce uçakla yolculuğa çıkması cayizdir. Her nekadur uçakta namazın şartlarının bazılarının olamayışı mesela kıbleye doğru oluş veya bedenın sabit oluşu gibi şartların olmaması olsa dahi.

Hüküm 2963– Mükellef uçakla yolculuk ettiğı esnada namazın kılmak isterse, namaz anında gerekli olan şartlar mevcut olursa -kıbleye doğru kılmak, namaza durduğı yerın sabit olması ve benzeri şartlar- namazı sahihtir. Aksi halde vakit varsa uçaktan çıktığında şartlarına uygun bir şekilde namaz kılabilcekse, ihtiyat gereği uçaktaki namazı sahih olmaz. Lakin vakit dar olursa, namazı uçağın içinde kılması vaciptir. Bu durumda kıble yönünü biliyorsa, kıbleye doğru namaz kılmalıdır. Zaruret hali dışında, kıbleyi riayet etmeden kılacağı namaz sahih olmaz. Bu durumda uçak ne zaman kıble yönünden saparsa, hemen kıbleye dönmeli ve

kibleden saptığı anda kıraat ve zikri bırakmalıdır. Eğer tam bir şekilde kibleye yönelemezse, sağ tarafı ile sol tarafının arasında kalan kible yönüne dönmelidir. Eğer kiblenin yönünü bilmezse onu bulmak için çaba sarf etmeli ve kendi zannına göre amel etmelidir. Bu hususta hiçbir zannı olmazsa, ihtiyat gereği dört tarafa namaz kılmaktır.

Bu, kibleyi tespit ederek, kibleye yönelme imkânı olan yerde geçerlidir. Sadece tekbiretu'l ihram'da bunu yapabilirse, bununla yetinir. Kesinlikle yapamıyorsa bu durumda kibleye yönelme şartı kalkar.

Hüküm 2964– Eğer biri uçağa biner ve onun hızı yer küresinin hareketiyle aynı olursa, doğudan batıya doğru hareket edip bir süre dünyanın etrafında dönecek olursa, farz ihtiyat gereği her 24 saatte bir beş vakit namazı mutlak kurbet kastıyla kılmalıdır. Fakat orucunu kaza etmelidir. Eğer uçağın hızı dünyanın hızının iki katı ise, doğal olarak 12 saatte bir defa dünyanın etrafını dönmüş olacaktır. 24 saat içinde iki defa sabah, öğlen ve akşam olacaktır. Bu durumda farz ihtiyat gereği her fecirden sonra sabah namazı, her öğlenden sonra öğlen ve ikinci namazı ve her gün batımından sonra akşam ve yatsı namazı kılmalıdır. eğer uçağın hızı dünyanın hızının üç katı ise, her seferinde vazifesine amel etmelidir.

Hüküm 2965– Eğer biri uçağa biner ve onun hızı yer küresinin hareketiyle aynı olursa, batıdan doğuya doğru hareket edip bir süre dünyanın etrafında dönecek olursa, beş vakit namazları kendi vaktinde kılmalıdır. Eğer onun hızı yer küresinin hızından daha yavaş olursa böyledir. Fakat uçağın hızı dünyanın hareketinin hızından yüksek bir hızla yer küresinin etrafında dönerse, örneğin her üç saatte bir -veya daha az bir müddette- bir defa dünyanın etrafında dönerse bir önceki meselede açıklandığı gibidir.

Hüküm 2966– Yolculukta oruç tutması gereken biri, kendi şehrinde fecirden sonra oruçlu olduğu halde uçakla yolculuk ederek henüz fecrin girmedığı bir şehre ulaşırsa yiyip içebilir. Ve orucu bozan şeyleri yapabilir.

Hüküm 2967– Eğer biri ramazan ayında güneş battıktan sonra kendi şehrinde çıkar, yolculuk yaparak henüz zeval vaktinin girmedığı bir yere ulaşırsa, farz ihtiyat gereği, imsak etmeli ve orucunu tamamlamalıdır.

Hüküm 2968–Yolculukta da oruç tutması gereken biri, ramazan hilalinin görüldüğü kendi şehrinde başka bir yere yolculuk yapar, ufuk farkından dolayı henüz ramazan hilalinin görülmediği bir bölgeye ulaşırsa, o günün orucunu tutması vacip olmaz. Şevval ayının hilalinin görüldüğü bir şehirde bayram eder, daha sonra yolculuk ederek ufuk farkından dolayı henüz hilalin görülmediği bir yere ulaşırsa, farz ihtiyat gereği günün geri kalan kısmını imsak etmeli ve o günün orucunu daha sonra kaza etmelidir.

Hüküm 2969– Mükellef, altı ay gündüz ve altı ay gecenin yaşandığı bir yerde ikamet ediyorsa, farz ihtiyat gereği 24 saatte bir gece ve gündüzün olduğu yerlere hicret etmelidir. Namazlarını ve oruçlarını normal vakitlerinde yerine getirmelidir. Eğer hicret etmez veya edemezse, namaz ve oruçlarını 24 saatte bir gece ve gündüzün olduğu yerlere göre yerine getirmelidir.

Hüküm 2970– Eğer 24 saatte, bir gece ve gündüzün olduğu bir şehirde -gündüz 23 saat ve gece bir saat veya tam tersi olsa birle- namazın hükmü özel vakitlerine tabidir. Ama oruç konusuna gelince: Ramazan ayının orucunu tutmaya gücü yeterse bulunduğu yere göre tutması vaciptir. Oruç tutma gücü olmazsa, kazasını tutmalıdır.

Hüküm 2971– Eğer birisi uzaya yolculuk yaparsa her yirmi dört saatte bir şeri zamanlara uygun olarak hareket ettiği yerde kılmalıdır. Yolculukta oruç tutması vacip olan kimselerdense oruçlarının da tutmalıdır.

ŞANS BİLETLERİNİN ALIM SATIMI

Hüküm 2972– Şans biletleri, bazı şirketlerin belirli meblağ karşılığında sattıkları ve satın alanlar arasında kura çekerek kazananlara belirli bir meblağı vermeyi taahhüt ettikleri kâğıtlardır. Bu iş birkaç şekilde gerçekleşebilir:

1. Parayı ödeme maksadı maddi yardım ve hayır işlerde kullanma mesela medrese yapmak veya köprü yapmak için olursa, ve kar ve ödül elde etmek için olmazsa bu durumda sakıncası yoktur. Eğer kura birinin adına çıkarsa, ödül için iki durum tasavvur edilebilir. A) ödülü, şahsın kendi malından veya hukuken hakkı olan (biletleri satan kurum) kendi malından verirse bu durumda ödül almak caizdir. B) ödülün parası satılan biletlerden olursa sahibi belli olmayan mal hükmündedir.
2. Para vermekteki amaç kâr ve ödül elde etmek ümidiyle olursa, bu durumda muamele hiç şüpheş haram ve batıldır. Ve eğer kura birinin adına çıkarsa ödül almak her halükarda sakıncasız değildir. Ve sahibi olmayan mal hükmündedir.